

ARBETSSTATISTIK III.

UNDERSÖKNING

AF

**DEN MEKANISKA VERKSTADSINDUSTRIEN
I SVERIGE**

PÅ UPPDRAG AF KONGL. KOMMERSKOLLEGIUM OCH
UNDER DESS ÖFVERINSEENDE VERKSTÄLD

AF

HENNING ELMQUIST

I. STÖRRE EGENTLIGA MEKANISKA VERKSTÄDER

STOCKHOLM
K. L. BECKMANS BOKTRYCKERI
1901.

INLEDNING TILL

Arbetsstatistik. A / utgifven af K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. – Stockholm, 1899- 1912

Täckningsår: [1]-10

I serien Arbetsstatistik A ingår:

- 1 Undersökning af bagerierna i Sverige. 1899
- 2 Undersökning af tobaksindustrien i Sverige. 1899
- 3 Undersökning af den mekaniska verkstadsindustrien i Sverige:
- 4 1. Större, egentliga mekaniska verkstäder. 1901
 2. Mindre, egentliga mekaniska verkstäder samt vissa
 specialverkstäder m. m. 1904
- 5 Kollektivaftal angående arbets- och löneförhållanden i Sverige:
 1. Redogörelse för kollektivaftalens utbredning och hufvud-
 sakliga innehåll. 1910
 2. Förteckning å gällande kollektivaftal. Kollektivaftal inom
 olika näringsgrenar. 1908
 3. Arbetstidens längd och arbetarlönens storlek inom
 olika näringsgrenar enligt gällande kollektivavtal
 (1907/08)
- 6 Promemoria angående arbetslösheten i Sverige hösten 1908
 samt kommunala åtgärder i anledning af arbetslöshet. 1908
- 7 Undersökning af tryckerier och därmed förenad handtering i
 Sverige. 1909
- 8 Utländska jordbruksarbetare i Sverige år 1907. 1909
- 9 Redogörelse för lockouterna och storstrejken i Sverige år 1909:
 1. A. Allmän redogörelse. B. Bilagor. 1910
 2. Handlingar och aktstycken till belysande af konfliktens
 förlopp, parter och myndigheters åtgärder m. m. 1910
 3. A. Statistisk redogörelse. B. Tabeller och bilagor
- 10 Arbetstidens längd inom industri och handverk i Sverige. 1911

Undersökning av den mekaniska verkstadsindustrin i Sverige. I. Större
egentliga mekaniska verkstäder. – (Arbetsstatistik. A ; 3)
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån 2009

ARBETSSTATISTIK III.

UNDERSÖKNING

AF

DEN MEKANISKA VERKSTADSINDUSTRIEN I SVERIGE

PÅ UPPDRAG AF KONGL. KOMMERSKOLLEGIUM OCH
UNDER DESS ÖFVERINSEENDE VERKSTÄLD

AF

HENNING ELMQUIST

I. STÖRRE EGENTLIGA MEKANISKA VERKSTÄDER

STOCKHOLM
K. L. BECKMANS BOKTRYCKERI
1901.

(Pour la table des matières en français voir page 6.)

INNEHÅLLSFÖRTECKNING:

Inledning:

	Sid.
1. Ämne och plan för undersökningen	9
2. Primäruppgifternas insamlande m. m.	21

Större egentliga mekaniska verkstäder:

Text:

1. Verkstadsdriften. Arbetslokalernas beskaffenhet m. m.	49
2. Förvaltningspersonalen	61
3. Arbetarne fördelade efter arbetsställen och yrkesspecialiteter m. m.	68
4. Arbetarnes ålder och civilstånd m. m. Arbetarnes barn	75
5. Arbetarnes födelseort	85
6. Arbetarnes faders yrken. Arbetares eget förutvarande yrke	87
7. Af arbetarne åtnjuten undervisning. Arbetarnes ålder vid inträdet i yrket. Anställningstid hos arbetsgifvaren m. m.	91
8. Arbetarnes bostadsförhållanden	100
9. Arbetstidens längd. Öfvertidsarbete m. m.	109
10. Arbetarnes löneförhållanden m. m.	119
11. Arbetarne och föreningsväsendet m. m. Sjuk-, begravnings- och andra under- stöds-kassor	159
12. Sjukdoms- och dödsfall. Kroniska sjukdomar och lyten. Olycksfall	179

Tabeller:

Tab. 1. Öfversigt af arbetarne, fördelade efter arbetsställen och specialiteter	190
---	-----

Arbetarnes personliga förhållanden:

2. Arbetarne fördelade efter ålder och civilstånd:	
A. Å olika arbetsorter	194
B. Inom olika specialiteter	196
3. Arbetarne fördelade efter åldersår och civilstånd	198
4. Arbetarnes ålder vid äktenskaps ingående	204
5. Arbetarne fördelade efter födelseort	206
6. Arbetarnes födelseort i förhållande till nuvarande arbetsorten	208
7. Arbetare, som haft annan sysselsättning än den nuvarande	210
8. Arbetarne fördelade efter faders yrke:	
A. Vid skilda arbetsställen	212
B. Inom olika specialiteter	214
9. Arbetarnes barn:	
A. Barn vid lif	215
B. Hemmavarande barn	216
C. Hemmavarande barn, anställda i yrke	217

Tab. 10. Åttajuten undervisning:	
A. Arbetarne fördelade efter arbetsorter.....	218
B. Arbetarne fördelade efter specialiteter.....	219
» 11. Arbetare, som haft anställning utomlands:	
A. Arbetare fördelade å skilda arbetsorter	220
B. Arbetare fördelade efter olika specialiteter.....	221
» 12. Arbetarne fördelade efter ålder vid inträdet i mekaniska verkstadsindustrien:	
A. Å olika arbetsorter	222
B. Inom olika specialiteter.....	224
» 13. Arbetarne fördelade efter anställningstid hos arbetsgifvaren:	
A. Vid skilda arbetsställen.....	226
B. Inom olika specialiteter.....	228
» 14. Arbetarnes bostadsförhållanden:	
A. Allmän öfversigt	230
B. Af arbetare med familj bebodda lägenheter, jemte uppgifter om antalet familjemedlemmar och hos familjen inneboende.....	232
C. Hyresbelopp i medeltal för olika bostadskategorier. Arbetare, som hafva fri eller egen bostad.....	234
D. Arbetare, som äro inneboende (hos föräldrar eller hos andra).....	236
<i>Arbets- och löneförhållanden m. m.:</i>	
» 15. Ordinarie arbetstid per vecka (enligt arbetarnes uppgifter).....	238
» 16. Ordinarie arbetstid per vecka och olika veckodagar samt tilläggsprocent för öfvertidsarbete (enligt arbetsgifvarnes uppgifter).....	239
» 17. Öfvertidsarbete under år 1898 (enligt arbetarnes uppgifter):	
A. Vid skilda arbetsställen.....	240
B. Inom olika specialiteter.....	242
» 18. Bortovaro från arbetet under år 1898:	
A. Vid skilda arbetsställen	244
B. Inom olika specialiteter	245
» 19. Arbetslön (per år) för fasta arbetare (extra förmåner ej inräknade):	
A. Vid skilda arbetsställen.....	246
B. Inom olika specialiteter	247
» 20. Årsinkomst för fasta arbetare (inberäknadt extra förmåner):	
A. Vid skilda arbetsställen.....	248
B. Inom olika specialiteter.....	249
» 21. Årsinkomst för fasta arbetare, fördelade efter specialiteter och arbetsställen	250
» 22. Årsinkomst för fasta arbetare, fördelade efter specialiteter, åldersklasser och civilstånd	262
» 23. Årsinkomst för fasta arbetare i genomsnitt, fördelade efter åldersklasser och civilstånd:	
A. Vid skilda arbetsställen.....	274
B. Inom olika specialiteter.....	276
» 24. Årsinkomst för vuxna, fasta arbetare i genomsnitt, fördelade på vissa specialiteter och olika arbetsorter	278
» 25. Arbetarne fördelade efter arbetslön per vecka:	
A. Vid skilda arbetsställen	280
B. Inom olika specialiteter.....	282
» 26. Timpenningens storlek:	
A. För arbetare vid skilda arbetsställen.....	284
B. För arbetare inom olika specialiteter	285
» 27. Timpenning i genomsnitt för olika arbetare, fördelade efter specialiteter och arbetsställen.....	286

	Sid.
Tab. 28. Timpenningens senaste ökning (eller minskning):	
A. Å olika arbetsorter	290
B. Inom olika specialiteter	292
» 29. Tiden för timpenningens senaste ökning:	
A. Å olika arbetsorter	294
B. Inom olika specialiteter	296
» 30. Användning af ackordsarbete för fasta arbetare:	
A. Vid skilda arbetsställen	298
B. Inom olika specialiteter	299
» 31. Medelaflöning för fasta arbetare, grupperade efter den utsträckning, i hvilken ackordsarbete förekommit:	
A. Vid skilda arbetsställen	300
B. Inom olika specialiteter	301
» 32. Till fasta arbetare utbetalda aflöningar, fördelade efter tid- och ackordlön, för vissa specialitetsgrupper vid skilda arbetsställen	302
» 33. Veckoinkomstens ökning (högst) vid uteslutande ackordsarbete	306
<i>Föreningsväsendet m. m. — Sjukdoms- och dödsfall m. m.</i>	
» 34. Arbetare, som äro medlemmar af fackförening	308
» 35. Arbetare, som äro medlemmar af nykterhetsförening	310
» 36. Arbetare, som äro medlemmar af understöds-kassor:	
A. Å olika arbetsorter	312
B. Inom olika specialiteter	313
» 37. Arbetarnes lif- och brandförsäkring:	
A. Vid skilda arbetsställen	314
B. Inom olika specialiteter	315
» 38. Sjuk-, begravnings- och andra understöds-kassor	316
» 39. Dödsfall bland mekaniska verkstadsarbetare åren 1894—1898 (enligt uppgifter från 23 sjuk- och begravningskassor)	323
» 40. Sjukdomsfall bland mekaniska verkstadsarbetare år 1898 (enligt uppgifter från 25 sjuk-kassor)	324
» 41. Arbetare, som lida af kronisk sjukdom eller lyte	326

Bihang:

Bih. I. Löne- och arbetsförhållanden under tjugufemårsperioden 1874—1898 (uppgifter från 18 verkstäder)	329
» II. Verkstadsdriften under år 1898 (uppgifter från 26 verkstäder):	
A. Byggnader m. m.	348
B. Arbetsinventarier	350
C. Förbrukade materialier. Allmänna omkostnader	352
D. Förvaltnings- och arbetspersonal	354
» III. Förvaltningspersonal:	
A. Undervisnings- och examensförhållanden	356
B. Årsinkomst	358

TABLE DES MATIÈRES.

Introduction:

	Page.
1. Sujet et plan des recherches	9
2. Recueil des renseignements préliminaires etc.	21

Grands ateliers mécaniques:

Texte:

1. Activité des ateliers. Condition des salles de travail etc.....	49
2. Personnel de l'administration	61
3. Ouvriers, classés d'après les lieux de travail et les spécialités de métier etc.	68
4. Age et état civil des ouvriers etc. Enfants des ouvriers.....	75
5. Lieu de naissance des ouvriers.....	85
6. Métiers des pères des ouvriers. Métier précédent des ouvriers mêmes.....	87
7. Enseignement reçu par les ouvriers. Age des ouvriers à leur entrée aux ateliers. Durée du service chez le patron etc.	91
8. Habitations des ouvriers	100
9. Durée du travail. Travail de soir, de nuit, de dimanche etc.....	109
10. Salaire des ouvriers etc.....	119
11. Les ouvriers et leurs associations. Caisses de secours en cas de maladie et de mort. Autres caisses de secours	159
12. Cas de maladie et de mort. Maladies chroniques et défauts corporels. Accidents	179

Tableaux:

Tab. 1. <i>Aperçu des ouvriers, classés d'après les lieux de travail et les spécialités</i>	190
<i>Conditions personnelles des ouvriers:</i>	
» 2. Ouvriers, classés d'après l'âge et l'état civil:	
A. En différents lieux de travail	194
B. En diverses spécialités	196
» 3. Ouvriers, classés d'après l'âge et l'état civil.....	198
» 4. Age des ouvriers lors de leur mariage.....	204
» 5. Ouvriers, classés d'après le lieu de naissance	206
» 6. Lieu de naissance des ouvriers par rapport au lieu de leur travail actuel	208
» 7. Ouvriers ayant eu une autre occupation que la présente	210
» 8. Ouvriers, classés d'après le métier du père:	
A. En différents lieux de travail.....	212
B. En diverses spécialités	214
» 9. Enfants des ouvriers:	
A. Enfants en vie	215
B. Enfants à la maison.....	216
C. Enfants à la maison, travaillant dans un métier	217
» 10. Enseignement reçu:	
A. Ouvriers, classés d'après les lieux de travail.....	218
B. Ouvriers, classés d'après les spécialités	219

Tab. 11. Ouvriers ayant travaillé à l'étranger:

A. Ouvriers, classés d'après les lieux de travail.....	220
B. Ouvriers, classés d'après les spécialités	221
12. Ouvriers, classés d'après l'âge à leur entrée au service:	
A. En différents lieux de travail	222
B. En diverses spécialités	224
13. Ouvriers, classés d'après la durée du service chez le patron:	
A. En différents lieux de travail	226
B. En diverses spécialités	228
14. Habitations des ouvriers:	
A. Aperçu général.....	230
B. Habitations occupées par des ouvriers avec famille, nombre des membres de la famille et des personnes logées chez elle.....	232
C. Moyenne des loyers pour diverses catégories d'habitations. Ouvriers à domicile gratuit ou à propre demeure.....	234
D. Ouvriers, logés chez les parents ou chez d'autres	236
<i>Durée du travail, salaires etc.:</i>	
15. Durée ordinaire du travail par semaine (d'après les données des ouvriers)	238
16. Durée ordinaire du travail par semaine et par jours spéciaux de la semaine et le taux des heures supplémentaires par rapport au taux normal (d'après les données des patrons)	239
17. Excédant du temps de travail pendant l'année 1898 (d'après les données des ouvriers):	
A. En différents lieux de travail	240
B. En diverses spécialités	242
18. Absence du travail pendant l'année 1898:	
A. En différents lieux de travail	244
B. En diverses spécialités	245
19. Salaires (par an) pour ouvriers à l'année (avantages extraordinaires non comptés):	
A. En différents lieux de travail	246
B. En diverses spécialités	247
20. Revenus annuels des ouvriers à l'année (avantages extraordinaires y compris):	
A. En différents lieux de travail	248
B. En diverses spécialités	249
21. Revenus annuels des ouvriers à l'année, classés d'après les spécialités et les lieux de travail.....	250
22. Revenus annuels des ouvriers à l'année, classés d'après les spécialités, l'âge et l'état civil.....	262
23. Moyenne des revenus annuels des ouvriers à l'année, classés d'après l'âge et l'état civil:	
A. En différents lieux de travail	274
B. En diverses spécialités	276
24. Moyenne des revenus annuels des ouvriers adultes et à l'année, classés d'après certaines spécialités et différents lieux de travail	278
25. Ouvriers, classés d'après leur salaire hebdomadaire:	
A. En différents lieux de travail.....	280
B. En diverses spécialités	282
26. Montant du paiement à l'heure:	
A. Pour ouvriers en différents lieux de travail	284
B. Pour ouvriers en diverses spécialités	285

Tab. 27. Moyenne du paiement à l'heure pour ouvriers, classés d'après différents lieux de travail et spécialités	286
» 28. Dernière augmentation (ou diminution) du paiement à l'heure:	
A. En différents lieux de travail	290
B. En diverses spécialités	292
» 29. Époque de la dernière augmentation du paiement à l'heure:	
A. En différents lieux de travail	294
B. En diverses spécialités	296
» 30. Travail à forfait pour ouvriers à l'année:	
A. En différents lieux de travail	298
B. En diverses spécialités	299
» 31. Mode d'établissement du salaire et son influence sur le salaire annuel:	
A. En différents lieux de travail	300
B. En diverses spécialités	301
» 32. Salaires payés aux ouvriers à l'année, classés d'après le mode d'établissement du salaire à l'heure et à forfait	302
» 33. Augmentation du revenu hebdomadaire (maximum) pour le travail exclusivement à forfait	306
<i>Associations etc. — Cas de maladie et de mort etc.</i>	
» 34. Ouvriers, membres de syndicats professionnels	308
» 35. Ouvriers, membres de sociétés de tempérance	310
» 36. Ouvriers, membres de sociétés de secours mutuels:	
A. En différents lieux de travail	312
B. En diverses spécialités	313
» 37. Assurance sur la vie et contre l'incendie:	
A. En différents lieux de travail	314
B. En diverses spécialités	315
» 38. Caisses de secours en cas de maladie et de mort ainsi que d'autres caisses de secours	316
» 39. Cas de mort parmi les ouvriers d'ateliers mécaniques pendant les années 1894—1898. (D'après les rapports de 23 caisses de secours en cas de maladie et de mort)	323
» 40. Cas de maladie parmi les ouvriers d'ateliers mécaniques de l'année 1898. (D'après les rapports de 25 caisses de secours en cas de maladie)	324
» 41. Ouvriers, affectés de maladies chroniques ou de défauts corporels	326

Appendice:

I. Conditions des salaires et du travail pendant la période 1874—1898 (déclarations fournis par 18 ateliers)	329
II. Activité des ateliers pendant l'année 1898 (déclarations fournis par 26 ateliers):	
A. Constructions etc.	348
B. Matériel de travail	350
C. Matériaux employés. Dépenses générales	352
D. Personnel d'administration et ouvriers	354
III. Personnel d'administration:	
A. Enseignement reçu et examens	356
B. Revenu annuel	358

Inledning.

1. Ämne och plan för undersökningen.

Sedan Kongl. Maj:t genom särskilda nådiga bref dels den 27 maj 1898 anbefalt kommerskollegium att afgifva förslag å hvad som borde utgöra föremål för de arbetsstatistiska undersökningar, till hvilkas anställande under åren 1899 och 1900 Riksdagen anvisat medel, äfvensom till plan för desammas anordnande och utförande, dels ock den 2 påföljde september bemyndigat kollegium såväl att anmoda tvenne med arbetareförhållanden förtrogne män att deltaga i uppgörandet af det förslag i ämnet, som borde af förste aktuarien i kollegium jemte ledaren af 1898 års arbetsstatistiska undersökningar utarbetas, som ock meddela dessa komiterade tillstånd att, der de sådant kunde pröfva tjenligt, tillkalla erforderligt antal arbetsgifvare och arbetare i vederbörande yrke eller yrken för att tillhandagå komiterade med nödiga upplysningar samt yttra sig angående planen för undersökningarnes anordnande och utförande, anmodade kollegium den 20 september sagda år ledamöterna af Riksdagens andra kammare, filosofie doktorn David Bergström och civilingenjören J. H. G. Fredholm att med förste aktuarien d:r Hjalmar Gullberg och undertecknad Elmquist deltaga i utarbetandet af omförmälda förberedande förslag till ämne och plan för ifrågavarande undersökningar.

Uti sitt den 9 december 1898 till kommerskollegium ingifna förslag hafva komiterade bland annat anfört följande.

I fråga om hvad som borde utgöra föremål för 1899—1900 års arbetsstatistiska undersökningar ansågo sig komiterade fort-

farande böra, såsom skett vid utarbetande af förslag till ämne och plan för de tidigare åvägabragta arbetsstatistiska undersökningarne, hemta hufvudsaklig ledning utaf Riksdagens skrifvelse i ämnet den 11 maj 1896, uti hvilken skrifvelse Riksdagen *dels* såsom sin önskan uttalat, att de arbetsstatistiska undersökningar, som då voro i fråga, skulle omfatta »någon viss mera betydande näringsgren i vårt land», hvarvid särskildt borde tagas i betraktande, hvilka områden, såsom väsentliga och grundläggande, i främsta rummet borde göras till föremål för undersökning, *dels* ock framhållit, att dessa undersökningar till en början vore att betrakta väsentligen såsom försök, genom hvilka ökad erfarenhet efter hand skulle kunna vinnas och hvarigenom man skulle blifva satt i tillfälle att begränsa arbetsstatistikens uppgift efter de i vårt land rådande förhållandena samt bedöma vidden af det arbete, som vore att utföra. Denna sistnämnda synpunkt hade ytterligare blifvit betonad uti Kongl. Maj:ts framställning i ämnet till 1898 års Riksdag, i hvilken framställning erinrades derom, att ett af ändamålen med de år 1897 påbörjade arbetsstatistiska undersökningarne vore att vinna en allt säkrare grund för bedömandet af det sätt, hvarpå de tillämnade regelbundna arbetsstatistiska undersökningarne för framtiden borde i vårt land organiseras. Det syntes därför komiterade angeläget att till föremål för de fortsatta arbetsstatistiska försöksundersökningarne utfinna ett ämne, hvilket, på samma gång det omfattade en af landets mera betydande näringsgrenar, jemväl genom sättet för arbetets anordnande och utförande kunde gifva afsevärd ledning för bedömande af frågan, huru den officiella arbetsstatistiken lämpligast borde för framtiden anordnas.

Vid afgifvande af sitt förslag hade komiterade jemväl att taga hänsyn till Riksdagens skrifvelse i ämnet den 11 maj år 1898, uti hvilken skrifvelse Riksdagen, med anmälan om sitt beslut att, utöfver hvad Kongl. Maj:t i förevarande afseende äskat, på en gång bevilja medel för arbetsstatistiska undersökningar under åren 1899 och 1900, tillika såsom skäl för en sådan åtgärd angifvit, att möjlighet skulle beredas till ernående af ett mera tillfredsställande resultat af undersökningarne, i det att vederbörande derigenom skulle erhålla något större frihet i afseende å val af undersökningsområde och arbetssätt. Till följd

deraf blef det äfven komiterade möjligt att, mera än i föregående fall kunnat ske, fästa afseende dervid, att till föremål för 1899 och 1900 års undersökningar valdes en näringsgren, som för landets näringslif vore af betydande vikt.

Komiterade ansågo sig härvid till en början böra upptaga till förnyad pröfning en på hösten år 1897 till kommerskollegium inkommen hemställan från sjöfolket i Stockholm, att collegium ville för sin del föreslå en undersökning af förhållandena inom sjömansyrket, hvilken framställning blifvit af 1897 års komiterade på den grund afstyrkt, att en dylik undersökning, särskildt i betraktande af den inom sjömansyrket sysselsatta arbetspersonalens talrikhet o. s. v., svårligen på ett nöjaktigt sätt skulle kunna låta sig utföra under den korta tiden af ett år och i all synnerhet icke med det begränsade anslag, som i och för undersökningarnes utförande stälts till förfogande. För en närmare utredning af hithörande frågor beslöto komiterade tillkalla såsom målsmän för den inom ifrågavarande yrke sysselsatta arbetspersonal, transportarbetareförbundets förtroendeman Charles Lindley samt sjömans- och eldarefackföreningens ordförande Knut Griberg. På grund af hvad utaf desse upplystes och i öfrigt var komiterade bekant, ansågo sig komiterade böra i allt biträda den af 1897 års komiterade uttalade uppfattning, att förhållandena inom sjömansyrket i flere afseenden syntes påfordra en ingående undersökning. Dock blef det vid ett närmare betraktande af ämnet för komiterade uppenbart, att en dylik undersökning, på grund af de svårigheter, som, genom sjömanskårens talrikhet samt de för nämnda yrke säregna förhållanden, skulle vara med densamma förenade, och hvilka otvifvelaktigt skulle medföra drygare kostnader och betydligare tidsutdräkt, än som motsvarades af gifna förhållanden, icke lämpligen borde sättas i verket, förrän arbetsstatistiken i vårt land blifvit fastare organiserad.

Sedan, af anförda skäl, sjöfartsnäringsen alltså måst lemnas å sido, ansågo sig komiterade böra söka ämnet för undersökningarne på den egentliga industriens område och syntes dervid komiterade den mekaniska verkstadsindustrien — maskintillverkningen — vara den industrigren, hvilken för landets näringslif hade större betydelse än hvarje annan. Nämnda industri vore i ordets rätta mening nationel, icke blott därför att den före-

trädesvis bearbetade inhemska råmaterial, framför allt jern och trä, utan äfven på grund deraf, att den vore väl lämpad för befolkningens naturliga anlag. Jemväl ur nationalekonomisk synpunkt intoge de mekaniska verkstäderna en synnerligen framstående plats. Beträffande arbetets organisation vore samma industrigren — såväl med hänsyn till användningen af arbetsmaskiner som med afseende å genomförd arbetsfördelning — fullt modern och genom omständigheterna nödsakad att följa med tidsutvecklingen. Hvad åter anginge arbetarne sjelfva, torde ingen industrigren på dem ställa så stora kraf som just denna. Då slutligen nutidens industriela verksamhet just karakteriserades af en så långt som möjligt utsträckt användning af arbetsmaskiner, vore det uppenbart, att den näringsgren, som hade till uppgift att tillverka dessa maskiner, skulle ur teknisk synpunkt vara den mest betydelsefulla af landets alla näringsgrenar. Ur nationel, nationalekonomisk, industriel, teknisk och arbetaresynpunkt, d. v. s. ur alla de synpunkter, som vid bedömandet af sociala spørsmål företrädesvis göra sig gällande, ansågo komiterade sålunda den *mekaniska verkstadsindustrien* vara förtjent att framför andra industrigrenar göras till föremål för de arbetsstatistiska undersökningar, som närmast skulle sättas i verket.

En svårighet, som vid granskning af ämnet genast faller i ögonen, består emellertid uti att definiera den mekaniska verkstadsindustrien på ett sådant sätt, att den gent emot andra industrigrenar får en skarp begränsning. I högre grad än flere andra har nämligen detta yrke benägenhet att flyta ut öfver gränsområden. Många mekaniska verkstäder äro sålunda förenade med jernverk såsom bihang till dessa; andra åter äro förbundna med för dem främmande fabriksverksamhet på det sätt, att de mekaniska verkstäderna uteslutande afse att fylla dessa fabrikers behof. Vidare är de mekaniska verkstädernas tillverkning icke blott af mångahanda slag, utan äfven mellan de olika anläggningarna så fördelad, att, medan vissa verkstäder sysselsätta sig med mångslöjd, andra åter begränsa sig till att frambringa endast en enda eller ett fåtal artiklar. Denna sträfvande efter specialisering, som är i ständigt stigande, gör det understundom vanskligt att med säkerhet afgöra, huruvida en viss

tillverkning rätteligen bör hänföras till mekanisk verkstadsindustri eller till manufaktur.

Då det gäller att afgöra, hvilka anläggningar böra vid en arbetsstatistisk undersökning hänföras under begreppet mekaniska verkstäder, är det ej möjligt att, såsom skett uti den officiella fabriksstatistiken, låta tillverkningens art uteslutande vara bestämmande. Ett stort antal verkstäder, som sysselsätta sig med frambringande af sådana föremål, hvilka obestriddt hänföras till mekanisk verkstadsindustri, tillverka äfven andra artiklar, som falla utom detta område. Om den i fabriksstatistiken tillämpade grundsatsen skulle i detta fall följdriktigt genomföras, blefve det sålunda nödvändigt att vid ett flertal anläggningar från undersökningarne utesluta en del af verksamheten med dertill hörande arbetspersonal, något som af praktiska skäl uppenbarligen endast undantagsvis låter sig göra. Öfver hufvud taget synes det knappast vara lämpligt att söka på teoretisk väg genomföra den begränsning af undersökningsområdet, som med hänsyn till undersökningarnes planläggning och utförande må vara nödvändig, utan torde härvid praktiska hänsyn böra blifva väsentligen bestämmande. Sålunda måste af praktiska skäl en undersökning af de mekaniska verkstäderna äfven omfatta sådana gjuterier, som äro med dylika verkstäder förbundna o. s. v.

Enligt en första bearbetning af de till kommerskollegium inkomna uppgifter rörande fabriker och handverk i riket år 1897 visade det sig emellertid, att antalet anläggningar, vid hvilka gjutgodstillverkning och mekanisk verkstadsindustri bedrefvos, utgjorde ej mindre än 338 med ett sammanlagdt arbetareantal af 26,663, hvarvid dock såsom mekaniska verkstäder upptagits dels alla redovisade jernvägs- och spårvägsvagnfabriker samt fabriker för tillverkning af elektriska maskiner, dels sådana skeppsvarf, som voro förbundna med annan verkstadsdrift.

Att det undersökningsmaterial, som angifves af ofvan anförda siffror, under gifna förhållanden icke kunde i sin helhet upptagas till behandling, syntes komiterade genast ligga i öppen dag. För att genomföra den begränsning, som af för handen varande omständigheter påkallades, hade det visserligen varit möjligt att följa det förfarande, som vid dylika undersökningar oftast kommer till användning i utlandet, der materialet i regel

är ojemförligt mycket större än hos oss, nämligen begränsa undersökningarne till ett mindre antal anläggningar, som sålunda antogos typiskt representera industrien i dess helhet. Men just detta antagande innebär en svaghet, hvilken tydligen ökas i samma mån, som de utvalda typerna äro färre till antalet. Ännu mindre torde kunnat ifrågasättas att låta undersökningarne omfatta endast en del af den vid hvarje verkstad anställda personal. I hvarje fall torde det vara ostridigt, att en statistik, som hvilade på en dylik grund, måste blifva mindre värdefull och ega ringare beviskraft än den, som framginge af en uttömmande undersökning på ett mindre område.

Den inskränkning af arbetsfältet, som komiterade, på ofvan anförda skäl, ansågo sig böra förorda, gick derpå ut, att till behandling skulle till en början upptagas endast den *stora* mekaniska verkstadsindustrien i egentlig mening, på det sätt begränsad, att från undersökningarne uteslötes ej mindre all handverksmessig verksamhet och den mindre fabriksdriften än äfven sådana större anläggningar, som vore förenade med jernverk eller vid hvilka specialtillverkning bedrefves.

Komiterade hafva emellertid i sammanhang härmed uttryckligen framhållit, att, derest detta förslag komme till utförande, med nödvändighet måste förutsättas — för att bilden af förhållandena inom industrien skulle blifva fullständig — att 1899 och 1900 års undersökningar skulle komma att efterföljas af supplementära undersökningar inom de områden, som tills vidare måst lemnas obeaktade, hvilka undersökningar tydligen borde bringas å bane snarast möjligt, på det att resultaten af undersökningsserierna måtte blifva i görligaste mån jemförliga¹⁾.

Ifrågavarande anläggningars fördelning efter belägenhet och arbetareantal inhemtas af nästföljande öfversigt — sammanställd efter de till kommerskollegium inkomna fabriksuppgifter för år 1897 — i hvilken den minsta verkstadsdriften är lemnad utan afseende.

¹⁾ Denna af komiterade uttalade tanke har äfven blifvit realiserad, i det att såsom ämne för 1901—1902 års arbetsstatistiska undersökningar valts ett fullföljande utaf de föregående årens undersökningar af den mekaniska verkstadsindustrien i riket.

Tab. litt. A. Mekaniska verkstäder i riket år 1897.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Verkstädernas art och belägenhet.	Öfver 500 arbetare.		500—300 arbetare.		300—100 arbetare.		100— omkring 50 arbetare.		Summa.	
	Antal verkstäder.	Antal arbetare.	Antal verkstäder.	Antal arbetare.	Antal verkstäder.	Antal arbetare.	Antal verkstäder.	Antal arbetare.	Verkstäder.	Arbetare.
<i>Egentliga mekaniska verkstäder:</i>										
i städer	5	3,800	5	1,893	19	3,335	28	1,627	57	10,655
på landsbygden:										
vid jernverk	—	—	1	407	11	1,589	16	854	28	2,850
andra	4	3,074	1	350	10	1,460	15	969	30	5,853
<i>Specialverkstäder</i>	2	1,271	1	406	11	1,733	13	760	27	4,170
Summa	11	8,145	8	3,056	51	8,117	72	4,210	142	23,528

För ett närmare bedömande af den omfattning, som under för handen varande förhållanden kunde gifvas undersökningarne, erinrade komiterade derom, att det föregående arbetet på samma område borde vara i hufvudsak vägledande, samt att inom bageriyrket under loppet af ett år undersökts 727 bagerier med sammanlagdt 2,872 arbetare och inom tobaksindustrien åter på samma tidrymd inhemtats uppgifter från 128 arbetsställen med tillhopa 4,380 arbetare. Om man utgår ifrån, att de sistnämnda undersökningarne få anses normalt angifva den arbetsmängd, som under gifna förhållanden kan på ett år utföras, samt vidare antager, att omfattningen af det med dylika undersökningar förenade arbete väsentligen bestämmes af arbetareantalet, skulle deraf följa, att en arbetsstatistisk undersökning, utsträckt till två år, icke kunde komma att omfatta mer än 8,000 à 9,000 arbetare. Jemte arbetareantalet syntes det emellertid komiterade, att åtskilliga andra omständigheter dervidlag borde beaktas. Å ena sidan skulle visserligen, enligt komiterades åsigt, vid en arbetsstatistisk undersökning af den mekaniska verkstadsindustrien, från hvarje särskild arbetsgifvare och hvarje inom industrien sysselsatt arbetare inhemtas ett större antal uppgifter, än som vid undersökningarne inom tobaksindustrien varit fallet. Men

å andra sidan syntes någon sanitär undersökning, sådan som i fråga om bageriyrket och tobaksindustrien utförts af vederbörande helsovårds- och kommunalnämnder, icke kunna företagas inom de mekaniska verkstäderna. Och vidare syntes det komiterade uppenbart, att, derest undersökningarnes område begränsades till den egentliga storindustrien och antalet arbetsställen sålunda komme att i högst betydlig mån reduceras, arbetet med primäruppgifternas insamlande derigenom skulle väsentligt underlättas. I betraktande af dessa förhållanden enades komiterade om den åsigten, att arbetareantalet borde kunna ökas till omkring 12,000, utan att undersökningarne derigenom skulle blifva för omfattande för att kunna inom beräknad tid bringas till fullbordan.

Derefter hade komiterade att afgöra den frågan, hvilka verkstäder vore att hänföra till den egentliga storindustrien och såsom sådan borde vid undersökningarne tagas i betraktande. Den närmaste ledningen för det urskiljande, som här måste ske, var ju då uppenbarligen att söka i antalet af de vid olika verkstäder anstälde arbetare, ehuruval denna måttstock icke är alldeles tillförlitlig, i det att *dels* arbetareantalet är i hög grad växlande under olika delar af året, *dels* ock en del andra förhållanden, såsom arbetets organisation m. m., jemväl förtjena afseende. Vidare måste i förevarande fall gränsen uppdragas så, att sammanlagda antalet arbetare vid de verkstäder, till hvilka undersökningarne utsträcktes, icke komme att öfverskrida den siffra — 12,000 — som komiterade angifvit såsom den högsta möjliga. Med hänsyn dertill syntes det komiterade mest lämpligt att — sedan samtliga specialverkstäder och med jernverk förenade verkstäder uteslutits — ur ofvan (sid. 15) anförda öfversigt till en början utvälja *dels* sådana i städer belägna verkstäder, vid hvilka antalet arbetare var minst 100, *dels* de verkstäder å landsbygden, som sysselsatte minst 300 arbetare. Genom ett dylikt val skulle undersökningarne komma att omfatta tillhopa 34 arbetsställen med sammanlagdt 12,452 arbetare. Men som detta arbetareantal redan öfverstege den anförda maximsiffran, och då det vidare kunde antagas, att arbetareantalet vid en del af de under nyssnämnda kategorier hänförliga verkstäder skulle vid tiden för undersökningarnes verkställande vara i afse-

värd mån högre, än som angäfvos af de i öfversigten ingående, för år 1897 gällande siffror, förutsatte komiterade, att det borde vara undersökningarnes ledare förbehållet att genomföra den ytterligare begränsning af undersökningsområdet, som kunde vara nödvändig för att hålla materialets storlek inom vederbörliga gränser.

Jemlikt ofvanberörda nådiga bref den 2 september 1898 beslöto komiterade att, vid den förberedande handläggningen af frågan om en undersökning af de mekaniska verkstäderna, såsom målsmän för de inom nämnda industrigren anställda arbetare tillkalla jern- och metallarbetareförbundets förtroendemän Ernst Blomberg samt centralstyrelsens för statsbanornas maskinarbetareförening korresponderande sekreterare O. A. Hedström, hvilka, i fråga om en del speciella yrkesförhållanden, tillhandtagit komiterade med erforderliga upplysningar. Sedan derefter förslag till frågeformulär för uppgifternas insamlande blifvit utarbetade, blefvo dessa formulär utlemnade till granskning af dels sex arbetsgifvare, nämligen cheferna för Bergsunds, Bolinders, Lindbergs, Ludvigsbergs och Atlas mekaniska verkstäder, alla i Stockholm, samt chefen för Munktells mekaniska verkstad i Eskilstuna, dels sex arbetare, representerande lika många inom yrket förefintliga fackorganisationer på det sätt, att jern- och metallarbetareförbundet, gjutareförbundet, båt- och pannplåtslageriarbetarefackföreningen, filarefackföreningen, maskinarbetarefackföreningen och smidesarbetarefackföreningen utsågo hvar sitt ombud att i granskningen deltaga.

Vid ett derefter af komiterade hållet sammanträde tillstädeskommo, efter anmodan, fyra af ofvannämnde arbetsgifvare, nämligen verkställande direktörerna för Bergsunds mekaniska verkstads aktiebolag Otto Frestadius, för J. & C. G. Bolinders mekaniska verkstads aktiebolag Erik Bolinder, för Ludvigsbergs verkstads aktiebolag C. R. Lamm och för Nya aktiebolaget Atlas Oscar Lamm, hvaremot cheferna för Lindbergs och Munktells verkstäder anmälde sig förhindrade att i förhandlingarne deltaga. Vid en annan sammankomst infunno sig, såsom af fackorganisationerna utsedde ombud: för jern- och metallarbetareförbundet P. Sparring, för gjutareförbundet Elof Svensson, för båt- och pannplåtslageriarbetarefackföreningen Alb. Palm, för filarefackföreningen C. L. Lundberg, för maskinarbetarefackföreningen

A. J. Björklund och för smidesarbetarefackföreningen K. G. Gelin. De synpunkter, som vid dessa sammanträden framhöllos, blefvo ock af komiterade vid utarbetandet af den närmare planen för undersökningarnes anordnande och utförande vederbörligen beaktade, liksom ock de erinringar, hvilka i en och annan punkt framställes emot de vederbörande till granskning förelagda frågeformulären, föranledde vissa ändringar, så att dessa formulär kunde gillas af såväl arbetsgifvarnes som arbetarnes representanter.

De synpunkter, komiterade ansågo undersökningen af de större, egentliga mekaniska verkstäderna i riket närmast böra omfatta, framgå närmare af ofvannämnda, vid komiterades utlåtande fogade förslag till frågeformulär.

Dessa äro följande: *frågeformulär A*, innefattande uppgifter, hvilka hufvudsakligen afse verkstadsdriften i dess helhet eller beröra förhållanden, som äro gemensamma för alla eller ett flertal arbetare; *bilaga n:o 1 till frågeformulär A*, innefattande detaljerade uppgifter rörande de särskilda arbetarnes löneförhållanden; *bilaga n:o 2 till frågeformulär A*, innefattande uppgifter rörande löne- och arbetsförhållanden vid de olika verkstäderna under tjugufemårsperioden 1874—1898; *frågeformulär B*, innefattande uppgifter från de särskilda, förvaltningen tillhörande personerna; *frågeformulär C*, innefattande uppgifter angående den egentliga arbetspersonalens individuella förhållanden, och *frågeformulär D*, innefattande uppgifter rörande de inom yrket förefintliga sjuk-, begravnings- och andra understöds-kassor.

Komiterade förordade derjemte, att uti den instruktion, som komme att för undersökningsförrättarne utfärdas, vid sidan af föreskrifterna om kontrollering af de lemnade uppgifterna borde inrymmas vissa spörsmål, hvilka icke behöfde framställas till hvarje arbetsgifvare eller arbetare, eller som af andra skäl icke kunde göras till rena blankettfrågor. Slutligen framhöllo komiterade lämpligheten af, att en närmare undersökning måtte föranstaltas angående de arbetskonflikter (strejker och lockouts), som under de senaste åren förekommit inom industrigrenen ifråga.

Med afseende å sättet för *primäruppgifternas insamlande* funno sig komiterade böra i allt väsentligt förorda samma förfaringssätt, som användes vid de närmast föregående arbetsstati-

stiska undersökningarne. Beträffande bilagan n:o 1 till frågeformulär A trodde sig komiterade sålunda — på grund af från den föregående undersökningen vunnen erfarenhet samt med stöd af hvad som rörande denna fråga förekommit vid ofvannämnda sammanträde med arbetsgifvarne — kunna antaga, att de å sagda bilaga afsedda uppgifter, hvilka förutsatte tillgång till arbetsgifvarnes aflöningsböcker, i de flesta fall skulle utarbetas genom arbetsgifvarnes försorg; och då de invändningar, som i detta hänseende framkommit, uteslutande gått derpå ut, att det arbete, som för uppgifternas utarbetande fordrades, vore större, än hvad som rimligtvis kunde åläggas enskilde industriidkare, antogs knappast något enda fall böra förekomma, då arbetsgifvare, som icke befunnes villig att sjelf låta utarbeta omförmälda uppgifter, skulle vägra att ställa sina aflöningsböcker till deras förfogande, som undersökningarnes utförande närmast komme att åligga.

Beträffande derefter bilagan n:o 2 till frågeformulär A — hvilken bilaga icke haft någon motsvarighet vid de föregående undersökningarne — kunde det, enligt komiterades åsigt, knappast vara att påräkna, att det skulle ens vara möjligt att från alla verkstäder erhålla fullständiga uppgifter rörande de å bilagan uppförda spörsmål. För afgifvande af ifrågavarande uppgifter skulle nämligen fordras icke blott, att räkenskaperna för den afsedda tidrymden skulle finnas bevarade, utan äfven att bokföringen skulle under samma period hafva varit så ordnad, att uppgifterna kunde derur utdragas. Då emellertid äfven ett ringa antal uppgifter af omhandlade art borde lemna en värdefull inblick i lönefrågans utveckling under det senaste kvartseket, tvekade komiterade icke att på programmet för undersökningarne föreslå uppförandet af jemväl dessa spörsmål.

I fråga om sättet för insamlande af de uppgifter, som skulle inhemtas från den egentliga arbetarepersonalen och införas å frågeformulär C, funno sig komiterade, på grund af hvad som vid de föregående undersökningarne förekommit, böra tillstyrka användandet af det system, som tillämpats vid undersökningen af tobaksindustrien. Detta system — eller uppgifternas insamlande genom speciela, för ändamålet anställda agenter — hade nämligen, enligt komiterades mening, visat sig ega afgjorda förtäden framför den metod, som kom till användning vid under-

sökningarne år 1897, då uppgifterna hufvudsakligen insamlades genom platsombud. Komiterade förutsatte jemväl att, såsom vid föregående undersökningar varit fallet, den för arbetets ledning anställda personal skulle kunna tagas i anspråk för inhemtande af någon del af ifrågavarande uppgifter.

Hvad slutligen anginge de inom yrket förefintliga sjuk-, begravnings- och andra understöds-kassor, som afsågos i frågeformulär D, förmenade komiterade, att uppgifter borde kunna erhållas *dels* från vederbörande myndighet — rörande registrerade sjuk-kassor — och *dels* från kassornas styrelser eller dem, förvaltningen eljest åläge, hvarvid borde, då i det senare fallet dylik kassa förvaltades af arbetarne sjelfva, beredas någon mindre ersättning åt dem, som utarbetade uppgifterna ifråga.

Komiterade uttalade till sist såsom sin mening, att frihet borde lemnas den blifvande ledaren af undersökningarne att i enskildheter göra mindre, af omständigheterna betingade afvikelser från den plan för undersökningarnes utförande, som komme att af Kongl. Maj:t fastställas.

Sedan kommerskollegium — efter att hafva inhemtat, att komiterade vid begränsning af undersökningsmaterialet afsett att jemväl utesluta statens verkstäder, men deremot icke sådan med jernverk förenad anläggning, der verkstadstillverkningar utgjorde hufvudsaken — förklarar sig för sin del biträda komiterades förslag, blef berörda förslag af kollegium med underdånig skrifvelse den 14 december 1898 till Kongl. Maj:t öfverlemnadt, hvarefter Kongl. Maj:t, med fastställande af ofvan omförmälda, med litt. A, B, C och D betecknade frågeformulär, genom nådigt bref den 30 i samma månad uppdrog åt kommerskollegium att utföra 1899 och 1900 års arbetsstatistiska undersökningar, äfvensom förordnade:

att till föremål för undersökningarne skulle väljas förhållandena vid de större mekaniska verkstäderna i riket;

att valet af de verkstäder, som undersökningarne borde omfatta, skulle ske i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de af komiterade angifna grunder;

att undersökningarne skulle afse hela den vid sistberörda verkstäder anställda förvaltnings- och arbetarepersonal;

att primäruppgifterna skulle, enligt fastställda formulär, in-

samlas dels af särskilda reseagenter, dels ock af de för arbetets ledning anstälde personer i den utsträckning, sådant kunde ske utan förfång för arbetet i dess helhet;

att kollegium egde antaga ledare af undersökningen, hvilken skulle ega att i enskildheter göra mindre, af omständigheterna betingade afvikelser från den sålunda fastställda planen, samt öfriga för uppgifternas bearbetande erforderliga extra biträden mot arvoden, som kollegium egde bestämma, med föreskrift att ersättning för ledning af eller deltagande uti förevarande undersökningar icke finge tilldelas hos kollegium anställd ordinarie tjänsteman, samt

att undersökningens resultat skulle offentliggöras utan samband med öfrigt officiellt tryck under benämning »arbetsstatistik».

2. Primäruppgifternas insamlande m. m.

Genom beslut den 21 februari 1899 förordnade kommerskollegium undertecknad att från och med den 1 derpå följande mars vara ledare af de sålunda anbefalda undersökningarne angående de större mekaniska verkstäderna i riket. Kollegium har dessutom förordnat en amanuens att biträda undertecknad vid arbetets utförande, hvarjemte i och för den mera elementära bearbetningen af det statistiska materialet under större delen af undersökningstiden varit anställda trenne qvinliga biträden. Slutligen har undertecknad jemväl beredts tillfälle att för utredandet af vissa tekniska spörsmål anlita extra arbetshjelp af dertill särskildt kvalificerad person, ehuru detta, på grund af de anvisade medlens begränsning, icke kunnat ske i sådan utsträckning, som hade varit önskligt.

Inhemtandet af de erforderliga primäruppgifterna — hvilket på grund af den tidsutdrägt, som vållades af arbetet med de vidlyftiga formulärens tryckning, kunde taga sin början först under april månad år 1899 — har egt rum i enlighet med de af komiterade utarbetade och af Kongl. Maj:t fastställda formulären

Kongl. Maj:ts och Bikets
Kommerskollegium.
1899.

Frågeformulär A.
(att besvaras af arbetsgifvare)

Till Kommerskollegium återsändt den /
af

Arbetsstatistiska undersökningar
angående
de större mekaniska verkstäderna i riket.

Frågor:	Svar:
1. Verkstadens belägenhet och adress?	
2. Af hvem grundlades verkstaden?	
Hvilket år började verksamheten?	
När förlades verkstaden till sin nuvarande plats?	
3. Egarens eller firmans namn?	
<i>Utgöres firman af aktiebolag, frågas derjemte:</i>	
När bildades aktiebolaget?	
Har aktiebolaget ombildats och i sådant fall när?	
Aktiekapitalets storlek vid 1898 års slut?	
» maximibelopp?	
» minimibelopp?	
Reservfondens storlek vid 1898 års slut?	
Aktiernas antal vid 1898 års slut?	
» storlek (nominela belopp)?	
<i>Anm. Ett exemplar af senaste bolagsordning anskaffas och närslutes.</i>	
4. Verkstadens fastighet:	
Verkstadstomtens areal?	
Å tomten uppförda byggnader:	
a) <i>verkstadsbyggnader:</i> antal?	
» sammanräknad grundarea?	
» golfyta?	
b) <i>magasinsbyggnader:</i> antal?	
» sammanräknad grundarea?	
» golfyta?	

c) <i>kontorsbyggnader</i>: antal? <i>sammanräknad grundarea</i>? » <i>golvyta</i>? d) <i>boningshus</i>: antal? <i>sammanräknad grundarea</i>? » <i>golvyta</i>? antal rum? » <i>kök</i>? » <i>bostadslägenheter</i>? Verkstadstomtens med derå befintliga byggnader <i>taxeringsvärde</i>? Byggnadernas <i>brandförsäkringsvärde</i>?	
5. Boningshus, belägna utom verkstadsområdet, hvilka tillhöra verkstaden: antal hus? » rum? » kök? » {bostads-} {lägenh.}? » » upplåtna åt arbetare: på tre eller flera rum o. kök? » två rum och kök? » två rum och del i kök? » två rum utan kök? » ett rum och kök? » ett rum och del i kök? » ett rum utan kök? » kök utan rum?	
6. Verkstadslokalerna. Uppvärmning — system? Ventilation — system? Belysning — system: med elektriskt ljus? » gas? » oljor eller fotogén? <i>Anm. Har verkstaden egen anläggning för belysning, angifves detta.</i>	

Användas verkstadslokaler äfven till:

måltidsrum?

förvaring af arbetarnes kläder?

tvätt- och toalettrum?

Finnas för arbetarne i förenämnda hänseenden särskilda lokaler och i sådant fall hvilka?

7. Arbetsinventarier.

Motorer använda under år 1898.			Ugnar använda under år 1898.		
Slag.	Antal.	Effektiva hästkrafter (summa).	Slag.	Antal.	Afverkningsförmåga på viss tid under full gång.
Vattenhjul			Kupolugnar		
Vattenturbiner			Vällugnar		
Ångmaskiner			Plåtugnar		
Ångturbiner			Härdugnar		
Gasmaskiner			Metallugnar		
Petroleummaskiner			Torkugnar		
Varmluftsmaskiner					
Hjelpmotorer (med drifkraft från förenämnda motorer el. från annat håll):					
Elektriska motorer					
Luftkompressorer					
Akkumulatorer					

Antal anghammare?

vigt?

fallhöjd i meter?

Antal smideshårdar: enkla?

dubbla?

Antal verktygsmaskiner: för bearbetning af jern? » » » metall? » » » trä? Under året anskaffade nya maskiner: antal? värde? deraf i utlandet tillverkade: antal? värde? Arbetsinventariernas (inclusive maskiner- nas) brandförsäkringsvärde?	
8. Materialier, förbrukade under år 1898. Brännmaterial (quantitet): <i>stenkol</i> ? <i>cokes</i> ? <i>träkol</i> ? <i>torf</i> ? <i>ved</i> ? Råämnen (quantitet och värde): <i>jern</i> : gjutjern? kg. kr. deraf utländskt? kg. kr. smidesjern? kg. kr. stål? kg. kr. plåt? kg. kr. <i>metall</i> ? kg. kr. <i>trä</i> ? kg. kr.	
9. Allmänna omkostnader för verkstaden under år 1898. Skatter: till staten? » kommun? Brandförsäkringspremier? Andra försäkringspremier?	

10. Förvaltningspersonal under år 1898.

Förvaltningspersonalens fördelning.	A n t a l		
	vid 1898 års början	under år 1898	
	summa.	tillkomna.	afgångna.
Vid ritkontoret			
» räkenskapskontoret			
Öfrig förvaltningspersonal:			
Öfververkmästare			
Underverkmästare och förmän, som icke sjelfva deltaga i arbetet			
Förrådsförvaltare			
Timskrifvare			
.....			
.....			
.....			
Summa			

11. Arbetspersonal under år 1898.

Arbetspersonalens fördelning (deri inräknadt förmän, som lägga hand vid arbetet).	A n t a l a r b e t a r e			
	vid 1898 års början		under år 1898	
	summa.	deraf handt- langare.	tillkomna.	afgångna.
Vid Gjuteriet				
» Smedjan				
» Plåtslagareverkstaden				
» Maskinverkstaden				
» Snickareverkstaden				
» Målareverkstaden				
Maskinister och eldare				
Öfriga arbetare				
Summa				

12. Arbetsvilkor.

1) Arbetsdagens längd (raster inberäknade):

Måndag (begränsning- och sluttid)?

från kl. till kl.

Lördag (d:o » d:o)?

» kl. » kl.

Öfriga dagar (d:o » d:o)?

» kl. » kl.

2) Raster:

under förmiddagen?

från kl. till kl.

middagsrast?

» kl. » kl.

under eftermiddagen?

» kl. » kl.

Utrymmas arbetslokaler vid raster?

3) Övertidsarbete under år 1898?

Qvällsarbete?

från kl. till kl.

 Efter hvilken beräkningsgrund betalas
qvällsarbete?

» kl. » kl.

Nattarbete?

 Efter hvilken beräkningsgrund betalas
nattarbete?

» kl. » kl.

Söndagsarbete?

 Efter hvilken beräkningsgrund betalas
söndagsarbete?

4) Har ackordsarbete förekommit?

 Utlemnas sådant, utom till enskilda arbe-
tare, äfven till grupper af arbetare och
i sistnämnda fall på hvilka villkor?

 Är ordinarie timpenning garanterad vid
ackordsarbete?

 5) Efter hvilken beräkningsgrund betalas af
arbetspersonalen förrättadt arbete utom
verkstaden:

å arbetsorten?

å annan arbetsort?

 6) Löneinkomst per vecka under år 1898 för
hvarje arbetare?

Besvaras å särskild bilagsblankett.

 7) Huru ofta och hvilka dagar utbetalas af-
löningen?

 8) Utlemnas förskott å arbetslönen och i så-
dant fall till huru stort belopp?

 9) Förekomma löneafdrag och i sådant fall
af hvilka orsaker (såsom för hyreser-
sättning, sjukkasseavgifter, plikter etc.)
och till huru stort belopp?

10) Förekomma premier och i sådant fall af hvilka orsaker och till huru stort belopp?	
11) Förekomma gratifikationer och i sådant fall af hvilka orsaker och till huru stort belopp?	
12) Finnas ordningsregler eller verkstadsreglemente? (i sådant fall torde exemplar deraf närslutas.)	
13) Förekommer arbetskontrakt?	
(i sådant fall torde exemplar deraf närslutas.)	
14) Är uppsägningstid bestämd och i sådant fall huru lång?	
13. Särskilda förmåner åt (huru många och hvilka slags) arbetare:	
kost?	
fri bostad?	
hyresbidrag (med huru mycket)?	
fri läkarevård?	
fri medicin?	
fri sjukhusvård?	
begravningshjälp (med huru mycket)?	
fri olycksfallsförsäkring (för huru stort belopp)?	
ålderdomsunderstöd (med huru mycket)?	
understöd åt enkor och barn efter aflidna arbetare (under hvilken form och med huru mycket)?	
andra förmåner (hvilka)?	
Lemnas af arbetsgifvare bidrag och i sådant fall med hvilket belopp till:	
sjuk-kassa (hvilken)?	
annan understödskassa (hvilken)?	
försäkringspremier?	

14. Finnas några fonder afsatta till arbetarnes bästa och i sådant fall för hvilka ändamål och till hvilka belopp?

Anm. Exemplar af reglementen för förefintliga fonder torde närslutas.

15. Har någon lockout förekommit vid verkstaden och i sådant fall:

när?

under huru lång tid?

af hvilken orsak?

- Har någon strejk förekommit vid verkstaden och i sådant fall:

när?

under huru lång tid?

af hvilken orsak?

16. Tillägg:

Arbetsstatistiska undersökningar angående de

Uppgifter angående arbetarnes årsinkomster under år 1898 vid

belågen i

Arbetarens nummer, namn

N:o						N:o						N:o						N:o					
Vec- kans num- mer.	Antal ar- bets- tim- mar.	Tim- pen- ning öre.	Aflönningens storlek.			Vec- kans num- mer.	Antal ar- bets- tim- mar.	Tim- pen- ning öre.	Aflönningens storlek.			Vec- kans num- mer.	Antal ar- bets- tim- mar.	Tim- pen- ning öre.	Aflönningens storlek.			Vec- kans num- mer.	Antal ar- bets- tim- mar.	Tim- pen- ning öre.	Aflönningens storlek.		
			Tidlön.		Acks- aflön.				Tidlön.		Acks- aflön.				Tidlön.		Acks- aflön.				Tidlön.		Acks- aflön.
			Kr.	ö.	Kr. ö.				Kr.	ö.	Kr. ö.				Kr.	ö.	Kr. ö.				Kr.	ö.	Kr. ö.
1						1						1						1					
2						2						2						2					
3						3						3						3					
4						4						4						4					
5						5						5						5					
6						6						6						6					
7						7						7						7					
8						8						8						8					
9						9						9						9					
10						10						10						10					
11						11						11						11					
12						12						12						12					
13						13						13						13					
14						14						14						14					
15						15						15						15					
16						16						16						16					
17						17						17						17					
18						18						18						18					
19						19						19						19					
20						20						20						20					
21						21						21						21					
22						22						22						22					
23						23						23						23					
24						24						24						24					
25						25						25						25					
26						26						26						26					
27						27						27						27					
28						28						28						28					
29						29						29						29					
30						30						30						30					
31						31						31						31					
32						32						32						32					
33						33						33						33					
34						34						34						34					
35						35						35						35					
36						36						36						36					
37						37						37						37					
38						38						38						38					
39						39						39						39					
40						40						40						40					
41						41						41						41					
42						42						42						42					
43						43						43						43					
44						44						44						44					
45						45						45						45					
46						46						46						46					
47						47						47						47					
48						48						48						48					
49						49						49						49					
50						50						50						50					
51						51						51						51					
52						52						52						52					
S:a f. hela året						S:a f. hela året						S:a f. hela året						S:a f. hela året					

(Ifylles efter arbetsgifvares aflöningslistor.)

och yrkesspecialitet.

S:a f
hela
året

Kongl. Maj:ts och Rikets
Kommerskollegium.
1899.

Arbetsstatistiska undersökningar angående

Uppgifter angående löne- och arbetsförhållanden vid

År.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
	Hela antalet arbetare.	Summa till arbetarne utbetalda arbetslöner.	Timpenning i genomsnitt för samtliga arbetare.	Timpenning för arbetare.						
				Gjutare.	Smeder.	Plåt- slagare.	Maskin- uppsätt- tare.	Filare.	Svarf- vare.	Handt- langare.
1874										
1875										
1876										
1877										
1878										
1879										
1880										
1881										
1882										
1883										
1884										
1885										
1886										
1887										
1888										
1889										
1890										
1891										
1892										
1893										
1894										
1895										
1896										
1897										
1898										

Anm. Föreliggande bilaga torde benäget ifyllas i den utsträckning tillgängliga handlingar

Bilaga n:o 2 till Frågeformulär A.

(att besvaras af arbetsgifvare).

de större mekaniska verkstäderna i riket.

mekaniska verkstad belägen i under tjugufemårsperioden 1874—1898.

Till Kommerskollegium återsändt den / af.

[illegible]

göra sådant möjligt.

Kongl. Maj:ts och Rikets
Kommerskollegium.
1899.

Frågeformulär B.
(att skriftligen besvaras af
förvaltningspersonalen).

Arbetsstatistiska undersökningar
angående
de större mekaniska verkstäderna i riket.

mekaniska verkstad i

Frågor:	Svar:
1. Namn?	
Födelseår?	
Födelseort?	
Civilstånd (ogift, gift, enkling)?	
(Är Ni gift, angifves året för äktenskapets ingående.)	
Faders yrke?	
2. Antal barn i lifvet?	
Deraf hemmavarande?	
3. Har Ni genomgått folkskola?	
Har Ni åtnjutit undervisning vid allmänt läroverk (antal klasser)?	
Har Ni aflagt studentexamen (när)?	
Har Ni åtnjutit undervisning vid teknisk söndags- och aftonskola eller slöjdskola samt i sådant fall huru länge?	
Har Ni åtnjutit undervisning vid teknisk elementarskola (huru länge)?	
Har Ni aflagt examen från teknisk elementarskola (när)?	
Har Ni åtnjutit undervisning vid teknisk högskola och i sådant fall hvilken och huru länge?	
Har Ni aflagt afgangsexamen från teknisk högskola och i sådant fall hvarest och när?	
Har Ni aflagt annan examen och i sådant fall hvilken och när?	
4. När började Eder verksamhet vid mekanisk verkstad?	
Har Ni varit anställd som arbetare vid dylik och i sådant fall när och huru länge?	
5. Har Ni arbetat i utlandet och i sådant fall hvarest, när och huru länge samt i hvilken egenskap?	
Har Ni företagit studieresa till utlandet och i sådant fall för hvilket ändamål?	

6. När blef Ni först anställd vid verkstaden och i hvilken egenskap? Hvilken är Eder nuvarande anställning och när erhöll Ni denna?	
7. Huru lång är Eder dagliga arbetstid (raster inberäknade)? Huru långa äro rasterna? Åtnjuter Ni semester och i sådant fall huru lång tid årligen?	
8. Aflönas Ni per vecka, månad eller år? Huru stor är Eder aflöning? Har Ni andel i vinst och i sådant fall huru stor?	
9. Åtnjuter Ni utom Eder kontanta aflöning särskilda förmåner såsom: fri kost? fri bostad och i sådant fall huru stor? hyresbidrag och i sådant fall med hvilket belopp? fritt bränsle? fritt lyse? fri läkarevård? fri medicin? andra förmåner (hvilka)?	
10. Är Ni olycksfallsförsäkrad? Försäkringens belopp? Premiens belopp? Hvem betalar premien? Är Ni lifförsäkrad? Hvad betalar Ni i premier under året? Kan Ni påräkna pension eller lifränta? från arbetsgifvaren? från pensionskassa? till huru stort belopp? vid hvilken ålder?	

(Namnunderskrift.)

Kongl. Maj:ts och Rikets
Kommerskollegium.
1899.

Frågeformulär C.
(att besvaras af arbetare).

Arbetsstatistiska undersökningar
angående
de större mekaniska verkstäderna i riket.

mekaniska verkstad i

Frågor:	Svar:
1. Arbetarens: nummer vid verkstaden och namn? födelseår? födelseort? civilstånd (ogift, gift, enkling, enka)? (Är arbetaren gift, angifves året för äktenskapets ingående.) faders yrke?	
2. Har Ni genomgått folkskola? Har Ni åtnjutit undervisn. vid allm. läroverk (antal klasser)? Har Ni åtnjutit undervisning vid teknisk söndags- och aftonskola eller slöjdskola? (huru länge)? Har Ni åtnjutit undervisning vid teknisk elementarskola (huru länge)?	
3. Antal barn i lifvet? Antal hemmavarande barn? Deraf anställda i yrke (hvilket och hvarest)?	
4. Hvilken afdelning inom verkstaden tillhör Ni (gjuteriet, smedjan, plåtslageri-, maskin-, snickeriverkstaden etc.)? Specialitet inom afdelningen? Är Ni förman, yrkesarbetare eller handlangare?	
5. När började Ni arbeta vid mekanisk verkstad? " " " " i specialiteten? " " " " hos nuvarande arbetsgifvaren? Har Ni arbetat utomlands och i sådant fall i hvilket yrke, hvar samt under huru lång tid? Har Ni förut arbetat inom annat yrke och i sådant fall hvilket?	År 18 År 18 År 18

6. Huru många af 1898 års arbetsdagar har Ni icke deltagit i arbetet: i följd af sjukdom? i följd af andra orsaker?	
7. Arbetstimmar per vecka? Arbetsslön per timme? Sedan när har Ni haft denna timpenning? Huru stor var Eder timpenning förut? Är ordinarie timpenning garanterad vid ackordsarbete? Till hvilket belopp kan Ni beräkna Eder veckoinkomst högst vid uteslutande ackordsarbete? Kan Ni med säkerhet uppgifva storleken af Eder årsinkomst vid Verkstaden under år 1898 och i sådant fall, huru stor har denna Eder inkomst varit? Har Ni under år 1898 haft qvällsarbete (huru många dagar)? » » » » » nattarbete? (huru många dygn)? » » » » » sönd.-arbete (huru många sönd.)? Är uppsägningstid bestämd genom kontrakt eller muntligt aftal och i sådant fall huru lång?	
8. Har Ni bisysselsättning, som lemnar inkomst och i sådant fall huru stor är denna inkomst? Utför Er hustru arbete åt andra, hvilket lemnar inkomst: utom hemmet? inom hemmet? Hustruns ungefärliga arbetsförtjenst under året?	
9. Har Ni fri bostad? Har Ni hyresbidrag (i sådant fall med huru stort belopp)? Hvad betalar Ni i hyra (per vecka, månad eller kvartal)? Huru stor är Eder bostadslägenhet: Antal rum utom kök? Eget kök? Andel i kök? Är Ni inneboende? Har Ni inneboende och i sådant fall huru många samt emot hvilken ersättning?	

Kongl. Maj:ts och Rikets
Kommerskollegium.
1899.

Frågeformulär D.
(Uppgifter ang. sjuk-, begravnings-
m. fl. kassor).

Till Kommerskollegium återsändt den /
af

Arbetsstatistiska undersökningar
angående
de större mekaniska verkstäderna i riket.

Frågor:	Svar:	
1. Kassans namn?		
2. Kassan började sin verksamhet år?		
3. Kassans inkomster under år 1898:	Kronor.	öre.
Inträdesavgifter?		
Regelbundna avgifter af delegare?		
Utbetade bidrag af arbetare?		
Bidrag af arbetsgivare?		
Böter o. d.?		
Influtna räntor?		
Öfriga inkomster?		
Brist?		
	Summa inkomster:	
4. Kassans utgifter under år 1898:		
Kontant sjukhjälp?		
Begravningshjälp?		
Läkarearvoden?		
Utgifter för medikamenter åt delegare?		
Utgifter för vård å lasarett o. d. af delegare?		
Utbetalda pensioner (med hvilket belopp och till huru många pensionstagare)?		
Förvaltningskostnader?		
Räntor?		
Öfriga utgifter?		
Behållning?		
	Summa utgifter:	

OBS! Denna blankett skall så noggrant som möjligt ifyllas och derefter insändas till Kongl. Kommerskollegium i Stockholm före den 31 December 1899. Stadgar, reglementen, revisionsberättelser o. d. torde bifogas.

litt. A, B, C och D jemte bilagor. Uppställningen af dessa frågeformulär äfvensom beskaffenheten af de uti desamma framställda spörsmål inhemtas af de å sid. 22—41 i förminskad skala meddelade aftryck af formulären. Såsom deraf framgår, hafva de å formulären innefattade uppgifter, i enlighet med hvad af komiterade föreslagits, inhemtats *dels* från vederbörande arbetsgifvare (frågeformulär A jemte dess bilagor n:ris 1 och 2), *dels* från den vid de undersökta verkstäderna anställda förvaltningspersonal (frågeformulär B), *dels* från de vid verkstäderna anställda arbetare (frågeformulär C) samt *dels* från de personer, som handhaft förvaltningen af de inom yrket förefintliga sjuk-, begravnings- och andra understöds-kassor (frågeformulär D).

Hvad särskildt beträffar såväl de detaljerade spörsmål, hvilka uti frågeformulär A jemte dess båda bilagor förelagts arbetsgifvarne till besvarande, som ock de uppgifter, hvilka, enligt frågeformulär B, affordrats den vid verkstäderna anställda förvaltningspersonal, har det icke ansetts vara lämpligt att genom de utsända agenterna införskaffa desamma, utan har kommerskollegium genom cirkulärskrifvelse till samtliga af undersökningen omfattade mekaniska verkstäder anhållit, att sagda uppgifter, fullständigt utarbetade, måtte till collegium ingifvas snarast möjligt och helst före utgången af augusti månad 1899. Vidkommande åter de uppgifter, som innehållas i frågeformulär C, hafva desamma, i enlighet med den fastställda planen för undersökningen, vid besök å de skilda arbetsställena inhemtats af sex för ändamålet särskildt anstälde agenter. Deremot har icke, såsom komiterade förutsatte, någon del af detta material kunnat insamlas af den för arbetets ledning anställda personal, förnämligast på den grund, att såväl undertecknad som den biträdande amanuensen under den första tiden för primäruppgifternas inhemtande voro strängt sysselsatta med *dels* fullbordandet och avslutandet af redogörelsen för den närmast föregående arbetsstatistiska undersökningen och *dels* anordnandet af den nya, samt derefter blefvo fullt upptagna med granskningen och ordnandet af det till den nya undersökningen inkomna, vidlyftiga statistiska materialet.

I öfverensstämmelse med de särskilde komiterades förslag hafva vid primäruppgifternas insamlande, jemte de i formulären

upptagna frågor, till såväl arbetsgivare som arbetare framstälts vissa frågor, hvilka afsett vinnandet af nödig kontroll beträffande de lemnade uppgifternas rättighet samt utrönandet af vissa frågor, som af en eller annan orsak icke lämpligen kunnat göras till rena blankettfrågor, såsom angående anmärkta olägenheter hos arbetslokalerna, angående verksamhetens fördelning på de olika verkstadslokalerna, angående afträdesanordningarnes beskaffenhet etc. Derjemte hafva undersökningsförrättarne varit ålagda att *dels* under den å frågeformulär C sist inryckta rubriken »tillägg», *dels* ock uti en särskild promémoria uppteckna alla iakttagelser, som syntes dem vara af vikt. Slutligen torde det böra omnämnas, att det uti den af undertecknad för agenterna utfärdade instruktion varit dem uttryckligen föreskrifvet att icke under några förhållanden låta de af arbetarne lemnade uppgifter komma under arbetsgivarernas, verkstäres eller andras ögon.

Af de anstälde undersökningsförrättarne har en närmast haft sig förelagdt att inhemta uppgifter från arbetarne vid de sju större mekaniska verkstäder i Stockholm, hvilka undersökningen omfattat, och har af denna agent bekommit användbara uppgifter från 2,673 arbetare. Ifrågavarande uppgifter hafva vidare inhemtats: af en agent från 3 verkstäder och 1,084 arbetare i Eskilstuna, Arboga och Köping; af en agent från 5 verkstäder och 2,531 arbetare i Motala, Jönköping, Husvarna, Oskarshamn och Skövde; af en agent från 8 verkstäder och 2,315 arbetare i Kristianstad, Malmö, Landskrona, Ystad, Lund, Helsingborg och Halmstad; af en agent från 5 verkstäder och 2,869 arbetare i Göteborg, Trollhättan, Karlstad och Kristinehamn, samt af en agent från 4 verkstäder och 588 arbetare i Gefle, Söderhamn och Hernösand. I Stockholm voro, som ofvan blifvit anfördt, de undersökta verkstäderna sju till antalet, i hvar och en af städerna Göteborg, Gefle och Landskrona hafva undersökts två verkstäder; beträffande åter alla öfriga arbetsorter hafva undersökningarne gällt endast en verkstad å hvarje ort.

I regel hafva de äskade upplysningarne jemväl vid denna undersökning blifvit lemnade med den största beredvillighet. Särskildt erkännansvärdt är i detta afseende det stora tillmötesgående, som flertalet arbetsgivare visat genom att, så långt det varit dem möjligt, låta på egen bekostnad verkställa de å bilagan

n:o 1 till frågeformulär A begärda utdragen ur 1898 års aflöningslistor, hvarvid specificerade uppgifter blifvit lemnade rörande den till de särskilda arbetarne för hvarje aflöningsdag under ifrågavarande år utbetalta arbetslön, i de flesta fall, der sådant förekommit, fördelad efter tidlön och ackordsaflönning, äfvensom rörande arbetarnes timpenning och antal arbetstimmar. Arbetsgifvarnes tillmötesgående i detta afseende är så mycket mera erkännansvärdt, som, särskildt beträffande de största verkstäderna, utarbetandet af nu berörda uppgifter kräft icke oväsentliga kostnader samt betydlig tidsutdrägt, i det att nämligen vid åtskilliga af dessa verkstäder, enligt hvad upplyst blifvit, för ändamålet måst anlitas extra arbetshjelp af personer, som under flere månader varit oafbrutet sysselsatta med detta arbete.

Med de stora kraf på tillmötesgående och uppoffringar från arbetsgifvarnes sida, som måst förutsättas vid utförandet af dessa undersökningar, bör det emellertid knappast vara egnadt att väcka förvåning, att några arbetsgifvare visat sig obenägna att lemna de af dem äskade upplysningarne; i de flesta fall, der sådant inträffat, har det skett under förklaring, att vederbörande funnit de på dem ställda anspråken obilliga, men hafva de samtidigt tillkännagifvit, att hinder från deras sida icke skulle möta, derest de önskade utdragen ur deras aflöningslistor för arbetarne kunde verkställas på statens bekostnad, ett erbjudande, hvaraf man, på grund af de anslagna medlens begränsning, dock icke sett sig i stånd att göra bruk. Vid ett par verkstäder, hvilkas chefer för öfrigt med intresse och förstående omfattade undersökningen, lade den använda bokföringsmetoden hinder i vägen för lemnande af utdrag ur aflöningslistorna i den form, desamma äskats, men har man nu, efter eget åtagande, vid dessa verkstäder ordnat bokföringen på ett sådant sätt, att dylika uppgifter, derest undersökningen ett kommande år skulle blifva återupprepad, med lätthet skola kunna afgifvas. Å andra sidan har det från andra verkstäder, som nu med större eller mindre beredvillighet i den utsträckning, sådant kunnat ske, sammanställt och insändt dem affordrade uppgifter, med bestämdhet förklarats, att dylika uppgifter för framtiden icke komme att afgifvas, utan att särskild ersättning för uppgifternas utarbetande kunde beredas.

Mer eller mindre fullständiga uppgifter rörande verkstadsdriften och dermed sammanhängande förhållanden (enligt formulär A) hafva bekommit från 26 af de 32 verkstäder, undersökningarne omfattat; dylika uppgifter hafva, trots upprepade påminnelsekrifvelser, uteblifvit från två verkstäder i Stockholm, en verkstad i hvar och en af städerna Göteborg, Gefle och Landskrona samt från verkstaden i Jönköping. Utdrag ur aflöningslistorna (enligt bilaga n:o 1 till frågeformulär A) saknas, förutom från nyssnämnda sex verkstäder, blott från ytterligare en verkstad i Stockholm. Såsom ett bevis på verkstadsegarnes beredvillighet att, i den utsträckning möjligt varit, insända dem affordrade uppgifter, kan deremot ytterligare anföras, att från icke mindre än 18 verkstäder lemnats i allmänhet utförliga uppgifter beträffande arbets- och löneförhållanden under tjugufemårsperioden 1874—1898 (enligt bilaga n:o 2 till frågeformulär A).

I intet fall har tillträde till verkstadslokalerna förvägrats de af kollegium utsända agenterna för insamlande af primäruppgifter från arbetarne. I allmänhet synas ock undersökningarne af arbetarne sjelfva hafva omfattats med det största intresse, hvarom det insamlade materialets beskaffenhet nog samt burit vittne. Af icke ringa betydelse har härvidlag varit den anmaning, som af jern- och metallarbetareförbundets förtroendeman ställts till de mekaniska verkstadsarbetarne i riket: att genom omsorgsfullt öfvertänkta och fullt korrekta svars afgifvande hvar och en i sin stad bidraga till ett godt resultat af undersökningen, liksom ock den ställning, vederbörande arbetsgifvare intagit till undersökningen, haft ett icke oväsentligt inflytande på arbetarnes benägenhet att besvara de till dem framställda spörsmålen. Antecknas bör, att c:a 200 arbetare, hvaraf flertalet i Stockholm, direkt vägrat att ingå i svaromål eller ock vid undersökningen hållit sig undan för att slippa lemna de äskade upplysningarne om sig och sina förhållanden; och har såsom skäl för en dylik vägran anförts, att man fruktade, att de till kollegium afgifna uppgifterna skulle komma att ställas till taxeringsmyndigheternas förfogande.

Hafva sålunda de egentliga arbetarne, förutom i ett jämförelsevis obetydligt antal fall, med den största beredvillighet besvarat de till dem framställda spörsmål, så har deremot en

afsevärd del af de undersökta verkstädernas förvaltningspersonal omfattat undersökningen med allt annat än intresse, att döma af den obenägenhet, som de förvaltningen tillhörande personerna visat att afgifva svar å det för dem afsedda frågeformulär B. Flere verkstadsegare hafva ock meddelat, att de icke kunde af- tvinga sina tjänstemän dem affordrade uppgifter emot deras vilja. Denna del af undersökningen torde ock, på grund af de inkomna uppgifternas fåtalighet — från 56 % af den vid de undersökta verkstäderna anställda förvaltningspersonalen saknas uppgifter helt och hållet — få betecknas såsom temligen otillfredsställande. Anledningen till denna förvaltningspersonalens obenägenhet att lemna uppgifter torde, så vidt utrönt blifvit, få sökas *dels* uti en vid verkstäderna temligen gängse uppfattning, att de arbetsstatistiska undersökningarne närmast afse att utreda arbetarnes förhållanden och icke jemväl böra omfatta ingenjörs- och kontorspersonal, *dels* uti motvilja för att till offentlig myndighet lemna upplysningar om sig och sina privata förhållanden och *dels* uti farhågan för, att exakta upplysningar om aflönings- och naturaförmåner skulle kunna föranleda ökad taxering.

Slutligen bör anmärkas, att de från understöds-kassorna infordrade uppgifter i allmänhet blifvit på ett tillfredsställande sätt afgifna af de personer, som haft förvaltningen af de olika kassorna om händer.

Endast i några få afseenden hafva mera nämnvärda afvikelser från och inskränkningar uti den af de särskilda komiterade föreslagna plan för undersökningens omfattning och anordning måst vidtagas. Förutom hvad i detta afseende redan blifvit anfördt — beträffande sjelfva insamlingen af de erforderliga primäruppgifterna — torde det här endast böra särskildt framhållas, att det synts undertecknad lämpligast, att med fullbordandet af den utaf komiterade förordade särskilda utredning rörande de arbetskonflikter (strejker och lockouts), hvilka under de senare åren egt rum inom den mekaniska verkstadsindustrien i vårt land, finge anstå, till dess de upplysningar hunnit inkomma, som i detta afseende stå att erhålla från de verkstäder, hvilka först under åren 1901 och 1902 blifva föremål för de arbetsstatistiska undersökningarne, och kommer sålunda en redo-

görelse för dessa förhållanden att lemnas först i samband med framläggandet af resultaten af de fortsatta arbetsstatistiska undersökningarne angående de mindre, egentliga mekaniska verkstäderna samt specialverkstäderna.

I den mån erforderliga primäruppgifter blefvo tillgängliga vidtog granskningen och bearbetningen af det vidlyftiga materialet. Först i början af år 1900 var den mest betydande delen af primäruppgifterna insamlad — uppgifterna från arbetarne — ehuru äfven sedermera tid efter annan ända till medio af sistlidne februari månad felande uppgifter — från arbetsgifvare och sjukkassor — hafva inkommit.

Liksom vid den närmast föregående undersökningen har jemväl nu särskildt behandlingen af de å bilagan n:o 1 till frågeformulär A meddelade lönestatistiska primäruppgifterna kräfft ett långvarigt och tidsödande arbete af den för biträde vid bearbetningen anställda, alltför fåtaliga personalen. Hinder för bearbetningens raska bedrivande och afslutande hafva äfven förorsakats, dels derigenom att af undertecknad kräffts ett omfattande arbete i och för utarbetandet och den närmare anordningen af planen för de anbefalda arbetsstatistiska undersökningarne under åren 1901 och 1902, dels ock derigenom att den från undersökningarnes början anstälde, med arbetet fullt förtrogne amanuensen i oktober 1900 afgick från sin befattning och ersattes med annan person, hvilken åter i sin tur efter en kortare tid aflöstes af en tredje.

Sedan undersökningen numera föreligger afslutad, skall i det följande redogörelse lemnas angående de hufvudsakligaste resultat, densamma gifvit vid handen. Då emellertid numera enligt Kongl. Maj:ts beslut de under åren 1899 och 1900 utförda arbetsstatistiska undersökningarne — hvilka måst inskränkas till att omfatta endast de större, egentliga mekaniska verkstäderna och af desse åter på grund af praktiska skäl icke flera kunnat medtagas än ett antal, som tillsammans sysselsatte omkring 12,000 arbetare — skola efterföljas af undersökningar under åren 1901 och 1902 rörande förhållandena vid de mekaniska verkstäder — hufvudsakligen mindre sådana och specialverkstäder — som vid

de nu afslutade undersökningarne måst lemnas obeaktade, synes det vara lämpligt, att med den utförliga redogörelsen för Sveriges mekaniska verkstadsindustri — såväl beträffande dess utveckling sedan äldre tider som beträffande dess läge och förhållanden, sådana de genom dessa arbetsstatistiska undersökningar kunnat ådagaläggas — får anstå, till dess densamma, sedan en gång den år 1901 påbörjade delen af undersökningarne blifvit fullbordad, kan framläggas och i ett sammanhang behandla den mekaniska verkstadsindustrien i dess helhet.

Till följd af undersökningens *statistiska* karakter har dess hufvudsakliga resultat, i den utsträckning, sådant låtit sig göra, sammanförts uti tabellform, hvadan textafdelningen närmast utgör en kommentar till de uti tabellerna anförda sifferuppgifter. Emellertid skall uti texten äfven meddelas en redogörelse för sådana frågor, hvilka af ett eller annat skäl icke lämpligen kunnat tabellariskt behandlas.

Större egentliga mekaniska verkstäder.

1. Verkstadsdriften. Arbetslokalernas beskaffenhet m. m.

Såsom redan uti inledningen blifvit omnämndt, hafva 1899 och 1900 års arbetsstatistiska undersökningar omfattat inalles 32 större, egentliga mekaniska verkstäder, fördelade på 23 olika orter i riket (jfr tab. litt. E å sid. 70 och 71). Utaf dessa 32 verkstäder bedrefvos 29 af aktiebolag¹⁾, bland hvilka 7 hvar och ett hade ett inbetaldt aktiekapital af minst en million kronor. Sammanlagdt utgjorde de inbetalda aktiekapitalen 18,788,500 kronor (år 1898). Summan af bolagens reservfonder belöpte sig till inemot 2¹/₂ millioner kronor; för 11 bolag uppgick den af-satta reservfonden till 100,000 kronor eller deröfver.

Tiden för verksamhetens början samt för de olika företagens ombildande till aktiebolag framgår af följande sammanställning:

	Antal grund- lagda verk- städer.	Till aktiebolag ombildade företag.
före år 1800	3	—
åren 1820—1840	2	—
» 1840—1850	6	—
» 1850—1860	6	1
» 1860—1870	11	6
» 1870—1880	4 ²⁾	10
» 1880—1890	—	3
efter år 1890	—	7
Summa 32		27

¹⁾ Af de 3 verkstäder, som vid tiden för undersökningarnes verkställande be-
drefvos af enskilda personer, har en under år 1900 öfvergått till ett aktiebolag.

²⁾ Deraf 2 aktiebolag.

Till anläggningsåret äldst är verkstaden vid Husqvarna, hvilken började sin verksamhet redan år 1680. Ytterligare tvenne af de undersökta verkstäderna hafva blifvit anlagda före år 1800, nämligen en i Stockholm (grundad år 1769) och en i Helsingborg (grundad år 1799).

Enligt de till kommerskollegii statistik rörande fabriker och handverk för år 1899 inkomna uppgifter sysselsattes nämnda år vid ifrågavarande 32 verkstäder tillsammans 13,519 arbetare, och hade arbetareantalet från det närmast föregående året ökat med 574. Den för bevillning uppskattade inkomsten af samtliga verkstädernas rörelse uppgick år 1899 till 2,536,281 kronor (mot c:a 2,000,000 kronor år 1898). Sammanlagda värdet af verkstädernas tillverkningar hade samtidigt stigit till den respektabla siffran af 39,511,297 kronor, uti hvilken summa dock är inräknadt gjutgods (såväl sådant, framställt efter tackjerns omsmältning som äfven s. k. metallgjutgods), till ett angifvet värde af 7,816,926 kronor. Motsvarande värden för år 1898 voro resp. 35,972,555 och 6,924,824 kronor.

Grupperas verkstäderna efter den omfattning, uti hvilken deras rörelse bedrivnes, erhålles följande sanmanställning (Tab. litt. B.).

Tab. litt. B. Större egentliga mekaniska verkstäder år 1899.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
	Antal verkstäder.	Tillverkningarnes värde.	Deraf gjutgods.	Bevillnings-taxerad inkomst.	Antal arbetare		
					enligt uppgifter till fabriksstatistiken		anträffade vid de arbetsstat. undersökn.
		Kronor.	Kronor.	Kronor.	år 1899.	år 1898.	år 1899.
<i>Verkstäder med:</i>							
öfver 500 arbetare	10	25,012,738	4,446,143	1,368,032	8,355	7,875	7,187
500—300 »	6	6,897,352	1,552,595	418,202	2,265	2,188	2,227
mindre än 300 »	16	7,601,207	1,818,188	750,047	2,899	2,882	2,646
<i>Summa</i>	32	39,511,297	7,816,926	2,536,281	13,519	12,945	12,060

Uti det ofvan angifna totalvärdet af verkstädernas sammanlagda tillverkningar voro de förnämsta tillverkningslagen representerade med följande belopp:

	År 1898.	År 1899.
Jernvägs- och spårvägsagnar, tendrar kr.	3,964,032	5,212,080
Ångfartyg	» 4,034,064	4,384,039
Ångpannor	» 1,514,188	1,293,130
Ångmaskiner: lokomotiv.....	» 1,857,550	2,771,295
lokomobiler	» 392,940	444,410
andra	» 1,797,168	1,965,134
Andra motorer (ej elektriska)	» 361,960	468,350
Arbetsmaskiner och redskap för:		
elektricitets alstrande o. användning	» 88,700	68,000
bearbetning af metaller	» 709,803	728,324
bearbetning af trä o. d.	» 991,784	1,148,087
diverse industrigrenar	» 3,087,720	2,766,809
jordbruket	» 750,546	472,154
Gevär	» 335,250	308,750
Velocipeder	» 469,100	601,440
Diverse ej specificerad jernmanufaktur	» 2,753,037	1,881,486
Diverse ej specificerad maskingods ...	» 4,326,090	5,246,445
Gjutgods.....	» 6,924,824	7,816,926
Reparationer	» 1,415,853	1,263,465
o. s. v.		

Förutom ofvan meddelade upplysningar rörande verkstadsdriften, hvilka varit att hemta ur tillgängliga officiella handlingar — förnämligast primäruppgifterna till kommerskollegii fabriksstatistik — har emellertid nu genom de arbetsstatistiska undersökningarne ett försök blifvit gjordt att från arbetsgifvarne införskaffa mera detaljerade uppgifter i förevarande hänseende, hvilka spörsmål varit inrymda uti frågeformulär A. Vi hafva redan i inledningen omnämnt, hurusom från 6 verkstäder icke ingått några som helst svar å nämnda frågeformulär, och beträffande de återstående verkstäderna, från hvilka frågeformuläret återkommit besvaradt, hafva endast ett fåtal velat eller kunnat besvara alla de uti formuläret framställda frågorna. I anledning häraf har ock en del af dessa spörsmål vid bearbetnin-

gen måst lemnas obeaktad¹⁾. Så långt möjligt varit hafva emellertid de enligt formulär A lemnade svaren rörande verkstadsdriften under år 1898 blifvit sammanställda uti bihangstabellen n:o 2. Under hänvisning i öfrigt till ifrågavarande sammanställning, skola vi här meddela de hufvudsakligaste resultat, denna del af undersökningen gifvit vid handen.

Uppgifter rörande verkstadsdriften — mer eller mindre fullständiga — föreligga, som sagdt, från 26 af de undersökta verkstäderna. För 24 af dessa anläggningar har verkstadstomtens med derå befintliga *byggnaders taxeringsvärde* utgjort summa 11,092,330 kronor, hvaraf 7,130,400 kronor kommo på de 8 största verkstäderna. För likaledes 24 verkstäder har byggnadernas *brandförsäkringsvärde* angifvits utgöra sammanlagdt 8,706,644 kronor. Antalet verkstads- och magasins-*byggnader* har för de olika grupperna af verkstäder befunnits vara:

		Antal verkstads- byggnader.	Antal magasins- byggnader.
Grupp I: Verkstäder med öfver 500 arbetare		123	80
	(9 med 7,136 arbetare).		
» II: Verkstäder med 500—300 arbetare		29	19
	(4 med 1,469 arbetare).		
» III: Verkstäder med mindre än 300 arb.		62	64
	(13 med 2,211 arbetare).		
	Summa	214	163

Kontorsbyggnadernas antal utgjorde inalles 29. Särskild dylik byggnad saknades vid 4 (mindre) verkstäder, hvilka i stället hade sina kontorslokaler anordnade uti någon af verkstädernas öfriga byggnader.

22 verkstäder hafva befunnits ega *boningshus* — vare sig inom eller utom verkstadsområdet — hvilka hufvudsakligen in-

¹⁾ Mest otillfredsställande hafva följande frågor blifvit besvarade: ang. aktiekapitalets maximi- och minimibelopp; ang. verkstadstomtens areal, samt verkstads- och andra byggnaders grundarea och golfyta; ang. bostadslägenheter, upplåtna åt arbetare; ang. ugnars afverkningsförmåga; ang. ånghammars vikt och fallhöjd; ang. antalet handlangare inom olika yrkesgrenar; ang. tillkomst och afgang bland arbetarne under år 1898 o. s. v. Tecknet X (= ej lemnad uppgift) uti bihang n:o II ådagalägger, ock nogsamt, huru otillfredsställande denna del af det inkomna materialet i vissa punkter måste anses vara.

rymt bostäder för en del af verkstädernas förvaltnings- och arbetspersonal. Hela antalet *bostadslägenheter* har angifvits vara 1,243 med 1,758 rum och 1,026 kök, hvilka fördela sig som följer:

		A n t a l			
		bonings- hus.	rum.	kök.	lägen- heter.
Grupp I. Verkstäder med öfver 500					
arbetare	144	1,255	689	875	
(8 med 6,315 arbetare).					
» II. Verkstäder med 500—300					
arbetare	13	154	83	93	
(4 med 1,469 arbetare).					
» III. Verkstäder med mindre än					
300 arbetare	48	349	254	275	
(10 med 1,761 arbetare).					
Summa		205	1,758	1,026	1,243

Uppgifter angående de olika lägenhetskategorier, som upplätits till bostadslägenheter åt arbetspersonalen, hafva afgifvits endast af en del arbetsgifvare, och omfatta de uti detta afseende lemnade upplysningar inalles endast 937 bostadslägenheter. Af dessa 937 lägenheter voro 544, d. v. s. 58.1 %, lägenheter på ett rum och kök, 165 (c:a 18 %) lägenheter på ett rum (utan kök), 131 (c:a 14 %) lägenheter på 2 rum och kök o. s. v. Endast 39 af ifrågavarande lägenheter bestodo af ett enbart kök utan rum; i det närmaste lika många voro lägenheterna om ett rum med del i kök etc.

Arbetsinventarier. För samtliga 26 verkstäder hafva redovisats *motorer* till ett antal af 173, nämligen:

	Hela antalet.	Deraf med uppgifna hästkrafter.	Antal häst- krafter.
Vattenturbiner.....	22	18	1,078
Ångmaskiner	94	70	2,194
Ångturbiner	3	—	—
Gasmotorer	1	—	—
Hjelpmotorer	53	—	—
Summa	173	—	—

Vattenturbiner funnos vid 6 verkstäder, ångmaskiner vid samtliga utom två, ångturbiner vid 2 och gasmotorer vid 1. Af hjälpmotorerna voro 38 elektriska (hufvudsakligen afsedda för belysningsändamål), 11 luftkompressorer och 4 ackumulatorer.

246 *ugnar* hafva under året varit i bruk. Af dessa utgjorde antalet

Kupolugnar	60
Vällugnar	16
Plåtugnar	24
Härdugnar	19
Metallugnar	58
Torkugnar	56
Andra ugnar	13
	Summa 246

Antalet använda *ånghammare* har uppgifvits till 61 (redovisade från 23 verkstäder). Rörande dessas vikt och fallhöjd hafva dock, såsom ofvan blifvit framhållet, flertalet arbetsgifvare meddelat alls inga, eller ock ytterst ofullständiga uppgifter, till följd hvaraf några sammanfattade upplysningar i förevarande hänseende här icke kunna meddelas. Vidare funnos 427 *smideshärder*, nämligen vid verkstäder inom:

Grupp	Smideshärder.	
	Enkla.	Dubbla.
I	191	95
» II	11	54
» III	45	31
	Summa 247	180

För bearbetning af metall funnos inalles 3,330 och för bearbetning af trä 312 *verktygsmaskiner*, rörande hvilkas närmare fördelning å olika verkstadsgrupper meddelas upplysning uti efterföljande tablå, hvilken derjemte innehåller uppgift om nyanskaffningen af maskiner för verkstädernas behof — från såväl in- som utlandet — under år 1898:

Tab. litt. C. Använda verktygsmaskiner samt anskaffade nya maskiner under år 1898.

1.	2.	3.	4.	5.
	Vid verkstäder med öfver 500 arbetare.	Vid verkstäder med 500—300 arbetare.	Vid verkstäder med mindre än 300 arbetare.	Vid samtliga verkstäder.
<i>Antal verktygsmaskiner:</i>				
för bearbetning af metall	2,230	347	753	3,330
» » » trä	180	42	90	312
<i>Nyanskaffade maskiner:</i>				
Antal	205	11	65	281
Värde, kronor	378,728	74,000	151,493	604,221
<i>Deraf tillverkade i utlandet:</i>				
Antal	114	10	52	176
Värde, kronor	244,934	58,000	108,684	411,618

Såsom häraf framgår, hade under år 1898 (vid 22 verkstäder) anskaffats 281 nya maskiner, representerande ett angifvet värde af 604,221 kronor, af hvilka maskiner 62·6 % eller — derest hänsyn tages till det uppgifna värdet — öfver 68 % voro tillverkade i utlandet. Särskildt värdt att uppmärksammas härvidlag är, att de största verkstäderna (inom grupp I) i mindre utsträckning än de öfriga verkstäderna vändt sig till utlandet vid anskaffandet af sina nya maskiner.

Samtliga arbetsinventariers brandförsäkringsvärde har under det ifrågavarande året uppgått till 9,786,542 kronor (uppgift saknas dock från 3 verkstäder), hvaraf på de 8 största fabrikerna komma 6,340,684 kronor.

Öfvergå vi derefter till de af verkstäderna lemnade uppgifter angående under år 1898 förbrukade *brännmaterial*, finna vi, att vid 25 af de här afhandlade verkstäderna under år 1898 åtgått 378,024 hl. stenköl, 281,105 hl. koks, 66,775 hl. träköl och 9,134 kbm. ved (de båda sistnämnda uppgifterna dock ofullständiga). För närmare upplysningar härvidlag liksom ock beträffande under året förädlade *råämnen* hänvisas i öfrigt till tab. litt. D. Här torde endast böra framhållas, att af 25,791·1 ton gjutjern, som under året förarbetats, 18,906·5 ton, eller 73·3 %, varit utländsk vara (jfr äfven bihang II).

Tab. litt. D. Materialier, förbrukade under år 1898.

1.	2.	3.	4.	5.
	Vid verkstäder med öfver 500 arbetare.	Vid verkstäder med 500—300 arbetare.	Vid verkstäder med mindre än 300 arbetare.	Vid samtliga verkstäder.
Antal verkstäder	9	4	13	26
Vid dem sysselsatta arbetare	7,136	1,469	2,211	10,816
<i>Förbrukade brännmaterialier¹⁾:</i>				
Stenkol hl.	264,948	42,223	70,853	378,024
Koks »	168,478	24,630	87,997	281,105
Träkol »	41,632	5,235	19,908	66,775
Ved..... kbm.	3,716	1,188	4,230	9,134
<i>Förädlade råämnen:</i>				
Gjutjern..... ton	14,224 ³	1,206 ⁰	10,360 ⁸	25,791 ¹
Deraf utländskt..... »	11,554 ²	1,040 ⁶	6,311 ⁷	18,906 ⁵
Smidesjern och stål..... »	5,966 ³	885 ⁴	1,490 ²	8,341 ⁹
Plåt »	6,594 ⁹	1,160 ⁹	1,181 ⁹	8,937 ⁷
Smidesjern, stål och plåt. »	—	—	669 ⁸ ²⁾	669 ⁸ ²⁾
Gjutjern, smidesjern, stål och plåt »	—	2,040 ⁰ ³⁾	—	2,040 ⁰ ³⁾
Annan metall..... »	402 ³	77 ⁵	98 ¹	577 ⁹
Trä kronor	502,953	80,063	64,378	647,394

Hvad slutligen beträffar de *allmänna omkostnaderna* för verkstäderna, hafva desamma under år 1898 utgjort i skatter till stat och kommun sammanlagdt 150,448 kronor och i försäkringspremier — hvilka dock icke äro fullständigt redovisade — 131,807 kronor, fördelade på följande sätt på verkstäder inom:

Grupp		Skatter		Försäkringspremier	
		till stat.	till kommun.	brand-	andra.
I		25,062	65,042	80,928	18,132
»	II	4,311	18,000	5,797	3,415
»	III	7,556	30,477	18,463	5,072
Summa		36,929	113,519	105,188	26,619

¹⁾ Härtill komma vid en verkstad brännmaterialier till ett värde af 16,855 kronor.

²⁾ Vid 3 verkstäder. ³⁾ Vid en verkstad.

Arbetslokalernas beskaffenhet. Vid förevarande undersökningar har det icke ansetts vara af omständigheterna påkalladt att, såsom vid de tidigare åvägabragta arbetsstatistiska undersökningarne af bagerier och tobaksfabriker varit fallet, söka åstadkomma en särskild, ingående utredning af de sanitära förhållandena inom verkstadslokalerna. De få upplysningar, som i detta afseende blifvit införskaffade — hvilka erhållits *dels* genom de under mom. 6 uti frågeformulär A till arbetsgifvarne framtälda spörsmål och *dels* genom de utsända agenternas antecknade iakttagelser rörande lokalernas beskaffenhet — skola emellertid här i korthet meddelas.

Såsom hufvudresultat af agenternas meddelanden i förevarande afseende äfvensom af hvad undertecknad vid personliga besök å en del verkstäder iakttagit, framstår då först och främst det faktum, att ett icke obetydligt antal arbetslokaler vid våra större mekaniska verkstäder äro temligen otillfredsställande i sanitärt afseende. Temligen naturligt är det ju också, att med den storartade utveckling, den svenska mekaniska verkstadsindustrien under de senare decennierna genomgått, det icke alltid kunnat vara möjligt att genast och på en gång få de gamla och kanske icke ens från början så alldeles tillfredsställande lokalerna ersatta med nya och tidsenliga sådana för inrymmande af den med snart sagdt hvarje år tillväxande arbetarskaran. Ofta nog finner man ock af agenternas anteckningar, hurusom vid det ena eller andra stora etablissemnet, som under de senare åren uppfört nya, ljusa och präktiga fabriksbyggnader, ännu en eller flera verkstadsafdelningar äro inrymda uti trånga, mörka och dragiga lokaler från 1840 och 1850-talen. Men vid många — äfven bland de största — verkstäderna bedrifves ännu hela verksamheten uti gamla lokaler, hvilka i sanitärt hänseende lemna åtskilligt öfrigt att önska. Byggnaderna ligga ofta hoppyttrade på en otillräcklig tomt samt synas, i den mån verkstadens rörelse utvidgats, hafva efter hand apterats till verkstadslokaler. Ventilationen är ofta skäligen dålig, många lokaler äro dragiga och fuktiga, qvafva och mörka. Vid flera verkstäder äro de olika verkstadsafdelningarne icke lokalt afskilda från hvarandra, till följd hvaraf exempelvis arbetarne i maskinverkstaden besvärades än af röken från smedjan, än af det bedöf-

vande hamrandet i plåtslagareverkstaden o. s. v. Och i en del fall har det särskildt af agenterna antecknats, att de sanitära olägenheterna af otidsenliga och bristfälliga arbetslokaler i ytterligare grad ökats till följd af en vid några verkstäder rådande betänklig oordning och osnygghet.

I detta sammanhang torde här böra antecknas, att arbetsgifvarne vid just sådana verkstäder, der förhållandena af agenterna betecknats såsom i flera afseenden otillfredsställande, varit mest obenägna att till kommerskollegium afgifva dem i och för de arbetsstatistiska undersökningarna affordrade uppgifter. I ett fall har disponenten för en större verkstad såsom skäl för sin vägran i berörda afseende föreburit, att undersökningen syntes honom vara till ingen nytta utan tvärt om komme att verka till skada för den mekaniska verkstadsindustrien! Rörande förhållandena vid ifrågavarande verkstad har emellertid vederbörande agent meddelat, att de lemnade ett »ytterst oordnad och otillfredsställande intryck». Liknande meddelanden föreligga jemväl rörande ytterligare tre af de sex verkstäder, från hvilka de af arbetsgifvarne äskade uppgifter uteblifvit.

Erkännas måste dock, att, äfven om lokalerna vid vissa verkstäder varit gamla och otillfredsställande, vederbörande verkstadsegare i allmänhet, så långt möjligt varit, sökt genom sträng ordning, renhållning o. s. v. råda bot för de olägenheter, som arbete i dylika lokaler måste medföra för arbetarne.

Grupperas verkstäderna efter lokalernas beskaffenhet, befinnas inalles 9 verkstäder hafva genomgående *utmärkta* arbetslokaler, hvarförutom ytterligare 10 verkstäder hafva delvis utmärkta, men delvis ock mindre tidsenliga fabriksbyggnader; vid 7 verkstäder äro de flesta arbetslokalerna *mindre tillfredsställande* och vid 5 verkstäder äro samtliga lokaler *dåliga*.

Uppvärmningen af arbetslokalerna försiggår vid de flesta (24) verkstäderna — helt eller delvis — medelst ånga, hvarvid olika system kommit till användning, rörande hvilka emellertid närmare upplysningar i allmänhet icke lemnats. Vid 3 verkstäder sker uppvärmningen medelst kaminer.

Ventilationen sker i 2 fall genom varmluft och fläktar, i 3 fall genom sugfläktar och dragskorstenar, i 8 fall genom ventiler i tak, väggar eller fönster; i öfriga 13 angifna fall före-

kommer ingen annan ventilation än den naturliga. I allmänhet måste de vid de mekaniska verkstäderna vidtagna anordningarna för erhållande af nöjaktig luftvexling betecknas såsom temligen otillfredsställande. Flertalet arbetssalar ega visserligen en i förhållande till personalen så stor luftkub och så stora ytterväggar, att den naturliga ventilationen borde vara fullt tillräcklig för ernående af behöfligt luftombyte, derest nu icke det inom lokalerna bedrifna arbetet vore af den beskaffenhet, att särdeles kraftiga ventilationsanordningar borde finnas anordnade för tillförseln af frisk luft samt för aflägsnande af det skadliga arbetsdammet. Men då de förefintliga anordningarna i detta afseende oftast äro af skäligen primitiv beskaffenhet, hafva, enligt hvad af de särskildt anstälde undersökningsförrättarne inhemtats, bland arbetarne försports en temligen allmän klagan öfver ett uti många lokaler rådande olidligt drag.

Frånvaron af tidsenliga anordningar för åstadkommande af en effektiv luftvexling inom verkstadsbyggnaderna förklaras dock af det ofvan anmärkta förhållandet, att rörelsen ofta bedrifves i äldre lokaler, som ifrån början, innan de apterades till verkstadsrum, varit afsedda för helt andra ändamål.

Lemna sålunda ventilationsanordningarne vid våra större mekaniska verkstäder ofta nog åtskilligt öfrigt att önska, och förefinnas bland dem äfven många lokaler, uti hvilka den naturliga belysningen är skäligen klen, så är det deremot i de flesta fall synnerligen väl sörjdt för den artificiella belysningen. Vid icke mindre än 23 af de 26 mekaniska verkstäder, rörande hvilka uppgifter i förevarande hänseende föreligga, äro nämligen de flesta arbetssalarna försedda med *elektrisk belysning*, och af dessa verkstäder hafva 21 egen elektrisk belysningsanläggning. Dock synas endast i undantagsfall en verkstads samtliga afdelningar blifva upplysta genom elektricitet, i det att nämligen vid flertalet af dessa verkstäder, jemte de elektriska belysningsanordningarna, gas, olja eller fotogén jemväl fortfarande användas *dels* inom någon viss afdelning — oftast gjuteriet — *dels* uti samtliga afdelningar såsom reserv. Sålunda finnes gas för belysningsändamål inledd vid 13 eller jemnt halfva antalet redovisade verkstäder, af hvilka blott en enda helt och hållet saknar elektrisk belysningsanordning. Bland sistnämnda verkstäder

hafva 3 eget gasverk. Endast vid tvenne verkstäder — i Oskarshamn och Ystad — upplysas samtliga arbetslokaler uteslutande förmedelst olja eller fotogén, men vid ytterligare 15 arbetsställen har något af sistberörda belysningsmedel i större eller mindre utsträckning blifvit begagnadt.

Den under mom. 12 i frågeformulär A framställda frågan: »*utrymmas arbetslokalerna vid raster?*» har af arbetsgifvarne besvarats med *nej* i 11 fall, med *undantagsvis* eller *delvis* i 5 fall och med *ja* utan inskränkning i 8 fall. Emellertid har det genom de utsända agenterna konstaterats, att jemväl vid de sistnämnda verkstäderna ett dylikt utrymnande af arbetslokalerna i allmänhet endast delvis eger rum samt i alla händelser såsom regel blott förekommer under middagsrasten, men deremot icke under den korta frukostrast, som vid flertalet verkstäder är arbetarne medgifven.

Ikke vid en enda af de undersökta verkstäderna finnes särskildt *måltidsrum* anordnad för arbetarne. Likaledes saknas i regel särskilda *toalettrum* eller rum för förvaring af arbetarnes kläder, och äro anordningar i förevarande hänseende i regel vidtagna uti sjelfva arbetslokalerna. Vid en eller annan fabrik finnas dock särskilda garderobrum, åtminstone för någon af verkstadens afdelningar. Vid en verkstad i landsorten har arbetsgifvaren låtit uppföra ett särskildt badhus för verkstadspersonalens räkning, hvilket är försedt med 14 afdelningar för tempererad dusch samt en afdelning för ryska bad, och vid en annan verkstad finnes likaledes badrum till arbetarnes fria förfogande, men med undantag af dessa två arbetsställen har särskildt toalettrum uppgifvits förekomma vid blott en enda af de undersökta verkstäderna.

I ett afsevärdt antal fall hafva agenterna anmärkt, att afträdesanordningarne vid verkstäderna i snygghetsafseende lemnat mycket öfrigt att önska.

Rörande förekomsten af ordningsregler, arbetsreglementen o. d. vid de olika verkstäderna skall i ett följande kapitel närmare redogörelse lemnas (se sid. 97).

2. Förvaltningspersonalen.

Uppgifter enligt frågeformulär B angående den vid de undersökta mekaniska verkstäderna i och för arbetets ledning och förvaltningen anställda personal hafva inkommit från 318 personer, tillhörande 22 verkstäder.

Såsom emellertid bihangstabell II gifver vid handen, belöper sig förvaltningspersonalen redan vid de 26 verkstäder, som lemnat vederbörliga uppgifter rörande verkstadsdriften, till sammanlagdt 633 personer. Utgår man nu från den förutsättningen, att proportionen mellan förvaltnings- och arbetspersonalen är ungefär en och densamma vid alla de undersökta verkstäderna, — vid nyssberörda 26 verkstäder komma i medeltal 6 förvaltningen tillhörande personer på hvarje hundratal arbetare — skulle förvaltningspersonalen vid öfriga 6 af undersökningen omfattade verkstäder utgöra omkring 100 personer. Det kan alltså beräknas, att af hela den vid de undersökta verkstäderna befintliga förvaltningspersonal endast c:a 44 % medelat uppgifter om sig och sina förhållanden. Derest afseende fästes enbart vid den tekniska personalen, blir motsvarande procenttal ännu något lägre (41).

De förnämsta orsakerna dertill, att nu ifrågavarande del af undersökningarne således gifvit ett mindre godt resultat, torde vara att söka dels deri, att ifrågavarande uppgifter, i motsats till uppgifterna rörande arbetarne, icke insamlats af särskilda ombud, dels deri, att — såsom redan i inledningen blifvit omnämndt — åtminstone en del af tjenstemännen funnit frågeformulären allt för detaljerade och på grund deraf ansett sig, såsom orden falla i ett från kamreraren vid en Stockholmsverkstad gjordt meddelande, »med skäl ej befogade» att lemna de begärda upplysningarna.¹⁾

Naturligt är emellertid, att värdet af det inkomna materialet i betydlig mån minskats på grund af dess ringa omfattning, och då dertill kommer, att uppgifterna afse personer af den

¹⁾ Af hänsyn till sistnämnda skäl har frågeformulär B vid den fortsatta undersökningen af de mekaniska verkstäderna blifvit betydligt inskränkt såväl till omfång som innehåll.

mest skilda lefnadsställning — från disponenten till timskrifvaren — och således genom sin heterogenitet äro föga egnade för ingående statistisk behandling, har det befunnits lämpligt att i tabellarisk form framställa endast de å formuläret fullständigast besvarade frågorna. I bihangstabell III meddelas sålunda sammanställningar af den redovisade förvaltningspersonalen, fördelad dels efter undervisnings- och examensförhållanden (bih. III A), dels efter beräknad årsinkomst (bih. III B).

Såsom af tabellerna i fråga framgår, har personalen grupperats såväl efter verkstädernas storlek som efter den af vederbörande innehafda befattning. Det visar sig dervid, att af de 318 personer, som lemnat nu afhandlade uppgifter, 207 tillhört den tekniska personalen (direktör eller disponent, öfveringenjör, verkstadschef, konstruktör, ritare, verkmästare) och 111 kontorspersonalen (inberäknadt förrådsförvaltare och timskrifvare).

Af tabellen öfver *undervisnings- och examensförhållanden* ådagalägges i första rummet, i hvilken hög grad den uteslutande praktiska utbildningen är företrädd bland verkstädernas tjänstemannapersonal. Af den tekniska personalen, som här närmast är att taga i betraktande, hafva 79 eller 38 % uppgifvit sig hafva åtnjutit antingen alls ingen teknisk fackbildning eller ock endast den, som meddelas i teknisk söndags- och aftonskola; 72 (35 %) hafva under längre eller kortare tid undervisats vid teknisk elementarskola eller annan yrkesskola (navigationsskola m. m.), och endast 56 (27 %) hafva åtnjutit undervisning vid teknisk högskola (hvertill då äfven räknats högre kurs vid Chalmerska institutet), af hvilka 50 aflagt examen vid sin afgang från dylik läroanstalt. 21 personer (10 %) hafva aflagt studentexamen, uteslutande som inträdesexamen till teknisk högskola eller skogsinstitutet.

Af kontorspersonalen hafva 66 (59 %) åtnjutit endast allmän undervisning, deraf 5 aflagt studentexamen; 8 hafva genomgått handelsskola (alla med examen) och 2 hafva undervisats vid teknisk högskola (deraf 1 med examen).

I nära sammanhang med den öfvervägande praktiska utbildning, hvilken kommit verkstädernas förvaltningspersonal till del, stå de resultat, som erhållits ur uppgifterna om personernas

dels ålder vid inträdet i mekaniska verkstadsindustrien och dels anställning såsom verkstadsarbetare. Rörande det förstnämnda af dessa förhållanden lemnas upplysning i efterföljande tablå:

Ålder vid inträdet i mekaniska verkstadsindustrien.

	Teknisk personal.		Kontorspersonal.	
	Antal.	%.	Antal.	%.
Under 20 år.....	142	69·3	51	52·6
20—25 »	49	23·9	25	25·8
25—30 »	9	4·4	12	12·4
30 år och deröfver ...	5	2·4	9	9·2
Summa	205	100·0	97	100·0

Uppgift i förevarande afseende har icke lemnats af 16 personer, af hvilka 14 tillhörde kontorspersonalen.

Den tidiga åldern för personalens inträdande i industriens tjänst är påfallande, i det att nämligen mer än två tredjedelar af den tekniska personalen hafva fått sin första anställning före fyllda tjugo års ålder, således vid en ålder, då den teoretiska utbildningen för dem, som genomgått teknisk högskola, i regel knappast är påbörjad.¹⁾

I ännu högre grad framgår personalens öfvervägande praktiska utbildning deraf, att 175 eller 85 % af den tekniska personalen uppgifvit sig under längre eller kortare tid hafva haft *anställning som arbetare* vid mekanisk verkstad, deraf 57 under högst 2 år, 26 under 2—5 år och 67 under längre tid än 5 år, hvarjemte angående 25 personer framgått, att de jemväl varit anställda såsom verkstadsarbetare, utan att tiden för denna deras anställning varit angifven.

Förvaltningspersonalens *anställningstid* dels inom mekaniska verkstadsindustrien och dels hos den nuvarande arbetsgifvaren åskådliggöres i nedanstående tabeller, af hvilka den första afser den tekniska och den andra kontorspersonalen.

¹⁾ Anmärkas bör dock, att som första anställning vid mekanisk verkstad i ett fåtal fall torde hafva räknats arbete före inträdet vid teknisk läroanstalt eller af elever vid dylik under ferietiden.

Tekniska tjänstemän, som varit anställda

	a) inom mek. verk- stadsindustrien.		b) hos nuvarande arbetsgifvare.	
	Antal.	%.	Antal.	%.
mindre än 5 år	30	14·6	68	33·7
5—10 »	31	15·1	29	14·4
10—20 »	52	25·4	56	27·7
20 år och deröfver	92	44·9	49	24·2
Summa	205	100·0	202	100·0
(Ej uppgifven tid	2	—	5	—)

Kontorstjänstemän, som varit anställda

	a) inom mek. verk- stadsindustrien.		b) hos nuvarande arbetsgifvare.	
	Antal.	%.	Antal.	%.
mindre än 5 år	27	27·8	30	29·4
5—10 »	23	23·7	25	24·5
10—20 »	26	26·8	26	25·5
20 år och deröfver	21	21·7	21	20·6
Summa	97	100·0	102	100·0
(Ej uppgifven tid	14	—	9	—)

En jämförelse mellan anställningstiden inom industrien och hos nuvarande arbetsgifvaren gifver vid handen, att af kontorspersonalen det öfvervägande flertalet i regel under hela sin anställning i industriens tjänst arbetat hos en och samma arbetsgifvare. Någon sådan stabilitet förekommer deremot icke bland den tekniska personalen, af hvilken, såsom synes, 68 under de senaste fem åren börjat arbeta hos sin nuvarande arbetsgifvare. Af dessa hafva emellertid endast 30 varit i industrien nyinträdande, hvadan åtminstone 38 personer eller nära 20 % af hela antalet under berörda femårsperiod ombytt arbetsställe. Ett liknande resultat erhålles, om man betraktar motsvarande sifferuppgifter för de sista tio eller tjugo åren. Deremot är anställningstiden i yrket vida längre för den tekniska än för kontorspersonalen.

Af de tekniska tjänstemännen hafva 45 uppgifvit sig hafva vistats som ingenjörer eller arbetare vid *industriell anläggning i utlandet*, deraf 6 under kortare tid än 1 år, 7 under 1—3 år,

13 under 3—5 år och 15 under längre tid än 5 år; af 4 personer har vistelsens varaktighet icke uppgifvits. Förutom dessa 45 personer hafva ytterligare 18 af verkstädernas teknici i studieändamål företagit en eller flera utrikes resor.

Af den tekniska personalen har således 63 — c:a 30 % — arbetat vid verkstad eller rest i och för studier i utlandet.

Förvaltningspersonalens fördelning efter *årsinkomsten*, sådan som den ur uppgifterna kan beräknas, meddelas i bih. III B. Härvid äro då så långt möjligt varit inräknade de mera betydande särskilda förmåner, såsom fri bostad, hyresersättning, andel i vinsten m. m., som af en del af tjänstemännen åtnjutas, och för hvilka närmare redogöres här nedan.

För att möjliggöra ett lättare öfverskådande af personalens löneförhållanden, än som af ifrågavarande bihangstabell kan erhållas, meddelas här en sammanställning af de båda hufvudkategorierna af förvaltningspersonalen, fördelade i fem löneklasser:

Årsinkomstens storlek.

	Teknisk personal.		Kontorspersonal.	
	Antal.	%.	Antal.	%.
5,000 kronor och deröfver	35	16·9	6	5·4
5,000—3,000 kronor	40	19·3	18	16·2
3,000—2,000 »	52	25·1	23	20·7
2,000—1,200 »	48	23·2	34	30·6
Under 1,200 »	32	15·5	30	27·1
Summa	207	100·0	111	100·0

Såsom var att vänta, visar det sig, att den tekniska personalen är betydligt bättre aflönad än kontorspersonalen. Under det att af den förra 75 personer (36·2 %) åtnjuta en årsinkomst af minst 3,000 kronor, är motsvarande procenttal för kontorspersonalen endast 21·6. Att emellertid äfven bland den tekniska personalen nära två tredjedelar hafva en lägre inkomst än 3,000 kronor, torde visserligen till en del kunna förklaras genom ett relativt stort antal i allmänhet från arbetare avancerade verkmästare — bland hvilka här jemväl inräknats ett fåtal arbetsförmän, hvilka icke deltaga uti arbetet — äfvensom genom talrik förekomst

af icke ingeniörsutbildade ritare och ritelever. Men när man vid en blick på Bih. III B finner, att af den tekniska personalen vid de 12 jemförelsevis mindre verkstäder, från hvilka uppgifter inkommit, endast 2 personer uppgifvit sig vara konstruktörer (och ritare) med öfver 3,000 kronors inkomst, samt att vid samtliga 22 i tabellen ingående verkstäder endast 15 konstruktörer och ritare haft sådan jemförelsevis hög aflöning, kan detta förhållande näpeligén förklaras af annan orsak än uppgifternas ofullständighet. Under sådana omständigheter torde de meddelade uppgifterna om årsinkomsten böra upptagas med mycken försigtighet, och det har därför icke ansetts lämpligt att göra dem till föremål för någon ingående bearbetning med hänsyn till personalens ålder eller andra omständigheter. I tabellen har emellertid personalen inom hvarje löneklass fördelats på tre åldersgrupper (under 25 år, 25—40 år, 40 år och deröfver).

Så mycket torde emellertid kunna sägas, att *verkstadens storlek* icke synes utöfva någon inflytelse på aflöningens storlek. En sammanställning af personalen inom olika inkomstklasser vid de tre grupperna af verkstäder gifver nämligen följande resultat (i procent):

Årsinkomst.	Grupp I.	Grupp II.	Grupp III.	Samtliga verkst.
	%	%	%	%
5,000 kronor och deröfver.....	13	12	13	13
5,000—3,000 kronor	19	21	15	18
3,000—1,200 »	44	59	51	49
Under 1,200 »	24	8	21	20
Summa	100	100	100	100

Beträffande de *särskilda förmåner*, som, utöfver aflöningen, utgå till tjenstemän, bestå desamma hufvudsakligen af fri bostad eller hyresbidrag, hvarom uppgift meddelats i följande antal fall:

	Fri bostad.		Hyresbidrag.	
	Antal verkst.	pers.	Antal verkst.	pers.
Grupp I	5	31	4	5
» II	2	6	1	1
» III	7	11	3	5
Samtliga	14	48	8	11

Endast vid en verkstad hafva sådana förmåner i någon högre grad kommit personalen till godo, nämligen vid Husqvarna, der af 22 personer, som lemnat uppgift, 12 förklarar sig disponera fri bostad om 1 till 12 rum, hvarjemte en person uppgifvit sig åtnjuta hyresbidrag.

Andel i bolagets vinst har åtnjutits af verkstadscheferna i nästan samtliga redovisade fall samt derjemte understundom af en eller annan af verkstädernas högre tjänstemän. Vid en större mekanisk verkstad i Stockholm är emellertid sedan några år tillbaka vinstandelsystemet tillämpadt för såväl förvaltnings- som arbetspersonal — se derom vidare sid. 150 — och har af förvaltningspersonalen vid ifrågavarande verkstad såsom andel i vinsten åtnjutits år 1898 sammanlagdt 8,851 kronor, fördelade på 24, och år 1899 sammanlagdt 20,270 kronor, fördelade på 28 personer.

Fritt bränsle och lyse omtalas endast i undantagsfall och uteslutande af personer, som hafva fri bostad.

Slutligen åtnjutes vid 11 verkstäder fri läkarevård, vid 4 fri medicin och vid en fria kontributioner, allt af samtliga tjänstemän med några få undantag, hvilka sannolikt torde bero på ofullständiga uppgifter.

Den uti frågeformulär B framställda frågan om af förvaltningspersonalen åtnjuten *semester* är antingen alls icke eller ock mycket ofullständigt besvarad. Ofta hafva afgifvits så obestämda svar som »vid behof», »efter öfverenskommelse» eller dylikt; i en del fall har vederbörande förklarar sig hafva haft semester under ett bestämdt antal dagar, som tydligen afse mer eller mindre tillfällig tjänstledighet under det sista året. Någon bestämd personalen tillerkänd rätt till semester synes sålunda i allmänhet icke existera.

Olycksfallsförsäkrade voro 79 tekniska och 43 kontorstjänstemän med belopp, varierande mellan 1,000 och 40,000 kronor. För 28 af dessa 122 personer betalades premierna uteslutande af verkstaden, för 17 bidrog verkstaden med halfva beloppet af premien.

3. Arbetarne fördelade efter arbetsställen och yrkesspecialiteter m. m.

Enligt hvad den uti tab. 1 meddelade öfversigt af det redovisade antalet arbetsställen och arbetare närmare upplyser — jfr ock tab. litt. E här nedan — hafva vid 1899 och 1900 års arbetsstatistiska undersökningar personliga upplysningar enligt frågeformulär C inhemtats från 12,060 arbetare¹⁾ vid de 32 större egentliga mekaniska verkstäder, undersökningarna omfattat. Såsom emellertid redan uti ett föregående kapitel blifvit framhållet — se härom tab. litt. B — hade från ifrågarvarande verkstäder till kommerskollegij berättelse angående fabriker och handverk redovisats för år 1898 12,945 och för år 1899 13,519 arbetare. Deraf framgår således, att vid förevarande undersökningar inemot 10 % af den vid tiden för uppgifternas inhemtande vid verkstäderna anställda arbetspersonal icke till undersökningsförrättarne afgifvit uppgifter om sig och sina förhållanden.

Anledningarne härtill äro flere. Såsom redan komiterade uti sitt förslag till plan för undersökningarne uttryckligen betonat, var det af praktiska skäl nödvändigt att hålla materialet inom vissa gränser, i hvilket fall ju komiterade, enligt hvad uti inledningen relaterats, angäfvit en arbetaresiffra af 12,000 såsom den högsta möjliga att under gifna förhållanden medtaga. Någon åtgärd för materialets begränsning i förevarande afseende har dock icke behöft af undertecknad vidtagas, enär den ur hvarje annan synpunkt synnerligen beklagliga obegenhet att lemna de äskade uppgifterna, som vid dessa undersökningar lagts i dagen af flere arbetsgifvare och åtminstone några hundratal arbetare, i detta fall tjenstgjort såsom regulator för att inskränka uppgifternas antal. Sålunda blef det vid en verkstad i hufvudstaden nödvändigt att afsluta undersökningarne, sedan uppgifter bekommit — ehuru långt ifrån fullständigt — från arbetarne vid de viktigaste verkstadsafdelningarne, då det nämligen visade sig, att arbetsgifvarens ostentativt ådagalagda brist på intresse för saken hade till följd, att arbetet med uppgifternas insamlande, hvilket härigenom redan från början blef

¹⁾ Samtliga af manligt kön.

i afsevärd grad försvåradt, till sist alldeles omöjliggjordes, i det att arbetarne, af fruktan att stöta sig med sin arbetsgifvare, allmänt vägrade att ingå i svaromål. Till följd af sjukdom, fullgörande af värnpligt — uppgifterna från arbetspersonalen insamlades nämligen till större delen under sommaren 1899 — samt äfven på grund af arbete å annan ort för verkstädernas räkning har jemväl ett eller annat hundratal arbetare vid undersökningstillfället icke varit vid verkstäderna närvarande och sålunda icke kunnat medtagas. Slutligen torde böra uppmärksammas, att uti den officiella fabriksberättelsen bland arbetarne medräknats samtliga verkmästare och arbetsförmän, som icke direkt deltaga i arbetet, hvilka emellertid vid de arbetsstatistiska undersökningarne skolat — och i regel åtminstone har detta äfven iakttagits — räknas bland förvaltningspersonalen.

Äfven om det alltså, på nyss angifna grunder, mött oöfverstigliga svårigheter att bekomma uppgifter rörande samtliga i verkstädernas tjänst varande arbetare, torde det insamlade materialet dock böra vara alldeles tillfylles för att gifva en uttömmande och exakt bild af arbetarnes löne-, arbets- och öfriga förhållanden, särskildt som de inkomna uppgifterna blifvit insamlade af vid dylikt arbete särdeles förfarna personer samt de arbetare, som afgifvit svar å de framställda spörsmålen, i allmänhet synas hafva sökt att så långt det varit dem möjligt lemna fullständiga och korrekta uppgifter.

Till underlättande af en öfverblick af de uti tab. 1 meddelade siffror, har uti tab. litt. E meddelats en sammanställning, uti hvilken angifves hela antalet arbetare samt antalet handlangare inom de viktigare verkstadsafdelningarne o. s. v. (Jfr ock tab. litt. B i det föregående.)

Af de undersökta 32 verkstäderna äro 10 mycket stora, med ett arbetareantal för hvarje verkstad af 500 och deröfver. Af de här redovisade arbetarne hafva icke mindre än 7,187 eller inemot 60 % varit anställda vid dessa verkstäder. 6 verkstäder räknade hvar och en 300—500 arbetare, och utgjorde antalet af de vid dessa verkstäder anträffade arbetare 2,227 (c:a 19 %). Af verkstäder med mindre än 300 arbetare vid hvarje hafva 16 vid förevarande undersökningar medtagits, och föreligga här uppgifter från 2,646 arbetare vid ifrågavarande anläggningar.

Tab. litt. E. Öfversigt af antalet

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.			
Arbetsort.	Antal verk- stä- der.	A n t a l												
		För- män.	Gjuteriarbetare.		Smidesarbetare.		Plåtslageriarbetare.		Hela an- talet.	Deraf handtlångare.	Hela an- talet.	Deraf handtlångare.		
			Hela an- talet.	Deraf handtlångare.	Hela an- talet.	Deraf handtlångare.								
							Antal.	%.					Antal.	%.
Stockholm	7	26	467	82	17·6	228	113	49·6	393	82	20·9			
Eskilstuna	1	15	89	16	18·0	52	27	51·9	57	40	70·2			
Motala	1	22	68	24	35·3	94	49	52·1	320	192	60·0			
Jönköping	1	4	20	1	5·0	8	4	50·0	48	32	66·6			
Husqvarna	1	20	227	22	9·7	22	9	40·9	9	—	—			
Oskarshamn	1	6	10	1	10·0	16	9	56·3	122	57	46·7			
Kristianstad	1	4	19	5	26·3	41	22	53·7	81	52	64·2			
Malmö	1	21	95	30	31·6	105	52	49·5	197	107	54·3			
Landskrona	2	10	68	8	11·8	36	19	52·8	33	4	12·1			
Ystad	1	3	55	18	32·7	10	4	40·0	7	1	14·3			
Lund	1	2	85	18	21·2	19	9	47·4	39	18	46·2			
Helsingborg	1	7	28	3	10·7	22	12	54·5	34	13	38·2			
Halmstad	1	3	15	1	6·7	9	4	44·4	25	9	36·0			
Göteborg	2	45	126	29	23·0	130	69	53·1	535	286	53·5			
Trollhättan	1	11	66	11	16·7	68	43	63·2	216	160	74·1			
Sköfde	1	2	36	2	5·6	10	6	60·0	—	—	—			
Karlstad	1	6	60	14	23·3	16	9	56·3	47	20	42·6			
Kristinehamn	1	6	21	2	9·5	24	11	45·8	36	24	66·6			
Arboga	1	3	65	12	18·5	9	4	44·4	16	13	81·3			
Köping	1	6	85	31	36·5	15	6	40·0	—	—	—			
Gefle	2	2	150	29	19·3	22	10	45·5	47	23	48·9			
Söderhamn	1	—	24	2	8·3	9	4	44·4	22	9	40·9			
Hernösand	1	—	19	6	31·6	5	2	40·0	27	10	37·0			
Summa	32	224	1,898	367	19·3	970	497	51·2	2,311	1,152	49·9			

arbetare inom olika yrkesgrenar.

13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.
a r b e t a r e.												
Koppar- slagare.	Maskinverkstadsarbetare.							Snic- keri- arbe- tare.	Måleri- arbe- tare.	Maski- nister och eldare.	Öfriga arbe- tare.	Summa.
	Hela an- talet.	D e r a f:					Handtlångare.					
		Maskin- upp- sättare och flare.	Egent- liga maskin- arbe- tare.	Metall- arbe- tare.	Andra yrkes- arbe- tare.							
72	1,151	571	372	41	127	40	3·5	223	19	22	72	2,673
2	290	131	136	—	8	15	5·2	67	13	6	48	639
20	385	86	149	5	46	99	25·7	69	1	15	19	1,013
—	49	26	22	—	1	—	—	14	—	1	5	149
—	597	119	176	21	281	—	—	52	33	3	47	1,010
4	34	20	12	—	2	—	—	35	—	3	6	236
2	84	45	30	—	4	5	6·0	73	21	2	15	342
11	233	123	67	1	31	11	4·7	175	4	8	72	921
—	103	58	37	1	6	1	1·0	16	—	3	20	289
—	46	24	17	—	5	—	—	9	2	1	7	140
15	113	48	44	—	7	14	12·4	17	4	2	11	307
2	88	48	32	—	3	5	5·7	15	—	—	5	201
—	38	13	21	—	3	1	2·6	11	3	1	10	115
13	347	143	92	—	67	45	13·0	195	5	25	143	1,564
15	366	163	145	14	25	19	5·2	29	12	6	51	840
—	61	23	37	—	1	—	—	9	1	1	3	123
—	114	52	47	—	1	14	12·3	21	2	2	5	273
—	81	38	29	1	5	8	9·9	15	—	1	8	192
—	69	28	28	—	—	13	18·8	18	3	—	10	193
—	119	36	76	—	1	6	5·0	12	—	3	12	252
5	106	33	41	1	23	8	7·5	30	6	4	10	382
—	37	18	18	—	—	1	2·7	8	1	1	4	106
1	29	15	11	—	—	3	10·3	7	—	2	10	100
162	4,540	1,861	1,639	85	647	308	6·8	1,120	130	112	593	12,060

Medeltalet anträffade arbetare utgjorde vid arbetsställena inom

verkstadsgrupp I	719
» II	371
» III	165.

Antalet redovisade arbetsställen och arbetares fördelning å olika delar af riket framgå af följande tablå:

	Antal arbetsställen.	Arbetare.	
		Antal.	%.
Stockholm	7	2,673	22·1
Södermanland och Vestmanland	3	1,084	9·0
Östergötland och Småland	4	2,408	20·0
Skåne och Halland	8	2,315	19·2
Göteborg	2	1,564	13·0
Vestergötland och Vermland	4	1,428	11·8
Norrland	4	588	4·9
Summa	32	12,060	100·0

I tab. 1 meddelas vidare en redogörelse för arbetarnes fördelning efter skilda *yrkesspecialiteter* inom olika *yrkesgrenar*. Härvidlag är dock att märka, att beteckningen »yrkesgrenar» icke är fullt sammanfallande med »verkstadsafdelningar», då ofta nog inom en verkstads olika afdelningar anträffats arbetare tillhörande flere yrkesgrenar. Det har därför ansetts lämpligt att exempelvis alltid räkna en smed såsom smidesarbetare, en plåtslagare såsom plåtslageriarbetare, en fräsare eller en borrhare såsom maskinverkstadsarbetare o. s. v., äfven om berörda arbetare vid undersökningstillfället anträffats i arbete inom annan verkstadsafdelning än den, dit hufvudmassan af arbetarne inom hans specialitet varit att hänföra. Emellertid har det vid bearbetningen och sammanställandet af det vidlyftiga materialet varit förenadt med betydande svårigheter att gruppera arbetarne under vissa yrkesgrenar och hufvudspecialiteter inom dessa. På frågorna: »hvilken afdelning inom verkstaden tillhör Ni?» samt »specialitet inom afdelningen?» hafva nämligen afgifvits öfver 200 olika affattade svar. Gifvet är ju också, att den mångfald

särskilda tillverkningar af delvis helt olika karakter, som bedrifvas vid våra större mekaniska verkstäder, måste hafva framkallat utbildandet af ett betydande antal olika yrkesspecialiteter bland dessa verkstäders arbetare. Likväl får man icke utan vidare taga för gifvet, att alla dessa otaliga olika yrkesbenämningar representera lika många skilda yrkesspecialiteter. Vid grupperingen af arbetarne på olika yrkesspecialiteter har därför tillbörlig omsorg måst egnas deråt, att dels samma slags arbetare — till följd af deras många vexlande benämningar — icke uppfördes under olika rubriker, och dels specialiseringsprincipen icke fullföljdes så långt, att öfverskådligheten deraf blefve lidande. I en del fall hafva dock vissa slag af arbetare, hvilka eljest lämpligen bort uppföras såsom en särskild specialitet (exempelvis metallgjutare, nagelvärmare, nitare o. s. v.), på grund af sin fåtalighet sammanförts med annan, närbeslägtad specialitet. Af samma skäl hafva *dels* samtliga förmän sammanförts till en enda grupp, oberoende af de olika afdelningar, de inom verkstaden tillhört, *dels* inom de viktigare yrkesgrenarne alla yrkesgrenen tillhörande arbetare, hvilka icke lämpligen kunnat uppföras inom särskilda grupper för sig, sammanräknats under rubrikerna »öfriga gjuteriarbetare», »öfriga plåtslageriarbetare», »öfriga maskinverkstadsarbetare» o. s. v., *dels* ock slutligen alla arbetare, som icke varit hänförliga till någon af de vanligen vid en större mekanisk verkstad förefintliga yrkesgrenarne fått bilda en grupp tillsammans under rubriken »öfriga arbetare». Deremot hafva gjuteri-, smides-, plåtslageri- och maskinverkstadshandtlångare uppförts hvar för sig såsom fyra särskilda specialiteter. Snickerihandtlångare åter hafva räknats såsom »öfriga träarbetare».

Genom tab. litt. F åskådliggöres arbetarnes absoluta och relativa antal inom olika grupper äfvensom förhållandet mellan antalet yrkesarbetare och handtlångare inom de viktigare yrkesgrenarne. Såsom deraf framgår, utgjorde antalet redovisade förmän 224, eller 1.9 % af hela antalet vid verkstäderna anträffade arbetare. Af dessa kommo på gjuteriet 27, smedjan 21, plåtslagareverkstaden 38, kopparslagareverkstaden 9, maskinverkstaden 60, snickareverkstaden 45, målareverkstaden 4, samt varfvet och annat utearbete 20. Bland de egentliga arbetarne voro maskinverkstadsarbetarne de fleste, eller icke mindre än 4,540 (37.6 %).

Dernäst i ordningen följa plåtslageriarbetarne, som representerade ett antal af 2,311, d. v. s. 19·2 %, under det att gjuteriarbetarne utgjorde 15·7 %, snickeriarbetarne 9·3 % och smidesarbetarne 8·0 % af hela antalet anträffade arbetare. Endast 593 arbetare — alltså mindre än 5 % — hafva såsom icke hänförliga till särskild yrkesgren måst redovisas såsom »öfriga arbetare».

Af 2,324 handtlangare har i det närmaste hälften anträffats inom plåtslagareverkstaden; dernäst var det största antalet handtlangare till finnandes inom smidesafdelningen (21·4 %), hvaremot deras antal inom gjuteriet och maskinverkstaden var betydligt mindre, eller endast resp. 15·8 % och 13·2 % af samtliga handtlangare.

Tab. litt. F. Antal arbetare (yrkesarbetare och handtlangare) inom olika yrkesgrenar.

1.	2.		3.	4.		5.	6.
	Samtliga arbetare.			Deraf handtlangare.			
	Antal.	%.		Antal.	%.	På 100 yrkesarbetare.	
Förmän	224	1·9	—	—	—	—	
Gjuteriarbetare.....	1,898	15·7	367	15·8	24		
Smidesarbetare.....	970	8·0	497	21·4	105		
Plåtslageriarbetare.....	2,311	19·2	1,152	49·6	99		
Kopparslagare.....	162	1·4	—	—	—		
Maskinverkstadsarbetare	4,540	37·6	308	13·2	7		
Snickeriarbetare	1,120	9·3	—	—	—		
Måleriarbetare.....	130	1·1	—	—	—		
Maskinister och eldare.....	112	0·9	—	—	—		
Öfriga arbetare	593	4·9	—	—	—		
<i>Summa</i>	12,060	100·0	2,324	100·0	24		

Af samtliga 12,060 arbetare befinnas icke mindre än inemot en femtedel vara handtlangare. Bland smides- och plåtslageriarbetarne är hvar annan arbetare handtlangare, under det att inom gjuteriet 24 handtlangare, och inom maskinverkstaden endast 7 handtlangare komma på hvarje hundratal yrkesarbetare.

Rörande vexlingen uti detta förhållande å de olika arbetsorterna hänvisas till den uti det föregående meddelade tab. litt. E.

Vidkommande åter antalet arbetare inom de viktigare yrkes-specialiteterna utvisa slutsiffrorna i tab. 1 följande absoluta och relativa tal:

	Antal.	% af arbe- tarne inom yrkesgrenen.	% af samt- lige arbetare.
Gjutare ¹⁾	989	52·1	8·2
Kärnmakare	295	15·6	2·4
Plåtslagare (alla slag)	1,022	44·2	8·5
Kopparslagare	162	100·0	1·4
Maskinuppsättare (151) och filare.....	1,861	41·0	15·4
»Maskinarbetare» (svarfvare, hyflare o. s. v. ²⁾)	1,639	36·1	13·6
Snickare och timmermän.....	856	76·4	7·1

Af de inom olika yrkesafdelningar sysselsatte öfrige yrkes-arbetare (andra än handtlangare), hvilka — på grund af ofvan angifna skäl — icke kunnat fördelas efter yrkesspecialiteter voro

	Antal.	% af arbe- tarne inom yrkesgrenen.	% af samt- lige arbetare.
Gjuteriarbetare (öfrige)	247	13·0	2·0
Plåtslageriarbetare »	137	5·9	1·1
Maskinarbetare »	421	9·2	3·5
Träarbetare »	264	23·6	2·2

(Jfr i öfrigt tab. 1.)

4. Arbetarnes ålder och civilstånd m. m. Arbetarnes barn.

Med afseende å arbetarnes fördelning efter ålder och civilstånd innehålla tab. 2 och 3 derom närmare uppgifter. Ut i tab. 2 meddelas sålunda en öfversigt af antalet arbetare fördelade på vissa åldersklasser och civilstånd, och hafva arbetarne ut i denna tabell liksom i flertalet af de följande tabellerna, der sådant synts kunna påfordras, grupperats dels efter olika arbetsorter (tab. 2 A)

¹⁾ Bland gjutare äro alltid äfven *formare* inräknade. ²⁾ I detta antal äro »öfrige maskinarbetare» ej inräknade.

och dels efter olika specialiteter (tab. 2 B). Uti tab. 3 återlemnas en utförlig framställning af arbetarnes inom olika län fördelning efter åldersår¹⁾ (dels i ettårsklasser och dels i femårsklasser) samt civilstånd.²⁾ Slutligen äro uppgifterna angående arbetarnes ålder vid äktenskaps ingående samlade uti tab. 4.

Till belysande af arbetarnes fördelning efter olika åldrar meddelas uti tab. litt. G en tabellarisk sammanställning (grundad på tab. 2 A), hvarvid arbetarne å olika arbetsorter blifvit inrangerade uti sex olika åldersgrupper. Såsom af ifrågavarande tabell framgår, är antalet minderåriga arbetare inom de större mekaniska verkstäderna jemförelsevis obetydligt, i det att 1,187 arbetare, eller icke fullt 10 % af hela antalet, befunnits vara uti en ålder under 18 år. I detta afseende förete emellertid naturligt nog de olika yrkesspecialiteterna högst betydliga olikheter. Sålunda är bland kärnmakarne icke mindre än hälften minderårige. Största procenttalen minderårige framstå i öfrigt för följande specialiteter: öfrige plåtslageriarbetare (30·6 %), maskinhandtlangare (22·7 %), metallarbetare (21·2 %), smerglare och slipare (19·3 %), öfriga maskinarbetare (17·6 %), plåtslagerihandtlangare (16·5 %), svarfvare och hyflare (c:a 15 %), kopparslagare (14·2 %) o. s. v. Deremot är antalet arbetare i en ålder under 18 år — fränsedt de specialiteter, af hvilkas utföware en större grad af yrkesskicklighet erfordras, och bland hvilka minderårige arbetare endast i undantagsfall förekommit³⁾ — relativt lågt bland gjuterihandtlangare och öfriga gjuteriarbetare (resp. 7·9 och 4·5 %), filare (5·9 %) o. s. v.

¹⁾ Här torde dock böra påpekas, att de uti tab. 2 och 3 meddelade siffrorna för arbetarnes åldersförhållanden gifvetvis icke kunna vara fullt exakta, enär arbetarne icke tillsports om *födelsedagen*, utan hvar och en antagits hafva uppnått det antal år, som han, enligt sin egen uppgift om födelseåret, under loppet af år 1899 fyllt eller skulle komma att fylla. Som emellertid primäruppgifterna till större delen insamlades omkring midten af året, torde de angifna siffrorna vara approximativt rigtiga och åtminstone icke afsevärdt skilja sig från det verkliga förhållandet.

²⁾ Rörande civilståndsfördelningen såväl uti dessa som i öfriga tabeller, der arbetarnes civilstånd angifvits, bör observeras, att *fränskilda* personer alltid sammanförts med enklingar under en och samma rubrik. I de fall, då enklingar och fränskilda (f. d. gifta) icke särskildt rubricerats, hafva de alltid blifvit sammanförda med gifta arbetare.

³⁾ Dock hafva minderårige arbetare — ehuru som sagdt i undantagsfall — förekommit inom alla yrkesspecialiteter utom bland förmän, tunnplåtslagare, rörläggare och finsnickare.

Tab. litt. G. Arbetarnes fördelning inom vissa åldersklasser.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Arbetsort.	Under 18 år.		18—25 år.		25—40 år.		40—55 år.		55—70 år.		70 år och deröfver.	
	An-tal.	%.	An-tal.	%.	An-tal.	%.	An-tal.	%.	An-tal.	%.	An-tal.	%.
Stockholm	199	7·2	804	30·2	905	34·0	533	20·0	213	8·0	17	0·6
Eskilstuna	70	11·0	186	29·1	220	34·5	119	18·7	41	6·4	2	0·3
Motala	114	11·4	277	27·3	315	31·1	195	19·1	98	9·7	14	1·4
Jönköping	8	5·4	44	29·5	53	35·6	33	22·1	10	6·7	1	0·7
Husqvarna	103	10·2	209	20·7	466	46·1	165	16·3	55	5·5	12	1·2
Oskarshamn	33	14·0	43	18·2	66	28·0	50	21·2	39	16·5	5	2·1
Kristianstad	27	7·9	76	22·2	132	38·6	73	21·4	33	9·6	1	0·3
Malmö	68	7·4	192	20·9	271	29·4	254	27·6	122	13·2	14	1·5
Landskrona	24	8·3	73	25·3	116	40·1	55	19·0	21	7·3	—	—
Ystad	20	14·3	50	35·7	48	34·2	16	11·5	5	3·6	1	0·7
Lund	34	11·1	81	26·4	135	43·9	46	15·0	11	3·6	—	—
Helsingborg	24	12·0	40	20·0	65	32·5	58	29·0	13	6·5	—	—
Halmstad	8	6·9	29	25·2	46	40·0	24	20·9	7	6·1	1	0·9
Göteborg	176	11·2	320	20·5	399	25·5	407	26·0	242	15·5	20	1·3
Trollhättan	114	13·6	206	24·5	272	32·4	167	19·9	76	9·0	5	0·6
Sköfde	9	7·3	16	13·0	39	31·7	42	34·2	17	13·8	—	—
Karlstad	21	7·8	64	23·1	112	41·1	60	22·0	14	5·2	2	0·8
Kristinehamn	30	15·6	55	28·6	51	26·6	32	16·7	18	9·4	6	3·1
Arboga	19	9·9	27	14·0	67	34·7	48	24·8	31	16·1	1	0·5
Köping	33	13·1	66	26·2	92	36·5	45	17·8	14	5·6	2	0·8
Gefle	37	9·7	124	32·5	149	39·0	52	13·6	17	4·4	3	0·8
Söderhamn	13	12·3	30	28·3	29	27·4	26	24·5	8	7·5	—	—
Hernösand	3	3·0	28	28·0	39	39·0	24	24·0	6	6·0	—	—
Summa	1,187	9·9	3,040	25·2	4,087	33·9	2,524	20·9	1,111	9·2	107	0·9

Ingen af de vid undersökningen anträffade arbetare har befunnits vara uti en lägre ålder än 12 år. Hela antalet vid verkstäderna sysselsatta barn (i åldern 12—14 år) belöper sig till endast 24; af dessa voro 5 12-åringar och 19 13-åringar. De flesta af dessa pojkar gjorde tjänst såsom upppassare, städare, springpojkar etc.

Jemförelsevis högt är antalet minderårige i Kristinehamn, Ystad och Oskarshamn (resp. 15·6 %, 14·3 % och 14 %), anmärk-

ningsvärdt lågt åter i Hernösand (3 %). Motsvarande procenttal äro: för Stockholm 7.2 %, för Malmö 7.4 % och för Göteborg 11.2 %.

Nittonde och tjugonde åldersåret hafva att uppvisa det största antalet arbetare, eller öfver 460 i hvarje. Öfver 400 arbetare förefinnas emellertid i öfrigt inom hvar och ett af åldersåren 17 till och med 25. Inom de derefter följande åldersåren sjunker antalet arbetare temligen raskt. 26-åringarne äro endast 332 (mot 412 25-åringar), och antalet 31-åringar är icke högre än 208. Uppmärksammas bör dock, att hvar och ett af de derpå följande elfva åldersåren är betydligt starkare representeradt. 42-åringarne äro ännu till antalet 227.

Enligt hvad framgår af slutsiffrorna i tab. litt. G, voro icke mindre än 3,742, d. v. s. 31 % af hela antalet arbetare, 40 år och deröfver, och af dessa voro 1,218 (c:a 10 % af samtliga) fyllda 55 år. Såsom sjuttioårs gubbar arbetade ännu 107 qvar vid verkstäderna. 80 % af arbetarne befunno sig dock uti de arbetsdugligaste åldrarne (18—55 år), till hvilken kontingent de femton åldersklasserna 25—40 år lemnat det afsevärdaste bidraget, med i det närmaste 34 % af samtliga arbetare.

Största antalet gamla arbetare (i åldrarne öfver 55 år) finnes i Oskarshamn (18.6 %), Göteborg och Arboga (c:a 16.2 %). Motsvarande procenttal för Stockholm och Malmö äro resp. 8.6 och 14.7.

Beträffande åldersfördelningen bland arbetarne inom olika sysselsättningar torde — förutom hvad i detta afseende meddelats och under hänvisning i öfrigt till tab. 2 B — här endast böra framhållas, att de högsta åldersklasserna äro anmärkningsvärdt starkt företrädde bland snickeriarbetare och smeder samt derjemte naturligtvis bland förmännen. Sålunda äro af timmermännen c:a 39 % 55 år och deröfver. Bland arbetarne inom andra specialiteter komma maskinister och eldare samt »öfriga arbetare» närmast med resp. 21 och 19 % minst 55-åringar. Dernäst i ordningen följa smederna, af hvilka c:a 17 % uppnått en högre ålder än 54 år.

Slutligen synes det här äfven böra anmärkas, att bland smerglarne och sliparne — hvilkas sysselsättning mer än annat jern- och metallarbete sedan gammalt haft namn om sig att vara

synnerligen helsovådligt — inemot 32 % uppnått en ålder af 40 år och deröfver. Som emellertid detta yrke vid förevarande undersökning är temligen fåtaligt representeradt, torde icke nyssnämnda förhållande få tillmätas någon större beviskraft.¹⁾

Hvad angår arbetarnes inom den större mekaniska verkstadsindustrien fördelning efter *civilstånd*, hafva utaf 10,869, d. v. s. samtliga vuxna arbetare, uppgifvit sig vara:

	Antal.	%.
Ogifta	4,258	39·2
Gifta	6,261	57·6
Enklingar eller fränskilda	350	3·2

Mellan de olika arbetsorterna framträda emellertid i detta afseende mycket stora skiljaktigheter, hvilket åskådliggöres uti tab. litt. H. Under hänvisning i öfrigt till tabellen torde här endast erfordras ett påpekande af, att äktenskapsfrekvensen bland de mekaniska verkstadsarbetarne är betydligt lägre i Stockholm och Hernösand än å öfriga orter i riket. Å nyssnämnda platser äro nämligen af samtliga vuxne arbetare endast resp. 45·2 och 44·3 % gifta. Dernäst följer Gefle, hvarest af de vuxne arbetarne jemnt hälften äro gifta. Störst är äktenskapsfrekvensen

¹⁾ Huru intressant det än skulle vara att i detta sammanhang anställa en jämförelse mellan de uti tab. 2 och 3 meddelade siffror rörande de mekaniska verkstadsarbetarnes åldersförhållanden med det resultat, hvartill den år 1884 tillsatta arbetareförsäkringskomitén kommit vid sin statistiska undersökning angående åldersfördelningen inom olika yrken, har det synts nödvändigt att derifrån afstå, då dels å ena sidan de arbetsstatistiska undersökningarne omfattat endast en del af de inom rikets mekaniska verkstadsindustri sysselsatta arbetare, och dels å andra sidan uti arbetareförsäkringskomiténs statistik arbetarne — efter folkräkningsmaterialet för år 1880 — fördelats enligt helt andra grunder än de här följda. Till tjänst för dem, som, i belysning af de allmänna resultat, som nämnda komité ernått, önska studera de större mekaniska verkstadsarbetarnes åldersförhållanden år 1899, vilja vi dock här anteckna, att af 1,000 arbetare voro:

	År 1899	År 1880
	bland mekaniska verkstadsarbetare.	bland maskinarbetare och gjutare. bland koppar-, bleck- och plåtslagare.
i åldern 15—25 år	343	233 282
» » 25—35 »	243	369 261
» » 35—45 »	186	213 213
» » 45—55 »	126	120 139
» » 55—65 »	73	51 76
» » öfver 65 »	29	14 29

åter bland arbetarne i Oskarshamn, Arboga och Skövde (med ca 73 % gifta). Bland de mekaniska verkstadsarbetarne i Göteborg och Malmö äro motsvarande procenttal resp. 62·6 och 64·5.

Tab. litt. H. Civilståndsfördelningen bland vuxne arbetare å olika arbetsorter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Arbetsort.	Af vuxne arbetare voro					
	ogifta.		gifta.		enklingar eller fränskilda.	
	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.
Stockholm	1,277	51·6	1,117	45·2	78	3·2
Eskilstuna	242	42·6	314	55·3	12	2·1
Motala	333	37·1	536	59·6	30	3·3
Jönköping	58	41·1	81	57·5	2	1·4
Husqvarna	302	33·3	591	65·2	14	1·5
Oskarshamn	49	24·1	149	73·4	5	2·6
Kristianstad	106	33·7	197	62·5	12	3·8
Malmö	274	32·1	550	64·5	29	3·4
Landskrona	85	32·1	171	64·5	9	3·4
Ystad	51	42·5	67	55·8	2	1·7
Lund	96	35·2	173	63·4	4	1·4
Helsingborg	65	36·9	109	61·9	2	1·2
Halmstad	36	33·7	68	63·5	3	2·8
Göteborg	453	32·6	869	62·6	66	4·8
Trollhättan	277	38·2	419	57·7	30	4·1
Skövde	23	20·2	83	72·8	8	7·0
Karlstad	86	34·2	155	61·5	11	4·3
Kristinehamn	67	41·4	89	54·9	6	3·7
Arboga	36	20·7	127	73·0	11	6·3
Köping	91	41·5	124	56·7	4	1·8
Gefle	163	47·3	174	50·4	8	2·3
Söderhamn	36	38·7	55	59·1	2	2·2
Hernösand	52	53·6	43	44·3	2	2·1
Summa	4,258	39·2	6,261	57·6	350	3·2

Vidkommande äktenskapsfrekvensen år 1898 inom olika åldersklasser, åskådliggöres densamma af följande relativa tal för arbetarne i åldern

	Ogifta.	Gifta.	Enklingar.
20—25 år	90·5	9·5	—
25—30 »	50·5	49·1	0·4
30—35 »	22·0	77·0	1·0
35—40 »	10·6	87·3	2·1
40—55 »	5·9	89·3	4·8
55—65 »	4·5	84·6	10·9
65 år och deröfver	2·8	71·6	25·6

Att i förevarande afseende skola vara rådande betydande olikheter mellan förhållandena å skilda arbetsorter, ligger naturligtvis i öppen dag, och tydliggöras dessa växlingar uti äktenskapsfrekvensen inom de tre åldersklasserna 20—25, 25—30 och 30—35 år genom tab. litt. I, uti hvilken arbetarne, för ernående af större öfverskådlighet, grupperats efter länsindelningen.

Såsom synes, framstå jemväl uti denna tabell de gifta Stockholmsarbetarne med synnerligen låga procenttal inom alla tre af de ifrågavarande åldersklasserna, liksom det är värdt att uppmärksamma, att af arbetarne uti öfriga större städer — Göteborg, Malmö och Gefle — ett relativt fåtal gift sig före uppnådda 25 år. Möjligheten att ingå tidiga äktenskap synes vara störst för arbetarne inom Östergötlands län (Motala) samt i Malmöhus läns städer (utom Malmö) och i Halmstad. Ännu uti åldern 25—30 år hafva endast 32 % af Stockholmsarbetarne och 39 % af Göteborgsarbetarne ingått äktenskap, då deremot c:a 91 % af arbetarne i Kalmar län och 73 % af arbetarne i Skaraborgs län vid denna ålder redan äro gifta. (Jfr vidare tab. litt. I.)

I viss mån egnad att belysa nu afhandlade förhållanden är jemväl den uti tab. 4 lemnade tablå rörande arbetarnes å olika arbetsorter *ålder vid äktenskaps ingående*.¹⁾

Uppmärksammas bör dock, att ifrågavarande uppgifter afse icke den ort, å hvilken arbetaren hade anställning vid tiden för äktenskapets ingående, utan den arbetsort, å hvilken den gifte arbetaren vid undersökningstillfället varit sysselsatt.

¹⁾ Det torde här böra framhållas, att, då arbetare varit gift två eller flera gånger, uti denna sammanställning afseende blifvit gjort endast vid åldern för det första äktenskapets ingående.

Tab. litt. I. Arbetarnes i olika län civilståndsfördelning inom olika åldersklasser, i relativa tal.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
L ä n.	20—25 år.			25—30 år.			30—35 år.		
	og.	g.	enkl.	og.	g.	enkl.	og.	g.	enkl.
	%.	%.	%.	%.	%.	%.	%.	%.	%.
Stockholms stad	96.1	3.9	—	68.0	31.8	0.2	35.4	63.4	1.2
Södermanlands län.....	88.1	11.9	—	50.5	47.5	2.0	11.7	85.0	3.3
Östergötlands län	82.1	17.9	—	40.2	59.8	—	19.4	78.6	2.0
Jönköpings län.....	86.8	13.2	—	42.9	57.1	—	16.9	82.5	0.6
Kalmar län	85.7	14.3	—	9.1	90.9	—	25.0	75.0	—
Kristianstads län	89.8	10.2	—	46.7	53.3	—	13.3	86.7	—
Malmö stad	91.2	8.8	—	49.1	50.9	—	22.1	76.7	1.2
Malmöhus län (utom									
Malmö)	84.0	16.0	—	35.8	63.5	0.7	12.5	86.7	0.8
Hallans län	84.2	15.8	—	31.8	68.2	—	8.3	91.7	—
Göteborgs stad.....	93.0	7.0	—	59.9	39.4	0.7	25.0	75.0	—
Elfsborgs län.....	89.7	9.6	0.7	46.0	54.0	—	24.2	73.6	2.2
Skaraborgs län.....	90.9	9.1	—	27.3	72.7	—	7.7	92.3	—
Vermlands län.....	91.0	9.0	—	35.4	64.6	—	19.6	80.4	—
Vestmanlands län.....	88.7	11.3	—	41.8	58.2	—	18.0	82.0	—
Gefleborgs län.....	94.3	5.7	—	46.4	53.6	—	17.0	81.1	1.9
Vesternorrlands län.....	90.0	10.0	—	46.9	50.0	3.1	60.0	40.0	—

Såsom hufvudresultat af de meddelanden, som i detta afseende lemnats af 6,375 gifta och f. d. gifta arbetare (236 hafva icke besvarat ifrågakvarande spörsmål), framgår, att af nämnda arbetare följande ingått äktenskap i nedan angifna ålder:

	Antal.	%.
före fyllda 25 år	2,136	33.5
25—30 »	2,752	43.2
30—35 »	1,064	16.7
efter fyllda 35 »	423	6.6

Af gifta och f. d. gifta mekaniska verkstadsarbetare hafva således icke mindre än inemot 77 % ingått äktenskap, innan de uppnått en ålder af 30 år. Med fästadt afseende derå, att uppgifter angående åldersår för det första äktenskapets ingående

lemnats af gifta arbetare i alla åldrar, således äfven af de äldre, synes en jämförelse mellan nu ifrågavarande uppgifter och hvad här ofvan relaterats beträffande arbetarnes inom olika åldersklasser civilståndsfördelning för närvarande bestämdt gifva vid handen, att de tidiga äktenskapen numera icke förekomma uti samma utsträckning, som för ett eller annat tiotal år sedan. Emellertid torde berörda förhållande knappast få anses häntyda på en försämring af arbetarnes existensvilkor under senare tider, då faktiskt är — såsom i det följande skall visas — att arbetarnes aflöningsförmåner under de senare åren i allmänhet ökats — ehuruval härvidlag jemväl bör ihågkommas, att kostnaderna för lifsförnödenheter, hyror o. d. under de senaste åren blifvit betydligt stegrade — utan snarare får väl den omständigheten, att arbetarne numera icke lika allmänt som förr ingå tidiga äktenskap, finna sin förklaring deri, att arbetarnes fordringar på lifvet till följd af ökad upplysning och åtskilliga andra förhållanden stegrats hastigare, än deras aflöningsförmåner förbättrats.

Angående *arbetarnes barn* innehåller tab. 9 närmare upplysningar, nämligen rörande dels antalet barn vid lif, dels antalet hemmavarande barn och dels antalet af de hemmavarande barnen, som äro anställda i yrke.

Såsom af tabellen påvisas, hafva af samtliga gifta arbetare (incl. enklingar och fränskilde) 5,816, d. v. s. jemnt 88 %, uppgifvit sig hafva barn vid lif till ett sammanlagdt antal af 19,464, hvilket i medeltal utgör ungefär 3 barn vid lif på hvarje gift (eller f. d. gift) arbetare.

Högst 2 barn (vid lif)	hafva	2,458	fäder,	eller	42.3 %
3 à 4	»	»	»	1,811	» » 31.1 %
5 à 6	»	»	»	1,060	» » 18.2 %
7 eller flere	»	»	»	487	» » 8.4 %

Af alla redovisade gifta arbetare hafva 5,412, eller i det närmaste 82 %, uppgifvit sig hafva barn i hemmet, och utgöra de hemmavarande barnen inalles 15,718 (alltså c:a 81 % af samtliga barn vid lif), af hvilka 12,612 icke äro anställda i yrke och således väl i regel få antagas vara oförmögna att i nämnvärd mån bidraga till sitt uppehälle. Antalet fäder, som enligt egen uppgift, haft något eller några af sina barn anställda i yrke, utgör

1,786 (27 % af de gifta arbetarne). Af dessa hade 968 ett barn, 480 två barn och 338 tre eller flere barn, anställda i yrke. I det närmaste två barn, som för sitt uppehälle helt och hållet äro hänvisade till familjeförsörjaren, komma dock i medeltal på hvarje gift arbetare. Af arbetarnes barn vid lif äro 3,106, d. ä. 16 %, anställda i yrke.

Då det synes vara af särskildt intresse att konstatera, i hvilken omfattning de mekaniska verkstadsarbetarnes å olika orter barn äro *dels* anställda i yrke, *dels* arbeta inom samma

Tab. litt. J. Hemmavarande barn, anställda i yrke.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
Arbetsort.	Hela antalet barn.	Deraf hemmavarande, anställda i yrke.		Af de hemmavarande i yrke anställda barnen arbeta inom mek. verkstadsindustrien.	
		Antal.	%.	Antal.	%.
Stockholm	2.838	445	15.7	187	42.0
Eskilstuna	844	189	22.4	117	61.9
Motala	1.740	376	21.6	105	27.9
Jönköping	220	55	25.0	19	34.5
Husqvarna	1.891	241	12.7	61	25.3
Oskarshamn	510	127	24.9	4	3.1
Kristianstad	595	48	8.1	22	45.8
Malmö	1.844	315	17.1	69	21.9
Landskrona	478	40	8.4	19	47.5
Ystad	158	10	6.3	2	20.0
Lund	405	32	7.9	19	59.4
Helsingborg	352	29	8.2	11	37.9
Halmstad	225	23	10.2	8	34.8
Göteborg	3,081	571	18.5	226	39.6
Trollhättan	1,551	168	10.8	88	52.4
Sköfde	317	58	18.3	17	29.3
Karlstad	582	55	9.5	23	41.8
Kristinehamn	282	23	8.2	7	30.4
Arboga	429	125	29.1	36	28.8
Köping	337	61	18.1	17	27.9
Gefle	457	72	15.8	23	31.9
Söderhamn	177	22	12.4	7	31.8
Hernösand	151	21	13.9	7	33.8
<i>Summa och medeltal</i>	19,464	3,106	16.0	1,094	35.2

bransch — mekaniska verkstadsindustrien — som fadern, äro de upplysningar, som i dessa afseenden stått att vinna, sammanställda efter de uti tab. 9 innehållna sifferuppgifter (de absoluta talen återfinnas i tab. 9 C kol. 9, 10 och 11) i förestående tab. litt. J.

Relativt taget är antalet i yrke anställda hemmavarande barn störst i Arboga, samt derefter i Jönköping, Oskarshamn, Eskilstuna och Motala i nu nämnd ordning. I Stockholm äro 15·7 %, i Malmö 17·1 % och i Göteborg, Sköfde, Trollhättan och Köping c:a 18 % af de hemmavarande barnen anställda i yrke. Deremot synas jemförelsevis få af arbetarnes barn i de skånska städerna (utom Malmö), liksom äfven å arbetsorterna i Vermland arbeta i yrke. Hvad åter beträffar antalet hemmavarande, i yrke anställda barn, som arbeta *vid mekanisk verkstad*, är deras antal, relativt sedt, störst i Eskilstuna (c:a 62 %), i Lund (59·4 %) och i Trollhättan (52·4 %), anmärkningsvärdt lågt åter i Oskarshamn (3 %) samt i Ystad (20 %) och i Malmö (c:a 22 %). Motsvarande procenttal äro för Stockholm 42 och för Göteborg föga lägre än 40.

5. Arbetarnes födelseort.

Enligt föreliggande uppgifter rörande arbetarnes födelseort hafva uti tab. 5 arbetarne grupperats allt efter födelseortens belägenhet i den ena eller den andra af rikets 25 politiska delar (de 24 länen och Stockholms öfverståthållareskap) eller i utlandet. På grundval af samma uppgifter åskådliggör tab. 6 födelseortens belägenhet i förhållande till den nuvarande arbetsorten.¹⁾ Båda dessa tabeller utgöra sålunda ett bidrag till kännedomen om de mekaniska verkstadsarbetarnes andel i (hufvudsakligen den s. k. inre) omflyttningen.

¹⁾ Såsom »grannlän» äro i tab. 6 räknade, till Stockholms stad: Stockholms, Upsala och Södermanlands län; till Upsala län: Stockholms, Södermanlands, Vestmanlands och Gefleborgs län o. s. v., så att län på ömse sidor om de stora sjöarna betraktas såsom grannlän. Huru härvid räknats, framgår för öfrigt lätt vid en jemförelse med tab. 5. (Jfr Sveriges officiella statistik litt. A för år 1890, afd. III, pag. XXXI.)

Af 12,053 arbetare, som lemnat uppgift angående sin födelseort, befinnas 11,972 vara födda i Sverige och endast 81 eller 0·7 % vara födda utom riket. Antalet svenska födelselän (inbegripet Stockholms öfverståthållareskap) varierar för arbetarne på de särskilda arbetsorterna mellan 25 (i Stockholms stad) och 4 (i Ystad). Fåtaligast äro de olika länen derjemte representerade i Kristianstad och Sköfde. Deremot har arbetarestammen vid de mekaniska verkstäderna i de norrländska städerna — särskildt i betraktande af det jemförelsevis ringa antal arbetare, som äro anställda vid dessa verkstäder — rekryterats från afsevärdt många olika län.

Högsta procenttalet (90·3) inom länet födda arbetare har verkstaden i Sköfde att uppvisa, hvarefter följa verkstäderna i Ystad, Motala, Malmö (83·4 % inom länet födda) och Trollhättan, bland hvilka verkstäders arbetare öfver 81 % äro födda på arbetsorten eller å annan ort inom samma län, der denna är belägen. Lägsta procenttalet visar Stockholm, i det att endast 20·5 % af Stockholmsverkstädernas arbetare äro födda i hufvudstaden. Bland arbetarne i Arboga, som i detta fall följer närmast efter Stockholm, äro dock 46·6 % arbetare födda i Vestmanlands län; vid verkstaden i Arbogas närmaste grannstad, Köping, äro deremot icke mindre än 77·8 % af samtliga arbetare vestmanländingar o. s. v.

Vidkommande födelseortens belägenhet i förhållande till nuvarande arbetsorten framgå af slutsummorna i tab. 6 följande absoluta tal och procenttal:

	Antal.	%.
födda på arbetsorten	2,171	18·0
» » annan ort inom samma län	5,176	42·9
» i något af grannlänen	2,239	18·6
» å annan ort inom riket	2,386	19·8
» i utlandet	81	0·7
Summa 12,053		100·0

Vid ett närmare skärskådande af födelseortstabellerna faller det genast i ögonen, att Stockholm, trots den talrika förekomsten af betydande mekaniska verkstadsanläggningar i hufvudstaden, lemnat ett relativt litet tillskott till de mekaniska verk-

stadsarbetarnes hela antal. Enligt hvad ofvan redan blifvit påvisadt, voro af arbetarne i Stockholm endast 20·5 % födda å arbetsplatsen, och bland samtliga arbetare vid hela den större mekaniska verkstadsindustrien i riket, Stockholm undantaget, hafva endast 57 d. v. s. 0·5 % uppgifvit Stockholm såsom sin födelseort. Af arbetarne i Stockholm hafva 23 % förklarat sig vara födda i något af de angränsande länen, och af de öfriga födelselänen äro Östergötlands, Skaraborgs, Kalmar och Örebro län talrikast företrädta bland hufvudstadens mekaniska verkstadsarbetare.

Det skulle emellertid blifva för vidlyftigt att här i detalj redogöra för de olika länens andel uti rekryteringen af verkstädernas å de särskilda orterna arbetarestam. Icke heller synes en dylik framställning här vara af nöden, då den i detta afseende särskildt intresserade med lätthet finner önskade upplysningar uti hufvudtabellerna (tab. 5 och 6).

Slutligen torde det dock böra framhållas, dels att af de i tabellerna redovisade, i Sverige födda arbetare, 72·1 % uppgifvit sig vara födda på landsbygden, och dels att utaf arbetarne af utländsk härkomst flertalet äro anställda vid verkstäder i Stockholm, i Malmöhus län samt i de norrländska länen.

6. Arbetarnes fäders yrken. Arbetarnes eget förutvarande yrke.

Hvad beträffar tab. 7 och 8, hvilka sammanfatta de af arbetarne afgifna svar angående faders yrke äfvensom det eller de yrken, inom hvilka vederbörande arbetat, innan han fått sin nuvarande anställning vid mekanisk verkstad, torde en vidlyftigare utläggning af tabellernas innehåll här knappast vara behöflig. Ifrågavarande spörsmål synes nämligen vid en utredning af de inom en viss industrigren sysselsatta arbetares förhållanden vara af intresse endast så till vida, som derigenom kan ådagaläggas, dels i hvilken utsträckning ett yrke, om vi få så uttrycka oss, varit ärftligt, dels i hvad mån de inom ett visst yrke anställda arbetare erhållit föregående utbildning inom annan,

med den nuvarande närbeslägtad sysselsättning. Emellertid har det ansetts lämpligt att, på grund af det erhållna materialets fullständighet, i detalj bearbeta detsamma och sammanföra resultatet i tabellform, hvarvid de angifna yrkena, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med den i Sveriges officiella befolkningsstatistik tillämpade yrkesgrupperingen, sammanförts under fem stora hufvudgrupper, hvilka derefter uppdelats i vissa underafdelningar, bland hvilka af helt naturliga skäl underafdelningen »metallindustri» blifvit än ytterligare uppdelad efter de inom berörda industri förekommande yrkesgrenar. Derjemte må uppmärksammas, att uti en särskild kolumn under »ej uppgifvet yrke» sammanförts alla, som uppgifvits hafva varit »arbetare», utan att närmare uppgift lemnats angående arbetets art och beskaffenhet. I de flesta hithörande fall synas emellertid personerna i fråga hafva varit vanliga grofarbetare.

Hufvudresultatet af arbetarnes uppgifter angående *faders yrke* framgår af följande sammanställning:

	Antal.	%.
Jordbruk, boskapsskötsel och fiske	2,883	23·9
Grufbrytning och tillverkningsindustri	6,194	51·4
Handel och samfärdsel	813	6·7
Allmän tjänst och literära m. fl. yrken	675	5·6
Ej uppgifvet yrke (»arbetare») m. fl.	1,495	12·4
Summa	12,060	100·0

I öfver hälften af samtliga fall har sålunda faders yrke varit att hänföra under hufvudgruppen *grufbrytning och tillverkningsindustri*, hvarvid de olika industrigrenarne visat sig vara representerade på följande sätt:

	Antal.	%.
Sågverks-, bergverks- eller bruksrörelse	630	10·2
Metallförädlingsindustri	2,557	41·3
Byggnads-, möbel- och dylik industri	1,735	28·0
Väfnads- och beklädnadsindustri	565	9·1
Öfrig tillverkningsindustri	389	6·3
Ej uppgifven industrigren (»fabriksarbetare» m. fl.)	318	5·1
Summa	6,194	100·0

Såsom häraf framgår, har arbetarens fader i 2,557 eller 21·2 % af *samtliga* fall varit sysselsatt inom mekaniska verkstads-industrien. Uti icke mindre än 1,735 fall (c:a 14 % af hela antalet) har arbetarens fader uppgifvits vara snickare eller annan utföware af byggnads- eller möbelindustri. I det närmaste lika stort är antalet fall; då faders yrke icke närmare specificerats, utan uppgifterna endast innehålla, att fadern varit »arbetare», »grofarbetare», »månadskarl», »dräng» o. s. v.

Att den växande storindustrien i stor utsträckning drager arbetarne från jordbruksnäringen, får en slående bekräftelse af föreliggande undersökning, i det nämligen nu berörda tabeller ådagalägga, att inemot hvar fjerde arbetare — 23·9 % — uppgifvit, att hans fader haft sysselsättning vid jordbruket (incl. boskapsskötsel och fiske); och af de arbetare, som tidigare haft annan sysselsättning än den nuvarande, har likaledes i det närmaste hvar fjerde — 23·7 % — varit jordbruksarbetare, innan han tog anställning vid mekanisk verkstad. Intressant är att i förevarande afseende iakttaga, hurusom arbetarne vid verkstäderna uti det fruktbara Skåne å ena sidan och uti det karga Norrland å den andra i betydligt mindre mån rekryterats från jordbruksnäringens utföware än hvad fallet varit med arbetare vid verkstäderna i öfriga landsdelar.

Största antalet fäder, som haft sysselsättning inom metall-förädlingsindustrien, hafva uppgifvits af arbetarne i Arboga (34·2 %), Söderhamn (32·1 %), Husqvarna (31·4 %), Eskilstuna (28·3 %) och Trollhättan (27 %). Motsvarande procenttal äro: för Stockholm 20·3, men för Göteborg och Malmö endast resp. 13 och 14·3.

Att faderns yrkesutförning visserligen haft inflytande på sonens val af sysselsättning, ehuru icke i den grad, man skulle vara böjd att förutsätta, antydes af följande siffersammanställning, uti hvilken dock afseende blifvit fästadt endast vid några bland de mera viktiga och talrikast representerade yrkesspecialiteterna, och få vi i öfrigt hänvisa den för nämnda företeelse särskildt intresserade till de detaljerade upplysningar, som innehållas i hufvudtabell 8:

<i>Fäder inom metall- förädlingsindustrien.</i>		
	<i>Antal.</i>	<i>%.</i>
Gjutare	285	28·8
Smeder	107	22·6
Plåtslagare (alla slag)	201	19·7
Maskinuppsättare och filare	450	24·2
Svarfware	358	36·6
Öfriga maskinarbetare (ej handtlangare)	372	26·7

<i>Fäder inom bygg- nadsindustrien.</i>		
	<i>Antal.</i>	<i>%.</i>
Snickeriarbetare	340	30·4

Härvid är emellertid att märka, att, i ofvan angifna fall, af gjutarnes fäder jemnt hälften varit gjutare, af smedernas nära nog samtliga och af plåtslagarnes mer än tre fjerdedelar varit smeder eller plåtslagare, samt af svarfvarnes och öfriga maskinarbetares resp. 57 och 51·9 % varit maskinarbetare, äfvensom slutligen att af ofvanberörda maskinuppsättares och filares fäder endast 169, d. v. s. 37·6 %, varit maskinverkstadsarbetare, men deremot 204 — d. ä. 45·3 % — smidesarbetare.

Ikke färre än 7,007 arbetare — d. v. s. 58·1 % — hafva, enligt uppgift, förut haft *annan sysselsättning* än den de för närvarande vid verkstaden utöfva¹⁾. Hela antalet af dessa arbetare uppgifna förutvarande yrken belöpte sig emellertid till 8,057, hvadan alltså ett icke obetydligt antal arbetare haft flere än ett yrke, innan de börjat i sin nuvarande yrkesspecialitet. Redan uti det föregående har omnämnts, att af de arbetare, som uppgifvit sig tidigare hafva haft annan sysselsättning än den nuvarande, 23·7 % varit jordbruksarbetare, innan de togo anställning vid mekanisk verkstad. I öfrigt komma af hela antalet förutvarande yrken på grufbrytning och tillverkningsindustri 4,830, eller 68·9 %, hvaraf särskildt på metallförädlingsindustrien

¹⁾ Då den i frågeformulär C upptagna frågan »har Ni förut arbetat i annat yrke och i sådant fall hvilket?» af såväl de olika agenterna som de tillsporda arbetarne icke alltid synes hafva blifvit rätt förstådd och i anledning deraf besvarats efter olika grunder, måste de i detta afseende här meddelade uppgifter — liksom innehållet uti hela tab. 7 — upptagas med en viss reservation.

komma 1,602 (c:a 23 % af *hela* antalet), hvilket ju måste anses vara oväntadt få. I ögonen fallande är dessutom — något som ock bestyrkes af erfarenheten — *dels* att ett stort antal arbetare vid sin första anställning inom den mekaniska industrien börjar såsom smidesarbetare eller plåtslageriarbetare, samt sedermera öfvergår till annan afdelning af verkstaden, och *dels* att de här särskildt upptagna olika specialiteterna inom maskinafdelningen icke äro sinsemellan så synnerligen strängt åtskilda, utan att arbetarne inom sistberörda afdelning af verkstaden ofta nog öfvergå från en specialitet till en annan. Tydligt är ju ock, tabellens siffror förutan, att de vid de mekaniska verkstädernas snickeriafdelningar sysselsatta arbetare allmänt erhållit sin yrkesutbildning vid andra snickeriverkstäder än de med mekanisk verkstad förenade, hvilket jemväl bekräftas deraf, att flertalet af de vid undersökningen anträffade snickeriarbetare uppgifvit sig hafva inträdt uti industrien först vid mogen ålder (jfr härvidlag följande kapitel).

7. Af arbetarne åtnjuten undervisning. Arbetarnes ålder vid inträdet i yrket. Anställningstid hos arbetsgifvaren m. m.

För de af arbetarne afgifna svaren å de under mom. 2 i frågeformulär C framställda spörsmålen rörande den undervisning af olika slag, som kommit dem till del, redogöres närmare uti tab. 10.

Enligt hvad ifrågavarande tabell ådagalägger, hafva af 11,447 arbetare, rörande hvilka uppgifter i nu nämnda afseende föreligga, samtliga, på ett åttiotal när, gått i folkskola. Dessutom har följande antal arbetare *åtnjutit undervisning i*

	Antal.	%.
allmänt läroverk	265	2·3
deraf mera än 3 klasser	140	1·2
teknisk läroanstalt	1,462	12·8
annan läroanstalt	408	3·6

Af arbetare, som besökt teknisk läroanstalt, hafva 29 varit elever vid teknisk elementarskola. Derjemte är det värdt att uppmärksamma, att af 1,433 arbetare, som begagnat sig af den undervisning, teknisk söndags- och aftonskola haft att erbjuda, öfver 40 % bevistat skolans undervisning längre tid än två terminer.

Gifvet är ju, såsom äfven af tab. 10 framgår, att med afseende å den tekniska skolbildning, som kommit arbetarne till del, betydande olikheter skola förefinnas mellan såväl skilda arbetsorter som, i ännu högre grad, olika yrkesspecialiteter, samt att, hvad de senare beträffar, handtlångare och andra mindre yrkesskicklige arbetare endast i obetydlig utsträckning begagnat sig af tillfället att förskaffa sig tekniska insigter. Hvad åter vidkommer de arbetare, utaf hvilka kräfvos en större yrkesskicklighet, hafva af förmännen 22·3 %, af svarfvarne 22·7 % och af maskinuppsättnarne och filarne 20·4 % åtnjutit teknisk undervisning. Ifrågavarande procenttal äro vidare: för metallarbetare och snickeriarbetare 17·6, för egentliga gjuteriarbetare (gjutare och kärnmakare) 11·2, för plåtslagare 7·7 samt för smidesarbetare 7·5. Hvad slutligen beträffar växlingen uti förevarande afseende de olika arbetsorterna emellan, befinnes antalet i teknisk läroanstalt undervisade arbetare vara afsevärdt högt i Hernösand och Köping, eller resp. 29 och 22·8 % samt jemväl i Lund, Helsingborg, Söderhamn och Gefle (å samtliga dessa platser c:a 20 %). Af Stockholmsarbetarne hafva 14·6 % och af Göteborgsarbetarne endast 12·4 % af arbetarepersonalen begagnat sig af dylik undervisning.

I anslutning till den nu i korthet lemnade redogörelsen för af våra mekaniska verkstadsarbetare åtnjuten specialundervisning, skola vi här med några ord framlägga innehållet uti tab. 11, hvilken sammanfattar de af arbetarne lemnade svaren rörande af dem innehafd *anställning* — vid mekanisk verkstad eller i annan sysselsättning — *utomlands*. Under hänvisning, i fråga om hithörande detaljuppgifter, till tabellen, meddela vi här en sammanfattning af hufvudsiffrorna jemte procentberäkningar beträffande

Arbetare, som haft anställning utomlands.

	Antal.	% af samt- lige redovisade arbetare.
Hela antalet	800	6·6
<i>Deraf hafva varit sysselsatta:</i>		
inom mekaniska verkstadsindustrien	507	4·2
uteslutande inom annat yrke	192	1·6
inom ej uppgifvet yrke	101	0·8
kortare tid än 1 år	212	1·8
1—3 år	266	2·2
3 år och deröfver	298	2·5
ej uppgifven tid	24	0·2
i Norge, Danmark eller Finland	391	3·2
» Tyskland	96	0·8
» annat europeiskt land	72	0·6
» utomeuropeiskt land ¹⁾	262	2·2
» ej uppgifvet land	42	0·3

Uppmärksammas bör, att uti ofvanstående siffror ej medräknats sådana arbetares utomlandsvistelse, hvilka, enligt uppgift, vistats å utländsk ort endast under kortare tid för utförande af arbete — montering, anordnande af utställning el. dyl. — för sin svenske arbetsgifvares räkning. Låtom oss slutligen endast konstatera (jmför tab. 11) dels att af arbetarne vid mekaniska verkstäder i gränslandskapen — här Skåne, Halland och Vermland — samt i Oskarshamn ett, relativt sedt, vida större antal än å öfriga orter haft anställning på utrikes ort, och dels att sådana arbetare varit talrikast förekommande bland finsnickare, förmän och gjutare samt båt- och pannplåtslagare.

Angående arbetarnes *ålder vid inträdet* i mekaniska verkstadsindustrien innehåller tab. 12 detaljerade upplysningar. Sammanställas slutsiffrorna uti ifrågavarande tabell, visar det sig, att af samtliga år 1899 vid de större verkstäderna anställda

¹⁾ Hufvudsakligen Amerikas Förenta Stater.

arbetare hade följande antal *börjat arbeta vid mekanisk verkstad i en ålder af:*

	Antal.	%.
Under 12 år	87	0·7
12—18 »	4,178	34·6
18—25 »	4,097	34·0
25—30 »	1,703	14·1
30 år och deröfver	1,925	16·0
Ej uppgifven ålder	70	0·6
Summa 12,060		100·0

Såsom synes, hade af samtliga arbetare något mer än en tredjedel (35·3 %) inträdd i industriens tjänst, innan de fyllt 18 år, och i det närmaste lika stort är antalet af dem, som börjat sitt arbete vid mekanisk verkstad i någon af åldrarna mellan 18 och 25 år. Icke mindre än 30·1 % — absoluta antalet är 3,628 — af de mekaniska verkstadsarbetarnes hela antal hafva sålunda vunnit anställning vid mekanisk verkstad först efter fyllda 25 års ålder, och af dessa sistnämnda arbetare hade mera än hälften t. o. m. först efter uppnådda 30 lefnadsår vunnit sådan anställning.

Redan i ett föregående kapitel har blifvit konstateradt, att af de år 1899 vid de större mekaniska verkstäderna anträffade arbetare icke en enda befunnits vara uti en lägre ålder än 12 år. Af ofvan meddelade tablå rörande den af arbetarne uppgifna inträdesåldern ådagaläggas ock tydligt, att underåriga arbetare, äfven innan sådana arbetares användande i industriellt arbete blef genom lag förbjudet, varit inom den mekaniska verkstadsindustrien sysselsatta i jemförelsevis obetydlig omfattning, i det att nämligen af hela arbetspersonalen endast 87 personer (0·7 %) uppgifvit sig hafva börjat arbeta vid mekanisk verkstad före fyllda 12 år och af dessa endast 21 före fyllda 10 år.

Jemväl i afseende å arbetarnes ålder vid deras första anställning inom den mekaniska verkstadsindustrien framstå dock högst betydliga skiljaktigheter mellan olika arbetsorter samt äfven mellan de särskilda yrkesspecialiteterna.

Sålunda befinnes inträdesåldern, relativt taget, vara något lägre för arbetarne i Söderhamn, Arboga, Oskarshamn, Trollhättan och Landskrona, något högre åter för arbetarne i Malmö, Kristianstad och Skövde än ofvan anförda siffror, som hafva afseende å arbetarne vid alla de undersökta verkstäderna, utvisa.

För att endast nämna de orter, mellan hvilka de största olikheterna i förevarande fall iakttagits, anteckna vi här, att af arbetarne i Kristianstad 22·5 % (i Malmö 23·8 %), men i Söderhamn deremot 46·2 % inträdt i industriens tjänst före fyllda 18 år. Hvad slutligen beträffar växlingarne uti meranämnda hänseende bland arbetarne inom olika yrkesspecialiteter (se härom tab. 12 B), hafva af gjutarne 60·2 %, af kärnmakarne 65·7 %, men deremot af gjuterihandtlångare och öfrige gjuteriarbetare resp. 13·9 och 11·3 % börjat i yrket, innan de uppnått 18 års ålder. Motsvarande procenttal äro: för smeder 18·8, för kopparslagare 53·7, för svarfware och för metallarbetare 67 (maximum), för fräsare 49, för borrarare 19·5, för finsnickare och timmermän 7·3, för maskinister och eldare samt för »öfriga arbetare» 13·3 o. s. v. Vid en jämförelsevis *hög* ålder — 30 år eller deröfver — hafva särskildt arbetarne inom följande yrkesgrenar eller specialiteter börjat inom industrien: snickeriarbetare (af timmermännen 54·4 %), »öfrige arbetare» (46·2 %) samt gjuteriarbetare (andra än gjutare och kärnmakare).

Tab. 13 meddelar uppgift rörande den *tidslängd*, arbetarne varit anställda hos den *arbetsgifware*, i hvilkens tjänst de vid undersökningens verkställande varit sysselsatta. Enär emellertid, i enlighet med formulären, eftersports allenast år, men icke månad, då arbetarens anställning hos arbetsgifvaren tog sin början, kunna siffrorna i förevarande tabell icke vara alldeles exakta. I kolumn 2: *mindre än 1 år*, ingå sålunda de arbetare, som år 1899 börjat arbeta på det arbetsställe, der de vid undersökningen anträffades; kolumn 3: *1—2 år*, omfattar de arbetare, som tillträdde sin anställning vid verkstaden år 1898 o. s. v.

I efterföljande tablå meddelas nu en öfversigt öfver arbetarnes:

Anställningstid hos arbetsgifvaren.

	Antal.	%.
Mindre än 1 år.....	2,137	17·7
1—2 år.....	1,974	16·4
2—5 ».....	2,594	21·5
5—10 ».....	1,791	14·8
10—20 ».....	2,112	17·5
20 år och deröfver.....	1,430	11·9
Ej uppgifven tid.....	22	0·2
Summa	12,060	100·0

Af samtliga arbetare hafva sålunda 2,137 (17·7 %) börjat arbeta hos dåvarande arbetsgifvaren under den del af år 1899, som förflutit före uppgifternas inhemtande. Motsvarande siffra för de under år 1898 vid verkstäderna nyanställda arbetare är 1,974 (16·4 % af hela antalet redovisade). Det af arbetsgifvarne ofta uttalade påståendet, att arbetarne inom denna industri — liksom inom de flesta andra industrier — ofta gå från verkstad till verkstad och endast en kortare tid qvarstanna hos samma arbetsgifvare, bekräftas äfven i viss mån af dessa siffror. Dervid måste dock ihågkommas, dels att ett icke obetydligt antal af de vid verkstäderna under de båda senaste åren nyanstälde arbetare utgjorts af nybörjare inom industrien och dels att — enligt hvad uti ett föregående kapitel redan blifvit påvisadt — de här afhandlade verkstäderna, på grund af industriens uppsving, under nämnda år ofta högst betydligt ökat sitt arbetareantal. Förhållandena gestalta sig dock i detta afseende betydligt olika å olika arbetsorter, hvilket närmare åskådliggöres af efterföljande öfversigt — uti hvilken hänsyn blifvit tagen endast till de orter, å hvilka de största afvikelserna från ofvan anförda medeltal iakttagits — rörande antalet arbetare, som hos sin dåvarande arbetsgifvare varit

Anställda mindre än 2 år.

	Antal.	%.		Antal.	%.
i Jönköping	75	50·3	i Arboga	48	24·9
» Eskilstuna	320	50·1	» Karlstad	61	22·3
» Lund	131	42·7	» Oskarshamn	49	20·8
» Gefle	161	42·2	» Husqvarna	172	17·0
» Stockholm	1,125	42·1	» Sköfde	19	15·4

Gifvet är, att en kortare anställningstid hos nuvarande arbetsgifvaren skall visa sig vara vanligast förekommande bland handtlangare samt andra arbetare, af hvilka ingen eller endast obetydlig yrkesskicklighet erfordras, liksom ock bland sådana arbetare, hvilka till stor del utgöras af minderårige. Vi finna äfven af tab. 13 B — för att endast nämna några exempel — att bland kärnmakarne 64·4 %, bland gjuterihandtlangarne 63·2 % och bland smideshandtlangarne 58·6 % varit anställda hos arbetsgifvaren kortare tid än 2 år.

De af vissa arbetsgifvare meddelade upplysningar om antalet af vid verkstäderna under loppet af år 1898 tillkomna och afgångna arbetare bestyrka till full evidens, att en oerhörd mängd »lösa» arbetare, hvilka icke ega någon varaktig stad utan gå ur tjänst i tjänst, förefinnes inom storindustrien. Sålunda hafva (se bih. II kol. 90 och 91) vid en större verkstad i Stockholm med ett uppgifvet arbetareantal af 821 under nyssberörda år afgått 825 och tillkommit 732 arbetare, och vid en mindre verkstad å samma plats med 78 arbetare 127 under året afgått och 128 tillkommit. Och föga bättre synes det härvidlag vara stäldt på vissa platser i landsorten; exempelvis har vid en verkstad (i Söderhamn), hvars arbetareantal uppgifvits vara 132, antalet under 1898 års lopp afgångna arbetare utgjort 126, i hvilkas ställe tillkommit 113 nya. Rent af häpnadsväckande — och helt visst hvarken till fromma för arbetsgifvare eller arbetstagare — äro i sanning de förhållanden, eller kanske snarare missförhållanden, dylika siffror ådagalägga.

Å andra sidan framgår emellertid tydligt af tab. 13, att vår större mekaniska verkstadsindustri har uppammat en aktningvärd stab af yrkesskickliga, fasta arbetare. 29·4 % af samtliga vid undersökningen anträffade arbetare hafva nämligen uppgifvit sig hafva tjänat hos samme arbetsgifvare i *minst 10 år*. I Arboga hafva 26·4 %, i Skövde 23·6 % samt i Trollhättan och Motala c:a 20 % af arbetarnes hela antal arbetat vid verkstaden 20 år och deröfver. Motsvarande procenttal äro: för Stockholm 10·3, för Malmö 18·4 och för Göteborg 8·5. Dylika gamla tjenare återfinnas särskildt bland förmän (41·1 %), timmermän (21·7 %), smeder (20·8 %), pannplåtslagare, maskinuppsättare och maskinister (c:a 18 %), samt till icke så alldeles obetydligt antal äfven bland andra yrkesarbetare.

En bestämdt öfverenskommen ömsesidig *uppsägningstid* har i regel icke förekommit annat än uti sådana fall, då förhållandet mellan arbetsgifvare och enstaka arbetare varit regleradt genom särskilda arbetskontrakt (se nedan). Vid de tillfällen, då *arbetsreglementen* eller ordningsregler förefunnits inom verkstäderna, har emellertid stundom en bestämmelse om 8 eller 14 dagars — vid en verkstad en månads — ömsesidig uppsägningstid varit inryckt i reglementet. Arbetsgifvarne hafva dock allmänt

klagat öfver omöjligheten af att uti detta afseende erhålla några stadgade förhållanden, och arbetarne å sin sida hafva — äfven vid verkstäder, uti hvilkas arbetsordning bestämmelse rörande viss uppsägningstid varit intagen — i allmänhet ansett sig hafva fullkomlig frihet att härvidlag handla efter eget godtfinnande. Sålunda klaga flere verkstadsegare öfver, att, ehuru en viss stipulerad uppsägningstid å deras sida alltid tillämpas, arbetarne endast sällan finna sig dertill förpligtade. »Från bolagets sida» — säger en verkstadsdisponent i Stockholm — »iakttages alltid en veckas uppsägningstid; från arbetarnes sida har uppsägningstid iakttagits 2 eller 3 gånger under 25 års tid!»

Erkännas måste dock, att, äfven om arbetarne i regel, egendomligt nog, betrakta iakttagandet från deras sida af en viss uppsägningstid såsom ett oberättigadt tvång, som de icke vilja underkasta sig, förhållandet vid några verkstäder i landsorten synes vara ett annat, i det att nämligen af arbetarne i Trollhättan och Sköfde samtliga, i Jönköping det öfvervägande flertalet och i Motala mer än en tredjedel enligt egen uppgift anse sig på grund af muntlig öfverenskommelse med arbetsgifvaren vara förbundna att vid sin afgang från verkstaden iakttaga en uppsägningstid af — nästan utan undantag — 14 dagar. Vid verkstaden i Lund hafva 16 lärlingar inom gjuteriet uppgifvit sig vara genom muntligt aftal förpligtade att kvarblifva i sin anställning under 4 år (se nedan). Inalles hafva 1,556 — hvaraf endast 4 i Stockholm — af samtliga här redovisade arbetare meddelat, att de på grund af kontrakt eller muntligt aftal ansågo sig skyldiga att iakttaga viss bestämd uppsägningstid.

Endast i 32 fall hafva enskilde arbetare förklarat sig hafva ingått särskilda *arbetskontrakt* med arbetsgifvaren (4 med en månads, 12 med två månaders, 8 med tre månaders uppsägningstid o. s. v.); i 6 af dessa fall hade arbetskontrakten (för lika många arbetare vid en af verkstäderna i Landskrona) afseende på lärlingstiden (4 år). Af öfriga 26 kontraktsenligt bundna arbetare voro 6 förmän, 10 maskinverkstadsarbetare (filare eller svarfware) o. s. v. Enligt arbetsgifvarnes uppgifter hafva arbetskontrakt förekommit endast vid 3 verkstäder med arbetsförmän (i 2 fall) samt med lärlingar. Vid en verkstad (i Kristianstad) skulle emellertid, enligt öfverenskommelse

mellan arbetsgifvare och arbetare, arbetskontrakt komma till användning från och med den 1 juli 1899.

Inom den mekaniska verkstadsindustrien förekomma ordnade *lärlingsförhållanden* icke annat än i rena undantagsfall, och synas arbetsgifvarne allmänt misströsta om utsigterna att genom åtgöranden från deras sida få denna fråga löst, i det att de försök, som dervidlag blifvit gjorda, icke ledt till önskad resultat. Såsom emellertid ofvan blifvit i förbigående omnämndt, har man vid några verkstäder i Skåne lyckats att, enligt hvad det vill synas, till arbetsgifvares och arbetares ömsesidiga belåtenhet få ordnade lärlingsförhållanden till stånd. Vid en af dessa verkstäder förefinnas skriftliga *lärlingskontrakt*, hvilkas hufvudsakliga innehåll är:

att lärling med sin målsmans uttryckliga medgifvande förbinder sig taga tjänst hos verkstadsbolaget;

att lärling, derest han brister uti åtlydnad af de i verkstadens ordningsregler gifna bestämmelser, genast kan afskedas;

att lärlings timlön utgår med visst bestämdt belopp, hvilket ökas efter hvarje års utgång, eller oftare, om hans duglighet sådant kan föranleda;

att kontraktet skall gälla för en tidrymd af 4 år, under hvilken tid 10 % af lärlings aflöning innehålles; samt

att det sålunda innehållna beloppet till lärling utbetalas efter fullgjord lärotid, men deremot tillfaller verkstadens arbetares sjuk- och begravningskassa, såvida lärling utan verkstadens uttryckliga medgifvande lemnar sin tjänst före den fyraåriga lärotidens slut.

Vid en annan verkstad antagas sedan några år tillbaka lärlingar i gjuteriet utan kontrakt och mot vanlig aflöning. Af timpenningen innehållas dock 2 öre, som för arbetares räkning, men i fabriakens namn insättas i sparbank. Vid lärotidens slut utbetalas beloppet, »om lärlingens uppförande varit till belåtenhet», hvarom icke — eller om lärling begär sitt afsked före lärotidens slut — är han de insatta medlen förlustig. Med denna anordning uttalade såväl gjutmästare som lärlingar sin tillfredsställelse, på derom af vederbörande agent till dem särskildt framsteld förfrågan.

8. Arbetarnes bostadsförhållanden.

Den i ordningen närmast följande af tabellbilagorna, n:o 14, är egnad åt ett af hufvudspörsmålen för hvarje genomförd arbetsstatistisk undersökning, nämligen frågan om arbetarnes bostadsförhållanden, hvilken fråga dock vid förevarande undersökning icke kunnat utredas i vidare mån, än att genom vederbörande agenter af arbetarne inhemtats vissa allmänna upplysningar angående deras bostäder. Efter de af arbetarne sjelfva lemnade upplysningar angående de under mom. 9 i frågeformulär C framställda spörsmål hafva emellertid nu kunnat sammanställas *dels* en allmän öfversigt af arbetarnes bostadsförhållanden — hvarvid de arbetare, som bebo särskild bostad, fördelats på olika lägenhetskategorier (1 kök utan rum, 1 rum utan kök o. s. v.) — (tab. 14 A), *dels* en öfversigt öfver de af arbetare med familj bebodda lägenheter af olika kategorier, med fästadt afseende tillika vid antalet familjemedlemmar och hos familjen inneboende (tab. 14 B), *dels* i tab. 14 C en sammanställning af hyresbeloppet i medeltal för olika bostadskategorier samt uppgifter angående det antal arbetare, som uppgifvit sig disponera fri eller egen, särskild bostad och *dels* slutligen uti tab. 14 D en redogörelse för antalet arbetare, som, enligt uppgift, äro inneboende (hos föräldrar eller hos andra), samt kostnaderna för inneboende; och hafva arbetarne å tabellens samtliga uppslag fördelats efter skilda arbetsställen.

Såsom redan uti ett föregående kapitel blifvit omnämndt, hafva af de 26 af undersökningarne omfattade verkstäder, från hvilka inkommit uppgifter enligt frågeformulär A — rörande verkstadsdriften och dithörande förhållanden — 22 egt ett eller flera boningshus, hvilka upplåtits till bostäder åt en del af den i verkstädernas tjänst varande förvaltnings- eller arbetspersonal. Beträffande vidare de upplysningar, som lemnats angående de lägenheter i verkstädernas hus, som äro upplåtna till bostäder åt arbetare, hafva vi redan anmärkt, att desamma, såsom varande skäligen ofullständiga, icke varit egnade för närmare bearbetning.

Tab. litt. K. Allmän öfversigt af arbetarnes bostadsförhållanden.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Arbetsort.	Arbetare, som hafva särskild bostad.		Arbetare, som dela rum med kamrat.		Arbetare, som äro inneboende			
					hos föräldrar.		hos andra.	
	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.
Stockholm.....	1,311	49·3	345	13·0	422	15·9	580	21·8
Eskilstuna.....	355	55·8	8	1·3	88	13·8	185	29·1
Motala.....	625	61·7	41	4·1	289	28·5	58	5·7
Jönköping.....	89	60·1	9	6·1	23	15·5	27	18·3
Husqvarna.....	691	68·5	80	7·9	187	18·5	51	5·1
Oskarshamn.....	154	65·3	1	0·4	68	28·8	13	5·5
Kristianstad.....	213	63·2	—	—	33	9·8	91	27·0
Malmö.....	589	64·9	2	0·2	104	11·5	212	23·4
Landskrona.....	182	65·2	—	—	26	9·4	71	25·4
Ystad.....	71	52·2	—	—	24	17·7	41	30·1
Lund.....	183	60·2	1	0·3	36	11·9	84	27·6
Helsingborg.....	116	59·8	—	—	20	10·3	58	29·9
Halmstad.....	75	65·2	—	—	7	6·1	33	28·7
Göteborg.....	947	60·5	3	0·2	408	26·1	206	13·2
Trollhättan.....	480	57·2	20	2·4	270	32·2	69	8·2
Sköfde.....	94	77·0	—	—	17	14·0	11	9·0
Karlstad.....	188	68·8	7	2·6	57	20·9	21	7·7
Kristinehamn.....	107	56·0	—	—	64	33·5	20	10·5
Arboga.....	150	77·7	—	—	31	16·1	12	6·2
Köping.....	148	58·7	8	3·2	55	21·8	41	16·3
Gefle.....	189	49·7	14	3·7	95	25·0	82	21·6
Söderhamn.....	61	57·6	3	2·8	30	28·3	12	11·3
Hernösand.....	50	50·5	3	3·0	14	14·2	32	32·3
<i>Summa</i>	7,068	58·9	545	4·6	2,368	19·7	2,010	16·8

Vi inskränka oss därför till att uti detta sammanhang anteckna, att af 937 sålunda redovisade lägenheter, afsedda till arbetare-bostäder — rörande hvilka fullständiga uppgifter föreligga — 165 (17·6 %) utgjorts af ett rum *utan* kök, 544 (58·1 %) af ett

rum och kök, 131 (14·0 %) af två rum och kök o. s. v. Rörande de villkor, på hvilka ifrågavarande bostäder blifvit upplåtna till begagnande af verkstadspersonalen, föreligga dock endast ytterst ofullständiga upplysningar, hvadan någon närmare redogörelse härom icke kan lemnas.

De uti tab. 14 A meddelade sifferuppgifter angående arbetarnes bostadsförhållanden, sådana desamma af arbetarne sjelfva uppgifvits, sammanfattas uti tab. litt. K.

Enligt hvad ifrågavarande tablå utvisar, hafva inalles 11,991 arbetare lemnat uppgifter i förevarande afseende, och af dessa hafva 7,068, d. v. s. inemot 60 %, disponerat särskild bostad samt 4,378, eller 36·5 %, varit inneboende, af hvilka sistnämnda 2,010 (16·8 % af hela antalet) innebott hos andra än föräldrar. Antalet arbetare med särskild bostad är, såsom synes, väsentligt olika å skilda arbetsorter, vexlande mellan c:a 77 % af hela antalet redovisade, i Sköfde och Arboga, och c:a 49 %, i Stockholm och Gefle. Antalet inneboende åter är särskildt högt i Eskilstuna, i flertalet af städerna i Skåne och i Hallands län samt i Gefle och Hernösand, å hvilken sistberörda ort icke mindre än 32·3 % (maximum) af samtliga verkstadsarbetare äro inneboende i främmande familj. Procenttalet för de hos andra än föräldrar inneboende arbetarne är: i Stockholm 21·8, i Malmö 23·4 och i Göteborg 13·2.

Af hela antalet arbetare, som lemnat hithörande uppgifter, finnas 5,553 vara ensamma (ogifta, gifta eller f. d. gifta, utan familj) och 6,438 vara personer med familj, hvaraf 39 jemte sin familj äro inneboende (8 hos familjefaderns föräldrar). Sammanlagdt 545 ensamma arbetare — af hvilka 345 i Stockholm, d. v. s. jemnt 13 % af hela antalet här afhandlade arbetare i hufvudstaden — hafva uppgifvit sig dela bostad med kamrat.

Af de 7,068 arbetare, som bebo särskild bostadslägenhet, äro, såsom synes af tab. 14 A, 669 ensamma och 6,399 arbetare med familj. De af de förstnämnda disponerade lägenheter utgöras till c:a 60 % af ett rum utan kök, till c:a 30 % af ett rum och kök o. s. v. Hvad åter vidkommer de af arbetare med familj bebodda särskilda lägenheter, framgå af slutsiffrorna i tab. 14 B följande absoluta och relativa tal:

	Antal familjer med särskild lägenhet.	% af hela antalet.	Antal per- soner per lägenhet.
Kök utan rum.....	22	0·4	3·9
1 rum utan kök	535	8·4	
1 rum och del i kök	214	3·3	
1 rum och kök.....	4,203	65·7	4·5
2 rum utan kök	19	0·3	4·9
2 rum och del i kök	97	1·5	
2 rum och kök.....	1,181	18·4	4·7
3 eller flere rum och kök	128	2·0	5·6
	6,399	100·0	—

Det öfvervägande flertalet familjeförsörjare — 65·7 % — disponera således bostad om ett rum och kök; större bostadslägenhet innehafves dock af icke mindre än 22·2 % af samtliga arbetare med familj. Hvilka betydande olikheter, som härvidlag existera å skilda arbetsorter, åskådliggöras af den här å efterföljande sida meddelade tab. litt. L. Vi finna sålunda, att, under det att exempelvis af arbetarne med familj i Eskilstuna endast 5·7 %, i Motala 8·5 % och i Göteborg 7·8 % bebo bostadslägenheter om minst 2 rum och kök, motsvarande tal för samtliga arbetsorter i Skåne samt för Halmstad och Skövde äro mångdubbelt högre, eller i Landskrona 68·2 (maximum), i Helsingborg 66·4, i Kristianstad 61·1, i Malmö 41·8 o. s. v. Af Stockholmsarbetarne bebo dock — trots de uppdrifna hyrorna i hufvudstaden — 17·5 % af samtliga familjeförsörjare bostad om minst 2 rum och kök. Anledningen till nu anmärkta fluktuationer är naturligtvis hufvudsakligen, ehuru enligt hvad det vill synas icke uteslutande, att söka uti de väsentligt olika hyrespris, som bostäderna å olika orter i riket betinga, hvarom mera här nedan.

Kol. 29 uti tab. 14 B lemnar upplysning om, i hvilken utsträckning de gifta mekaniska verkstadsarbetarne uti de af dem bebodda lägenheter inhysa *främmande inneboende*. I detta afseende eger hufvudstaden den något tvifvelaktiga äran att intaga främsta platsen, ehuru icke, såsom man väl vore böjd att antaga, så särdeles långt framför en del andra orter. 12·4 % af familjeförsörjarna bland de mekaniska verkstadsarbetarne i Stockholm hafva nämligen främmande inneboende, men ifrågavarande pro-

Tab. litt. L. Af arbetare med familj bebodda lägenheter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Arbetsort.	1 kök utan rum, 1 rum utan eller med del i kök.		1 rum och kök.		2 rum utan eller med del i kök.		2 rum och kök.		3 eller flere rum och kök.	
	Antal lägenheter.	%.	Antal lägenheter.	%.	Antal lägenheter.	%.	Antal lägenheter.	%.	Antal lägenheter.	%.
Stockholm.....	213	18·7	721	63·2	7	0·6	177	15·5	23	2·0
Eskilstuna.....	73	23·0	226	71·3	—	—	17	5·4	1	0·3
Motala.....	127	23·1	364	66·7	9	1·7	44	8·1	2	0·4
Jönköping.....	7	8·5	69	84·2	1	1·2	5	6·1	—	—
Husqvarna.....	59	9·8	474	79·0	2	0·3	61	10·2	4	0·7
Oskarshamn.....	36	24·2	49	32·9	33	22·1	27	18·1	4	2·7
Kristianstad.....	18	9·1	44	22·2	15	7·6	107	54·0	14	7·1
Malmö.....	4	0·7	321	57·3	1	0·2	217	38·6	18	3·2
Landskrona.....	3	1·7	53	30·1	—	—	108	61·4	12	6·8
Ystad.....	3	4·5	26	38·8	3	4·5	33	49·2	2	3·0
Lund.....	11	6·3	70	40·5	5	2·9	83	48·0	4	2·3
Helsingborg.....	3	2·8	33	30·8	—	—	65	60·8	6	5·6
Halmstad.....	7	10·2	27	39·1	2	2·9	31	44·9	2	2·9
Göteborg.....	21	2·3	810	89·8	1	0·1	61	6·8	9	1·0
Trollhättan.....	67	15·5	250	58·0	34	7·9	66	15·3	14	3·3
Skövde.....	11	12·3	44	49·4	2	2·3	30	33·7	2	2·3
Karlstad.....	20	12·2	129	78·7	—	—	14	8·5	1	0·6
Kristinehamn.....	7	7·6	72	78·3	1	1·1	11	11·9	1	1·1
Arboga.....	17	12·7	106	79·7	—	—	5	3·8	5	3·8
Köping.....	11	8·7	106	84·1	—	—	7	5·6	2	1·6
Gefle.....	34	19·3	135	76·7	—	—	5	2·9	2	1·1
Söderhamn.....	4	7·2	47	83·9	—	—	5	8·9	—	—
Hernösand.....	15	34·1	27	61·4	—	—	2	4·5	—	—
Summa	771	12·1	4,203	65·7	116	1·8	1,181	18·4	128	2·0

centtal är föga lägre för Eskilstuna, Lund och Gefle (resp. 13·6, 10·4 och 9·7) samt för flertalet af arbetsorterna i Skåne.¹⁾ Deremot hafva af de gifta arbetarne i Göteborg ett påfallande litet antal (4·9 %) främmande inneboende i sin familj. Icke heller synes inneboendesystemet florera i större utsträckning i Stockholm än i en del andra svenska städer, åtminstone såvidt man der-

¹⁾ Såsom en sammanställning af de uti tab. 14 B kol. 28 och 29 meddelade sifferuppgifter gifver vid handen, kommer på hvarje familj med främmande inneboende i allmänhet blott en inneboende person.

vidlag får döma efter det vittnesbörd, som i detta hänseende afläggas genom de ofvan — i tab. litt. K — meddelade sifferuppgifter rörande antalet af vid förevarande arbetsstatistiska undersökningar anträffade arbetare, som uppgifvit sig *vara* inneboende hos främmande.

Öfvergå vi derefter till att något närmare skärskåda innehållet i tab. 14 C, skola vi först finna för de viktigare bostadskategorierna följande hyresbelopp i medeltal.

Tab. litt. M. Hyresbelopp i medeltal.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	Ett rum <i>utan</i> kök.		Ett rum <i>och</i> kök.		Två rum och kök.	
	Antal lägenheter.	Medelhyra, kronor.	Antal lägenheter.	Medelhyra, kronor.	Antal lägenheter.	Medelhyra, kronor.
Hela riket	885	89	3,749	125	875	188
<i>Orter med höga hyror:</i>						
Stockholm	261	148	652	204	150	323
Göteborg (Fabrik 2) ..	28	114	299	154	27	260
Gefle	15	104	73	142	1	240
Malmö	13	96	324	136	172	202
Eskilstuna	97	81	219	133	12	236
<i>Orter med låga hyror:</i>						
Motala	160	43	289	59	15	104
Arboga	28	47	93	72	1	100
Oskarshamn	7	49	45	77	19	104
Husqvarna	84	52	422	83	27	126
Trollhättan	15	56	196	73	18	108
Sköfde	12	53	43	89	12	109

Hyresbeloppet för ett rum och kök var sålunda i medeltal år 1899:

i Stockholm 50 kronor (32 %) högre än i Göteborg
 » c:a 70 » (52 ») » » » Malmö och Eskilstuna
 » 121 » (146 ») » » » Husqvarna
 » 145 » (246 ») » » » Motala

o. s. v. För att belysa, huru ojemförligt mycket dyrare hyrorna i Stockholm äro än å öfriga orter i riket, eller åtminstone å de öfriga

orter, som vid denna undersökning kommit till synes, vilja vi äfven påpeka det faktum, hvarom tabellen här ofvan ger upplysning, att nämligen hyresbeloppet för ett rum och kök i Stockholm i medeltal är ungefär lika högt som priset å två rum och kök i Malmö, och dubbelt så högt som priset å en lägenhet af sistnämnda kategori i Arboga, Motala, Oskarshamn m. fl. orter. Prisen på bostäder om samma antal rum äro emellertid äfven å en och samma arbetsort mycket varierande, beroende, såsom naturligt är, särskildt på de olika lägenheternas beskaffenhet och storlek samt, åtminstone hvad de större arbetsorterna beträffar, på verkstadens — och till följd deraf jemväl de flesta arbetarebostäders — belägenhet inom den ena eller andra stadsdelen. Dylika vexlingar kunna framförallt iakttagas i Stockholm, der exempelvis priserna för ett rum och kök variera mellan 167, 176 och 198 kronor i medeltal för arbetare vid verkstäderna på Södermalm (verkstäderna n:ris 2, 3 och 4), 222 resp. 223 kronor för arbetarne på Kungsholmen (verkstäderna n:ris 1 och 7) och 231 å 235 för arbetarne vid de två verkstäder, som äro belägna på Norrmalm (n:ris 5 och 6). Samma är förhållandet i Göteborg, i det att arbetarne vid verkstaden n:o 2, som är förlagd till de mera centrala delarne af staden, betala en medelhyra för ett rum och kök af 154 kronor, under det att deras kamrater vid verkstaden n:o 1, hvilken bedrifver sin verksamhet på Hisingen och hvars arbetare med all sannolikhet i större utsträckning hafva sin bostad i utkanterna eller rent af utanför staden, för en sådan lägenhet få vidkännas en medelhyra af endast 123 kronor.

Här bör dock anmärkas, att, enär frågeformuläret icke gifvit agenterna anledning att vid uppgifternas inhemtande göra särskild anteckning rörande hvilka arbetare, som förhyra sin bostad af verkstaden, dylika arbetare här icke kunnat särskiljas från de öfriga, hvilket åter haft till följd — då det faktiskt visat sig, att arbetsgifvarne i regel af de i verkstadens hus boende arbetare fordrat lägre hyresbelopp än desse eljest fått vidkännas — att medelhyresbeloppet för af de mekaniska verkstadsarbetarne disponerade bostäder vid vissa arbetsställen sannolikt är temligen afsevärdt lägre än den medelhyra, dylika bostäder å de skilda orterna i sjelfva verket betinga. På grund af nyss anmärkta förhållande är det icke heller möjligt att här närmare redogöra

Tab. litt. N. Arbetare, som hafva fri eller egen bostad.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Arbetsort.	Hela antalet.	Deraf med bostad om				På 100 arbetare	På 100 arbetare med särskild bostad
		1 rum och kök.		2 eller flere rum och kök.		kommer följande antal, som har fri eller egen bostad.	
		Antal.	%.	Antal.	%.		
Stockholm.....	169	118	69.8	37	21.9	6	13
Eskilstuna.....	22	14	63.6	5	22.7	3	6
Motala.....	142	95	66.9	32	22.5	14	23
Jönköping.....	2	2	100.0	—	—	1	2
Husqvarna.....	124	67	54.0	40	32.3	12	18
Oskarshamn.....	22	5	22.7	10	45.5	9	14
Kristianstad.....	41	2	4.9	32	78.0	12	19
Malmö.....	64	9	14.1	55	85.9	7	11
Landskrona.....	18	4	22.2	14	77.8	6	10
Ystad.....	8	1	12.5	6	75.0	6	11
Lund.....	11	1	9.1	10	90.9	4	6
Helsingborg.....	4	1	25.0	3	75.0	—	3
Halmstad.....	10	3	30.0	5	50.0	9	13
Göteborg.....	166	140	84.3	25	15.1	11	18
Trollhättan.....	171	73	42.7	66	38.6	20	36
Skövde.....	21	1	4.8	20	95.2	17	22
Karlstad.....	28	20	71.4	5	17.9	10	15
Kristinehamn.....	33	21	63.6	10	30.3	17	31
Arboga.....	27	16	59.3	10	37.0	14	18
Köping.....	28	22	78.6	4	17.9	11	19
Gefle.....	10	6	60.0	4	40.0	3	5
Söderhamn.....	12	9	75.0	2	16.7	11	20
Hernösand.....	30	20	66.7	2	6.7	30	60
Summa	1.163	650	55.9	397	34.1	10	17

för, i hvilka eller huru många fall de arbetare, som uppgifvit sig hafva disponerat *fri* eller *egen bostad* (icke inneboende), åtnjuta fri bostad såsom en särskild förmån från verkstadens sida.¹⁾ Icke heller hafva verkstadsegarne annat än i rena undantagsfall afgifvit nöjaktiga svar å den under mom. 13 i frågeformulär A framställda frågan till uttrönande af huru många och

¹⁾ Denna brist uti frågeformulär C har i det för de fortsatta arbetsstatistiska undersökningarne afsedda, i någon mån omarbetade formuläret blifvit afhjelpat.

hvilka slags arbetare, som tillgodonjuta särskilda förmåner i form af fri bostad eller hyresbidrag från verkstaden. Öfver hälften af de 26 verkstäder, från hvilka formuläret inkommit besvaradt, hafva emellertid förklarat, att inga som helst dylika förmåner vid verkstaden förekomma; vid 8 af de öfriga — hvaraf 3 i hufvudstaden — har, enligt uppgift, ett större eller mindre antal af arbetspersonalen antingen haft fri bostad i verkstadens hus eller ock utöfver sin aflöning tilldelats temligen afsevärda hyresbidrag. Af de vid undersökningarne anträffade arbetare har emellertid ett antal af 352 — hvaraf 151 i Stockholm (på ett tiotal när samtliga anställda vid verkstaden n:o 1) — uppgifvit sig åtnjuta hyresbidrag från verkstadens sida. Ifrågavarande arbetare äro fördelade på 20 verkstäder, af hvilka dock 15 lemna hyresbidrag endast till ett fåtal arbetare (de flesta endast till en eller två). För storleken af de beviljade hyresbidragen skall något närmare redogöras i följande kapitel, i sammanhang med framställningen af arbetarnes löneförhållanden.

Under hänvisning i öfrigt till den här ofvan meddelade tab. litt. N, rörande hvars innehåll någon närmare utläggning knappast torde vara behöflig, skola vi endast fastslå, att af alla här afhandlade arbetare 1,163, d. ä. 9·7 % af samtliga redovisade och 16·5 % af alla arbetare med särskild bostad, uppgifvit sig disponera fri eller egen bostad, samt att antalet dylika arbetare är störst i Hernösand, Trollhättan, Kristinehamn, Motala och Sköfde.

Slutligen skola vi äfven nämna några ord angående den sista frågan rörande arbetarnes bostadsförhållanden — för hvilken redogöres uti tab. 14 D — nämligen huru mycket de *inneboende betala per person*. Denna fråga har i allmänhet visat sig vara mycket svår att få på ett tillfredsställande sätt besvarad. Afgifterna hafva nämligen utgått med ganska vexlande belopp allt efter de förmåners natur, som de inneboende åtnjuta, och några närmare anteckningar om dessa förmåner hafva icke blifvit gjorda i hvarje särskildt fall. Dervid har sålunda vid bearbetningen af det inkomna materialet intet vidare varit att åtgöra, och på grund af dessa uppgifters genom nyss anförda förhållanden temligen tvifvelaktiga värde har undertecknad först efter mycken tvekan framlagt dem i tabellform, ehuru endast i

den mån de afsett arbetare, som äro inneboende. Dessa arbetare hafva nämligen af helt naturliga skäl haft föga eller intet intresse af att lemna origtiga uppgifter om sin »inneboendefgift», äfven om de nu, som sagdt, icke blifvit uppfordrade att meddela, huruvida de, förutom bostad, för samma afgift bekommit en eller flere dagliga måltider eller andra förmåner. Hvad deremot beträffar den sista frågan, som finnes upptagen under mom. 9 i frågeformulär C: »har Ni inneboende och i sådant fall huru många samt emot hvilken ersättning?» har densamma i allmänhet blifvit besvarad på ett högst otillfredsställande sätt, hvadan de inkomna svaren på berörda fråga icke blifvit bearbetade i vidare mån, än hvad ofvan blifvit relateradt.

Måste vi alltså uttala en bestämd reservation mot, att några bestämda slutsatser grundas på sifferuppgifterna uti tab. 14 D, synes det oss dock af de angifna kostnaderna för inneboende tydligt framgå, att i Stockholm flertalet inneboende endast äro »logerare» och ett jernförelsevis litet antal utom logis för inneboendefgiften äfven erhåller mat, hvaremot sistnämnda form af inneboende tyckes vara mera ofta förekommande i landsorten. För vanligt inneboende (d. v. s. logis utan mat) synes betalningen variera emellan 1 krona och 2 kronor 50 öre i veckan samt synes i Stockholm belöpa sig till i regel vida högre belopp än i landsorten. För »inackordering» åter erlägges — utom i Stockholm, der afgiften är högre — 75 öre à 1 krona per dag (4 kronor 50 öre à 6 kronor i veckan).

9. Arbetstidens längd. Öfvertidsarbete m. m.

De upplysningar angående arbetstidens längd vid olika verkstäder, som genom förevarande undersökning inhämtats, äro sammanfattade uti trenne tabellbilagor, nr:is 15, 16 och 17. Den förstnämnda af dessa tabeller innehåller sålunda en öfversigt af antalet ordinarie arbetstimmar per vecka, enligt af hvarje särskild arbetare lemnade meddelanden, samt afser arbetstiden, med frånräknande af raster, vid alla af undersökningen berörda verkstäder; tab. 16 åter innehåller de af 26 arbetsgifvare lem-

nade svaren å de i frågeformulär A framställda spörsmålen dels rörande den vid verkstaden fastställda arbetsdagens längd — oberäknadt raster — såväl på vanliga arbetsdagar som på lördagar, dels rörande tiden för arbetets afslutande på lördag och dels rörande den vid verkstaden utgående tilläggsprocenten (å den ordinarie timplenningen) för öfvertidsarbete af olika natur¹⁾. Tab. 17 åskådliggör huru många arbetare, som under år 1898 utfört arbete på öfvertid (qvällsarbete, nattarbete och söndagsarbete) samt — så långt hvarje enskild arbetare derom kunnat lemna besked — uti hvilken utsträckning dylikt arbete under nämnda år förekommit. För en del frågor, som beröra arbetstiden, men hvilka icke lämpligen kunnat tabellariskt behandlas, skall i det efterföljande redogöras i samband med framläggandet af en resumé af de hufvudsakligaste resultat, tabellerna gifva vid handen.

Såsom ett allmänt omdöme torde få förutskickas den anmärkningen, att arbetsförhållandena vid våra större mekaniska verkstäder äro strängt ordnade, hvilket ju ock är en gifven följd af den vidsträckta användning af arbetsmaskiner, som vid verkstäderna förekommer. Utförliga *arbetsreglementen* finnas visserligen — enligt arbetsgifvarnes och de utsända agenternas samstämmiga uppgifter — endast vid ett tiotal verkstäder, men der sådana existera, äro de helt och hållet eller åtminstone till sina hufvudsakliga delar egnade åt — förutom vissa allmänna ordningsregler — bestämmelser angående arbetstidens längd, angående tiden för arbetets början på morgonen och afslutande på aftonen, angående tiden för frukost- och middagsrast, angående arbetares skyldighet att hålla de bestämda arbetstiderna samt påföljd för visad uraktlåtenhet i detta afseende etc. Vanligt är, vare sig tryckta ordningsregler förefinnas eller icke, att en mindre *plikt*, hvilken tillfaller arbetarnes sjukkasse, får betalas af hvarje arbetare, som icke infinner sig i rätt tid vid arbetets början och

¹⁾ De enligt bihang n:o 1 till frågeformulär A af arbetsgifvarne lemnade uppgifter angående hvarje dervid redovisad arbetares antal arbetstimmar hafva icke kunnat bearbetas för erhållande af besked om arbetarnes faktiskt fullgjorda arbetstid, enär i aflöningslistorna för alla arbetare, som arbetat på öfvertid, upptagits *beräknad* och ej verklig arbetstid och för den verkliga arbetstidens framkonstruerande ur dessa uppgifter skulle kräfts ett mera omfattande arbete än de för bearbetningens utförande tillgängliga arbetskrafterna medgifvit.

afhemtar sin nummerbricka. Efter viss, kortare tid stängas i allmänhet verkstadens portar, och få de arbetare, som icke dessförrinnan äro tillstades, först efter nästa påringning inträda i arbete. Likaledes eger arbetare i regel icke att utan vederbörande förmans tillstånd, hvilket vanligen meddelas genom särskild permissionssedel, som jemte nummerbrickan skall aflemnas till portvakten, aflägsna sig under arbetstiden eller uteblifva från arbetet utan giltigt förfall.

Tab. litt. O. Ordinarie arbetstid per vecka.

1.	2.	3.	4.	5.
	Enligt arbetsgifvarnes uppgifter (26 verkstäder).		Enligt arbetarnes egna uppgifter (32 verkstäder).	
	Antal.	%.	Antal.	%.
Mindre än 54 timmar	—	—	23	0·2
54—57 timmar	1,010	9·7	795	6·6
57—60 » 	5,419	52·2	3,232	26·8
60—63 » 	3,116	30·0	6,955	57·6
63—66 » 	396	3·8	446	3·7
66 timmar och deröfver	448	4·3	540	4·5
Ej uppgifven tid	—	—	69	0·6
Summa	10,389	100·0	12,060	100·0

Till underlättande af en öfverblick af såväl arbetarnes egna som arbetsgifvarnes uppgifter rörande *den ordinarie arbetstiden* per vecka meddelas uti tab. litt. O en på tab. 15 och 16 grundad framställning. Ehuru de här jemnsides anförda uppgifterna icke kunna vara med hvarandra fullt jemförliga, då ju, såsom nyss blifvit påpekadt, arbetarnes meddelanden afse samtliga, arbetsgifvarnes deremot endast 26 verkstäder, framgår dock af tabellen, att en betydligare skiljaktighet synes förefinnas mellan de olika parternas uppgifter i nu berörda afseende. Enligt arbetarnes uppgifter skulle nämligen icke mindre än 65·8 % af hela arbetareantalet, men deremot enligt arbetsgifvarnes blott 38·1 % hafva en arbetstid per vecka af 60 timmar och deröfver. Denna skiljaktighet är dock mera skenbar än verklig, och torde helt enkelt kunna förklaras deraf, att arbetarne vid uppgifternas af-

lemnande icke tagit tillbörlig hänsyn till, att arbetstiden å lördagen i regel är något kortare än å öfriga veckodagar, hvadan arbetarne, då de haft att besvara frågan angående antalet arbetstimmar per vecka, ofta — ehuru visst icke alltid, såsom tydligt framgår af tab. litt. P här nedan — helt enkelt multiplicerat antalet arbetstimmar under vanliga arbetsdagar med sex. De af arbetsgifvarne lemnade svaren beträffande arbetstidens längd lära således få anses vara mest exakta.

Tab. litt. P. Ordinarie daglig arbetstid.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	Daglig arbetstid (enligt arbetsgifvarnes uppgifter).				Daglig arbetstid (enligt arbetarnes uppgifter).	
	Vanliga arbetsdagar.		Lördagar.		Samtliga veckodagar i genomsnitt.	
	Antal arb.	%.	Antal arb.	%.	Antal arb.	%.
Mindre än 6 timmar	—	—	76	0·7	—	—
6—8 timmar	—	—	3,165	30·5	—	—
8—9 »	—	—	1,864	18·0	¹⁾ 23	0·2
9—10 »	2,835	27·3	2,029	19·5	4,027	33·4
10—11 »	5,615	54·1	²⁾ 2,913	28·0	7,401	61·3
11—12 »	1,833	17·6	342	3·3	443	3·7
12 timmar och deröfver, ..	106	1·0	—	—	97	0·8
Ej uppgifven tid	—	—	—	—	69	0·6
<i>Summa</i>	10,389	100·0	10,389	100·0	12,060	100·0

Lägst har arbetstiden per vecka varit vid verkstaden i Husqvarna, eller endast 54 timmar¹⁾; högsta antalet arbetstimmar åter har förekommit vid verkstäderna i Söderhamn (67½ timmar), Kristianstad (66 timmar) och Sköfde (64½ timmar).

Vidkommande arbetarnes ordinarie *dagliga arbetstid* meddelar tab. litt. P erforderliga upplysningar. Vi finna af densamma, att, enligt arbetsgifvarnes uppgifter, 72·7 % och enligt arbetarnes

¹⁾ Mindre än 9 timmar.

²⁾ Af dessa hafva 639 hvar annan lördag endast 6 arbetstimmar och
1,013 » » » » 5 » »

³⁾ Arbetarne inom Husqvarnaverkstadens gjuteri hafva dock en half timmes längre daglig arbetstid än öfriga arbetare, alltså 57 timmar i veckan.

egna uppgifter 65·8 % af arbetspersonalen dagligen sysselsätts i arbete 10 timmar och deröfver. Minst 11 timmars daglig arbetstid hafva arbetsgifvarne uppgifvit vara reglementerad vid 7 verkstäder, hvilkas sammanlagda arbetareantal utgjorde 1,939, d. v. s. 18·6 % af det sålunda redovisade hela antalet.¹⁾

På *lördagar* är arbetstiden, enligt hvad redan blifvit omnämndt, i regel kortare än å öfriga veckodagar. Såsom af tabellen (litt. O) framgår, hafva 31·2 % af arbetarne sagda dag en kortare arbetstid än 8 timmar, och ytterligare 1,652 arbetare (cirka 16 %) hafva *hvarannan* lördag afsevärdt kortare arbetstid än å öfriga söckendagar. Under hänvisande i öfrigt till tab. 16, som härvidlag knappast torde kräfva någon vidare utläggning, vilja vi endast konstatera, att vid samtliga af de redovisade verkstäderna, på ett undantag när, arbetet på lördag slutar senast klockan 6 e. m., samt att veckans arbete afslutas redan klockan 12 på dagen (hvarannan lördag) vid en verkstad, klockan 1 e. m. vid 3 verkstäder (hvaraf en blott hvarannan lördag) och klockan 2 e. m. vid 7 verkstäder. Vid tvenne verkstäder arbetas på lördag endast en half timme kortare tid än å veckans öfriga arbetsdagar, och vid 8 verkstäder eger icke någon som helst afkortning af arbetstiden rum å lördagar.

I detta sammanhang torde slutligen böra omnämnas, att någon afkortning af arbetstiden på *måndag* icke förekommit vid någon af de undersökta verkstäderna.²⁾

¹⁾ Att af *samtliga* arbetare endast 4·5 % här ofvan i tabell litt. P framstå med en daglig arbetstid af 11 timmar och deröfver, förklaras deraf, att vid sammanställandet af arbetarnes egna uppgifter rörande arbetstidens längd den i allmänhet kortare arbetstiden på lördagarna icke kunnat komma till synes, och är således deras arbetstid å andra veckodagar än lördagar i allmänhet något längre än de i tabellen angifna talen, för arbetstiden å *samtliga* veckodagar i genomsnitt, utvisa.

²⁾ Arbetet för dagen *börjar* vid 6 verkstäder (samtliga i landsorten) kl. 6 f. m., vid 10 verkstäder (af hvilka två i hufvudstaden) kl. 6·30 f. m. och vid de öfriga verkstäderna kl. 7 å 7·30 f. m. Den vanligaste tiden för arbetets *afslutande* på aftonen är kl. 6 e. m. Till *middagsrasten*, som på de olika orterna infaller kl. 12 å 1 på dagen — i Malmö t. o. m. kl. 11·30 f. m. — är i Stockholm samt å de flesta öfriga platser anslagen en tid af 1 timme; vid verkstäderna i Göteborg samt i hela Malmöhus län varar middagsrasten 1½ timme. Vid de flesta verkstäderna hålles derjemte en *frukostrast* på ½ å ¼ timme (det senare regel i Stockholm och Göteborg), under hvilken tid arbetarne esomoftast äro förpligtade att qvarstanna på sina platser eller åtminstone icke få lemna arbetslokalerna; ja, de vid verktygsmaskiner anställda — så föreskrifva åtminstone en och annan verkstads ordningsregler — äro skyldige att, för så vidt ske kan, hålla dessa i gång under frukostrasten.

Vid de större mekaniska verkstäderna har *öfvertidsarbete* med undantag af *qvällsarbete* under åren 1898 och 1899 endast i jemförelsevis obetydlig utsträckning kommit i fråga. Emellertid hafva arbetsgifvarne icke kunnat i detta afseende lemna ens tillnärmelsevis exakta uppgifter vare sig rörande öfvertidsarbets varaktighet eller beträffande det antal arbetare, som dervid sysselsatts — ett försök, att med ledning af de genom arbetsgifvarnes försorg å bilaga n:o 1 till frågeformulär A verkställda utdragen ur aflöningslistorna anställa beräkningar rörande förekomsten af arbete på öfvertid, visade sig både alltför tidsödande och för litet gifvande samt måste därför öfvergifvas. Den uti tab. 17 meddelade tablå angående öfvertidsarbete under år 1898 har till följd deraf måst sammanställas efter arbetarnes uppgifter, hvilka, ehuru de säkerligen äro hvarken uttömmande eller fullt exakta, likväl böra kunna gifva en någorlunda riktig bild af den omfattning, uti hvilken dylikt arbete inom den mekaniska verkstadsindustrien under sagda år egt rum. Uppenbart är dock, hvilket jemväl tydligt ådagaläggas af tab. 17 (jfr slutsiffrorna i kol. 6, 13 och 20), att, äfven om arbetarne kunna uppgifva, huruvida de under någon del af det närmast föregående året haft dylikt arbete, de i regel icke kunna ens någorlunda bestämdt erinra sig, i huru stor utsträckning (antal qvällar, nätter eller söndagar) öfvertidsarbete påfordrats.

Enligt hvad nu, som sagdt, ifrågavarande tabell gifver vid handen, har öfvertidsarbete inom den större mekaniska verkstadsindustrien under år 1898 vanligen förekommit i form af *qvällsarbete*, mindre ofta i form af *nattarbete* och *söndagsarbete*. Som emellertid arbetarnes uppgifter rörande af dem utfördt olika slags öfvertidsarbete naturligtvis blifvit beroende af den vid verkstaden gällande praxis för beräknande af tilläggsprocent för dylikt arbete, och denna praxis¹⁾ är olika för olika verk-

¹⁾ Enligt arbetsgifvarnes uppgifter skall — flere arbetsgifvare hafva dock icke lemnat några som helst uppgifter angående förekomsten af öfvertidsarbete — såsom *qvällsarbete* räknas allt fortsatt arbete efter den ordinarie arbetstidens slut intill kl. 8 e. m. vid 9 verkstäder, intill kl. 9 e. m. vid 6 verkstäder, intill kl. 10:30 e. m. vid en verkstad och ända till kl. 12 på natten vid en verkstad; *nattarbete* anses börja kl. 8 e. m. vid 3 verkstäder, kl. 9 e. m. vid 4 verkstäder, kl. 10 e. m. vid en verkstad samt kl. 12 på natten vid en verkstad.

Tilläggsprocenten för *qvällsarbete* utgår vid 17 verkstäder med 25 %, vid en med 40 % och vid två med 50 % förhöjning af den ordinarie timpenningen; 3 arbetsgifvare

städer, har i flera fall såsom qvällsarbete måst uppföras allt fortsatt arbete efter den ordinarie arbetstidens slut, äfven om dylikt arbete varat en timme eller, vid tvenne verkstäder, ännu något längre efter kl. 8 e. m.; men å andra sidan hafva i ett icke obetydligt antal fall — nämligen vid alla verkstäder, der den i allmänhet högre tilläggsprocenten för nattarbete gäller för allt arbete efter kl. 8 e. m. — arbetare, som sysselsatts endast en eller ett par timmar utöfver det för den ordinarie arbetstidens slut bestämda klockslag, ansetts hafva utfört nattarbete. På grund af nämnda förhållande har vid bearbetandet och sammanställandet af arbetarnes uppgifter en bestämd åtskilnad mellan qvällsarbete och nattarbete icke alltid kunnat göras.

Såsom tab. 17 utvisar, hafva af samtliga redovisade arbetare

4,678	eller	38·8	%	haft	<i>qvällsarbete</i>
1,378	»	11·4	»	»	<i>nattarbete</i> och
815	»	6·8	»	»	<i>söndagsarbete</i>

under år 1898. Hvad qvällsarbetet beträffar, hafva 44·5 % af de i dylikt arbete sysselsatta arbetare icke kunnat uppgifva, huru många qvällar, de under året varit upptagna af arbete i verkstaden, och endast 666 — c:a 14 % — hafva uppgifvit sig haft sådant öfvertidsarbete under hela eller i det närmaste hela året. Vidkommande egentligt nattarbete synes dylikt arbete af flertalet deri sysselsatte personer icke hafva erfordrats under mera än sammanlagdt en månads tid; endast 79 arbetare hafva bestämdt uppgifvit antalet arbetsnätter under år 1898 till flere än 25. Högst 12 hafva arbetssöndagarna under året varit i 590 fall, d. ä. 72·4 % af de med söndagsarbete upptagna arbetarnes hela antal.

hafva uppgifvit, att vid deras verkstad ingen förhöjning af timpenningen utgår för dylikt arbete. För nattarbete utgör tilläggsprocenten vid 4 verkstäder 25 %, vid 11 verkstäder 50 % o. s. v. och för söndagsarbete betalas vid samtliga redovisade verkstäder minst 50 % [vid 4 i vissa fall 100 %] förhöjning af den ordinare timpenningen. Såsom af bihangstabell I framgår, har under senare år en förbättring i ersättningsvilkoren för arbete på öfvertid inträdt, i det nämligen under äldre tider ofta utgick samma tilläggsprocent (vanligen 25 %) för allt slags öfvertidsarbete, under det att tilläggsprocenten numera blifvit högre, i allmänhet för nattarbete och i regel för söndagsarbete, än för qvällsarbete.

Såsom efterföljande sammanställning ådagalägger, hafva särskildt arbetarne inom nedannämnda yrkesspecialiteter anlitats för

Öfvertidsarbete under år 1898.

<i>Grällsarbete.</i>		<i>Nattarbete.</i>		<i>Söndagsarbete.</i>	
	%.		%.		%.
Förmän	45·5	Förmän.....	13·8	Förmän	12·5
Båtplåtslagare	64·0	Båtplåtslagare	20·3	Timmermän	19·6
Tunnplåtslagare	64·2	Handtlangare(plåtsl.)...	21·4	Maskinuppsättare	24·5
Maskinuppsättare	56·3	Öfriga plåtslarbetare...	28·5	Filare	10·4
Hopsättare	56·7	Maskinuppsättare	25·2	Hopsättare	10·3
Hyflare	51·4	Hopsättare	20·5	Maskinister o. eldare ...	37·5
Maskinister och eldare .	58·9	Maskinister o. eldare...	36·6	Öfriga arbetare.....	16·7

Vi finna således, att arbete på öfvertid i jmförelsevis stor utsträckning påfordrats af förmän, maskinister och eldare samt derjemte särskildt af plåtslageriarbetare och vissa specialiteter inom maskinverkstaden.

Rörande användningen af öfvertidsarbete vid verkstäderna å olika orter hänvisas till tab. 17, och anmärka vi här endast, att dylikt arbete under året varit allmännast förekommande vid verkstäderna n:o 1 i Göteborg och n:o 1 i Gefle (särskildt hvad beträffar söndagsarbete) samt dessutom vid verkstäderna i Söderhamn, Kristinehamn, Arboga, Trollhättan, Eskilstuna, Motala och Oskarshamn, af hvilka verkstäders arbetare öfver hälften haft att utföra arbete på öfvertid under större eller mindre del af året.

Hvad beträffar *arbetstidens längd under äldre tider*, föreligga endast sparsamma upplysningar, och har, hvad i den vägen kunnat inhemtas, blifvit meddeladt uti bihangstabell I, efter hvilken vi uti tab. litt. Q å efterföljande sida sammanställt en öfversigt af den ordinarie arbetstidens längd under hvart och ett af åren 1874—1898. Ehuru, såsom synes, uppgifter i förevarande afseende endast inkommit från jemnt hälften af här redovisade verkstäder, torde det icke vara för djerft att af här afhandlade sifferuppgifter draga den slutsatsen, att vid flertalet större mekaniska verkstäder i riket arbetarnes dagliga arbetstid under senare år blifvit afsevärdt minskad. Af bihangstabell I framgår äfven,

Tab. litt. Q. Arbetstidens längd under åren 1874—1898.

Enligt uppgifter från 16 verkstäder (se bihang I).

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.
År.	N:o 1.	N:o 2.	N:o 3.	N:o 4.	N:o 5.	N:o 6.	N:o 7.	N:o 8.	N:o 9.	N:o 11.	N:o 13.	N:o 14.	N:o 15.	N:o 16.	N:o 17.	N:o 18.
Antal arbetstimmar per vecka.																
1874.....	64	—	69	65	—	—	65	65	66	—	—	69	65	71	—	70
1875.....	»	—	»	»	—	—	»	»	»	—	—	68	»	71	—	»
1876.....	»	—	»	»	—	—	»	»	»	60	—	66	»	71	—	»
1877.....	»	—	»	»	—	—	»	»	»	»	—	66	»	71	—	»
1878.....	»	—	54 ¹ / ₂	72	»	—	»	»	»	»	—	66	»	65	—	»
1879.....	»	—	»	»	—	—	»	»	»	»	—	54	»	54	—	»
1880.....	»	—	»	»	—	—	»	»	»	»	—	60	»	65	—	»
1881.....	»	—	»	»	—	59 ¹ / ₂	»	»	»	»	—	66	»	»	—	»
1882.....	»	—	»	»	—	»	»	»	»	»	—	72	»	»	—	»
1883.....	»	—	»	»	—	»	»	»	»	»	—	»	»	»	—	»
1884.....	»	—	»	57	60	»	»	»	»	»	64 ¹ / ₂	»	»	»	—	»
1885.....	»	—	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	—	»
1886.....	59	—	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	—	»
1887.....	»	—	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	64	»
1888.....	»	—	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
1889.....	»	—	»	»	66	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
1890.....	»	58 ¹ / ₂	»	»	»	»	»	»	»	»	»	62 ¹ / ₂	»	60	»	»
1891.....	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	60	»	»	»	»
1892.....	»	»	»	54	»	»	»	»	»	»	»	66	»	»	»	»
1893.....	»	»	»	»	»	»	»	»	60	»	»	»	64	»	»	»
1894.....	»	»	66	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
1895.....	»	»	58	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
1896.....	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	62	»
1897.....	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	60
1898.....	»	59	»	»	»	»	»	60	»	»	»	»	62	»	»	57 ¹ / ₂

att de verkstäder, vid hvilka arbetstiden på lördag är väsentligt kortare än på veckans öfriga dagar, i allmänhet först under de allra senaste åren vidtagit en dylik anordning.

I sammanhang med frågan om arbetstidens längd torde det vara lämpligt att till sist med några ord redogöra för innehållet uti tab. 18, hvilken meddelar en öfversigt, enligt arbetarnes uppgifter, rörande deras *bortovaro från arbetet* under år 1898, dels till följd af sjukdom, dels af annan — ofta ej angifven — orsak.

Följande absoluta och relativa tal framstå af tabellens slutsiffror:

	<i>Bortovaro från arbetet</i>			
	i följd af sjukdom.		i följd af andra orsaker.	
	Antal.	%.	Antal.	%.
Högst 12 arbetsdagar	1,919	50·8	1,509	67·6
13—24 »	880	23·3	264	11·8
25—48 »	562	14·8	102	4·6
Öfver 48 »	351	9·3	275	12·3
Ej uppg. antal »	68	1·8	84	3·7
Summa	3,780	100·0	2,234	100·0

Ikke mindre än 6,014, d. v. s. hälften af de redovisade arbetarne, hafva således under längre eller kortare tid af det närmast före undersökningarne förflutna året icke deltagit i verkstadsarbetet, och af dessa hafva 3,780 — 31·3 % af *hela* antalet — varit frånvarande på grund af sjukdom; af dessa sistnämnda åter hafva 1,919 eller halfva antalet uppgifvit, att deras bortovaro från arbetet varat kortare tid än 12 dagar (två arbetsveckor). Bland samtliga frånvarande — vare sig af sjukdom eller annan anledning — hafva dock 1,290, d. v. s. 21·4 %, eller öfver 10 % af *hela* arbetareantalet, uppgifvit sig icke hafva deltagit i arbetet under minst 25 af 1898 års arbetsdagar. I öfrigt hänvisas till tab. 18.

10. Arbetarnes löneförhållanden m. m.

Nödvändigheten af en objektiv och fullt korrekt utredning af arbetarnes inom olika näringsgrenar löneförhållanden har för visso mera än något annat bidragit till att kalla till lif de officiella arbetsstatistiska undersökningar, som numera bedrifvas i snart sagdt alla civiliserade länder. Att dylika arbetsstatistiska utredningar rörande flertalet af de sociala spörsmål, som i våra dagar jemsides med den växande storindustrien uppkommit och allt mer och mer börjat ådraga sig uppmärksamhet af det allmänna, icke kunna på ett tillfyllestgörande sätt åstadkommas på enskild väg, ligger i öppen dag, och derom bära äfven de såväl hos oss som i andra länder genom arbetsgifvares, arbetares eller andras försorg offentliggjorda statistiska uppgifter öfver hithörande förhållanden ett talande vittnesbörd. Svårigheten att erhålla fullt tillförlitliga primäruppgifter i den utsträckning, som måste anses erforderlig, för att utredningen skall kunna blifva allsidig och korrekt, lägger nämligen för den enskilde oöfverstigliga hinder i vägen för en dylik undersökning af en hel industrigren. I intet afseende torde dessa hinder vara svårare att öfvervinna, än då det gäller att framlägga en opartisk och uttömmande lönestatistisk redogörelse.

Då den vid föreliggande undersökning verkställda utredning af arbetarnes vid de större mekaniska verkstäderna löneförhållanden utgör ett försök att i större utsträckning tillämpa principerna för en modern lönestatistik, sådana desamma blifvit fastslagna af det internationela statistiska institutet vid dess år 1891 i Wien afhållna kongress¹⁾, synes det vara på sin plats att här med några ord redogöra för de vid sagda kongress uppställda fordringar på en objektiv och tillförlitlig lönestatistik. Dessa fordringar äro i korthet följande:

1) att det icke är tillfyllest att efterforska allmänna genomsnittslöner, utan att afseende hufvudsakligen bör fästas vid de, enligt arbetsgifvares aflöningslistor, till de särskilda arbetarne verkligen utbetalade arbetslönerna;

¹⁾ Ett första försök i samma afseende har i vårt land redan blifvit gjordt vid 1898 års arbetsstatistiska undersökningar angående förhållandena inom tobaksindustrien

2) att det icke är tillräckligt att efterforska endast dag- och veckolöner, utan att äfven och framför allt den *årsinkomst*, hvarje särskild arbetare beredt sig genom sitt arbete, bör uppgifvas, samt

3) att vid uppgifternas slutliga bearbetning och framläggandet af undersökningens resultat arbetarne, i den omfattning sådant är möjligt, böra särskiljas efter kön och ålder, yrkesspecialiteter, arbetstidens längd, aflöningsform, arbetsortens belägenhet med flere synpunkter, utan hvilkas klargörande de meddelade siffrorna blifva af föga värde och ofta i hög grad vilseledande.

I öfverensstämmelse med dessa allmänna fordringar på en lönestatistisk undersökning, hvilkas berättigande torde ligga i alltför öppen dag för att här behöfva närmare utvecklas, hafva de hufvudsakligaste uppgifterna angående de mekaniska verkstadsarbetarnes löneförhållanden blifvit inhemtade å bilaga n:o 1 till frågeformulär A, å hvilken bilaga ett flertal arbetsgifvare — i allmänhet med det största tillmötesgående — lemnat ur aflöningsböckerna hemtade, specificerade uppgifter beträffande de arbetslöner, som för hvarje aflöningsdag — en gång hvar eller hvarannan vecka — utbetalts till hvar och en af de under år 1898 vid verkstäderna sysselsatta arbetare.

Under mom. 7 och 8 i frågeformulär B hafva emellertid undersökningsförrättarne tillika tillsport hvarje arbetare om en del aflönningen vidkommande frågor, hvarjemte arbetsgifvarne å frågeformulär A under mom. 12 och 13 besvarat vissa spörsmål, som haft afseende på aflönningen. Slutligen hafva enligt bilagan n:o 2 till frågeformulär A från 18 arbetsgifvare lemnats uppgifter rörande flydda tiders arbetslöner, en del ända så långt tillbaka i tiden som år 1874, och torde dessa uppgifter icke vara utan betydelse vid bedömandet af den nuvarande arbetslönens storlek.

På grundvalen af det ypperliga lönestatistiska material, som på denna väg blifvit insamladt, äro de uti tab. 19—33 meddelade detaljerade sifferuppgifter angående arbetarnes löneförhållanden sammanställda. Innan vi emellertid öfvergå till att här i sammanträngd form lemna en framställning af de hufvudsakliga resultat, ifrågavarande tabeller gifva vid handen, anse vi oss dock böra i korthet redogöra för det sätt, på hvilket bearbet-

ningen och sammanställningen af det statistiska materialet i de olika tabellerna egt rum.

Af ofvan angifna skäl har vid framställningen af arbetarnes löneförhållanden hufvudvigten blifvit lagd vid att utröna arbetarnes *årsinkomst*, sådan denna framgått af utdragen ur aflöningslistorna samt af förefintliga uppgifter angående de af vissa arbetare åtnjutna särskilda förmåner etc. Då emellertid, såsom i inledningen blifvit påpekadt, från 7 verkstäder, vid hvilka anträffats 2,147 arbetare, icke kunnat erhållas utdrag ur aflöningslistorna enligt bilaga n:o 1 till frågeformulär A, är den hufvudsakliga redogörelsen för arbetarnes aflöningsförhållanden baserad på de löneuppgifter, som lemnats från de öfriga 25 verkstäder, undersökningen omfattat.

Det har då först gällt, att, sedan det vidlyftiga materialet blifvit granskadt och vederbörligen kontrollräknadt, å de inkomna lönelistorna återfinna så många som möjligt af de arbetare, beträffande hvilka uppgifter i öfrigt förelegat enligt frågeformulär B. Härvid har då först och främst måst bortses från de arbetare, som börjat hos sin nuvarande arbetsgifvare först efter 1899 års ingång (jfr. tab. 13). Som derjemte de af arbetsgifvarne lemnade utdragen ur aflöningslistorna för ifrågavarande 25 verkstäder i några fall befunnits vara ofullständiga och endast innehållit uppgifter för mera »fasta» arbetare, och då vidare arbetarnes namn och yrkesspecialitet understundom varit skäligen obestämdt återgifna, hafva icke ens alla de arbetare — inalles 8,246 — som uppgifvit sig hafva tagit tjänst hos någon af berörda arbetsgifvare före 1899 års början, kunnat återfinnas å de inkomna löneuppgifterna. Af de 9,913 vid nämnda 25 verkstäder af de utsända agenterna anträffade arbetare, rörande hvilka uppgifter i öfrigt föreligga, hafva sålunda endast 7,099, d. v. s. 71.6 %, återfunnits å de från arbetsgifvarne erhållna löneuppgifterna för år 1898.

För att emellertid en redogörelse för arbetarnes *årsinkomst*, grundad på de af hvarje arbetare faktiskt uppburna arbetslöner och åtnjutna särskilda förmåner, skulle kunna framläggas, blef det ytterligare nödvändigt att vid utarbetandet af de tabeller, som afse årsförtjensten — tab. 20—24 samt tab. 30—32 (angående aflöningsformen) — utgallra de arbetare, som endast varit

sysselsätta en mindre del af året; i dessa tabeller medräknas således endast sådana arbetare, hvilka, enligt lönelistorna, uppburit aflöning för minst 49 veckor af år 1898. Totalbeloppet af den arbetslön, som under nämnda tid af minst 49 veckor faktiskt blifvit till arbetarne utbetalt, plus värdet af de i vissa fall uppburna särskilda förmåner, ingår sålunda i tabellerna såsom arbetarnes årsinkomst.

På grund af nu anförda förhållanden föreligga fullständiga uppgifter angående *årsinkomsten* endast för 5,161, eller 52.1 % af hela det antal arbetare, som redovisats från de här afhandlade 25 verkstäderna. Tab. 20—23 hafva äfven blott afseende å dessa 5,161 *fasta* arbetare.

Huru förträffligt detta material än måste anses vara, och huru stor betydelse man än — enligt hvad ofvan antydts samt här nedan närmare skall klargöras — måste tillmäta uppgifterna om årsinkomsten i jämförelse med hvad som meddelats om arbetsförtjensten under kortare tidsperioder, torde man dock vid en undersökning, sådan som den förevarande knappast kunna helt och hållet förbigå de öfriga arbetarne, hvilka tillsammans utgöra mera än hälften af hela det redovisade antalet.

För flertalet af dessa sistnämnda arbetare föreligga dock inga andra uppgifter beträffande arbetsförtjenstens storlek, än hvad arbetarne sjelfva under mom. 7 i frågeformulär B meddelat angående timpenningens storlek under år 1899. För de på detta spörsmål lemnade svar — som afgifvits af 11,262 arbetare — redogöres uti tab. 26 och 27. Då emellertid, såsom vi strax skola påvisa, några vidtgående slutsatser rörande arbetsförtjenstens storlek icke kunna grundas på uppgifter angående timpenningens belopp, hafva de tabeller, som afhandla ifrågavarande spörsmål, endast ett mera underordnad värde. Afsevärdt viktigare är deremot innehållet i tab. 25, uti hvilken arbetarne, med ledning af aflöningslistornas uppgifter, grupperats efter storleken af deras *arbetslön per vecka* under år 1898. Härigenom hafva vi äfven af det uti lönelistorna innehållna värdefulla statistiska materialet kunnat tillgodogöra oss en större del än som eljest varit möjligt, i det att nämligen uti tab. 25 medräknats samtliga — från meranämnda 25 verkstäder — redovisade arbetare, som kunnat anträffas å lönelistorna, utan afse-

ende å den tidslängd, för hvilken deras veckolön blifvit redovisad. Ut i tab. 25 redovisas sålunda veckoinkomsten under år 1898 för sammanlagdt 7,099 arbetare, d. v. s. inemot 2,000 utöfver det antal arbetare, beträffande hvilkas årsinkomst exakta uppgifter föreligga. Till en jemförelse med ifrågavarande personers arbetslön per vecka, uti hvilken värdet af särskilda förmåner i de fall, då sådana åtnjutits, icke kommit till synes, meddelas uti tab. 19 en sammanställning af de *fasta arbetarnes arbetslön per år* (oberäknadt extra förmåner), hvilken tabell tillika — vid en jemförelse med tab. 20 angående samma arbetares årsinkomst (inberäknadt extra förmåner) — åskådliggör, i hvad mån arbetarnes verkliga årsinkomst skiljer sig från den till dem kontant utbetalta egentliga arbetslönen¹⁾.

Öfvergå vi nu till att något närmare granska de uti tabellbilagorna meddelade sifferuppgifter angående arbetarnes löneförhållanden, torde det vara lämpligt att till en början påvisa, hurusom vid en jemförelse mellan tab. 20 å ena sidan samt tab. 19 och 25 å den andra såsom ett alldeles bestämdt resultat framgår, att arbetslönen för flertalet arbetare inom resp. yrkesspecialiteter i allmänhet belöper sig till ett icke obetydligt lägre belopp, än den af de fasta arbetarne intjenta årsinkomsten utvisar. Ännu större blir skilnaden, derest man sammanställer de uti nyssnämnda tabeller inrymda uppgifter angående arbetarnes faktiskt uppburna löneförmåner med de uppgifter angående timpenningens storlek, som innefattas uti tab. 26.

En öfverblick af ifrågavarande tabellers innehåll meddelas uti de närmast här följande texttabellerna, signerade med litt. R, S och T, och hafva vi vid sammanställandet af dessa trenne tabeller anordnat uppgifterna på ett sådant sätt, att afvikelserna dem emellan skola tydligt framstå. I alla tre tabellerna äro nämligen, såsom synes, arbetarne sammanförda uti

¹⁾ Anmärkas bör äfven, att en del af det uti aflöningslistorna innehållna materialet icke blifvit bearbetadt, i det att nämligen alla å lönelistorna lemnade uppgifter angående sådana arbetare, hvilka under år 1899 icke blifvit af undersökningsförrättarne anträffade, helt och hållet lemnats ur räkningen. De klumpsiffror, som vid en bearbetning af detta material hade kunnat framgå, torde äfven, i betraktande deraf att de icke kunnat sammanställas med individuella uppgifter rörande arbetarne sjelfva, måst blifva af föga eller nära nog intet värde.

Tab. litt. R. Årsinkomst (inberäknadt extra förmåner) för fasta arbetare.

(Enligt verkstädernas aflöningslistor m. m.)

A. Vid skilda arbetsställen.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Arbetsställen.	Öfver 1,500 kronor.		1,500—1,200 kronor.		1,200—800 kronor.		800—500 kronor.		Under 500 kronor.	
	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.
Stockholm: Fabrik 1...	75	23.4	108	33.6	107	33.3	26	8.1	5	1.6
» 2...	10	5.8	32	18.6	104	60.5	24	13.9	2	1.2
» 5...	27	10.6	80	31.4	115	45.1	29	11.3	4	1.6
» 7...	1	5.0	7	35.0	9	45.0	3	15.0	—	—
<i>Summa</i>	113	14.7	227	29.6	335	43.6	82	10.7	11	1.4
Eskilstuna.....	30	10.8	79	28.5	104	37.6	52	18.8	12	4.3
Motala	5	0.9	21	3.8	150	27.1	309	55.9	68	12.3
Husqvarna.....	16	2.2	92	12.6	442	60.7	146	20.0	33	4.5
Kristianstad.....	1	0.7	3	2.0	62	42.5	75	51.4	5	3.4
Malmö.....	6	1.3	35	7.7	303	66.8	94	20.7	16	3.5
Landskrona: Fabrik 1..	5	7.3	10	14.7	38	55.9	8	11.8	7	10.3
» 2...	2	2.4	8	9.8	54	65.9	18	21.9	—	—
Ystad.....	—	—	1	1.3	16	21.0	48	63.2	11	14.5
Lund.....	1	0.8	5	4.2	81	68.1	24	20.2	8	6.7
Helsingborg.....	3	3.3	3	3.3	62	68.9	15	16.7	7	7.8
Halmstad.....	1	1.6	10	16.4	27	44.3	20	32.8	3	4.9
Göteborg: Fabrik 1....	5	1.0	45	8.6	335	64.0	130	24.9	8	1.5
Trollhättan.....	4	0.9	29	6.4	170	37.3	181	39.8	71	15.6
Sköfde.....	—	—	1	1.2	28	34.2	36	43.9	17	20.7
Karlstad.....	4	2.1	17	9.0	89	46.8	58	30.5	22	11.6
Kristinehamn.....	—	—	5	4.9	38	37.3	41	40.2	18	17.6
Arboga.....	—	—	—	—	55	50.9	35	32.4	18	16.7
Köping.....	3	2.8	14	12.9	53	48.6	31	28.4	8	7.3
Gefle: Fabrik 2.....	—	—	13	17.3	46	61.3	15	20.1	1	1.3
Söderhamn.....	2	3.4	14	23.7	32	54.2	7	11.9	4	6.8
Hernösand.....	—	—	3	8.6	22	62.8	9	25.7	1	2.9
<i>Summa</i>	201	3.9	635	12.3	2,542	49.2	1,434	27.8	349	6.8

Tab. litt. R. (Forts.) Årsinkomst (inberäknadt extra förmåner) för fasta arbetare.

(Enligt verkstädernas aflöningslistor m. m.)

B. Inom olika specialiteter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Specialiteter.	Öfver 1,500 kronor.		1,500—1,200 kronor.		1,200—800 kronor.		800—500 kronor.		Under 500 kronor.	
	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.
Förmän	29	24.6	51	43.2	31	26.3	7	5.9	—	—
Gjutare	47	9.7	82	17.0	276	57.1	52	10.8	26	5.4
Kärnmakare	—	—	—	—	17	27.9	23	37.7	21	34.4
Handtlångare (gjuteri-)	—	—	1	1.1	31	34.1	51	56.0	8	8.8
Öfriga gjuteriarbetare..	—	—	12	12.1	55	55.6	32	32.3	—	—
Smeder	33	12.8	38	14.7	141	54.7	46	17.8	—	—
Handtlångare (smides-)	—	—	—	—	44	29.9	89	60.6	14	9.5
Båtplåtslagare	1	0.5	37	18.9	127	64.8	31	15.8	—	—
Pannplåtslagare	7	2.3	51	16.7	159	51.9	82	26.8	7	2.3
Tunnplåtslagare	—	—	5	13.5	15	40.6	15	40.6	2	5.3
Handtlångare(plåtslag-)	—	—	—	—	161	41.6	189	48.8	37	9.6
Öfriga plåtslageriarb..	—	—	2	4.6	26	59.1	14	31.7	2	4.6
Kopparslagare	3	6.0	10	20.0	17	34.0	16	32.0	4	8.0
Maskinuppsättare	5	6.4	15	19.2	41	52.6	12	15.4	5	6.4
Filare	24	3.5	100	14.5	344	49.9	174	25.3	47	6.8
Rörläggare och rörarb.	—	—	4	28.6	9	64.3	1	7.1	—	—
Hopsättare	2	1.4	20	13.9	93	65.1	25	17.5	3	2.1
Svarfware	23	5.3	48	11.2	200	46.5	100	23.3	59	13.7
Hyflare	6	5.1	15	12.8	53	45.3	30	25.7	13	11.1
Fräsare	3	3.7	7	8.7	35	43.8	27	33.8	8	10.0
Borrare	—	—	10	9.0	62	55.9	36	32.4	3	2.7
Smerglare och slipare..	1	1.8	8	14.3	34	60.7	10	17.8	3	5.4
Handtlångare (maskin-)	—	—	—	—	15	22.4	37	55.2	15	22.4
Öfriga maskinarbetare.	4	1.9	27	13.2	100	48.8	56	27.3	18	8.8
Metallarbetare	4	9.5	5	11.9	13	31.0	14	33.3	6	14.3
Modellsnickare	1	0.6	23	12.7	114	63.0	33	18.2	10	5.5
Finsnickare	2	2.3	28	31.8	49	55.7	9	10.2	—	—
Timmermän	—	—	3	2.3	81	64.3	40	31.8	2	1.6
Öfriga träarbetare	1	0.8	16	12.9	63	50.8	42	33.9	2	1.6
Måleriarbetare	2	3.0	9	13.2	37	54.4	17	25.0	3	4.4
Maskinister och eldare	3	6.0	5	10.0	31	62.0	11	22.0	—	—
Öfriga arbetare	—	—	3	1.4	68	31.6	113	52.6	31	14.4
Summa	201	3.9	635	12.3	2,542	49.2	1,434	27.8	349	6.8

Tab. litt. S. Arbetslön (extra förmåner ej inräknade).
(Enligt verkstädernas aflöningslistor m. m.)

A. Vid skilda arbetsställen.

Tab. 19 = arbetslön per år (enligt uppgifter för 5.161 arbetare).
» 25 = » » vecka (» » » 7,099 » »).

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Arbetsställen.	Löneklass 1 A. ¹⁾		Löneklass 1 B.		Löneklass 2.		Löneklass 3.		Löneklass 4.	
	Tab. 19.	Tab. 25.	Tab. 19.	Tab. 25.	Tab. 19.	Tab. 25.	Tab. 19.	Tab. 25.	Tab. 19.	Tab. 25.
	%.	%.	%.	%.	%.	%.	%.	%.	%.	%.
Stockholm: Fabrik 1	11·5	8·7	83·0	26·5	44·2	45·0	9·7	17·7	1·6	2·1
» 2	5·2	3·4	18·6	13·5	61·0	56·4	14·0	23·9	1·2	2·8
» 5	2·7	2·3	17·3	12·3	65·5	66·8	12·9	17·3	1·6	1·3
» 7	5·0	2·7	35·0	24·3	45·0	46·0	15·0	27·0	—	—
<i>Medeltal</i>	7·0	5·4	24·6	19·5	55·1	53·6	11·9	19·5	1·4	2·0
Eskilstuna	9·4	4·5	27·8	18·0	39·3	36·5	18·8	32·5	4·7	8·5
Motala	0·9	1·3	3·8	3·5	27·1	20·2	55·9	55·0	12·3	20·0
Husqvarna	1·9	1·1	11·9	6·6	61·5	57·9	20·2	27·5	4·5	6·9
Kristianstad	0·7	0·6	1·4	0·6	43·1	35·2	51·4	57·7	3·4	5·9
Malmö	0·9	0·6	7·7	3·7	67·2	58·6	20·7	30·6	3·5	6·5
Landskrona: Fabrik 1	7·3	1·1	14·7	15·6	55·9	50·0	11·8	20·8	10·3	12·5
» 2	1·2	—	11·0	6·4	65·8	48·4	22·0	37·9	—	7·3
Ystad	—	—	1·3	0·9	21·0	17·0	63·2	58·5	14·5	23·6
Lund	0·9	—	4·2	2·2	67·2	50·6	21·0	34·8	6·7	12·4
Helsingborg	3·3	3·8	3·3	1·5	68·9	62·1	16·7	22·0	7·8	10·6
Halmstad	1·6	—	16·4	9·1	44·3	42·1	32·8	42·0	4·9	6·8
Göteborg: Fabrik 1	0·6	0·2	9·0	5·1	64·0	57·4	24·9	32·9	1·5	4·4
Trollhättan	0·9	0·7	6·4	4·3	37·1	31·2	39·8	40·1	15·8	23·7
Skövde	—	—	—	—	35·4	28·1	43·9	39·6	20·7	32·8
Karlstad	2·1	1·3	8·9	6·4	46·3	38·2	31·1	35·6	11·6	18·5
Kristinehamn	—	—	4·9	3·8	37·3	25·8	40·2	40·1	17·6	30·3
Arboga	—	—	—	—	49·1	38·3	34·2	39·9	16·7	21·8
Köping	2·8	2·5	12·9	13·1	48·6	41·9	28·4	30·6	7·3	11·9
Gefle: Fabrik 2	—	—	17·3	8·7	61·3	51·1	20·0	35·8	1·4	4·4
Söderhamn	—	—	13·5	8·4	67·8	56·6	11·9	22·9	6·8	12·1
Hernösand	—	—	—	—	62·8	51·1	34·3	42·5	2·9	6·4
<i>Medeltal</i>	2·5	1·8	11·3	8·0	51·3	45·5	28·1	33·9	6·8	10·8

¹⁾ Ang. de olika löneklasserna se sid. 130.

Tab. litt. S. (Forts.) Arbetslön (extra förmåner ej inräknade).
(Enligt verkstädernas aflöningslistor m. m.)

B. Inom olika specialiteter.

Tab. 19 = arbetslön per dr (enligt uppgifter för 5,161 arbetare).

» 25 = » » vecka (» » » 7,099 »).

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Specialiteter.	Löneklass 1 A. ¹⁾		Löneklass 1 B.		Löneklass 2.		Löneklass 3.		Löneklass 4.	
	Tab. 19.	Tab. 25.	Tab. 19.	Tab. 25.	Tab. 19.	Tab. 25.	Tab. 19.	Tab. 25.	Tab. 19.	Tab. 25.
	%.	%.	%.	%.	%.	%.	%.	%.	%.	%.
Förmän.....	17·8	14·4	43·2	39·4	33·1	41·7	5·9	4·5	—	—
Gjutare	7·0	4·2	18·0	16·0	58·6	54·8	11·0	18·6	5·4	6·4
Kärnmakare	—	—	—	—	27·9	15·6	37·7	33·6	34·4	50·8
Handtlangare (gjuteri-)	—	—	—	—	35·2	25·3	56·0	62·3	8·8	12·4
Öfriga gjuteriarbetare	—	—	11·1	8·6	56·6	46·4	32·3	42·1	—	2·9
Smeder.....	4·7	3·5	20·5	15·2	57·0	57·1	17·8	23·2	—	1·0
Handtlangare (smides-)	—	—	—	—	29·9	23·4	60·6	63·3	9·5	13·3
Båtplåtslagare	0·5	1·8	17·9	11·3	65·3	65·1	16·3	21·1	—	0·7
Pannplåtslagare.....	1·3	1·3	11·4	8·6	57·9	55·2	27·1	31·9	2·3	3·0
Tunnplåtslagare	—	—	10·8	9·1	43·3	38·6	40·5	47·7	5·4	4·6
Handtlangare (plåtslageri-)...	—	—	—	0·3	41·3	31·1	49·1	51·0	9·6	17·6
Öfriga plåtslageriarbetare...	—	—	—	—	63·6	56·4	31·8	29·1	4·6	14·5
Kopparslagare	4·0	1·2	20·0	18·3	36·0	30·5	32·0	35·4	8·0	14·6
Maskinuppsättare	6·4	4·0	16·7	13·9	55·1	55·4	15·4	21·8	6·4	4·9
Filare	1·7	1·4	12·1	7·8	53·7	45·5	25·5	34·1	7·0	11·2
Rörläggare och rörarbetare.	—	—	28·6	25·0	64·3	56·2	7·1	18·8	—	—
Hopsättare.....	1·4	1·1	13·3	8·4	65·7	64·2	17·5	23·5	2·1	2·8
Svarfware	4·4	3·1	11·0	9·7	47·2	40·4	23·7	28·2	13·7	18·6
Hyflare	3·4	3·3	14·5	11·1	45·3	37·2	25·7	28·1	11·1	20·3
Fräsare	2·5	3·4	8·8	7·7	45·0	35·9	33·7	34·2	10·0	18·8
Borrare	—	—	8·1	6·3	56·8	48·6	32·4	38·8	2·7	6·3
Smerglare och slipare.....	1·8	1·4	14·3	6·9	57·1	59·7	21·4	18·1	5·4	13·9
Handtlangare (maskin-).....	—	—	—	—	19·4	9·3	58·2	58·9	22·4	31·8
Öfriga maskinarbetare	0·5	1·1	11·7	6·7	51·2	46·9	27·8	32·7	8·8	12·6
Metallarbetare	7·1	5·8	14·3	13·5	31·0	26·9	33·3	36·5	14·3	17·3
Modellsnickare	0·6	—	8·3	4·1	67·4	66·7	18·2	23·8	5·5	5·4
Finsnickare	—	—	20·5	13·4	69·3	72·3	10·2	13·4	—	0·9
Timmermän	—	—	2·4	1·8	64·3	58·9	31·7	36·3	1·6	3·0
Öfriga träarbetare	0·8	—	7·3	1·8	55·6	48·8	34·7	44·6	1·6	4·8
Måleriarbetare	3·0	1·2	8·8	3·7	58·8	65·4	25·0	23·5	4·4	6·2
Maskinister och eldare	4·0	1·7	10·0	6·9	62·0	53·5	24·0	36·2	—	1·7
Öfriga arbetare	—	—	1·4	0·3	30·2	26·3	53·5	56·3	14·9	17·1
<i>Medeltal</i>	2·5	1·8	11·3	8·0	51·3	45·5	28·1	33·9	6·8	10·8

¹⁾ Ang. de olika löneklasserna se sid. 130.

Tab. litt. T. Timpenningens storlek.

(Enligt 11,262 arbetares egna uppgifter.)

A. För arbetare vid skilda arbetsställen.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Arbetsställen.	40 öre och deröfver.		40—25 öre.		25—15 öre.		Under 15 öre.	
	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.
Stockholm: Fabrik 1	4	0·6	419	67·5	182	29·3	16	2·6
» 2	14	3·3	340	79·6	70	16·4	3	0·7
» 3	10	5·9	131	78·0	24	14·3	3	1·8
» 4	36	10·6	244	71·5	55	16·1	6	1·8
» 5	33	5·3	460	74·2	110	17·7	17	2·8
» 6	38	13·9	179	65·6	45	16·4	11	4·1
» 7	11	15·5	54	76·0	5	7·0	1	1·5
Summa	146	5·8	1,827	72·5	491	19·5	57	2·2
Eskilstuna	5	0·8	418	66·7	165	26·3	39	6·2
Motala	—	—	270	26·9	627	62·3	109	10·8
Jönköping	—	—	68	47·9	66	46·5	8	5·6
Husqvarna	4	0·6	387	59·1	213	32·6	51	7·7
Oskarshamn	—	—	6	2·6	184	80·0	40	17·4
Kristianstad	—	—	156	46·8	159	47·8	18	5·4
Malmö	5	0·6	550	60·9	310	34·3	38	4·2
Landskrona: Fabrik 1	2	1·8	61	56·5	38	35·2	7	6·5
» 2	—	—	145	81·9	14	7·9	18	10·2
Ystad	—	—	35	30·7	60	52·6	19	16·7
Lund	—	—	244	81·3	27	9·0	29	9·7
Helsingborg	—	—	158	80·2	21	10·7	18	9·1
Halmstad	—	—	53	51·4	42	40·8	8	7·8
Göteborg: Fabrik 1	—	—	282	35·8	452	57·1	56	7·1
» 2	19	2·5	313	41·9	344	46·1	71	9·5
Trollhättan	—	—	222	27·9	444	55·9	129	16·2
Sköfde	—	—	45	36·6	60	48·8	18	14·6
Karlstad	—	—	131	48·5	115	42·6	24	8·9
Kristinehamn	—	—	58	30·1	98	51·1	36	18·8
Arboga	—	—	93	51·4	70	38·7	18	9·9
Köping	1	0·4	99	40·7	104	42·8	39	16·1
Gefle: Fabrik 1	—	—	95	49·2	90	46·6	8	4·2
» 2	—	—	34	30·6	62	55·9	15	13·5
Söderhamn	—	—	53	50·5	41	39·0	11	10·5
Hernösand	—	—	43	44·8	50	52·1	3	3·1
Summa	182	1·6	5,846	51·9	4,347	38·6	887	7·9

Tab. litt. T. (Forts.) Timpennyngens storlek.

(Enligt 11,262 arbetares egna uppgifter.)

B. För arbetare inom olika specialiteter.

Specialiteter.	1.		2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.		9.	
			40 öre och deröfver.				40—25 öre.				25—15 öre.				Under 15 öre.			
	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.
Förmän	36	20·6	134	76·6	5	2·8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gjutare	50	7·3	490	71·8	117	17·1	26	3·8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kärnmakare	—	—	60	21·4	97	34·7	123	43·9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Handtlangare (gjuteri-)	—	—	116	32·4	225	62·9	17	4·7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga gjuteriarbetare	—	—	106	47·3	112	50·0	6	2·7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Smeder	9	1·9	366	77·9	95	20·2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Handtlangare (smides-)	—	—	77	15·6	394	79·6	24	4·8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Båtplåtslagare	—	—	245	67·9	115	31·8	1	0·3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pannplåtslagare	12	2·0	414	68·8	164	27·2	12	2·0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tunnplåtslagare	—	—	33	62·3	19	35·8	1	1·9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Handtlangare (plåtslageri-)	—	—	119	10·4	886	77·4	139	12·2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga plåtslageriarbetare	—	—	34	25·4	64	47·8	36	26·8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kopparslagare	10	6·3	83	51·9	54	33·7	13	8·1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Maskinuppsättare	5	3·4	106	71·6	34	23·0	3	2·0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Filare	21	1·3	1,051	63·0	507	30·4	89	5·3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rörläggare och rörarbetare	3	7·7	28	71·8	8	20·5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hopsättare	—	—	85	65·8	41	31·8	3	2·4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Svarfware	5	0·5	571	58·9	272	28·1	122	12·5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hyflare	—	—	119	54·6	71	32·6	28	12·8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fräsare	—	—	73	54·4	44	33·1	16	12·0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Borrare	—	—	114	59·0	70	36·3	9	4·7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Smegrare och slipare	—	—	37	54·4	20	29·4	11	16·2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Handtlangare (maskin-)	—	—	44	14·6	198	65·4	61	20·1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga maskinarbetare	1	0·3	173	45·6	152	40·1	53	14·0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Metallarbetare	9	11·5	33	42·3	26	44·9	10	1·3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Modellsnickare	14	4·0	279	80·6	40	11·6	13	3·8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Finsnickare	2	1·2	146	89·0	16	9·8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Timmermän	1	0·3	238	75·1	76	24·0	2	0·6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga träarbetare	—	—	183	70·7	65	25·1	11	4·2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Måleriarbetare	2	1·6	91	72·3	20	16·0	12	9·6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Maskinister och eldare	1	1·1	42	44·6	50	53·2	1	1·1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfriga arbetare	1	0·2	156	31·7	290	58·9	45	9·2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	182	1·6	5,846	51·9	4,347	38·6	887	7·9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

4 olika löneklasser, af hvilka uti tab. litt. R och S den högsta uppdelats i tvenne underafdelningar.

Då nu emellertid de uppgifter, hvilka meddelats angående arbetarnes årsinkomst eller arbetslön per år, endast hafva afseende å sådana arbetare, som haft en arbetstid under året af *minst* 49 veckor, måste, om man antager den genomsnittliga arbetstiden för dessa arbetare hafva utgjort jemnt 50 veckor, en årslön understigande 500 kronor betyda detsamma som en genomsnittlig veckolön lägre än 10 kronor o. s. v. Hvad vidare beträffar uppgifterna om timpenningens storlek, hafva desamma uti tab. litt. T blifvit uppförda i grupper, som, derest antalet arbetsstimmar per år beräknas uppgå till 3,000 — af hvilka en del kommit på öfvertid, för hvilken aflöningen utgått med vissa tilläggsprocent — temligen nära, ehuru icke alldeles exakt, motsvara de löneklasser, efter hvilka arbetarne blifvit grupperade uti tab. litt. R och S.

De fyra löneklasserna äro sålunda följande:

	Årsinkomst (enl. tab. 20 m. fl.).	Arbetslön per år (enl. tab. 19).	Arbetslön per vecka (enl. tab. 25).	Timpenning (enl. tab. 26).
Löneklass 1 A	öfver 1,500 kr.	öfver 30 kr.	öfver 40 öre	
» 1 B	1,500—1,200 »	30—24 »		
» 2	1,200—800 »	24—16 »	(40—25 »)	
» 3	800—500 »	16—10 »	(25—15 »)	
» 4	under 500 »	under 10 »	(under 15 »)	

Af de uti resp. tabeller uppförda arbetare befinnas nu tillhöra:

	Årsinkomst (enl. tab. 20 m. fl.).	Arbetslön per år (enl. tab. 19).	Arbetslön per vecka (enl. tab. 25).	Timpenning (enl. tab. 26).
	%.	%.	%.	%.
Löneklass 1 A	3·9	2·5	1·8	} 1·6
» 1 B	12·3	11·3	8·0	
» 2	49·2	51·3	45·5	(51·9)
» 3	27·8	28·1	33·9	(38·6)
» 4	6·8	6·8	10·8	(7·9)
	100·0	100·0	100·0	100·0

Utsträcket jemförelsen till de olika tabellernas uppgifter för arbetarne vid skilda arbetsställen eller inom särskilda yrkes-

specialiteter — se nedan — befinnes det, att, liksom uti ofvanstående tablå är fallet, de högsta löneklasserna i allmänhet representeras af lägre procenttal i timpenningstabellen än uti arbetslönstabellerna samt jemväl af lägre procenttal uti sistnämnda tabeller än uti tabellen öfver de fasta arbetarnes årsinkomst. Vi konstatera sålunda till en början — under hänvisning i öfrigt till tab. litt. R, S och T — att, enligt timpenningstabellen, endast 1·6 % af samtliga arbetare varit att hänföra till löneklass 1 (motsvarande en veckolön af minst 24 kronor och en årlön resp. årsinkomst af 1,200 kronor och deröfver), då deremot af de uti årsinkomsttabellen redovisade arbetare icke mindre än 16·2 % tillhört ifrågavarande löneklass, d. v. s. haft en årlig inkomst från verkstaden af minst 1,200 kronor. Enligt tab. 19 (arbetslön per år) och tab. 25 (arbetslön per vecka) är procentalet för arbetarne i den högsta löneklassen (A och B) resp. 13·8 och 9·8; jemväl enligt dessa tabeller framstå arbetarne således med lägre aflöningsförmåner, än de fasta arbetarne i sjelfva verket åtnjuta.

Med det nu anförda tro vi oss hafva till fullo ådagalagt, att man vid en lönestatistisk undersökning, om man vill ernå ett riktigt resultat af undersökningen, med den största försigtighet måste upptaga uppgifterna om storleken af den af verkstadsarbetarne åtnjutna timpenningen, då denna, såsom ofvan med all tydlighet åskådliggöres, ingalunda är egnad att gifva ett korrekt besked om arbetarnes löneförmåner. Gäller detta i allmänhet för hvarje lönestatistisk undersökning, så är det af en alldeles särskild vikt att icke bygga en utredning angående löneförhållandena inom en sådan industri som den mekaniska verkstadsindustrien på en dylik grund, hvilken ovilkorligen måste vara otillfredsställande jemväl i anledning af den jemförelsevis stora omfattning, i hvilken arbetarne inom denna industri åtnjuta dels aflöning efter ackord, dels särskilda förmåner i penningar eller in natura (se härom sid. 147 i det följande¹⁾).

¹⁾ För att kunna här framlägga ett ytterligare bevis för vår ofvan uttalade åsigt, att den arbetarne garanterade timpenning måste anses vara en ytterst otillfredsställande mätare af den till hvarje arbetare faktiskt utbetalta arbetslönens storlek, har för verkstaden n:o 1 i Stockholm uträknats den *medelaflöning per timme* — alltså icke timpenning — som under år 1898 åtnjuti af de vid verkstaden i fråga anställda arbetare.

Denna specialundersökning har omfattat uppgifter för å lönelistorna uppförda 1,434 arbetare — fördelade på 911 nummer — oafsedt den tid, de varit vid verkstaden

Å andra sidan synes det emellertid äfven vara uppenbart, att man vid en lönestatistisk undersökning, derest densamma icke skall blifva i någon mån missvisande, icke får åtnöja sig med att endast framlägga en redogörelse för de fasta arbetarnes intjenta årsinkomst och dermed tro sig hafva klargjort löneförhållandena inom den förevarande industrigrenen i deras helhet. Det synes oss nämligen vara en helt naturlig sak — hvilken ock bestyrkes af ofvan anförda siffror — att bland de fasta arbetarne, de arbetare alltså, som regelbundet vecka efter vecka under hela året fullgöra sitt arbete vid en och samma verkstad, de mera yrkesskickliga och följaktligen bättre aflönade arbetarne skola förefinnas till jmförelsevis större antal än de mindre yrkesskicklige, och vi hafva därför ansett det vara nödvändigt att undersöka, om och i sådant fall i hvilken mån arbetslönen för samtliga arbetare ställer sig lägre än för de fasta arbetarne. Äfven om därför, såsom lämpligt synes vara, den mera detaljerade delen af en lönestatistisk enquête hufvudsakligen baseras på de af fasta arbetare verkligt intjenta årslönerna plus värdet af extra förmåner, måste vid sidan deraf äfven framläggas en öfversigt af den genomsnittliga arbetslönen — dock alltid den faktiskt uppburna — under kortare tidsperioder (per dag eller per

anställda. Grupperas nu dessa arbetare efter samma indelning, som blifvit följd uti den ofvan meddelade tab. litt. T, finna vi, att *medelförtjensten per timme* utgjort för

305 eller 21 ² %	40 öre och deröfver,
806 » 56 ³ »	40—25 öre,
302 » 21 ¹ »	25—15 »
21 » 1 ⁴ »	under 15 »

Man jmföre de här erhållna procenttalen med de uti tab. litt. T A för verkstaden n:o 1 meddelade procenttal, hvilka tydliggöra vaxningen uti den garanterade *timpenningens* storlek. Denna har nämligen beträffande 621 arbetare visat sig vara för

4 eller 0 ⁶ %	40 öre och deröfver,
419 » 67 ⁵ »	40—25 öre,
182 » 29 ³ »	25—15 »
16 » 2 ⁶ »	under 15 »

Vi konstatera äfven, att medelförtjensten per timme för nyssnämnda 1,434 arbetare utgjort 35 öre, då deremot, enligt hvad tab. 27 gifver vid handen, af de vid verkstaden (n:o 1 i Stockholm) anträffade yrkesspecialiteterna endast ett fåtal haft en garanterad *medeltimpenning*, som öfverstigit 30 öre, hvaremot medeltimpenningen för flertalet specialiteter visat sig betydligt understiga sistnämnda belopp.

vecka), hvarigenom undersökningen kan komma att omfatta ett väsentligt större antal arbetare af samtliga inom en industrigren förefintliga yrkeskategorier än eljes skulle blifva möjligt. I detta afseende synas oss de efter aflöningslistorna i tab. 19 och 25 sammanställda uppgifter angående arbetslönen per år (för 5,161 arbetare) och per vecka (för 7,099 arbetare) — hvaröfver ett sammandrag meddelats uti tab. litt. S — erbjuda ett fullt tillräckligt material för att utgöra det korrektiv å årsinkomsttabelerna, hvilket vi önskat vinna.

Såsom redan i det föregående blifvit framhållet (jfr. sid. 131), visar det sig, att, derest värdet af åtnjutna extra förmåner medräknas i arbetsförtjensten för året, 16·2 %, men, om hänsyn till dessa förmåner icke tages, endast 13·8 % af arbetarne komma under löneklass 1 (A och B). Motsvarande procenttal för löneklass 2 blifva deremot resp. 49·2 och 51·3, och för de båda lägsta löneklasserna blifva procenttalen i båda fallen ungefär lika (34·6 resp. 34·9 %). Detta vill ju med andra ord säga, att särskilda förmåner, som inverka på årsförtjenstens storlek, i allmänhet endast åtnjutas af arbetare inom de högre löneklasserna (med en årsinkomst, resp. arbetslön per år af 800 kronor och deröfver). Större blifva emellertid afvikelserna, såsom ju ock är att vänta, vid en jämförelse mellan uppgifterna — enl. tab. 19 — angående arbetslön *per år* och — enl. tab. 25 — angående arbetslön *per vecka*. Sålunda äro enligt årstabellen 65·1 % af arbetarne, men, enligt veckotabellen, endast 55·3 % att hänföra till de båda högsta löneklasserna (minst 800 kronor per år, resp. minst 16 kronor per vecka); och under det att arbetslönen per år för 28·1 % af arbetarne utgjort 500—800 kronor, komma, enligt veckotabellen, 33·9 % af arbetarne uti motsvarande löneklass (10—16 kronor i veckan).

Såväl å olika arbetsorter som för de särskilda yrkesspecialiteterna representeras de båda högsta löneklasserna, på ett eller annat enstaka undantag när, af lägre procenttal i veckolönstabellen än uti årslönstabellen. För att endast anföra några exempel, hafva bland arbetarne inom följande yrkesspecialiteter uppförts i de *båda högsta* löneklasserna (med en årslön om minst 800 kronor, resp. en veckolön om minst 16 kronor):

	Årslön enl. tab. 19.	Veckolön enl. tab. 25.
af gjutarne.....	% 83·6	74·8
» smederna	» 82·2	75·8
» pannplåtslagarne	» 70·6	65·1
» handtlangarne (plåtsl.-)	» 41·3	31·4
» filarne	» 67·5	54·7
» svarfvarne	» 62·6	53·2
» modellsnickarne	» 76·3	70·8

O. S. V.

Förbises bör icke heller, att en icke så obetydlig del af de uti tab. 25 meddelade uppgifter angående veckolönens storlek hänföra sig till sådana arbetare, som under året arbetat kortare tid än 50 veckor, hvadan följaktligen icke alla arbetare, som, enligt ifrågavarande tabell, uppburit en genomsnittlig veckoförtjenst af 16 kronor och deröfver, hunnit upp till 800 kronors årlig inkomst.

Då det emellertid skulle föra för långt att här i detalj demonstera de uti de olika tabellerna innehållna sifferuppgifter, nödgas vi härvidlag inskränka oss till, hvad ofvan blifvit anfördt, (jfr i öfrigt tab. litt. S) samt öfvergå nu till att redogöra för den af arbetarne uppburna årsinkomst under år 1898.

Beträffande *årsinkomstens* storlek föreligga, såsom redan i det föregående anförts, uppgifter för 5,161 arbetare, fördelade på 25 af de mekaniska verkstäder, undersökningen omfattat, d. v. s. 52 % af samtliga vid ifrågavarande verkstäder anträffade arbetare, och meddelas deröfver detaljerade upplysningar i tab. 20—24 samt 30—32. I tab. 20 lemnas till en början en öfversigt af årsinkomstens storlek för fasta arbetare dels vid skilda arbetsställen (tab. 20 A), dels inom olika specialiteter (tab. 20 B). I tab. 21 och 22 har, till tjänst för dem, som vilja i detalj taga kännedom om arbetarnes inom den mekaniska verkstadsindustrien löneförmåner, specialiseringsprincipen blifvit genomförd så långt det gerna varit möjligt; tab. 21 redogör sålunda för storleken af den årsinkomst, som vid skilda arbetsställen åtnjutits af arbetare, tillhörande olika yrkesspecialiteter, och tab. 22 åskådliggör det inflytande, som arbetarnes ålder och civil-

stånd utöfva på den inom olika yrkesspecialiteter uppburna årsinkomstens storlek. Slutligen sammanfatta tab. 23 årsinkomsten i genomsnitt för arbetarne vid skilda arbetsställen och inom olika specialiteter, hvarvid arbetarne tillika fördelats efter åldersklasser och civilstånd, och tab. 24 medeltalsberäkningar till uträknande af vuxna arbetares å olika arbetsorter årsinkomst — hvarvid dock, af rent praktiska skäl, afseende endast blifvit fästadt vid de viktigare yrkeskategorierna.

Det torde ännu en gång böra påpekas, att vid årsinkomsttabellernas uppställande afseende, förutom vid arbetarnes faktiskt intjenta kontanta årslön under år 1898, jemväl fästats vid af vissa arbetare åtnjutna mera afsevärda förmåner, vare sig det kontanta värdet af desamma funnits specificerad i aflöningslistorna eller ock af arbetarne sjelfva kunnat till visst belopp angifvas. (Se härom vidare här nedan).

Granska vi nu tab. litt. R, i hvilken — efter tab. 20 — meddelas en sammanfattning, i absoluta och relativa tal, af arbetarne, fördelade på olika löneklasser, framgår af densamma, att af de 5,161 mekaniska verkstadsarbetare, för hvilka uppgifter angående årsinkomstens storlek föreligga, tillhöra:

		Antal.	%.
Löneklass 1 A	(öfver 1,500 kr.)	201	3·9
» 1 B	(1,500—1,200 »)	635	12·3
» 2	(1,200—800 »)	2,542	49·2
» 3	(800—500 »)	1,434	27·8
» 4	(under 500 »)	349	6·8
		5,161	100·0

Af samtliga fasta mekaniska verkstadsarbetare befinnas sålunda icke mindre än 3,378 d. v. s. 65·4 %, hafva en årsinkomst, öfverstigande 800 kronor, och 836, eller 16·2 %, en årsinkomst af 1,200 kronor eller mera. Endast 6·8 % hafva en lägre årsinkomst än 500 kronor.

Öfverst å nästföljande sida meddelas en sammanställning, genom hvilken åskådliggöres växlingen i årsinkomstens storlek för arbetarne inom:

Bäst aflönade yrkesspecialiteter¹⁾.

Löneklass.	För- män.	Gju- tare.	Sme- der.	Båt- plåt- sla- gare.	Pann- plåt- sla- gare.	Ma- skin- upp- sät- tare.	Hop- sät- tare.	Smern- lare och sli- pare.	Mo- dell- snic- kare.	Fiu- snic- kare.	Ma- ski- n ster och eldare.
	%.	%.	%.	%.	%.	%.	%.	%.	%.	%.	%.
1 A	24.6	9.7	12.8	0.5	2.3	6.4	1.4	1.8	0.6	2.3	6.0
1 B	43.2	17.0	14.7	18.9	16.7	19.2	13.9	14.3	12.7	31.8	10.0
2	26.3	57.1	54.7	64.8	51.9	52.6	65.1	60.7	63.0	55.7	62.0
3	5.9	10.8	17.8	15.8	26.8	15.4	17.5	17.8	18.2	10.2	22.0
4	—	5.4	—	—	2.3	6.4	2.1	5.4	5.5	—	—
	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Af förmännen komma alltså 94.1 %, af gjutarne 83.8 %, af smederna 82.2 %, af båtplåtslagarne och pannplåtslagarne resp. 84.2 % och 70.9 %, af maskinuppsättnarne 78.2 % samt af modellsnickarne och finsnickarne resp. 76.3 och 89.8 % öfver det »politiska strecket».

Inom den lägsta löneklassen (under 500 kronor) äro följande yrkesspecialiteter representerade med ett, relativt sett, stort antal *lågt aflönade*:

	Antal.	%
Kärnmakare	21	34.4
Svarfware	59	13.7
Maskinhandtlangare	15	22.4
Metallarbetare	6	14.3
»Öfrige arbetare»	31	14.4
O. S. V.		

I tab. litt. R sammanfattas jemväl en del uppgifter angående växlingen uti arbetarnes årsinkomst å de viktigare arbetsorterna. Af denna sammanställning framgår med all önskvärd tydlighet, att de fasta mekaniska verkstadsarbetarne i Stockholm i regel hafva en betydligt högre årsinkomst än deras yrkeskamrater å öfriga orter; i Stockholm hafva sålunda af samtliga fasta arbetare icke mindre än 87.9 % en årsinkomst öfver 800

¹⁾ Endast viktigare specialiteter äro här medtagna.

kronor samt 44·3 % en årsinkomst öfverstigande 1,200 kronor. Der-näst synes antalet väl aflönade arbetare vara störst i Eskilstuna, i det att nämligen af samtliga fasta mekaniska verkstadsarbetare derstädes ett så afsevärdt högt antal som 109, d. v. s. 39·3 %, under år 1898 haft öfver 1,200 kronors inkomst. Af Söderhamnsverkstadens arbetare äro 48, d. v. s. 81·3 % politiskt röstberättigade (med minst 800 kronors årlig inkomst). Motsvarande procenttal äro vidare: i Landskrona 78·1 och 77·9, i Gefle 78·6, i Eskilstuna 76·9, samt för hvar och en af verkstäderna i Malmö, Helsingborg och Husqvarna öfver 75. Jemförelsevis högt är antalet väl aflönade arbetare äfven i Lund, Hernösand och Göteborg (verkstaden n:o 1). Deremot befunnos mera än hälften af de fasta verkstadsarbetarne i Motala (68·2 %), Skövde (64·6 %), Kristianstad, Ystad, Trollhättan och Kristinehamn år 1898 vara under det politiska strecket. Ett afsevärdt antal lågt aflönade arbetare fanns äfven i Karlstad och Arboga (42·1 resp. 49·1 % med en årsinkomst, understigande 800 kronor) o. s. v.

Det är gifvet, att vexlingen uti aflöningsens storlek för arbetare å skilda orter skall visa sig vara betydligt olika inom de skilda yrkesspecialiteterna, hvadan de uti tab. litt. R meddelade siffrorna måste upptagas med en viss försigtighet såsom gällande arbetarne inom alla yrkesspecialiteter tillsamman-tagna. Som det emellertid skulle blifva alltför vidlyftigt att i detalj redogöra för dessa vexlingar, skola vi — under hänvisning i öfrigt till tab. 21 och 24 — här nedan i annat sammanhang lemna en öfversigt af medelinkomsten för arbetarne inom några af de viktigare yrkeskategorierna, allt efter arbetsställets belägenhet.

I tab. litt. U meddelas efter slutsiffrorna i den vidlyftiga tab. 22 en öfversigt öfver arbetarnes fördelning på olika löne-klasser allt efter deras olika *civilstånd och åldersklasser*. Att särskildt åldersförhållandena skola utöfva ett högst betydligt in-flytande på arbetsdugligheten och sålunda väsentligt inverka på arbetsförtjenstens storlek, ligger ju i öppen dag.

Tydligt framgår emellertid äfven af den här meddelade öfversigten, att de gifta arbetarne oftast hafva en betydligt högre arbetsförtjenst än deras ogifta yrkeskamrater. Hvad sär-skildt beträffar åldersklassen 18—25 år, torde detta förhållande

Tab. litt. U. Årsinkomst för fasta arbetare af olika ålder och civilstånd.

(Enligt verkstädernas aflöningslistor m. m.)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
	Öfver 1,500 kronor.		1,500—1,200 kronor.		1,200—800 kronor.		800—500 kronor.		Under 500 kronor.	
	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.
Ogifta:										
under 18 år	—	—	—	—	5	2·3	76	35·0	136	62·7
18—25 »	2	0·3	11	1·9	105	18·1	306	52·9	155	26·8
25—40 »	4	0·9	30	6·8	233	53·1	163	37·1	9	2·1
40—55 »	1	1·5	6	8·7	40	58·0	21	30·3	1	1·5
55—70 »	2	7·1	—	—	12	42·9	13	46·4	1	3·6
öfver 70 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Summa och medeltal</i>	9	0·7	47	3·5	395	29·6	579	43·5	302	22·7
Gifta, enklingar och fränskilda:										
18—25 år	1	1·7	2	3·3	26	42·6	31	50·7	1	1·7
25—40 »	60	3·8	252	15·8	941	59·0	331	20·7	11	0·7
40—55 »	105	7·2	261	17·8	834	57·0	254	17·3	10	0·7
55—70 »	24	3·7	71	10·9	334	51·2	207	31·8	16	2·4
öfver 70 »	2	3·6	1	1·8	12	21·4	32	57·1	9	16·1
<i>Summa och medeltal</i>	192	5·0	587	15·4	2,147	56·1	855	22·3	47	1·2

dock till en väsentlig del hafva sin grund deri, att ett jemförelsevis större antal af de ogifta arbetarne är i de lägsta, af de gifta åter i de högsta åldersåren.

Slutresultatet af de båda vidlyftiga lönetabellerna (tab. 21 och 22) sammanfattas i tab. 23 och 24, uti hvilka, som nämnt, redogöres för olika arbetaregruppers *årsinkomst i genomsnitt*¹⁾. De uti den förstnämnda af dessa tabeller meddelade siffror bekräfta äfven till fullo, hvilket afsevärdt inflytande ålders- och civilståndsförhållandena utöfva på storleken af den intjenta arbetsförtjensten, något som äfven framgår af följande sammanställning af tabellens slutsiffror:

¹⁾ Att anställa beräkningar för utrönande af arbetarnes inom olika yrkesspecialiteter medelaflöning per arbetsdag har icke låtit sig göra, då uppgifter saknats rörande antalet dagar, som hvarje särskild arbetare varit under året sysselsatt.

Årsinkomst i genomsnitt.

Ålders- klasser.		Ogifta.	Gifta.
Under 18 år	kronor	444·35	—
18—25 »	»	642·34	826·93
25—40 »	»	872·81	997·15
40—55 »	»	929·33	1,046·06
55—70 »	»	878·53	934·28
70 år och deröfver	»	—	738·63
ej uppgifven ålder	»	—	1,269·54
Medeltal kronor		705·87	998·72

Såsom synes, är arbetsförtjensten störst för arbetarne i åldern 40—55 år. Märkligt är dock, att de *ogifta* arbetarne i nyssnämnda åldersklass hafva en lägre genomsnittlig årsinkomst än de *gifta* arbetarne inom åldersklasserna 25—40 och 55—70 år.

Beträffande arbetarnes årsinkomst i genomsnitt tillåta vi oss här — med hänvisande i öfrigt till tab. 23¹⁾ — att i nedanstående tablå sammanföra de häröfver föreliggande uppgifterna för arbetarne inom de viktigare yrkesspecialiteterna.

Årsinkomst i genomsnitt inom vissa yrkesspecialiteter:

	Gifta och f. d. gifta arbetare.	
	Antal.	Medelinkomst, kronor.
<i>Högt aflönade:</i>		
Förmän	114	1,344·73
Metallarbetare	17	1,166·25
Maskinuppsättare	58	1,134·10
Gjutare	371	1,113·35
Kopparslagare	32	1,094·30
Smegrare och slipare	40	1,089·28
Smeder	237	1,088·20
Svarfvare	253	1,036·85

O. S. V.

¹⁾ Angående årsinkomsten i genomsnitt för fasta arbetare (gifta och ogifta tillsammans) dels vid skilda arbetsställen, dels inom olika specialiteter, se tab. 31 A kol. 9 och tab. 31 B kol. 9 (afse endast 4,765 arbetare).

	Gifta och f. d. gifta arbetare.	
	Antal.	Medelinkomst, kronor.
Lågt aflönade:		
Handtlangare (gjuteri-).....	77	762·34
» (smides-).....	112	757·03
» (maskin-).....	43	757·97
»Öfriga arbetare».....	177	759·99
O. S. V.		

För en gift mekanisk verkstadsarbetare utgör årsinkomsten i medeltal 998 kronor 72 öre. Endast för ofvan nämnda fyra yrkeskategorier — handtlangare (dock icke inom plåtslagare-verkstaden) och »öfriga arbetare» — är medelinkomsten för år, hvad gifta arbetare beträffar, lägre än 800 kronor.

Lägst är årsinkomsten, för samtliga gifta arbetare i genomsnitt, i Sköfde (kronor 731·63) och i Ystad (kronor 764·17) samt i Kristianstad, Kristinehamn och Motala (något mera än 800 kronor på hvar och en af dessa platser), högst åter i Stockholm (vid verkstaden n:o 1 kronor 1,348·10), Eskilstuna, Landskrona (verkstaden n:o 1), och Söderhamn (med 1,100 à 1,200 kronor vid samtliga verkstäder). I Göteborg är medelårsinkomsten för de gifta arbetarne kronor 988, i Malmö 980 o. s. v.

Vexlingen af årsinkomstens storlek för arbetarne inom vissa yrkesgrupper å olika arbetsorter tydliggöres jemväl af de uti tab. 24 sammanförda omfattande medeltalsberäkningar, hvarvid afseende endast blifvit fästadt vid de *vanne*, fasta arbetarne inom några vigtigare yrkeskategorier. Till underlättande af en öfverblick af ifrågavarande tabells innehåll meddelas här uti tab. litt. V en tablå, uti hvilken dock endast de största afvikelserna från de för samtliga orter gällande medelaflöningar kommit till synes.

Att *aflönings* form (tidlön eller ackordlön) icke skall vara utan ett väsentligt inflytande på arbetsförtjenstens storlek, måste man redan på förhand vara böjd att antaga, och att så äfven är förhållandet, bestyrkes af de uti tab. 30—32 sammanställda sifferuppgifter¹⁾, hvilka afse 4,765 fasta arbetare, fördelade på

¹⁾ Att aflöningen efter ackord högst betydligt bidragit till arbetsförtjenstens stegring, framgår jemväl af den uti det föregående anställda jämförelsen mellan den af arbetarne faktiskt uppburna arbetslönen — per år eller per vecka — och arbetslönen, sådan den kunnat beräknas på grundvalen af de utaf arbetarne lemnade uppgifter angående timpenningens storlek.

Tab. litt. V. Årsinkomst i genomsnitt för vuxna, fasta arbetare å skilda arbetsorter.

	Årsin- komst i genom- snitt, kronor.		Årsin- komst i genom- snitt, kronor.
Gjutare: i medeltal	1,056 ³²	Maskinuppsättare o. filare (forts.)	
<i>Högst aflönade i:</i>		Kristinehamn.....	721 ²⁶
Stockholm.....	1,471 ⁶²	Trollhättan.....	741 ⁶³
Eskilstuna.....	1,433 ⁰¹	Karlstad.....	799 ⁰⁷
Halmstad.....	1,281 ⁶⁴	Maskinarbetare: i medeltal	936 ⁰⁴
<i>Lägst aflönade i:</i>		<i>Högst aflönade i:</i>	
Arboga.....	642 ⁸⁰	Stockholm.....	1,281 ⁵³
Kristinehamn.....	828 ⁴²	Eskilstuna.....	1,055 ⁷⁸
Ystad.....	835 ⁵⁸	Landskrona.....	1,040 ⁸¹
Smeder: i medeltal	1,068 ⁶⁶	Söderhamn.....	1,036 ²³
<i>Högst aflönade i:</i>		<i>Lägst aflönade i:</i>	
Stockholm.....	1,392 ⁶⁶	Ystad.....	652 ⁰⁶
Halmstad.....	1,239 ³¹	Sköfde.....	666 ¹⁸
Eskilstuna.....	1,221 ³⁹	Motala.....	731 ⁵⁸
<i>Lägst aflönade i:</i>		Göteborg.....	779 ⁶⁰
Ystad.....	738 ⁹⁸	Snickare och timmermän:	
Karlstad.....	766 ²¹	i medeltal.....	964 ⁴²
Sköfde.....	799 ⁸⁸	<i>Högst aflönade i:</i>	
Plåtslagare: i medeltal	977 ⁶¹	Stockholm.....	1,183 ²⁸
<i>Högst aflönade i:</i>		Eskilstuna.....	1,130 ⁰⁹
Stockholm.....	1,137 ⁶⁴	Söderhamn.....	1,129 ⁸⁸
Eskilstuna.....	1,090 ⁵⁶	<i>Lägst aflönade i:</i>	
Göteborg.....	1,070 ⁷⁵	Sköfde.....	510 ¹⁰
Malmö.....	1,034 ³⁰	Ystad.....	689 ²⁰
<i>Lägst aflönade i:</i>		Trollhättan.....	708 ⁹³
Ystad.....	622 ⁰¹	Motala.....	770 ⁴¹
Motala.....	720 ⁹¹	Handtlångare: i medeltal	753 ⁵⁰
Lund.....	770 ⁸³	<i>Högst aflönade i:</i>	
Maskinuppsättare och filare:		Landskrona.....	938 ⁹⁹
i medeltal.....	964 ¹³	Stockholm.....	893 ⁸⁵
<i>Högst aflönade i:</i>		Göteborg.....	874 ⁵³
Stockholm.....	1,172 ⁹²	Eskilstuna.....	858 ⁹⁰
Köping.....	1,103 ⁹⁹	<i>Lägst aflönade i:</i>	
Eskilstuna.....	1,094 ⁴⁴	Sköfde.....	519 ⁶¹
Söderhamn.....	1,067 ⁶⁸	Kristinehamn.....	549 ⁸²
<i>Lägst aflönade i:</i>		Motala.....	618 ⁵⁶
Ystad.....	690 ⁸³	Kristianstad.....	623 ⁹⁴
Motala.....	702 ⁶⁷		

23 olika verkstäder. Af ifrågavarande tabeller redogör tab. 30 för den utsträckning, uti hvilken fasta arbetare varit aflönade efter ackord, tab. 31 framställer medelaflöningen för samma arbetare, grupperade efter den utsträckning, i hvilken ackordsarbete förekommit, hvarefter uti tab. 32 meddelas en öfversigt af de till här afhandlade fasta arbetare utbetalda aflöningar, fördelade efter tid- och ackordlön, för vissa specialitetsgrupper vid skilda arbetsställen.

Under hänvisning i öfrigt till tabellerna, vilja vi här endast framlägga de hufvudsakliga resultat, som af desamma framgå. Vi konstatera sålunda till en början, att af de 4,765 fasta arbetare, rörande hvilka uppgifter i nu berörda afseenden föreligga, icke mindre än 3,722, d. ä. öfver 78 %, varit aflönade — i större eller mindre grad — efter ackord, under det att aflöningen för 1,043 arbetare uteslutande beräknats efter tid. I arbetslöner hafva under år 1898 till ifrågavarande 4,765 arbetare utbetalats sammanlagdt 4,247,606 kronor, hvaraf 1,326,066 kronor, eller närmare en tredjedel (31·2 %), utgått i ackordlöner. Till belysande af ackordlönens större eller mindre användning vid skilda arbetsställen meddela vi, på grundvalen af slutsiffrorna i tab. 32 (kol. 39 och 40), följande tablå, uti hvilken afseende endast blifvit fästadt vid de arbetsställen, som i detta afseende sins emellan förete de största afvikelserna.

Ackordlön vid skilda arbetsställen:

	Procent af hela arbets- lönen.		Procent af hela arbets- lönen.
i Husqvarna.....	¹⁾ 100·0	i Helsingborg	0·3
» Eskilstuna	64·5	» Söderhamn	1·4
» Stockholm: Fabrik 7	51·5	» Hernösand	2·6
» Ystad	28·5	» Kristinehamn.....	4·7
» Halmstad ...	28·4	» Arboga	6·0
» Sköfde	27·1	» Kristianstad	7·5
» Karlstad	21·8	» Motala	7·7

¹⁾ Jfr dock anmärkningen å sid. 332.

Vid de stora verkstäderna nr:is 2 och 5 i Stockholm hafva af hela den under år 1898 till fasta arbetare utbetalta arbetslönerna resp. 10·3 och 11·5 % utgått för arbete på ackord.

Beträffande vexlingarne i förevarande hänseende för de olika arbetsställesnas särskilda yrkesgrupper referera vi till de detaljerade upplysningar, som innehållas i tab. 32.

Enligt hvad tab. 30 upplyser, har af de arbetare (3,722), för hvilka hela eller någon del af arbetslönerna beräknats efter ackord, ackordlönen utgått

för 1,138	eller 30·6 %	med mindre än 10 %
» 677	» 18·2 » »	10—20 »
» 714	» 19·2 » »	20—30 »
» 205	» 5·5 » »	30—50 »
» 104	» 2·8 » »	50—80 »
» 884	» 23·7 » »	öfver 80 »

af hela aflöningen.

I den största omfattningen synes aflöning efter ackord tillämpas i Husqvarna och Eskilstuna. Sålunda hafva, hvad Husqvarna beträffar, så godt som samtliga arbetare aflönats efter ackord, och af 227 fasta arbetare vid verkstaden i Eskilstuna hafva 174 åtnjutit ackordsaflöning till ett belopp, som öfverstigit hälften af 1898 års hela aflöning. Arbetare, för hvilka ackordlönens andel uti aflöningens hela belopp utgjort 30 % eller deröfver, förefinnas dessutom till relativt stort antal vid verkstäderna i Malmö, Trollhättan, Skövde och Karlstad. Uteslutande efter tid hafva i allmänhet endast få fasta arbetare vid hvarje verkstad varit aflönade; afsevärdt stort är dock antalet uteslutande tidlönare i Lund, Helsingborg, Kristinehamn, Arboga och Söderhamn samt, derest hänsyn tages till deras absoluta antal, jemväl i Motala och Trollhättan. Särskildt lågt åter är antalet arbetare, aflönade uteslutande efter tid, i Ystad och Köping m. fl. städer.

Att ackordsarbete allmännast påfordras af de mera yrkes-skickliga arbetarne, ligger i öppen dag och bestyrkes till fullo af tab. 30 B, till hvilken vi i detta afseende hänvisa.

Tab. 31 afser att utvisa det inflytande, som beträffande de fasta arbetarnes årsaflöning utöfvas af den större eller mindre grad, i hvilken de arbetat på ackord. För detta ändamål hafva

i tabellen upptagits medellönerna för de grupper af arbetare, som i tab. 30 ingå. Det är naturligt, att genom detta förfarings-sätt ackords aflönings inverkan på löneinkomsten icke i full renhet kunnat framläggas, enär antalet arbetare i de flesta grupper är ringa och följaktligen tillfälliga omständigheter, såsom olika yrkesskicklighet o. d., i vissa fall kunnat utöfva inflytande. Emellertid framgår af tab. 31 A, att en betydlig ökning af medel-aflöningen vid högre grad af ackordsarbete synes ega rum sär-skildt vid de verkstäder, der sådant arbete i större utsträckning användes, såsom vid verkstäderna i Eskilstuna, Malmö, Ystad, Sköfde och Köping, ehuru äfven vid dessa verkstäder ett par undantag från den allmänna regeln förekomma.

Mindre utpräglad karaktär i detta hänseende visar tab. 31 B, uti hvilken arbetarne äro fördelade efter specialiteter. Men dervid är att märka, att, såsom af tab. 32 framgår, de olika verkstäderna — beträffande användningen af ackordsarbete äfven inom en viss specialitet — följa mycket olika principer, till följd hvaraf det kan inträffa, att vid en verkstad med lägre aflöningar användes mycket ackordsarbete och tvärtom. Så har t. ex. till följd af de relativt låga aflöningarna åt arbetare vid Husqvarna, hvilka samtliga upptagits såsom uteslutande ackordsarbetare, medelaflöningen för samtliga arbetare med öfver 80 procents ackords aflöning sänkts från 1,195 till 995 kronor och i motsva-rande proportion för de särskilda specialiteterna.

Den sista af tabellerna rörande arbetarnes löneförhållanden — tab. 33 — sammanfattar de af 2,810 arbetare afgifna svar å den under mom. 7 i frågeformulär B framställda frågan: »till hvilket belopp kan Ni beräkna Eder veckoinkomst *högst* vid uteslutande ackordsarbete?»¹⁾ Ifrågavarande tabellariska samman-

¹⁾ I detta sammanhang anse vi oss böra omnämna, att den under mom. 7 i fråge-formulär B framställda sista frågan: »Kan Ni *med säkerhet* uppgifva storleken af Eder årsinkomst vid verkstaden under år 1898 och i sådant fall, huru stor har denna Eder inkomst varit», endast i rena undantagsfall kunnat af arbetarne besvaras. Som vidare ett par af agenterna missförstått syftet med denna fråga — hvilket varit att ut-röna, huru många arbetare, som sjelfva kunde gifva korrekt besked om sin arbetsför-tjänst under det före undersökningarnes utförande närmast förflutna året — och till följd af de i regel uteblifna svaren i denna punkt, efter att å verkstadskontoret hafva inhemtat upplysning angående de olika arbetarnes årsinkomst, å formulären inskrifvit svaren, har denna del af det inkomna materialet icke kunnat bearbetas.

ställning är äfven i viss mån egnad att belysa det inflytande, som ackordsaflöningen utöfvat på arbetsförtjenstens storlek, och hafva vi för att tydligt påvisa denna stegring sammanställt uppgifterna angående den högsta åtnjutna veckoinkomsten vid utslutande ackordsarbete med arbetarnes veckoinkomst, beräknad efter timpenningens belopp. Det torde emellertid icke vara ur vägen att påpeka, att — enligt agenternas samstämmiga vittnesbörd — de i detta afseende af arbetarne lemnade uppgifter i en del fall icke lära vara så alldeles exakta, hvadan några vidtgående slutsatser icke gerna kunna byggas på tabellens siffror. Då tabellen i öfrigt icke synes oss tariffva någon vidare utläggning, inskränka vi oss till att hänvisa till densamma — särskildt till dess kol. 27, af hvilken framgår den högsta ökning i veckolönen, då uteslutande ackordsarbete förekommit, i medeltal för olika yrkesspecialiteter.

Frågan: »är ordinarie *timpenning* garanterad vid ackordsarbete?» har blifvit framställd till såväl hvarje arbetsgifvare som till hvarje särskild arbetare. Af 26 arbetsgifvare, som besvarat nu nämnda spörsmål, hafva 17 svarat obetingadt *ja*; 7 hafva svarat *nej* och 2 — af hvilka en i Stockholm — hafva uppgifvit, att dylik garanti i allmänhet lemnas, ehuru icke alltid. Af arbetarne — vid samtliga verkstäder — hafva åter 6,123 uppgifvit, att vid utförande af ackordsarbete en viss minimitimpenning varit dem af arbetsgifvaren garanterad. Att märka är, å ena sidan, att ett mindre antal arbetare vid verkstäder, hvilkas innehafvare förklarat sig icke lemna en dylik garanti, dock synas hysa den uppfattningen, att vid arbete på ackord en minimiaflöning per timme varit dem tillförsäkrad, samt, å andra sidan, att ett större antal arbetare vid flere verkstäder, der bestämmelse om garanterad minimitimpenning, enligt arbetsgifvarnes uppgifter, blifvit träffad, icke synes ega kännedom om, att de utföra ackordsarbete under denna garanti. Anmärkas bör likväl, att flertalet arbetare, som icke i förevarande afseende lemnat uppgift, utgöres af sådana, som arbeta mot uteslutande tidlön.

Såsom redan i det föregående anförts, förekommer ackordsarbete — mer eller mindre allmänt — vid samtliga redovisade verkstäder. 21 — af 26 arbetsgifvare, som derom lemnat besked — hafva uppgifvit, att, utom ackordsarbete för enskilda

arbetare, vid deras verkstäder jemväl förekommit aflöning efter s. k. *gruppäckord*. Rörande de villkor, på hvilka dylikt arbete utlemnats till arbetarne, hafva emellertid icke närmare upplysningar kunnat erhållas än att ersättningen för ackordsarbete, utfördt af grupper af arbetare, pläгат fördelas bland de i arbetet deltagande än i förhållande till timpenningens storlek, än efter öfverenskommelse mellan arbetarne sjelfva o. s. v.

Vidkommande *dagen för aflönings utbetalande* föreligga af arbetsgifvarne lemnade uppgifter beträffande 25 verkstäder. Vid 15 arbetsställen, hvaribland befinna sig alla Stockholmsverkstäderna, utbetalas aflöningen en gång i veckan, under det att vid öfriga 10 verkstäder ordinarie aflöningsdag infaller endast hvar fjortonde dag. I öfrigt utbetalas aflöningen på lördag i 5 fall — alla, på ett undantag när, i Stockholm; på fredag i 14 fall; på onsdag i ett fall — i Husqvarna — samt på tisdag i 5 fall — samtliga i Skåne.

I detta sammanhang torde böra omnämnas, att det enligt arbetsgifvarnes uppgifter synes vara temligen vanligt, att *förskott å arbetslönen* utlemnas i form af lån, hvilka dock endast under särskildt ömmande omständigheter öfverstiga det belopp, arbetaren brukar uppbära i arbetslön per vecka. Oftast afbördar sig arbetaren sin sålunda åsamkade skuld på det sätt, att vid hvarje aflöningsstillfälle ett mindre belopp afdrages å det intjenta beloppet, intill dess lånesumman blifvit betäckt. Till följd deraf att lånebeloppen i allmänhet äro skäligen ringa, torde några nämnvärda olägenheter knappast kunna sägas vara förenade med detta »lånesystem». 9 arbetsgifvare hafva dock uttryckligen förklarat, att förskott å arbetslönen i form af lån icke af dem lemnas till arbetarne. Å andra sidan har det af ett par arbetsgifvare vid verkstäder, der aflöningen icke utbetalas oftare än hvar fjortonde dag, meddelats, att dylika förskott temligen allmänt förekommit samt pläгат lemnas under sådana veckor, då ordinarie aflöningsdag icke infaller, hvarvid arbetarne såsom förskott uppbära den aflöning, som belöper sig på den närmast föregående arbetsveckan. I en del fall lemnas ock vid ackordsarbete — särskildt längre sådant — förskott med mindre be-

lopp i proportion till den arbetarne vid utförande af dylikt arbete garanterade timpenning.

Särskilda förmåner utöfver arbetslönen, hvilka hafva inflytande på densammas storlek, åtnjutas, såsom vi redan i förbigående omnämnt, jemförelsevis ofta af arbetarne vid våra större mekaniska verkstäder. Värdet af afsevärdare dylika förmåner hafva — vi upprepa det ännu en gång — inräknats uti den för de fasta arbetarne i det föregående redovisade årsinkomst. Så långt de inkomna uppgifterna göra sådant möjligt, skola vi här i sammanträngd form anföra de särskilda förmåner af olika slag, som kommit arbetarne till godo. Tyvärr är dock hvad i förevarande afseende meddelats — af såväl arbetsgifvare som arbetare — icke af den beskaffenhet, att vår redogörelse i denna punkt kan blifva vare sig allsidig eller uttömmande.

Fri bostad är den till värdet förnämsta af de särskilda förmåner, som beredts arbetare vid en del verkstäder. Enligt 26 arbetsgifvares uppgifter har *fri bostad* endast vid 7 verkstäder upplåtits åt arbetare, nämligen vid verkstaden n:r 1 i Stockholm åt 216 arbetare, vid verkstaden n:r 4 i Stockholm åt förmän och några äldre arbetare, vid verkstaden i Husqvarna åt pensionärer, vid verkstaden i Söderhamn åt ett större antal arbetare, vid verkstaden i Hernösand åt 39 familjer o. s. v. För de af arbetarne i detta afseende lemnade uppgifter hafva vi redan redogjort uti kapitlet rörande deras bostadsförhållanden (se sid. 107 och följ.).

Hyresbidrag hafva, enligt arbetsgifvarnes uppgifter, utgått till ett större eller mindre antal arbetare vid 6 verkstäder, hvaribland 3 i de norrländska städerna. Vid verkstaden n:o 1 i Stockholm hafva under år 1898 såsom hyresbidrag till arbetare utbetalats sammanlagdt 9,204 kronor 50 öre; vid verkstaden i Oskarshamn har för samma ändamål utgifvits 3,938 kronor; vid verkstaden n:o 2 i Gefle åtnjuta de i tjensten äldste arbetarne 50 à 150 kronor, i Söderhamn erhålla 30 arbetare 30 à 135 kronor per år och i Hernösand hafva 19 arbetare 12 kronor i månaden, allt såsom bidrag till hyran. Vid flere verkstäder bor en del af arbetspersonalen i verkstadens hus mot visst hyresbelopp — i allmänhet lägre än de å platsen gällande hyrespri-

ser — hvilket i regel erlägges på sådant sätt, att för hvarje aflöningsdag göres ett mindre afdrag å arbetarnes lön.

Af de vid undersökningen anträffade arbetarne hafva inalles 352 — hvaraf 151 i hufvudstaden — förklarat sig åtnjuta hyresbidrag nämligen:

129 med	20--50 kronor
159 »	50—75 »
48 »	75—125 »
16 »	öfver 125 »

allt per år räknadt. Ifrågavarande arbetare voro fördelade på 20 — af 32 redovisade — verkstäder, men endast vid 5 af dessa verkstäder har, såsom ock framgår af arbetetsgifvarnes ofvan anförda uppgifter, hyresbidrag utgått till ett större antal arbetare. För fullständighetens skull kunna vi tillägga, att 45 gjutare, 11 smeder, 24 pannplåtslagare, 74 filare, 41 svarfvare, 79 andra maskinarbetare, 37 snickeriarbetare o. s. v. förklarat sig af arbetsgifvaren bekomma bidrag till hyran.

Gratifikationer till vexlande belopp hafva vid ungefär halfva antalet verkstäder plägat tilldelas någon gång hela, men i regel endast en mindre del af arbetspersonalen. I de få fall, då närmare upplysningar lemnats angående de omständigheter, som föranledt gratifikationers utdelande, har uppgifvits, att dylika ofta utgått till jul eller midsommar. I allmänhet hafva dock gratifikationer utbetalats mera såsom *premier* för ett väl utfördt eller särskildt forceradt större arbete; i ett par, tre fall hafva dylika premier bestämts skola utgå för af arbetare föreslagna förbättringar i arbetsmetoder etc.¹⁾

De gifta arbetarne vid verkstaden i Husqvarna hafva under år 1899 tilldelats ett särskildt *dyrtidstillägg*, hvilket utgått med 2 kronor för hvarje aflöningsdag (en gång hvar annan vecka) jemte ett extra tillskott af 25 öre för hvarje barn — utom ett — som icke kunnat bidraga till sitt uppehälle.

¹⁾ Här torde äfven böra omnämnas, att arbetarne, vid arbete utom verkstaden, på samma ort i allmänhet och å främmande ort i regel åtnjuta särskilda förmåner med vexlande belopp, i senare fallet antingen med en viss summa per dag, eller ock med särskild förhöjning — 25 å 50 % — af den arbetslön, som skulle utgått för ett liknande arbete, derest detsamma utförts inom verkstadsområdet. Vid resor i verkstadens ärenden utgå ofta dessutom kostpenningar; *fri kost* åtnjutes under andra förhållanden icke af några bland verkstädernas arbetare.

I detta sammanhang synes det oss vara af särskildt intresse att något närmare redogöra för den vid en verkstad i Stockholm — *Atlas* — träffade anordning att bereda förvaltnings- och arbetspersonalen *andel i vinsten*. Med vederbörligt tillstånd meddela vi här in extenso det i detta afseende af bolagets styrelse utfärdade reglemente, hvilket är af följande lydelse:

Reglemente.

1.

Från den 1 januari 1891, så länge Bolaget ej annorledes bestämmer, skall en bestämd andel af den under året af Bolagets rörelse uppstående behållning lemnas vissa af Nya aktiebolaget *Atlas*' biträden och arbetare för visadt nit och omtanke.

Dessa benämnas intressenter och andelen premie.

Såsom behållning anses det öfverskott af årets rörelse, som återstår, sedan alla omkostnader, ränta å bolagets skulder, med undantag af aktiekapitalet, samt högst fem procent afskrifning å inventarierna beräknats.

2.

Bolagets Styrelse eger att till intressenter utse sådana biträden och arbetare, som efter minst 1 års oafbruten tjänst hos Bolaget hafva förmans vitsord om nit och duglighet samt hafva fyllt 21 år.

3.

Det hvarje intressent tillkommande beloppet bestämmes i förhållande till den ordinarie aflöning, han under senast förflytna året hos Bolaget uppburit, hvarvid dock iakttages, dels att för intressent, som 10 år varit i Bolagets tjänst, andelen beräknas såsom om hans aflöning varit 50 % högre än den uppburna ordinarie aflöningen, dels att extra arvoden, uppkomna genom ackord, öfvertidsarbete, resor eller dylikt, icke tagas med uti beräkning.

4.

En tredjedel af den intressent tillkommande premie utbetalas till honom, såvida han då är kvar i tjänst. Den 1 juni: öfriga två tredjedelar insättas i hans namn och med de förbehåll, här nedan stadgas, uti kapitalförsäkringsanstalt.

Om intressent så önskar, insättes jemväl förstnämnda tredjedel åt honom på samma sätt.

5.

Då intressent i 25 år utan afbrott varit i Bolagets eller Aktiebolaget *Atlas*' tjänst, skola de på hans namn insatta medel till honom utbetalas. Sammaledes sker, när intressent uppnått 55 lefnadsår, antingen han då kvarstår i bolagets tjänst eller icke.

Afider intressent före nyssnämnda tid, tillfaller hans samlade premie den afidnes rättsinnehafvare.

Intressent, som blifvit på grund af graverande anmärkning afskedad, förlorar rätt till premie för året.

7.

Hvarje intressent erhåller en bok, hvori de belopp antecknas, som insättas i hans namn.

8.

Då intressent anses vara särskildt fästad vid Bolaget och framför mer tillfällige arbetare berättigad till stadigvarande sysselsättning, kan intressent icke definitivt afskedas utan Styrelsens beslut.

9.

De belopp, af hvad slag de vara må, som enligt detta reglemente tillkomma intressent eller dennes arftagare, kunna ej blifva föremål för tvist vid domstol. De få ej pantsättas, belånas eller utmätas.

10.

För att understödja Bolagets Styrelse vid detta reglementes tillämpning, bildas en »rådgivande komité», bestående af Verkställande Direktören, 1:e Ingeniören, de två i tjensten äldste verkmästarna och de fem i tjensten äldste arbetarne från verkstadens olika afdelningar. Rådgivande komitén sammanträder på kallelse af Bolagets styrelse.

11.

Då räkenskaperna för ett arbetsår äro afslutade, må bokslutet granskas af den rådgivande komitén, för bedömande af hvad som utgör det senaste årets behållning.

12.

Bolagets Styrelse afgör, sedan den inhemtat rådgivande komiténs åsigt, hvarje meningsskiljaktighet rörande detta reglementes tillämpning.

Tillägg.

Af den andel i Bolagets behållning, som enligt § 1 bestämts skola lemnas till vissa af Bolagets biträden och arbetare, skall på sätt Styrelsen årligen bestämmer en femtedel utgå till de tjenstemän och förmän, som dertill af Styrelsen utses. Återstoden fördelas på i § 3 omfördäldt sätt mellan de af Bolagets arbetare, som äro intressenter.

Stockholm i mars 1895.

STYRELSEN.

Genom välvilligt tillmötesgående från verkstadschefen, direktör Oscar Lamm hafva vi äfven satts i tillfälle att här lemna en redogörelse rörande den af såväl arbets- som förvaltningspersonalen vid Atlas verkstäder under åren 1891—1899 åtnjutna andel i bolagets vinst, hvilken redogörelse sammanfattas uti nedanstående tabell.

Tab. litt. X. Vinstandel för personalen vid Atlas' verkstäder under åren 1891—1899.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Arbetspersonalen.						Förvaltningspersonalen.			Summa vinst- andel kronor.
År.	Hela antalet arbeta- re.	Deraf intres- senter.	Utdelning.			Antal intres- senter.	Utdelning.		
			Kontant, kronor.	Insatt, kronor.	Procent af aflö- ningen.		Kontant, kronor.	Insatt, kronor.	
1891	550	146	4,217	8,387	8.5	—	—	—	12,604
1892	518	—	—	—	—	—	—	—	—
1893	510	137	2,521	4,787	4.92	14	—	1,435	8,743
1894	553	181	8,866	16,170	13.37	23	2,443	3,815	31,294
1895	582	192	10,263	17,104	13.84	23	2,537	4,305	34,209
1896	641	228	7,966	12,330	8.43	22	1,700	3,370	25,366
1897	770	215	13,149	18,869	13.58	22	3,281	5,860	41,159
1898	765	229	14,160	18,924	12.86	24	3,681	5,170	41,935
1899	776	268	37,581	43,503	25.93	28	8,470	11,800	101,354

Fri läkarevård, på arbetsgifvarens bekostnad, åtnjutes af arbetarne vid 22 verkstäder, och hafva arbetsgifvarne i ytterligare 3 fall genom för detta ändamål till arbetarnes sjuk-kassor lemnade understöd tillförsäkrat sina arbetare nämnda förmån; endast beträffande en enda verkstad har uttryckligen förklarats, att fri läkarevård genom arbetsgifvarens åtgörande icke kommer arbetarne till godo. *Fri medicin* i händelse af sjukdom erhålla arbetarne vid 10 verkstäder, hvarjemte arbetsgifvarne i ytterligare några fall genom bidrag till sjukkassa ansett sig hafva äfven i detta afseende sört för sina arbetare. *Fri sjukhusvård* hafva arbetsgifvarne endast i 3 fall förklarat sig direkt bestå sina arbetare, hvarförutom dylik förmån af andra arbetsgifvare endast beviljas i särskildt ömmande fall, på grund af olycksfall i arbetet etc. Direkt *begravningshjälp* utbetalas af verkstadskontoren i enstaka undantagsfall och då endast, för så vidt särskildt ömmande omständigheter föreligga. Indirekt hafva emellertid ett flertal arbetsgifvare beredt sina arbetare jemväl dessa sistnämnda förmåner genom bidrag till arbetarnes sjuk- och begravningskassor.

Dessutom äro arbetarne tillförsäkrade vid halfva antalet verkstäder *ålderdomsunderstöd* samt vid 12 verkstäder understöd åt efterlevande *enkor och barn*, för hvilka ändamål i allmänhet äro afsatta ofta högst betydande pensionsfonder (hvarom närmare i det följande). Vi anmärka här endast, att dylika till arbetarnes bästa särskildt afsatta fonder i regel saknas vid verkstäderna i Malmöhus län, men deremot existera vid alla verkstäder å öfriga orter, som lemnat uppgifter enligt frågeformulär A.

Flertalet arbetare vid våra större mekaniska verkstäder äro på föranstaltande af arbetsgifvaren i en eller annan form *försäkrade mot olycksfall*. Endast vid 3 af de här afhandlade verkstäderna, med ett sammanlagdt arbetareantal af 482, hafva från arbetsgifvarnes sida icke vidtagits någon som helst åtgärd för arbetarnes olycksfallsförsäkring. Uti 9 andra fall är verkstaden sjelf försäkringsgifvare, i det att antingen finnas särskilda, för ändamålet afsatta försäkringsfonder, eller ock hafva arbetsgifvarne förklarat sig i händelse af olycksfall bland personalen utbetala ersättning, hvilken utgår än med visst belopp per dag (i Eskilstuna och Köping 1 krona, i Trollhättan 1 krona 50 öre), än med

arbetarnes hela (i Husqvarna) eller halfva (i Sköfde) medellön, än efter samma beräkningsgrund, som om den skadade arbetaren varit olycksfallsförsäkrad i särskildt försäkringsbolag, än med en rund summa på en gång (500 à 1,000 kronor) o. s. v. Vid de 19 öfriga verkstäderna är hela arbetspersonalen¹⁾ direkt olycksfallsförsäkrad i försäkringsbolag²⁾; emellertid betalar arbetsgifvaren endast i 12 fall hela premien för sina arbetares olycksfallsförsäkring, och få arbetarne sjelfva i öfriga 7 fall betala ungefär hälften eller — i ett fall — mindre del af försäkringspremien, hvilken vanligen utgår för ett ersättningsbelopp af 1,000 kronor vid genom olycksfall förorsakad fullständig invaliditet eller vid olycksfall med dödlig utgång.

En iakttagelse, som torde vara värd att i detta sammanhang anteckna, är, att arbetarne ofta nog icke ega kännedom om den förmån, som genom försäkring mot olycksfall blifvit dem af arbetsgifvaren beredd, i det att nämligen ett icke obetydligt antal arbetare på undersökningsförrättarens fråga: »är Ni försäkrad mot olycksfall?» svarat *nej*.

Löneafdrag till afsevärda belopp pläga endast förekomma i sådana fall (vid 9 verkstäder), då arbetare mot erläggande af ett särskildt hyresbelopp bo uti verkstadens hus. Allmänt uttagas i en eller flera poster arbetarnes afgifter till de vid verkstäderna förefintliga sjuk- och begravningskassor samt till olycksfallsförsäkringspremier, der sådana till en del betalas af arbetarne sjelfva, genom motsvarande afdrag å lönen.

I tvenne fall — vid verkstäderna i Trollhättan och Sköfde — erläggas arbetarnes krono- och kommunalutskylder af arbetsgifvaren, hvarvid dock en deremot svarande afkortning å lönen eger rum.

Vid flertalet verkstäder förefinnas derjemte — såsom redan i ett föregående kapitel blifvit relateradt — i arbetsreglemente eller genom gällande praxis föreskrifter om *plikter*, hvilka drabba arbetarne vid för sen ankomst, vid försummelse att aflenna nummerbrickor eller aflöningsböcker på bestämd tid och plats etc.

¹⁾ Så långt försäkringsreglerna sådant medgifva. För arbetare under eller öfver en viss ålder — vanligen under 16 och öfver 65 år — meddelas nämligen i allmänhet icke olycksfallsförsäkring.

²⁾ Angående de af arbetsgifvarne för personalens olycksfallsförsäkring utbetalta premier hänvisas till bihangstabell II kol. 64: de i *sagda* kolumn redovisade försäkringspremier — andra än för brandförsäkring — atse nämligen i allmänhet verkstadens omkostnader för personalens försäkring mot olycksfall.

Den under mom. 8 i frågeformulär B till arbetarne ställda anmaning att lemna uppgift angående bisysselsättning, hvilken skänker inkomst, äfvensom angående hustruns ungefärliga, genom arbete åt andra förvärfvade arbetsförtjenst under året, synas arbetarne temligen allmänt varit mycket obenägna att hörsamma; undersökningsförrättarne hafva nämligen vid uppgifternas öfverlemnande förklarat, att de uti dessa båda afseenden lemnade svaren helt visst icke finge anses vara fullständiga eller tillförlitliga.

Under sådana förhållanden vilja vi endast omnämna, att 280 arbetare förklarat sig hafva *biinkomst* utöfver aflöningen för verkstadsarbetet, och belöpte sig, enligt deras egna uppgifter, inkomsten af dylikt arbete under år 1898 i halfva antalet angifna fall till öfver 100 kronor. Anmärkningsvärdt stort är antalet arbetare, som skaffat sig intägt genom bisysselsättning, i Husqvarna och Motala (öfver 50 på hvardera platsen).

228 arbetare hafva uppgifvit *hustruns arbetsförtjenst* till mindre än 100 kronor i 74 fall

100—200 » » 51 »

200—300 » » 30 »

öfver 300 » » 28 » o. s. v.

121 af dessa hustrur hafva haft arbete utom hemmet (43 mot en arbetsförtjenst öfverstigande 200 kronor), och hafva flertalet af dessa haft anställning i industriens tjänst, hvaraf följer, att de flesta i arbete utom hemmet sysselsatta hustrur till mekaniska verkstadsarbetare förefunnits i våra största städer (i Stockholm 33, i Malmö 20, i Göteborg 16 o. s. v.).

Återstår slutligen att med några ord redogöra för de upplysningar, som genom förevarande undersökningar blifvit inhemtade rörande de mekaniska verkstadsarbetarnes *löneförhållanden under äldre tider*. De uppgifter, som i detta afseende stått att erhålla, äro sammanförda uti bihangstabell I, hvarjemte tab. 28 och 29 äro egnade åt en framställning af lönernas stegring under den senaste tiden närmast före undersökningarnes utförande. Äfven om nu — såsom vi i det föregående upprepade gånger understrukit — uppgifterna angående timpenningens storlek icke

lämpa sig att skänka en klar och exakt bild af den utbetalta arbetslönens faktiska belopp, torde dock — åtminstone i brist på annat material — uppgifter angående de stegringar af timpenningen, som tid efter annan egt rum, utgöra ett tillräckligt material, för att man på grundvalen af detsamma skall kunna bilda sig en föreställning om, *huruvida* arbetarnes aflöningsförmåner ökats eller minskats från ett år till ett annat, ehuru man med stöd af dylika uppgifter visserligen icke kan afgöra, *huru stor* ökningen — eller minskningen — varit.

Skärskåda vi nu till en början innehållet uti tab. 28, skola vi finna, att af 9,702 arbetare, som lemnat uppgift om timpenningens storlek, innan densamma blef bestämd till det vid tiden för undersökningen gällande belopp, endast 165 uppgifvit sig arbeta mot en mindre timpenning än den, de närmast förut åtnjutit. Nära nog samtliga af dessa arbetare — af hvilka flertalet kommer på Stockholm, Malmö och Göteborg — utgöras af sådana personer, som endast en kortare tid haft anställning hos sin nuvarande arbetsgifvare, hvadan alltså minskningen i aflöningen i allmänhet kan häraf förklaras.

Hvad beträffar återstående 9,537 arbetare, har den *senaste ökningen* af timpenningen utgjort för

5,600	eller	58·7 %	mindre än	10 %
2,853	»	30·0 »		10—20 »
760	»	8·0 »		20—30 »
324	»	3·3 »		öfver 30 »

utöfver den förutvarande timpenningens belopp. För vexlingarne i förevarande afseende såväl å olika arbetsorter som inom skilda specialiteter lemnas uti tab. 28 detaljerade upplysningar, hvilka näppeligen torde erfordra någon vidare utläggning.

Vidkommande åter *tiden* för den senaste ökningen af timpenningen, hafva 9,442 arbetare derom lemnat besked. Enligt hvad tab. 29 gifver vid handen, har den senaste förhöjningen af timpenningen beviljats

år 1899	åt	7,616	eller	80·7 %
» 1898	»	1,288	»	13·6 »
» 1897	»	228	»	2·4 »
före » 1897	»	310	»	3·3 »

af de arbetare, hvilka i denna punkt ingått i svaromål. Vi finna sålunda, att af samtliga af undersökningsförrättarne anträffade arbetare 7,616 — d. v. s. 63·2 % af *hela* antalet — under den del af år 1899, som förflutit före de arbetsstatistiska

Tab. litt. Y. Timpenningens stegring under åren 1874—1898.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
Å r.	Timpenning i genomsnitt för samtliga arbetare.													
	Stockholm: Fabrik 2.	Esikilenna.	Husvarna. ¹⁾	Kristianstad.	Malmö.	Lund.	Helsingborg.	Halmstad.	Skofde.	Kerstad.	Kristinehamn.	Köping.	Söderhamn.	
1874	—	20 ⁰	—	—	—	20 ⁰	—	—	—	14 ⁵	16 ⁰	15 ⁵	—	
1875	—	22 ⁰	—	—	—	20 ¹	—	—	—	16 ⁵	16 ⁰	15 ⁹	—	
1876	—	23 ⁰	—	—	—	21 ²	—	19 ⁰	—	19 ⁵	17 ⁰	16 ²	—	
1877	—	24 ⁰	—	—	—	21 ⁵	—	20 ⁰	—	16 ⁵	17 ⁰	16 ⁵	—	
1878	—	25 ⁰	15 ⁵	—	—	20 ⁶	—	20 ⁰	—	16 ⁷	17 ⁰	17 ¹	—	
1879	—	25 ⁰	18 ⁰	—	—	18 ⁸	17 ⁰	20 ⁰	—	16 ¹	17 ⁰	17 ⁶	—	
1880	—	25 ⁰	19 ⁵	—	—	18 ⁹	17 ⁰	20 ⁰	—	16 ⁵	17 ⁰	17 ⁰	—	
1881	—	25 ⁰	19 ⁵	—	17 ⁵	19 ²	19 ⁰	20 ⁰	—	15 ⁴	17 ⁰	16 ⁷	—	
1882	—	25 ⁰	21 ⁰	—	18 ⁸	19 ⁵	19 ⁰	20 ⁰	—	14 ⁵	17 ⁰	16 ⁷	—	
1883	—	25 ⁰	23 ⁵	—	19 ²	19 ⁷	19 ⁰	20 ⁰	—	16 ²	18 ⁰	16 ⁵	—	
1884	—	25 ⁰	24 ⁰	16 ⁵	20 ⁴	20 ¹	19 ⁰	20 ⁰	15 ¹	16 ⁰	18 ⁰	16 ³	—	
1885	22 ⁶	25 ⁵	24 ⁵	16 ⁷	20 ⁶	20 ⁴	21 ⁰	20 ⁰	15 ²	17 ⁰	18 ⁰	17 ⁰	—	
1886	22 ⁸	25 ⁵	23 ⁵	16 ²	20 ⁴	20 ³	21 ⁰	20 ⁰	15 ⁷	16 ⁷	18 ⁰	17 ⁴	—	
1887	23 ⁰	25 ⁵	25 ⁵	15 ²	21 ¹	20 ³	20 ⁰	21 ⁰	14 ⁹	16 ⁶	18 ⁰	17 ⁷	—	
1888	23 ²	25 ⁵	26 ⁵	15 ⁵	20 ⁶	20 ⁵	19 ⁰	21 ⁰	14 ⁸	16 ²	18 ⁰	17 ⁴	20 ⁶	
1889	23 ⁶	26 ⁰	27 ⁰	16 ⁸	20 ³	20 ⁷	21 ⁰	22 ⁰	15 ⁴	16 ⁵	18 ⁰	18 ¹	21 ⁰	
1890	24 ⁴	26 ⁰	27 ⁵	17 ⁰	20 ⁶	21 ⁴	21 ⁰	22 ⁰	15 ⁰	19 ⁰	18 ⁰	19 ⁶	21 ⁸	
1891	24 ⁴	26 ⁵	30 ⁵	18 ³	20 ³	22 ¹	21 ⁰	22 ⁰	15 ⁸	19 ⁰	18 ⁰	20 ⁵	22 ⁸	
1892	24 ⁹	26 ⁵	31 ⁰	17 ⁷	20 ⁹	22 ⁷	22 ⁰	22 ⁰	15 ⁹	19 ⁰	18 ⁰	21 ²	23 ⁵	
1893	25 ³	26 ⁵	32 ⁰	17 ⁰	20 ⁹	23 ²	22 ⁰	23 ⁰	15 ⁹	18 ⁸	18 ⁰	20 ⁵	23 ⁰	
1894	25 ⁵	27 ⁵	32 ⁰	17 ⁵	21 ²	23 ⁶	21 ⁰	23 ⁰	16 ¹	18 ⁷	18 ⁰	20 ⁶	23 ⁵	
1895	25 ⁶	28 ⁰	32 ⁰	18 ⁰	21 ⁶	24 ⁰	19 ⁰	23 ⁰	16 ³	18 ⁵	18 ⁰	19 ⁹	23 ⁶	
1896	25 ⁶	28 ⁵	32 ⁰	18 ⁴	21 ⁶	24 ⁰	22 ⁰	24 ⁰	16 ⁵	19 ²	18 ⁰	20 ⁸	24 ¹	
1897	26 ⁷	29 ⁰	34 ⁰	19 ⁵	23 ²	24 ³	24 ⁰	24 ⁰	17 ⁴	20 ⁰	18 ⁵	20 ⁸	25 ¹	
1898	28 ⁴	30 ⁰	36 ⁰	20 ⁰	23 ⁷	26 ⁰	26 ⁰	24 ⁵	18 ³	21 ²	19 ⁰	21 ⁴	25 ⁶	

¹⁾ Uppgiften afser, såsom framgår af en jämförelse med tab. 27, åtminstone för de senaste åren icke *timpenning* utan *arbetslön per timme*.

Tab. litt. Z. Timpenningens stegring för vissa specialiteter under åren 1884—1898.

A. Smeder och handtlångare.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.
Å r.	S m e d e r.							Handtlångare (alla slag).								
	Stockholm: Fabrik 2.	Kristianstad.	Malmö.	Halmstad.	Karlstad.	Kristianhamn.	Köping.	Stockholm: Fabrik 2.	Ekilstuna.	Kristianstad.	Malmö.	Landskrona.	Halmstad.	Karlstad.	Kristianhamn.	Köping.
1884	—	22 2	19 3	25 0	22 4	26 0	20 0	—	16 0	14 0	18 0	15 0	15 0	10 8	13 0	14 1
1885	21 9	21 5	19 3	25 0	22 8	26 0	20 4	19 0	16 0	13 8	19 0	15 0	15 0	11 2	12 0	14 0
1886	22 8	25 0	19 1	25 0	22 5	26 0	21 4	19 4	16 0	13 2	18 4	15 0	16 0	11 2	13 0	14 7
1887	23 1	20 0	19 5	24 0	21 0	26 0	22 5	20 1	16 0	13 8	18 5	15 0	16 0	11 2	12 0	15 1
1888	23 2	20 0	19 6	25 5	20 3	26 0	21 8	20 1	16 0	13 5	18 6	15 0	16 5	11 2	12 0	14 8
1889	24 1	20 6	19 7	26 0	21 6	26 0	20 4	20 5	17 0	14 0	18 6	15 0	16 5	11 1	12 0	14 4
1890	24 4	22 0	20 3	24 0	23 0	26 0	23 7	20 7	17 0	14 1	19 2	15 0	17 0	15 0	12 0	16 5
1891	24 2	24 5	20 3	28 0	23 0	26 0	23 4	20 7	17 0	14 8	19 5	15 0	17 5	13 0	12 0	17 6
1892	24 5	21 0	22 0	24 0	23 0	26 0	24 4	20 9	17 0	15 0	18 9	15 0	17 5	13 0	12 0	18 3
1893	24 3	23 3	20 8	24 0	23 6	26 0	24 8	21 0	17 0	15 7	19 0	15 0	18 0	12 2	13 0	18 0
1894	24 7	23 4	21 0	22 0	24 0	26 0	24 6	21 8	18 0	15 9	19 2	15 0	18 0	12 5	13 0	18 3
1895	25 1	23 0	21 2	22 5	23 6	26 0	24 7	22 4	18 0	16 0	19 6	18 0	18 0	13 2	13 0	18 8
1896	25 3	22 0	21 4	23 0	24 3	26 0	24 6	22 5	18 0	17 0	19 7	18 0	18 0	13 7	12 0	17 9
1897	25 6	25 0	22 3	29 0	25 1	27 0	25 3	22 7	20 0	17 0	22 2	20 0	18 0	14 5	13 0	17 6
1898	28 9	27 0	23 5	29 0	25 4	28 0	24 0	24 3	22 0	18 0	22 2	23 0	19 5	15 1	14 0	18 0

primäruppgifternas inhemtande, erhållit löneförhöjning i form af ökad timpenning. Ytterligare 2,853 arbetare (23·7 % af samtliga redovisade) hade fått sin senaste förhöjning af timpenningen beviljad under år 1898 o. s. v. Vi hänvisa i öfrigt till tab. 29.

Af vida större betydelse för bedömande af arbetarnes löneförhållanden synes det oss emellertid vara att söka åskådliggöra arbetslönens växlingar under längre tidsperioder, hvilket ock i viss mån blifvit möjligt genom de af arbetsgifvarne i 18 fall afgifna svaren i enlighet med bilaga n:o 2 till frågeformulär A. Dock har denna del af det inkomna materialet icke alltid varit af den beskaffenhet, att deraf upplysningar i nu förevarande afseende stått att vinna. I 13 fall hafva likväl uppgifter lemnats om timpenning i genomsnitt för samtliga arbetare under en längre följd af år, dock endast i 5 fall så långt tillbaka i

Tab. litt. Z. (Forts.) Timpenningens stegring för vissa specialiteter under åren 1884—1898.

B. Filare och svarfvare.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
Å r.	F i l a r e.								S v a r f v a r e.						
	Stockholm: Fabrik 2.	Kristianstad.	Malmö.	Landskrona.	Halmstad.	Karlstad.	Kristinehamn.	Köping.	Stockholm: Fabrik 2.	Kristianstad.	Landskrona.	Halmstad.	Karlstad.	Kristinehamn.	Köping.
1884.....	—	18 0	19 9	23 0	21 5	16 0	21 0	18 8	—	17 6	25 0	16 0	18 5	22 0	16 3
1885.....	23 2	18 9	19 9	23 0	21 5	18 3	21 0	19 0	19 6	18 5	25 0	16 0	18 2	23 0	16 5
1886.....	23 7	17 7	19 9	23 0	23 0	18 4	21 0	19 2	20 5	17 5	25 0	17 0	18 0	23 0	17 8
1887.....	23 9	18 0	19 9	23 0	23 0	17 9	22 0	18 7	20 8	18 0	25 0	19 0	18 0	23 0	16 5
1888.....	24 3	18 5	20 2	23 0	23 0	18 0	22 0	19 0	21 2	18 5	25 0	19 0	19 0	24 0	16 5
1889.....	24 5	20 0	20 3	23 0	22 0	16 5	22 0	19 6	22 5	20 4	25 0	20 0	19 3	23 0	18 9
1890.....	25 0	20 0	20 4	24 0	22 0	19 2	22 0	21 9	22 7	20 7	25 0	20 0	19 8	24 0	20 0
1891.....	25 7	19 0	21 1	25 0	22 0	19 2	22 0	24 0	23 8	21 0	27 0	22 5	20 0	23 0	20 8
1892.....	25 9	20 0	21 0	26 0	23 0	21 6	22 0	23 4	23 9	21 9	28 0	23 0	23 0	24 0	21 8
1893.....	25 8	20 0	21 0	26 0	24 0	21 8	22 0	23 7	23 9	22 5	28 0	23 0	20 9	24 0	20 0
1894.....	25 9	20 3	21 6	26 0	23 5	18 7	22 0	22 1	24 0	21 7	28 0	23 0	23 0	24 0	20 0
1895.....	26 3	20 0	21 9	26 0	23 0	20 8	22 0	22 5	24 2	21 8	28 0	23 5	21 9	24 0	18 5
1896.....	26 9	21 4	21 5	26 0	24 0	22 3	22 0	23 1	24 3	22 0	30 0	24 0	22 9	24 0	20 0
1897.....	27 1	24 0	22 6	26 0	25 0	23 3	22 0	24 1	25 2	24 0	30 0	27 0	24 2	24 0	20 5
1898.....	29 0	24 2	23 3	28 0	25 0	24 1	24 0	23 2	27 8	24 3	32 0	25 5	24 5	27 0	22 0

tiden som till år 1874 och derefter för de följande åren. Dylika uppgifter för hvart och ett af åren 1885—1898 föreligga dock från 12 verkstäder å de platser, som angifvas i tab. litt. Y. Nämda tabell meddelar en sammanställning — efter bihangstabell I — till belysande af timpenningens stegring under åren 1874—1898, hvarjemte tab. litt. Z innehåller en öfversigt af timpenningens stegring för några särskilda yrkesspecialiteter (smeder, filare, svarfvare och handtlangare, alla slag) under femtonårsperioden 1884—1898. Sistnämnda uppgifter afse dock endast 7 å 9 verkstäder.¹⁾

¹⁾ Anledningen till, att afseende här icke blifvit fästadt vid uppgifterna angående gjutarens timpenning, har varit den, att gjutare, såsom varande mera allmänt än öfriga arbetare aflönade efter ackord, i de flesta fall icke haft särskildt intresse af att söka utverka ökning af timpenningen.

Såsom af nyssnämnda båda tabellsammanställningar tydligt framgår, hafva under åren 1896, 1897 och 1898 högst betydande ökningar i timpenningens storlek förekommit för arbetarne såväl inom olika specialiteter som vid skilda arbetsställen.

Den stegring i timpenningen, som egde rum under midten af 1870-talet, efterföljdes af en minskning under nämnda decenniums sista år, hvarefter arbetslönen i allmänhet icke synes hafva i nämnvärd mån stegrats förr än år 1885. Följa så åter några år af stillastående eller tillbakagående löner; särskildt falla 1887 års sänkningar af medeltimpenningen i ögonen. Med år 1889 inträder emellertid åter en allmän stegring, hvilken fortgår under de derpå närmast följande åren. Under åren 1893, 1894 och 1895 har medeltimpenningen vid flere verkstäder åter sjunkit, men på dessa tre »dåliga» år följa sedermera de tre »godas» åren 1896, 1897 och särskildt 1898, hvilket är det år, som i regel framstår med den största förhöjningen af medeltimpenningen. Enligt hvad redan i det föregående blifvit påvisadt, har denna stegring i lönen fortgått jemväl under år 1899¹⁾.

För att än tydligare åskådliggöra den höjning uti timpenningen, som under de senare åren egt rum, anteckna vi, att vid här afhandlade verkstäder medeltimpenningen varit för

samtliga arbetare:

		öre.	öre.
år 1885	<i>lägst</i>	15·2	<i>högst</i> 25·5
» 1890	»	15·0	» 27·0
» 1895	»	16·3	» 28·0
» 1898	»	18·3	» 30·0

smeder:

		öre.	öre.
år 1885	<i>lägst</i>	19·3	<i>högst</i> 26·0
» 1890	»	20·3	» 26·0
» 1895	»	21·2	» 26·0
» 1898	»	23·5	» 29·0

¹⁾ Då detta skrives — maj 1901 — förspörjes allmänt om nedgående arbetslöner.

handtlångare:

		öre.		öre.
år 1885	<i>lägst</i>	11·2	<i>högst</i>	19·0
» 1890	»	12·0	»	20·7
» 1895	»	13·0	»	22·4
» 1898	»	14·0	»	24·3

filare:

		öre.		öre.
år 1885	<i>lägst</i>	18·3	<i>högst</i>	23·2
» 1890	»	19·2	»	25·0
» 1895	»	20·0	»	26·3
» 1898	»	23·2	»	29·0

svarfvere:

		öre.		öre.
år 1885	<i>lägst</i>	16·0	<i>högst</i>	23·0
» 1890	»	19·8	»	25·0
» 1895	»	18·5	»	28·0
» 1898	»	22·0	»	32·0

Såsom obestriddligt slutresultat torde sålunda kunna fastslås, att timpenningen — och derigenom väl också arbetslönen — under år 1898 i de flesta fall varit icke obetydligt högre än under föregående tidsperioder.

11. Arbetarne och föreningsväsendet m. m. Sjuk-, begrafnings- och andra understöds-kassor.

Ett synnerligen viktigt bidrag till bedömande af de inom den större mekaniska verkstadsindustrien sysselsatte arbetares ekonomiska och sociala förhållanden erbjuda tab. 34—36, uti hvilka sammanförts de under mom. 10 i frågeformulär B erhållna uppgifter angående arbetarnes ställning till föreningsväsendet, äfvensom tab. 37, hvilken redogör för arbetarnes lif- och brand-

försäkring. Under hänvisande i öfrigt till de uti tabellerna meddelade upplysningar, skola vi här endast med några ord framhålla de hufvudsakligaste af de resultat, som af tabellerna framgå.

Hvad först beträffar arbetarnes delaktighet uti *fackföreningar*¹⁾, har förevarande undersökning gifvit vid handen, att flere fackorganisationer förefinnas bland våra mekaniska verkstadsarbetare. Hufvudmassan af de organiserade arbetarne äro medlemmar af någon underafdelning af *Svenska jern- och metallarbetareförbundet*. Denna organisation, hvilken, såsom namnet angifver, har till ändamål att sammansluta alla inom jern- och metallindustrien i riket sysselsatta yrkesarbetare — dock icke gjutare, hvilka hafva sitt eget fackförbund — bildades år 1888 samt räknade år 1899 icke mindre än 84 underafdelningar, fördelade på 55 olika orter i riket, med ett sammanlagdt medlemsantal af 10,276²⁾.

I Stockholm hade förbundet 12, i Eskilstuna 8 och i Göteborg 7 olika underafdelningar, representerande lika många skilda yrkeskategorier; å hvar och en af öfriga platser finnes endast en underafdelning af förbundet, hvilken är gemensam för alla jern- och metallarbetare på platsen.

Förbundets ändamål uppgifves, enligt dess stadgar, vara:

a) att på grundvalen af en kraftig och noggrann organisation bland arbetarne inom den svenska jern- och metallindustrien värna och främja deras fackliga och ekonomiska intressen;

b) att upprätta afdelningar af förbundet å alla platser, der sådana ej finnas;

c) att med de medel, som stå förbundet till buds, och i förbindelse med arbetarepartiet verka för en genomgripande skyddslagstiftning, minimilön och maximalarbetsdag;

d) att arbeta för afskaffandet af allt söndags-, öfvertids- och

¹⁾ En utförligare redogörelse för de förnämsta af de mekaniska verkstadsarbetarnes fackorganisationer skall meddelas i sammanhang med den framställning af lönerörelser, strejker och lockouts inom vår mekaniska verkstadsindustri, med hvilken vi, enligt hvad uti inledningen blifvit uttaladt, af praktiska skäl ansett lämpligen böra anstå, till dess att resultatet af de fortsatta undersökningarna på detta område kan framläggas.

²⁾ År 1901 — den 31 mars — belöpte sig antalet underafdelningar af Svenska jern- och metallarbetareförbundet till 98, och hade antalet medlemmar samtidigt stigit till den respektabla siffran af 14,022.

nattarbete, som icke är nödvändigt för den allmänna utvecklingen och samfärdseln;

e) att genom bildandet af understöds-kassor för olika ändamål bereda medlemmarne ett skydd vid arbetslöshet, sjukdom o. d.;

f) att på hvarje plats, der afdelning finnes, upprätta arbets-anvisningskontor.

Rätt till inträde i förbundet eger en hvar af jern- och metallarbetare bestående förening, hvars medlemmar erkänna förbundets ändamål samt förbinda sig att följa dess stadgar. Till medlem af förbundsafdelning kan antagas hvarje till yrket hörande person, som erkänner förbundets ändamål och stadgar samt fyllt 18 år. Förbundsstyrelsen, som består af en förtroendeman, en förbundskassör och fem andra medlemmar, har sitt säte i Stockholm. Med förbundet är förenad en understöds- och reshjelpkassa, hvars ändamål är att bereda medlemmar af förbundet understöd i händelse af iråkad arbetslöshet.

Af de 23 orter, hvilka omfattats af förevarande undersökningar, saknade 6 särskild lokalafdelning af jern- och metallarbetareförbundet, nämligen Husqvarna, Oskarshamn, Trollhättan, Sköfde, Kristinehamn och Arboga.

En annan fackorganisation, som räknar sina flesta medlemmar bland arbetarne vid de mekaniska verkstäderna, är *Svenska gjutareförbundet*, hvilket — år 1893 utbrutet ur Svenska jern- och metallarbetareförbundet, hvaraf det tidigare utgjorde en integrerande del — vid tiden för undersökningen (april 1899) räknade 49 underafdelningar och c:a 1,500 medlemmar. Förbundets styrelse, i spetsen för hvilken står en särskild förtroendeman, är förlagd till Stockholm. Hvad beträffar de här afhandlade arbets-orterna, är gjutareförbundet representeradt genom egen underafdelning å samtliga, utom Jönköping, Husqvarna och Oskarshamn samt Trollhättan.

En tredje organisation — hvilken är uteslutande afsedd för handtlangare (hufvudsakligen inom gjuteriet) — är *Mekaniska hjälparnes fackförening*. Denna räknar dock ännu medlemmar endast i Stockholm och Eskilstuna.

Af de 4,368 vid undersökningarne anträffade arbetare, som uppgifvit sig vara medlemmar af fackföreningar, har efterföljande antal varit medlemmar i

Svenska jern- och metallarbetareförbundet	2,781
Svenska gjutareförbundet	669
Mekaniska hjälparnes fackförening	82
Svenska träarbetareförbundet	512
Svenska målareförbundet	30
Svenska grofvarbetareförbundet	215
Andra (11) fackföreningar	64
Fackorganisation i utlandet	2
Ej uppgifven organisation	13

Gifvet är emellertid, att anslutningen till fackorganisationerna skall visa sig vara väsentligt olika bland arbetarne å olika arbetsorter och inom särskilda yrkesspecialiteter. Skärskåda vi närmare tab. 34, skola vi finna, att, såsom ju naturligt är, fackföreningsmedlemmar så godt som alldeles saknas vid sådana verkstäder, der underafdelningar af fackförbunden icke äro till finnandes, och derstädes endast utgöras af en eller annan enstaka arbetare, hvilken qvarstår uti den fackförening på annan ort, af hvilken han blifvit medlem. Vexlingarne i förevarande hänseende å olika arbetsorter åskådliggöras af nedanstående tablå:

Fackföreningsmedlemmar.

	Antal.	% af vuxne arbetare.		Antal.	% af vuxne arbetare.
i Lund.....	241	88·8	i Husqvarna	1	0·1
» Helsingborg.....	147	83·5	» Oskarshamn	1	0·5
» Ystad.....	97	80·5	» Trollhättan	4	0·6
» Malmö.....	657	77·0	» Jönköping.....	9	6·4
» Landskrona	203	76·5	» Kristinehamn.....	14	8·6
» Karlstad.....	175	69·5	» Sköfde.....	10	8·8
» Kristianstad	209	66·3	» Göteborg.....	246	17·7
» Söderhamn.....	53	57·0	» Köping.....	42	19·2
» Motala.....	511	56·8	» Arboga.....	42	24·1
» Stockholm	1,276	51·6	» Hernösand.....	30	30·9

Vid verkstaden i Eskilstuna är antalet fackföreningsmedlemmar 236, d. v. s. 41·5 % af verkstadens vuxne arbetare. Motsvarande procenttal för hela riket är 40·2. Vi konstatera slutligen, att arbetarne vid de mekaniska verkstäderna i Skåne omfatta fackföreningsväsendet med vida större intresse än deras yrkeskamrater å öfriga orter i riket. För öfrigt är det i ögonen fallande, dels att ett så stort antal fackföreningsmedlemmar varit till finnandes vid verkstaden i Karlstad och dels att Göteborgs-arbetarne i jämförelsevis obetydlig omfattning anslutit sig till fackorganisationen.

Vidkommande åter arbetarnes af olika yrkeskategorier medlemskap i fackförening framgå af slutsiffrorna i tab. 34 följande absoluta och relativa tal:

	Antal fackförenings- medlemmar.	% af vuxne arbetare.
Förmän	14	6.3
Gjuteriarbetare: yrkesarbetare	757	56.5
handtlångare	126	37.3
Smidesarbetare: yrkesarbetare	226	48.2
handtlångare	165	38.3
Plåtslageriarbetare: yrkesarbetare	491	44.8
handtlångare	271	28.2
Kopparslagare	76	54.7
Maskinverkstadsarbetare: yrkesarbetare	1,519	40.1
handtlångare	59	24.8
Snickeriarbetare	520	48.1
Måleriarbetare	33	28.7
Maskinister och eldare	4	3.6
Öfriga arbetare	107	20.0
Summa och medeltal	4,368	40.2

Tab. 35 innehåller en sammanställning till belysande af den anslutning, som *nykterhetsrörelsen* vunnit bland de mekaniska verkstädernas arbetare. Då den ifrågavarande tabellen icke synes oss kräfvat någon vidare utläggning, kunna vi inskränka oss till att anteckna, att af de här afhandlade arbetarne inalles 1,526, d. v. s. 14 % af hela antalet vuxne arbetare, uppgifvit sig vara medlemmar af nykterhetsförening, och synas, hvad de olika yrkesgrupperna beträffar, inga nämnvärda afvikelser från nyssnämnda medeltal kunna iakttagas. Deremot är arbetarnes intresse för nykterhetsorganisationen betydligt olika å skilda arbetsorter. Så t. ex. äro af de vuxna arbetarne i Husqvarna och Köping resp. 33.8 och 27 % »absolut nyktra», under det att af arbetarne i Stockholm och vid verkstäderna i Skåne relativt få ingått i nykterhetsförening. För erhållande af vidare upplysningar i detta afseende hänvisas till tabellen.

Innan vi öfvergå till att utförligare redogöra för den särskilda del af undersökningen, som afsett att utröna de vid våra större mekaniska verkstäder förefintliga sjuk-, begravnings- och andra understödskassors organisation och verksamhet samt öfriga hithörande uppgifter, som erhållits enligt frågeformulär D, skola vi här något skärskåda de af de enskilde arbetarne lemnade

uppgifter beträffande deras delaktighet uti *sjelfhjelpsföreningar*, hvilka uppgifter återfinnas sammanförda uti tab. 36.

De flesta mekaniska verkstadsarbetare, som velat tillförsäkra sig de ekonomiska fördelar, som föreningsväsendets sjelfhjelp kan bereda, hafva för detta ändamål visserligen i främsta rummet sökt inträde uti någon eller några af de till ett fyrtiotal uppgående sjuk-, begravnings- och öfriga understödsföreningar — vare sig fabriks- eller enskilda kassor — hvilkas medlemmar uteslutande eller till väsentlig del arbeta vid mekanisk verkstad; men derjemte tillhör ett högst betydande antal arbetare, särskildt familjeförsörjare, någon eller några af de många sjelfhjelpsföreningar af olika slag, hvilka på bestämda villkor mottaga medlemmar utan anseende till yrket. Ett större antal mekaniska verkstadsarbetare förefinnes dock endast uti ett fåtal dylika kassor. Särskildt synas arbetarne med förkärlek inträda uti någon af de rundt om i riket talrikt förekommande s. k. hundramannaföreningar.

Enligt hvad slutsiffrorna uti tab. 36 ådagalägga, hafva, af samtliga redovisade arbetare, bland de ogifta 75·4 % och bland gifta och enklingar icke mindre än 94 % uppgifvit sig tillhöra en eller flera understöds-kassor. Redan bland de ogifta arbetarne äro nära nog samtliga på en del platser — Jönköping, Husqvarna, Kristianstad, Malmö, Landskrona, Lund, Halmstad, Sköfde, Karlstad och Kristinehamn — på detta sätt genom eget åtgörande försäkrade mot oförmåga till arbete i följd af sjukdom, hvilket, hvad beträffar Husqvarna, Landskrona och Kristinehamn, är så mycket mera anmärkningsvärdt, som vid verkstäderna å dessa orter inträdet i verkstädernas sjuk-kassor är fullkomligt frivilligt. Å andra sidan befinnes det, att af de ogifta arbetarne i Ystad (minimum 22·5 %), Helsingborg och Oskarshamn (30 %), Arboga och Söderhamn (32 %) ett jemförelsevis obetydligt antal ingått i sjuk-kassa. Hvad åter vidkommer de gifta arbetarne, hafva å ofvan först angifna platser alla — på ett eller annat undantag när — genom att blifva medlemmar i understöds-kassa tillförsäkrat sig och de sina understöd vid inträffande sjukdomsfall. Lägst är antalet dylika gifta arbetare i Hernösand, Ystad och Helsingborg (resp. 64·4, 72·5 och 74·8 %). I Stockholm är deras antal 94 %, i Göteborg 96·4 % o. s. v.

samt å ingen af öfriga platser — utom Hernösand, Ystad och Helsingborg — lägre än 80 %.

Efterföljande sammanställning utvisar procenttalen af de arbetare af olika civilstånd, som äro medlemmar af en, två eller flera sjelfhjelpsföreningar.

Bland 100 arbetare¹⁾ tillhöra:

	1 kassa.	2 kassor.	3 eller flera kassor.	Ej uppg. antal kassor.
af <i>ogifta</i> arbetare	78·6	18·5	2·6	0·3
» <i>gifta</i> el. f. d. <i>gifta</i> arbetare...	41·2	44·1	14·1	0·6

Af de gifta mekaniska verkstadsarbetare, som tillhöra understödkassor, äro sålunda 58·2 % samtidigt medlemmar af minst 2 kassor, och 14·1 % medlemmar af 3 eller flera kassor. Betydligt högre ställer sig procenttalet för dylika delegare — i minst 3 kassor — å enskilda arbetsorter, särskildt i Arboga (59·7 %), Karlstad (53·4 %), Eskilstuna (28 %) och Motala (26·8 %).

Lägre än det ofvan anförda medeltalet för hela riket äro deremot motsvarande procenttal för andra orter, bland annat å några större arbetsplatser, nämligen Husqvarna, Malmö och Trollhättan, der af de gifta kassadelegarne endast resp. 6·1, 4·5 och 1 % äro medlemmar af minst 3 kassor.

Rörande arbetarnes inom olika yrkesspecialiteter medlemskap i förtänksamhetsföreningar hänvisa vi till tab. 36 B.

De medlemsavgifter, som arbetarne uppgifvit sig hafva att erlægga till understödkassorna, variera naturligtvis högst betydligt för olika kassor. I allmänhet vxelar dock medlemsavgiften i de särskilda kassorna mellan 15 öre och 25 öre per vecka, d. v. s. resp. kronor 7·80 och kronor 13 per år. Som emellertid en stor del af de kassor, arbetarne tillhöra, äro kombinerade sjuk- och begravningskassor (hundra- och tusenmannaföreningar m. fl.), hvilka kassors delegare för hvarje bland medlemmarne inträffadt dödsfall hafva att utbetala ett visst belopp (vanligen 50 öre å 1 krona) såsom bidrag till begravningshjälp, är det omöjligt att ens någorlunda exakt angifva summan af de belopp, som af de på dylikt sätt försäkrade arbetarne årligen inbetalas till sjelfhjelpsföreningar. Uppenbart är dock, att ett ganska

¹⁾ Som lemnat uppgift om medlemskap i sjukkassa.

betydligt antal familjeförsörjare årligen utbetala, om bidraget till fackföreningen inräknas, ett för deras förhållanden afsevärdt belopp — 50 kronor och deröfver — i föreningsavgifter.

Anmärkningsvärdt många äro ock de mekaniska verkstadsarbetare, som äro *lifförsäkrade*, nämligen icke mindre än 1,063, d. ä. 10 % af hela antalet vuxne arbetare. Af dessa var nedanstående antal arbetare försäkrade för en summa af

	Antal lifförsäkrade.
mindre än 1,000 kronor.....	61
1,000—2,000 »	285
öfver 2,000 »	564

hvilka sistnämnda således utgjorde mera än halfva antalet försäkrade. I 377 fall hafva arbetarne uppgifvit, att deras *lifförsäkring* varit tagen mot fasta premier; i ett vida större antal fall — 643 — erläggas premierna efter uttaxering, och äro således dessa arbetare försäkrade uti förtänksamhetsföreningar, hvilka äro af väsentligen samma karaktär som vanliga begravningskassor (hundra- eller tusenmannaföreningar), ehuru det vid dödsfall utfallande beloppet är större.

4,111 af de vid undersökningarne anträffade arbetare hafva sin *lösegendom försäkrad* mot eldfara¹⁾.

För de fall, då arbetare genom arbetsgifvares försorg försäkrats mot varaktig eller tillfällig oförmåga till arbete i följd af *olycksfall*, har redan i ett föregående kapitel blifvit redogjort²⁾, hvarvid jemväl blifvit påvisadt, hurusom arbetarne vid en del fabriker få bidraga med halfva eller någon mindre del af premien för olycksfallsförsäkringen. De af arbetarne sjelfva i detta afseende lemnade uppgifter hafva emellertid varit så obestämdt affattade, att det icke varit möjligt att med ledning af detta material afgöra, huru många af arbetarne, som helt och hållet af eget initiativ och på egen bekostnad försäkrat sig mot olycksfall. Så mycket synes emellertid af uppgifterna framgå, att antalet dylika fall varit relativt obetydligt, hvilket ju ock är helt naturligt, då arbetsgifvarne härvidlag i regel sörjt för sina arbetares bästa.

¹⁾ Beträffande arbetarnes lif- och brandförsäkring hänvisas till tab. 37.

²⁾ Jfr sid. 151 i det föregående.

Sjuk-, begravnings- och andra understöds-kassor. I tab. 38 äro redovisade 40 för arbetare vid de undersökta mekaniska verkstäderna afsedda understöds-kassor, från hvilka uppgifter enligt frågeformulär D inkommit. Af dessa kassor äro 34 sjuk- och begravningskassor, 2 uteslutande sjuk-kassor och 2 begravningskassor, under det att de två återstående (J. & C. G. Bolinders mekaniska verkstads understöds-kassa och Olycksfallsförsäkrings-fonden för Lindholmens verkstads arbetare och förmän) hafva särskilda ändamål, för hvilka närmare redogöres här nedan. Deremot hafva i tabellen icke upptagits *dels* 6 sjuk- och begravningskassor, för hvilka antingen alls inga eller ock mycket ofullständiga uppgifter erhållits, och af hvilka endast en, nämligen Göteborgs mekaniska verkstads sjuk- och begravningskassa, är af någon större betydelse, *dels* ett fåtal kassor, afsedda för vissa speciela ändamål och med mycket låga premier (medikamentskassor, barnbegravningskassor o. d.), vare sig uppgifter rörande dem inkommit eller icke. Vidare hafva i tabellen ej lämpligen kunnat upptagas de vid en del verkstäder inrättade pensions- och understödsfonder, för hvilka redogörelse lemnas i slutet af detta kapitel. Slutligen har äfven uteslutits den enda för enbart mekaniska verkstadsarbetare afsedda allmänna yrkeskassan, Jern- och Metallarbetareförbundets sjuk- och begravningskassa med dess många filialafdelningar, hvilket skett på den grund, att nämnda kassa ansetts med större skäl böra behandlas i sammanhang med framläggandet af resultatet utaf de under åren 1901 och 1902 fortsatta undersökningarne inom den mekaniska verkstadsindustrien.

De i tabellen upptagna kassor — hvilka samtliga äro fabrikskassor i den mening, hvori denna term användts vid den närmast föregående undersökningen, i det att de nämligen äro afsedda för arbetarne vid i regel en enda fabrik¹⁾ — kunna lämpligen uppdelas i två grupper, *fabrikskassor* i inskränkt bemärkelse och *enskilda kassor*. Till den förra gruppen hafva räknats dels de kassor, i hvilka alla arbetare vid verkstaden äro skyldiga att inträda, dels ock sådana, som på grund af fast förvaltningsbidrag från arbetsgifvaren måste anses ingå i verkstadens

¹⁾ I allmänhet tillåtes det emellertid en arbetare, som afflyttar från verkstaden, att på vissa villkor kvarstå som delegare i sjukkassan.

organisation. Den senare gruppen omfattar hufvudsakligen sådana kassor, som uttryckligen angifvits vara af enskild natur eller mottaga endast ett begränsadt antal medlemmar; sex af dessa kassor äro s. k. hundramannaföreningar.

Fabrikskassor i ofvan angifna bemärkelse funnos år 1898 vid 26 verkstäder och uppgingo till ett antal af 27, i det att vid hvardera af Bolinders och Lindholmens verkstäder funnos två kassor, hvaremot de båda verkstäderna i Gefle hade en gemensam. Beträffande öfriga sex af undersökningen omfattade verkstäder, funnos vid två af dem, Lindbergs och Motala, kassor af den omfattning, att de ansetts böra hänföras till fabrikskassor, oaktadt de hvarken åtnjöto förvaltningsbidrag eller arbetarne voro obligatoriskt ålagda att i dem inträda. Deremot funnos år 1898 inga kassor af större omfattning vid verkstäderna i Ystad och Helsingborg och ej heller vid den ena af de båda verkstäderna i Landskrona. Slutligen har den allmänna sjuk- och begravningskassan vid Göteborgs mekaniska verkstad undandragit sig att lemna uppgift. De i tabellen upptagna fabrikskassorna uppgå således till ett antal af 29, och belöpte sig medlemsantalet i dessa kassor vid 1898 års slut till 11,330 personer, eller i medeltal 391 per kassa.

De *enskilda kassor*, hvilka i tabellen äro upptagna, utgöra 11. Af dessa hafva 10 uppgifvit sitt medlemsantal vid 1898 års slut till sammanlagdt 982 personer, hvilket utgör 98 i medeltal per kassa.

Såsom nu af tab. 38 framgår, voro vid 1898 års slut 19 kassor *registrerade* enligt lagen af den 30 oktober 1891. För samtliga dessa kassor, med undantag af en enda, hafva föreskrifna uppgifter till Kongl. civildepartementet ingifvits, och hafva nämnda uppgifter blifvit anlitade för komplettering af det genom de arbetsstatistiska undersökningarne erhållna materialet, särskildt i fråga om medlemsantal, sjukdomsorsaker och åldersfördelning, angående hvilken sistnämnda omständighet upplysningar i formulär D icke infordrats. För öfrigt må nämnas, att i ett fåtal fall mindre skiljaktigheter förefunnits emellan de uppgifter, som af kassorna ingifvits till de båda olika myndigheterna, utan att likväl dessa skiljaktigheter någonsin varit af den betydelse, att de kunnat inverka på undersökningens resultat.

Kassornas fördelning efter *stiftelseår* framgår af följande tablå:

	Antal fabrikskassor.	Antal ensk. kassor.
1870 eller tidigare.....	11	—
1871—1880.....	11	3
1881—1890.....	3	3
1891—1895.....	2	2
1896	1	—
1897	—	2
1898	—	1
okänt stiftelseår	1	—
	Summa 29	11

Äldst af kassorna är Arbetarnes vid Arboga mek. verkstad sjuk- och begravningskassa (stiftad år 1843); derefter komma fabrikskassorna vid Motala (af år 1846), Munktells (af år 1859) och Bergsunds (af år 1860) verkstäder.

En öfversigt af kassornas viktigaste *reglementariska föreskrifter* meddelas i tabellens första afdelning (kol. 5—23), hvilken utvisar kassornas i detta hänseende ytterst skiftande karakter, till belysande hvaraf här endast några få iakttagelser torde böra framhållas.

Obligatoriskt inträde i kassan för samtliga arbetare vid verkstaden — med vissa bestämda inskränkningar¹⁾ — är föreskrifvet vid 19 kassor af 40 (mot 4 af 32 vid undersökningen om tobaksindustrien).

Minimiålder för inträde är stadgad i 16 kassor (vanligen 18 år), *maximiålder* i 24 kassor (40 å 55 år).

Afgifterna till kassan uttagas — fränsett inträdesavgifterna, som för medlemmarnas ekonomi i allmänhet hafva ringa betydelse i jämförelse med öfriga avgifter — efter väsentligen tre olika principer, nämligen a) fast afgift till bestämdt belopp för år eller månad, b) fast afgift i bestämd proportion till aflöningen och c) *uttaxering* till bestämdt belopp eller efter behof. I en kassa (vid Husqvarna) är normen för premiebetalningen icke reglementariskt fastställd. Mellan de båda första af dessa metoder för afgifternas uttagande förefinnes ur kassornas synpunkt ingen ekonomisk skilnad, förutsatt att det utbetalade under-

¹⁾ Arbetaren skall vara frisk och af för nyinträdande medlemmar tillåten ålder. I regel fritages dessutom arbetare från inträde, då han visar sig vara medlem af en eller flera andra sjukkassor och till dem betalar afgift af visst minimibelopp.

stödet beräknas efter samma metod som afgifterna, hvilket ock, åtminstone beträffande sjukhjelpen, alltid är fallet; men deremot ställer det sig ur medlemmarnes synpunkt gifvetvis olika, om afgift och sjukhjälp stå i bestämd proportion till aflöningen, eller om de utgå med samma belopp för äldre, väl aflönade arbetare som för unga lärlingar. Ett sätt att i viss mån taga hänsyn till arbetarnes ålder och aflöning — utan att tillgripa metoden att föreskrifva en mot aflöningen proportionel afgift, med den onekligen mera invecklade bokföring, som deraf måste föranledas — är den i en del kassor med fast årsavgift införda fördelningen af arbetarne i två å fyra klasser med olika avgifter och understödsbelopp.

Uttaxerade avgifter förekomma i 20 kassor, deraf dock 12 jemväl hafva fasta avgifter samt använda uttaxering endast vid dödsfall. I 8 kassor uttagas likväl alla avgifter — utom inträdesavgifter — genom uttaxering efter behof¹⁾.

Nedanstående tablå ger en framställning af *sättet för avgifternas erläggande* inom olika kassor:

	Antal kassor.	Antal medlemmar.
a) Årsavgift till bestämdt belopp.....	15	4,227
do jemte uttaxering vid dödsfall till bestämdt belopp	10	3,519
do » » » » » efter behof.....	1	825
b) Årsavgift proportionel mot aflöningen.....	4	753
do jemte uttaxering vid dödsfall till bestämdt belopp	1	412
c) Ingen årsavgift: alla avgifter uttaxeras efter behof.....	8	1,511
d) Årsavgift utgår efter grunder, som för hvarje år bestämmas ...	1	1,065
Summa	40	12,312

Årsavgifternas belopp äro, såsom af tabellen framgår, mycket vexlande. Endast i 15 kassor erlägges samma ordinarie afgift af alla medlemmar; beträffande öfriga kassor är det icke möjligt att ur de inkomna uppgifterna beräkna medlemmarnes fördelning efter olika avgiftsbelopp. Under sådana förhållanden kan en bearbetning af uppgifterna i kol. 10 och 11 endast gifva en svag föreställning om delegarnes sjukkasseavgifter. Samma för-

¹⁾ Belysande för den ringa grad af förtroende, som uttaxeringssystemet har hos andra än arbetarne sjelfva, är, att af dessa 8 kassor endast en — Lindholmens sjuk- och begravningskassa — är verkstadskassa, under det att alla de 7 öfriga äro arbetarnes enskilda kassor. Att å andra sidan arbetarne sjelfva hafva en viss förkärlek för detta system, framgår deraf, att af de 11 i tabellen upptagna enskilda kassor endast 4 hafva fasta avgifter.

hållande eger rum med afseende på de vid sjukdoms- och dödsfall erhållna understöd (kol. 20—23), och måste vi i följd häraf åtnöja oss med att beträffande dessa förhållanden hänvisa till tabellen¹⁾.

Vidkommande kassornas *ekonomiska ställning* framgår af tabellens (n:o 38) andra uppslag, att samtliga redovisade kassors inkomster år 1898 uppgingo till 142,267 kronor 55 öre, under det att utgifterna utgjorde 122,375 kronor 4 öre. Kapitaltillökningen under året belöpte sig sålunda till 19,892 kronor 51 öre eller 14·0 % af inkomsterna. Till denna kapitaltillväxt bidrogo emellertid endast 28 kassor; af de återstående hade 9 vid årets slut mindre tillgångar än vid dess början, under det att för 3 kassor inkomster och utgifter uppgingo till samma belopp vid årets början som vid dess slut.

Inkomster och utgifter år 1898 i de båda hufvudgrupperna af kassor utvisas af efterföljande tabeller litt. Å och Ä.

Tab. litt. Å. Kassornas inkomster.

	Fabriksskassor.		Enskilda kassor.		Samtliga kassor.	
	Kronor.	%.	Kronor.	%.	Kronor.	%.
Inträdesavgifter.....	9,064	6·7	169	2·5	9,233	6·5
Bidrag af delegare.....	98,182	72·5	6,088	88·4	104,270	73·3
» » arbetsgifvare.....	14,278	10·6	—	—	14,278	10·0
» » staten.....	3,899	2·9	155	2·3	4,054	2·9
Räntor.....	6,280	4·6	278	4·0	6,558	4·6
Öfriga inkomster.....	3,682	2·7	193	2·8	3,875	2·7
<i>Summa</i>	135,385	100·0	6,883	100·0	142,268	100·0

¹⁾ En föreställning om de belopp, som arbetarne i *medeltal* utbetala i sjukkasseavgifter och om de medelbelopp, som de i händelse af sjukdomsfall erhålla från kassorna, kan man erhålla ur den å sid. 172 och 173 meddelade tablä rörande inkomster och utgifter per kassadelegare, af hvilken framgår, *dels* att afgiften i *medeltal* är 8 kr. 47 öre per delegare, *dels* att sjukhjelp i *medeltal* utgår med 7 kr. 37 öre per delegare, allt per år räknadt, eller, då enligt den å sid. 182 införda tab. litt. BB antalet sjukdagar per delegare i *medeltal* är 7·5, med ungefär *en krona per sjukdag*. I sammanhang härmed må erinras, att medelinkomsten per dag för en fast anställd arbetare vid här ifrågavarande verkstäder stiger till inemot tre kronor per dag.

Tab. litt. Ä. Kassornas utgifter.

	Fabrikkassor.		Enskilda kassor.		Samtliga kassor.	
	Kronor.	%.	Kronor.	%.	Kronor.	%.
Kontant sjukhjälp.....	85,301	73·6	5,374	82·9	90,675	74·1
Begravningshjälp.....	8,898	7·7	468	7·2	9,366	7·7
Läkarearfvoden.....	4,269	3·7	—	—	4,269	3·5
Medikamenter, lasarettsvård.....	12,521	10·8	—	—	12,521	10·2
Förvaltningskostnader.....	2,790	2·4	281	4·3	3,071	2·5
Öfriga utgifter.....	2,109	1·8	364	5·6	2,473	2·0
Summa	115,888	100·0	6,487	100·0	122,375	100·0

Likasom vid sjukkassorna inom tobaksindustrien var förhållandet, visar det sig äfven här vara för arbetarne mera fördelaktigt att tillhöra fabrikkassa än annan kassa. I kassorna af det förra slaget uppgå nämligen medlemmarnes ordinarie och utdebiterade bidrag till 72·5 % af samtliga inkomster mot 88·4 % i de enskilda kassorna. Arbetsgifvarnes bidrag uppgå likväl i de nu ifrågavarande kassorna till relativt vida lägre belopp än i tobaksarbetarekassorna (10·6 % mot 29·4 % och per delegare 1 kr. 26 öre mot 4 kr. 2 öre). Vidare bör anmärkas, att det här uppgifna statsbidraget torde vara för lågt, då nämligen från fyra i vederbörlig ordning registrerade kassor sådant bidrag icke har specificerats. Detta oaktadt, och fastän kassorna blott till halfva antalet äro registrerade, visar det sig likväl, att statsbidragens sammanlagda belopp täcker icke blott förvaltningskostnaderna, utan äfven en betydlig del af »öfriga utgifter».

Nedanstående tablå utvisar *inkomster och utgifter per kassa-delegare*:

	Fabriks- kassor.	Enskilda kassor.	Samtliga kassor.
Inträdesavgifter.....	kr. 0·80	0·17	0·75
Bidrag af delegare	8·67	6·20	8·47
» arbetsgifvare	1·26	—	1·16
» staten	0·34	0·16	0·33
Räntor.....	0·55	0·28	0·53
Andra inkomster	0·33	0·20	0·32
Summa inkomster, i medeltal	kr. 11·95	7·01	11·56

	Fabriks- kassor.	Enskilda kassor.	Samtliga kassor.
Kontant sjukhjälp	kr. 7 53	5 47	7 36
Begravningshjälp	» 0 78	0 48	0 77
Läkarearvoden m. m.	» 1 48	—	1 36
Förvaltningskostnader	» 0 25	0 29	0 25
Andra utgifter	» 0 19	0 37	0 20
Summa utgifter, i medeltal	kr. 10 23	6 61	9 94

Kassornas behållna tillgångar vid 1898 års slut utgjorde 182,995 kronor 64 öre, hvaraf i fabrikskassor 174,047 kronor 21 öre och i enskilda kassor 8,948 kronor 43 öre. Medelbehållningen utgjorde:

	Fabriks- kassor.	Enskilda kassor.	Samtliga kassor.
Per kassa	kr. 6,002	813	4,575
Per kassadelegare	» 15	9	15

För kassornas fördelning efter *behållningens storlek* redogöres i följande tablå:

	Fabrikskassor. Antal.	Ensk. kassor. Antal.
Behållning öfver 10,000 kronor	5	—
» 10,000—5,000 »	8	—
» 5,000—3,000 »	4	1
» 3,000—1,000 »	8	1
» under 1,000 »	3	8
Ingen behållning	—	1
Brist	1	—
Summa	29	11

I nära halfva antalet kassor öfversteg således behållningen 3,000 kronor. Såsom naturligt är, visa sig fabrikskassorna i allmänhet hafva större behållning än de enskilda kassorna, och detta icke blott per kassa, utan äfven per delegare. I en kassa — olycksfallsförsäkringsfonden vid Lindholmen — öfverstego skulderna tillgångarna med 243 kronor 89 öre.

Här föreliggande uppgifter om kassornas *medlemsantal* under åren 1894—1899 äro icke alldeles fullständiga. För Enskilda begravningskassan vid Göteborgs mekaniska verkstad hafva inga upplysningar om medlemsantalet kunnat erhållas ens för 1898 års början och slut. Kassornas fördelning efter *medlemsantalet* vid 1898 års slut var som följer:

Medlems- antal.	Fabrikskassor. Ensk. kassor.	
	Antal.	Antal.
Högst 100	2	7
101—150	6	2
151—200	4	—
201—300	2	1
301—400	3	—
401—500	2	—
501—700	5	—
701—1,000	4	—
Öfver 1,000	1	—
Ej uppgifvet	—	1
	Summa 29	11

En föreställning om kassornas utveckling under femårsperioden 1894—1898 gifver följande tabell, i hvilken för att möjliggöra jämförelse utesluts samtliga kassor, för hvilka uppgifter icke föreligga under hela perioden eller den del deraf, hvarunder de existerat.

Tab. litt. Ö. Medlemsantalets tillväxt under åren 1894—1898.

(Afser 33 sjuk- och begravningskassor.)

Å r.	Medlems- antal vid årets början.	T i l l v ä x t			
		i samtliga kassor.		i under året nybildade kassor.	
		Antal.	%.	Antal.	%.
1894	5,395	426	7·9	359	6·7
1895	5,821	434	7·5	—	—
1896	6,255	683	10·9	99	1·6
1897	6,938	806	11·6	200	2·9
1898	7,744	888	11·5	215	2·8
1899	8,632	—	—	—	—

Beträffande de i tab. 38 ingående uppgifterna om sjukdoms- och dödsfall hänvisa vi till nästföljande kapitel.

Pensions-, olycksfallsförsäkrings- och andra understödsfonder, som icke äro rena sjuk- och begravningskassor, finnas vid de undersökta verkstäderna i stort antal. I de flesta fall äro dessa fonder tillkomna på arbetsgifvarens initiativ och med af verk-

staden eller disponenten donerade medel, samt komma arbetarne till godo, utan att af dem kräfvas några afgifter. Emellertid hafva till undersökningsförrättarens kännedom kommit fyra fonder, till hvilka arbetarne sjelfva betala afgifter, nämligen:

1:o) J. & C. G. Bolinders mekaniska verkstads arbetares understöds-kassa;

2:o) Olycksfallsförsäkringsfonden för Lindholmens verkstads arbetare och förmän;

3:o) Olycksfallsförsäkringsfonden vid Motala mekaniska verkstads aktiebolags verkstäder eller afdelningar;

4:o) Kaijser-Anderssons understödsfond (vid Karlstads mek. verkstad).

För de två förstnämnda af dessa fonder hafva fullständiga redogörelser enligt form. D inkommit, och hänvisas beträffande dem till tab. 38. Hufvudsakliga ändamålet med *Bolinders understöds-kassa* synes vara att lemna understöd åt arbetare, som varit sjuk under så lång tid, att han ej vidare är berättigad till understöd från den vanliga sjukkassan; dock lemnas äfven understöd af annan orsak. *Kaijser-Anderssons understödsfond* lemnar understöd dels till arbetare, som genom långvarig sjukdom eller under arbetet ådragen kroppsskada blifvit i behof af hjälp, dels ock årligt understöd till arbetare, som efter långvarig tjänst blifvit oförmögen till arbete på grund af ålder eller sjuklighet. Några detaljerade bestämmelser om arbetares rätt till understöd förefinnas icke, utan beror detta på styrelsen. Inträde är obligatoriskt. Inträdesavgift erlägges med 1 krona 50 öre och årsavgift med 2 kronor 60 öre.

Lindholmens olycksfallsförsäkringsfond utdelar understöd åt verkstadens arbetare, då de träffas af olycksfall vare sig inom eller utom arbetet, dock icke då arbetaren drabbas af olyckan under vissa, såsom farliga angifna, företag (idrottstävlingar, velocipedåkning, segling o. d.) eller i onyktert tillstånd. Försäkring i fonden är obligatorisk för ett belopp af 1,000 kronor. Enligt de år 1898 gällande stadgar var inträdesavgiften 50 öre och årsavgiften 4 kronor 50 öre, hvaraf verkstaden betalade 3 kronor, men i januari 1900 höjdes inträdesavgiften för arbetare med minst 16 öres timlön eller 50 kronors månadslön till 1 krona, hvarjemte årsavgiften för samtliga arbetare bestämdes till

5 kronor 50 öre, hvaraf verkstaden betalar 3 kronor 50 öre. Ersättningen utgår efter följande grunder:

- A. Om skadan genast eller inom 6 månader föranleder försäkrad persons död:
- a) då den döde efterlemnar enka eller ej till myndig ålder kommet barn, hela hans försäkringssumma. Om den döde var ogift samt efterlemnar föräldrar eller ej till myndig ålder komna syskon, utbetalas till förmån för dessa halfva hans försäkringssumma, i båda fallen med afdrag af för olycksfallet förut för den skadade möjligen utbetald ersättning;
 - b) då den döde icke efterlemnar enka eller omyndigt barn eller föräldrar eller ej till myndig ålder komne syskon, begravningskostnad med åtta procent å hans försäkringssumma.
- B. Om skadan genast eller inom tolf månader föranleder en för lifstiden fortfarande inskränkning af förvärfsförmågan (invaliditet) hos försäkrad person:
- a) då den skadade blifvit helt och hållet oförmögen till förvärf (fullständig invaliditet): försäkringssummans belopp;
 - b) då den skadades förvärfsförmåga blifvit förminskad till hälften (half invaliditet): hälften af hans försäkringssumma;
 - c) då den skadades förvärfsförmåga eljest blifvit förminskad (ringare invaliditet): en reducerad andel af hans försäkringssumma, som kommer att fastställas i förhållande till minskningen i förvärfsförmågan, dock högst till en tredjedel af hans försäkringssumma. Vid all ersättning för invaliditet göres afdrag af för olycksfallet förut till förmån för den skadade möjligen utbetald ersättning.
- C. Vid öfvergående skada: 1 krona å 1 krona 50 öre per dag under högst 120 dagar.

Verkstaden garanterar ersättningsbeloppens utbetalande genom att förskottera medel vid bristande tillgång. De först bestämde afgifterna synas hafva varit för låga, såsom framgår af följande uppgifter om fondens ställning:

31 december 1895:	Behållning	kronor	289 ⁷²
» » 1896:	» »		15 ⁴³
» » 1897:	Brist	»	352 ⁵⁶
» » 1898:	» »		243 ⁸⁹

Motala verkstads olycksfallsförsäkringsfonds stadgar af år 1890 fastställa samma afgifter och ersättningsbelopp, som de äldre stadgarne för Lindholmens fond. Något meddelande om under de senaste åren vidtagna stadgeändringar har icke ingått; icke heller hafva rörande denna fond uppgifter enligt formulär D kunnat erhållas.

Samtliga nu nämnda fonder förvaltas af en styrelse, som uteslutande eller hufvudsakligen utgöres af arbetare. Dock erfordras verkstadsstyrelsens gillande för att beslutade stadgeförändringar skola blifva gällande.

Helt annat är förhållandet med de fonder, som uteslutande åstadkommits af arbetsgivare eller enskilda personer och hvilka betraktas såsom tillhöriga verkstaden. Förvaltningen af sådana fonder ligger i allmänhet uteslutande i verkstadens hand och stadgar finnas i regel icke, utan understöd ur fonden beviljas för hvarje särskildt fall af verkstadsstyrelsen. Endast beträffande en af dessa fonder — Trollhätte mek. verkstads pensions- och understödsinrättning — har det bestämdt uppgifvits, att arbetare deltaga i förvaltningen, i det att styrelsen består af verkstadschefen jemte två af honom och två af arbetarne utsedde delegerade. För öfrigt utfäster sig denna fond lika litet som öfriga pensionsfonder att utbetala pension åt *alla* arbetare, som uppnått viss ålder eller af sjuklighet blifvit oförmögna till arbete, sedan de varit i verkstadens tjänst under viss tid. Sådana omständigheter torde väl i allmänhet betraktas som vilkor för åtnjutande af pension, men ingalunda såsom medförande rättighet till sådan, i det att fonden i regel är af bestämd storlek och understöd endast utdelas i mån af tillgång.

Understödsfonder af här ifrågavarande slag med angifven storlek hafva redovisats från 15 verkstäder, och innehållas härom närmare upplysningar uti tab. litt. AA. Derjemte bör nämnas, att för vissa arbetare vid Atlas' verkstäder af deras vinstmedel (se sid. 150) vid 1898 års slut 107,842 kronor voro insatta i Ränte- och kapitalförsäkringsanstalten.

Tab. litt. AA. Understödsfonder under verkstädernas förvaltning år 1899.

Verkstad.	Pensions- fond. kronor.	Annan fond. kronor.	Anmärkingar
Stockholm I.....	62,500	—	{ 680 kronor utdelas till familjer, som varit sjuka, eller till enkor med minderåriga barn. Lemnar äfven 120 kronor per år till arbetareföreningar.
„ II.....	—	10,500	
„ IV.....	87,663	—	
„ VII.....	—	5,167	
Eskilstuna.....	53,719	5,000	Lemn. äfven underst. vid svårare olycksfall.
Motala.....	c:a 100,000	—	Understödsfond för enkor och barn.
Husqvarna.....	100,000	—	Uppmuntringsfond för skickliga arbetare.
Kristianstad.....	6,157	—	Pensioner åtnjötos af 10 arbetare med 200 å 300 kronor hvardera. Enkor åtnjoto hyresbidrag och ved.
Landskrona I.....	—	—	Pensioner åtnjötos af 8 arbetare med sammanlagdt 1,480 kronor.
Trollhättan.....	53,305	—	Någon fond är ej bildad, men understöd åtnjutes af 2 arbetare med sammanlagdt 1,120 kronor per år och af en enka med 120 kronor per år.
Sköfde.....	14,132	—	Arbetarne deltaga i förvaltningen. Understöd 100 å 300 kronor per år.
Karlstad.....	—	18,000	En pension om 75 kronor per år utdelas.
Köping.....	—	70,000	Till enka och barn åt afliden arbetare i understöd för en gång (500 kr. till enkan, 100 kr. till hvarje barn under 14 år).
Arboga.....	28,192	—	Understöd med 300 å 600 kronor per år åt till arbete oförmögen arbetare, 80 å 100 kronor per år åt enka.
Söderhamn.....	3,000	—	

Såsom af ofvanstående tabell framgår, äro de utdelade understöden af mångskiftande natur. Hufvudsakligen utgöras de dock af pensioner, varierande mellan 75 och 600 kronor per år. Sammanlagda beloppet af de bildade understödsfonderna af detta slag, inberäknadt det för Atlas' arbetare afsatta beloppet, uppgick år 1899 till omkring 725,000 kronor.

Slutligen må nämnas, att 13 arbetsgifvare uppgifvit sig lemna *regelbundna bidrag till arbetarnes sjuk- och begravningskassor* med sammanlagdt omkring 10,500 kronor per år.

12. Sjukdoms- och dödsfall. Kroniska sjukdomar och lyten. Olycksfall.

De uppgifter om under år 1898 bland mekaniska verkstadsarbetare inträffade sjukdoms- och dödsfall, hvilka innehållas i tab. 39 och 40, hafva bekommit ur samma redogörelser för sjuk- och begravningskassor enligt formulär D, som i föregående kapitel omtalats. Dock omfatta nu ifrågavarande tabeller icke samtliga de kassor, som i tab. 38 äro upptagna, i det att först och främst sådana kassor här blifvit uteslutna, hvilkas redogörelser varit ofullständiga med hänsyn till såväl sjukdoms- eller dödsorsak som vederbörandes ålder. Vidare hafva i allmänhet i tab. 39 och 40 endast fabrikskassorna blifvit medtagna, hvilket skett för att undvika dubbelräkningar, i det att nämligen medlemmarne af de enskilda understöds-kassorna i regel äfven äro delegare i vederbörande fabrikskassor.

Beträffande särskildt tab. 40, hafva i densamma upptagits samtliga fabrikskassor med undantag af kassan n:o 2, som meddelar sjukhjelp åt hufvudsakligen samma personer som kassan n:o 1, samt kassorna n:ris 13, 19, 22, 30, 31, 34 och 38 (se tab. 38), hvilkas uppgifter i denna punkt varit i hög grad ofullständiga. Af enskilda kassor hafva endast medtagits tre hundra-mannaföreningar vid Husqvarna — de inkomna uppgifterna från Husqvarna verkstadskassa voro nämligen oandvändbara — samt kassan vid verkstaden i Helsingborg, der någon fabrikskassa icke förefinnes. Sammanlagda antalet i tab. 40 ingående kassor är således 25 och uppgick medelantalet delegare i nämnda kassor år 1898 till 7,573 ¹⁾.

Antalet bland ifrågavarande sjukkassem medlemmar under året

¹⁾ Medeltalet mellan delegaresiffran vid 1898 års början och slut. Medlemsantalet i Lindholmens olycksfallsförsäkringsfond är ej inberäknadt, då denna fond endast är afsedd att utgöra ett komplement till Lindholmens sjukkassa.

Såsom häraf synes, är yttre skada den vanligaste sjukdomsorsaken bland de mekaniska verkstädernas arbetare. Antalet sjukdomsfall af denna orsak uppgår nämligen till nära tredjedelen af samtliga fall och antalet understödsdagar på grund deraf till öfver 29 % af hela antalet. Antalet fall af olika sjukdomar i andedräftsorganen — lungsot ej inberäknadt — är 533 med 9,812 sjukdagar, motsvarande i båda fallen ungefär 17 % af hela antalet. Tredje rummet i relativ talrikhet intages af reumatism, med 11 % af såväl sjukdomsfall som sjukdagar. Egendomlig är den ringa förekomsten af tuberkulos, hvilket förhållande dock till stor del torde bero derpå, att i sjukassornas uppgifter afsevärdt många fall af lungtuberkulos ingå bland ej specificerade lungsjukdomar.

Beträffande sjukdomsfallens längd är det sinnessjukdomar, kräfta och lungsot, som intaga de främsta platserna med resp. 81, 74 och 45 sjukdagar per sjukdomsfall. Anmärkas bör dock, att dessa siffror endast angifva medelantalet understödsdagar för hvarje fall af dessa sjukdomar och ingalunda kunna anses gifva något exakt uttryck för varaktigheten af sjukdomen eller ens för antalet på grund af densamma försummade arbetsdagar. I de flesta sjukkassor lemnas nämligen intet vidare understöd, då sjukdomen varat längre än viss tid.

För *sjukdomsfrekvensen inom olika åldersgrupper* — d. v. s. förhållandet mellan antalet sjukdomsfall och sjukdagar å ena sidan och antalet medlemmar å den andra — redogöres i tab. litt. BB. Rörande det sätt, hvarpå uppgifterna i denna tabell erhållits, torde följande upplysningar böra meddelas. Åldersfördelningen bland medlemmarne i sjukassorna, hvilken icke efterfrågats i formulär D, har bekommit ur de till Kongl. civildepartementet ingifna uppgifter om registrerade sjukkassor. Då emellertid sådana uppgifter endast finnas för 13 kassor med 4,758 medlemmar — af här ifrågavarande 24 kassor med 6,716 medlemmar¹⁾ — har det måst undersökas, huruvida man af åldersfördelningen i de förra kassorna kan anse sig berättigad att sluta sig till åldersfördelningen i de senare genom enkel proportionering. Att detta verkligen låter sig göra, framgår *dels* deraf, att, enligt gjorda

¹⁾ Kockums verkstads kassa har här lemnats ur räkningen, då från densamma saknas uppgifter beträffande åldersfördelningen såväl för medlemmar som för sjukdomsfall.

undersökningar, åldersfördelningen för *samtliga* arbetarne vid de fabriker, beträffande hvilkas kassor redogörelser till civildepartementet blifvit lemnade, är relativt sedt densamma som för arbetarne vid alla de verkstäder, från hvilka kassor här äro redovisade, dels ock deraf, att nästan alla här ifrågavarande kassor äro antingen obligatoriska för samtliga arbetare vid verkstäderna eller åtminstone omfatta det öfvervägande flertalet af arbetspersonalen. Hvad åter angår ålderfördelningen bland under året sjuka medlemmar, framgår densamma af tab. 40, sedan de 114 sjukdomsfall och 2,834 sjukdagar, för hvilka åldersfördelningen icke är känd ¹⁾, utproportionerats på de olika åldersgrupperna.

Tab. litt. BB. Sjukdomsfrekvens inom olika åldersgrupper år 1898

(afser 24 sjukkassor).

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Aldersgrupp.	Antal medlemmar.	Antal sjukdomsfall.	Antal sjukdagar	Sjukdomsfall per medlem.	Sjukdagar per medlem.	Sjukdagar per sjukdomsfall.
Under 20 år.....	846	312	5,184	0.37	6.1	16.6
20—30 ».....	1,773	626	9,605	0.35	5.4	15.3
30—40 ».....	1,572	545	9,289	0.35	5.9	17.0
40—50 ».....	1,343	532	10,160	0.40	7.6	19.1
50—60 ».....	732	371	8,224	0.51	11.2	22.2
60—70 ».....	356	205	5,192	0.58	14.6	25.3
Öfver 70 ».....	94	63	2,655	0.67	28.2	42.1
Summa	6,716	2,654	50,309	0.40	7.5	19.0

Det viktigaste resultat, som den sålunda beräknade tab. litt. BB gifver vid handen, är, att antalet sjukdagar per medlem med växande ålder i högst väsentlig grad ökas ²⁾. Det behöfver knappast påpekas, af hvilken betydelse detta förhållande är för sjukkassornas ekonomi, och huru det särskildt är egnadt att belysa frågan om fasta eller uttaxerade premier. En kassa, som begagnar fasta afgifter, sätter i allmänhet dessa så högt, att de för medlemmar, yngre än femtio år, mer än betäcka sjukdoms-

¹⁾ Om Kockums verkstads kassa fortfarande frånräknas.

²⁾ Att en sådan stegring existerar, är ju på förhand att vänta. Den enda statistiska undersökning för Sverige, som kunnat uppvisa graden deraf, torde vara den af Arbetareförsäkringskomitén utförda. (Jfr komiténs betänkande, del III: 6, sid. 69).

fallsersättningarna; till följd deraf samlas en reservfond, som sätter kassan i stånd att fullgöra sina förpligtelser gent emot medlemmarne, då dessas kraf på kassan vid högre ålder blifva större än deras inbetalningar till densamma. Begagnas åter uttaxeringssystemet, blifva afgifterna visserligen under den första tiden låga, men då i detta fall kassan i regel af praktiska skäl är nödsakad att begränsa sitt medlemsantal och således endast i ringa grad kan rekryteras af yngre medlemmar, blir häraf en följd, att delegarnes medelålder ständigt ökas och alltså äfven afgifterna.

De båda faktorer, som betinga den här omtalade ökningen af sjukdagar per medlem, utvisas af tabellens kol. 5 och 7; och framgår deraf, att för medlemmar ända upp till 50 år någon väsentlig tillväxt af medelantalet sjukdomsfall med åldern icke eger rum, men väl af sjukdomens genomsnittliga varaktighet. Då medlem uppnått 50 år, ökas emellertid antalet sjukdomsfall och sjukdomens längd i ungefär samma proportion.

Öfvergå vi derefter till tab. 39, som redogör för de bland mekaniska verkstadsarbetare under åren 1894—1898 inträffade *dödsfall*, finna vi lungtuberkulos angifven som dödsorsak i 113 fall, d. v. s. i nära 36 % af hela antalet dödsfall med angifven orsak. Härvid är dock att märka, att såsom förorsakade af lungsot räknats alla dödsfall af ej närmare angifven bröst- eller lungsjukdom, hvadan ofvanstående siffra möjligen är något för hög. Sammanlagda antalet dödsfall, förorsakade af sjukdomar i andningsorganen — inberäknadt lungsot — uppgår till 159 eller något öfver hälften af samtliga dödsfall med känd orsak. Antalet dödsfall af våldsamma dödsorsaker är 31, deraf 8 sjelfmord och 1 mord.

En utredning af dödsfallsfrekvensen inom olika åldersgrupper har på grund af materialets ringa omfattning och relativa ofullständighet — endast 23 kassor af 40 hafva kunnat medtagas — icke ansetts kunna lemna afsevärdt resultat.

Tab. 41 behandlar arbetare, som, enligt egen uppgift, lida af *kronisk sjukdom eller lyte*, fördelade efter yrkesgränar och åldersgrupper. I öfverensstämmelse med hvad sjukkasseuppgifterna gifvit vid handen, visar sig äfven här, att reumatism och sjukdomar i andedräftsorganen äro bland arbetarne ofta förekommande. Den vanligaste kroniska åkomma, hvaraf arbetarne lida, är dock bräck, som antecknats i 246 fall, eller för ungefär hvar femtionde undersökt arbetare. Lyten af ett eller annat slag hafva uppgifvits i 822 fall.

Förekomsten af *kroniska sjukdomar eller lyten inom olika yrkesgränar* visas af nedanstående tablå:

	Antal arbetare.	Kroniska sjukd. eller lyten.	%.
Gjuteriarbetare.....	1,898	226	11·9
Smidesarbetare.....	970	138	14·2
Plåtslageriarbetare	2,473	411	16·7
Maskinverkstadsarbetare	4,540	666	14·7
Snickeriarbetare	1,120	206	18·4
Andra arbetare.....	1,059	182	17·2
Summa	12,060	1,829	15·2

Högst stå således, relativt sedt, snickeriarbetare och »andra arbetare» (förmän m. fl.), hvilket torde stå i samband med deras i allmänhet högre ålder, lägst åter gjuteriarbetare. Betraktar man enbart lyten, intaga åter plåtslageriarbetarne främsta platsen. Särskildt talrikt representerade äro bland dem naturligt nog lyten i örat, i det att mer än 3 % af plåtslageriarbetarne förklarar sig lida af döfhet i en eller annan form.

Fördelas arbetarne på olika åldersgrupper, blir resultatet följande:

Kroniska sjukdomar och lyten inom olika åldersgrupper:

	Antal arbetare.	Kroniska sjukd. eller lyten.	%.
12—30 år.....	5,852	456	7·8
30—40 »	2,464	328	13·3
40—50 »	1,850	386	20·9
50 år och deröfver	1,894	659	34·8
Summa	12,060	1,829	15·2

Vi finna således, att, såsom ju ock är helt naturligt, kroniska sjukdomar och lyten äro synnerligen vanligt förekommande bland de mekaniska verkstädernas arbetare, särskildt i de högre åldrarne.

I detta sammanhang må äfven nämnas, att antalet arbetare, som förklarar sig vid beväringmönstring hafva *befriats från vapenöfning*, uppgår till 1,944, eller 16.1 % af hela antalet.

Återstår slutligen endast att med några ord redogöra för de upplysningar, som under mom. 10 i frågeformulär B införskaffats angående de *svårare olycksfall*, hvaraf arbetarne drabbats under arbete i den mekaniska verkstadsindustriens tjänst.

Tyvärr hafva emellertid de i förevarande hänseende afgifna svaren i allmänhet befunnits vara af en så otillfredsställande beskaffenhet, att det icke ansetts lämpligt att tabellariskt behandla desamma. Först och främst är det nämligen uppenbart, att det i hvarje fall måst blifva beroende af den enskilde arbetarens individuella uppfattning att afgöra, hvilka olycksfall, som varit att betrakta såsom svårare sådana, och vidare hafva svaren å den uti formuläret framställda fråga till utrönande af den genom olycksfallet ådragna skadans beskaffenhet oftast varit så obestämdt affattade, att det icke varit möjligt att med ledning af dem bedöma, huruvida olycksfallet medfört varaktigt men eller endast haft öfvergående arbetsoförmåga till följd. Det har äfven befunnits vara hardt när omöjligt för arbetarne att kunna med säkerhet erinra sig det år, då olycksfall drabbat dem, särskildt derest olyckshändelsen timat längre tillbaka i tiden.

Vederbörande agenter för primäruppgifternas insamlande hafva ock anmält, att de icke sett sig i stånd att från arbetarne införskaffa tillfredsställande svar på ifrågavarande spörsmål.

Under sådana förhållanden nödgas vi, beträffande denna del af det inkomna materialet, inskränka oss till att omnämna, att de afgifna svaren lemnat upplysningar om 1,345 svårare olycksfall, hvilka inträffat bland de här afhandlade 12,060 arbetare under den tid, de varit anställda vid mekanisk verkstad. Uppgifternas fullkomliga otillräcklighet för att läggas till grund

för någon mera detaljerad framställning af denna viktiga fråga, framgår bäst deraf, att af de omnämnda olycksfallen

151	inträffat	år 1899	(första halfåret)
285	»	»	1898
126	»	»	1897
93	»	»	1896
64	»	»	1895
600	»	före	år 1895

O. S. V.

Till komplettering af de ofullständiga upplysningar rörande olycksfallsfrekvensen, som på denna väg stått att vinna, skola vi emellertid tillåta oss påpeka, att — enligt de till kommerskollegii statistik rörande fabriker och handtverk inkomna uppgifter — af de 32 större mekaniska verkstäder, hvilka omfattats af förevarande undersökning, för år 1898 redovisats 637 olycksfall, som medfört oförmåga till arbete under minst 14 dagar — fördelade på 12,945 arbetare — och för år 1899 739 sådana olycksfall, fördelade på 13,519 arbetare. Detta vill ju med andra ord säga — under förutsättning att väl i regel under loppet af ett år en och samma arbetare icke mer än en gång drabbats af olycksfall — att i medeltal inträffat under år 1898 ett olycksfall på hvar tjugonde och under år 1899 ett olycksfall på hvar adertonde vid nämnda verkstäder anställd arbetare, eller, uttryckt i procent af hela arbetareantalet, att resp. 4·9 och 5·5 % af arbetarne vid de större, egentliga mekaniska verkstäderna under nämnda båda år drabbats af olycksfall. Då motsvarande procenttal för maskinindustrien i dess helhet utgjorde år 1898 3·5 och år 1899 3·3, framgår häraf, att olycksfallsrisken är betydligt större inom de stora maskinverkstäderna än inom de små.

Detta faktum ådagaläggas med ännu större tydlighet af de resultat, som erhållits vid den af förste aktuarien Hj. Gullberg på offentligt uppdrag verkställda utredning angående olycksfall i arbetet år 1897. Denna specialundersökning har nämligen gifvit vid handen, att bland 22,058 arbetare vid rikets mekaniska verkstäder och dermed förenade gjuterier under år 1897 förekommit 1,257 olycksfall, samt att vid dylika arbetsställen med:

mindre än 10 arbetare inträffat.....	0.9
10— 49 » »	2.4
50—199 » »	5.9
200 arbetare och deröfver »	6.6

olycksfall på hvarje hundratal arbetare, hvilket ju i öfrigt, hvad beträffar de större mekaniska verkstäderna, utvisar en större olycksfallsfrekvens än den, som framgår af de ofvan anförda, på uppgifterna till fabriksstatistiken grundade sifferuppgifter. Förklaringsgrunden till nämnda sakförhållande torde emellertid vara att söka deri, att vid ifrågavarande specialundersökning jemväl redovisats ett, relativt sedt, betydande antal olycksfall af lindrigare beskaffenhet.

Vi anteckna till sist, att vid de 32 nu undersökta större, egentliga mekaniska verkstäderna förekommit, enligt uppgifterna till fabriksstatistiken, år 1898 6 och år 1899 3 olycksfall med dödlig utgång.

Stockholm i maj 1901.

Henning Elmquist.

TABELLER.

Tab. 1. Öfversigt af arbetarne, fördelade

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Arbetsställen.	Förmän.	Gjuteriarbetare.				
		Gjutare. ¹⁾	Kärn- makare.	Handt- langare.	Öfriga gjuteri- arbetare.	Summa.
Stockholm: Fabrik 1	4	91	15	35	26	167
» 2	1	17	4	7	4	32
» 3	3	—	—	—	—	—
» 4	2	59	25	19	14	117
» 5	8	16	6	8	8	38
» 6	7	31	14	5	16	66
» 7	1	24	5	8	10	47
Summa	26	238	69	82	78	467
Eskilstuna	15	45	17	16	11	89
Motala	22	30	8	24	6	68
Jönköping	4	12	4	1	3	20
Husqvarna	20	163	7	22	35	227
Oskarshamn	6	7	—	1	2	10
Kristianstad	4	5	5	5	4	19
Malmö	21	41	20	30	4	95
Landskrona: Fabrik 1	4	13	6	6	3	28
» 2	6	26	3	2	9	40
Ystad	3	24	8	18	5	55
Lund	2	37	20	18	10	85
Helsingborg	7	18	3	3	4	28
Halmstad	3	8	3	1	3	15
Göteborg: Fabrik 1	17	12	4	3	5	24
» 2	28	36	28	26	12	102
Trollhättan	11	29	17	11	9	66
Sköfde	2	22	7	2	5	36
Karlstad	6	29	10	14	7	60
Kristinehamn	6	12	3	2	4	21
Arboga	3	42	5	12	6	65
Köping	6	36	15	31	3	85
Gefle: Fabrik 1	1	19	12	7	5	43
» 2	1	61	18	22	6	107
Söderhamn	—	16	2	2	4	24
Hernösand	—	8	1	6	4	19
Hela antalet	224	989	295	367	247	1,898

¹⁾ Inberäknadt formare.

efter arbetsställen och specialiteter.

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.
Smidesarbetare.			Plåtslageriarbetare.						Koppar- slagare.
Smeder.	Handt- langare.	Summa.	Båtplåt- slagare.	Pannplåt- slagare.	Tunnplåt- slagare.	Handt- langare.	Öfriga plåt- slageri- arbetare.	Summa.	
27	21	48	21	38	4	12	4	79	10
18	23	41	89	26	1	4	4	124	25
12	8	20	4	31	1	10	1	47	10
13	14	27	—	16	2	11	2	31	4
36	42	78	—	37	—	42	7	86	12
5	5	10	—	22	1	3	—	26	8
4	—	4	—	—	—	—	—	—	3
115	113	228	114	170	9	82	18	393	72
25	27	52	—	13	4	40	—	57	2
45	49	94	45	69	14	192	—	320	20
4	4	8	—	11	1	32	4	48	—
13	9	22	—	7	—	—	2	9	—
7	9	16	—	32	—	57	33	122	4
19	22	41	—	15	4	52	10	81	2
53	52	105	55	29	—	107	6	197	11
8	9	17	—	11	—	—	—	11	—
9	10	19	—	17	1	4	—	22	—
6	4	10	—	5	1	1	—	7	—
10	9	19	—	21	—	18	—	39	15
10	12	22	—	21	—	13	—	34	2
5	4	9	—	16	—	9	—	25	—
23	22	45	111	34	—	218	43	406	8
38	47	85	37	23	—	68	1	129	5
25	43	68	—	33	12	160	11	216	15
4	6	10	—	—	—	—	—	—	—
7	9	16	2	21	4	20	—	47	—
13	11	24	—	8	3	24	1	36	—
5	4	9	—	3	—	13	—	16	—
9	6	15	—	—	—	—	—	—	—
9	8	17	—	14	—	23	6	43	4
3	2	5	—	4	—	—	—	4	1
5	4	9	—	11	—	9	2	22	—
3	2	5	—	17	—	10	—	27	1
473	497	970	364	605	53	1,152	187	2,311	162

Tab. 1. (Forts.) Öfversigt af arbetarne, fördelade

1.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.
Arbetsställen.	Maskinverkstadsarbe-									
	Maskin- upp- sättare.	Filare.	Rör- läggare och rörarbe- tare.	Hop- sättare.	Svarf- vare.	Hyflare.	Frä- sare.	Borrare.	Smerg- lare och slipare.	Handt- langare.
Stockholm: Fabrik 1	2	176	—	—	73	15	14	18	8	19
» 2	5	65	4	—	39	7	1	6	—	1
» 3	3	59	—	—	12	2	3	2	—	—
» 4	3	56	—	—	51	9	3	8	2	3
» 5	7	137	5	—	26	4	9	8	2	11
» 6	1	53	8	—	36	1	3	—	5	5
» 7	—	4	—	—	3	1	—	1	—	1
Summa	21	550	17	—	240	39	33	43	17	40
Eskilstuna	41	90	—	—	76	21	17	21	1	15
Motala	15	71	2	4	84	25	15	22	3	99
Jönköping	2	24	—	—	17	3	—	2	—	—
Husqvarna	3	116	1	154	41	1	47	32	55	—
Oskarshamn	2	18	—	—	10	1	1	—	—	—
Kristianstad	5	40	2	—	21	5	1	3	—	5
Malmö	10	113	2	13	40	10	—	17	—	11
Landskrona: Fabrik 1	—	26	—	—	4	1	—	2	—	—
» 2	1	31	—	1	20	5	—	5	—	1
Ystad	—	24	—	—	12	5	—	—	—	—
Lund	2	46	—	—	37	3	1	2	1	14
Helsingborg	7	41	—	1	19	5	3	5	—	5
Halmstad	—	13	1	—	16	1	1	3	—	1
Göteborg: Fabrik 1	5	37	3	—	28	6	—	3	—	3
» 2	8	93	9	—	44	7	3	1	—	42
Trollhättan	25	138	1	—	80	32	12	21	—	19
Sköfde	—	23	—	—	24	7	3	3	—	—
Karlstad	2	50	—	—	33	9	2	3	—	14
Kristinehamn	1	37	—	—	18	3	3	4	1	8
Arboga	—	28	—	—	22	5	—	1	—	13
Köping	—	36	—	—	49	12	7	8	—	6
Gefle: Fabrik 1	1	20	1	—	17	6	1	1	—	8
» 2	—	12	—	14	3	—	—	3	10	—
Söderhamn	—	18	—	—	13	4	1	—	—	1
Hernösand	—	15	—	—	9	2	—	—	—	3
<i>Hela antalet</i>	151	1.710	39	187	977	218	151	205	88	308

efter arbetsställen och specialiteter.

28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.
t a r e.			Snickeriarbetare.					Måleri- arbe- tare.	Maskini- ster och eldare.	Öfriga arbe- tare.	Summa summa- rum.
Öfriga maskin- arbe- tare.	Metall- arbe- tare.	Summa.	Modell- snic- kare.	Fin- snic- kare.	Tim- mer- män.	Öfriga träarbe- tare.	Summa.				
8	17	350	28	—	—	5	33	11	4	8	714
4	—	132	14	12	28	1	55	2	3	24	439
1	1	83	6	1	—	—	7	—	1	1	172
2	—	137	8	1	4	2	15	2	1	13	349
91	—	300	16	30	5	40	91	2	7	16	638
3	23	138	12	—	2	2	16	2	5	7	285
1	—	11	5	—	1	—	6	—	1	3	76
110	41	1,151	89	44	40	50	223	19	22	72	2,673
8	—	290	21	38	5	3	67	13	6	48	639
40	5	385	17	—	16	36	69	1	15	19	1,013
1	—	49	10	1	—	3	14	—	1	5	149
126	21	597	20	28	1	3	52	33	3	47	1,010
2	—	34	2	7	25	1	35	—	3	6	236
2	—	84	2	12	2	57	73	21	2	15	342
16	1	233	68	12	36	59	175	4	8	72	921
1	1	35	2	—	—	2	4	—	1	9	109
4	—	68	3	—	—	9	12	—	2	11	180
5	—	46	3	2	—	4	9	2	1	7	140
7	—	113	9	3	—	5	17	4	2	11	307
2	—	88	5	1	1	8	15	—	—	5	201
2	—	38	4	—	4	3	11	3	1	10	115
21	—	106	8	9	72	1	90	—	21	84	801
34	—	241	14	9	75	7	105	5	4	59	763
24	14	366	12	—	16	1	29	12	6	51	840
1	—	61	8	—	1	—	9	1	1	3	123
1	—	114	13	1	7	—	21	2	2	5	273
5	1	81	7	2	5	1	15	—	1	8	192
—	—	69	13	—	4	1	18	3	—	10	193
1	—	119	7	—	5	—	12	—	3	12	252
1	—	56	9	—	12	3	24	1	2	2	193
7	1	50	4	—	—	2	6	5	2	8	189
—	—	37	3	—	—	5	8	1	1	4	106
—	—	29	7	—	—	—	7	—	2	10	100
421	85	4,540	360	169	327	264	1,120	130	112	593	12,060

Tab. 2. Arbetarne fördelade

A. Å olika

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
Arbetsort.	12—14 år.	14—18 år.	18—25 år.			25—30 år.			30—35 år.			35—40 år.			40—45 år.		
			og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.
Stockholm	3	196	781	23	—	276	129	1	87	156	3	50	194	9	32	196	11
Eskilstuna.....	9	61	170	16	—	51	48	2	7	51	2	6	53	—	2	40	4
Motala	—	114	242	35	—	51	76	—	20	81	2	7	76	2	1	72	2
Jönköping.....	—	8	39	5	—	13	14	—	4	11	—	—	11	—	—	11	1
Husvarna.....	1	102	189	20	—	68	94	—	25	131	1	12	134	1	3	79	2
Oskarshamn.....	—	33	39	4	—	2	20	—	6	18	—	1	19	—	—	16	—
Kristianstad.....	—	27	71	5	—	21	24	—	6	39	—	2	38	2	3	23	2
Malmö.....	1	67	180	12	—	54	56	—	19	66	1	11	64	—	2	82	3
Landskrona.....	—	24	59	14	—	16	31	—	4	34	—	3	28	—	1	21	3
Ystad.....	1	19	44	6	—	5	19	1	1	10	—	1	11	—	—	6	—
Lund.....	1	33	71	10	—	15	37	—	5	43	1	3	31	—	—	15	—
Helsingborg.....	—	24	38	2	—	17	7	—	5	17	—	—	19	—	3	26	1
Halmstad.....	—	8	26	3	—	7	15	—	1	11	—	1	11	—	—	10	—
Göteborg.....	2	174	305	15	—	88	58	1	30	90	—	11	120	1	6	121	8
Trollhättan.....	5	109	192	13	1	47	55	—	22	67	2	5	71	3	3	52	2
Skövde.....	—	9	15	1	—	3	8	—	1	12	—	2	12	1	1	18	1
Karlstad.....	—	21	60	4	—	11	21	—	9	33	—	4	32	2	2	23	3
Kristinehamn.....	—	30	52	3	—	6	10	—	2	12	—	4	16	1	—	7	1
Arboga.....	—	19	24	3	—	7	12	—	3	27	—	—	18	—	2	18	2
Köping.....	—	33	63	3	—	16	20	—	8	23	—	—	23	2	2	24	—
Gefle.....	1	36	119	5	—	28	27	—	7	39	1	3	43	1	2	29	—
Söderhamn.....	—	13	29	1	—	4	10	—	2	4	—	—	9	—	1	11	—
Hernösand.....	—	3	26	2	—	15	6	1	6	4	—	—	7	—	2	13	—
Summa	24	1,163	2,834	205	—	1,821	797	—	6,280	979	—	13,126	1,040	—	25	68,913	46

efter ålder och civilstånd.

arbetsorter.

19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.	41.
45—50 år.			50—55 år.			55—60 år.			60—65 år.			65—70 år.			70 år och deröfver.			Summa.			Ej upp- gif- ven ålder.	Hela antalet.
og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.		
21	143	8	11	100	11	11	90	13	4	45	11	4	28	7	—	13	4	1 476	1 117	78	2	2 673
5	39	—	—	28	1	1	17	2	—	14	—	—	6	1	—	2	—	312	314	12	1	639
8	51	2	1	56	2	2	26	1	1	31	3	—	25	9	—	7	7	447	536	30	—	1 013
2	10	—	—	8	1	—	3	—	—	4	—	—	3	—	—	1	—	66	81	2	—	149
—	43	1	1	34	2	1	25	1	1	10	1	2	12	2	—	9	3	405	591	14	—	1 010
—	19	—	—	15	—	1	14	1	—	11	1	—	9	2	—	4	1	82	149	5	—	236
1	24	1	—	18	1	—	18	1	2	7	—	—	1	4	—	—	1	133	197	12	—	342
3	77	4	1	77	5	3	53	1	—	33	5	1	21	5	—	9	5	342	550	29	—	921
—	19	—	—	11	—	—	7	1	1	4	3	1	2	2	—	—	—	109	171	9	—	289
—	5	—	—	5	—	—	1	—	—	1	—	—	2	1	—	1	—	71	67	2	—	140
1	19	1	1	9	—	—	6	1	—	2	—	—	1	1	—	—	—	130	173	4	—	307
1	19	—	—	8	—	—	6	—	—	4	—	1	1	1	—	—	—	89	109	2	1	201
1	6	1	—	5	1	—	3	—	—	4	—	—	—	—	—	—	1	44	68	3	—	115
7	121	6	2	128	8	4	101	15	—	65	9	—	39	9	—	11	9	629	869	66	—	1 564
1	56	3	5	43	2	2	26	6	—	18	5	—	16	3	—	2	3	391	419	30	—	840
1	10	1	—	9	1	—	12	1	—	1	2	—	—	1	—	—	—	32	83	8	—	123
—	14	1	—	16	1	—	8	1	—	3	1	—	—	1	—	1	1	107	155	11	—	273
—	14	1	1	8	—	—	8	1	1	4	1	—	3	—	1	4	1	97	89	6	—	192
—	12	1	—	12	1	—	7	2	—	12	4	—	5	1	—	1	—	55	127	11	—	193
—	10	—	1	8	—	1	4	—	—	7	—	—	1	1	—	1	1	124	124	4	—	252
2	9	2	—	6	2	2	6	—	—	2	—	—	6	1	—	2	1	200	174	8	—	382
—	7	2	—	5	—	—	5	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	49	55	2	—	106
2	3	1	—	3	—	—	4	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	55	43	2	—	100
56	730	36	24	612	39	28	450	48	11	283	46	9	184	52	1	68	38	5 445	6 261	350	4	12 060

Tab. 2. (Forts.) Arbetarne fördelade

B. Inom olika

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
Specialiteter.	12—14	14—18	18—25			25—30			30—35			35—40			40—45		
	år.	år.	år.			år.			år.			år.			år.		
			og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.
Förmän	—	—	2	—	—	—	1	—	3	14	—	1	35	—	3	31	1
Gjutare.....	—	34	227	24	—	63	103	—	30	145	1	7	119	5	8	91	5
Kärnmakare.....	3	143	89	2	—	8	9	—	3	7	—	2	11	—	—	3	—
Handtlangare (gjuteri-)	1	28	109	6	—	28	18	—	13	31	—	6	19	—	1	30	—
Öfriga gjuteriarbetare	—	11	27	6	—	9	23	—	10	24	—	6	38	1	—	26	—
Smeder.....	1	3	51	11	—	31	41	1	9	40	2	5	57	—	3	50	3
Handtlangare (smides-)	—	66	204	8	—	25	25	—	6	29	2	5	19	—	2	26	2
Båtplåtslagare.....	—	6	31	6	—	33	21	1	9	36	—	7	40	1	1	47	1
Pannplåtslagare.....	—	15	86	11	—	35	44	1	9	53	1	10	72	—	4	74	3
Tunnplåtslagare.....	—	—	7	—	—	2	4	—	3	6	—	—	12	—	—	3	1
Handtlangare (plåtsl-)	3	187	397	33	—	90	72	—	30	78	—	9	57	1	5	47	1
Öfriga plåtslageriarb.	1	41	13	—	—	2	6	—	3	12	—	—	13	1	—	12	1
Kopparslagare.....	—	23	40	3	—	11	15	—	6	7	—	3	11	1	1	10	—
Maskinuppsättare.....	—	4	26	1	—	13	7	—	5	19	1	1	14	—	2	12	—
Filare.....	1	100	556	26	—	192	116	—	61	100	1	21	122	5	14	121	8
Rörläggare och rörarb.	—	—	5	1	—	3	6	—	1	3	—	1	4	—	1	4	—
Hopsättare.....	—	8	40	2	—	19	15	—	6	30	—	3	19	—	1	13	—
Svarfvarer.....	1	150	329	20	—	59	75	2	18	80	1	10	57	2	4	45	4
Hyflare.....	—	33	46	3	—	11	12	—	3	27	—	2	22	—	—	17	1
Fräsare.....	—	19	52	4	—	9	16	—	2	18	1	—	7	—	1	10	—
Borrare.....	—	14	39	1	—	10	19	—	5	16	3	1	20	2	4	17	2
Smerglare och slipare	—	17	12	2	—	4	7	—	2	5	—	1	10	—	—	11	—
Handtlangare (maskin-)	5	65	95	8	—	24	16	—	9	15	—	1	15	—	—	9	1
Öfriga maskinarbetare	—	74	113	1	—	27	26	—	3	25	—	5	31	—	—	27	—
Metallarbetare.....	—	18	21	1	—	14	4	—	1	5	—	2	6	1	2	2	1
Modellsnickare.....	1	15	54	7	—	19	20	—	8	31	—	4	39	1	3	27	1
Finsnickare.....	—	—	20	1	—	9	4	—	3	16	—	1	16	—	1	19	1
Timmermän.....	—	3	19	6	—	4	14	—	4	21	—	3	24	2	2	22	2
Öfriga träarbetare.....	—	18	40	2	—	24	15	—	1	21	—	—	30	—	1	26	3
Måleriarbetare.....	—	15	21	4	1	4	11	—	1	13	—	—	23	2	3	14	—
Maskinister och eldare	—	2	12	2	—	6	5	1	1	8	—	—	10	—	—	16	—
Öfriga arbetare.....	7	51	51	3	—	33	27	—	12	44	—	9	68	—	1	51	4
Summa	24	1,163	2,834	205	—	1,821	797	—	6,280	979	—	13,126	1,040	—	25	68,913	46

efter ålder och civilstånd.

specialiteter.

19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.	41.
45—50 år.			50—55 år.			55—60 år.			60—65 år.			65—70 år.			70 år och deröfver.			Summa.			Ej upp- gif- ven ålder.	Hela antalet.
og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.		
—	46	1	—	34	—	1	22	2	—	9	2	—	9	3	—	2	2	10	203	11	—	224
3	32	2	—	30	—	1	27	2	1	14	5	1	5	1	—	2	1	375	592	22	—	989
—	5	—	2	2	—	—	2	—	—	—	1	—	2	1	—	—	—	250	43	2	—	295
3	18	—	1	20	—	1	14	—	—	9	—	—	3	1	—	5	2	191	173	3	—	367
2	16	—	—	17	1	—	16	1	—	4	2	—	5	1	—	1	—	65	176	6	—	247
2	57	3	—	19	5	2	33	4	—	17	2	—	14	3	—	4	—	107	343	23	—	473
4	19	1	1	24	—	1	7	—	—	11	1	—	7	1	—	—	1	314	175	8	—	497
—	34	2	2	36	4	1	22	3	—	14	2	—	3	1	—	—	—	90	259	15	—	364
4	49	2	4	49	—	—	32	9	1	12	2	—	12	4	—	4	3	168	412	25	—	605
1	6	1	—	2	—	—	4	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	13	38	2	—	53
4	50	1	3	34	—	—	23	5	2	8	—	—	8	3	—	1	—	730	411	11	—	1,152
—	12	—	—	7	1	—	5	1	—	5	—	1	—	—	—	—	—	61	72	4	—	187
1	10	1	—	3	—	1	6	—	—	3	—	—	3	1	—	2	—	86	73	3	—	162
1	13	—	—	14	2	—	9	—	—	6	—	—	1	—	—	—	—	52	96	3	—	151
10	83	5	2	58	6	4	37	4	1	29	6	3	9	3	1	3	2	966	704	40	—	1,710
—	4	1	—	2	—	—	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	11	26	2	—	39
1	9	—	—	4	1	—	8	—	—	2	—	—	2	1	—	2	1	78	106	3	—	187
5	35	2	2	37	1	2	13	—	—	8	2	—	4	2	—	4	—	580	378	16	3	977
1	15	—	—	7	1	—	5	—	—	5	—	—	3	3	—	1	—	96	117	5	—	218
—	6	1	1	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	84	63	4	—	151
—	9	—	—	11	2	—	14	1	—	8	2	—	2	1	—	2	—	73	119	13	—	205
—	5	—	—	6	—	1	2	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	37	50	1	—	88
—	8	1	—	10	1	1	8	1	—	3	2	—	6	1	—	2	1	200	100	8	—	308
1	22	1	—	18	1	3	13	—	2	10	2	—	10	1	—	5	—	228	188	5	—	421
—	1	—	—	2	1	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	59	23	3	—	85
2	35	1	—	20	3	2	21	2	—	14	2	1	14	3	—	7	3	109	235	16	—	360
1	22	—	1	14	3	1	15	1	—	10	2	—	6	—	—	1	—	37	124	7	1	169
2	27	2	1	38	4	1	33	1	—	33	5	1	24	10	—	10	9	40	252	35	—	327
1	18	1	1	19	—	1	16	1	—	7	1	2	5	3	—	3	4	89	162	13	—	264
1	7	—	—	2	—	—	3	—	—	—	1	—	2	1	—	1	—	45	80	5	—	130
1	10	1	1	12	1	—	7	2	—	9	—	—	1	1	—	1	2	23	81	8	—	112
5	47	6	2	59	1	3	31	7	4	30	3	—	23	1	—	4	6	178	387	28	—	593
56	730	36	24	612	39	28	450	48	11	283	46	9	184	52	1	68	38	5,445	6,261	350	4	12,060

Tab. 3. Arbetarne fördelade efter åldersår
och civilstånd.

(Stockholms stad—Kristianstads län.)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.
Åldersår.	Stockholms stad.			Södermanlands län.			Östergötlands län.			Jönköpings län.			Kalmar län.			Kristianstads län.		
	og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.
a) Ettårsklasser.																		
12.....	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13.....	2	—	—	6	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
14.....	18	—	—	18	—	—	2	—	—	16	—	—	—	—	—	5	—	—
15.....	32	—	—	12	—	—	27	—	—	24	—	—	—	—	—	5	—	—
16.....	59	—	—	10	—	—	30	—	—	30	—	—	12	—	—	6	—	—
17.....	87	—	—	21	—	—	55	—	—	40	—	—	17	—	—	11	—	—
18.....	99	—	—	27	—	—	41	—	—	31	—	—	9	—	—	13	—	—
19.....	119	—	—	25	—	—	41	—	—	32	—	—	6	—	—	14	—	—
20.....	125	—	—	28	—	—	38	1	—	26	1	—	3	—	—	18	—	—
21.....	106	1	—	22	—	—	33	4	—	38	—	—	7	—	—	5	—	—
22.....	109	4	—	26	3	—	33	6	—	27	4	—	5	1	—	5	—	—
23.....	121	7	—	23	5	—	28	11	—	34	7	—	6	1	—	7	1	—
24.....	102	11	—	19	8	—	28	13	—	40	13	—	3	2	—	9	4	—
25.....	95	24	—	19	9	—	23	15	—	18	13	—	1	6	—	6	7	—
26.....	58	24	—	11	7	—	10	22	—	26	17	—	—	4	—	4	5	—
27.....	45	22	1	5	14	1	6	15	—	17	23	—	—	6	—	10	6	—
28.....	42	32	—	10	12	—	8	15	—	7	25	—	—	3	—	1	3	—
29.....	36	27	—	6	6	1	4	9	—	13	30	—	1	1	—	—	3	—
30.....	23	23	2	1	8	—	8	19	1	11	30	—	—	4	—	2	6	—
31.....	20	23	—	3	6	1	3	10	—	9	23	—	1	3	—	—	8	—
32.....	14	29	—	2	16	1	2	21	1	3	19	—	3	3	—	1	7	—
33.....	15	39	—	—	8	—	1	15	—	3	41	—	1	2	—	2	5	—
34.....	15	42	1	1	13	—	6	16	—	3	29	1	1	6	—	1	13	—
35.....	20	38	2	4	9	—	3	17	—	6	27	—	—	2	—	—	8	—
36.....	6	41	1	1	15	—	1	16	—	3	33	—	—	2	—	—	9	—
37.....	9	42	1	1	13	—	2	9	—	1	32	—	—	5	—	—	10	—
38.....	5	38	4	—	9	—	1	18	—	2	25	—	1	7	—	—	4	1
39.....	10	35	1	—	7	—	—	16	2	—	28	1	—	3	—	2	7	1
40.....	9	45	3	1	12	—	—	10	1	1	23	1	—	2	—	—	5	—
41.....	7	36	2	—	10	—	—	17	—	1	24	—	—	4	—	—	5	1
42.....	7	46	2	—	2	1	—	18	1	—	18	1	—	5	—	1	2	—
43.....	5	35	—	—	7	—	1	15	—	1	11	—	—	3	—	1	8	—
44.....	4	34	4	1	9	3	—	12	—	—	14	1	—	2	—	1	3	1
45.....	6	33	2	1	9	—	4	7	—	1	14	—	—	7	—	1	4	—
46.....	5	24	—	1	8	—	—	10	1	—	7	—	—	2	—	—	5	—
47.....	2	27	3	—	11	—	—	7	—	1	13	1	—	1	—	—	6	1
48.....	3	24	1	2	4	—	3	14	—	—	11	—	—	3	—	—	4	—
49.....	5	35	2	1	7	—	1	13	1	—	8	—	—	6	—	—	5	—
50.....	5	29	1	—	11	—	—	14	—	1	7	—	—	2	—	—	6	—
51.....	2	21	2	—	7	—	—	11	—	—	10	1	—	2	—	—	3	1
52.....	1	16	2	—	3	—	—	6	—	—	9	1	—	4	—	—	2	—
53.....	—	16	3	—	2	—	1	13	1	—	10	1	—	3	—	—	2	—
54.....	3	18	3	—	5	1	—	12	1	—	6	—	—	4	—	—	5	—
55.....	3	16	2	—	4	—	1	8	—	—	6	—	—	5	—	—	4	—
56.....	3	18	2	—	3	—	—	6	1	1	9	—	—	2	—	—	5	—

Tab. 3. (Forts.) **Arbetarne fördelade efter åldersår
och civilstånd.**

(Stockholms stad—Kristianstads län.)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.
Åldersår.	Stockholms stad.			Södermanlands län.			Östergötlands län.			Jönköpings län.			Kalmar län.			Kristianstads län.		
	og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.
(Forts. från föreg. sida)																		
57.....	1	15	2	1	3	—	—	3	—	—	4	1	—	—	1	—	5	1
58.....	2	19	3	—	3	—	1	3	—	—	5	—	—	3	—	—	2	—
59.....	2	22	4	—	4	2	—	6	—	—	4	—	1	4	—	—	2	—
60.....	—	8	4	—	5	—	1	8	2	—	5	—	—	3	—	—	4	—
61.....	1	17	4	—	5	—	—	5	1	—	4	—	—	2	1	1	1	—
62.....	1	7	2	—	1	—	—	8	—	—	3	—	—	—	—	—	1	—
63.....	1	7	—	—	2	—	—	5	—	1	2	—	—	3	—	1	1	—
64.....	1	6	1	—	1	—	—	5	—	—	—	1	—	3	—	—	—	—
65.....	—	8	1	—	5	—	—	8	2	—	5	—	—	3	1	—	—	1
66.....	3	4	1	—	—	1	—	6	—	1	3	—	—	1	—	—	—	2
67.....	1	9	2	—	1	—	—	6	3	—	5	2	—	—	—	—	—	1
68.....	—	4	2	—	—	—	—	2	4	1	1	—	—	4	—	—	1	—
69.....	—	3	1	—	—	—	—	3	—	—	1	—	—	1	1	—	—	—
70.....	—	6	2	—	—	—	—	2	2	—	1	—	—	1	—	—	—	—
71.....	—	1	—	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	1	1	—	—	—
72.....	—	2	1	—	—	—	—	1	2	—	1	1	—	2	—	—	—	—
73.....	—	1	—	—	1	—	—	2	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1
74.....	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
75.....	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—
76.....	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
77.....	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—
78.....	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
79.....	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
80.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Okändt.	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Summa</i>	1,477	1,118	78	313	314	12	447	536	30	471	672	16	82	149	5	133	197	12
b) <i>Femårsklasser.</i>																		
—15...	21	—	—	27	—	—	2	—	—	17	—	—	—	—	—	5	—	—
15—20...	396	—	—	95	—	—	194	—	—	157	—	—	48	—	—	49	—	—
20—25...	563	23	—	118	16	—	160	35	—	165	25	—	24	4	—	44	5	—
25—30...	276	129	1	51	48	2	51	76	—	81	108	—	2	20	—	21	24	—
30—35...	87	156	3	7	51	2	20	81	2	29	142	1	6	18	—	6	39	—
35—40...	50	194	9	6	53	—	7	76	2	12	145	1	1	19	—	2	38	2
40—45...	32	196	11	2	40	4	1	72	2	3	90	3	—	16	—	3	23	2
45—50...	21	143	8	5	39	—	8	51	2	2	53	1	—	19	—	1	24	1
50—55...	11	100	11	—	28	1	1	56	2	1	42	3	—	15	—	—	18	1
55—60...	11	90	13	1	17	2	2	26	1	1	28	1	1	14	1	—	18	1
60—65...	4	45	11	—	14	—	1	31	3	1	14	1	—	11	1	2	7	—
65—70...	4	28	7	—	6	1	—	25	9	2	15	2	—	9	2	—	1	4
70—75...	—	11	3	—	1	—	—	6	5	—	5	2	—	4	1	—	—	1
75—80...	—	2	1	—	1	—	—	1	2	—	5	1	—	—	—	—	—	—
80—...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Okändt.	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Summa</i>	1,477	1,118	78	313	314	12	447	536	30	471	672	16	82	149	5	133	197	12

Tab. 3. (Forts.) **Arbetarne fördelade efter åldersår
och civilstånd.**

(Malmö stad—Skaraborgs län.)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.
Åldersår.	Malmö stad.			Malmöhus län (utom Malmö).			Hallands län.			Göteborgs stad.			Älfsborgs län.			Skaraborgs län.		
	og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.
a) <i>Ettårsklasser.</i>																		
12.....	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13.....	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	—	5	—	—	—	—	—
14.....	3	—	—	7	—	—	1	—	—	11	—	—	18	—	—	—	—	—
15.....	16	—	—	26	—	—	—	—	—	40	—	—	35	—	—	2	—	—
16.....	21	—	—	30	—	—	2	—	—	58	—	—	30	—	—	4	—	—
17.....	27	—	—	37	—	—	5	—	—	65	—	—	26	—	—	3	—	—
18.....	25	—	—	32	—	—	6	—	—	51	—	—	26	—	—	2	—	—
19.....	31	—	—	23	2	—	4	—	—	55	—	—	44	—	—	3	—	—
20.....	32	—	—	37	—	—	3	—	—	46	1	—	29	—	—	1	—	—
21.....	26	—	—	41	2	—	5	—	—	50	1	—	32	—	—	4	—	—
22.....	25	2	—	25	4	—	3	1	—	45	4	—	25	1	—	3	—	—
23.....	17	6	—	28	15	—	3	—	—	31	3	—	20	4	—	1	—	—
24.....	24	4	—	26	9	—	2	2	—	27	6	—	16	8	1	1	1	—
25.....	15	15	—	22	14	1	—	5	—	28	7	—	27	7	—	1	—	—
26.....	15	8	—	7	18	—	4	1	—	23	7	—	8	8	—	—	2	—
27.....	11	9	—	16	21	—	3	2	—	17	14	—	5	11	—	—	2	—
28.....	9	13	—	5	22	—	—	6	—	12	20	—	3	10	—	2	1	—
29.....	4	11	—	3	19	—	—	1	—	8	10	1	4	19	—	—	3	—
30.....	6	7	1	4	16	1	—	3	—	8	13	—	7	9	—	—	—	—
31.....	4	10	—	3	18	—	—	1	—	4	12	—	4	10	1	—	1	—
32.....	4	18	—	2	27	—	1	2	—	4	22	—	4	16	1	—	2	—
33.....	1	17	—	3	17	—	—	3	—	5	19	—	2	11	—	1	3	—
34.....	4	14	—	3	26	—	—	2	—	9	24	—	5	21	—	—	6	—
35.....	3	9	—	2	21	—	1	—	—	2	22	—	1	15	—	—	2	—
36.....	3	21	—	2	17	—	—	2	—	6	24	—	4	11	2	1	5	—
37.....	1	12	—	2	11	—	—	2	—	1	29	1	—	16	—	1	1	—
38.....	1	12	—	—	23	—	—	2	—	1	20	—	—	14	—	—	2	—
39.....	3	10	—	1	17	—	—	5	—	1	25	—	—	15	1	—	2	1
40.....	1	15	1	1	13	1	—	2	—	2	25	—	—	13	1	1	2	—
41.....	—	19	—	1	19	1	—	4	—	3	29	3	2	16	—	—	2	—
42.....	—	20	1	—	21	1	—	3	—	—	25	1	—	11	—	—	4	1
43.....	1	19	1	2	11	—	—	1	—	—	14	3	—	3	—	—	5	—
44.....	—	9	—	—	4	1	—	—	—	1	28	1	1	9	1	—	5	—
45.....	2	14	—	1	21	—	—	—	1	—	23	—	—	16	1	—	2	—
46.....	1	13	4	—	9	—	—	2	—	—	28	—	—	7	—	1	1	1
47.....	—	16	—	1	6	1	—	—	—	5	21	1	—	9	1	—	1	—
48.....	—	19	—	—	13	—	1	2	—	2	27	3	—	14	1	—	5	—
49.....	—	15	—	—	13	—	—	2	—	—	22	2	1	10	—	—	1	—
50.....	—	21	2	—	10	—	—	2	—	1	27	1	1	7	—	—	1	—
51.....	—	14	—	—	3	—	—	1	1	1	19	1	3	6	—	—	2	—
52.....	—	11	—	1	3	—	—	—	—	—	25	3	—	11	—	—	—	1
53.....	—	18	2	—	6	—	—	—	—	—	23	1	—	4	—	—	1	—
54.....	1	13	1	—	11	—	—	2	—	—	34	2	1	15	2	—	5	—
55.....	2	14	1	—	3	1	—	1	—	1	29	1	—	6	2	—	6	—
56.....	—	8	—	—	5	—	—	—	—	3	19	9	—	6	2	—	1	—

Tab. 3. (Forts.) Arbetarne fördelade efter åldersår och civilstånd.

(Malmö stad—Skaraborgs län.)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.
Åldersår.	Malmö stad.			Malmöhus län (utom Malmö).			Hallands län.			Göteborgs stad.			Elfshborgs län.			Skaraborgs län.		
	og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.
(Forts. från föreg. sida)																		
57.....	—	11	—	—	3	—	—	2	—	—	18	1	2	6	—	—	1	—
58.....	—	9	—	—	5	1	—	—	—	—	18	3	—	4	2	—	4	1
59.....	1	11	—	—	4	—	—	—	—	—	17	1	—	4	—	—	—	—
60.....	—	9	—	—	1	—	—	1	—	—	9	1	—	2	—	—	—	1
61.....	—	7	—	—	2	1	—	—	—	—	18	3	—	6	2	—	1	—
62.....	—	8	1	—	1	1	—	—	—	—	12	—	—	3	1	—	—	—
63.....	—	7	2	1	5	—	—	2	—	—	10	3	—	6	2	—	—	1
64.....	—	2	2	—	2	1	—	1	—	—	16	2	—	1	—	—	—	—
65.....	—	4	—	1	2	—	—	—	—	—	7	3	—	5	—	—	—	—
66.....	1	4	1	—	1	2	—	—	—	—	14	1	—	3	—	—	—	—
67.....	—	4	1	—	1	1	—	—	—	—	7	2	—	3	1	—	—	1
68.....	—	6	—	—	1	1	—	—	—	—	7	1	—	1	1	—	—	—
69.....	—	3	3	1	1	1	—	—	—	—	4	2	—	4	1	—	—	—
70.....	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	5	2	—	—	1	—	—	—
71.....	—	3	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
72.....	—	3	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	1	1	—	—	—
73.....	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
74.....	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—
75.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—
76.....	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
77.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
78.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
79.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
80.....	—	¹⁾ 1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Okänt	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Summa</i>	342	550	29	400	520	17	44	68	3	629	869	66	391	419	30	32	83	8
b) Femårsklasser.																		
—15.....	4	—	—	9	—	—	1	—	—	13	—	—	23	—	—	—	—	—
15—20.....	120	—	—	148	2	—	17	—	—	269	—	—	161	—	—	14	—	—
20—25.....	124	12	—	157	30	—	16	3	—	199	15	—	122	13	1	10	1	—
25—30.....	54	56	—	53	94	1	7	15	—	88	58	1	47	55	—	3	8	—
30—35.....	19	66	1	15	104	1	1	11	—	30	90	—	22	67	2	1	12	—
35—40.....	11	64	—	7	89	—	1	11	—	11	120	1	5	71	3	2	12	1
40—45.....	2	82	3	4	68	4	—	10	—	6	121	8	3	52	2	1	18	1
45—50.....	3	77	4	2	62	1	1	6	1	7	121	6	1	56	3	1	10	1
50—55.....	1	77	5	1	33	—	—	5	1	2	128	8	5	43	2	—	9	1
55—60.....	3	53	1	—	20	2	—	3	—	4	101	15	2	26	6	—	12	1
60—65.....	—	33	5	1	11	3	—	4	—	—	65	9	—	18	5	—	1	2
65—70.....	1	21	5	2	6	5	—	—	—	—	39	9	—	16	3	—	—	1
70—75.....	—	7	4	—	1	—	—	—	1	—	10	6	—	1	2	—	—	—
75—80.....	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	1	1	—	—	—
80.....	—	¹⁾ 1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Okänt	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Summa</i>	342	550	29	400	520	17	44	68	3	629	869	66	391	419	30	32	83	8

¹⁾ 82 år.

Tab. 3. (Forts.) **Arbetarne fördelade efter åldersår
och civilstånd.**

(Vermlands län—Hela riket.)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.
Åldersår.	Vermlands län.			Vestmanlands län.			Gefleborgs län.			Vesternorrlands län.			Hela riket.			
	og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.	Summa.
a) <i>Ettårsklasser.</i>																
12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	5
13	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	19	—	—	19
14	2	—	—	7	—	—	9	—	—	—	—	—	117	—	—	117
15	12	—	—	14	—	—	10	—	—	—	—	—	259	—	—	259
16	20	—	—	15	—	—	15	—	—	1	—	—	343	—	—	343
17	17	—	—	16	—	—	15	—	—	2	—	—	444	—	—	444
18	24	—	—	20	—	—	23	—	—	3	—	—	432	—	—	432
19	17	—	—	20	—	—	25	—	—	5	—	—	464	2	—	466
20	24	1	—	14	—	—	29	—	—	6	—	—	459	4	—	463
21	18	1	—	8	—	—	13	—	—	7	—	—	415	9	—	424
22	16	1	—	11	1	—	23	2	—	3	—	—	384	34	—	418
23	7	—	—	8	1	—	18	1	—	1	1	—	353	63	—	416
24	6	4	—	6	4	—	17	3	—	1	1	—	327	93	1	421
25	4	5	—	3	2	—	7	5	—	5	3	—	274	137	1	412
26	3	6	—	9	4	—	12	6	—	3	—	—	193	139	—	332
27	6	7	—	5	4	—	6	7	—	2	1	—	154	164	2	320
28	3	8	—	4	12	—	4	9	—	4	—	—	114	191	—	305
29	1	5	—	2	10	—	3	10	—	1	2	1	86	166	3	255
30	2	11	—	5	7	—	2	12	—	2	2	—	81	170	5	256
31	4	8	—	10	—	—	3	3	—	2	—	—	60	146	2	206
32	—	6	—	3	9	—	—	10	1	2	—	—	45	207	4	256
33	4	12	—	1	13	—	2	10	—	—	1	—	41	216	—	257
34	1	8	—	2	11	—	2	8	—	—	1	—	53	240	2	295
35	4	6	—	—	5	—	2	14	1	—	2	—	48	197	3	248
36	1	7	1	—	15	1	—	11	—	—	2	—	28	231	5	264
37	2	10	1	—	6	1	—	8	—	—	1	—	20	207	4	231
38	—	9	—	—	7	—	—	6	—	—	2	—	11	198	5	214
39	1	16	1	—	8	—	1	13	—	—	—	—	19	207	8	234
40	1	6	—	2	9	1	1	9	—	—	—	—	20	191	9	220
41	1	6	1	—	10	—	1	10	—	2	4	—	18	215	8	241
42	—	9	—	1	13	1	—	8	—	—	3	—	9	208	10	227
43	—	5	1	—	6	—	—	7	—	—	2	—	11	152	5	168
44	—	4	2	1	4	—	1	6	—	—	4	—	10	147	14	171
45	—	13	—	—	3	—	—	3	2	1	—	—	17	169	6	192
46	—	3	—	—	5	—	—	1	1	1	2	—	9	127	7	143
47	—	5	—	—	4	1	1	2	1	—	—	—	10	129	10	149
48	—	4	1	—	3	—	1	4	—	—	1	—	12	152	6	170
49	—	3	1	—	7	—	—	6	—	—	—	1	8	153	7	168
50	—	5	—	—	1	—	—	2	—	—	1	—	8	146	4	158
51	—	7	—	—	9	1	—	4	1	—	—	—	6	119	8	133
52	—	3	—	1	4	—	—	2	1	—	—	—	3	99	8	110
53	—	5	—	—	3	—	—	2	—	—	1	—	1	109	8	118
54	1	4	1	—	3	—	—	1	—	—	1	—	6	139	11	156
55	—	4	—	—	4	1	—	—	—	—	2	—	7	112	8	127
56	—	6	1	—	4	—	1	3	—	—	—	—	8	95	15	118

Tab. 3. (Forts.) Arbetarne fördelade efter åldersår och civilstånd.

(Vermlands län—Hela riket.)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.
Åldersår.	Vermlands län.			Vestmanlands län.			Gefleborgs län.			Vesternorrlands län.			Hela riket.			
	og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.	og.	g.	e.	Summa.
(Forts. från föreg. sida)																
57	—	4	—	—	1	—	1	4	—	—	1	—	5	81	6	92
58	—	1	—	1	—	1	—	3	—	—	1	—	4	80	11	95
59	—	1	1	—	2	—	—	1	—	—	—	—	4	82	8	94
60	—	1	1	—	3	—	—	—	—	1	—	—	2	59	9	70
61	1	2	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	3	74	12	89
62	—	1	—	—	5	1	—	—	—	—	1	—	1	51	6	58
63	—	2	—	—	5	1	—	1	—	—	—	—	4	58	9	71
64	—	1	1	—	2	2	—	1	—	—	—	—	1	41	10	52
65	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	1	50	8	59
66	—	1	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	5	38	10	53
67	—	1	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	1	39	15	55
68	—	1	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	1	31	9	41
69	—	—	1	—	2	—	—	4	—	—	—	—	1	26	10	37
70	—	1	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	18	9	27
71	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	10	5	15
72	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	8	19
73	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	7	5	12
74	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	1	8
75	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	3	8
76	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	5
77	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	2	5
78	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2
79	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2
80—	—	—	—	—	¹⁾ 1	—	—	—	—	—	—	—	—	¹⁾ 3	1	4
Okändt ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	4
<i>Summa</i>	204	244	17	179	251	15	249	229	10	55	43	2	5,448	6,262	350	12,060
<i>b) Femårsklasser.</i>																
—15 ...	2	—	—	—	7	—	—	10	—	—	—	—	141	—	—	141
15—20 ...	90	—	—	85	—	—	88	—	—	11	—	—	1,942	2	—	1,944
20—25 ...	71	7	—	47	6	—	100	6	—	18	2	—	1,938	203	1	2,142
25—30 ...	17	31	—	23	32	—	32	37	—	15	6	1	821	797	6	1,624
30—35 ...	11	45	—	11	50	—	9	43	1	6	4	—	280	979	13	1,272
35—40 ...	8	48	3	—	41	2	3	52	1	—	7	—	126	1,040	25	1,191
40—45 ...	2	30	4	4	42	2	3	40	—	2	15	—	68	913	46	1,027
45—50 ...	—	28	2	—	22	1	2	16	4	2	3	1	56	780	36	822
50—55 ...	1	24	1	1	20	1	—	11	2	—	3	—	24	612	39	675
55—60 ...	—	16	2	1	11	2	2	11	—	—	4	—	28	450	48	526
60—65 ...	1	7	2	—	19	4	—	2	—	1	1	—	11	283	46	340
65—70 ...	—	3	1	—	6	2	—	9	1	—	—	—	9	184	52	245
70—75 ...	—	4	2	—	1	—	—	2	1	—	—	—	—	53	28	81
75—80 ...	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	12	9	22
80—	—	—	—	—	¹⁾ 1	—	—	—	—	—	—	—	—	²⁾ 3	1	4
Okändt ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	4
<i>Summa</i>	204	244	17	179	251	15	249	229	10	55	43	2	5,448	6,262	350	12,060

¹⁾ 82 år. ²⁾ Häraf 2 om 82 år.

Tab. 4. Arbetarnes ålder

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Arbetsort.	Antal arbetare, som ingått								
	Under 21 år.	21 år.	22 år.	23 år.	24 år.	25 år.	26 år.	27 år.	28 år.
Stockholm.....	4	39	65	112	92	141	117	110	98
Eskilstuna.....	4	22	37	34	32	32	40	25	20
Motala.....	5	35	56	66	68	58	49	43	35
Jönköping.....	1	3	9	8	8	12	8	5	7
Husqvarna.....	7	36	39	58	61	66	69	72	43
Oskarshamn.....	3	3	20	10	22	27	9	8	10
Kristianstad.....	4	11	7	15	26	25	15	18	22
Malmö.....	5	24	46	61	64	67	43	47	37
Landskrona.....	3	12	15	21	18	24	14	13	14
Ystad.....	3	5	10	7	9	2	6	4	1
Lund.....	3	9	17	20	17	10	18	12	8
Helsingborg.....	—	3	5	8	12	15	13	9	11
Halmstad.....	1	2	4	9	9	9	7	8	1
Göteborg.....	7	24	46	61	77	84	83	94	67
Trollhättan.....	1	25	41	44	49	45	38	42	26
Skövde.....	—	5	11	12	9	5	9	3	11
Karlstad.....	1	9	13	10	24	18	17	12	15
Kristinehamn.....	1	6	7	11	5	9	8	7	6
Arboga.....	1	4	15	16	18	9	14	16	8
Köping.....	1	8	11	11	17	14	9	13	8
Gefle.....	1	5	11	22	16	22	18	17	13
Söderhamn.....	—	4	5	8	4	7	3	2	6
Hernösand.....	—	2	3	6	4	2	3	8	1
Summa	56	296	493	630	661	703	610	588	468

vid äktenskaps ingående.

11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.
äktenskap vid följande ålder:											Hela antalet gifta, enklingar och från- skilda.
29 år.	30 år.	31 år.	32 år.	33 år.	34 år.	35—40 år.	40—45 år.	45—50 år.	50 år och der- öfver.	Ej uppgif- ven.	
69	58	58	36	33	27	77	20	13	3	23	1,195
18	15	9	7	8	6	10	6	—	—	1	326
28	17	16	13	10	10	24	4	3	—	26	566
3	8	1	3	1	2	2	2	—	—	—	83
32	25	33	12	9	10	16	1	2	—	14	605
7	6	3	6	4	1	9	1	1	—	4	154
10	12	14	6	6	2	8	2	—	1	5	209
34	32	24	16	11	16	28	5	3	1	15	579
11	5	4	5	1	3	5	1	2	1	8	180
6	3	1	1	—	1	2	2	2	—	4	69
14	10	5	3	8	4	10	1	2	2	4	177
7	5	2	8	1	3	3	—	2	2	2	111
3	1	2	3	1	2	3	4	—	—	2	71
67	53	49	32	30	23	50	17	3	2	66	935
21	22	15	11	6	7	16	6	—	1	33	449
5	4	5	2	1	4	4	1	—	—	—	91
7	9	5	5	2	3	4	—	—	—	12	166
5	6	4	5	2	1	8	1	—	—	3	95
9	6	3	5	3	5	6	—	—	—	—	138
10	13	6	—	1	3	3	—	—	—	—	128
13	6	9	6	5	1	6	2	—	—	9	182
2	4	5	—	—	1	1	1	—	1	3	57
2	4	3	—	—	1	3	1	—	—	2	45
383	324	276	185	143	136	298	78	33	14	236	6,611

Tab. 5. Arbetarne fördelade

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Arbetsort.	F ö d e l s e -											
	Stock- holms stad.	Stock- holms län.	Upsala län.	Söder- man- lands län.	Öster- göt- lands län.	Jön- köpings län.	Krono- bergs län.	Kalmar län.	Got- lands län.	Ble- kinge län.	Kristi- anstads län.	Malmö- hus län.
Stockholm	548	263	139	218	232	52	48	182	22	44	22	55
Eskilstuna	11	3	11	309	35	5	9	20	2	4	2	4
Motala	3	—	3	7	869	12	3	2	—	—	2	1
Jönköping	2	3	—	1	3	92	3	4	—	2	—	—
Husqvarna	3	1	1	13	13	735	33	29	—	—	8	2
Oskarshamn	2	1	1	6	20	1	3	183	1	—	—	—
Kristianstad	2	—	—	1	1	—	15	1	—	29	263	27
Malmö	6	—	1	2	5	5	4	6	—	34	57	768
Landskrona	1	1	—	1	5	1	8	—	—	5	27	227
Ystad	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	17	120
Lund	—	—	—	—	3	2	7	2	—	3	18	248
Helsingborg	3	—	—	1	3	4	10	3	—	5	49	108
Halmstad	1	—	—	—	1	15	7	2	—	1	13	10
Göteborg	12	—	1	6	33	20	7	9	—	3	5	13
Trollhättan	2	—	—	3	5	3	2	—	—	2	—	1
Skövde	1	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—
Karlstad	1	1	—	1	5	2	—	2	—	1	—	6
Kristinehamn	3	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	—
Arboga	1	—	1	6	5	2	—	—	—	—	1	3
Köping	—	—	1	14	1	3	1	2	—	—	—	—
Gefle	1	3	50	4	8	8	—	4	—	—	1	2
Söderhamn	1	1	3	2	2	—	1	1	—	—	—	1
Hernösand	—	—	2	2	2	—	—	2	—	—	1	1
Summa	605	277	214	598	1,254	963	162	454	25	133	487	1,597

efter födelseort.

14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.
o r t.															Hela an- talet arbe- tare.
Hal- lands län.	Göte- borgs och Bohus län.	Elfs- borgs län.	Skara- borgs län.	Vern- lands län.	Öre- bro län.	Vest- man- lands län.	Koppar- bergs län.	Gefle- borgs län.	Vester- norr- lands län.	Jemt- lands län.	Vester- bottens län.	Norr- bottens län.	Ut- landet.	Ej upp- gifven.	
4	33	39	191	121	149	107	74	66	28	2	5	10	17	2	2,673
—	1	1	17	16	70	99	11	6	2	—	—	—	1	—	639
—	7	1	48	4	41	2	1	1	1	—	—	1	4	—	1,013
—	1	11	22	—	1	1	1	2	—	—	—	—	—	—	149
4	2	41	101	2	10	4	2	1	—	—	—	1	3	1	1,010
1	2	4	3	1	1	2	—	4	—	—	—	—	—	—	236
2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	342
5	3	4	2	2	1	—	2	2	—	—	—	—	12	—	921
2	—	2	3	2	1	—	—	—	—	—	—	—	3	—	289
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	140
7	2	1	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	11	—	307
5	3	3	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	201
59	1	3	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	115
31	1,089	231	60	19	9	2	1	—	1	—	1	—	8	3	1,564
1	86	681	40	5	4	1	—	3	—	—	—	—	1	—	840
—	1	2	111	4	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	123
—	1	10	17	207	10	8	—	1	—	—	—	—	—	—	273
—	4	1	9	151	15	2	—	2	1	—	—	—	1	—	192
—	3	2	6	8	59	90	6	—	—	—	—	—	—	—	193
—	—	—	2	5	21	196	3	1	—	—	—	—	2	—	252
—	3	3	2	16	10	17	56	180	5	—	—	—	9	—	382
—	—	—	1	9	1	1	11	60	3	1	5	—	2	—	106
—	2	3	—	7	2	2	4	4	53	1	6	—	6	—	100
121	1,244	1,043	637	582	407	536	172	334	94	4	17	12	81	7	12,060

Tab. 6. Arbetarnes födelseort i

1.	2.	3.	4.	5.	6.
Arbetsort.	Samma län.			Grannlän.	
	Stad.		Landsbygd.	Stad.	Landsbygd.
	Arbets- orten.	Annan än arbets- orten.			
Stockholm	548	—	—	90	530
Eskilstuna	97	12	200	43	175
Motala	29	13	827	10	100
Jönköping	37	—	55	9	34
Husqvarna	—	71	1) 664	11	210
Oskarshamn	54	4	125	7	17
Kristianstad	86	1	176	20	53
Malmö	258	46	464	3	54
Landskrona	95	22	110	10	17
Ystad	83	4	33	—	17
Lund	78	18	152	4	14
Helsingborg	28	28	52	5	44
Halmstad	29	4	26	6	18
Göteborg	270	14	805	18	244
Trollhättan	—	20	2) 661	29	106
Skövde	19	2	90	2	7
Karlstad	100	6	101	3	34
Kristinehamn	73	2	76	1	24
Arboga	56	1	33	6	66
Köping	85	8	103	7	33
Gefle	95	—	85	8	120
Söderhamn	22	10	28	4	15
Hernösand	29	—	24	2	9
Summa	2,171	286	4,890	298	1,941

1) Deraf 72 födda vid Husqvarna.

2) Deraf 348 födda vid Trollhättan.

förhållande till nuvarande arbetsorten.

7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
Stockholm.	Annat ort inom riket.		Hela riket.		Utlandet.	Ej upp- gifven födelseort.	Hela antalet.
	Stad.	Landsbygd.	Stad.	Landsbygd.			
(548)	315	1,171	953	1,701	17	2	2,673
11	14	86	177	461	1	—	639
3	8	19	63	946	4	—	1,013
2	5	7	53	96	—	—	149
3	12	35	97	909	3	1	1,010
2	9	18	76	160	—	—	236
2	2	1	111	230	—	1	342
6	24	54	337	572	12	—	921
1	15	16	143	143	3	—	289
1	—	1	88	51	1	—	140
—	10	20	110	186	11	—	307
3	9	32	73	128	—	—	201
1	6	25	46	69	—	—	115
12	43	147	357	1,196	8	3	1,564
2	5	16	56	788	1	—	840
1	2	—	26	97	—	—	123
1	12	16	122	151	—	—	273
3	4	8	83	108	1	—	192
1	14	16	78	115	—	—	193
—	1	13	101	149	2	—	252
1	6	58	110	263	9	—	382
1	2	22	39	65	2	—	106
—	3	27	34	60	6	—	100
57	521	1,808	3,333	8,639	81	7	12,060

Tab. 7. Arbetare, som haft annan

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
Specialiteter.	Antal arbetare, som enligt uppgift föruft haft annan syssel- sättning.	Jordbruk, boskaps- skötsel och fiske.	Grufvbrytning och tillverknings-										
			Sågeverksförädl.	Borgerverks- och brukförädl.	Metallförädlingsindustri.							Byggnads-, möbel- och dylik industri.	Näringsmedels- tillverkning.
					Blecks- och plåtslagare.	Koppar- slagare.	Smeder.	Gjutare.	Maskin- arbetare.	Andra.	Summa.		
Förmän	108	17	4	1	1	5	25	1	10	1	43	26	4
Gjutare.....	423	134	17	33	2	6	24	6	16	5	59	51	30
Kärnmakare	176	19	7	7	1	8	4	6	4	—	23	22	23
Handtlångare (gjuteri-).....	305	104	13	17	1	7	23	1	11	3	46	28	18
Öfriga gjuteriarbetare.....	174	64	9	18	2	3	15	—	6	1	27	20	7
Smeder.....	200	38	5	14	1	10	68	1	5	3	88	16	5
Handtlångare (smides-).....	330	103	11	32	2	17	30	4	11	—	64	39	17
Båtplåtslagare	199	47	2	14	—	5	33	1	4	3	46	13	11
Pannplåtslagare	373	95	14	19	1	14	91	4	6	2	118	24	22
Tunnplåtslagare	35	13	1	2	1	4	3	1	1	—	10	1	—
Handtlångare (plåtslageri-).....	848	247	54	78	6	10	76	12	17	6	127	86	31
Öfriga plåtslageriarbetare.....	79	22	5	6	—	2	4	—	2	—	8	9	1
Kopparslagare	70	4	—	2	2	8	6	1	1	—	18	8	1
Maskinuppsättare	98	20	3	2	1	4	26	2	1	—	34	7	3
Filare	973	109	34	41	9	43	244	7	44	10	357	70	31
Rörläggare och rörarb.	23	2	1	1	—	1	4	—	1	1	7	4	3
Hopsättare.....	142	37	7	5	8	1	37	2	10	—	58	21	3
Svarfware.....	426	60	7	15	1	16	63	7	17	4	108	55	22
Hyflare	132	29	7	11	—	16	17	—	5	2	40	14	9
Fräsare.....	96	27	3	4	1	10	8	3	10	—	32	13	1
Borrare.....	152	46	15	10	4	12	27	—	6	2	51	21	14
Smerglare och slipare.....	65	18	6	6	—	—	6	1	3	—	10	11	3
Handtlångare (maskin-).....	219	63	18	12	3	8	21	1	7	1	41	23	15
Öfriga maskinarbetare	234	49	18	11	3	6	35	6	16	1	67	27	16
Metallarbetare	33	6	1	2	2	2	1	—	2	—	7	4	—
Modellsnickare	204	19	2	1	2	4	4	6	5	1	22	150	3
Finsnickare	84	20	1	2	—	—	3	—	4	—	7	39	7
Timmermän	189	68	6	3	—	7	2	2	6	—	17	92	3
Öfriga träarbetare	113	39	6	4	—	1	4	1	2	—	8	54	14
Maleriarbetare	43	9	1	—	1	—	—	2	1	—	4	15	6
Maskinister och eldare	92	20	2	1	1	3	14	2	4	—	24	6	4
Öfriga arbetare	369	116	10	20	1	10	12	4	3	1	31	28	18
Summa	7.007	1.664	290	394	57	243	930	84	241	47	1.602	997	345

sysselsättning än den nuvarande.

15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.
industri.					Handel och samfärdsl.					Allmän tjänst och literära m. fl. yrken.					Hela antalet uppgifna förvarande yrken.			
Värnads- och be- kliftnadindustri.	Kemisk-teknisk industri.	Industri för litens- tur och konst.	Ej uppräknad industri (fabrikarb. m. fl.)	S u m m a.	Handlande, bok- hållare m. fl.	Post-, telegraf- och journ.-personal m. fl.	Sjöfarande.	Stadsbud, hamn- arbetare m. fl.	Värdsnidskar, upp- passare, kuskar m. fl.	S u m m a.	Givile tjänstemän och beflygte.	Kommunale tjänste- män och beflygte.	Militärer.	Lärare, litteratörer, arbetare m. fl.	S u m m a.	Intet eller ej uppräknat förvarande yrke.		
2	4	3	6	93	1	—	9	1	3	14	—	—	4	—	4	128	5	116
23	29	7	16	265	6	4	27	1	13	51	1	—	17	1	19	469	28	566
22	18	10	3	135	3	1	12	—	2	18	—	2	7	—	9	181	14	119
22	5	2	8	159	8	1	15	2	9	35	—	4	17	—	21	319	48	62
7	10	3	5	106	3	—	9	2	10	24	—	3	12	—	15	209	19	73
11	5	1	4	149	1	2	8	—	2	13	—	—	4	—	4	204	16	273
15	11	4	6	199	6	6	23	2	8	45	—	—	9	—	9	356	32	167
10	4	3	9	112	2	2	36	2	6	48	—	1	11	—	12	219	18	165
21	14	4	9	245	5	3	44	3	13	68	—	1	12	—	13	421	32	232
2	6	—	—	22	—	—	5	1	2	8	—	—	—	—	—	43	1	18
64	68	5	33	546	16	16	103	8	13	156	2	1	37	1	41	990	86	304
4	7	1	6	47	3	4	16	5	5	33	—	1	—	—	1	103	4	58
14	4	4	3	54	5	—	6	—	—	11	—	—	1	—	1	70	4	92
—	7	3	16	75	4	1	15	—	1	21	—	—	2	—	2	118	6	53
29	41	25	99	727	18	15	203	2	17	255	1	2	23	2	28	1,119	27	737
—	3	—	3	22	—	—	1	1	—	2	—	—	2	—	2	28	2	16
4	10	2	4	114	2	4	6	—	3	15	—	—	8	—	8	174	3	45
42	20	18	21	308	19	9	41	1	3	73	—	1	9	—	10	451	21	551
11	9	2	6	109	4	1	14	—	—	19	—	—	2	1	3	160	9	86
5	1	5	6	70	2	4	6	—	5	17	—	—	5	—	5	119	4	55
6	9	2	6	134	3	5	10	1	6	25	—	1	5	1	7	212	14	53
7	7	2	1	53	1	—	3	—	—	4	—	—	3	1	4	79	5	23
22	12	2	8	153	6	2	36	2	5	51	—	3	8	—	11	278	23	89
8	20	5	25	197	8	5	26	1	6	46	—	1	13	—	14	306	12	187
1	4	5	1	25	4	1	1	—	1	7	—	—	1	—	1	39	1	52
7	2	5	1	193	4	—	4	—	1	9	—	1	2	—	3	224	6	156
1	3	—	—	60	2	1	1	—	6	10	—	—	2	—	2	92	5	85
4	3	—	2	130	3	—	36	—	2	41	1	1	4	—	6	245	11	138
6	—	—	2	94	1	3	6	1	2	13	—	1	2	—	3	149	8	151
6	2	—	—	34	—	—	2	—	4	6	—	—	2	—	2	51	—	87
5	1	—	13	56	4	2	32	—	—	38	—	—	3	—	3	117	8	20
12	16	5	4	144	9	3	54	1	22	89	1	4	28	2	35	384	59	224
393	355	128	326	4,830	153	95	810	37	170	1,265	6	28	255	9	298	8,057	531	5,053

Tab. 8. Arbetarne fördelade

A. Vid skilda

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
Arbetsställen.	Jordbruk, boskapskötsel och fiske.	Grufvbrytning och tillverkningsindustri.															
		Sägarbarkfjörre.	Bergvärks- och bränsleförre.	Metallförädlingsindustri.						Byggnads-, möbel- och dylik industri.	Näringsmedeltillverkn.	Värmds- och bokbindnadsindustri.	Kemisk-teknisk industri.	Industri för livsmedel och konst.	Ej uppräpnad industri (fabrikarbete m. fl.).	Summa.	
				Kopparslagare.	Block- och plåtslagare.	Smeder.	Gjutare.	Maskinbetare.	Andra.								
									Summa.								Andra.
Stockholm: Fabrik 1	152	11	37	3	7	66	25	54	4	159	98	13	45	3	3	35	404
» 2	112	2	14	8	20	28	6	20	3	85	61	16	16	4	—	17	215
» 3	42	6	5	4	5	9	—	5	1	24	27	5	7	—	—	12	86
» 4	68	5	17	—	9	33	12	20	2	76	63	6	18	3	5	11	204
» 5	177	13	24	2	9	60	6	47	—	124	101	14	23	5	2	17	323
» 6	43	3	13	1	7	22	9	14	2	55	60	7	13	4	1	11	167
» 7	20	1	3	1	2	4	7	6	—	20	12	1	1	1	1	1	41
Summa	614	41	113	19	59	222	65	166	12	543	422	62	123	20	12	104	1,440
Eskilstuna	174	4	47	1	6	74	26	74	—	181	83	1	23	1	1	12	353
Motala	291	4	128	7	79	67	17	74	2	246	126	19	36	3	1	18	581
Jönköping	43	1	4	—	3	11	3	9	—	26	19	4	10	9	1	9	83
Husqvarna	313	7	9	—	3	95	47	168	4	317	123	16	40	15	7	16	550
Oskarshamn	62	9	5	—	23	12	2	5	—	42	32	1	22	5	1	9	126
Kristianstad	72	—	6	—	12	25	2	16	—	55	67	5	25	1	—	7	166
Malmö	142	2	6	1	20	71	12	28	—	132	158	25	51	3	2	18	397
Landskrona: Fabrik 1	21	—	2	1	3	8	4	3	—	19	18	2	7	1	—	2	51
» 2	20	—	26	4	5	—	5	8	—	22	—	9	11	—	—	6	74
Ystad	20	—	2	—	—	6	5	2	—	13	22	3	4	—	—	5	49
Lund	45	—	2	2	5	10	8	13	1	39	44	15	18	2	—	13	133
Helsingborg	35	—	1	—	4	23	6	9	2	44	32	2	13	—	—	5	97
Halmstad	29	1	2	1	2	7	1	5	—	16	22	—	7	—	—	4	52
Göteborg: Fabrik 1	270	7	8	2	99	24	19	20	2	166	105	8	33	2	—	24	353
» 2	198	19	8	3	40	48	9	37	—	137	117	17	37	3	3	20	361
Trollhättan	172	45	30	4	55	54	19	91	3	226	110	14	33	42	1	10	511
Skövde	46	2	1	—	—	7	2	7	—	16	20	1	4	1	—	3	48
Karlstad	66	7	7	—	7	12	13	15	1	48	36	8	18	2	—	4	130
Kristinehamn	57	4	7	—	5	17	4	13	—	39	28	6	—	—	1	3	88
Arboga	47	—	9	—	1	22	24	19	—	66	28	3	—	—	—	2	108
Köping	61	—	5	1	—	20	8	24	2	55	26	4	12	2	4	5	113
Gefle: Fabrik 1	22	5	7	2	6	15	5	7	5	40	34	3	11	1	—	7	108
» 2	36	11	14	—	4	14	3	—	—	21	33	4	14	—	—	6	103
Söderhamn	12	4	2	1	3	10	11	9	—	34	11	5	10	—	1	3	70
Hernösand	15	4	2	—	2	5	3	4	—	14	19	—	3	3	1	3	49
Hela antalet	2,883	177	453	49	446	879	323	826	34	2,557	1,735	237	565	116	36	318	6,194

efter faders yrke.

arbetsställen.

19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.
Handel och samfärdsl.						Allmän tjänst och literära m. fl. yrken.					Hela antalet fäder med uppgivet yrke.	Ej uppgivet yrke.			Summa sammanr.	
Handlande m. fl.	Post-, telegraf- och jernvägs-personal m. fl.	Sjöfarande.	Stadsbud, lammarbete m. fl.	Vårdshusidkare, upp- passare, kuskar m. fl.	Summa.	Civila tjänstemän och befänte.	Kommunala tjänstemän och befänte.	Militärer.	Lärare, litteratörer, artister m. fl.	Summa.		Tjänstehjon.	Arbetare ² .	Öfriga.		Summa.
11	13	5	2	14	45	3	3	26	2	34	635	2	56	21	79	714
15	9	8	—	7	39	4	8	19	1	32	398	—	22	19	41	439
5	3	4	—	1	13	—	1	9	1	11	152	1	9	10	20	172
6	10	5	—	8	29	3	2	6	1	12	313	—	18	18	36	349
11	25	4	2	15	57	2	2	21	3	28	585	2	36	15	53	638
8	6	2	3	2	21	2	—	8	1	11	242	5	20	18	43	285
1	—	—	—	—	1	—	—	4	—	4	66	—	7	3	10	76
57	66	28	7	47	205	14	16	93	9	132	2,391	10	168	104	282	2,673
5	5	1	—	10	21	1	2	24	2	29	577	1	48	13	62	639
8	12	6	—	13	39	3	2	42	2	49	960	—	38	15	53	1,013
—	5	—	—	5	10	1	—	3	—	4	140	—	9	—	9	149
11	18	—	—	15	44	3	1	60	3	67	974	—	24	12	36	1,010
3	7	8	1	3	22	—	3	5	3	11	221	—	12	3	15	236
5	5	—	1	2	13	1	3	17	4	25	276	2	50	14	66	342
19	15	10	5	10	59	9	10	29	10	58	656	5	240	20	265	921
5	2	1	1	—	9	2	—	4	1	7	88	1	20	—	21	109
1	2	4	2	3	12	3	1	25	1	30	136	2	42	—	44	180
1	3	1	1	7	13	2	1	2	—	5	87	—	48	5	53	140
3	9	1	—	7	20	—	3	4	1	8	206	3	92	6	101	307
4	9	2	—	2	17	2	2	4	5	13	162	—	35	4	39	201
2	6	—	3	1	12	1	—	—	1	2	95	2	15	3	20	115
6	3	25	4	5	43	8	2	49	2	61	727	—	64	10	74	801
7	18	24	3	8	60	7	2	40	6	55	674	2	68	19	89	763
7	33	12	1	13	66	1	5	31	4	41	790	1	42	7	50	840
1	1	—	—	—	2	1	1	11	2	15	111	1	11	—	12	123
12	7	3	4	4	30	4	1	5	—	10	236	1	31	5	37	273
1	17	2	3	3	26	—	1	7	1	9	180	—	12	—	12	192
1	8	2	—	—	11	1	—	4	—	5	171	—	18	4	22	193
—	5	—	9	4	18	—	2	14	—	16	208	1	41	2	44	252
2	6	9	2	5	24	2	—	6	—	8	162	1	30	—	31	193
2	6	3	6	5	22	2	1	4	—	7	168	—	18	3	21	189
1	4	5	1	—	11	2	—	1	—	3	96	—	9	1	10	106
1	—	3	—	—	4	—	3	1	1	5	73	—	26	1	27	100
165	272	150	54	172	813	70	62	485	58	675	10,565	33	1,211	251	1,495	12,060

Tab. 8. (Forts.) Arbetarne fördelade efter faders yrke.

B. Inom olika specialiteter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
Specialiteter.	Jordbruk, boskapskötsel och fiske.	Grufvbrytning och tillverkningsindustri.												Handel och samfärdsl.	Allmän tjänst och litterära m. fl. yrken.	Ej uppgiftvet yrke.	Summa sammanr.
		Metallförädlingsindustri.									Byggnads-, möbel- och dylik industri.	Annan industri.	Summa.				
		Sågverksförädl.	Borgverks- och bruks-rörelse.	Kopparslagare.	Bleck- och plåt-slagare.	Smeder.	Gjutare.	Maskinverklare.	Andra.	Summa.							
Förmän	53	3	3	1	6	28	5	15	2	57	51	19	133	5	11	22	224
Gjutare.....	191	13	44	1	10	68	143	57	6	285	119	102	563	80	49	106	989
Kärnmakare	33	2	15	—	8	9	27	15	2	61	51	46	175	29	11	47	295
Handtlangare (gjut-)	113	6	14	—	4	11	4	6	—	25	29	34	108	26	31	89	367
Öfriga gjuteriarb.	97	3	11	—	1	8	5	1	1	16	21	25	76	13	20	41	247
Smeder.....	117	8	23	1	3	95	4	2	2	107	41	44	223	18	37	78	473
Handtlang. (smides-)	138	7	27	—	13	49	6	12	—	80	52	51	217	39	28	75	497
Båtplåtslagare	108	1	15	2	41	22	5	5	—	75	47	30	168	12	21	55	364
Pannplåtslagare.....	179	9	31	2	47	41	6	21	2	119	66	58	283	31	38	74	605
Tunnplåtslagare	16	3	5	—	3	3	—	1	—	7	6	5	26	4	2	5	53
Handtlang. (plåtsl-)	280	18	67	4	145	53	8	39	3	252	133	120	590	77	56	149	1,152
Öfr. plåtslageriarb.	31	4	3	—	23	6	2	3	—	34	10	13	64	10	11	21	137
Kopparslagare	20	3	5	22	7	9	2	8	—	48	23	28	107	16	5	14	162
Maskinuppsättare	35	3	6	1	1	19	2	14	1	38	19	18	84	12	10	10	151
Filare	317	32	56	8	35	185	23	155	6	412	240	225	965	163	93	172	1,710
Rörläggare o. rörarb.	4	—	2	1	1	—	1	3	—	6	5	7	20	2	1	12	39
Hopsättare	47	3	—	—	24	4	33	—	—	61	27	15	106	13	8	13	187
Svarfware	118	13	41	1	37	81	31	204	4	358	149	109	670	69	36	84	977
Hyflare	46	3	5	1	6	18	2	24	2	53	38	21	120	17	7	28	218
Fräsare.....	33	2	4	—	2	8	4	30	—	44	26	15	91	8	6	13	151
Borrare.....	62	5	8	—	1	27	2	10	—	40	24	19	96	9	11	27	205
Smarglare o. slipare	21	2	6	—	—	9	2	11	—	22	12	10	52	3	4	8	88
Handtlang. (maskin-)	74	6	19	1	13	14	3	25	—	56	42	36	159	25	17	33	306
Öfriga maskinarb. ...	78	7	11	2	8	33	11	62	—	116	46	47	227	51	32	33	421
Metallarbetare	12	1	5	—	2	6	2	20	—	30	11	11	58	4	2	9	85
Modellsnickare	102	1	6	—	6	7	5	18	—	36	119	36	198	7	18	35	360
Finsnicksare	72	1	1	—	1	5	2	—	—	8	44	18	72	6	8	11	169
Timmermän	145	7	2	—	4	7	—	1	2	14	89	13	125	11	16	30	327
Öfriga träarbetare....	80	3	3	—	3	5	2	2	1	13	88	16	123	9	12	40	264
Måleriarbetare	20	—	2	—	3	6	2	6	—	17	39	21	79	6	11	14	130
Maskinister o. eldare	38	2	3	1	3	3	1	3	—	11	18	13	47	6	8	13	112
Öfriga arbetare.....	203	6	10	—	9	20	7	20	—	56	50	47	169	32	55	134	593
Summa	2,883	177	453	49	446	879	323	826	34	2,557	1,735	1,272	6,194	813	675	1,495	12,060

Tab. 9. Arbetarnes barn.

A. Barn vid lif.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Arbetsort.	Arbetare med följande antal barn:										Summa.	
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10 eller flere.	Fäder.	Barn.
Stockholm.....	254	264	149	132	76	53	26	19	2	3	978	2,588
Eskilstuna	80	58	45	35	30	24	9	2	—	—	283	844
Motala.....	96	100	85	69	58	38	25	16	8	2	497	1,740
Jönköping.....	20	18	10	11	6	2	3	1	1	1	73	220
Husqvarna.....	114	110	95	66	64	44	31	14	7	3	548	1,891
Oskarshamn.....	17	29	18	24	17	12	6	6	2	2	133	510
Kristianstad.....	49	36	29	21	15	24	6	3	2	—	185	595
Malmö.....	71	108	109	74	68	32	40	14	—	1	517	1,844
Landskrona.....	40	39	30	24	12	10	3	3	1	—	162	478
Ystad.....	19	14	11	7	3	1	3	1	—	—	59	158
Lund.....	36	42	33	18	6	8	4	1	—	—	148	405
Helsingborg.....	12	23	16	17	12	10	6	2	—	—	98	352
Halmstad.....	15	8	5	8	8	4	4	3	1	2	58	225
Göteborg.....	141	154	156	140	83	90	41	17	15	9	846	3,081
Trollhättan.....	65	68	68	57	55	47	22	15	5	4	406	1,551
Skövde.....	14	13	18	10	7	9	5	4	3	—	83	317
Karlstad.....	26	29	20	21	26	22	5	6	1	—	156	582
Kristinehamn.....	22	23	8	9	13	5	5	3	—	—	88	282
Arboga.....	27	31	23	14	12	9	6	5	1	1	129	429
Köping.....	29	21	24	21	9	2	5	—	2	—	113	337
Gefle.....	38	45	35	15	11	8	5	2	—	1	160	457
Söderhamn.....	14	10	8	9	3	5	2	3	—	—	54	177
Hernösand.....	8	8	9	5	4	3	1	2	1	1	42	151
Summa	1,207	1,251	1,004	807	598	462	263	142	52	30	5,816	19,464

Tab. 9. (Forts.) Arbetarnes barn.

B. Hemmavarande barn.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Arbetsort.	Arbetare med följande antal hemmavarande barn:										Summa.	
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	Fäder.	Barn.
Stockholm.....	277	252	146	118	60	35	14	4	1	1	908	2,350
Eskilstuna.....	90	51	46	32	24	13	3	2	—	—	261	693
Motala.....	123	112	75	51	45	25	15	4	2	1	453	1,316
Jönköping.....	24	21	9	8	6	—	2	—	—	1	71	179
Husqvarna.....	125	111	94	64	66	34	27	7	3	—	531	1,691
Oskarshamn.....	27	33	16	18	9	9	4	—	1	—	117	349
Kristianstad.....	51	42	34	22	13	7	2	—	—	—	171	446
Malmö.....	111	115	91	66	50	20	14	6	—	—	473	1,394
Landskrona.....	39	43	26	26	7	8	1	—	—	—	150	397
Ystad.....	21	11	11	10	2	1	—	—	—	—	56	132
Lund.....	37	45	35	10	9	5	2	—	—	—	143	361
Helsingborg.....	14	23	16	16	10	9	5	—	—	—	93	311
Halmstad.....	15	8	6	7	10	2	3	4	—	—	55	192
Göteborg.....	166	160	147	128	65	58	27	13	4	2	770	2,461
Trollhättan.....	83	82	68	53	49	35	13	3	—	1	387	1,243
Sköfde.....	17	17	18	13	2	5	3	2	2	—	79	252
Karlstad.....	28	32	26	20	24	18	3	—	—	—	151	499
Kristinehamn.....	30	25	6	7	7	3	2	—	—	—	80	193
Arboga.....	27	29	23	12	7	6	3	1	—	—	108	302
Köping.....	33	25	21	17	8	3	1	—	1	—	109	288
Gefle.....	40	47	31	16	8	6	3	—	—	—	151	388
Söderhamn.....	15	13	9	8	2	4	2	—	—	—	53	148
Hernösand.....	8	12	7	6	4	2	1	1	1	—	42	133
Summa	1,401	1,309	961	728	487	308	150	47	15	6	5,412	15,718

Tab. 9. (Forts.) Arbetarnes barn.

C. Hemmavarande barn, anställda i yrke.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Arbetsort.	Arbetare med följande antal hemmavarande barn, anställda i yrke:						Summa.		Af före- stående barn äro anställda:	
	1.	2.	3.	4.	5.	6 eller flere.	Fäder.	Barn.	Inom mekaniska verktäds- indu- strien.	Inom annan sysselsätt- ning.
Stockholm	141	71	31	13	2	1	259	445	187	258
Eskilstuna	53	32	12	5	2	1	105	189	117	72
Motala.....	96	54	26	18	3	1	198	376	105	271
Jönköping	9	7	4	1	2	1	24	55	19	36
Husqvarna	78	31	22	6	1	1	139	241	61	180
Oskarshamn	31	16	9	4	3	1	64	127	4	123
Kristianstad	31	2	3	1	—	—	37	48	22	26
Malmö	98	55	26	6	1	—	186	315	69	246
Landskrona.....	12	7	2	2	—	—	23	40	19	21
Ystad	3	—	1	1	—	—	5	10	2	8
Lund	14	7	—	1	—	—	22	32	19	13
Helsingborg	14	6	1	—	—	—	21	29	11	18
Halmstad	6	2	3	1	—	—	12	23	8	15
Göteborg	180	97	42	11	3	2	335	571	226	345
Trollhättan	80	29	6	3	—	—	118	168	88	80
Skövde	14	10	4	3	—	—	31	58	17	41
Karlstad	26	10	3	—	—	—	39	55	23	32
Kristinehamn	13	2	2	—	—	—	17	23	7	16
Arboga	18	17	8	11	1	—	55	125	36	89
Köping	17	9	4	2	—	1	33	61	17	44
Gefle	21	9	4	1	2	1	38	72	23	49
Söderhamn	9	5	1	—	—	—	15	22	7	15
Hernösand	4	2	3	1	—	—	10	21	7	14
Summa	968	480	217	91	20	10	1,786	3,106	1,094	2,012

Tab. 10. Åtnjuten undervisning.

A. Arbetarne fördelade efter arbetsorter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
Arbetsort.	Antal arbetare, som åtnjutit undervisning i													Antal arbetare, som icke lemnat dylik uppgift.
	folk-skola.	allmänt läroverk.					teknisk söndags- och aftonskola.					teknisk elementar-skola.	annan läroanstalt.	
		1-3	4-5	6 eller fler	Ej uppgifvet antal	Summa.	1-2	3-4	5 eller fler	Ej uppgifvet antal	Summa.			
Stockholm	2,522	31	32	13	—	76	192	73	81	27	373	4	175	90
Eskilstuna	618	10	5	3	2	20	23	15	20	10	68	6	6	18
Motala	914	7	8	3	—	18	69	21	5	16	111	5	44	75
Jönköping	146	1	1	—	—	2	10	12	5	1	28	—	4	2
Husqvarna	995	5	2	—	—	7	28	19	6	10	63	1	72	11
Oskarshamn	215	6	2	—	—	8	3	2	1	1	7	—	6	20
Kristianstad	333	1	4	1	—	6	25	15	5	4	49	—	1	8
Malmö	892	4	5	2	4	15	62	37	19	14	132	6	3	19
Landskrona	280	3	5	—	1	9	23	9	8	3	43	2	3	3
Ystad	139	—	1	—	—	1	7	6	5	2	20	—	—	1
Lund	297	—	5	—	—	5	26	21	8	6	61	2	3	5
Helsingborg	192	2	3	1	1	7	16	13	5	7	41	—	—	8
Halmstad	112	—	2	—	—	2	7	1	1	—	9	—	—	2
Göteborg	1,309	13	14	6	—	33	81	36	30	18	165	1	50	221
Trollhättan	754	4	1	6	—	11	8	2	3	6	19	1	15	75
Skövde	116	3	2	—	1	6	—	—	—	—	—	1	1	6
Karlstad	267	7	4	—	—	11	20	15	2	10	47	—	3	4
Kristinehamn	180	1	2	—	1	4	1	1	1	1	4	—	4	12
Arboga	176	3	—	1	—	4	1	5	5	1	12	—	—	15
Köping	248	6	1	—	2	9	28	14	11	4	57	—	3	2
Gefle	371	3	2	—	2	7	50	16	6	2	74	—	12	6
Söderhamn	101	1	1	1	—	3	13	6	—	2	21	—	1	4
Hernösand	93	—	1	—	—	1	13	11	5	—	29	—	2	6
Summa	11,270	111	103	37	14	265	706	350	232	145	1,433	29	408	613

Tab. 10. (Forts.) Åtnjuten undervisning.

B. Arbetarne fördelade efter specialiteter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
Specialiteter.	Antal arbetare, som åtnjutit undervisning i													Antal arbetare, som icke lemnat dylik uppgift.
	folk-skola.	allmänt läroverk.					teknisk söndags- och aftonskola.					teknisk elementar-skola.	annan läroanstalt.	
		1—3	4—5	6 eller fler	Ej uppgifvet antal	Summa.	1—2	3—4	5 eller fler	Ej uppgifvet antal	Summa.			
Förmän	190	5	1	1	—	7	28	8	6	7	49	1	13	18
Gjutare	959	2	2	—	4	8	48	35	15	9	107	3	30	22
Kärnmakare	279	4	2	—	2	8	19	9	5	1	34	—	7	4
Handtlangare (gjuteri-)	350	1	1	—	—	2	12	3	3	—	18	1	7	17
Öfriga gjuteriarbetare	228	—	2	2	1	5	5	4	—	—	9	—	16	19
Smeder	423	—	2	—	1	3	19	5	4	6	34	—	9	43
Handtlangare (smides-)	468	3	1	1	—	5	20	12	4	2	38	1	7	26
Båtplåtslagare	317	1	—	2	—	3	7	2	2	3	14	1	12	43
Pannplåtslagare	541	3	3	—	1	7	35	16	5	2	58	1	17	54
Tunnplåtslagare	48	1	—	—	—	1	4	—	—	1	5	—	1	5
Handtlangare (plåtsl-)	1,098	5	5	2	—	12	28	18	12	9	67	—	33	47
Öfriga plåtslageriarb.	121	3	2	5	—	10	2	2	2	2	8	1	1	16
Kopparslagare	149	2	1	—	—	3	11	4	5	4	24	1	5	9
Maskinuppsättare	143	1	3	—	—	4	14	5	6	4	29	1	8	3
Filare	1,647	35	30	7	3	75	158	91	60	32	341	8	75	44
Rörläggare och rörlarb.	35	1	1	—	—	2	3	—	1	—	4	—	1	4
Hopsättare	182	1	—	—	—	1	10	2	1	1	14	—	14	4
Svarfware	950	14	14	2	1	31	102	57	43	18	220	2	29	12
Hyflare	206	—	2	2	—	4	9	6	—	2	17	—	6	10
Fräsare	147	1	—	—	—	1	7	3	6	4	20	—	6	2
Borrare	191	2	2	—	—	4	5	3	1	3	12	—	13	9
Smorglare och slipare	87	—	—	—	—	—	8	5	1	1	15	—	1	1
Handtlangare (maskin-)	296	2	4	1	—	7	15	7	1	1	24	—	11	10
Öfriga maskinarbetare	381	11	14	8	1	34	30	16	6	9	61	5	25	14
Metallarbetare	83	—	—	1	—	1	9	2	3	1	15	—	3	1
Modellsnickare	329	6	1	1	—	8	28	16	19	10	73	—	17	21
Finsnickare	156	2	—	—	—	2	6	7	4	3	20	—	7	9
Timmermän	257	1	1	—	—	2	11	1	3	2	17	1	5	65
Öfriga träarbetare	252	1	2	1	—	4	19	2	5	3	29	—	8	8
Målare	129	1	2	1	—	4	12	3	4	1	20	—	4	1
Maskinister och eldare	100	1	3	—	—	4	13	2	—	1	16	—	3	10
Öfriga arbetare	528	1	2	—	—	3	9	4	5	3	21	2	14	62
Summa	11,270	111	103	37	14	265	706	350	232	145	1,433	29	408	613

Tab. 11. Arbetare, som haft anställning utomlands.

A. Arbetarne fördelade å skilda arbetsorter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	
Arbetsort.	Antal arbetare, som lemnat dylik uppgift.	Deraf hafva varit sysselsatta:							Antal arbetare, som haft anställning i:						
		Inom mek. verk- stadsindustr. 1)	Inom annat yrke.	Uteslutande	Inom ej upp- gifvet yrke.	Mindre än 1 år.	1—3 år.	3 år och der- öfver.	Ej uppgifven tid.	Norge, Danmark eller Finland.	Ryssland.	Tyskland.	Annat européiskt land.	Utom- européiskt land.	Ej uppgifvet land.
Stockholm.....	207	167	39	1	57	70	74	6	93	16	39	14	63	—	
Eskilstuna.....	17	12	5	—	4	6	5	2	9	—	1	—	8	—	
Motala.....	45	28	17	—	7	14	23	1	12	2	5	1	26	1	
Jönköping.....	10	6	2	2	1	2	6	1	5	1	1	—	5	—	
Husqvarna.....	41	17	24	—	9	10	21	1	15	4	4	1	23	—	
Oskärshamn.....	23	21	2	—	4	9	10	—	11	4	2	—	7	—	
Kristianstad.....	27	14	6	7	7	11	8	1	18	—	3	1	7	—	
Malmö.....	120	48	20	52	43	40	32	5	68	1	16	2	11	29	
Landskrona.....	36	21	9	6	6	16	13	1	23	2	4	—	8	1	
Ystad.....	9	2	3	4	2	2	5	—	8	—	1	1	2	—	
Lund.....	19	8	4	7	5	3	11	—	9	1	4	2	5	3	
Helsingborg.....	39	27	8	4	12	15	12	—	30	—	3	1	5	1	
Halmstad.....	12	9	3	—	4	4	4	—	8	—	—	—	5	—	
Göteborg.....	81	57	19	5	24	21	33	3	33	3	6	10	30	5	
Trollhättan.....	29	22	6	1	10	9	9	1	13	—	1	1	15	—	
Sköfde.....	5	2	3	—	1	2	2	—	1	—	1	—	3	—	
Karlstad.....	25	18	7	—	7	11	7	—	13	1	2	—	10	—	
Kristinehamn.....	19	11	6	2	2	11	6	—	7	—	—	1	9	2	
Arboga.....	9	9	—	—	1	4	4	—	4	1	2	—	4	—	
Köping.....	5	3	2	—	1	1	2	1	1	—	—	—	5	—	
Gefle.....	15	4	3	8	4	3	8	—	6	—	—	—	9	—	
Söderhamn.....	3	—	3	—	1	1	1	—	—	—	1	—	2	—	
Hernösand.....	4	1	1	2	—	1	2	1	4	1	—	—	—	—	
Summa	800	507	192	101	212	266	298	24	391	37	96	235	262	42	

1) Vare sig hela tiden eller en del deraf.

2) Deraf 27 i England.

3) Deraf 248 i Norra Amerika.

Tab. 11. (Forts.) **Arbetare, som haft anställning utomlands.****B. Arbetarne fördelade efter olika specialiteter.**

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
Specialiteter.	Antal arbetare, som jemnt dykt uppgifv.	Deraf hafva varit sysselsatta:							Antal arbetare, som haft anställning i:					
		Inom mek. verkstadsindustr.)	Inom annat yrke.	Uteslände.	Inom ej upp- gifvet yrke.	Minre än 1 år.	1—3 år.	3 år och der- öfver.	Ej uppgifven tid.	Norge, Danmark eller Finland.	Ryssland.	Tyskland.	Annat europiskt land.	Utom- europiskt land. Ej uppgifvet land.
Förmän.....	25	16	3	6	6	13	5	1	16	2	1	4	3	1
Gjutare.....	101	83	8	10	29	35	35	2	56	9	14	5	33	1
Kärnmakare.....	9	4	5	—	3	—	6	—	4	1	—	—	3	2
Handtlångare (gjuteri-)	21	3	16	2	7	4	8	2	13	—	1	—	6	2
Öfriga gjuteriarbetare	10	5	5	—	3	3	3	1	5	—	—	—	5	—
Smeder.....	44	33	6	5	13	13	17	1	22	1	5	1	11	4
Handtlångare (smides-)	18	6	12	—	4	6	7	1	11	—	1	—	6	—
Båtplåtslagare.....	39	20	7	12	17	15	6	1	18	—	15	2	6	—
Pannplåtslagare.....	62	39	14	9	18	27	17	—	34	1	11	2	13	4
Tunnplåtslagare.....	4	4	—	—	1	2	1	—	1	—	1	—	2	—
Handtlångare (plåtsl-)	34	20	13	1	8	12	13	1	16	—	2	2	15	1
Öfriga plåtslageriarb.	7	3	2	2	2	2	3	—	4	—	—	—	3	1
Kopparslagare.....	15	11	—	4	4	5	6	—	8	4	3	—	1	1
Maskinuppsättare.....	12	10	1	1	2	5	5	—	7	2	1	1	1	1
Filare.....	145	100	26	19	33	41	63	8	71	9	17	8	45	9
Rörläggare och rörarb.	2	2	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	1	—
Hopsättare.....	13	4	8	1	2	4	6	1	3	1	1	1	9	1
Svarfware.....	39	30	5	4	8	11	19	1	21	2	1	2	17	—
Hyflare.....	9	5	4	—	2	4	2	1	3	—	—	—	6	—
Fräsare.....	5	3	2	—	—	2	3	—	1	—	1	—	3	—
Borrare.....	9	4	3	2	3	1	5	—	2	1	—	—	4	2
Smerglare och slipare	3	—	3	—	1	1	1	—	1	—	1	—	1	—
Handtlångare (maskin-)	7	4	3	—	—	3	4	—	2	—	—	—	5	—
Öfriga maskinarbetare	32	23	8	1	7	11	14	—	12	2	5	1	13	2
Metallarbetare.....	5	5	—	—	—	1	4	—	1	—	1	—	3	—
Modellsnickare.....	30	23	2	5	8	11	11	—	10	—	2	1	12	5
Finsnickare.....	24	15	6	3	9	7	8	—	14	—	3	—	8	—
Timmermän.....	20	9	6	5	5	8	6	1	7	—	2	—	10	1
Öfriga träarbetare.....	20	13	6	1	3	7	9	1	10	—	2	1	9	1
Måleriarbetare.....	9	5	—	4	4	4	1	—	6	—	1	1	3	—
Maskinister och eldare	5	3	2	—	1	—	4	—	—	1	1	2	1	—
Öfriga arbetare.....	22	2	16	4	7	8	6	1	11	1	3	1	4	3
Summa	800	507	192	101	212	266	298	24	391	37	96	335	262	42

1) Vare sig hela tiden eller en del deraf.

2) Deraf 27 i England.

3) Deraf 248 i Norra Amerika.

Tab. 12. Arbetarne fördelade efter ålder vid

A. Å olika

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
Arbetsort.	Un- der 8 år.	8 år.	9 år.	10 år.	11 år.	12 år.	13 år.	14 år.	15 år.	16 år.	17 år.	18 år.	19 år.	20 år.
Stockholm	2	2	6	13	19	45	88	167	242	224	218	180	189	159
Eskilstuna	—	—	—	1	2	30	54	42	36	30	26	32	33	40
Motala	—	—	—	—	1	4	9	38	126	126	76	60	46	46
Jönköping	—	—	—	—	1	3	8	12	9	7	6	7	10	8
Husqvarna	—	—	—	4	2	19	69	114	81	39	41	36	25	38
Oskarshamn	—	—	—	—	—	5	8	20	28	28	12	8	5	9
Kristianstad	—	—	—	—	—	2	1	13	26	16	19	16	21	15
Malmö	2	1	—	2	5	9	17	26	66	48	43	44	47	45
Landskrona	—	1	1	1	—	2	5	14	35	30	27	14	13	20
Ystad	—	—	—	—	—	1	11	10	12	8	8	12	11	9
Lund	—	—	—	—	—	2	6	15	34	23	25	11	12	19
Helsingborg	—	—	—	—	—	1	11	15	22	16	13	14	13	7
Halmstad	—	—	—	—	—	3	3	6	10	9	8	7	3	4
Göteborg	1	1	2	3	1	9	37	86	147	115	80	82	65	65
Trollhättan	—	—	—	—	—	8	45	88	90	62	38	46	42	38
Skövde	—	—	—	—	—	—	1	2	15	12	3	5	2	5
Karlstad	—	—	—	1	—	—	4	10	24	42	22	30	15	15
Kristinehamn	—	—	—	—	—	2	6	14	21	23	14	8	6	13
Arboga	—	—	—	—	2	4	10	29	23	9	9	6	9	1
Köping	1	—	—	—	1	2	7	14	33	21	15	16	23	14
Gefle	—	—	1	1	4	11	16	27	29	27	27	39	26	23
Söderhamn	—	—	—	—	—	3	6	12	9	11	8	4	9	9
Hernösand	—	—	—	1	1	4	2	4	11	10	4	3	5	12
<i>Summa</i>	6	5	10	27	39	169	424	778	1,129	936	742	680	630	614

inträdet i mekaniska verkstadsindustrien.

arbetsorter.

16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.
21 år.	22 år.	23 år.	24 år.	25 år.	26 år.	27 år.	28 år.	29 år.	30-35 år.	35-40 år.	40-45 år.	45-50 år.	Öfver 50 år.	Ej uppg. ålder.	Summa arbe- tare.
140	124	115	112	76	78	55	45	29	164	76	51	20	21	13	2,673
26	24	26	24	26	18	24	11	13	42	30	26	14	8	1	639
53	48	63	34	51	32	21	26	24	63	23	19	3	6	15	1,013
13	5	7	6	4	2	4	5	3	14	7	2	4	2	—	149
54	52	62	51	41	52	50	28	14	69	23	12	8	5	21	1,010
10	10	11	8	9	6	5	6	5	19	11	8	4	1	—	236
9	9	18	19	10	10	10	15	13	39	36	14	6	4	1	342
50	40	48	44	33	39	38	24	26	98	54	26	21	21	4	921
9	15	11	9	12	12	7	4	4	24	10	5	1	—	3	289
7	8	7	10	3	4	4	—	2	5	4	2	2	—	—	140
14	12	10	6	9	8	10	7	8	34	20	12	5	3	2	307
14	10	5	3	5	4	4	2	4	13	13	3	4	4	1	201
8	11	4	4	3	1	2	2	1	9	4	4	4	5	—	115
74	67	85	67	73	65	41	62	38	152	78	29	19	20	—	1,564
48	49	27	40	24	27	18	18	13	62	32	11	9	5	—	840
6	1	8	7	4	7	2	4	6	15	10	6	2	—	—	123
5	5	5	4	7	12	3	11	3	21	11	7	10	6	—	273
6	10	7	7	7	4	5	5	5	7	4	9	3	6	—	192
6	10	9	2	7	2	6	7	2	22	8	5	2	3	—	193
6	10	10	9	12	10	8	3	4	17	3	3	2	—	8	252
20	13	14	17	10	10	13	5	11	19	10	3	3	2	1	382
1	7	7	2	1	1	1	—	4	6	2	1	1	1	—	106
1	3	2	4	5	3	3	5	3	3	4	3	3	1	—	100
580	543	561	489	432	407	334	295	235	917	473	261	150	124	70	12,060

Tab. 12. (Forts.) Arbetarne fördelade efter ålder

B. Inom olika

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
Specialiteter.	Un- der 8 år.	8 år.	9 år.	10 år.	11 år.	12 år.	13 år.	14 år.	15 år.	16 år.	17 år.	18 år.	19 år.	20 år.
Förmän	—	—	—	1	—	7	13	16	13	16	5	11	11	14
Gjutare	1	—	—	6	15	47	83	104	152	117	70	55	49	43
Kärnmakare	—	1	—	1	1	7	13	48	61	39	23	16	16	6
Handtlangare (gjuteri-)	—	—	—	—	—	1	4	4	14	11	17	19	18	18
Öfriga gjuteriarbetare	—	—	—	—	1	—	5	3	3	8	8	3	6	11
Smeder	—	1	1	2	2	2	2	11	20	14	34	33	17	28
Handtlangare (smides-)	—	—	—	—	—	4	5	10	34	36	38	47	46	33
Båtplåtslagare	1	—	1	1	1	2	6	14	35	21	22	16	15	21
Pannplåtslagare	—	—	—	—	2	6	9	24	24	37	37	40	40	50
Tunnplåtslagare	—	—	—	—	—	2	3	2	4	3	4	3	6	1
Handtlangare (plåtsl-)	—	1	—	—	4	7	29	68	117	94	67	54	64	61
Öfriga plåtslageriarb.	—	—	—	—	1	3	6	23	19	9	6	4	9	3
Kopparslagare	1	—	1	1	2	3	4	16	18	29	12	8	5	12
Maskinuppsättare	—	—	—	—	2	3	3	10	13	7	7	16	9	10
Filare	—	1	3	6	3	22	49	92	162	175	133	150	133	123
Rörläggare och rörarb.	—	—	—	—	—	—	—	1	3	1	3	3	1	4
Hopsättare	—	—	—	—	—	5	9	21	20	7	10	12	7	12
Svarfware	2	1	3	5	2	19	59	127	193	143	101	62	49	40
Hyflare	—	—	—	—	—	3	14	10	23	18	20	19	14	13
Fräsare	—	—	—	—	—	2	11	20	15	12	14	7	10	9
Borrare	—	—	—	—	—	—	6	6	10	9	9	9	9	13
Smerglare och slipare	—	—	—	—	—	2	11	4	5	4	3	4	4	2
Handtlangare (maskin-)	—	—	1	—	1	—	11	18	31	28	22	17	16	17
Öfriga maskinarbetare	—	—	—	2	—	5	20	40	57	42	32	21	16	23
Metallarbetare	1	—	—	—	—	—	5	20	14	10	7	4	9	2
Modellsnickare	—	—	—	2	1	7	10	24	29	10	11	10	14	14
Finsnickare	—	—	—	—	—	—	2	3	3	1	3	4	3	2
Timmermän	—	—	—	—	—	2	1	4	5	7	5	7	10	3
Öfriga träarbetare	—	—	—	—	1	2	5	4	6	6	7	8	9	7
Måleriarbetare	—	—	—	—	—	2	7	6	6	5	3	2	1	4
Maskinister och eldare	—	—	—	—	—	—	1	2	3	5	4	8	2	4
Öfriga arbetare	—	—	—	—	—	4	18	23	17	12	5	8	12	11
<i>Summa</i>	6	5	10	27	39	169	424	778	1,129	936	742	680	630	614

vid inträdet i mekaniska verkstadsindustrien.
specialiteter.

16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.
21 år.	22 år.	23 år.	24 år.	25 år.	26 år.	27 år.	28 år.	29 år.	30—35 år.	35—40 år.	40—45 år.	45—50 år.	Öfver 50 år.	Ej uppg. ålder.	Summa arbeta- rare.
15	15	22	7	8	6	5	9	3	13	8	3	—	3	—	224
27	28	43	30	22	19	26	9	9	24	2	4	—	—	4	989
10	6	13	6	5	4	4	1	2	9	2	1	—	—	—	295
16	16	16	12	15	11	14	9	11	57	35	29	12	7	1	967
8	13	8	12	14	12	15	13	12	40	30	12	4	4	2	247
31	29	31	40	33	22	9	25	16	45	15	4	2	3	1	473
25	25	20	24	11	12	9	10	13	50	21	8	8	6	2	497
29	26	22	24	22	20	7	11	9	24	9	4	—	—	1	364
40	38	41	43	30	30	25	16	15	42	11	2	1	1	1	605
4	5	3	2	3	2	1	—	1	2	1	1	—	—	—	53
66	61	61	42	45	45	33	31	29	93	37	24	8	5	6	1,152
5	4	7	5	6	6	4	6	4	4	2	—	1	—	—	197
3	5	8	6	2	5	4	2	2	6	3	2	—	2	—	162
14	10	11	5	7	8	5	2	1	5	1	1	—	—	1	151
107	102	76	72	45	56	33	29	16	72	24	16	2	1	7	1,710
1	2	5	2	—	1	3	1	—	1	5	2	—	—	—	39
10	13	6	11	5	11	6	2	3	8	3	2	1	—	3	187
24	22	27	15	23	11	5	8	6	18	5	1	—	—	6	977
11	11	13	10	3	4	4	5	7	11	1	2	1	1	—	218
11	6	7	5	4	4	1	5	1	4	1	—	2	—	—	151
11	15	17	14	4	18	8	9	3	20	11	3	—	1	—	206
4	8	4	3	2	1	3	4	—	7	5	2	2	1	3	88
14	13	9	8	13	9	8	5	3	17	15	8	12	11	1	308
21	10	15	9	16	15	13	4	6	22	12	7	7	3	3	421
2	—	1	2	—	3	1	—	—	2	—	1	—	—	1	85
11	15	19	11	14	14	21	9	12	55	27	9	6	5	—	360
5	9	4	13	13	3	7	11	3	29	22	16	8	2	3	169
11	6	13	19	13	11	7	17	6	60	41	27	26	24	2	327
6	4	6	14	17	11	12	9	14	43	25	17	10	16	5	264
13	5	7	4	5	2	9	4	2	20	16	2	2	3	—	190
7	6	9	5	5	4	2	3	6	18	8	3	2	3	2	112
18	15	17	14	27	27	30	26	20	96	75	48	33	22	15	596
580	543	561	489	482	407	334	295	235	917	473	261	150	124	70	12,060

Tab. 13. Arbetarne fördelade efter

A. Vid skilda

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Arbetsställen.	Min- dre än 1 år.	1—2 år.	2—3 år.	3—4 år.	4—5 år.	5—6 år.	6—7 år.	7—8 år.	8—9 år.	9—10 år.
Stockholm: Fabrik 1	119	141	68	64	27	13	18	10	17	19
» 2	87	60	28	30	21	7	8	5	17	9
» 3	45	26	23	12	3	1	1	3	1	2
» 4	64	91	44	23	10	7	1	4	9	16
» 5	92	182	74	45	27	34	17	16	15	6
» 6	102	68	30	11	2	7	3	2	1	4
» 7	35	13	6	1	7	1	2	1	3	—
Summa	544	581	273	186	97	70	50	41	63	56
Eskilstuna	201	119	61	38	22	17	14	8	9	14
Motala	223	112	89	58	51	14	33	12	15	30
Jönköping	25	50	14	4	3	6	5	3	—	1
Husqvarna	64	108	121	97	37	44	30	31	31	30
Oskarshamn	39	10	21	19	10	16	11	9	2	4
Kristianstad	90	46	27	29	17	10	10	5	14	10
Malmö	173	153	53	48	25	13	20	18	12	19
Landskrona: Fabrik 1	11	12	17	9	2	1	3	4	5	2
» 2	33	37	22	11	2	6	5	3	8	3
Ystad	34	20	16	13	4	4	6	7	1	3
Lund	78	53	31	22	16	16	11	7	17	8
Helsingborg	30	39	19	16	10	6	10	4	14	12
Halmstad	13	18	25	12	4	8	5	1	2	2
Göteborg: Fabrik 1	66	105	107	85	59	53	319	1	—	—
» 2	162	131	79	40	15	16	26	8	9	3
Trollhättan	125	100	83	77	12	19	22	22	38	20
Skövde	10	9	6	8	6	4	4	2	1	4
Karlstad	26	35	36	26	12	10	24	6	1	1
Kristinehamn	36	25	27	15	8	6	74	—	—	—
Arboga	23	25	15	17	16	1	7	3	—	6
Köping	50	33	25	14	10	5	1	2	2	4
Gefle: Fabrik 1	33	58	19	24	4	9	2	5	1	8
» 2	28	42	16	20	12	5	3	5	6	4
Söderhamn	10	25	11	10	5	7	4	—	4	3
Hernösand	10	28	5	11	8	5	—	2	2	8
<i>Hela antalet</i>	2,187	1,974	1,218	909	467	371	690	209	257	255

anställningstid hos arbetsgifvaren.

arbetsställen.

12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.
10-12 år.	12-14 år.	14-16 år.	16-18 år.	18-20 år.	20-25 år.	25-30 år.	30-35 år.	35-40 år.	40-45 år.	45-50 år.	Öfver 50 år.	Ej uppg. tid.	Summa.
31	23	18	31	25	20	39	9	10	10	1	—	1	714
27	8	17	22	23	22	27	8	9	3	1	—	—	439
5	5	2	5	15	4	10	3	4	2	—	—	—	172
17	13	12	15	5	4	10	—	—	—	—	—	4	349
23	3	12	11	14	33	33	—	—	—	—	—	1	638
15	4	6	10	7	9	2	1	1	—	—	—	—	285
2	1	1	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	76
120	57	68	94	91	92	122	21	24	15	2	—	6	2,673
21	10	11	19	16	11	23	9	8	6	1	—	1	639
42	25	10	49	50	32	63	29	15	36	14	10	1	1,013
7	4	4	8	6	1	4	2	2	—	—	—	—	149
116	40	73	46	40	38	20	12	2	6	8	16	—	1,010
25	7	9	5	14	9	16	8	2	—	—	—	—	236
23	7	5	5	16	9	14	4	1	—	—	—	—	342
61	31	28	36	58	47	95	8	15	2	1	1	4	921
10	3	4	4	1	3	9	2	3	3	—	—	1	109
8	3	7	6	8	6	11	—	—	—	—	—	1	180
6	2	4	—	2	9	4	2	1	2	—	—	—	140
21	4	2	7	1	9	4	—	—	—	—	—	—	307
18	5	7	2	2	4	2	—	—	—	1	—	—	201
6	1	3	7	6	2	—	—	—	—	—	—	—	115
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	5	801
33	20	8	39	41	26	74	30	1	—	1	—	1	763
50	11	13	41	33	25	80	29	29	8	2	1	—	840
17	5	2	9	7	11	16	2	—	—	—	—	—	123
27	13	12	13	10	14	7	—	—	—	—	—	—	273
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	192
8	3	4	5	9	4	23	8	4	12	—	—	—	193
29	5	12	18	8	11	12	6	3	2	—	—	—	252
9	2	4	1	—	4	3	3	1	2	1	—	—	193
17	7	2	11	2	8	—	—	—	—	—	—	1	189
12	2	—	2	2	3	2	3	1	—	—	—	—	106
8	1	2	3	3	1	3	—	—	—	—	—	—	100
694	268	294	430	426	379	607	179	112	94	31	28	22	12,060

Tab. 13. (Forts.) Arbetarne fördelade efter

B. Inom olika

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Specialiteter.	Min- dre än 1 år.	1—2 år.	2—3 år.	3—4 år.	4—5 år.	5—6 år.	6—7 år.	7—8 år.	8—9 år.	9—10 år.
Förmän.....	2	6	7	5	4	5	22	4	3	7
Gjutare.....	109	142	87	82	48	34	40	25	22	27
Kärnmakare.....	96	94	40	21	7	5	3	2	2	1
Handtlangare (gjuteri-).....	155	77	26	23	6	4	9	4	5	2
Öfriga gjuteriarbetare.....	39	51	23	14	9	11	9	4	3	10
Smeder.....	54	44	41	33	18	12	35	11	8	10
Handtlangare (smides-).....	156	135	43	24	11	1	18	6	8	7
Båtplåtslagare.....	26	27	18	23	17	17	84	5	8	6
Pannplåtslagare.....	50	40	48	35	16	31	51	9	24	21
Tunnplåtslagare.....	1	5	2	5	1	1	3	—	3	2
Handtlangare (plåtsl-).....	299	239	157	139	50	29	86	14	16	10
Öfriga plåtslageriarbetare.....	23	23	14	4	7	9	22	4	—	1
Kopparslagare.....	31	25	15	16	10	4	8	1	3	3
Maskinuppsättare.....	21	18	9	10	5	3	6	—	8	9
Filare.....	339	321	210	121	70	49	76	31	42	26
Rörläggare och rörarbetare.....	8	10	2	3	1	2	1	—	2	—
Hopsättare.....	5	9	22	19	3	7	5	6	11	10
Svarfware.....	161	167	128	82	49	29	34	21	21	25
Hyflare.....	23	34	31	15	4	10	12	3	5	8
Fräsare.....	10	29	23	14	10	8	5	2	6	5
Borrare.....	26	29	17	14	5	7	7	9	5	6
Smegrare och slipare.....	11	9	10	10	3	3	1	3	3	2
Handtlangare (maskin-).....	142	61	22	15	11	6	10	1	1	3
Öfriga maskinarbetare.....	64	91	40	24	19	14	10	10	7	8
Metallarbetare.....	10	13	10	10	1	—	5	1	4	1
Modellsnickare.....	45	38	35	30	21	6	16	7	10	10
Finsnickare.....	24	22	8	11	5	8	6	5	8	—
Timmermän.....	35	31	25	22	13	16	42	2	1	7
Öfriga träarbetare.....	46	43	24	29	18	8	8	4	3	9
Måleriarbetare.....	17	21	12	9	7	8	3	4	5	7
Maskinister och eldare.....	9	14	11	6	1	2	8	3	—	3
Öfriga arbetare.....	100	106	58	41	17	22	54	8	9	9
Summa	2,137	1,974	1,218	909	467	371	699	209	257	255

anställningstid hos arbetsgifvaren.

specialiteter.

12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.
10—12 år.	12—14 år.	14—16 år.	16—18 år.	18—20 år.	20—25 år.	25—30 år.	30—35 år.	35—40 år.	40—45 år.	45—50 år.	Öfver 50 år.	Ej uppg. tid.	Summa.
12	7	16	15	17	25	32	14	9	4	6	2	—	224
88	32	42	44	40	47	36	13	12	17	2	—	—	989
5	1	2	3	2	3	5	1	2	—	—	—	—	295
5	7	3	10	3	8	10	3	2	3	2	—	—	367
20	3	6	12	7	11	10	4	—	—	1	—	—	247
33	4	13	27	30	24	48	8	7	9	2	—	2	473
24	5	5	11	11	9	14	4	—	3	—	1	1	497
27	15	7	15	26	9	26	3	3	2	—	—	—	364
51	26	17	40	36	21	46	17	12	12	1	1	—	605
2	3	1	8	3	6	4	2	1	—	—	—	—	53
39	6	2	11	19	7	14	6	1	4	—	—	4	1,152
9	2	1	1	7	2	7	—	1	—	—	—	—	187
9	5	6	5	6	2	6	1	3	—	1	1	1	162
11	6	3	4	10	6	12	5	4	1	—	—	—	151
89	33	31	54	50	42	76	23	13	5	4	2	2	1,710
1	3	—	1	1	1	3	—	—	—	—	—	—	39
25	11	18	6	6	8	5	3	—	2	1	5	—	187
58	19	13	26	25	33	48	24	5	4	1	1	3	977
13	4	5	8	5	5	26	2	—	5	—	—	—	218
13	1	4	5	4	4	6	1	—	—	—	1	—	151
18	9	3	12	5	6	14	4	4	4	1	—	—	205
9	1	9	2	2	5	3	1	—	—	1	—	—	88
6	4	3	6	1	6	4	3	2	1	—	—	—	308
27	6	12	24	16	11	18	2	7	5	2	4	—	421
5	3	6	4	1	4	5	1	—	1	—	—	—	85
12	13	15	18	21	17	22	7	3	4	3	7	—	360
6	3	10	9	17	10	11	3	—	1	1	—	1	169
11	8	10	18	15	14	32	13	10	2	—	—	—	327
18	6	10	5	3	10	15	1	2	1	—	—	1	264
8	7	7	4	4	3	2	1	—	1	—	—	—	130
6	3	3	9	12	6	11	1	1	1	1	—	1	112
34	12	11	13	21	14	36	8	8	2	1	3	6	593
694	268	294	430	426	379	607	179	112	94	31	28	22	12,060

Tab. 14. Arbetarnes

A. Allmän

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
Arbetsställen.	Antal arbetare, som hafva särskild													
	1 kök utan rum.		1 rum utan kök.		1 rum och del i kök.		1 rum och kök.		2 rum utan kök.		2 rum och del i kök.		2 rum och kök.	
	En-sam-ma.	Med fa-milj.	En-sam-ma.	Med fa-milj.	En-sam-ma.	Med fa-milj.	En-sam-ma.	Med fa-milj.	En-sam-ma.	Med fa-milj.	En-sam-ma.	Med fa-milj.	En-sam-ma.	Med fa-milj.
Stockholm: Fabrik 1....	2	—	19	42	2	6	15	199	—	1	—	2	5	68
» 2....	1	—	8	37	2	3	9	161	—	—	—	—	—	18
» 3....	—	—	4	7	—	5	7	48	—	—	—	—	—	13
» 4....	2	1	13	16	—	10	2	97	—	—	—	1	—	13
» 5....	1	—	36	49	—	9	6	129	—	1	—	2	—	48
» 6....	—	—	18	18	1	3	8	67	—	—	—	—	2	15
» 7....	—	—	3	5	1	2	2	20	—	—	—	—	—	2
Summa	6	1	101	174	6	38	49	721	—	2	—	5	7	177
Eskilstuna	—	—	30	70	1	3	7	226	—	—	—	—	—	17
Motala.	—	1	52	113	6	13	20	364	—	3	—	6	1	44
Jönköping	—	—	4	5	—	2	3	69	—	1	—	—	—	5
Husqvarna	3	13	68	22	3	24	15	474	—	1	—	1	2	61
Oskarshamn	—	—	1	6	—	30	1	49	—	—	2	33	1	27
Kristianstad	—	—	6	10	1	8	4	44	—	5	1	10	3	107
Malmö	—	—	11	2	1	2	12	321	—	1	—	—	4	217
Landskrona: Fabrik 1..	—	—	—	1	—	—	1	21	—	—	—	—	—	39
» 2..	—	—	1	2	—	—	2	32	—	—	—	—	1	69
Ystad.....	—	—	1	1	—	2	3	26	—	2	—	1	—	33
Lund.....	—	—	7	7	—	4	3	70	—	3	—	2	—	83
Helsingborg.....	—	—	3	3	—	—	4	33	—	—	—	—	2	65
Halmstad.....	—	1	2	—	—	6	2	27	—	—	—	2	2	31
Göteborg: Fabrik 1....	—	1	6	—	—	2	12	486	—	—	—	1	1	21
» 2....	—	1	19	9	1	8	6	324	—	—	—	—	—	40
Trollhättan.....	—	—	16	2	7	65	19	250	—	—	—	34	6	66
Sköfde.....	—	—	4	8	1	3	—	44	—	1	—	1	—	30
Karlstad.....	—	—	15	19	—	1	7	129	—	—	—	—	2	14
Kristinehamn.....	—	—	6	7	—	—	8	72	—	—	—	1	1	11
Arboga.....	—	—	12	17	—	—	3	106	—	—	—	—	2	5
Köping.....	—	—	16	9	—	2	6	106	—	—	—	—	—	7
Gefle: Fabrik 1.....	—	—	4	22	—	1	2	63	—	—	—	—	—	2
» 2.....	—	—	4	11	—	—	3	72	—	—	—	—	—	3
Söderhamn.....	—	—	4	4	—	—	1	47	—	—	—	—	—	5
Hernösand.....	—	4	2	11	—	—	3	27	—	—	—	—	—	2
<i>Hela antalet</i>	9	22	395	535	27	214	196	4,203	—	19	3	97	35	1,181

bostadsförhållanden.

öfversigt.

16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.
bostad.				En-samma arbetare, som dela rum med kamrat.	Arbetare, som äro inneboende.						Arbetare, som lemnat ofullständiga upp- gifter om sina bo- stadsför- hållanden.		Hela antalet arbetare.		
3 eller flere rum och kök.		Summa.			Hos föräldrar.		Hos andra.		Summa.						
En- sam- ma.	Med fa- milj.	En- sam- ma.	Med fa- milj.		En- sam- ma.	Med fa- milj.	En- sam- ma.	Med fa- milj.	En- sam- ma.	Med fa- milj.	En- sam- ma.	Med fa- milj.	En- sam- ma.	Med familj.	Summa.
—	3	43	321	119	92	—	129	3	221	3	5	2	388	326	714
—	2	20	221	20	82	1	93	2	175	3	—	—	215	224	439
—	1	11	74	18	27	—	41	—	68	—	—	1	97	75	172
—	3	17	141	59	71	1	58	1	129	2	1	—	206	143	349
1	11	44	249	114	72	—	155	2	227	2	—	2	385	253	638
—	2	29	105	11	62	—	76	—	138	—	2	—	180	105	285
—	1	6	30	4	14	—	20	—	34	—	2	—	46	30	76
1	23	170	1,141	345	420	2	572	8	992	10	10	5	1,517	1,156	2,673
—	1	38	317	8	88	—	183	2	271	2	3	—	320	319	639
—	2	79	546	41	286	3	54	4	340	7	—	—	460	553	1,013
—	—	7	82	9	23	—	27	—	50	—	—	1	66	83	149
—	4	91	600	80	187	—	50	1	237	1	1	—	409	601	1,010
—	4	5	149	1	68	—	11	2	79	2	—	—	85	151	236
—	14	15	198	—	32	1	89	2	121	3	2	3	138	204	342
—	18	28	561	2	104	—	210	2	314	2	8	6	352	569	921
—	8	1	69	—	8	—	27	—	35	—	4	—	40	69	109
1	4	5	107	—	18	—	43	1	61	1	4	2	70	110	180
—	2	4	67	—	24	—	40	1	64	1	3	1	71	69	140
—	4	10	173	1	36	—	83	1	119	1	1	2	131	176	307
—	6	9	107	—	20	—	58	—	78	—	4	3	91	110	201
—	2	6	69	—	7	—	33	—	40	—	—	—	46	69	115
—	3	19	514	1	194	—	71	2	265	2	—	—	285	516	801
—	6	26	388	2	214	—	131	2	345	2	—	—	373	390	763
1	14	49	431	20	269	1	68	1	337	2	—	1	406	434	840
—	2	5	89	—	17	—	11	—	28	—	—	1	33	90	123
—	1	24	164	7	57	—	21	—	78	—	—	—	109	164	273
—	1	15	92	—	64	—	20	—	84	—	—	1	99	98	192
—	5	17	133	—	31	—	12	—	43	—	—	—	60	133	193
—	2	22	126	8	55	—	41	—	96	—	—	—	126	126	252
—	—	6	88	12	40	1	43	1	83	2	—	2	101	92	193
—	2	7	88	2	54	—	38	—	92	—	—	—	101	88	189
—	—	5	56	3	30	—	11	1	41	1	—	—	49	57	106
1	—	6	44	3	14	—	32	—	46	—	1	—	56	44	100
4	128	669	6,399	545	2,360	8	1,979	31	4,339	39	41	28	5,594	6,466	12,060

Tab. 14. (Forts.) **Arbetarnes****B. Af arbetare med familj bebodda lägenheter, jemte uppgifter**

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Arbetsställen.	1 kök utan rum.			1 rum utan kök.			1 rum och del i kök.			1 rum och kök.		
	Antal lägenheter.	I lägenheterna boende.		Antal lägenheter.	I lägenheterna boende.		Antal lägenheter.	I lägenheterna boende.		Antal lägenheter.	I lägenheterna boende.	
		Fa- milje- med- lem- mar.	Andra.		Fa- milje- med- lem- mar.	Andra.		Fa- milje- med- lem- mar.	Andra.		Fa- milje- med- lem- mar.	Andra.
Stockholm: Fabrik 1	—	—	—	42	154	—	6	25	—	199	750	16
» 2.....	—	—	—	37	137	1	3	11	—	161	688	15
» 3.....	—	—	—	7	27	—	5	19	—	48	218	5
» 4.....	1	4	—	16	64	—	10	36	1	97	382	9
» 5.....	—	—	—	49	188	—	9	32	1	129	524	22
» 6.....	—	—	—	18	59	—	3	15	—	67	274	9
» 7.....	—	—	—	5	12	—	2	8	—	20	70	3
Summa	1	4	—	174	641	1	38	146	2	721	2,906	79
Eskilstuna.....	—	—	—	70	269	1	3	14	—	226	941	45
Motala.....	1	2	2	113	430	3	13	65	1	364	1,614	15
Jönköping.....	—	—	—	5	16	—	2	7	—	69	297	6
Husqvarna.....	13	66	—	22	86	—	24	119	2	474	2,284	59
Oskarshamn.....	—	—	—	6	23	—	30	118	—	49	203	—
Kristianstad.....	—	—	—	10	38	—	8	28	—	44	185	1
Malmö.....	—	—	—	2	5	—	2	6	—	321	1,324	10
Landskrona: Fabrik 1..	—	—	—	1	4	—	—	—	—	21	81	—
» 2....	—	—	—	2	4	—	—	—	—	32	128	—
Ystad.....	—	—	—	1	6	—	2	4	—	26	108	—
Lund.....	—	—	—	7	23	—	4	14	—	70	277	—
Helsingborg.....	—	—	—	3	9	—	—	—	—	33	142	4
Halmstad.....	1	2	—	—	—	—	6	21	—	27	122	6
Göteborg: Fabrik 1.....	1	2	—	—	—	—	2	12	—	486	2,273	16
» 2.....	1	2	—	9	33	—	8	22	—	324	1,502	18
Trollhättan.....	—	—	—	2	7	—	65	309	3	250	1,152	5
Sköfde.....	—	—	—	8	40	—	3	13	—	44	201	1
Karlstad.....	—	—	—	19	91	—	1	4	—	129	633	2
Kristinehamn.....	—	—	—	7	26	—	—	—	—	72	293	1
Arboga.....	—	—	—	17	66	—	—	—	—	106	452	1
Köping.....	—	—	—	9	33	—	2	8	—	106	452	7
Gefle: Fabrik 1.....	—	—	—	22	76	1	1	3	—	63	288	8
» 2.....	—	—	—	11	33	—	—	—	—	72	305	12
Söderhamn.....	—	—	—	4	14	—	—	—	—	47	225	1
Hernösand.....	4	18	—	11	39	—	—	—	—	27	145	2
<i>Hela antalet</i>	22	96	2	535	2,012	6	214	913	8	4,203	18,533	299

bostadsförhållanden.

om antalet familjemedlemmar och hos familjen inneboende.

14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.
2 rum utan kök.			2 rum och del i kök.			2 rum och kök.			3 eller flere rum och kök.			Summa.			Antal familjer, som hafva främmande inneboende.
Antal lägenheter.	I lägenheterna boende.		Antal lägenheter.	I lägenheterna boende.		Antal lägenheter.	I lägenheterna boende.		Antal lägenheter.	I lägenheterna boende.		Lägenheter.	I lägenheterna boende.		
	Familje-medlemmar.	Andra.		Familje-medlemmar.	Andra.		Familje-medlemmar.	Andra.		Familje-medlemmar.	Andra.		Familje-medlemmar.	Andra.	
1	4	1	2	5	1	68	279	33	3	13	—	321	1,230	51	39
—	—	—	—	—	—	18	73	8	2	6	3	221	915	27	20
—	—	—	—	—	—	13	53	4	1	4	—	74	321	9	7
—	—	—	1	8	—	13	49	5	3	17	—	141	560	15	14
1	3	—	2	6	—	48	198	29	11	48	3	249	999	55	38
—	—	—	—	—	—	15	59	15	2	12	2	105	419	26	18
—	—	—	—	—	—	2	13	4	1	2	—	30	105	7	5
2	7	1	5	19	1	177	724	98	23	102	8	1,141	4,549	190	141
—	—	—	—	—	—	17	79	10	1	6	—	317	1,309	56	43
3	16	—	6	32	1	44	208	6	2	14	—	546	2,381	28	20
1	3	—	—	—	—	5	17	—	—	—	—	82	340	6	5
1	8	—	1	6	—	61	282	13	4	27	—	600	2,878	74	48
—	—	—	33	149	—	27	125	—	4	21	—	149	639	—	—
5	20	—	10	50	—	107	430	14	14	67	5	198	818	20	15
1	9	—	—	—	—	217	1,020	59	18	102	7	561	2,466	76	51
—	—	—	—	—	—	39	164	—	8	37	4	69	286	4	3
—	—	—	—	—	—	69	297	13	4	19	1	107	448	14	12
2	7	2	1	3	—	33	123	2	2	7	—	67	258	4	3
3	8	—	2	13	—	83	345	20	4	18	3	173	698	23	18
—	—	—	—	—	—	65	333	6	6	30	4	107	514	14	9
—	—	—	2	15	—	31	144	4	2	19	—	69	323	10	6
—	—	—	1	5	1	21	93	2	3	18	—	514	2,403	19	17
—	—	—	—	—	—	40	198	13	6	46	1	388	1,803	32	27
—	—	—	34	179	1	66	352	5	14	63	1	431	2,062	15	14
1	7	1	1	4	—	30	139	4	2	14	—	89	418	6	4
—	—	—	—	—	—	14	81	2	1	7	—	164	816	4	3
—	—	—	1	4	—	11	42	—	1	7	—	92	372	1	1
—	—	—	—	—	—	5	23	—	5	24	3	133	565	4	3
—	—	—	—	—	—	7	30	2	2	15	—	126	538	9	8
—	—	—	—	—	—	2	8	—	—	—	—	88	375	9	7
—	—	—	—	—	—	3	7	1	2	13	—	88	358	13	10
—	—	—	—	—	—	5	18	1	—	—	—	56	257	2	2
—	—	—	—	—	—	2	14	—	—	—	—	44	216	2	2
19	85	4	97	479	4	1,181	5,296	275	128	676	37	6,399	28,090	635	472

C. Hyresbelopp i medeltal för olika bostadskategorier.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Arbetsställen.	Hyresbelopp i medel-											
	Särskild bo-											
	1 kök utan rum.		1 rum utan kök.		1 rum och del i kök.		1 rum och kök.		2 rum utan kök.		2 rum och del i kök.	
	Antal lägenheter.	Hyresbelopp i medeltal.	Antal lägenheter.	Hyresbelopp i medeltal.	Antal lägenheter.	Hyresbelopp i medeltal.	Antal lägenheter.	Hyresbelopp i medeltal.	Antal lägenheter.	Hyresbelopp i medeltal.	Antal lägenheter.	Hyresbelopp i medeltal.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Stockholm: Fabrik 1	2	96	49	159	8	185	112	222	1	270	2	288
» 2	1	120	45	123	5	163	165	176	—	—	—	—
» 3	—	—	11	139	5	168	54	198	—	—	—	—
» 4	3	124	29	133	10	174	94	167	—	—	1	144
» 5	1	144	83	152	9	179	133	235	1	200	2	288
» 6	—	—	36	164	4	212	72	231	—	—	—	—
» 7	—	—	8	175	3	195	22	223	—	—	—	—
Summa	7	118	261	148	44	180	652	204	2	235	5	259
Eskilstuna	—	—	97	81	4	93	219	133	—	—	—	—
Motala	—	—	160	43	14	47	289	59	3	65	2	72
Jönköping	—	—	9	73	2	78	70	118	1	80	—	—
Husqvarna	16	50	84	52	16	43	422	83	1	80	1	120
Oskarshamn	—	—	7	49	28	62	45	77	—	—	30	92
Kristianstad	—	—	15	83	8	77	46	101	2	96	9	91
Malmö	—	—	13	96	3	88	324	136	1	216	—	—
Landskrona: Fabrik 1	—	—	1	72	—	—	22	102	—	—	—	—
» 2	—	—	3	76	—	—	30	106	—	—	—	—
Ystad	—	—	2	77	1	70	28	80	2	85	1	70
Lund	—	—	14	74	4	78	72	109	3	90	2	150
Helsingborg	—	—	6	95	—	—	36	127	—	—	—	—
Halmstad	1	90	2	50	6	67	26	110	—	—	—	—
Göteborg: Fabrik 1	1	120	6	72	1	120	389	123	—	—	1	168
» 2	1	132	28	114	9	105	299	154	—	—	—	—
Trollhättan	—	—	15	56	61	55	196	73	—	—	16	97
Skövde	—	—	12	53	4	54	43	89	1	90	1	40
Karlstad	—	—	31	76	1	132	116	112	—	—	—	—
Kristinehamn	—	—	12	53	—	—	59	91	—	—	—	—
Arboga	—	—	28	47	—	—	93	72	—	—	—	—
Köping	—	—	23	64	2	55	90	113	—	—	—	—
Gefle: Fabrik 1	—	—	26	75	1	100	61	128	—	—	—	—
» 2	—	—	15	104	—	—	73	142	—	—	—	—
Söderhamn	—	—	7	56	—	—	39	112	—	—	—	—
Hernösand	1	55	8	72	—	—	10	122	—	—	—	—
Hela antalet	27	75	885	89	209	87	3.749	125	16	110	68	107

1) 2 arbetare i Hernösand hafva fri, delad bostad.

bostadsförhållanden.

Arbetare, som hafva fri eller egen bostad.

14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.
tal för:								Antal arbetare, som hafva fri eller egen, särskild bostad ¹⁾ :						
stad.														
2 rum och kök.		3 eller flere rum o. kök.		Summa.		Delad bostad.		1 rum eller kök.	1 rum och del i kök.	1 rum och kök.	2 rum utan eller med del i kök.	2 rum och kök.	3 eller flere rum och kök.	Summa.
Antal lägenheter.	Hyresbe- lopp i medel- tal. Kr.	Antal lägenheter.	Hyresbe- lopp i medel- tal. Kr.	Lägenheter.	Hyresbe- lopp i medel- tal. Kr.	Antal lägenheter.	Hyresbe- lopp i medel- tal. Kr.							
40	304	2	558	216	224	119	113	12	—	102	—	33	1	148
18	302	2	413	236	177	20	111	—	—	5	—	—	—	5
13	298	1	450	84	207	18	104	—	—	1	—	—	—	1
12	306	3	477	152	177	59	108	—	—	5	—	1	—	6
48	354	10	557	287	240	114	116	2	—	2	—	—	2	6
17	346	2	600	131	233	11	111	—	—	3	—	—	—	3
2	275	1	228	36	213	4	137	—	—	—	—	—	—	—
150	323	21	515	1,142	212	345	113	14	—	118	—	34	3	169
12	236	1	330	333	122	8	96	3	—	14	—	5	—	22
15	104	—	—	483	55	41	67	6	5	95	4	30	2	142
5	161	—	—	87	114	9	64	—	—	2	—	—	—	2
27	126	—	—	567	78	80	28	6	11	67	—	36	4	124
19	104	3	128	132	81	1	60	—	2	5	5	9	1	22
85	117	7	195	172	109	—	—	1	1	2	5	25	7	41
172	202	12	330	525	161	2	87	—	—	9	—	49	6	64
38	145	7	235	68	139	—	—	—	—	—	—	1	1	2
60	136	3	228	96	128	—	—	—	—	4	—	10	2	16
27	124	2	162	63	101	—	—	—	1	1	—	6	—	8
75	151	2	265	172	126	1	90	—	—	1	—	8	2	11
64	170	6	301	112	159	—	—	—	—	1	—	3	—	4
30	145	—	—	65	120	—	—	—	—	3	2	3	2	10
13	200	2	162	413	125	1	84	—	1	109	—	9	1	120
27	260	4	316	368	159	2	72	—	—	31	—	13	2	46
18	108	3	192	309	73	20	56	3	11	73	18	54	12	171
12	109	—	—	73	84	—	—	—	—	1	—	18	2	21
12	164	—	—	160	109	7	54	3	—	20	—	4	1	28
3	132	—	—	74	87	—	—	1	—	21	1	9	1	33
1	100	1	150	123	67	—	—	1	—	16	—	6	4	27
5	196	—	—	120	106	8	68	2	—	22	—	2	2	28
1	175	—	—	89	113	12	62	—	—	4	—	1	—	5
1	240	1	400	90	140	2	63	—	—	2	—	2	1	5
3	165	—	—	49	107	3	52	1	—	9	—	2	—	12
—	—	1	400	20	113	¹⁾ 1	65	8	—	20	—	2	—	30
875	188	76	328	5,905	130	543	90	49	32	650	35	341	56	1,163

Tab. 14. (Forts.) **Arbetarnes****D. Arbetare, som äro inneboende**

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
Arbetsställen.	Antal arbetare, som bo hos för-										
	fritt:	för en kostnad af:									
		Min- dre än 25	25—50	50—75	75— 100	100— 125	125— 150	150— 200	200— 300	300— 400	Öfver 400
		kronor årligen.									
Stockholm: Fabrik 1.....	30	—	—	13	9	8	2	1	5	7	17
» 2.....	6	—	—	5	6	2	—	—	6	24	33
» 3.....	2	—	—	—	1	—	—	1	1	13	9
» 4.....	14	—	—	10	1	4	—	3	10	12	18
» 5.....	14	1	1	10	5	12	—	1	6	10	9
» 6.....	11	—	—	6	1	1	—	—	3	12	23
» 7.....	2	—	—	—	—	—	—	—	—	5	7
Summa	79	1	1	44	23	27	2	6	31	83	116
Eskilstuna.....	25	1	2	24	4	—	—	2	11	15	4
Motala.....	1	—	1	—	—	—	—	3	52	11	—
Jönköping.....	—	1	—	—	—	—	—	—	6	15	1
Husqvarna.....	7	—	2	1	—	—	—	1	—	8	4
Oskarshamn.....	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	—
Kristianstad.....	12	1	1	1	—	—	—	1	12	3	1
Malmö.....	2	—	2	—	2	1	—	3	27	43	21
Landskrona: Fabrik 1.....	5	—	—	—	1	—	—	1	—	1	—
» 2.....	6	—	—	—	—	—	—	—	5	6	—
Ystad.....	9	—	—	2	—	1	—	1	4	3	1
Lund.....	3	—	—	1	1	1	—	—	21	8	1
Helsingborg.....	13	—	—	—	1	1	—	—	2	3	—
Halmstad.....	3	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1
Göteborg: Fabrik 1.....	7	—	7	21	—	2	—	3	21	113	19
» 2.....	1	—	9	28	3	4	2	2	56	74	32
Trollhättan.....	1	—	—	4	—	1	10	30	129	85	6
Sköfde.....	3	—	—	1	—	1	1	5	4	2	—
Karlstad.....	1	2	—	6	2	1	—	—	15	26	3
Kristinehamn.....	1	—	6	7	—	3	—	—	19	23	5
Arboga.....	6	—	—	—	—	—	—	3	13	8	1
Köping.....	4	—	—	4	3	—	2	7	21	13	—
Gefle: Fabrik 1.....	2	—	1	21	11	2	—	1	1	1	—
» 2.....	1	—	2	17	17	3	3	1	1	7	2
Söderhamn.....	—	—	1	13	1	—	—	—	—	—	—
Hernösand.....	1	—	1	7	4	—	—	—	—	—	1
Hela antalet	193	6	36	204	73	48	20	70	451	555	219

bostadsförhållanden.

(hos föräldrar eller hos andra).

13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.
äldrar		Antal arbetare, som bo hos andra													Summa inne- boende.
mot ej an- gifvet hy- resbe- lopp.	Sum- ma.	fritt.	för en kostnad af:										mot ej an- gifvet hy- resbe- lopp.	Sum- ma.	
			Min- dre än 25	25—50	50—75	75— 100	100— 125	125— 150	150— 200	200— 300	300— 400	Öfver 400			
			kronor årligen.												
—	92	4	1	1	53	43	21	—	2	1	4	2	—	132	224
1	83	2	—	—	50	24	5	—	2	1	4	6	1	95	178
—	27	1	—	—	11	15	8	—	1	—	—	5	—	41	68
—	72	1	—	—	17	25	7	2	1	1	1	4	—	59	131
3	72	3	—	—	29	55	53	7	2	1	2	4	1	157	229
5	62	1	—	1	21	27	16	3	2	2	1	1	1	76	138
—	14	—	—	—	2	11	5	—	—	—	—	1	1	20	34
9	422	12	1	2	183	200	115	12	10	6	12	23	4	580	1,002
—	88	2	—	2	110	63	—	—	2	2	3	1	—	185	273
221	289	—	—	7	5	—	—	—	—	24	19	—	3	58	347
—	23	—	—	—	9	—	1	—	1	2	11	3	—	27	50
164	187	2	—	13	2	—	—	—	—	2	14	2	16	51	238
64	68	—	—	1	—	—	—	—	—	1	8	—	3	13	81
1	33	—	1	5	50	20	5	—	—	5	5	—	—	91	124
3	104	2	1	7	34	104	34	4	3	5	12	4	2	212	316
—	8	—	1	—	8	14	1	—	—	—	1	—	2	27	35
1	18	1	—	1	15	19	4	—	—	2	1	1	—	44	62
3	24	2	—	—	11	11	2	—	—	9	4	1	1	41	65
—	36	1	—	—	16	40	21	—	2	2	1	—	1	84	120
—	20	—	—	—	14	17	16	—	1	3	5	2	—	58	78
1	7	—	1	4	17	6	2	—	—	1	2	—	—	33	40
1	194	2	—	5	20	8	1	1	1	—	22	8	5	73	267
3	214	—	—	5	76	16	3	—	—	5	14	11	3	133	347
4	270	—	—	3	21	1	1	—	1	10	31	1	—	69	339
—	17	—	—	—	5	—	—	—	1	3	2	—	—	11	28
1	57	—	—	2	6	3	—	1	—	—	3	—	6	21	78
—	64	—	2	—	6	—	—	—	—	2	8	2	—	20	84
—	31	1	—	2	3	1	—	—	—	1	4	—	—	12	43
1	55	—	—	4	17	16	1	—	—	2	1	—	—	41	96
1	41	—	—	—	16	26	2	—	—	—	—	—	—	44	85
—	54	—	—	—	7	30	1	—	—	—	—	—	—	38	92
15	30	1	—	3	6	1	—	—	—	—	—	—	1	12	42
—	14	—	—	1	17	9	5	—	—	—	—	—	—	32	46
493	2,368	26	7	67	674	605	215	18	22	87	183	59	47	2,010	4,378

Tab. 15. Ordinarie arbetstid per vecka.

(Enligt arbetarnes uppgifter.)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Arbetsställen.	Antal arbetare, hvilkas ordinarie arbetstid per vecka varit									Summa arbetare.
	mindre än 54 timmar.	54—57 timmar.	57—60 timmar.	60—63 timmar.	63—66 timmar.	66—69 timmar.	69—72 timmar.	72 timmar och deröfver.	ej uppgifven.	
Stockholm: Fabrik 1	2	—	—	706	—	—	1	—	5	714
» 2	—	—	437	—	—	—	—	1	1	439
» 3	—	—	172	—	—	—	—	—	—	172
» 4	—	—	344	—	—	—	—	—	5	349
» 5	1	—	—	626	—	2	1	3	5	638
» 6	—	—	—	280	—	—	—	1	4	285
» 7	—	—	74	—	—	—	—	—	2	76
Summa	3	—	1,027	1,612	—	2	2	5	22	2,673
Eskilstuna	—	1	627	—	—	—	—	—	11	639
Motala	—	—	994	1	2	3	—	10	3	1,013
Jönköping	—	—	—	—	144	1	—	4	—	149
Husqvarna	6	782	216	2	1	—	—	2	1	1,010
Oskarshamn	—	—	234	—	—	—	—	2	—	236
Kristianstad	—	—	—	338	—	3	—	—	1	342
Malmö	—	—	—	906	3	1	—	7	4	921
Landskrona: Fabrik 1.....	—	—	—	108	—	—	—	1	—	109
» 2.....	—	—	—	174	—	5	—	—	1	180
Ystad	2	—	—	137	—	—	—	—	1	140
Lund	1	—	130	161	5	3	2	3	2	307
Helsingborg	1	—	—	199	—	1	—	—	—	201
Halmstad	—	—	—	101	1	2	7	4	—	115
Göteborg: Fabrik 1.....	1	—	—	787	1	1	1	7	3	801
» 2.....	—	1	4	748	1	—	—	6	3	763
Trollhättan	8	10	—	811	—	1	—	7	3	840
Sköfde	—	—	—	—	120	—	—	1	2	123
Karlstad	—	—	—	—	—	271	—	2	—	273
Kristinehamn	—	—	—	189	—	—	—	3	—	192
Arboga	—	—	—	184	—	3	—	—	6	193
Köping	—	—	—	245	—	—	—	2	5	252
Gefle: Fabrik 1.....	—	—	—	89	43	19	39	2	1	193
» 2.....	—	—	—	159	28	2	—	—	—	189
Söderhamn	1	1	—	2	—	74	—	28	—	106
Hernösand	—	—	—	2	97	—	—	1	—	100
<i>Hela antalet</i>	23	795	3,232	6,955	446	392	51	97	69	12,060

Tab. 16. Ordinarie arbetstid per vecka och olika veckodagar samt tilläggsprocent för öfvertidsarbete.

(Enligt arbetsgifvarnes uppgifter.)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Arbetsställen.	Ordinarie arbetstid			Tiden för arbetets afslutande på lördag e. m.	Tilläggsprocenten å den ordinarie timpenningen utgör för		
	per vecka.	vanliga arbets- dagar.	lör- dagar.		qvälls- arbete.	natt- arbete.	sön- dags- arbete.
	T i m m a r.				%	%	%
Stockholm: Fabrik 1.....	62	11	7	kl. 2	25	25	50
» 2.....	57½	9¾	8¾	» 5	25	50	50
» 4.....	57½	9¾	8¾	» 5	25	25	50
» 5.....	58½	10¼	7¼	» 2	25	—	50
» 7.....	58	10½	5½	» 1	25	50	50
Eskilstuna.....	58	10	6 å 10	» 1 el. 6	25	50	50
Motala.....	57½	10	5 å 10	» 12 el. 6	—	—	—
Husqvarna.....	54	9½	6½	» 2	—	—	—
Oskarshamn.....	57½	9¾	8¾	» 5	25	50	—
Kristianstad.....	66	1) 11	1) 11	» 6	—	—	—
Malmö.....	59½	10	9½	» 5:30	25	50	50 å 100
Landskrona: Fabrik 2.....	60	10	10	» 6	25	50	50 å 100
Ystad.....	60	10	10	» 6:30	25	25	50
Lund.....	59	10	9	» 5:30	—	50	100
Helsingborg.....	60	10	10	» 6	—	—	—
Halmstad.....	60	10	10	» 6	25	50	50
Göteborg: Fabrik 1.....	57	9½	9½	» 6	25	33	50
Trollhättan.....	60	10¼	8¾	» 5	25	—	—
Skövde.....	64½	11½	7	» 2	40	—	—
Karlstad.....	65	11	10	» 5:30	25	50	50
Kristinehamn.....	61	11	6	» 1	25	—	—
Arboga.....	60	10½	7½	» 2	50	—	—
Köping.....	60	10	10	» 6	25	25	50
Gefle: Fabrik 2.....	62	11	7	» 2	—	—	—
Söderhamn.....	67½	12	7½	» 2	25	50	100
Hernösand.....	62½	10½	10	» 5:30	50	50	50
Medelarbetstid	59	10¼	8¼	—	—	—	—

1) Från 1 Juli 1899 är arbetstiden alla dagar 10 timmar.

Tab. 17. Öfvertids-

(Enligt arbetar-

A. Vid skilda

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Arbetsställen.	Qvällsarbete.						
	Antal arbetare, som varit sysselsatta:					Summa arbetare.	Proc. af hela arbetare-antalet
	1—25	26—100	101—200	201—300	Ej upp- gifvet antal		
	q v ä l l a r.						
Stockholm: Fabrik 1	5	4	—	2	5	16	2.2
2	3	16	10	70	31	130	29.6
3	—	1	2	34	16	53	30.8
4	1	3	1	6	2	13	3.7
5	8	2	—	3	27	40	6.3
6	3	4	—	4	4	15	5.3
7	—	—	—	5	39	44	57.9
Summa	20	30	13	124	124	311	11.6
Eskilstuna	27	71	76	190	—	364	57.0
Motala	83	249	161	25	10	528	52.1
Jönköping	7	2	—	1	23	33	21.5
Husqvarna	17	41	36	62	295	451	44.7
Oskarshamn	—	1	—	1	122	124	52.5
Kristianstad	15	7	—	2	7	31	9.1
Malnö	138	96	16	10	66	326	35.4
Landskrona: Fabrik 1	7	5	—	—	3	15	13.8
2	8	1	—	1	4	14	7.8
Ystad	11	5	—	—	3	19	13.6
Lund	9	18	3	11	23	64	20.8
Helsingborg	15	11	3	2	2	33	16.4
Halmstad	5	—	2	10	8	25	21.7
Göteborg: Fabrik 1	12	41	73	105	426	657	82.0
2	32	5	2	6	224	269	35.3
Trollhättan	46	28	11	1	468	554	66.0
Sköfde	13	3	3	1	17	37	30.1
Karlstad	17	20	11	3	110	161	59.0
Kristinehamn	8	—	—	3	143	154	80.2
Arboga	17	70	37	6	—	130	67.3
Köping	66	60	5	1	—	132	52.4
Gefle: Fabrik 1	13	86	3	5	2	109	56.5
2	16	6	2	—	—	24	12.7
Söderhamn	—	1	—	95	—	96	90.6
Hernösand	5	9	1	1	1	17	17.0
Hela antalet	607	866	458	666	2,081	4,678	38.8

arbete under år 1898.

nes uppgifter.)

arbetsställen.

9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.
Nattarbete.							Söndagsarbete.						
Antal arbetare, som varit sysselsatta:					Summa arbetare.	Proc. af hela arbetare-antalet.	Antal arbetare, som varit sysselsatta:					Summa arbetare.	Proc. af hela arbetare-antalet.
1-25	26-100	101-200	201-300	Ej uppgifvet antal			1-4	5-12	13-26	27-52	Ej uppgifvet antal		
nätter.							söndagar.						
18	3	—	—	5	26	3.6	23	17	4	—	—	44	6.2
2	2	1	—	—	5	1.1	8	1	—	—	—	9	2.1
4	—	—	—	1	5	2.9	16	11	2	1	—	30	17.4
9	2	—	1	1	13	3.7	5	1	1	—	—	7	2.0
1	—	—	1	—	2	0.3	2	—	—	—	—	2	0.3
3	—	1	—	—	4	1.4	4	2	—	1	—	7	2.5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
37	7	2	2	7	55	2.1	58	32	7	2	—	99	3.7
73	4	1	—	—	78	12.2	54	24	3	3	—	84	13.1
164	12	1	—	8	185	18.3	28	6	6	4	2	46	4.5
3	—	—	—	2	5	3.4	2	—	—	—	1	3	2.0
34	13	2	—	3	52	5.1	3	5	1	1	2	12	1.2
54	2	—	—	3	59	2.5	6	1	2	1	—	10	4.2
4	—	—	—	5	9	2.6	17	2	—	—	4	23	6.7
57	2	1	2	23	85	9.2	45	10	—	2	25	82	8.9
4	—	—	—	—	4	3.7	6	4	2	1	—	13	11.9
4	1	—	—	2	7	3.9	2	2	—	—	1	5	2.8
4	—	—	—	—	4	2.9	8	3	1	—	1	13	9.3
12	1	—	—	11	24	7.8	10	11	—	4	3	28	9.1
11	—	1	—	1	13	6.4	8	4	—	1	1	14	7.0
13	—	—	—	4	17	14.8	12	—	—	2	2	16	13.9
176	—	—	1	127	304	38.0	75	13	4	2	40	134	16.7
84	—	2	—	93	179	23.5	32	6	4	1	56	99	13.0
54	1	1	—	74	130	15.5	16	1	3	1	12	33	3.9
—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	2	1.6
31	—	2	—	7	40	14.7	16	3	—	—	6	25	9.1
7	—	—	—	3	10	5.2	5	—	—	—	2	7	3.6
2	1	1	1	—	5	2.6	—	—	—	1	—	1	0.5
11	—	—	—	—	11	4.4	14	9	4	2	—	29	11.5
54	1	—	—	—	55	28.5	16	—	1	—	—	17	8.7
10	—	—	—	—	10	5.3	1	—	—	—	—	1	0.5
9	—	—	14	—	23	21.7	5	5	—	—	—	10	9.4
13	—	—	—	1	14	14.0	8	1	—	—	—	9	9.0
925	45	14	20	374	1,378	11.4	448	142	39	28	158	815	6.8

Tab. 17. (Forts.) Öfvertids-

(Enligt arbetar-

B. Inom olika

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Specialiteter.	Qvällsarbete.						
	Antal arbetare, som varit sysselsatta:					Summa arbetare.	Proc. af hela arbetare-antalet.
	1-25	26-100	101-200	201-300	Ej uppgifvet antal		
	q v ä l l a r .						
Förmän	6	14	15	16	51	102	45.5
Gjutare	32	94	25	30	116	297	30.0
Kärnmakare	7	20	6	11	32	76	25.8
Handtlangare (gjuteri)	13	26	16	14	45	114	31.1
Öfriga gjuteriarbetare	10	9	6	16	55	96	38.9
Smeder	29	25	25	27	75	181	38.3
Handtlangare (smides-)	32	20	30	15	74	171	34.4
Båtplåtslagare	17	35	32	68	81	233	64.0
Pannplåtslagare	35	44	24	53	106	262	48.3
Tunnplåtslagare	2	10	6	3	13	34	64.2
Handtlangare (plåtslageri)	65	89	41	35	320	550	47.7
Öfriga plåtslageriarbetare	3	3	—	7	54	67	48.9
Kopparslagare	5	21	2	6	18	52	32.1
Maskinuppsättare	5	14	11	17	38	85	56.3
Filare	126	117	42	76	236	597	34.9
Rörläggare och rörarbetare	—	4	1	1	11	17	43.6
Hopsättare	15	16	10	14	51	106	56.7
Svarfvare	66	98	56	67	146	433	44.3
Hyflare	10	29	16	15	42	112	51.4
Fräsare	6	16	6	8	38	74	49.0
Borrare	11	22	8	15	43	99	48.3
Smerglare och slipare	—	1	1	1	30	33	37.5
Handtlangare (maskin-)	20	22	5	5	21	73	23.7
Öfriga maskinarbetare	23	19	15	14	74	145	34.4
Metallarbetare	3	2	—	2	16	23	27.1
Modellsnickare	10	24	16	25	30	105	29.2
Finsnickare	6	4	5	24	20	59	35.0
Timmermän	17	28	19	2	72	138	42.2
Öfriga träarbetare	13	9	4	13	8	47	17.8
Måleriarbetare	4	11	7	14	16	52	40.0
Maskinister och eldare	4	9	1	22	30	66	58.9
Öfriga arbetare	12	11	7	30	119	179	30.2
Summa	607	866	458	666	2,081	4,678	38.8

arbete under år 1898.

nes uppgifter.)

specialiteter.

9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.
Nattarbete.							Söndagsarbete.						
Antal arbetare, som varit sysselsatta:					Summa arbetare.	Proc. af hela arbetare-antalet.	Antal arbetare, som varit sysselsatta:					Summa arbetare.	Proc. af hela arbetare-antalet.
1-25	26-100	101-200	201-300	Ej uppgifvet antal			1-4	5-12	13-26	27-52	Ej uppgifvet antal		
nätter.							söndagar.						
15	1	—	—	15	31	13.8	13	2	1	—	12	28	12.5
28	2	1	1	10	42	4.2	5	—	—	—	—	5	0.5
5	1	—	—	1	7	2.4	2	3	—	—	1	6	2.0
12	2	—	1	3	18	4.9	13	10	1	1	2	27	7.4
9	—	—	—	3	12	4.9	4	1	—	—	3	8	3.2
19	2	—	1	5	27	5.7	9	—	—	1	—	10	2.1
14	—	—	—	9	23	4.6	4	—	1	—	—	5	1.0
56	—	—	—	18	74	20.3	16	1	—	—	4	21	5.8
61	3	1	1	19	85	14.0	32	7	—	—	8	47	7.8
5	—	—	—	—	5	9.4	1	—	—	—	—	1	1.9
175	—	1	—	71	247	21.4	33	4	—	—	13	50	4.3
25	—	—	—	14	39	28.5	2	—	1	1	—	4	2.9
16	—	—	—	3	19	11.7	7	1	—	—	1	9	5.6
22	—	—	—	16	38	25.2	21	4	2	—	10	37	24.5
144	4	1	—	39	188	11.0	98	47	9	2	22	178	10.4
4	1	—	—	3	8	20.5	1	—	—	1	2	4	10.3
6	3	—	—	1	10	5.3	1	1	1	—	—	3	1.6
85	5	—	9	18	117	12.0	23	5	1	—	1	30	3.1
30	—	—	2	8	40	18.3	8	3	1	—	1	13	6.0
13	2	—	1	2	18	11.9	11	1	—	—	—	12	7.9
22	—	—	—	3	25	12.2	6	2	—	—	—	8	3.9
1	—	1	—	—	2	2.3	1	—	—	—	—	1	1.1
21	2	1	—	4	28	9.1	5	4	1	—	1	11	3.6
27	7	—	—	11	45	10.7	9	5	1	1	8	24	5.7
2	—	—	—	—	2	2.4	1	—	—	—	—	1	1.2
13	1	—	—	6	20	5.6	10	4	1	2	1	18	5.0
7	—	1	—	1	9	5.3	13	3	—	—	—	16	9.5
40	—	—	—	17	57	17.4	48	6	—	—	10	64	19.6
5	—	—	—	—	5	1.9	7	3	—	—	—	10	3.8
2	—	—	—	1	3	2.3	11	9	1	—	2	23	17.7
14	3	1	2	21	41	36.6	5	6	9	6	16	42	37.5
27	6	6	2	52	93	15.7	28	10	8	13	40	99	16.7
925	45	14	20	374	1,378	11.4	448	142	39	28	158	815	6.8

Tab. 18. Bortovaro från arbetet under år 1898.

A. Vid skilda arbetsställen.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
Arbetsställen.	Antal arbetare, som icke deltagit i arbetet										Summa.
	i följd af sjukdom:					i följd af andra orsaker:					
	Högst 12	13—24	25—48	Öfver 48	Ej upp- gifvet antal	Högst 12	13—24	25—48	Öfver 48	Ej upp- gifvet antal	
	arbetsdagar.					arbetsdagar.					
Stockholm: Fabrik 1.....	58	67	29	23	—	20	15	6	21	—	239
» 2.....	13	27	11	21	—	2	5	2	13	—	94
» 3.....	4	17	4	5	—	4	3	—	8	—	45
» 4.....	53	36	15	8	—	19	10	1	12	—	154
» 5.....	77	54	26	13	—	30	20	6	21	—	247
» 6.....	16	14	13	11	—	5	3	5	19	—	86
» 7.....	—	3	5	5	—	2	3	1	6	—	25
Summa	221	218	103	86	—	82	59	21	100	—	890
Eskilstuna.....	81	37	26	16	—	54	22	2	9	—	247
Motala.....	213	46	32	15	1	170	15	3	20	1	516
Jönköping.....	28	7	5	1	1	24	1	2	1	—	70
Husqvarna.....	223	55	31	26	7	339	30	9	15	15	750
Oskarshamn.....	48	13	13	13	—	62	5	3	4	—	161
Kristianstad.....	30	30	17	11	—	28	3	6	1	2	128
Malmö.....	121	86	52	37	—	126	33	21	26	2	504
Landskrona: Fabrik 1.....	21	11	9	3	—	6	4	—	1	1	56
» 2.....	16	15	7	6	—	9	4	2	4	—	63
Ystad.....	18	4	8	3	—	8	3	1	3	—	48
Lund.....	44	25	20	11	—	34	14	5	9	—	162
Helsingborg.....	28	16	17	8	1	20	7	4	7	—	108
Halmstad.....	18	11	5	3	1	5	3	3	1	2	52
Göteborg: Fabrik 1.....	176	88	54	25	15	100	11	5	5	16	495
» 2.....	129	54	60	29	21	112	8	3	9	18	443
Trollhättan.....	187	46	28	20	12	128	16	5	17	19	478
Sköfde.....	28	11	11	2	6	17	—	—	4	6	85
Karlstad.....	52	28	16	5	—	57	11	2	7	1	179
Kristinehamn.....	43	12	2	7	—	30	2	—	7	—	103
Arboga.....	48	13	5	2	—	23	3	—	2	—	96
Köping.....	55	18	5	7	—	49	2	—	4	—	140
Gefle: Fabrik 1.....	37	8	10	4	2	9	1	2	6	1	80
» 2.....	23	9	14	9	—	8	5	1	4	—	73
Söderhamn.....	18	12	6	1	—	8	1	—	4	—	50
Hernösand.....	13	7	6	1	1	1	1	2	5	—	37
Hela antalet	1,919	880	562	351	68	1,509	264	102	275	84	6,014

Tab. 18. (Forts.) Bortovaro från arbetet under år 1898.

B. Inom olika specialiteter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
Specialiteter.	Antal arbetare, som icke deltagit i arbetet										Summa.
	i följd af sjukdom:					i följd af andra orsaker:					
	Högst 12	13—24	25—48	Öfver 48	Ej upp- gifvet antal	Högst 12	13—24	25—48	Öfver 48	Ej upp- gifvet antal	
	arbetsdagar.					arbetsdagar.					
Förmän	39	12	3	5	2	30	1	1	—	2	95
Gjutare	174	101	69	35	3	139	31	6	25	7	590
Kärnmakare.....	43	19	14	7	2	15	6	2	5	1	114
Handtlangare (gjuteri-).....	53	24	26	7	1	35	6	3	7	1	163
Öfriga gjuteriarbetare	40	23	7	10	—	25	1	4	7	—	117
Smeder	95	38	15	16	4	90	5	6	5	2	276
Handtlangare (smides-).....	71	28	19	13	—	44	5	2	4	1	187
Båtplåtslagare	57	32	23	13	4	39	8	2	7	2	187
Pannplåtslagare.....	98	52	34	18	5	53	17	5	13	2	297
Tunnplåtslagare	10	9	3	2	—	6	—	1	—	—	31
Handtlangare (plåtslageri-)	203	80	37	29	13	155	25	8	31	20	601
Öfriga plåtslageriarbetare	26	7	11	5	3	20	1	—	—	1	74
Kopparslagare	16	13	10	4	—	15	1	1	7	1	68
Maskinuppsättare	22	8	5	1	—	21	3	1	—	1	62
Filare.....	255	132	88	39	4	221	48	7	65	12	871
Rörläggare och rörarbetare...	5	3	4	2	—	2	1	—	1	1	19
Hopsättare.....	32	7	9	4	2	51	12	2	6	5	130
Svarfware	169	61	39	27	4	138	32	8	31	5	514
Hyflare.....	36	9	11	10	1	24	5	2	2	—	100
Fräsare	26	14	1	3	—	38	3	3	5	4	97
Borrare	36	19	6	7	—	36	3	2	1	—	110
Smerglare och slipare.....	8	8	—	3	—	22	3	1	3	—	48
Handtlangare (maskin-).....	35	13	9	8	2	20	—	3	5	2	97
Öfriga maskinarbetare	76	25	11	5	2	76	12	5	9	3	224
Metallarbetare	15	4	2	4	—	14	1	1	5	—	46
Modellsnickare	59	31	14	13	—	34	14	5	9	—	179
Finsnickare.....	24	6	11	4	2	18	4	3	3	1	76
Timmermän	48	28	26	15	8	36	5	7	5	6	184
Öfriga träarbetare	36	13	10	13	—	24	5	3	9	3	116
Måleriarbetare	23	15	4	4	2	17	3	4	1	—	73
Maskinister och eldare	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	2
Öfriga arbetare.....	89	46	40	25	4	50	3	4	4	1	266
Summa	1 919	880	562	351	68	1 509	264	102	275	84	6 014

Tab. 19. Arbetslön (per år) för fasta arbetare (extra förmåner ej inräknade).

A. Vid skilda arbetsställen.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
Arbetsställen.	Antal fasta arbetare med en löneinkomst af												Summa arbeta- tare.
	öfver 1,500	1,500—1,400	1,400—1,300	1,300—1,200	1,200—1,100	1,100—1,000	1,000—900	900—800	800—700	700—600	600—500	under 500	
	k r o n o r.												
Stockholm: Fabrik 1.....	37	25	38	43	31	41	45	25	16	9	6	5	321
„ 2.....	9	6	10	16	26	31	30	18	14	7	3	2	172
„ 5.....	7	10	14	20	43	48	40	36	19	6	8	4	255
„ 7.....	1	4	—	3	6	—	2	1	1	2	—	—	20
Eskilstuna.....	26	19	23	35	29	27	31	22	25	14	13	13	277
Motala.....	5	6	9	6	11	15	43	81	135	118	56	68	553
Husqvarna.....	14	9	24	54	93	128	123	104	63	45	39	33	729
Kristianstad.....	1	—	—	2	5	4	16	38	33	24	18	5	146
Malmö.....	4	2	8	25	57	81	80	87	58	29	7	16	454
Landskrona: Fabrik 1.....	5	4	5	1	9	10	11	8	2	5	1	7	68
„ 2.....	1	3	2	4	13	9	19	13	14	4	—	—	82
Ystad.....	—	—	—	1	4	2	2	8	19	16	13	11	76
Lund.....	1	1	2	2	4	16	32	28	17	8	—	8	119
Helsingborg.....	3	1	1	1	12	19	16	15	7	5	3	7	90
Halmstad.....	1	2	3	5	10	4	7	6	8	7	5	3	61
Göteborg: Fabrik 1.....	3	4	9	34	64	88	103	80	55	51	24	8	523
Trollhättan.....	4	4	12	13	20	32	50	67	63	73	45	72	455
Sköfde.....	—	—	—	—	2	5	9	13	14	13	9	17	82
Karlstad.....	4	3	7	7	13	23	22	30	22	20	17	22	190
Kristinehamn.....	—	3	1	1	4	4	9	21	12	12	17	18	102
Arboga.....	—	—	—	—	7	6	16	24	15	15	7	18	108
Köping.....	3	4	3	7	11	15	18	9	16	8	7	8	109
Gefle: Fabrik 2.....	—	1	6	6	15	9	12	10	8	6	1	1	75
Söderhamn.....	—	2	2	4	11	14	7	8	2	3	2	4	59
Hernösand.....	—	—	—	—	2	5	5	10	6	4	2	1	35
Summa	129	113	179	290	502	636	748	762	644	504	303	351	5,161

**Tab. 19. (Forts.) Arbetslön (per år) för fasta arbetare
(extra förmåner ej inräknade).**

B. Inom olika specialiteter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
Specialiteter.	Antal fasta arbetare med en löneinkomst af												Summa arbeta- tare.
	öfver 1,500	1,500—1,400	1,400—1,300	1,300—1,200	1,200—1,100	1,100—1,000	1,000—900	900—800	800—700	700—600	600—500	under 500	
	k r o n o r.												
Förmän	21	15	17	19	21	8	7	3	5	1	1	—	118
Gjutare.....	34	21	28	38	65	87	81	50	16	20	17	26	483
Kärnmakare	—	—	—	—	1	4	7	5	11	8	4	21	61
Handtlångare (gjuteri-)	—	—	—	—	2	4	11	15	19	17	15	8	91
Öfriga gjuteriarbetare.....	—	1	4	6	12	9	11	24	17	7	8	—	99
Smeder.....	12	16	21	16	24	34	49	40	23	15	8	—	258
Handtlångare (smides-)	—	—	—	—	3	4	11	26	36	39	14	14	147
Båtplåtslagare.....	1	3	7	25	24	39	33	32	18	12	2	—	196
Pannplåtslagare.....	4	6	8	21	44	39	52	42	42	30	11	7	306
Tunnplåtslagare.....	—	—	—	4	3	4	5	4	6	8	1	2	37
Handtlångare (plåtslageri-).....	—	—	—	—	10	26	58	66	62	75	53	37	387
Öfriga plåtslageriarbetare	—	—	—	—	15	6	5	2	5	4	5	2	44
Kopparslagare.....	2	1	3	6	4	5	5	4	6	5	5	4	50
Maskinuppsättare	5	3	4	6	11	13	7	12	5	2	5	5	78
Filare.....	12	12	33	38	70	87	97	116	80	62	34	48	689
Rörläggare och rörarbetare.....	—	—	3	1	—	2	4	3	—	1	—	—	14
Hopsättare.....	2	3	8	8	24	33	19	18	14	8	3	3	143
Svarfvere.....	19	16	10	21	25	47	65	66	36	31	35	59	430
Hyflare.....	4	4	7	6	8	16	11	18	12	12	6	13	117
Fräsare.....	2	3	1	3	5	2	14	15	12	6	9	8	80
Borrare.....	—	2	2	5	10	21	13	19	18	12	6	3	111
Smerglare och slipare.....	1	1	2	5	11	8	6	7	6	3	3	3	56
Handtlångare (maskin-).....	—	—	—	—	1	2	4	6	16	19	4	15	67
Öfriga maskinarbetare	1	4	6	14	20	22	35	28	25	20	12	18	205
Metallarbetare	3	1	3	2	5	2	2	4	7	5	2	6	42
Modellsnickare.....	1	—	4	11	22	28	42	30	19	10	4	10	181
Finsnickare.....	—	—	6	12	16	22	12	11	5	2	2	—	88
Timmermän	—	—	—	3	12	15	33	21	24	11	5	2	126
Öfriga träarbetare.....	1	1	—	8	15	13	10	31	23	16	4	2	124
Måleriarbetare.....	2	—	2	4	11	7	15	7	9	3	5	3	68
Maskinister och eldare.....	2	—	—	5	5	15	4	7	9	2	1	—	50
Öfriga arbetare.....	—	—	—	3	3	12	20	30	58	38	19	32	215
Summa	129	118	179	290	502	636	748	762	644	504	303	351	5,161

Tab. 20. Årsinkomst för fasta arbetare (inberäknadt extra förmåner).

A. Vid skilda arbetsställen.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
Arbetsställen.	Antal fasta arbetare med en årsinkomst af												Summa arbeta- tare.
	öfver 1,500	1,500—1,400	1,400—1,300	1,300—1,200	1,200—1,100	1,100—1,000	1,000—900	900—800	800—700	700—600	600—500	under 500	
	k r o n o r.												
Stockholm: Fabrik 1.....	75	27	42	39	36	31	24	16	13	7	6	5	321
" 2.....	10	9	10	13	30	30	28	16	14	8	2	2	172
" 5.....	27	8	31	41	34	29	24	28	15	6	8	4	255
" 7.....	1	4	—	3	6	—	2	1	1	2	—	—	20
Eskilstuna.....	30	20	24	35	26	24	33	21	25	13	14	12	277
Motala.....	5	6	9	6	11	15	43	81	135	118	56	68	553
Husqvarna.....	16	11	28	53	90	129	121	102	62	46	38	33	729
Kristianstad.....	1	—	—	3	4	4	17	37	33	24	18	5	146
Malmö.....	6	5	7	23	57	79	80	87	58	29	7	16	454
Landskrona: Fabrik 1.....	5	4	5	1	10	10	10	8	2	5	1	7	68
" 2.....	2	2	2	4	14	9	18	13	14	4	—	—	82
Ystad.....	—	—	—	1	4	2	2	8	19	18	11	11	76
Lund.....	1	1	2	2	4	16	32	29	16	8	—	8	119
Helsingborg.....	3	1	1	1	12	20	16	14	7	5	3	7	90
Halmstad.....	1	2	3	5	10	4	7	6	8	7	5	3	61
Göteborg: Fabrik 1.....	5	4	8	33	64	88	103	80	55	51	24	8	523
Trollhättan.....	4	4	12	13	20	32	51	67	62	73	46	71	455
Sköfde.....	—	—	—	1	1	5	9	13	14	13	9	17	82
Karlstad.....	4	4	6	7	13	23	27	26	21	20	17	22	190
Kristinehamn.....	—	3	1	1	4	4	9	21	12	12	17	18	102
Arboga.....	—	—	—	—	7	6	16	26	14	14	7	18	108
Köping.....	3	4	3	7	11	15	18	9	16	8	7	8	100
Gefle: Fabrik 2.....	—	1	6	6	15	11	11	9	8	6	1	1	75
Söderhamn.....	2	2	4	8	9	9	10	4	2	3	2	4	59
Hernösand.....	—	—	—	3	2	5	9	6	4	3	2	1	35
Summa	201	122	204	309	494	600	720	728	630	503	301	349	5,161

Tab. 20. (Forts.) Årsinkomst för fasta arbetare (inberäknadt extra förmåner).

B. Inom olika specialiteter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
Specialiteter.	Antal fasta arbetare med en årsinkomst af												Summa arbeta- re.
	öfver 1,500	1,500—1,400	1,400—1,300	1,300—1,200	1,200—1,100	1,100—1,000	1,000—900	900—800	800—700	700—600	600—500	under 500	
	k r o n o r.												
Förmän	29	19	16	16	16	6	6	3	5	1	1	—	118
Gjutare.....	47	22	25	35	69	80	80	47	16	19	17	26	483
Kärnmakare.....	—	—	—	—	1	5	8	3	11	8	4	21	61
Handtlangare (gjuteri-).....	—	—	1	—	3	3	10	15	19	18	14	8	91
Öfriga gjuteriarbetare.....	—	1	4	7	12	11	10	22	17	7	8	—	99
Smeder	33	5	20	13	25	32	47	37	23	15	8	—	258
Handtlangare (smides-).....	—	—	—	—	3	6	10	25	36	39	14	14	147
Båtplåtslagare.....	1	4	8	25	25	40	30	32	17	12	2	—	196
Pannplåtslagare.....	7	6	12	33	41	37	44	37	41	30	11	7	306
Tunnplåtslagare	—	—	1	4	3	3	5	4	6	8	1	2	37
Handtlangare (plåtslageri-).....	—	—	—	—	12	25	58	66	61	75	53	37	387
Öfriga plåtslageriarbetare	—	1	—	1	15	5	4	2	5	4	5	2	44
Kopparslagare.....	3	1	5	4	4	4	5	4	6	5	5	4	50
Maskinuppsättare.....	5	4	5	6	9	13	7	12	5	2	5	5	78
Filare.....	24	15	36	49	64	82	90	108	77	62	35	47	689
Rörläggare och rörarbetare.....	—	—	3	1	—	3	3	3	—	1	—	—	14
Hopsättare.....	2	3	8	9	23	34	19	17	14	8	3	3	143
Svarfware.....	23	17	13	18	25	42	67	66	35	30	35	59	430
Hyflare.....	6	3	6	6	12	13	12	16	12	12	6	13	117
Fräsare	3	2	2	3	6	2	12	15	12	6	9	8	80
Borrare	—	3	2	5	11	20	13	18	18	12	6	3	111
Smerglare och slipare.....	1	1	2	5	12	8	6	8	4	3	3	3	56
Handtlangare (maskin-).....	—	—	—	—	4	1	3	7	14	19	4	15	67
Öfriga maskinarbetare	4	6	10	11	17	24	34	25	24	20	12	18	205
Metallarbetare.....	4	1	3	1	6	1	2	4	7	5	2	6	42
Modellsnickare	1	3	6	14	23	24	40	27	20	10	3	10	181
Finsnickare.....	2	3	8	17	12	16	12	9	5	2	2	—	88
Timmermän	—	1	—	2	12	15	33	21	24	11	5	2	126
Öfriga träarbetare	1	1	2	13	11	11	10	31	22	16	4	2	124
Måleriarbetare.....	2	—	5	4	9	8	13	7	9	3	5	3	68
Maskinister och eldare.....	3	—	1	4	5	14	5	7	8	2	1	—	50
Öfriga arbetare.....	—	—	—	3	4	12	22	30	57	38	18	31	215
Summa	201	122	204	309	494	600	720	728	630	503	301	349	5,161

Tab. 21. Årsinkomst för fasta arbetare, fördelade efter specialiteter och arbetsställen.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
Specialiteter och arbetsställen.	Antal fasta arbetare med en årsinkomst af												Summa arbe- tare.
	öfver 1,500	1,500—1,400	1,400—1,300	1,300—1,200	1,200—1,100	1,100—1,000	1,000—900	900—800	800—700	700—600	600—500	under 500	
	k r o n o r.												
1. Förmän.													
Stockholm: Fabrik 1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
" 2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
" 7	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Eskilstuna	3	2	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	7
Motala	5	2	5	1	5	—	—	—	1	—	—	—	19
Husqvarna	6	4	2	2	1	1	1	1	1	—	—	—	19
Kristianstad	1	—	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—	4
Malmö	5	2	2	4	2	1	—	—	—	—	—	—	16
Landskrona: Fabrik 1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
" 2	1	1	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	5
Ystad	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	3
Lund	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	2
Helsingborg	—	—	—	—	1	2	1	—	—	—	—	—	4
Halmstad	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Göteborg: Fabrik 1	4	2	2	2	2	—	1	1	—	—	—	—	14
Trollhättan	1	—	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	4
Sköfde	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Karlstad	—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Kristinehamn	—	2	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	5
Köping	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2
Summa	29	19	16	16	16	6	6	3	5	1	1	—	118
2. Gjutare.													
Stockholm: Fabrik 1	25	5	5	5	3	2	1	1	—	—	—	—	47
" 2	2	2	—	—	1	4	1	—	—	1	—	—	11
" 7	1	4	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	9
Eskilstuna	13	4	8	1	1	2	—	1	—	—	1	—	31
Motala	—	4	2	3	2	1	4	3	1	7	—	—	27
Husqvarna	1	1	1	5	15	27	28	19	7	3	8	—	115
Kristianstad	—	—	—	—	1	—	2	—	1	—	—	—	4
Malmö	—	—	—	2	7	9	2	3	1	2	—	4	30
Landskrona: Fabrik 1	—	—	—	—	—	2	3	5	—	—	—	—	10
" 2	—	—	—	—	5	2	5	2	1	1	—	—	16
Ystad	—	—	—	1	3	1	—	1	1	—	2	5	14
Lund	1	—	—	—	—	6	4	3	—	—	—	2	16
Helsingborg	—	—	—	—	3	5	—	—	—	—	2	1	11
Halmstad	1	—	1	2	2	—	—	—	—	—	—	—	6
Göteborg: Fabrik 1	—	—	—	—	1	3	1	1	—	—	2	1	9
Trollhättan	—	—	1	1	—	1	8	1	—	—	—	3	15
Sköfde	—	—	—	—	1	2	4	2	2	2	1	1	15
Karlstad	3	1	3	4	4	4	4	—	1	—	—	—	24
Kristinehamn	—	—	—	—	1	2	2	1	—	1	1	1	9
Arboga	—	—	—	—	—	—	1	2	—	1	—	4	8
Köping	—	1	—	—	1	1	2	2	—	—	—	3	10
Gefle: Fabrik 2	—	—	4	6	10	3	6	—	1	—	—	—	30
Söderhamn	—	—	—	3	5	2	1	—	—	1	—	1	13
Hernösand	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	3
Summa	47	22	25	35	69	80	80	47	16	19	17	26	483

Tab. 21. (Forts.) Årsinkomst för fasta arbetare, fördelade efter specialiteter och arbetsställen.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
Specialiteter och arbetsställen.	Antal fasta arbetare med en årsinkomst af												Summa arbeta- rare.
	öfver 1,500	1,500—1,400	1,400—1,300	1,300—1,200	1,200—1,100	1,100—1,000	1,000—900	900—800	800—700	700—600	600—500	under 500	
	k r o n o r.												
3. Kärnmakare.													
Stockholm: Fabrik 1 ...	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	3
» 2 ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	3
Eskilstuna.....	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	1	2	6
Motala	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Husqvarna	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	2
Kristianstad.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Malmö	—	—	—	—	—	1	1	—	2	1	1	4	10
Landskrona: Fabrik 1 ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
» 2 ..	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Ystad	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Lund	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	3	6
Helsingborg	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	2
Halmstad	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	3
Göteborg: Fabrik 1 ...	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Trollhättan	—	—	—	—	—	—	—	1	2	1	1	2	7
Skövde	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Karlstad	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	3
Kristinehamn	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Arboga	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Köping	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	2
Gefle: Fabrik 2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	2
Söderhamn	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Hernösand	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Summa	—	—	—	—	1	5	8	3	11	8	4	21	61
4. Handtlångare (gjuteri-).													
Stockholm: Fabrik 1 ...	—	—	—	—	1	—	—	—	3	—	—	—	4
» 2 ..	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	4
» 7 ..	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	3
Eskilstuna.....	—	—	1	—	—	—	1	—	1	1	—	—	4
Motala	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	3	3	8
Husqvarna	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	2
Kristianstad.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3
Malmö	—	—	—	—	1	1	5	7	1	1	1	—	17
Landskrona: Fabrik 1 ..	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	1	4
Ystad	—	—	—	—	—	—	—	—	1	5	—	—	6
Lund	—	—	—	—	—	—	3	2	—	—	—	—	5
Helsingborg	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Göteborg: Fabrik 1 ...	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Trollhättan	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	1	4
Karlstad	—	—	—	—	—	1	—	—	2	1	2	1	7
Kristinehamn	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Arboga	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	5
Köping	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	4	—	9
Gefle: Fabrik 2	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	2
Summa	—	—	1	—	3	3	10	15	19	18	14	8	91

Tab. 21. (Forts.) Årsinkomst för fasta arbetare, fördelade efter specialiteter och arbetsställen.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
Specialiteter och arbetsställen.	Antal fasta arbetare med en årsinkomst af												Summa arbe- tare.
	öfver 1,500	1,500—1,400	1,400—1,300	1,300—1,200	1,200—1,100	1,100—1,000	1,000—900	900—800	800—700	700—600	600—500	under 500	
	k r o n o r.												
5. Öfriga gjuteriarbetare.													
Stockholm: Fabrik 1	—	—	1	3	2	1	1	2	2	—	—	—	12
» 2	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	3
» 7	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Eskilstuna	—	—	—	—	1	—	—	2	1	—	—	—	4
Motala	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	—	—	4
Husqvarna	—	1	3	4	2	4	4	3	3	2	—	—	26
Kristianstad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	3
Malmö	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	—	—	3
Landskrona: Fabrik 1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2
» 2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Ystad	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	3
Lund	—	—	—	—	1	3	—	4	—	—	—	—	8
Halmstad	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Göteborg: Fabrik 1	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	3
Trollhättan	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	4	—	7
Sköfde	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	3
Karlstad	—	—	—	—	—	—	1	4	—	1	—	—	6
Kristinehamn	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
Arboga	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	3
Gefle: Fabrik 2	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	2
Söderhamn	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	2
Summa	—	1	4	7	12	11	10	22	17	7	8	—	99
6. Smeder.													
Stockholm: Fabrik 1	10	—	1	1	1	—	1	1	—	—	—	—	15
» 2	1	—	1	—	4	2	1	2	—	—	—	—	11
» 5	14	—	5	1	3	1	2	1	—	—	—	—	27
Eskilstuna	1	2	3	3	1	2	2	1	—	—	—	—	15
Motala	—	—	—	1	1	2	9	6	11	5	2	—	37
Husqvarna	2	—	2	—	—	1	1	4	—	—	—	—	10
Kristianstad	—	—	—	1	1	2	1	2	—	2	—	—	9
Malmö	1	—	—	1	6	7	4	7	2	1	—	—	29
Landskrona: Fabrik 1	—	1	2	—	2	—	1	—	—	1	—	—	7
» 2	—	—	1	—	—	2	—	—	—	1	—	—	4
Ystad	—	—	—	—	—	—	—	1	3	1	—	—	5
Lund	—	—	—	—	—	—	1	2	1	—	—	—	4
Helsingborg	—	—	—	1	1	3	1	—	—	—	—	—	6
Halmstad	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2
Göteborg: Fabrik 1	—	—	—	—	—	3	9	4	1	1	—	—	18
Trollhättan	3	2	3	1	2	5	3	—	—	2	1	—	22
Sköfde	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	1	—	4
Karlstad	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	2	—	5
Kristinehamn	—	—	—	—	1	—	3	1	—	1	1	—	7
Arboga	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	1	—	4
Köping	—	—	—	2	1	—	—	—	4	—	—	—	7
Gefle: Fabrik 2	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	3
Söderhamn	1	—	1	—	—	1	2	—	—	—	—	—	5
Hernösand	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	2
Summa	33	5	20	18	25	32	47	37	28	15	8	—	258

Tab. 21. (Forts.) Årsinkomst för fasta arbetare, fördelade efter specialiteter och arbetsställen.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
Specialiteter och arbetsställen.	Antal fasta arbetare med en årsinkomst af												Summa arbeta- tare.
	öfver 1,500	1,500—1,400	1,400—1,300	1,300—1,200	1,200—1,100	1,100—1,000	1,000—900	900—800	800—700	700—600	600—500	under 500	
	k r o n o r.												
7. Handtlangare (smides-).													
Stockholm: Fabrik 1...	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	2
» 2...	—	—	—	—	2	—	1	1	1	2	—	—	7
» 5...	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	1	2	7
Eskilstuna.....	—	—	—	—	—	—	2	1	2	1	—	—	6
Motala.....	—	—	—	—	—	—	1	2	6	13	—	2	24
Husqvarna.....	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	2	—	4
Kristianstad.....	—	—	—	—	—	—	—	—	2	5	—	—	7
Malmö.....	—	—	—	—	—	1	1	13	7	3	—	—	25
Landskrona: Fabrik 1...	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	3
» 2...	—	—	—	—	—	1	—	2	1	—	—	—	4
Ystad.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Lund.....	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	2
Helsingborg.....	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	2
Halmstad.....	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2
Göteborg: Fabrik 1...	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	—	—	5
Trollhättan.....	—	—	—	—	—	—	3	2	11	7	3	5	31
Sköfde.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	5
Karlstad.....	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	2	5
Arboga.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	3
Gefle: Fabrik 2.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Hernösand.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Summa	—	—	—	—	3	6	10	25	36	39	14	14	147
8. Båtplåtslagare.													
Stockholm: Fabrik 1...	1	—	1	—	2	2	1	1	1	—	—	—	9
» 2...	—	2	2	1	2	3	6	4	2	—	—	—	22
Motala.....	—	—	—	—	—	—	2	6	9	9	2	—	28
Malmö.....	—	1	2	6	3	5	6	12	2	1	—	—	38
Göteborg: Fabrik 1...	—	1	3	18	18	30	14	9	3	1	—	—	97
Karlstad.....	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	2
Summa	1	4	8	25	25	40	30	32	17	12	2	—	196
9. Pannplåtslagare.													
Stockholm: Fabrik 1...	1	—	4	3	3	2	3	2	1	—	—	—	19
» 2...	—	2	1	3	6	2	2	—	—	—	—	—	16
» 5...	4	—	—	9	4	6	3	3	2	—	—	—	31
Eskilstuna.....	1	—	—	2	—	1	2	—	1	—	—	—	7
Motala.....	—	—	—	—	—	2	1	11	15	18	5	4	56
Husqvarna.....	—	—	—	1	—	1	3	—	1	—	—	—	6
Kristianstad.....	—	—	—	—	—	1	3	1	2	1	1	—	9
Malmö.....	—	1	1	1	6	3	2	2	1	—	—	—	17
Landskrona: Fabrik 1...	—	—	—	—	1	2	1	—	—	—	—	1	5
» 2...	—	—	—	—	3	1	2	1	1	—	—	—	8
Ystad.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	4
Lund.....	—	—	—	—	—	—	2	2	3	2	—	1	10
Helsingborg.....	1	—	—	—	3	3	3	2	1	1	—	—	14
Halmstad.....	—	—	—	—	1	—	2	2	2	—	—	1	8
Göteborg: Fabrik 1...	—	1	1	7	3	2	8	2	1	1	—	—	26
Trollhättan.....	—	1	4	3	5	2	4	1	4	—	1	—	25
Transport	7	5	11	29	35	28	41	29	35	25	9	7	261

Tab. 21. (Forts.) Årsinkomst för fasta arbetare, fördelade efter specialiteter och arbetsställen.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
Specialiteter och arbetsställen.	Antal fasta arbetare med en årsinkomst af												Summa arbeta- tare.
	Öfver 1,500	1,500—1,400	1,400—1,300	1,300—1,200	1,200—1,100	1,100—1,000	1,000—900	900—800	800—700	700—600	600—500	under 500	
	k r o n o r.												
Transport	7	5	11	29	35	28	41	29	35	25	9	7	261
Karlstad	—	—	—	2	2	5	1	—	2	1	2	—	15
Kristinehamn	—	1	—	—	—	—	—	3	1	2	—	—	7
Arboga	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	3
Gefle: Fabrik 2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	2
Söderhamn	—	—	1	2	2	1	2	1	2	—	—	—	11
Hernösand	—	—	—	—	1	1	—	2	1	2	—	—	7
Summa	7	6	12	33	41	37	44	37	41	30	11	7	306
10. Tunnplåtslagare.													
Stockholm: Fabrik 1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
» 2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Eskilstuna	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2
Motala	—	—	—	1	—	—	—	2	3	3	—	2	11
Kristianstad	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	3
Landskrona: Fabrik 2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Ystad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Trollhättan	—	—	—	1	1	1	3	1	2	1	1	—	11
Karlstad	—	—	—	—	1	1	1	—	—	1	—	—	4
Kristinehamn	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	2
Summa	—	—	1	4	3	3	5	4	6	8	1	2	37
11. Handtllangare (plåtsl.-).													
Stockholm: Fabrik 1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
» 2	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	2
» 5	—	—	—	—	2	1	4	1	2	—	—	—	10
Eskilstuna	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	3
Motala	—	—	—	—	—	—	—	4	8	22	15	16	65
Kristianstad	—	—	—	—	—	—	—	1	2	4	6	3	16
Malmö	—	—	—	—	—	3	9	7	8	1	1	3	32
Lund	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	4
Helsingborg	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	2	4
Halmstad	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	3
Göteborg: Fabrik 1	—	—	—	—	9	19	40	32	18	21	9	—	148
Trollhättan	—	—	—	—	—	—	—	2	13	15	19	12	67
Karlstad	—	—	—	—	—	—	—	2	2	4	1	3	15
Kristinehamn	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	3	7
Arboga	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	4	2	8
Söderhamn	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Hernösand	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Summa	—	—	—	—	12	25	58	66	61	75	58	37	387
12. Öfriga plåtslageriarbetare.													
Stockholm: Fabrik 1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3
» 2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2
» 5	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	2
Husqvarna	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	2
Kristianstad	—	—	—	—	—	1	—	1	2	—	—	—	4
Malmö	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	3
Göteborg: Fabrik 1	—	—	—	—	14	4	2	—	—	1	3	—	24
Trollhättan	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	4
Summa	—	1	—	1	15	5	4	2	5	4	5	2	44

Tab. 21. (Forts.) Årsinkomst för fasta arbetare, fördelade efter specialiteter och arbetsställen.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
Specialiteter och arbetsställen.	Antal fasta arbetare med en årsinkomst af												Summa arbeta- tare.
	öfver 1,500	1,500—1,400	1,400—1,300	1,300—1,200	1,200—1,100	1,100—1,000	1,000—900	900—800	800—700	700—600	600—500	under 500	
k r o n o r.													
13. Kopparslagare.													
Stockholm: Fabrik 1...	1	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	4
» 2...	2	—	2	2	1	—	—	2	1	1	1	—	12
Eskilstuna.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Motala.....	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	1	3	9
Malmö.....	—	—	—	1	—	2	—	—	—	1	—	—	4
Lund.....	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3
Göteborg: Fabrik 1...	—	—	—	1	3	1	1	1	—	—	—	—	7
Trollhättan.....	—	—	—	—	—	—	2	1	1	1	3	1	9
Hernösand.....	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Summa	3	1	5	4	4	4	5	4	6	5	5	4	50
14. Maskinuppsättare.													
Stockholm: Fabrik 2...	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2
» 5...	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	3
Eskilstuna.....	4	3	3	2	2	4	2	—	1	—	1	—	22
Motala.....	—	—	—	—	—	—	1	8	—	2	—	—	11
Husqvarna.....	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	2
Kristianstad.....	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	2
Malmö.....	—	—	—	—	1	2	—	—	1	—	—	—	4
Landskrona: Fabrik 2..	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Lund.....	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Helsingborg.....	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	2
Göteborg: Fabrik 1...	1	—	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—	5
Trollhättan.....	—	—	—	—	2	5	2	1	2	—	4	5	21
Karlstad.....	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Kristinehamn.....	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Summa	5	4	5	6	9	13	7	12	5	2	5	5	78
15. Filare.													
Stockholm: Fabrik 1...	11	8	13	13	12	13	10	4	1	1	1	—	87
» 2...	2	1	2	3	2	5	4	—	4	—	—	—	23
» 5...	3	—	6	13	9	8	4	8	2	—	2	1	50
» 7...	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Eskilstuna.....	3	—	2	6	5	2	4	1	6	2	3	2	36
Motala.....	—	—	—	—	—	—	4	6	11	3	7	10	41
Husqvarna.....	2	1	4	5	10	9	10	13	7	8	2	5	76
Kristianstad.....	—	—	—	—	1	—	1	4	4	1	2	—	13
Malmö.....	—	—	1	1	8	6	9	9	3	2	—	—	39
Landskrona: Fabrik 1..	1	1	2	1	1	3	2	1	1	—	1	2	16
» 2..	—	1	—	—	1	1	7	3	—	—	—	—	13
Ystad.....	—	—	—	—	—	—	1	2	5	3	1	2	14
Lund.....	—	—	—	—	1	3	4	1	2	5	—	—	16
Helsingborg.....	—	—	—	—	1	1	4	5	1	4	—	1	17
Halmstad.....	—	1	—	2	1	—	—	—	1	2	—	—	7
Göteborg: Fabrik 1...	—	—	1	—	1	6	2	3	2	2	—	1	18
Trollhättan.....	—	—	1	—	1	6	4	18	6	15	9	12	72
Sköfde.....	—	—	—	—	—	3	3	1	6	1	—	1	15
Karlstad.....	—	—	1	—	2	6	5	8	4	5	2	7	40
Kristinehamn.....	—	—	—	—	—	—	—	7	3	5	3	1	19
Arboga.....	—	—	—	—	3	2	3	7	5	—	—	2	22
Transport	22	13	33	45	59	74	81	101	74	59	33	47	641

Tab. 21. (Forts.) Årsinkomst för fasta arbetare, fördelade efter specialiteter och arbetsställen.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
Antal fasta arbetare med en årsinkomst af													
Specialiteter och arbetsställen.	öfver 1,500	1,500—1,400	1,400—1,300	1,300—1,200	1,200—1,100	1,100—1,000	1,000—900	900—800	800—700	700—600	600—500	under 500	Summa arbe- tare.
k r o n o r.													
Transport	22	13	38	45	59	74	81	101	74	59	33	47	641
Köping.....	2	2	2	2	4	4	4	1	1	1	1	—	24
Gefle: Fabrik 2	—	—	—	—	—	1	1	4	1	1	—	—	8
Söderhamn	—	—	1	1	1	3	2	1	—	—	—	—	9
Hernösand.....	—	—	—	1	—	—	2	1	1	1	1	—	7
Summa	24	15	36	49	64	82	90	108	77	62	35	47	689
16. Rörläggare o. rörarbetare.													
Stockholm: Fabrik 2 ..	—	—	2	—	—	1	—	1	—	—	—	—	4
» 5 ..	—	—	—	1	—	1	2	—	—	—	—	—	4
Motala	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2
Husqvarna	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Halmstad	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Göteborg: Fabrik 1 ...	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	2
Summa	—	—	3	1	—	3	3	3	—	1	—	—	14
17. Hopsättare.													
Motala.....	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	2
Husqvarna.....	2	3	7	9	20	33	17	15	9	5	2	2	124
Malmö.....	—	—	—	—	1	1	1	1	1	—	1	1	7
Landskrona: Fabrik 2 ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Helsingborg.....	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Gefle: Fabrik 2	—	—	1	—	2	—	—	—	3	2	—	—	8
Summa	2	3	8	9	23	34	19	17	14	8	3	3	143
18. Svarfvere.													
Stockholm: Fabrik 1 ...	12	4	5	3	2	—	2	1	—	1	3	—	33
» 2 ..	2	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	4
» 5 ..	—	—	1	—	2	—	1	—	1	—	1	—	6
» 7 ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Eskilstuna.....	4	7	2	6	3	—	5	6	2	3	3	2	43
Motala.....	—	—	—	—	1	—	8	9	8	4	9	13	52
Husqvarna.....	1	—	—	—	2	9	5	7	6	3	2	—	35
Kristianstad.....	—	—	—	—	—	—	5	1	—	—	1	1	8
Malmö.....	—	—	—	1	4	3	2	5	1	1	—	1	18
Landskrona: Fabrik 1 ..	—	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	1	4
» 2 ..	1	—	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	4
Ystad	—	—	—	—	—	—	—	2	1	2	2	2	9
Lund	—	—	—	1	—	3	4	2	2	—	—	2	14
Helsingborg	2	—	1	—	1	2	2	—	—	—	—	1	9
Halmstad	—	1	—	—	2	3	—	1	1	1	2	1	12
Göteborg: Fabrik 1 ...	—	—	—	—	1	3	1	2	2	1	2	3	15
Trollhättan.....	—	1	1	3	1	3	11	9	2	3	1	18	53
Sköfde.....	—	—	—	—	—	—	1	6	1	6	1	4	19
Karlstad	1	1	1	—	2	5	3	3	2	—	2	3	23
Kristinehamn.....	—	—	—	—	—	1	1	2	1	—	2	—	7
Arboga	—	—	—	—	—	3	5	2	2	—	1	5	18
Köping.....	—	—	—	3	3	4	7	3	2	2	2	2	28
Gefle: Fabrik 2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	2
Söderhamn.....	—	2	1	—	—	1	—	2	—	1	1	—	8
Hernösand.....	—	—	—	1	—	1	2	1	—	—	—	—	5
Summa	23	17	13	18	23	42	67	66	35	30	35	59	430

Tab. 21. (Forts.) Årsinkomst för fasta arbetare, fördelade efter specialiteter och arbetsställen.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
Specialiteter och arbetsställen.	Antal fasta arbetare med en årsinkomst af												Summa arbeta- rare.
	öfver 1,500	1,500—1,400	1,400—1,300	1,300—1,200	1,200—1,100	1,100—1,000	1,000—900	900—800	800—700	700—600	600—500	under 500	
	k r o n o r.												
19. Hyflare.													
Stockholm: Fabrik 1	4	3	2	1	2	—	—	—	—	—	—	—	12
» 2	—	—	—	—	2	1	2	—	—	—	—	—	5
» 5	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
» 7	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Eskilstuna	—	—	—	1	1	1	1	1	1	—	—	5	11
Motala	—	—	—	—	—	—	1	4	4	3	2	1	15
Husqvarna	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Kristianstad	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2
Malmö	—	—	—	1	—	1	—	1	—	1	—	—	4
Landskrona: Fabrik 1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
» 2	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	3
Ystad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Lund	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Helsingborg	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2
Halmstad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Göteborg: Fabrik 1	—	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	1	4
Trollhättan	—	—	1	3	2	5	2	4	—	4	—	1	22
Sköfde	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	1	4
Karlstad	—	—	—	—	—	—	—	1	1	3	1	1	7
Kristinehamn	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2
Arboga	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	2	5
Köping	1	—	1	—	1	3	—	1	1	—	—	1	9
Söderhamn	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	3
Summa	6	3	6	6	12	13	12	16	12	12	6	13	117
20. Fräsare.													
Stockholm: Fabrik 1	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	5
» 5	—	—	2	—	1	—	—	2	—	—	—	—	5
Eskilstuna	1	1	—	—	—	—	—	—	3	1	2	—	8
Motala	—	—	—	—	—	—	—	1	4	—	—	—	5
Husqvarna	—	—	—	1	2	2	5	7	4	3	6	3	33
Lund	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Helsingborg	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2
Trollhättan	—	—	—	—	2	—	3	2	—	1	—	1	9
Sköfde	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	3
Karlstad	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	2
Kristinehamn	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Köping	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	—	1	5
Söderhamn	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Summa	3	2	2	3	6	2	12	15	12	6	9	8	80
21. Borrare.													
Stockholm: Fabrik 1	—	3	—	1	—	4	—	—	—	—	—	—	8
» 2	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	2
» 5	—	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	3
Eskilstuna	—	—	—	1	3	3	3	1	2	1	—	—	14
Motala	—	—	1	—	—	—	3	4	1	4	—	—	13
Husqvarna	—	—	—	3	2	5	2	3	3	2	2	—	22
Kristianstad	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Malmö	—	—	—	—	1	2	3	3	2	—	—	—	11
Landskrona: Fabrik 1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
» 2	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2
Transport	—	3	2	5	8	18	9	13	10	7	2	—	77

Tab. 21. (Forts.) Årsinkomst för fasta arbetare, fördelade efter specialiteter och arbetsställen.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
Specialiteter och arbetsställen.	Antal fasta arbetare med en årsinkomst af												Summa arbeta- rare.
	öfver 1,500	1,500—1,400	1,400—1,300	1,300—1,200	1,200—1,100	1,100—1,000	1,000—900	900—800	800—700	700—600	600—500	under 500	
	k r o n o r.												
Transport	—	3	2	5	8	18	9	13	10	7	2	—	77
Lund	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2
Helsingborg	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	3
Halmstad	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Göteborg: Fabrik 1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2
Trollhättan	—	—	—	—	1	2	2	4	2	4	2	1	18
Sköfde	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Karlstad	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2
Kristinehamn	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	3
Gefle: Fabrik 2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	2
Summa	—	3	2	5	11	20	13	18	18	12	6	3	111
22. Smörglare och slipare.													
Stockholm: Fabrik 1	1	1	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	5
» 5	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	2
Husqvarna	—	—	2	5	8	6	5	5	4	3	3	2	43
Lund	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Gefle: Fabrik 2	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	—	1	5
Summa	1	1	2	5	12	8	6	8	4	3	3	3	56
23. Handtllangare (maskin-).													
Stockholm: Fabrik 1	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	1	5
» 5	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	3
Eskilstuna	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	3
Motala	—	—	—	—	—	—	1	1	4	9	4	10	29
Malmö	—	—	—	—	—	—	—	2	2	3	—	—	7
Lund	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	—	—	4
Helsingborg	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	3
Trollhättan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	3
Karlstad	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	3
Kristinehamn	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Arhoga	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	1	4
Köping	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Summa	—	—	—	—	4	1	3	7	14	19	4	15	67
24. Öfriga maskinarbetare.													
Stockholm: Fabrik 1	—	1	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	4
» 2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
» 5	4	4	4	3	2	2	2	5	5	3	4	1	39
» 7	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Eskilstuna	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2
Motala	—	—	—	—	—	1	3	3	9	4	3	—	23
Husqvarna	—	—	4	8	12	15	23	10	2	7	3	9	93
Malmö	—	—	—	—	—	1	3	1	3	2	—	—	10
Landskrona: Fabrik 1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
» 2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Ystad	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	3
Lund	—	—	—	—	1	—	2	—	1	—	—	—	4
Helsingborg	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	2
Göteborg: Fabrik 1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	3
Trollhättan	—	—	—	—	—	2	—	3	—	2	1	—	8
Sköfde	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Transport	4	5	9	11	17	24	33	24	24	19	12	14	196

Tab. 21. (Forts.) Årsinkomst för fasta arbetare, fördelade efter specialiteter och arbetsställen.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
Specialiteter och arbetsställen.	Antal fasta arbetare med en årsinkomst af												Summa arbeta- rare.
	Öfver 1,500	1,500—1,400	1,400—1,300	1,300—1,200	1,200—1,100	1,100—1,000	1,000—900	900—800	800—700	700—600	600—500	under 500	
	K r o n o r.												
Transport	4	5	9	11	17	24	33	24	24	19	12	14	196
Karlstad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Kristinehamn	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	4	5
Gefle: Fabrik 2	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	3
Summa	4	6	10	11	17	24	34	25	24	20	12	18	205
25. Metallarbetare.													
Stockholm: Fabrik 1 ...	4	—	3	—	1	—	—	—	—	3	—	1	12
Motala	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	1	4
Husqvarna	—	1	—	1	1	1	2	1	3	—	2	2	14
Landskrona: Fabrik 1...	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Trollhättan	—	—	—	—	3	—	—	2	2	2	—	2	11
Summa	4	1	3	1	6	1	2	4	7	5	2	6	42
26. Modellsnickare.													
Stockholm: Fabrik 1 ...	—	—	—	6	3	—	2	—	—	—	—	—	11
» 2	—	1	—	—	2	3	2	—	—	—	—	—	8
» 5	—	2	4	—	2	1	—	—	—	—	—	—	9
» 7	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Eskilstuna	—	—	—	4	3	—	1	3	—	—	2	1	14
Motala	—	—	—	—	—	—	4	4	5	1	1	1	16
Husqvarna	—	—	—	—	—	3	6	3	1	1	—	—	14
Kristianstad	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	2
Malmö	—	—	1	2	6	9	7	1	2	1	—	1	30
Landskrona: Fabrik 1...	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
» 2	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	3
Ystad	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2
Lund	—	—	—	—	1	—	3	—	—	—	—	—	4
Helsingborg	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	3
Halmstad	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	4
Göteborg: Fabrik 1 ...	—	—	1	1	1	1	—	—	1	—	—	—	5
Trollhättan	—	—	—	—	—	—	1	2	5	2	—	1	11
Sköfde	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	2	5
Karlstad	—	—	—	—	—	—	2	4	—	1	—	2	9
Kristinehamn	—	—	—	—	—	—	1	2	2	—	—	1	6
Arboga	—	—	—	—	—	1	3	6	1	1	—	—	12
Köping	—	—	—	—	1	1	2	—	—	—	—	—	4
Gefle: Fabrik 2	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	2
Söderhamn	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2
Hernösand	—	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	3
Summa	1	3	6	14	23	24	40	27	20	10	3	10	181
27. Finsnickare.													
Stockholm: Fabrik 2	—	—	—	—	2	2	1	1	—	—	—	—	6
» 5	2	2	4	6	3	3	—	—	—	—	—	—	20
Eskilstuna	—	1	3	6	2	3	2	—	1	—	—	—	18
Husqvarna	—	—	1	3	4	5	2	2	1	1	1	—	20
Kristianstad	—	—	—	—	—	—	2	4	2	—	—	—	8
Malmö	—	—	—	—	1	1	4	—	—	—	—	—	6
Ystad	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	2
Lund	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Göteborg: Fabrik 1 ...	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	4
Karlstad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Kristinehamn	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	2
Summa	2	3	8	17	12	16	12	9	5	2	2	—	88

Tab. 21. (Forts.) Årsinkomst för fasta arbetare, fördelade efter specialiteter och arbetsställen.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
Specialiteter och arbetsställen.	Antal fasta arbetare med en årsinkomst af												Summa arbeta- tare.
	Öfver 1,500	1,500—1,400	1,400—1,300	1,300—1,200	1,200—1,100	1,100—1,000	1,000—900	900—800	800—700	700—600	600—500	under 500	
	k r o n o r.												
28. Timmermän.													
Stockholm: Fabrik 2	—	—	—	2	2	2	5	—	1	—	—	—	12
» 5	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
» 7	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Eskilstuna	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Motala	—	—	—	—	—	—	—	—	11	2	—	—	13
Husqvarna	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Kristianstad	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Malmö	—	1	—	—	1	3	7	3	4	1	—	—	20
Helsingborg	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Halmstad	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	2
Göteborg: Fabrik 1	—	—	—	—	8	9	18	12	4	2	2	—	55
Trollhättan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	3
Sköfde	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Karlstad	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	1	—	5
Kristinehamn	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	—	4
Arboga	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Köping	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	—	1	4
Summa	—	1	—	2	12	15	33	21	24	11	5	2	126
29. Öfriga träarbetare.													
Stockholm: Fabrik 1	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	2
» 5	—	—	2	6	1	2	2	1	2	2	—	—	18
Eskilstuna	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Motala	—	—	—	—	—	—	—	1	8	3	1	1	14
Husqvarna	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	2
Kristianstad	—	—	—	—	—	—	—	20	7	4	1	—	32
Malmö	—	—	—	3	8	7	5	2	2	5	1	—	33
Landskrona: Fabrik 1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
» 2	—	—	—	4	—	—	—	2	2	—	—	—	8
Ystad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Lund	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	3
Helsingborg	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Halmstad	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2
Göteborg: Fabrik 1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Kristinehamn	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Gefle: Fabrik 2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Söderhamn	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	2
Summa	1	1	2	13	11	11	10	31	22	16	4	2	124
30. Måleriarbetare.													
Stockholm: Fabrik 1	—	—	3	1	—	1	1	—	—	—	1	—	7
» 2	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	2
Eskilstuna	—	—	—	—	2	1	4	—	1	—	—	—	8
Motala	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Husqvarna	2	—	2	3	7	4	2	2	3	1	1	1	28
Kristianstad	—	—	—	—	—	—	2	1	3	1	—	—	7
Malmö	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	3
Ystad	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Lund	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	3
Halmstad	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	3
Transport	2	—	5	4	9	8	12	6	8	3	4	2	63

Tab. 21. (Forts.) Årsinkomst för fasta arbetare, fördelade efter specialiteter och arbetsställen.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
Specialiteter och arbetsställen.	Antal fasta arbetare med en årsinkomst af												Summa arbe- tare.
	öfver 1,500	1,500—1,400	1,400—1,300	1,300—1,200	1,200—1,100	1,100—1,000	1,000—900	900—800	800—700	700—600	600—500	under 500	
	k r o n o r.												
Transport	2	—	5	4	9	8	12	6	8	3	4	2	68
Sköfde.....	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Karlstad	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Arboga	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	3
Summa	2	—	5	4	9	8	13	7	9	3	5	3	68
31. Maskinister och eldare.													
Stockholm: Fabrik 1 ..	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
» 2 ..	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2
» 5 ..	—	—	1	—	1	2	—	—	—	—	—	—	4
Eskilstuna.....	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2
Motala.....	—	—	—	—	1	5	2	1	3	—	—	—	12
Husqvarna	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Malmö	—	—	—	—	1	2	1	—	—	—	—	—	4
Landskrona: Fabrik 1..	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Ystad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Lund.....	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Göteborg: Fabrik 1 ..	—	—	—	1	1	1	1	3	1	—	1	—	9
Trollhättan	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	3
Sköfde.....	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Karlstad	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	2
Kristinehamn	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Köping.....	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	2
Gefle: Fabrik 2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Söderhamn.....	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Summa	3	—	1	4	5	14	5	7	8	2	1	—	50
32. Öfriga arbetare.													
Stockholm: Fabrik 1 ..	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	1	—	5
» 2 ..	—	—	—	—	1	1	2	1	1	—	—	—	6
» 5 ..	—	—	—	—	—	—	1	2	—	1	—	—	4
Eskilstuna.....	—	—	—	1	—	2	2	—	—	1	—	—	8
Motala.....	—	—	—	—	1	1	2	1	2	2	1	1	11
Husqvarna.....	—	—	—	2	1	1	3	3	6	6	2	9	33
Kristianstad.....	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	3	—	7
Malmö.....	—	—	—	—	—	6	6	7	12	1	1	1	34
Landskrona: Fabrik 1..	—	—	—	—	—	—	1	1	—	3	—	—	5
» 2 ..	—	—	—	—	—	1	—	—	4	1	—	—	6
Ystad	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	1	—	4
Lund	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	3
Halmstad.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Göteborg: Fabrik 1 ..	—	—	—	—	1	—	2	6	17	16	5	—	47
Trollhättan	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	12	15
Sköfde.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Karlstad	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	3
Kristinehamn	—	—	—	—	—	—	—	7	1	—	2	3	6
Arboga.....	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	1	2	8
Köping.....	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2
Gefle: Fabrik 2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Hernösand.....	—	—	—	—	—	—	1	2	1	—	—	—	4
Summa	—	—	—	3	4	12	22	30	57	38	18	31	215
Summa summarum	201	122	204	309	494	600	720	728	630	503	301	349	5,161

Tab. 22. Årsinkomst för fasta arbetare, fördelade

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Specialiteter och åldersklasser.	Antal fasta arbetare									
	öfver 1,500 kronor.		1,500—1,400 kronor.		1,400—1,300 kronor.		1,300—1,200 kronor.		1,200—1,100 kronor.	
	og. ¹⁾	g. ²⁾	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.
1. <i>Förmän:</i>										
18—25 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25—40 »	—	3	1	6	—	4	—	4	—	4
40—55 »	—	20	—	8	—	6	—	10	—	7
55—70 »	—	5	—	4	—	6	—	2	1	4
öfver 70 »	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	29	1	18	—	16	—	16	1	15
2. <i>Gjutare:</i>										
under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 år	—	1	1	—	2	—	1	—	2	1
25—40 »	1	18	2	11	3	14	3	18	—	34
40—55 »	—	22	—	8	1	4	1	10	1	22
55—70 »	—	5	—	—	—	1	—	2	—	9
öfver 70 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	1	46	3	19	6	19	5	30	3	66
3. <i>Kärnmakare:</i>										
under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25—40 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
40—55 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
55—70 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
4. <i>Handtlångare (gjuteri-):</i>										
under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25—40 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
40—55 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
55—70 »	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
öfver 70 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	1	—	—	—	3
5. <i>Öfriga gjuteriarbetare:</i>										
under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25—40 »	—	—	—	1	—	1	1	2	—	7
40—55 »	—	—	—	—	—	2	—	4	—	5
55—70 »	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
öfver 70 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	1	—	4	1	6	—	12
6. <i>Smeder:</i>										
under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25—40 »	—	3	—	—	—	10	1	7	—	8
40—55 »	—	25	—	5	—	6	—	3	—	10
55—70 »	—	4	—	—	—	4	—	2	—	7
öfver 70 »	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	33	—	5	—	20	1	12	—	25

¹⁾ og. = ogifta. ²⁾ g. = gifta (inberäknadt enkligar och fränskilda).

efter specialiteter, aldersklasser och civilstånd.

12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.
med en årsinkomst af														Summa arbetare.	
1,100— 1,000 kronor.		1,000— 900 kronor.		900—800 kronor.		800—700 kronor.		700—600 kronor.		600—500 kronor.		under 500 kronor.			
og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—
—	1	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	25
1	4	—	1	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	1	59
—	—	—	4	—	1	—	2	—	1	—	—	—	—	1	29
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
1	5	—	6	—	3	1	4	—	1	—	1	—	—	4	114
—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	—	10	—	14	—
2	1	5	2	3	2	2	1	10	—	10	2	15	—	53	10
6	49	9	40	6	25	3	5	—	4	2	1	—	—	35	219
2	17	2	15	—	5	—	3	—	1	—	—	—	1	7	108
—	3	1	6	1	4	—	1	1	2	—	—	—	—	3	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
10	70	17	63	11	36	6	10	11	8	14	3	25	1	112	371
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	12	—	15	—
—	—	2	—	—	—	2	—	4	—	1	—	7	—	16	—
—	3	—	4	1	2	1	5	1	1	1	—	2	—	6	16
—	2	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	4
—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	3
—	5	3	5	1	2	3	8	6	2	4	—	21	—	38	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—
—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	1	—	2	—	5	1
—	1	—	2	—	6	2	5	—	6	1	4	—	—	3	24
—	1	—	6	—	6	1	6	2	7	—	1	—	1	3	30
—	1	—	2	—	3	—	3	1	1	—	5	—	—	1	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	3	—	5
—	3	—	10	—	15	5	14	3	15	2	12	4	4	14	77
—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—
—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—
—	7	2	4	1	4	2	7	—	1	1	—	—	—	7	34
—	4	—	3	2	12	—	4	—	1	—	3	—	—	2	38
—	—	—	—	—	2	—	2	—	4	—	4	—	—	—	13
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
—	11	3	7	4	18	3	14	1	6	1	7	—	—	13	86
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—
—	—	1	—	1	1	1	1	1	—	1	—	—	—	5	2
1	12	2	11	5	12	1	9	2	7	1	3	—	—	13	82
—	14	1	18	—	10	—	4	—	2	—	1	—	—	1	98
—	5	—	14	1	7	—	6	—	2	—	2	—	—	1	53
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2
1	31	4	43	7	30	2	21	4	11	2	6	—	—	21	237

Tab. 22. (Forts.) Årsinkomst för fasta arbetare, för-

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Specialiteter och åldersklasser.	Antal fasta arbetare									
	öfver 1,500 kronor.		1,500—1,400 kronor.		1,400—1,300 kronor.		1,300—1,200 kronor.		1,200—1,100 kronor.	
	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.
7. Handtlangare (smides-)										
under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25—40 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
40—55 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
55—70 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
öfver 70 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
8. Båtplåtslagare:										
18—25 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25—40 »	—	1	—	2	1	3	—	9	1	6
40—55 »	—	—	—	1	—	2	—	15	—	15
55—70 »	—	—	—	1	—	2	—	1	—	3
Summa	—	1	—	4	1	7	—	25	1	24
9. Pannplåtslagare:										
18—25 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25—40 »	—	3	—	2	—	3	2	10	2	15
40—55 »	—	3	—	2	—	6	—	18	1	16
55—70 »	—	1	—	2	—	3	—	3	—	7
öfver 70 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	7	—	6	—	12	2	31	3	38
10. Tunnpåtslagare:										
18—25 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25—40 »	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2
40—55 »	—	—	—	—	—	1	—	3	—	1
55—70 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	1	—	4	—	3
11. Handtlangare (plåtslageri-)										
under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25—40 »	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—
40—55 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
55—70 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	3	9
12. Öfriga plåtslageriarbetare:										
under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25—40 »	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2
40—55 »	—	—	—	—	—	—	—	1	—	11
55—70 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Summa	—	—	—	1	—	—	—	1	—	15

delade efter specialiteter, åldersklasser och civilstånd.

12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.
med en årsinkomst af														Summa arbetare.	
1,100— 1,000 kronor.		1,000— 900 kronor.		900—800 kronor.		800—700 kronor.		700—600 kronor.		600—500 kronor.		under 500 kronor.			
og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	5	—	7	—
—	—	—	—	1	1	2	—	6	—	5	—	3	—	17	1
—	3	1	3	3	8	2	10	1	12	1	—	1	1	9	39
—	2	—	4	—	9	1	17	—	12	—	6	—	1	1	52
—	1	—	2	—	3	—	4	1	6	—	—	—	3	1	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
—	6	1	9	4	21	5	31	8	31	8	6	9	5	35	112
—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	1	—	—	3	1
3	13	6	9	3	7	1	4	—	6	1	—	—	—	16	60
—	14	—	10	—	13	—	7	—	1	—	—	—	—	—	78
—	10	—	5	—	8	—	5	—	3	—	—	—	—	—	38
3	37	6	24	4	28	1	16	2	10	1	1	—	—	19	177
—	—	1	1	2	—	6	1	4	1	7	—	6	—	26	3
1	17	3	19	4	13	8	11	3	9	2	—	—	—	25	102
—	16	—	14	1	12	—	10	1	4	—	—	—	—	3	101
1	2	—	6	—	5	—	4	—	7	—	2	—	1	1	43
—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2
2	35	4	40	7	30	14	27	8	22	9	2	6	1	55	251
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	3	—
—	3	—	3	—	2	—	4	4	1	—	1	—	—	4	17
—	—	—	2	—	2	—	1	—	2	—	—	—	—	—	12
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
—	3	—	5	—	4	—	6	5	3	—	1	2	—	7	30
—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	8	—	16	—	34	—
—	—	3	2	10	2	15	1	16	2	17	2	20	—	81	9
1	11	5	25	9	20	8	16	9	18	8	12	—	—	43	102
—	10	—	14	1	20	5	10	1	15	—	3	1	—	8	79
—	3	—	9	—	4	—	6	—	4	—	3	—	—	—	31
1	24	8	50	20	46	28	33	36	39	33	20	37	—	166	221
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	5	—	1	—	7	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—
1	1	1	—	—	—	—	3	—	2	—	—	—	—	2	9
—	3	—	2	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	20
—	—	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	4
1	4	1	3	—	2	—	5	2	2	5	—	2	—	11	33

Tab. 22. (Forts.) Årsinkomst för fasta arbetare, för-

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Specialiteter och åldersklasser.	A n t a l f a s t a a r b e t a r e									
	öfver 1,500 kronor.		1,500— 1,400 kronor.		1,400— 1,300 kronor.		1,300— 1,200 kronor.		1,200— 1,100 kronor.	
	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.
13. Kopparslagare:										
under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25—40 »	—	2	—	1	—	3	—	2	—	3
40—55 »	—	1	—	—	—	1	—	2	—	1
55—70 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
öfver 70 »	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Summa	—	3	—	1	—	5	—	4	—	4
14. Maskinuppsättare:										
under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25—40 »	—	1	—	—	—	3	—	1	—	3
40—55 »	1	3	—	3	—	1	—	4	—	5
55—70 »	—	—	—	1	—	1	—	1	—	1
Summa	1	4	—	4	—	5	—	6	—	9
15. Filare:										
under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 år	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1
25—40 »	1	9	1	10	3	12	6	17	8	22
40—55 »	—	10	—	4	1	17	—	23	—	27
55—70 »	—	4	—	—	—	2	—	2	—	6
öfver 70 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	1	23	1	14	4	32	7	42	8	56
16. Rörläggare och rörläggare:										
18—25 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25—40 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
40—55 »	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—
55—70 »	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	3	—	1	—	—
17. Hopsättare:										
under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 år	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—
25—40 »	—	—	—	—	—	4	—	6	3	13
40—55 »	—	—	—	2	—	2	—	2	—	6
55—70 »	—	2	—	—	—	2	—	1	—	—
öfver 70 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	2	1	2	—	8	—	9	4	19
18. Svarfvere:										
under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 år	2	—	—	—	2	—	1	—	1	—
25—40 »	1	12	—	9	—	4	1	9	6	10
40—55 »	—	6	1	5	—	7	—	7	—	7
55—70 »	1	1	—	2	—	—	—	—	—	1
öfver 70 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	4	19	1	16	2	11	2	16	7	18

delade efter specialiteter, åldersklasser och civilstånd.

12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.
med en årsinkomst af														Summa arbetare.	
1,100— 1,000 kronor.		1,000— 900 kronor.		900—800 kronor.		800—700 kronor.		700—600 kronor.		600—500 kronor.		under 500 kronor.			
og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	—
—	—	1	1	2	—	1	—	—	—	1	—	4	—	9	1
2	—	—	—	1	—	1	1	2	2	1	1	—	—	7	15
—	—	—	3	—	1	—	2	—	—	—	1	—	—	—	12
—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2
2	2	1	4	3	1	2	4	3	2	3	2	4	—	18	32
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—
—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	2	—	3	—	8	—
—	5	2	3	1	6	2	—	1	—	2	—	—	—	8	22
—	6	—	2	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	2	25
—	2	—	—	—	4	—	1	—	—	—	—	—	—	—	11
—	13	2	5	1	11	4	1	2	—	5	—	5	—	20	58
—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	3	—	14	—	20	—
2	2	5	2	12	—	12	—	18	3	21	1	31	—	102	10
7	36	14	23	21	33	15	21	16	13	4	1	—	1	96	198
3	26	1	33	3	24	3	14	—	7	—	—	—	1	11	186
—	6	1	11	1	13	2	10	1	2	—	3	—	—	5	59
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2
12	70	21	69	38	70	32	45	37	25	28	7	45	2	284	455
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—
1	2	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	5
—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
1	2	—	3	1	2	—	—	1	—	—	—	—	—	3	11
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	3	—	5	—
1	—	3	1	1	—	6	1	6	—	2	—	—	—	21	2
8	15	3	7	3	8	3	1	—	—	—	—	—	—	20	54
—	8	—	4	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	1	26
—	2	—	—	—	1	—	1	—	2	—	—	—	—	—	11
—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
9	25	6	13	4	13	11	3	6	2	3	—	3	—	47	96
—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	5	—	25	—	32	—
—	—	5	1	9	—	11	3	12	—	24	1	29	1	96	6
6	24	7	25	8	28	5	10	3	8	3	—	1	2	41	141
2	10	1	23	2	15	—	1	—	3	—	1	—	1	6	86
—	—	—	5	—	4	1	3	—	2	—	1	—	—	2	19
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
8	34	13	54	19	47	17	18	17	13	32	3	55	4	177	253

Tab. 22. (Forts.) Årsinkomst för fasta arbetare, för-

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Specialiteter och åldersklasser.	Antal fasta arbetare									
	öfver 1,500 kronor.		1,500—1,400 kronor.		1,400—1,300 kronor.		1,300—1,200 kronor.		1,200—1,100 kronor.	
	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.
19. Hyflare:										
under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 år	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
25—40 »	—	2	—	3	2	4	—	2	—	3
40—55 »	—	4	—	—	—	—	—	3	—	6
55—70 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
öfver 70 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	6	—	3	2	4	—	6	—	12
20. Fräsare:										
under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 år	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—
25—40 »	—	2	—	1	—	1	—	1	—	3
40—55 »	—	1	—	1	1	—	—	1	—	2
55—70 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
öfver 70 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	3	—	2	1	1	1	2	1	5
21. Borrare:										
under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25—40 »	—	—	1	2	—	1	—	1	—	5
40—55 »	—	—	—	—	—	1	—	1	—	3
55—70 »	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3
öfver 70 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	1	2	—	2	—	5	—	11
22. Smörglare och slipare:										
under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25—40 »	—	—	—	1	—	1	—	2	2	4
40—55 »	—	1	—	—	—	1	—	3	—	5
55—70 »	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
öfver 70 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	1	—	1	—	2	—	5	3	9
23. Handtlangare (maskin-):										
under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25—40 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
40—55 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
55—70 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
öfver 70 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
24. Öfriga maskinarbetare:										
under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 år	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
25—40 »	—	1	1	3	—	3	—	5	2	6
40—55 »	—	2	—	1	—	7	—	5	—	6
55—70 »	—	1	—	1	—	—	—	1	—	1
öfver 70 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	1	3	1	5	—	10	—	11	4	13

delade efter specialiteter, åldersklasser och civilstånd.

12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.
med en årsinkomst af														Summa arbetare.	
1,100— 1,000 kronor.		1,000— 900 kronor.		900—800 kronor.		800—700 kronor.		700—600 kronor.		600—500 kronor.		under 500 kronor.			
og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	8	—	9	—
2	6	—	5	4	4	1	1	4	—	4	—	4	—	13	2
—	4	—	5	—	6	1	4	—	4	—	—	1	—	10	27
—	1	—	2	—	2	—	4	—	2	—	—	—	—	—	34
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
2	11	—	12	4	12	2	10	4	8	5	1	13	—	32	85
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	4	—	7	—
—	—	—	—	2	—	4	—	4	—	6	—	2	—	20	—
—	1	1	7	1	9	1	4	1	1	—	—	—	1	4	31
—	1	—	4	1	2	—	2	—	—	—	—	—	—	2	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
—	2	1	11	4	11	6	6	5	1	8	1	6	2	33	47
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	3	—
2	—	1	1	1	—	2	—	1	—	—	—	2	—	9	1
—	6	1	4	3	6	1	4	—	4	2	—	—	—	8	33
1	9	1	4	—	5	—	3	—	2	—	1	—	—	2	29
—	1	—	1	—	3	—	7	—	5	—	1	—	—	—	24
—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2
3	17	3	10	4	14	3	15	1	11	4	2	3	—	22	89
—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	3	—	6	—
—	1	—	—	—	—	—	1	2	—	1	—	—	—	3	2
—	1	1	3	2	2	—	1	—	—	1	—	—	—	6	15
—	3	—	2	—	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	19
—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	8	1	3	2	6	1	3	3	—	3	—	3	—	16	40
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—
—	—	—	—	—	—	2	—	2	2	1	—	10	—	15	2
—	—	—	1	—	4	2	2	3	4	1	—	—	—	6	12
—	1	—	2	—	1	—	4	—	3	—	—	—	—	—	13
—	—	—	—	—	2	1	2	—	4	—	2	—	2	1	13
—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	3
—	1	—	3	—	7	5	9	5	14	2	2	12	3	24	43
—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	4	—	10	—	16	—
2	—	2	—	3	1	8	—	5	—	3	—	4	—	29	1
1	8	4	16	3	7	2	6	2	4	—	2	—	1	15	62
—	8	—	8	—	7	1	2	—	2	—	—	—	—	1	48
—	5	—	3	—	3	—	5	—	4	—	3	—	1	1	27
—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	2	—	5
3	21	6	28	6	19	11	13	9	11	7	5	14	4	62	143

Tab. 22. (Forts.) Årsinkomst för fasta arbetare, för-

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Specialiteter och åldersklasser.	Antal fasta arbetare									
	öfver 1,500 kronor.		1,500—1,400 kronor.		1,400—1,300 kronor.		1,300—1,200 kronor.		1,200—1,100 kronor.	
	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.
25. Metallarbetare:										
under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 år	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
25—40 »	1	2	—	1	1	1	—	—	1	4
40—55 »	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—
55—70 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Summa	1	3	—	1	2	1	—	1	1	5
26. Modellsnickare:										
under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
25—40 »	—	—	—	—	—	4	—	6	—	8
40—55 »	—	1	—	3	—	1	—	6	2	10
55—70 »	—	—	—	—	—	1	—	2	1	1
öfver 70 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	1	—	3	—	6	—	14	3	20
27. Fänsnickare:										
18—25 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25—40 »	—	—	—	—	—	1	—	5	—	4
40—55 »	—	1	—	1	—	5	—	7	2	3
55—70 »	—	1	—	2	—	2	—	4	—	3
ej uppgifven ålder	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Summa	—	2	—	3	—	8	—	17	2	10
28. Timmermän:										
18—25 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25—40 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
40—55 »	—	—	—	—	—	—	1	1	—	9
55—70 »	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
öfver 70 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	1	—	—	1	1	—	12
29. Öfriga träarbetare:										
under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25—40 »	—	1	—	1	—	—	—	2	—	6
40—55 »	—	—	—	—	—	2	—	8	—	4
55—70 »	—	—	—	—	—	—	—	3	—	1
öfver 70 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	1	—	1	—	2	—	13	—	11
30. Måleriarbetare:										
under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25—40 »	—	—	—	—	—	3	—	3	—	5
40—55 »	—	2	—	—	—	1	—	1	—	3
55—70 »	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
öfver 70 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	2	—	—	—	5	—	4	—	9

delade efter specialiteter, åldersklasser och civilstånd.

12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.
med en årsinkomst af														Summa arbetare.	
1,100— 1,000 kronor.		1,000— 900 kronor.		900—800 kronor.		800—700 kronor.		700—600 kronor.		600—500 kronor.		under 500 kronor.			
og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.
—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	5	—	8	—
—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	1	—	5	—
—	—	1	1	1	2	3	1	2	—	—	—	—	—	10	12
—	1	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	2	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	1	1	1	2	2	5	2	5	—	2	—	6	—	25	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	1	—	1	1	1	1	1	—	1	—	5	—	6	—
1	9	3	14	4	11	2	3	1	3	—	—	—	—	10	3
1	6	—	12	—	8	—	2	—	2	—	—	—	—	11	58
1	5	1	9	—	2	—	8	—	2	—	—	—	—	3	51
—	1	—	—	—	—	—	3	—	1	—	—	—	1	3	31
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
3	21	5	35	5	22	3	17	2	8	3	—	9	1	33	148
1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	—
1	2	—	3	1	1	—	3	1	—	—	—	—	—	3	19
—	7	—	7	—	6	—	1	—	—	—	—	—	—	2	38
—	5	1	1	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	1	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
2	14	1	11	2	7	—	5	2	—	—	2	—	—	9	79
—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	2	—	—	—	2	3
—	6	1	3	—	5	1	3	—	2	—	1	—	—	2	22
—	4	1	11	—	4	—	10	—	5	—	—	—	—	2	44
—	5	—	17	—	12	1	4	—	3	—	2	—	1	1	46
—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	1	—	4
—	15	2	31	—	21	2	22	—	11	2	3	—	2	7	119
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—
—	—	1	—	3	—	1	—	1	—	—	—	1	—	7	—
3	4	1	1	1	11	1	9	—	1	—	2	—	1	6	39
—	2	—	4	1	11	—	8	—	4	—	1	—	—	1	44
—	2	—	2	—	4	—	3	1	6	—	—	—	—	1	21
—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	4
3	8	2	8	5	26	2	20	3	13	—	4	1	1	16	108
—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	2	—	5	—
3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	1	—	7	—
1	3	—	6	1	4	—	5	—	1	—	—	—	—	2	30
—	1	1	5	—	2	—	1	—	—	1	—	—	—	2	16
—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	5
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
4	4	1	12	1	6	1	8	2	1	4	1	3	—	16	52

Tab. 22. (Forts.) Årsinkomst för fasta arbetare, för-

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Specialiteter och åldersklasser.	A n t a l f a s t a a r b e t a r e									
	öfver 1,500 kronor.		1,500— 1,400 kronor.		1,400— 1,300 kronor.		1,300— 1,200 kronor.		1,200— 1,100 kronor.	
	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.
31. Maskinister och eldare:										
25—40 år	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
40—55 »	—	2	—	—	—	1	—	—	—	2
55—70 »	—	1	—	—	—	—	—	2	—	3
öfver 70 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	3	—	—	—	1	—	4	—	5
32. Öfriga arbetare:										
under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25—40 »	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
40—55 »	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
55—70 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
öfver 70 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	3	—	4
Samtliga arbetare:										
under 18 år	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18—25 år	2	1	2	—	5	1	4	1	7	3
25—40 »	4	60	6	55	10	80	14	117	28	183
40—55 »	1	105	1	44	3	76	2	141	6	199
55—70 »	2	24	—	14	—	28	—	29	3	65
öfver 70 »	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—
af ej uppgifven ålder	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Summa	9	192	9	113	18	186	20	289	44	450

delade efter specialiteter, åldersklasser och civilstånd.

12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.
med en årsinkomst af														Summa arbetare.	
1,100— 1,000 kronor.		1,000— 900 kronor.		900—800 kronor.		800—700 kronor.		700—600 kronor.		600—500 kronor.		under 500 kronor.			
og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.	og.	g.
—	2	—	1	1	1	1	2	—	—	1	—	—	—	3	8
—	7	—	1	1	3	1	3	—	2	—	—	—	—	2	21
—	5	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	14
—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
—	14	—	5	2	5	2	6	—	2	1	—	—	—	5	45
—	—	1	—	1	—	1	—	1	—	—	—	7	—	11	—
—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	1	—	2	—	6	1
—	5	2	8	1	5	4	18	4	8	1	3	4	4	16	53
1	3	—	11	—	15	—	20	1	8	—	6	—	5	2	70
—	3	—	—	—	8	1	10	1	11	—	6	1	6	3	47
—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	1	—	2	—	6
1	11	3	19	2	28	6	51	10	28	2	16	14	17	38	177
—	—	2	—	3	—	7	—	26	—	43	—	136	—	217	—
13	4	31	11	54	8	83	15	109	9	114	7	155	1	579	61
46	256	70	254	89	248	73	178	56	122	34	31	9	11	439	1,595
11	194	9	232	14	209	14	144	5	85	2	25	1	10	69	1,464
2	71	4	102	3	96	6	95	7	74	—	38	1	16	28	652
—	3	—	5	—	4	—	15	—	10	—	7	—	9	—	56
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
72	528	116	604	163	565	183	447	203	300	193	108	302	47	1,332	3,829

Tab. 23. Årsinkomst för fasta arbetare i genom-

A. Vid skilda

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Arbetsställen.	Under 18 år.		18—25 år.			25—40 år.				40—		
	Ogifta.		Ogifta.	Gifta o. enkl.		Ogifta.	Gifta o. enkl.		Ogifta.	Ogifta.		
	An- tal arbe- tare.	Årsin- komst i genom- snitt, kronor.	An- tal arbe- tare.	Årsin- komst i genom- snitt, kronor.	An- tal arbe- tare.	Årsin- komst i genom- snitt, kronor.	An- tal arbe- tare.	Årsin- komst i genom- snitt, kronor.	An- tal arbe- tare.	Årsin- komst i genom- snitt, kronor.	An- tal arbe- tare.	Årsin- komst i genom- snitt, kronor.
Stockholm: Fabrik 1 ..	7	528·85	25	957·25	2	1,074·64	42	1,142·69	96	1,398·65	9	1,012·83
2 ..	5	534·34	10	817·90	—	—	13	918·98	45	1,087·11	9	974·78
3 ..	7	495·53	23	781·38	1	810·26	41	987·01	64	1,163·32	4	1,082·31
7 ..	—	—	2	741·56	—	—	2	1,452·70	7	1,288·44	2	946·24
Eskilstuna	19	472·74	39	826·52	6	1,187·92	20	900·56	79	1,238·16	6	914·18
Motala	15	362·26	89	485·23	11	641·17	34	681·85	141	797·43	6	902·32
Husqvarna	55	527·07	93	757·92	9	797·51	74	879·89	298	993·07	3	1,003·46
Kristianstad	4	402·52	13	631·93	—	—	6	697·63	52	837·29	1	925·67
Malmö	11	416·47	28	685·60	2	888·65	31	911·04	115	999·08	4	913·26
Landskrona: Fabrik 1.	3	420·00	11	595·43	1	1,086·57	4	908·22	26	1,132·62	—	—
2.	—	—	2	857·39	2	913·27	8	877·70	38	996·68	—	—
Ystad	5	380·82	14	513·67	2	729·05	5	783·36	32	820·97	—	—
Lund	4	301·93	13	642·70	4	827·34	5	838·39	55	952·71	1	807·07
Helsingborg	6	433·38	7	557·57	—	—	7	862·15	28	1,040·12	1	695·46
Halmstad	2	505·93	12	614·73	—	—	7	895·65	21	1,090·02	1	663·41
Göteborg: Fabrik 1 ..	25	575·84	49	688·92	6	833·13	37	884·38	101	1,029·46	2	880·07
Trollhättan	26	289·59	52	477·02	6	680·09	50	658·22	131	819·62	7	718·90
Sköfde	2	303·81	3	410·56	—	—	4	728·83	30	758·28	—	—
Karlstad	4	310·39	34	537·82	2	785·42	21	830·96	71	960·07	2	1,133·06
Kristinehamn	3	284·90	17	483·64	—	—	6	806·70	29	857·36	1	729·44
Arboga	7	237·70	11	445·64	2	710·07	2	805·86	33	833·11	1	553·06
Köping	1	306·27	12	545·46	1	613·66	8	840·94	43	1,020·44	3	1,008·45
Gefle: Fabrik 2	2	377·54	12	771·45	2	1,016·19	4	951·79	33	1,107·58	1	786·77
Söderhamn	3	382·54	5	635·39	1	956·35	4	993·68	16	972·65	1	1,446·35
Hernösand	1	498·75	3	585·83	1	994·55	4	772·60	11	959·82	4	939·94
Summa och medeltal	217	444·35	579	642·34	61	826·93	439	872·81	1,595	997·15	69	929·33

snitt, fördelade efter åldersklasser och civilstånd.

arbetsställen.

14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.
55 år.		55—70 år.				Öfver 70 år.		Ej uppgifven ålder.		S u m m a.			
Giftn o. enkl.		Ogiftn.		Giftn o. enkl.		Giftn o. enkl.		Giftn.		Ogiftn.		Giftn o. enkl.	
An- tal ar- be- tare.	Årsin- komst i genom- snitt, kronor.	An- tal ar- be- tare.	Årsin- komst i genom- snitt, kronor.	An- tal ar- be- tare.	Årsin- komst i genom- snitt, kronor.	An- tal ar- be- tare.	Årsin- komst i genom- snitt, kronor.	An- tal ar- be- tare.	Årsin- komst i genom- snitt, kronor.	An- tal ar- be- tare.	Årsin- komst i genom- snitt, kronor.	An- tal ar- be- tare.	Årsin- komst i genom- snitt, kronor.
91	1,366 ⁰⁰	4	1,145 ²⁰	39	1,246 ⁹⁰	6	1,016 ⁶⁹	—	—	87	1,026 ⁶⁹	234	1,348 ¹⁰
58	1,197 ⁴¹	4	804 ²²	27	1,057 ¹⁸	1	738 ⁶²	—	—	41	848 ⁴⁸	131	1,127 ¹¹
83	1,308 ⁷⁹	3	1,121 ⁴⁰	28	1,167 ⁵²	—	—	1	1,269 ⁵⁴	78	892 ³²	177	1,230 ⁸⁰
4	1,186 ⁹³	—	—	3	997 ⁴⁵	—	—	—	—	6	1,046 ⁸³	14	1,197 ⁰⁸
75	1,252 ³¹	1	917 ⁵⁵	31	1,017 ¹⁵	1	1,090 ⁴²	—	—	85	772 ¹²	192	1,205 ⁶⁶
154	847 ¹⁸	2	941 ¹⁹	89	809 ³⁷	12	745 ⁹⁴	—	—	146	541 ⁷⁷	407	813 ¹²
139	1,145 ⁶²	4	905 ⁰⁷	42	1,107 ⁶⁷	12	776 ⁴⁷	—	—	229	747 ⁶⁷	500	1,036 ³⁹
47	826 ⁴⁷	—	—	22	724 ²⁸	1	659 ⁰⁹	—	—	24	622 ³⁶	122	811 ²⁹
170	1,010 ⁸²	3	869 ⁹⁴	82	920 ¹⁰	8	681 ⁷⁵	—	—	77	756 ⁹²	377	979 ⁸⁸
15	1,173 ⁹⁹	1	676 ⁴¹	7	1,060 ²⁵	—	—	—	—	19	637 ⁸⁵	49	1,134 ⁰¹
25	1,045 ⁶⁸	1	621 ¹⁹	6	929 ⁷²	—	—	—	—	11	850 ⁶⁹	71	1,005 ⁹²
12	725 ¹⁷	—	—	5	576 ⁶¹	1	422 ⁶⁸	—	—	24	542 ¹⁸	52	764 ¹⁷
29	938 ³²	—	—	8	913 ²⁹	—	—	—	—	23	633 ¹²	96	939 ⁸⁶
32	1,024 ⁴⁶	1	676 ⁴¹	8	943 ⁷⁴	—	—	—	—	22	632 ²⁸	68	1,021 ⁴¹
15	1,067 ⁵³	—	—	3	887 ⁶⁷	—	—	—	—	22	696 ⁴⁴	39	1,065 ⁸⁰
180	1,019 ⁷⁹	1	717 ¹⁶	117	923 ³⁶	5	723 ¹³	—	—	114	731 ¹⁶	409	988 ²³
134	938 ⁹⁵	1	368 ⁴⁰	48	895 ¹¹	—	—	—	—	136	519 ⁴⁵	319	878 ⁴⁸
29	782 ¹⁶	—	—	14	569 ⁸⁷	—	—	—	—	9	528 ²⁹	73	731 ⁶³
46	964 ⁹²	—	—	9	940 ⁵³	1	493 ⁷²	—	—	61	643 ³⁴	129	954 ¹¹
24	832 ⁰⁰	1	715 ³⁶	16	778 ⁴⁵	5	569 ⁶⁴	—	—	28	548 ⁶³	74	812 ⁶³
28	888 ⁶⁴	—	—	23	775 ⁹⁹	1	465 ¹⁶	—	—	21	415 ⁷⁵	87	828 ⁸²
29	1,035 ⁰¹	—	—	10	843 ⁰¹	2	603 ²⁹	—	—	24	691 ⁸⁶	85	989 ⁹⁴
16	1,065 ⁶⁴	1	632 ⁰⁰	4	902 ⁹⁹	—	—	—	—	20	761 ⁹²	55	1,077 ¹⁸
23	1,198 ⁵⁰	—	—	6	1,046 ⁶⁰	—	—	—	—	13	749 ⁶⁷	46	1,094 ⁸⁷
6	932 ⁰⁵	—	—	5	1,071 ⁶¹	—	—	—	—	12	758 ⁸⁶	23	978 ³⁹
1,464	1,046 ⁰⁶	28	878 ⁵³	632	934 ²⁸	56	738 ⁶³	1	1,269 ⁵⁴	1,332	705 ⁸⁷	3,829	998 ⁷²

Tab. 23. (Forts.) Årsinkomst för fasta arbetare i genom-

B. Inom olika

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
	Under 18 år.		18—25 år.			25—40 år.			40—			
Specialiteter.	Ogifta.		Ogifta.		Giftn o. enkl.		Ogifta.		Giftn o. enkl.		Ogifta.	
	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt, kronor.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt, kronor.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt, kronor.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt, kronor.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt, kronor.	Antal arbetare.	Årsinkomst i genomsnitt, kronor.
Förmän	—	—	1	797.80	—	—	1	1,460.55	25	1,321.94	1	1,094.08
Gjutare	14	438.40	53	691.54	10	917.91	35	1,014.01	219	1,076.97	7	1,108.87
Kärnmakare	15	407.58	16	573.84	—	—	6	627.97	16	882.74	1	917.82
Handtlangare (gjuteri-)	2	369.63	5	551.57	1	638.00	3	712.06	24	750.58	3	706.27
Öfriga gjuteriarbetare	2	773.64	2	839.53	—	—	7	870.37	34	994.61	2	854.12
Smeder	1	658.07	5	742.61	2	764.86	13	860.37	82	1,002.79	1	958.48
Handtlangare (smides-)	7	436.69	17	621.16	1	829.93	9	723.28	39	783.03	1	772.64
Batplatslagare	—	—	3	729.38	1	555.97	16	949.66	50	1,027.03	—	—
Pannplatslagare	—	—	26	619.59	3	804.61	25	847.17	102	1,004.25	3	907.51
Tunnplatslagare	—	—	3	498.78	—	—	4	653.29	17	914.90	—	—
Handtlangare (plats-)	34	495.09	81	628.00	9	757.50	43	771.83	102	809.51	8	715.05
Öfriga platslageriarb.	7	543.90	1	438.57	—	—	2	992.59	9	929.93	—	—
Kopparslagare	2	605.39	9	596.71	1	994.55	7	793.41	15	1,151.66	—	—
Maskinuppsättare	2	307.36	8	545.72	—	—	8	749.01	22	1,075.02	2	1,028.84
Filare	20	429.84	102	611.66	10	900.12	96	893.01	198	1,029.58	11	937.18
Rörläggare och rörarb.	—	—	1	665.98	—	—	1	1,030.80	5	958.40	1	807.03
Hopsättare	5	512.39	21	805.39	2	806.29	20	969.75	54	1,071.74	1	786.77
Svarfvere	32	354.43	96	632.28	6	701.53	41	917.84	141	1,045.47	6	1,039.40
Hyflare	9	303.52	13	536.45	2	1,022.34	10	952.23	37	1,058.53	—	—
Fräsare	7	492.45	20	639.70	—	—	4	795.20	31	978.13	2	1,120.08
Borrare	3	452.62	9	754.88	1	920.12	8	858.68	33	967.17	2	1,010.60
Smorglare och slipare	6	495.67	3	609.36	2	903.72	6	920.60	15	1,092.84	—	—
Handtlangare (maskin-)	2	367.40	15	489.93	2	634.88	6	674.82	12	785.22	—	—
Öfriga maskinarbetare	16	450.45	29	747.13	1	810.26	15	939.46	62	994.91	1	787.99
Metallarbetare	8	437.58	5	740.04	—	—	10	949.65	12	1,166.19	2	788.37
Modellsnickare	6	377.51	10	566.84	3	906.59	11	872.45	58	1,011.43	3	1,117.20
Finsnickare	—	—	3	845.07	—	—	3	844.43	19	1,069.66	2	1,156.08
Timmermän	—	—	2	558.34	3	775.85	2	835.28	22	890.31	2	1,083.26
Öfriga träarbetare	1	606.80	7	727.63	—	—	6	962.90	39	923.14	1	896.10
Maleriarbetare	5	553.72	7	728.47	—	—	2	957.49	30	1,009.33	2	739.37
Maskinister och eldare	—	—	—	—	—	—	3	703.14	8	987.27	2	804.52
Öfriga arbetare	11	510.01	6	541.62	1	762.36	16	668.31	53	788.09	2	855.72
Summa och medeltal	217	444.35	579	642.34	61	826.93	439	872.81	1,595	997.15	69	929.33

snitt, fördelade efter åldersklasser och civilstånd.
specialiteter.

14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.
55 år.		55—70 år.				Öfver 70 år.		Ej uppgifven ålder.		S u m m a.			
Giftna o. enkl.		Ogiftna.		Giftna o. enkl.		Giftna o. enkl.		Giftna.		Ogiftna.		Giftna o. enkl.	
An- tal ar- be- tare.	Årsin- komst i genom- snitt, kronor.	An- tal ar- be- tare.	Årsin- komst i genom- snitt, kronor.	An- tal ar- be- tare.	Årsin- komst i genom- snitt, kronor.	An- tal ar- be- tare.	Årsin- komst i genom- snitt, kronor.	An- tal ar- be- tare.	Årsin- komst i genom- snitt, kronor.	An- tal ar- be- tare.	Årsin- komst i genom- snitt, kronor.	An- tal ar- be- tare.	Årsin- komst i genom- snitt, kronor.
59	1,384.87	1	1,147.20	29	1,271.19	1	1,679.06	—	—	4	1,124.91	114	1,344.73
108	1,211.44	3	819.90	33	1,105.67	1	693.58	—	—	112	790.19	371	1,113.35
4	934.62	—	—	3	713.51	—	—	—	—	38	525.81	23	869.69
30	800.95	1	642.98	17	797.32	5	493.35	—	—	14	599.65	77	762.34
38	942.22	—	—	13	725.76	1	744.92	—	—	13	848.24	86	927.92
98	1,203.72	1	855.49	53	1,010.64	2	1,307.80	—	—	21	827.14	237	1,088.20
52	748.23	1	632.00	19	731.35	1	615.77	—	—	35	615.16	112	757.03
78	1,046.61	—	—	38	959.05	—	—	—	—	19	914.88	177	1,018.40
101	1,070.45	1	1,076.68	43	963.57	2	687.08	—	—	55	747.05	251	1,019.00
12	1,001.17	—	—	1	757.38	—	—	—	—	7	587.07	30	944.16
79	859.17	—	—	31	841.84	—	—	—	—	166	642.23	221	829.68
20	1,061.36	1	641.73	4	1,031.90	—	—	—	—	11	624.80	33	1,021.94
12	1,046.78	—	—	2	1,082.10	2	1,011.26	—	—	18	674.17	32	1,094.30
25	1,223.77	—	—	11	1,048.49	—	—	—	—	20	651.51	58	1,134.10
186	1,072.70	5	790.16	59	963.32	2	560.88	—	—	234	730.67	455	1,033.71
5	1,159.90	—	—	1	1,369.06	—	—	—	—	3	834.60	11	1,087.33
26	1,117.69	—	—	11	1,111.96	3	848.56	—	—	47	843.76	96	1,076.29
86	1,071.97	2	1,294.29	19	933.79	1	770.57	—	—	177	669.48	253	1,036.85
34	1,049.03	—	—	11	909.49	1	711.67	—	—	32	600.87	85	1,030.51
14	1,050.56	—	—	1	389.08	1	593.69	—	—	33	692.79	47	978.09
29	956.60	—	—	24	865.59	2	900.67	—	—	22	774.66	89	934.31
19	1,121.55	1	1,104.88	3	1,015.10	1	1,016.70	—	—	16	714.41	40	1,089.28
13	851.06	1	771.88	13	690.54	3	620.19	—	—	24	537.69	43	757.97
48	1,091.53	1	1,606.69	27	848.57	5	661.34	—	—	62	731.62	143	986.76
4	1,176.24	—	—	1	1,126.94	—	—	—	—	25	730.96	17	1,166.25
51	1,051.28	3	1,024.60	31	909.70	5	781.87	—	—	33	725.93	148	993.97
38	1,094.40	1	917.55	21	1,120.95	—	—	1	1,269.54	9	922.02	79	1,097.73
44	923.12	1	723.79	46	881.61	4	669.72	—	—	7	811.08	119	888.78
44	941.29	1	644.93	21	881.17	4	697.30	—	—	16	813.66	108	914.01
16	1,083.17	—	—	5	930.14	1	902.33	—	—	16	703.85	52	1,022.30
21	1,015.25	—	—	14	1,109.08	2	900.79	—	—	5	743.69	45	1,034.38
70	776.81	3	586.72	47	729.15	6	556.83	—	—	38	605.90	177	759.99
1,464	1,046.06	28	878.53	652	934.28	56	738.63	1	1,269.54	1,332	705.87	3,829	998.72

Tab. 24. Årsinkomst för vuxna, fasta arbetare i genom-

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Arbetsorter.	Förmän.		Gjutare.		Smeder.	
	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt, kronor.	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt, kronor.	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt, kronor.
Stockholm	5	1,406·19	67	1,471·62	53	1,392·66
Eskilstuna	7	1,417·39	30	1,433·01	15	1,221·39
Motala	19	1,350·49	27	1,010·69	37	816·12
Husqvarna	19	1,426·59	114	880·08	10	1,157·03
Kristianstad.....	4	1,243·45	4	963·46	9	933·07
Malmö.....	16	1,440·40	29	953·76	29	1,001·99
Landskrona.....	7	1,330·39	26	953·73	11	1,108·89
Ystad.....	3	975·92	11	835·58	5	738·98
Lund.....	2	1,034·57	16	934·39	4	850·51
Helsingborg.....	4	1,076·03	8	1,087·22	6	1,067·86
Halmstad.....	2	1,305·41	6	1,281·64	2	1,239·31
Göteborg.....	14	1,322·51	8	891·75	17	914·41
Trollhättan.....	4	1,242·81	14	926·10	22	1,144·80
Skövde	1	1,250·75	15	842·89	4	799·88
Karlstad.....	4	1,381·06	24	1,183·62	5	766·21
Kristinehamn	5	1,278·10	9	828·42	7	871·11
Arboga.....	—	—	7	642·80	4	838·11
Köping	2	1,087·71	9	907·28	7	959·38
Gefle.....	—	—	30	1,126·24	3	932·44
Söderhamn	—	—	12	1,092·03	5	1,170·97
Hernösand.....	—	—	3	1,068·91	2	1,105·91
<i>Summa och medeltal</i>	118	1,337·28	469	1,056·32	257	1,068·66

1) Svarfvere, hyflare, fräsare, borrar, smedglare och slipare.

snitt, fördelade på vissa specialiteter och olika arbetsorter.

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.
Plåtslagare (alla slag).		Maskinuppsättare filare o. hopsättare.		Maskinarbetare. ¹⁾		Snickare och timmermän.		Handtlångare (alla slag).	
Antal.	Årsinkomst i genomsnitt, kronor.	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt, kronor.	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt, kronor.	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt, kronor.	Antal.	Årsinkomst i genomsnitt, kronor.
99	1,137·64	170	1,172·92	89	1,281·53	69	1,183·23	45	893·85
9	1,090·56	57	1,094·44	66	1,055·78	30	1,130·09	16	858·90
95	720·91	53	702·67	80	731·58	29	770·41	118	618·66
6	998·21	190	1,021·60	124	920·67	35	972·23	6	806·16
12	822·02	15	809·30	10	833·69	11	796·12	24	623·94
55	1,034·30	48	966·41	33	939·20	55	995·24	78	832·90
14	992·57	29	1,014·57	15	1,040·81	4	1,069·09	10	938·99
5	622·01	14	690·83	8	652·06	4	689·20	7	656·17
10	770·03	17	890·69	18	890·46	5	990·29	15	836·78
14	1,008·78	20	841·36	16	1,017·56	4	1,001·79	7	780·33
8	819·58	7	1,024·67	13	891·01	6	1,014·13	5	672·19
123	1,070·75	23	978·99	20	779·60	64	957·19	137	874·53
36	1,012·38	89	741·63	88	879·56	14	708·93	100	686·69
—	—	14	847·25	27	666·18	6	510·10	5	519·61
21	934·60	40	799·07	33	891·20	14	769·23	30	663·04
9	849·86	20	721·26	13	796·49	11	780·37	10	549·82
3	962·30	21	878·82	18	829·99	13	857·08	20	648·43
—	—	24	1,103·99	42	918·67	8	883·30	10	647·46
2	1,051·21	16	886·85	7	1,001·44	2	983·26	3	740·90
11	1,047·42	9	1,067·68	12	1,036·23	2	1,129·83	—	—
7	849·35	7	845·83	5	1,016·86	3	923·19	1	593·21
539	977·61	883	964·13	737	936·04	389	964·42	647	753·50

Tab. 25. Arbetarne fördelade

A. Vid skilda

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
Arbetsställen.	A n t a l a r b e t a r e m e d													
	öfver 30 kr.		30—28 kr.		28—26 kr.		26—24 kr.		24—22 kr.		22—20 kr.		20—18 kr.	
	Öfver 25 år.	Under 25 år.	Öfver 25 år.	Under 25 år.	Öfver 25 år.	Under 25 år.	Öfver 25 år.	Under 25 år.	Öfver 25 år.	Under 25 år.	Öfver 25 år.	Under 25 år.	Öfver 25 år.	Under 25 år.
Stockholm: Fabrik 1...	44	1	33	5	40	7	45	9	39	6	53	12	60	16
" 2...	10	—	7	1	14	1	15	1	28	1	51	1	43	4
" 5...	7	—	7	—	12	—	18	—	49	—	51	2	48	5
" 7...	1	—	3	—	2	1	2	1	6	1	3	—	2	1
Summa	62	1	50	6	68	9	80	11	122	8	158	15	153	26
Eskilstuna	19	—	16	1	23	4	32	—	33	2	28	6	39	6
Motala	9	—	4	—	10	—	11	—	10	—	13	—	35	2
Husqvarna	10	—	8	—	15	1	38	—	90	3	127	11	140	18
Kristianstad	1	—	—	—	—	—	1	—	3	—	6	—	13	—
Malmö	4	—	3	—	4	—	19	—	57	—	90	3	111	13
Landskrona: Fabrik 1	1	—	7	—	4	—	4	—	6	—	8	2	14	1
" 2	—	—	4	—	2	—	2	—	12	—	15	—	17	4
Ystad	—	—	—	—	—	—	1	—	4	—	2	1	1	1
Lund	—	—	1	—	2	—	1	—	5	—	14	—	27	1
Helsingborg	5	—	—	—	1	—	1	—	10	—	24	—	21	1
Halmstad	—	—	2	—	4	—	2	—	13	—	2	—	9	—
Göteborg: Fabrik 1 ...	1	—	3	—	6	—	24	—	58	—	90	—	110	5
Trollhättan	4	—	2	—	12	—	12	—	23	—	33	—	48	—
Sköfde	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	4	—	7	—
Karlstad	3	—	2	—	4	—	9	—	10	1	19	—	24	1
Kristinehamn	—	—	—	—	3	—	2	—	2	—	5	—	8	—
Arboga	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	9	—	10	1
Köping	4	—	4	—	3	—	13	1	13	—	17	—	12	1
Gefle: Fabrik 2	—	—	1	—	4	—	7	—	12	1	15	3	13	4
Söderhamn	—	—	1	—	2	—	4	—	6	1	18	—	9	3
Hernösand	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	4	1
Hela antalet	123	1	108	7	167	14	263	12	495	16	699	41	825	89

efter arbetslön per vecka.

arbetsställen.

16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.
en löneinkomst af														Hela antalet arbetare, för hvilka dylik uppgift lemnats.		
18-16 kr.		16-14 kr.		14-12 kr.		12-10 kr.		10-8 kr.		8-6 kr.		under 6 kr.		Öfver 25 år.	Under 25 år.	Summa.
Öfver 25 år.	Under 25 år.	Öfver 25 år.	Under 25 år.	Öfver 25 år.	Under 25 år.	Öfver 25 år.	Under 25 år.	Öfver 25 år.	Under 25 år.	Öfver 25 år.	Under 25 år.	Öfver 25 år.	Under 25 år.			
39	11	20	22	16	19	1	15	1	3	—	7	—	—	391	133	524
29	6	25	9	11	14	1	9	—	2	—	6	—	—	234	55	289
34	12	15	11	9	5	2	10	—	4	—	—	—	—	252	49	301
4	—	3	3	1	2	—	1	—	—	—	—	—	—	27	10	37
106	29	63	45	37	40	4	35	1	9	—	13	—	—	904	247	1,151
28	12	35	18	24	33	6	21	4	8	1	9	1	13	289	133	422
86	—	124	8	137	21	63	47	9	46	6	41	2	41	519	206	725
128	25	63	42	31	54	18	49	2	35	4	17	—	7	674	262	936
38	—	37	7	26	2	21	5	1	5	—	3	—	1	147	23	170
109	25	89	30	44	24	12	14	2	16	—	13	—	14	544	152	696
14	3	4	4	6	3	1	2	—	3	—	6	—	3	69	27	96
11	1	26	5	9	4	1	2	—	1	—	1	—	7	99	25	124
8	1	16	1	22	5	5	13	3	9	—	2	—	11	62	44	106
39	4	25	12	9	9	2	5	—	6	—	3	—	13	125	53	178
20	6	15	2	4	4	—	4	—	6	—	6	—	2	101	31	132
10	3	8	4	9	7	4	5	—	2	—	1	—	3	63	25	88
101	10	68	25	43	33	15	30	—	11	—	9	—	9	519	132	651
82	2	64	4	72	19	46	37	25	34	5	26	2	51	430	173	603
14	—	13	—	15	—	8	2	14	3	3	7	—	4	80	16	96
32	2	29	3	18	6	17	10	1	24	1	13	—	4	169	64	233
18	1	19	—	13	1	13	7	10	14	—	7	—	9	93	39	132
29	—	17	2	11	5	14	4	6	3	1	6	—	13	99	34	133
21	3	13	3	10	6	9	8	1	8	—	4	—	6	120	40	160
15	7	11	9	5	14	2	8	—	1	—	1	—	4	85	52	137
9	1	3	1	4	5	1	5	—	3	2	2	—	3	59	24	83
14	1	7	—	8	2	1	2	—	1	—	1	1	—	39	8	47
932	136	749	225	557	297	263	315	79	248	23	191	6	218	5,289	1,810	7,099

Tab. 25. (Forts.) **Arbetarne för-****B. Inom olika**

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
Specialiteter.	Antal arbetare med													
	öfver 30 kr.		30—28 kr.		28—26 kr.		26—24 kr.		24—22 kr.		22—20 kr.		20—18 kr.	
	Öfver 25 år.	Under 25 år.	Öfver 25 år.	Under 25 år.	Öfver 25 år.	Under 25 år.	Öfver 25 år.	Under 25 år.	Öfver 25 år.	Under 25 år.	Öfver 25 år.	Under 25 år.	Öfver 25 år.	Under 25 år.
Förmän	19	—	12	—	19	—	21	—	27	—	12	1	8	—
Gjutare	27	—	23	2	32	4	39	3	59	4	102	7	91	14
Kärnmakare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	4	2
Handtlangare (gjuteri-)	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	4	—	5	1
Öfriga gjuteriarbetare	—	—	1	—	2	—	9	—	8	—	13	1	18	2
Smeder	11	—	13	2	21	—	12	—	36	1	31	1	46	2
Handtlangare (smides-)	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	3	3	13	1
Båtplåtslagare	5	—	4	—	6	1	20	—	38	—	43	—	49	2
Pannplåtslagare	5	—	4	—	9	—	20	—	45	—	42	1	68	3
Tunnplåtslagare	—	—	—	—	—	—	4	—	3	—	3	—	7	—
Handtlangare (plåtsl-)	—	—	—	—	1	—	1	—	8	—	24	1	51	6
Öfriga plåtslageriarb.	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	13	—	6	—
Kopparslagare	1	—	3	—	5	—	6	1	7	—	6	—	4	4
Maskinuppsättare	4	—	4	—	4	—	6	—	14	1	17	—	12	—
Filare	14	—	15	—	23	1	37	2	65	1	94	7	110	18
Rörläggare o. rörarbet.	—	—	—	—	3	—	1	—	—	—	3	—	3	—
Hopsättare	2	—	—	—	4	1	10	—	17	—	39	2	19	7
Svarfware	18	—	13	3	10	6	21	3	23	5	41	3	63	8
Hyflare	5	—	3	—	6	1	7	—	6	1	16	—	14	2
Fräsare	3	1	2	—	4	—	2	1	7	—	1	2	11	—
Borrare	—	—	1	—	3	—	5	—	9	—	19	2	17	1
Smegrare och slipare	1	—	1	—	1	—	3	—	9	—	11	1	6	—
Handtlangare (maskin-)	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	3	—
Öfriga maskinarbetare	3	—	3	—	4	—	11	—	19	1	24	3	34	3
Metallarbetare	3	—	1	—	2	—	2	2	2	1	5	—	4	—
Modellsnickare	—	—	1	—	3	—	6	—	24	—	31	2	49	5
Finsnickare	—	—	—	—	5	—	10	—	17	1	20	—	25	3
Timmermän	—	—	—	—	—	—	3	—	8	—	21	1	30	1
Öfriga träarbetare	—	—	2	—	—	—	1	—	17	—	17	—	12	2
Maleriarbetare	1	—	1	—	—	—	2	—	7	—	13	2	13	1
Maskinister och eldare	1	—	1	—	—	—	3	—	6	—	13	—	6	—
Öfriga arbetare	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	13	1	24	1
<i>Summa</i>	123	1	108	7	167	14	263	12	495	16	699	41	825	89

delade efter arbetslön per vecka.

specialiteter.

16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.
e n l ö n e i n k o m s t a f -														Hela antalet arbetare, för hvilka dylik uppgift lemnats.		
18—16 kr.		16—14 kr.		14—12 kr.		12—10 kr.		10—8 kr.		8—6 kr.		under 6 kr.		Öfver 25 år.	Under 25 år.	Summa.
Öfver 25 år.	Under 25 år.	Öfver 25 år.	Under 25 år.	Öfver 25 år.	Under 25 år.	Öfver 25 år.	Under 25 år.	Öfver 25 år.	Under 25 år.	Öfver 25 år.	Under 25 år.	Öfver 25 år.	Under 25 år.	Öfver 25 år.	Under 25 år.	Summa.
7	—	2	1	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	190	2	192
59	17	28	13	19	23	10	27	1	16	1	10	—	13	491	153	644
7	2	9	5	6	11	2	8	2	8	—	13	—	39	94	88	122
28	—	33	4	21	8	24	6	8	4	1	4	—	2	125	29	154
22	1	30	2	14	1	10	2	1	—	1	1	—	1	129	11	140
56	7	34	6	14	6	12	1	—	3	—	—	—	—	286	29	315
24	5	36	11	49	15	9	18	5	14	1	7	1	1	143	75	218
44	3	24	5	13	9	4	3	—	1	1	—	—	—	251	24	275
46	6	44	15	29	9	13	12	1	5	—	3	—	2	326	56	382
4	—	7	—	10	2	2	—	—	1	—	1	—	—	40	4	44
79	19	68	32	67	46	43	52	7	52	2	25	—	20	351	253	604
4	—	5	—	4	—	—	7	1	1	—	3	—	3	41	14	55
3	1	7	3	7	4	3	5	1	5	—	1	—	5	53	29	82
11	1	5	4	5	4	3	1	—	1	—	3	—	1	85	16	101
143	20	87	43	65	61	28	59	7	44	1	34	2	25	691	315	1,006
3	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	15	1	16
23	8	12	9	3	8	4	6	—	4	—	1	—	—	133	46	179
75	14	40	20	21	30	9	42	4	28	—	25	—	50	338	237	575
18	—	14	4	13	2	3	7	1	7	—	8	1	14	107	46	153
18	3	8	5	4	10	1	12	3	10	1	4	—	4	65	52	117
17	4	20	4	20	3	5	3	1	2	1	2	—	3	118	24	142
13	3	4	2	1	3	1	2	—	5	2	2	—	1	53	19	72
5	—	18	2	18	5	14	6	7	8	1	12	—	6	68	39	107
35	7	20	11	21	12	8	16	4	10	1	13	—	6	187	82	269
2	—	8	2	3	5	—	1	—	5	—	2	—	2	32	20	52
40	9	27	8	10	5	2	5	—	2	1	5	—	5	194	46	240
13	2	10	2	1	1	1	—	1	—	—	—	—	—	103	9	112
37	1	29	2	18	2	6	4	4	—	—	1	—	—	156	12	168
34	—	28	6	25	2	11	3	—	1	1	2	—	4	148	20	168
15	2	8	1	3	2	2	3	—	1	—	1	—	3	65	16	81
6	—	12	—	4	2	1	2	—	1	—	—	—	—	53	5	58
41	1	70	3	67	5	31	2	20	9	7	8	2	8	278	38	316
932	136	749	225	557	297	263	315	79	248	23	191	6	218	5,289	1,810	7,099

Tab. 26. Timpenningens storlek.

A. För arbetare vid skilda arbetsställen.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Arbetsställen.	Antal arbetare med en timpenning af:							Summa arbetare, som lem-nat dylik uppgift.
	40 öre och der-öfver.	40—35 öre.	35—30 öre.	30—25 öre.	25—20 öre.	20—15 öre.	Mindre än 15 öre.	
Stockholm: Fabrik 1	4	18	153	248	159	23	16	621
" 2	14	61	111	168	49	21	3	427
" 3	10	37	47	47	20	4	3	168
" 4	36	34	95	115	31	24	6	341
" 5	33	106	150	204	93	17	17	620
" 6	38	49	65	65	24	21	11	273
" 7	11	20	8	26	4	1	1	71
Summa	146	325	629	873	380	111	57	2,521
Eskilstuna	5	53	148	217	139	26	39	627
Motala	—	—	31	239	380	247	109	1,006
Jönköping	—	10	10	48	39	27	8	142
Husqvarna	4	71	127	189	156	57	51	655
Oskarshamn	—	—	—	6	78	106	40	230
Kristianstad	—	7	40	109	124	35	18	333
Malmö	5	15	191	344	261	49	38	903
Landskrona: Fabrik 1	2	4	39	18	31	7	7	108
" 2	—	18	35	92	10	4	18	177
Ystad	—	—	8	27	41	19	19	114
Lund	—	29	86	129	19	8	29	300
Helsingborg	—	33	62	63	10	11	18	197
Halmstad	—	4	25	24	38	4	8	103
Göteborg: Fabrik 1	—	4	47	231	315	137	56	790
" 2	19	16	99	198	188	156	71	747
Trollhättan	—	1	76	145	133	311	129	795
Sköfde	—	—	—	45	27	33	18	123
Karlstad	—	15	55	61	69	46	24	270
Kristinehamn	—	7	19	32	40	58	36	192
Arboga	—	2	43	48	49	21	18	181
Köping	1	—	51	48	77	27	39	243
Gefle: Fabrik 1	—	—	50	45	67	23	8	193
" 2	—	1	5	28	53	9	15	111
Söderhamn	—	5	24	24	23	18	11	105
Hernösand	—	—	17	26	32	18	3	96
<i>Hela antalet</i>	182	620	1,917	3,309	2,779	1,568	887	11,262

Tab. 26. (Forts.) Timpenningens storlek.

B. För arbetare inom olika specialiteter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Specialiteter.	Antal arbetare med en timpenning af:							Summa arbetare som lem-nat dylik uppgift.
	40 öre och der-öfver.	40—35 öre.	35—30 öre.	30—25 öre.	25—20 öre.	20—15 öre.	Mindre än 15 öre.	
Förmän.....	36	42	63	29	5	—	—	175
Gjutare.....	50	116	227	147	84	33	26	683
Kärnmakare.....	—	4	21	35	58	39	123	280
Handtlangare (gjuteri-).....	—	—	4	112	173	52	17	358
Öfriga gjuteriarbetare.....	—	5	19	82	87	25	6	224
Smeder.....	9	51	142	173	85	10	—	470
Handtlangare (smides-).....	—	—	3	74	238	156	24	495
Båtplåtslagare.....	—	6	48	191	102	13	1	361
Pannplåtslagare.....	12	24	128	262	135	29	12	602
Tunnplåtslagare.....	—	1	10	22	14	5	1	53
Handtlangare (plåtslageri-).....	—	—	3	116	454	432	139	1,144
Öfriga plåtslageriarbetare.....	—	1	7	26	38	26	36	134
Kopparslagare.....	10	19	38	26	32	22	13	160
Maskinuppsättare.....	5	25	48	33	28	6	3	148
Filare.....	21	72	379	600	315	192	89	1,668
Rörläggare och rörarbetare.....	3	6	11	11	6	2	—	39
Hopsättare.....	—	11	35	39	30	11	3	129
Svarfware.....	5	69	246	256	159	113	122	970
Hyflare.....	—	6	33	80	43	28	28	218
Fräsare.....	—	6	27	40	30	14	16	133
Borrare.....	—	5	18	91	55	15	9	193
Smerglare och slipare.....	—	1	13	23	18	2	11	68
Handtlangare (maskin-).....	—	—	2	42	116	82	61	303
Öfriga maskinarbetare.....	1	33	54	86	81	71	53	379
Metallarbetare.....	9	3	8	22	13	13	10	78
Modellsnickare.....	14	45	132	102	31	9	13	346
Finsnickare.....	2	30	44	72	12	4	—	164
Timmermän.....	1	5	54	179	41	35	2	317
Öfriga träarbetare.....	—	17	63	103	55	10	11	259
Måleriarbetare.....	2	16	27	48	14	6	12	125
Maskinister och eldare.....	1	—	2	40	37	13	1	94
Öfriga arbetare.....	1	1	8	147	190	100	45	492
Summa.....	182	620	1,917	3,309	2,779	1,568	887	11,262

Tab. 27. Timpenning i genomsnitt för olika arbe-

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
Arbetsställen.	Förmän.		Gjutare.		Kärn- makare.		Handt- langare (gjuteri-).		Öfriga gjuteri- arbetare.		Smeder.		Handt- langare (smides-).	
	Antal.	Timpenning i genomsnitt.	Antal.	Timpenning i genomsnitt.	Antal.	Timpenning i genomsnitt.	Antal.	Timpenning i genomsnitt.	Antal.	Timpenning i genomsnitt.	Antal.	Timpenning i genomsnitt.	Antal.	Timpenning i genomsnitt.
		Öre.		Öre.		Öre.		Öre.		Öre.		Öre.		Öre.
Stockholm: Fabrik 1.....	3	33 ³	22	30 ⁶	13	21 ⁷	29	26 ⁸	26	22 ⁸	27	26 ²	21	20 ⁹
» 2.....	1	38 ⁰	17	34 ⁵	4	19 ⁸	7	24 ³	4	28 ³	18	33 ³	23	25 ⁵
» 3.....	2	40 ⁰	—	—	—	—	—	—	—	—	12	34 ²	7	23 ⁰
» 4.....	2	43 ⁵	59	35 ³	25	19 ⁷	19	26 ⁹	14	26 ⁴	13	33 ²	14	23 ⁴
» 5.....	2	45 ⁰	15	28 ⁹	6	23 ⁸	8	28 ³	7	26 ⁴	36	34 ²	42	23 ⁴
» 6.....	2	29 ⁰	31	34 ⁶	14	21 ⁹	5	24 ⁴	16	25 ⁶	5	33 ⁶	5	25 ⁰
» 7.....	1	32 ⁰	24	36 ⁰	5	33 ⁴	7	27 ⁷	9	29 ²	4	26 ³	—	—
Summa och medeltal	13	37 ³	168	34 ⁰	67	21 ⁹	75	26 ⁷	76	25 ⁴	115	32 ²	112	23 ⁴
Eskilstuna	7	39 ⁰	45	30 ¹	17	22 ⁶	16	27 ¹	11	24 ⁰	25	29 ⁴	27	22 ¹
Motala	22	29 ⁵	30	27 ⁰	8	13 ³	24	18 ⁴	6	20 ⁰	45	23 ⁹	49	19 ³
Jönköping	—	—	12	32 ⁴	4	20 ³	1	18 ⁰	3	19 ⁰	4	28 ⁰	4	19 ⁵
Husqvarna	19	35 ²	18	26 ⁶	4	12 ⁰	22	27 ⁷	20	23 ⁸	12	30 ⁰	9	21 ²
Oskarshamn	5	24 ⁴	7	20 ⁰	—	—	1	14 ⁰	2	16 ⁵	7	19 ⁹	9	14 ⁸
Kristianstad	4	31 ⁸	—	—	4	19 ⁸	5	18 ²	4	22 ³	19	29 ⁸	22	21 ⁹
Malmö.....	20	35 ⁷	41	26 ⁴	20	17 ⁷	30	23 ⁷	4	24 ⁸	51	28 ¹	52	22 ²
Landskrona: Fabrik 1.....	3	40 ³	13	32 ³	6	16 ²	6	19 ³	3	27 ⁷	8	29 ⁷	9	23 ⁶
» 2.....	6	31 ⁵	26	28 ⁷	3	19 ⁷	2	25 ⁰	9	25 ⁰	9	28 ³	10	26 ⁰
Ystad	3	32 ⁰	7	18 ⁰	8	12 ⁸	16	20 ¹	4	20 ⁸	6	26 ⁰	4	18 ⁸
Lund.....	2	35 ⁰	35	32 ³	20	13 ²	18	24 ³	10	24 ²	10	30 ⁰	9	25 ⁰
Helsingborg	6	34 ⁸	18	30 ³	3	26 ⁰	3	22 ⁷	4	25 ³	10	32 ⁷	12	19 ⁶
Halmstad.....	2	36 ⁵	1	35 ⁰	3	19 ⁷	1	23 ⁰	3	21 ³	5	31 ⁶	4	22 ⁰
Göteborg: Fabrik 1.....	17	25 ⁹	12	23 ⁶	4	12 ⁸	3	22 ⁰	5	17 ⁰	23	27 ⁹	21	19 ⁵
» 2.....	27	37 ⁹	34	27 ⁹	26	17 ⁰	26	19 ²	12	24 ⁸	38	26 ⁴	47	18 ⁴
Trollhättan	5	28 ⁸	28	24 ⁸	17	14 ⁹	11	18 ⁵	8	22 ³	25	26 ⁹	43	17 ²
Skövde.....	2	29 ⁰	22	23 ⁸	7	11 ⁹	2	15 ⁰	5	16 ¹	4	25 ⁵	6	17 ⁹
Karlstad.....	4	33 ⁸	29	31 ⁸	10	13 ⁰	14	20 ⁶	7	22 ¹	7	24 ³	9	16 ⁸
Kristinehamn	6	33 ⁵	12	29 ⁷	3	12 ³	2	15 ⁵	4	19 ³	13	25 ⁶	11	14 ²
Arboga.....	—	—	41	28 ¹	5	14 ⁸	12	21 ³	3	25 ³	5	28 ⁴	4	19 ⁵
Köping.....	1	28 ⁰	36	24 ³	15	11 ⁶	31	19 ⁰	3	25 ⁰	9	26 ⁹	6	17 ³
Gefle: Fabrik 1.....	1	30 ⁰	19	29 ⁰	12	19 ²	7	22 ⁰	5	24 ²	9	26 ⁸	8	16 ⁶
» 2.....	—	—	5	25 ⁹	11	17 ⁰	22	21 ⁵	6	25 ²	3	26 ⁰	2	21 ⁰
Söderhamn.....	—	—	16	28 ²	2	10 ⁰	2	17 ⁵	3	20 ³	5	30 ²	4	19 ⁰
Hernösand	—	—	8	30 ⁰	1	24 ⁰	6	20 ⁷	4	25 ³	3	27 ⁰	2	16 ⁰
Summa och medeltal	175	32 ⁹	683	29 ⁴	280	17 ⁶	358	22 ⁴	224	23 ⁸	470	28 ⁶	495	20 ⁶

tare, fördelade efter specialiteter och arbetsställen.

16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.
Båtplåt- slagare.		Pannplåt- slagare.		Tunnplåt- slagare.		Hand- langare (plåtslageri).		Öfriga plåtslageri- arbetare.		Koppar- slagare.		Maskin- uppsättare.		Filare.		Rörläggare och rörarbetare.	
Antal.	Tjänstgöring i genomsnitt.	Antal.	Tjänstgöring i genomsnitt.	Antal.	Tjänstgöring i genomsnitt.	Antal.	Tjänstgöring i genomsnitt.	Antal.	Tjänstgöring i genomsnitt.	Antal.	Tjänstgöring i genomsnitt.	Antal.	Tjänstgöring i genomsnitt.	Antal.	Tjänstgöring i genomsnitt.	Antal.	Tjänstgöring i genomsnitt.
Öre.	Öre.	Öre.	Öre.	Öre.	Öre.	Öre.	Öre.	Öre.	Öre.	Öre.	Öre.	Öre.	Öre.	Öre.	Öre.	Öre.	Öre.
21	25·7	37	28·0	4	26·0	10	22·2	4	20·3	9	27·7	2	31·0	173	27·3	—	—
87	27·2	26	28·1	1	33·0	4	25·8	4	16·0	25	28·0	3	34·7	64	30·2	4	32·3
4	32·2	31	29·7	1	40·0	10	22·2	1	34·0	10	33·8	3	34·3	58	28·9	—	—
—	—	16	31·4	2	31·5	11	26·6	2	24·5	4	31·0	3	36·7	55	28·7	—	—
—	—	37	30·1	—	—	41	24·3	5	21·4	12	29·6	7	36·9	137	30·1	5	33·6
—	—	22	30·0	1	33·0	3	25·0	—	—	8	31·1	1	32·0	51	30·2	8	35·6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	30·3	—	—	4	30·5	—	—
112	27·1	169	29·9	9	30·3	79	24·2	16	20·9	71	29·7	19	35·2	542	29·0	17	34·3
—	—	13	29·5	4	28·8	40	23·2	—	—	2	24·5	41	28·4	90	26·9	—	—
45	23·3	69	20·4	14	22·6	191	17·8	—	—	19	18·8	15	27·0	71	21·0	2	26·0
—	—	11	29·5	1	22·0	31	19·8	4	18·5	—	—	2	31·5	24	22·5	—	—
—	—	7	25·7	—	—	—	—	2	19·0	—	—	3	33·3	85	23·8	1	27·0
—	—	32	20·1	—	—	54	14·4	33	18·4	4	19·8	2	24·5	18	16·7	—	—
—	—	15	26·3	4	25·3	52	18·9	10	19·9	2	32·0	5	25·2	40	23·5	2	21·5
55	28·2	29	28·5	—	—	107	21·7	6	25·5	11	25·5	10	26·1	110	25·1	2	25·5
—	—	11	24·9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26	26·6	—	—
—	—	17	24·4	1	28·0	4	19·5	—	—	—	—	1	30·0	31	25·2	—	—
—	—	5	21·8	1	24·0	1	6·0	—	—	—	—	—	—	24	23·3	—	—
—	—	19	27·7	—	—	18	22·1	—	—	15	30·7	2	32·0	46	28·8	—	—
—	—	21	30·7	—	—	13	23·2	—	—	2	28·0	6	34·3	41	27·1	—	—
—	—	16	24·9	—	—	9	18·9	—	—	—	—	—	—	13	27·7	1	26·0
110	24·9	34	24·7	—	—	218	20·6	43	20·5	8	28·1	5	35·2	37	23·7	3	27·7
37	25·2	23	29·3	—	—	68	18·5	1	14·0	5	20·8	8	32·9	93	23·0	9	26·2
—	—	33	27·1	12	22·9	160	16·1	10	13·5	15	20·7	25	24·1	138	20·5	1	17·0
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23	23·1	—	—
2	24·0	21	25·2	4	28·8	20	18·4	—	—	—	—	2	29·5	50	25·1	—	—
—	—	8	25·9	3	26·7	24	15·0	1	18·0	—	—	1	32·0	37	21·7	—	—
—	—	3	28·7	—	—	13	19·0	—	—	—	—	—	—	28	25·1	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36	25·3	—	—
—	—	14	28·0	—	—	23	20·5	6	23·2	4	23·5	1	32·0	20	24·9	1	27·0
—	—	4	22·0	—	—	—	—	—	—	1	25·0	—	—	12	23·4	—	—
—	—	11	28·9	—	—	9	20·3	2	10·0	—	—	—	—	18	22·9	—	—
—	—	17	26·0	—	—	10	17·5	—	—	1	30·0	—	—	15	24·1	—	—
361	25·9	602	27·4	53	25·5	1,144	19·2	134	19·5	160	26·8	148	29·2	1,668	25·5	39	29·5

Tab. 27. (Forts.) Timpenning i genomsnitt för olika

1.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.	41.	42.	43.	44.	45.	46.	47.
Arbetsställen.	Hop-sättare.		Svarf-vare.		Hyflare.		Fräsare.		Borrare.		Smerglare och slipare.		Handlangare (maskin-).	
	Antal.	Timpenning i genomsnitt.	Antal.	Timpenning i genomsnitt.	Antal.	Timpenning i genomsnitt.	Antal.	Timpenning i genomsnitt.	Antal.	Timpenning i genomsnitt.	Antal.	Timpenning i genomsnitt.	Antal.	Timpenning i genomsnitt.
		Öre.		Öre.		Öre.		Öre.		Öre.		Öre.		Öre.
Stockholm: Fabrik 1.....	—	—	73	25 ⁸	15	25 ⁵	14	25 ³	18	25 ⁴	8	24 ⁵	14	16 ⁷
» 2.....	—	—	36	28 ⁷	7	29 ⁴	1	26 ⁰	5	25 ⁰	—	—	1	26 ⁰
» 3.....	—	—	12	32 ⁶	2	33 ⁵	3	32 ⁰	2	30 ⁰	—	—	—	—
» 4.....	—	—	50	27 ⁵	9	30 ⁴	3	29 ³	8	29 ⁵	2	30 ⁵	3	23 ⁰
» 5.....	—	—	26	29 ⁵	4	27 ³	9	30 ⁷	8	23 ⁸	2	32 ⁰	11	26 ³
» 6.....	—	—	36	30 ¹	1	24 ⁰	3	30 ⁰	—	—	4	21 ⁰	5	14 ²
» 7.....	—	—	3	32 ⁷	1	35 ⁰	—	—	—	—	—	—	1	27 ⁰
Summa och medeltal	—	—	236	28 ⁵	39	28 ²	33	28 ²	41	26 ¹	16	25 ⁸	35	20 ⁵
Eskilstuna	—	—	76	28 ⁰	21	23 ³	17	20 ⁰	21	25 ⁷	1	23 ⁰	15	17 ⁹
Motala	4	24 ⁰	84	20 ²	25	21 ⁸	15	20 ⁹	22	23 ⁴	3	19 ³	99	19 ⁹
Jönköping.....	—	—	17	23 ⁶	3	23 ³	—	—	2	25 ⁰	—	—	—	—
Husqvarna	96	27 ³	39	29 ⁴	1	33 ⁰	29	25 ¹	23	27 ²	36	24 ⁹	—	—
Oskarshamn	—	—	10	19 ⁸	1	19 ⁰	1	12 ⁰	—	—	—	—	—	—
Kristianstad.....	—	—	21	24 ³	5	21 ²	1	21 ⁰	3	21 ⁷	—	—	5	21 ⁶
Malmö	13	25 ⁹	40	25 ²	10	24 ⁷	—	—	17	25 ⁴	—	—	11	19 ⁵
Landskrona: Fabrik 1.....	—	—	4	26 ³	1	30 ⁰	—	—	2	25 ⁰	—	—	—	—
» 2.....	1	21 ⁰	20	25 ³	5	27 ⁰	—	—	5	26 ⁸	—	—	1	11 ⁰
Ystad	—	—	12	22 ⁸	5	14 ⁰	—	—	—	—	—	—	—	—
Lund	—	—	37	26 ⁴	3	23 ⁷	1	31 ⁰	2	25 ⁵	1	31 ⁰	14	24 ⁴
Helsingborg	1	34 ⁰	18	29 ⁷	5	22 ²	3	29 ⁰	5	19 ⁶	—	—	5	20 ⁸
Halmstad	—	—	16	26 ⁴	1	18 ⁰	1	22 ⁰	3	16 ⁰	—	—	1	22 ⁰
Göteborg: Fabrik 1.....	—	—	28	20 ²	6	22 ⁸	—	—	3	24 ³	—	—	3	14 ³
» 2.....	—	—	44	25 ⁴	7	24 ⁷	3	35 ⁰	1	32 ⁰	—	—	42	15 ¹
Trollhättan.....	—	—	80	19 ⁶	32	22 ⁵	12	21 ³	21	22 ⁶	—	—	19	10 ⁸
Sköfde	—	—	24	22 ¹	7	22 ⁹	3	20 ⁸	3	16 ²	—	—	—	—
Karlstad	—	—	33	23 ⁸	9	21 ⁷	2	27 ⁵	3	23 ³	—	—	14	20 ¹
Kristinehamn	—	—	18	20 ⁷	3	24 ⁷	3	16 ⁰	4	18 ⁸	1	12 ⁰	8	12 ⁶
Arboga	—	—	22	24 ⁵	5	21 ⁴	—	—	—	—	—	—	13	18 ⁷
Köping	—	—	49	23 ⁴	12	23 ⁷	7	23 ⁶	8	25 ⁵	—	—	6	21 ⁸
Geffe: Fabrik 1.....	—	—	17	24 ⁹	6	22 ²	1	24 ⁰	1	25 ⁰	—	—	8	20 ⁶
» 2.....	14	21 ⁴	3	23 ³	—	—	—	—	3	19 ³	10	18 ¹	—	—
Söderhamn.....	—	—	13	25 ⁵	4	27 ⁰	1	23 ⁰	—	—	—	—	1	14 ⁰
Hernösand	—	—	9	23 ³	2	21 ⁵	—	—	—	—	—	—	3	19 ³
Summa och medeltal	129	26 ⁴	970	25 ¹	218	23 ⁸	133	23 ⁵	193	24 ⁶	68	23 ⁷	303	15 ³

arbetare, fördelade efter specialiteter och arbetsställen.

48.	49.	50.	51.	52.	53.	54.	55.	56.	57.	58.	59.	60.	61.	62.	63.	64.	65.	66.
Öfriga maskin- arbetare.	Metall- arbetare.	Modell- snickare.	Fin- snickare.	Timmer- män.	Öfriga trä- arbetare.	Måleri- arbetare.	Maskini- ster och eldare.	Öfriga arbetare.	Summa arbetare, som lemnat dylik uppgift.									
Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.									
Öre.	Öre.	Öre.	Öre.	Öre.	Öre.	Öre.	Öre.	Öre.	Öre.									
7 21 ¹	17 21 ²	28 32 ⁰	— —	— —	5 25 ⁴	11 28 ³	2 25 ⁰	8 33 ³	621									
2 24 ⁵	— —	14 29 ⁴	12 33 ⁸	28 30 ⁷	1 30 ⁰	2 27 ⁰	3 25 ⁷	23 25 ⁸	427									
1 27 ⁰	1 33 ⁰	6 38 ⁸	1 26 ⁰	— —	— —	— —	— —	1 24 ⁰	168									
2 27 ⁵	— —	8 35 ⁸	1 30 ⁰	4 27 ⁰	2 26 ⁰	2 35 ⁵	1 26 ⁰	7 27 ¹	341									
89 26 ¹	— —	16 36 ³	30 34 ⁰	5 33 ⁸	40 31 ³	2 43 ⁰	6 26 ⁸	12 24 ⁸	620									
2 23 ⁰	23 30 ⁷	12 36 ⁰	— —	2 26 ⁵	2 27 ⁵	2 29 ⁰	5 30 ⁸	4 25 ⁵	273									
1 27 ⁰	— —	5 33 ⁰	— —	1 26 ⁰	— —	— —	1 27 ⁰	1 10 ⁰	71									
104 25 ⁷	41 26 ⁸	89 33 ⁸	44 33 ⁷	40 30 ⁴	50 30 ⁸	19 30 ⁶	18 27 ⁶	56 26 ⁵	2,521									
8 21 ⁵	— —	21 26 ⁴	38 29 ⁰	5 27 ⁰	3 24 ⁰	13 35 ⁰	6 25 ⁵	44 22 ⁵	627									
40 21 ²	5 24 ⁰	17 26 ⁴	— —	16 26 ¹	36 22 ²	1 24 ⁰	14 23 ⁴	15 21 ¹	1,006									
1 30 ⁰	— —	10 25 ⁴	1 24 ⁰	— —	3 15 ⁰	— —	1 21 ⁰	3 23 ⁷	142									
99 26 ⁷	15 14 ⁶	11 27 ⁹	23 27 ⁰	1 25 ⁰	2 26 ⁰	30 26 ⁴	3 25 ⁷	45 14 ⁰	655									
2 20 ⁰	— —	2 22 ⁵	7 21 ⁴	25 18 ⁰	1 10 ⁰	— —	3 18 ⁷	4 16 ³	230									
2 20 ⁰	— —	2 24 ⁰	12 29 ²	2 28 ⁵	57 27 ²	21 25 ⁹	1 24 ⁰	13 21 ⁴	333									
15 25 ⁰	1 27 ⁰	66 29 ⁴	12 30 ⁵	36 29 ²	59 27 ⁴	4 20 ⁰	6 25 ⁵	65 24 ⁴	903									
1 30 ⁰	1 26 ⁰	2 32 ⁰	— —	— —	2 33 ⁰	— —	1 24 ⁰	9 23 ⁷	108									
4 17 ⁸	— —	3 32 ⁰	— —	— —	9 29 ⁷	— —	2 25 ⁰	8 25 ⁰	177									
5 16 ⁰	— —	3 26 ³	2 22 ⁵	— —	4 20 ³	2 17 ³	— —	2 20 ⁵	114									
7 29 ⁴	— —	9 30 ⁹	3 30 ⁰	— —	5 29 ⁶	4 28 ⁰	2 29 ⁵	8 25 ¹	300									
2 28 ⁰	— —	5 31 ⁰	1 35 ⁰	1 30 ⁰	7 33 ⁷	— —	— —	5 27 ⁰	197									
2 10 ⁵	— —	4 31 ³	— —	4 24 ⁸	3 30 ³	3 30 ⁷	— —	7 23 ¹	108									
21 14 ⁴	— —	8 25 ¹	9 27 ⁶	72 25 ⁰	1 18 ⁰	— —	18 19 ⁷	78 20 ¹	790									
30 18 ⁵	— —	14 27 ⁹	9 30 ⁸	75 27 ⁰	7 22 ⁹	5 28 ¹	4 21 ⁸	52 18 ⁹	747									
22 16 ²	14 22 ⁵	12 25 ⁵	— —	6 20 ⁸	— —	12 20 ⁶	3 20 ⁰	31 16 ⁴	795									
1 18 ⁰	— —	8 23 ⁷	— —	1 15 ⁰	— —	1 23 ⁵	1 22 ⁰	3 9 ⁷	123									
1 20 ⁰	— —	13 24 ²	1 25 ⁰	7 22 ²	— —	2 19 ⁵	2 23 ⁵	4 19 ⁰	270									
5 17 ⁴	1 21 ⁰	7 25 ¹	2 28 ⁵	5 23 ⁴	1 18 ⁰	— —	1 16 ⁰	8 16 ⁴	192									
— —	— —	13 28 ²	— —	4 25 ⁰	— —	3 18 ⁰	— —	7 19 ⁰	181									
1 20 ⁰	— —	7 25 ⁰	— —	5 20 ²	— —	— —	3 24 ³	8 23 ¹	243									
1 22 ⁰	— —	9 27 ⁷	— —	12 29 ⁸	3 29 ⁰	1 28 ⁰	2 23 ⁵	2 13 ⁰	193									
5 16 ²	— —	4 27 ⁵	— —	— —	1 21 ⁰	3 20 ⁰	1 18 ⁰	1 22 ⁰	111									
— —	— —	3 27 ³	— —	— —	5 17 ⁴	1 25 ⁰	1 22 ⁰	4 19 ⁰	105									
— —	— —	4 27 ⁰	— —	— —	— —	— —	1 18 ⁰	10 22 ¹	96									
379 23 ¹	78 23 ⁴	346 29 ¹	164 29 ⁷	317 26 ¹	259 26 ⁸	125 26 ⁷	94 23 ⁵	492 21 ⁰	11,262									

Tab. 28. Timpenningens senaste

A. Å olika

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Arbetsort.	För arbetare, hvilkas											
	mindre än 15 öre				15—20 öre				20—25 öre			
	har timpenningen											
	intill 10 proc.	10—20 proc.	20—30 proc.	30 proc. o. der- öfver.	intill 10 proc.	10—20 proc.	20—30 proc.	30 proc. o. der- öfver.	intill 10 proc.	10—20 proc.	20—30 proc.	30 proc. o. der- öfver.
Stockholm	2	18	10	1	30	39	15	7	104	108	29	17
Eskilstuna	1	8	9	11	2	16	4	—	32	47	29	6
Motala.....	11	25	26	8	68	114	11	—	171	188	3	—
Jönköping	1	1	1	2	11	5	—	1	15	15	—	—
Husqvarna.....	4	15	15	5	15	18	14	1	42	41	12	3
Oskarshamn	10	14	1	—	77	8	1	1	63	5	—	—
Kristianstad	—	1	11	3	1	8	7	4	10	80	13	4
Malmö.....	3	11	7	5	17	12	7	5	172	46	12	6
Landskrona.....	2	5	4	3	1	4	3	2	12	11	6	2
Ystad	—	6	4	3	12	4	1	1	9	9	5	3
Lund.....	1	—	11	—	1	3	2	1	2	9	6	1
Helsingborg	—	5	6	2	1	2	5	1	5	5	—	—
Halmstad.....	1	1	3	2	1	2	—	—	10	18	4	1
Göteborg	26	20	12	8	165	27	11	1	354	80	10	3
Trollhättan	2	18	39	30	105	89	22	—	48	57	2	1
Sköfde.....	7	8	—	—	19	10	—	—	21	4	—	—
Karlstad	3	6	5	2	6	25	7	3	23	22	13	1
Kristinehamn	19	12	3	—	37	11	2	—	30	6	2	—
Arboga.....	—	5	7	4	6	4	1	3	9	30	4	—
Köping.....	9	8	4	1	9	7	—	—	40	24	—	—
Gefle.....	4	7	2	—	13	6	3	—	53	19	4	—
Söderhamn.....	2	1	5	2	3	7	—	—	13	6	1	—
Hernösand	—	1	1	—	8	4	—	1	13	11	4	—
Summa	108	196	186	92	608	425	116	32	1,251	841	159	48

Tab. 28. (Forts.) Timpenningen

B. Inom olika

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Specialiteter.	För arbetare, hvilkas											
	mindre än 15 öre				15—20 öre				20—25 öre			
	har timpenningen											
	intill 10 proc.	10—20 proc.	20—30 proc.	30 proc. o. der- öfver.	intill 10 proc.	10—20 proc.	20—30 proc.	30 proc. o. der- öfver.	intill 10 proc.	10—20 proc.	20—30 proc.	30 proc. o. der- öfver.
Förmän	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—
Gjutare	8	8	6	2	13	8	2	4	30	19	11	2
Kärnmakare	16	29	17	12	18	3	8	2	19	16	8	3
Handtlangare (gjuteri-) ...	3	2	2	2	15	12	5	1	67	37	4	2
Öfriga gjuteriarbetare ...	1	1	—	—	9	5	2	—	25	31	3	1
Smeder	—	—	—	—	4	2	1	1	35	29	4	3
Handtlangare (smides-) ...	7	6	1	2	71	27	3	1	78	87	24	3
Båtplåtslagare	—	—	—	—	7	3	—	—	75	19	—	—
Pannplåtslagare	1	1	3	1	12	6	2	1	79	38	6	2
Tunnplåtslagare	—	1	—	—	3	1	—	—	9	5	—	—
Handtlangare (plåtsl-) ...	21	25	20	17	204	102	19	7	275	94	15	9
Öfriga plåtslageriarbetare	9	2	10	2	15	3	1	1	29	5	—	1
Kopparslagare	—	4	3	—	7	10	—	1	13	11	2	1
Maskinuppsättare	—	2	1	—	—	5	2	—	6	14	2	—
Filare	7	28	25	8	56	68	20	4	114	110	20	8
Rörläggare o. rörarbetare	—	—	—	—	—	1	1	—	3	1	—	—
Hopsättare	1	1	—	—	5	4	2	—	7	12	4	1
Svarfware	19	31	37	14	27	51	16	4	68	55	13	2
Hyflare	—	6	10	6	10	14	3	1	22	11	4	1
Fräsare	1	4	5	1	4	8	1	1	8	16	2	—
Borrare	2	1	3	2	3	5	2	—	26	16	2	1
Smorglare och slipare	1	3	3	1	—	1	—	—	6	4	1	1
Handtlangare (maskin-) ...	2	12	8	4	30	23	3	—	37	60	4	—
Öfriga maskinarbetare ...	5	9	16	5	15	21	7	—	33	35	2	2
Metallarbetare	—	1	—	3	2	7	3	1	3	5	2	—
Modellsnickare	—	2	2	3	2	6	—	1	11	9	2	2
Finsnickare	—	—	—	—	—	3	—	—	3	3	3	—
Timmermän	—	—	—	—	22	5	1	—	20	7	2	1
Öfriga träarbetare	1	4	4	—	2	4	1	—	23	18	7	—
Maleriarbetare	1	4	2	1	1	2	2	—	4	5	1	1
Maskinister och eldare ...	—	1	—	—	7	2	2	—	20	10	3	1
Öfriga arbetare	2	8	8	6	44	13	7	1	100	58	8	—
Summa	108	196	186	92	608	425	116	32	1251	841	159	48

senaste ökning (eller minskning).

specialiteter.

14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.
ordinarie timpenning utgör												Summa arbetare, för hvilka den senaste ökningen af timpenningen utgjort:				Antal arbetare, hvilkas timpenning minskats.	Hela antalet arbetare, som lemnat dylika uppgifter.
25—30 öre				30—35 öre				35 öre och deröfver									
ökats med:																	
intill 10 proc.	10—20 proc.	20—30 proc.	30 proc. o. deröfver.	intill 10 proc.	10—20 proc.	20—30 proc.	30 proc. o. deröfver.	intill 10 proc.	10—20 proc.	20—30 proc.	30 proc. o. deröfver.	intill 10 proc.	10—20 proc.	20—30 proc.	30 proc. o. deröfver.		
20	3	1	—	39	13	6	2	46	16	3	3	108	33	10	5	1	157
77	35	12	4	92	87	23	10	62	78	18	6	282	235	72	28	16	633
22	5	2	3	9	8	4	1	1	2	1	—	85	63	40	21	3	212
64	22	3	3	—	3	1	—	—	—	—	—	149	76	15	8	1	249
48	24	2	1	6	6	2	3	5	—	—	—	94	67	9	5	6	181
109	34	7	3	86	38	9	4	40	14	2	—	274	117	23	11	4	429
50	8	2	2	3	—	—	—	—	—	—	—	209	128	30	8	8	388
159	25	1	—	37	10	1	—	4	—	—	—	282	57	2	—	3	344
192	51	4	4	83	32	3	2	31	1	2	—	398	129	20	10	4	561
14	7	—	—	7	3	—	—	—	—	—	1	33	17	—	1	—	51
76	20	8	1	2	1	—	—	—	—	—	—	578	242	62	34	9	925
20	4	1	—	4	3	—	—	1	—	—	—	78	17	12	4	1	112
17	5	1	—	25	13	1	—	17	6	2	2	79	49	9	4	2	143
25	7	—	1	24	15	4	—	18	5	2	1	73	48	11	2	2	136
352	108	18	26	221	98	20	5	59	18	5	4	809	430	108	55	39	1,441
9	2	—	—	4	2	3	—	5	3	1	—	21	9	5	—	—	35
22	9	4	1	21	10	3	1	5	4	—	—	61	40	13	3	—	117
159	47	10	7	153	72	3	5	47	11	5	1	473	267	84	33	27	884
58	14	4	2	19	13	—	—	5	1	—	—	114	59	21	10	—	204
17	14	4	1	15	4	2	1	5	—	—	—	50	46	14	4	3	117
53	24	3	1	11	3	—	1	4	—	1	—	99	49	11	5	2	166
3	7	2	3	4	2	5	—	—	1	—	—	14	18	11	5	2	50
19	1	9	2	—	1	1	—	—	—	—	—	88	97	25	6	3	219
53	20	4	4	36	8	2	2	33	1	—	—	175	94	31	13	2	315
14	5	2	—	4	1	1	—	—	9	1	1	23	28	9	5	—	65
75	14	1	1	77	40	8	2	39	11	3	2	204	82	16	11	6	319
39	18	10	2	27	15	1	—	19	6	1	1	88	45	15	3	3	154
139	23	1	1	28	15	6	1	2	—	1	—	211	50	11	3	8	283
44	40	4	1	46	12	2	—	9	6	1	1	125	84	19	2	5	235
16	17	6	1	12	7	2	1	2	11	3	1	36	46	16	5	—	108
25	9	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	53	22	6	2	1	84
83	29	6	10	5	1	1	—	—	—	—	1	234	109	30	18	4	395
2,073	651	133	86	1,101	536	114	41	459	204	52	25	5,600	2,853	760	324	165	9,702

Tab. 29. Tiden för tim-

A. Å olika

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Arbetsort.	För arbetare, hvilkas											
	mindre än 15 öre				15—20 öre				20—25 öre			
	har den senaste ökningen											
	år 1899.	år 1898.	år 1897.	före år 1897.	år 1899.	år 1898.	år 1897.	före år 1897.	år 1899.	år 1898.	år 1897.	före år 1897.
Stockholm.....	25	6	—	—	76	12	—	3	177	57	14	10
Eskilstuna.....	28	—	—	1	22	—	—	—	111	2	1	—
Motala.....	69	1	—	—	190	3	—	—	349	11	1	1
Jönköping.....	5	—	—	—	13	3	—	—	27	3	—	—
Husqvarna.....	33	6	—	—	33	11	2	2	60	27	6	3
Oskarshamn.....	23	2	—	—	45	17	4	21	35	24	1	8
Kristianstad.....	15	—	—	—	17	—	—	—	84	—	—	—
Malmö.....	22	3	1	—	30	7	1	3	195	20	11	6
Landskrona.....	12	2	—	—	8	2	—	—	16	14	—	1
Ystad.....	11	1	—	1	14	1	—	2	18	2	3	2
Lund.....	10	2	—	—	7	—	—	—	10	6	—	1
Helsingborg.....	12	1	—	—	6	2	1	—	7	3	—	—
Halmstad.....	7	—	—	—	3	—	—	—	31	2	—	—
Göteborg.....	55	10	—	—	168	25	2	6	357	64	7	15
Trollhättan.....	80	9	—	—	168	36	4	6	80	20	5	2
Skövde.....	15	—	—	—	29	—	—	—	25	—	—	—
Karlstad.....	16	—	—	—	39	2	—	—	57	2	—	—
Kristinehamn.....	34	—	—	—	47	2	—	1	35	2	—	1
Arboga.....	15	—	—	—	12	2	—	—	42	—	—	1
Köping.....	21	1	—	—	14	—	—	2	54	5	1	3
Gefle.....	11	2	—	—	20	2	—	—	55	11	4	6
Söderhamn.....	8	2	—	—	10	—	—	—	18	2	—	—
Hernösand.....	2	—	—	—	11	1	1	—	21	6	1	—
Summa	529	48	1	2	982	128	15	46	1,864	283	55	60

penningens senaste ökning.

arbetsorter.

14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.
ordinarie timpenning utgör												Summa arbetare, för hvilka den senaste ökningen af timpen- ningen inträdt:				Hela antalet arbetare, som lemnat dylik uppgift.
25—30 öre				30—35 öre				35 öre och deröfver								
af timpenningen inträdt:																
år 1899.	år 1898.	år 1897.	före år 1897.	år 1899.	år 1898.	år 1897.	före år 1897.	år 1899.	år 1898.	år 1897.	före år 1897.	år 1899.	år 1898.	år 1897.	före år 1897.	
515	140	14	37	396	134	19	27	306	97	12	19	1,495	446	59	96	2,096
194	9	—	2	123	5	7	13	52	1	—	—	590	17	8	16	571
222	16	—	—	25	6	—	—	—	—	—	—	855	37	1	1	894
31	9	—	1	7	2	—	—	6	2	—	—	89	19	—	1	109
76	49	22	15	62	18	13	25	53	8	4	2	317	119	47	47	530
1	4	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	104	47	5	30	186
83	3	—	1	33	—	—	—	6	—	—	—	238	3	—	1	242
275	25	12	5	164	12	—	3	14	—	1	2	700	67	26	19	812
77	9	1	1	46	19	1	3	21	—	—	2	180	46	2	7	235
24	1	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	75	5	3	5	88
106	4	3	—	76	3	2	—	24	1	1	—	233	16	6	1	256
53	2	2	1	47	1	6	—	29	2	—	—	154	11	9	1	175
16	6	—	1	14	3	5	—	2	—	1	—	73	11	6	1	91
310	67	10	11	102	26	5	2	27	10	1	1	1,019	202	25	35	1,281
65	40	1	13	24	28	2	4	—	—	—	—	417	133	12	25	587
45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	114	—	—	—	114
55	2	—	—	52	3	—	—	14	—	—	—	233	9	—	—	242
28	—	—	1	18	—	—	—	7	—	—	—	169	4	—	3	176
43	3	—	—	43	—	—	—	2	—	—	—	157	5	—	1	163
31	7	1	4	44	6	—	1	—	1	—	—	164	20	2	10	196
43	14	2	2	39	9	4	1	—	1	—	—	168	39	10	9	226
21	—	1	—	22	1	1	—	4	—	—	—	83	5	2	—	90
15	7	1	—	—	13	2	1	—	—	—	—	49	27	5	1	82
2,329	417	70	96	1,345	289	67	80	567	123	20	26	7,616	1,288	228	310	9,442

Tab. 29. (Forts.) Tiden för tim-

B. Inom olika

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Specialiteter.	För arbetare, hvilkas											
	mindre än 15 öre				15—20 öre				20—25 öre			
	har den senaste ökningen											
	år 1899.	år 1898.	år 1897.	före år 1897.	år 1899.	år 1898.	år 1897.	före år 1897.	år 1899.	år 1898.	år 1897.	före år 1897.
Förmän	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2
Gjutare	20	4	—	—	22	4	1	—	51	7	2	2
Kärnmakare	64	9	—	—	29	2	—	—	40	4	2	—
Handtlangare (gjuteri-).....	9	—	—	—	32	—	1	—	97	8	1	1
Öfriga gjuteriarbetare	2	—	—	—	12	3	—	—	46	11	1	2
Smeder	—	—	—	—	7	—	—	1	63	6	2	—
Handtlangare (smides-).....	16	—	—	—	87	12	1	1	162	27	2	—
Båtplåtslagare.....	—	—	—	—	10	—	—	—	79	9	3	1
Pannplåtslagare	5	1	—	—	19	2	—	—	99	18	1	6
Tunnplåtslagare	1	—	—	—	3	—	1	—	12	2	—	—
Handtlangare (plåtsl-)	79	4	—	—	281	33	6	8	346	34	1	3
Öfriga plåtslageriarbetare	20	3	—	—	12	6	—	2	22	9	1	2
Kopparslagare	6	1	—	—	17	1	—	—	22	5	—	—
Maskinuppsättare	2	1	—	—	5	1	—	—	19	3	—	—
Filare	62	6	—	—	131	15	—	2	195	39	9	6
Rörläggare och rörarbetare	—	—	—	—	2	—	—	—	4	—	—	—
Hopsättare	2	—	—	—	6	3	1	1	11	9	1	3
Svarfware	98	3	—	—	92	5	—	1	122	11	3	1
Hyflare	19	2	—	—	25	3	—	—	23	9	—	6
Fräsare	11	—	—	—	12	2	—	—	23	2	1	—
Borrare	6	2	—	—	8	1	—	—	33	10	2	—
Smerglare och slipare	6	2	—	—	2	—	—	—	5	5	2	—
Handtlangare (maskin-)	21	5	—	—	52	2	—	2	92	3	2	4
Öfriga maskinarbetare	33	1	—	1	35	6	2	—	50	12	6	4
Metallarbetare	2	2	—	—	9	3	—	—	4	4	1	1
Modellsnickare	7	—	—	—	8	1	—	—	17	5	1	1
Finsnickare	—	—	—	—	—	—	—	3	8	—	—	1
Timmermän	—	—	—	—	11	2	1	14	19	6	1	4
Öfriga träarbetare	8	1	—	—	4	2	—	1	34	4	4	2
Måleriarbetare	7	—	1	—	4	1	—	—	4	4	1	—
Maskinister och eldare	1	—	—	—	8	1	—	2	27	5	1	1
Öfriga arbetare	22	1	—	1	37	17	1	8	133	12	4	7
Summa	529	48	1	2	982	128	15	46	1,864	283	55	60

penningens senaste ökning.

specialiteter.

14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.
ordinarie timpening utgör												Summa arbetare, för hvilka den senaste ökningen af timpen- ningen inträdt:				Hela antalet arbetare, som lemnats dylik uppgift.
25—30 öre				30—35 öre				35 öre och deröfver								
af timpenningen inträdt:																
år 1899.	år 1898.	år 1897.	före år 1897.	år 1899.	år 1898.	år 1897.	före år 1897.	år 1899.	år 1898.	år 1897.	före år 1897.	år 1899.	år 1898.	år 1897.	före år 1897.	
12	6	—	5	41	8	6	4	50	7	3	8	105	21	9	19	154
92	24	4	8	153	34	10	14	149	10	2	1	487	83	19	25	614
23	8	—	1	18	4	—	—	3	1	—	—	177	28	2	1	208
84	5	—	1	2	1	—	1	—	—	—	—	224	14	2	3	243
68	6	—	1	13	3	1	—	5	—	—	—	146	23	2	3	174
117	24	2	9	91	34	4	5	25	30	—	1	303	94	8	16	421
55	7	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	320	48	3	2	373
165	17	2	1	43	5	—	—	4	—	—	—	301	31	5	2	339
191	47	3	6	92	18	2	7	26	7	1	—	432	93	7	19	551
17	2	—	1	9	—	1	—	—	—	—	1	42	4	2	2	50
93	9	1	1	3	—	—	—	—	—	—	—	802	80	8	12	902
23	1	1	—	7	—	—	—	1	—	—	—	85	19	2	4	110
19	2	2	—	32	6	1	—	21	1	2	3	117	16	5	3	141
29	4	—	—	29	10	1	3	21	4	—	1	105	23	1	4	133
406	61	6	26	260	63	8	12	59	21	1	4	1,113	205	24	50	1,392
9	2	—	—	7	1	—	—	8	—	1	—	30	3	1	—	34
19	8	5	4	15	6	4	10	5	1	1	1	58	27	12	19	116
181	30	8	4	191	26	9	7	54	6	2	2	738	81	22	15	856
59	14	2	3	27	3	—	2	5	—	1	—	158	31	3	11	203
25	7	3	1	16	5	—	1	3	—	1	1	90	16	5	3	114
66	10	2	3	8	4	1	2	2	2	1	—	123	29	6	5	163
3	5	4	3	6	2	—	3	—	—	1	—	22	14	7	6	49
28	3	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	195	13	2	6	216
62	11	2	6	33	9	4	2	23	9	2	—	236	48	16	13	313
9	8	2	2	5	—	—	1	6	2	—	3	35	19	3	7	64
64	20	3	4	89	26	9	3	42	12	1	—	227	64	14	8	313
54	11	2	2	38	4	—	1	25	2	—	—	125	17	2	7	151
128	26	8	1	49	1	—	—	3	—	—	—	210	35	10	19	274
73	6	3	—	47	9	4	—	12	5	—	—	178	27	11	3	219
22	8	3	2	15	2	1	1	14	3	—	—	66	18	6	3	93
27	5	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	63	12	2	4	81
106	20	1	—	4	2	1	—	1	—	—	—	303	52	7	16	378
2,329	417	70	96	1,345	289	67	80	567	123	20	26	7,616	1,288	228	310	9,442

Tab. 30. Användning af ackordsarbete för fasta arbetare.

A. Vid skilda arbetsställen.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Arbetsställen.	Antal fasta arbetare, som varit aflönade							Summa fasta arbetare, rörande hvilka dylika uppgifter föreligga.
	ute- slutande efter tid.	helt eller delvis efter ackord, till ett belopp af						
		under 10	10—20	20—30	30—50	50—80	öfver 80	
		procent af hela aflöningen.						
Stockholm: Fabrik 2	43	62	40	26	1	—	—	172
» 5	70	63	68	51	3	—	—	255
» 7	6	1	2	2	1	1	7	20
Eskilstuna.....	23	22	18	20	20	69	105	277
Motala	123	271	122	24	11	2	—	553
Husqvarna	—	—	—	—	—	—	1) 729	729
Kristianstad.....	24	84	23	13	2	—	—	146
Malmö.....	72	87	115	146	34	—	—	454
Landskrona: Fabrik 1	16	14	8	14	16	—	—	68
» 2	29	21	15	16	1	—	—	82
Ystad	12	32	13	3	—	—	16	76
Lund	81	23	7	5	2	—	1	119
Helsingborg	77	13	—	—	—	—	—	90
Halmstad	20	13	5	8	4	3	8	61
Göteborg: Fabrik 1	55	133	86	239	10	—	—	523
Trollhättan	116	106	86	91	52	3	1	455
Sköfde	28	9	7	12	12	10	4	82
Karlstad	52	62	20	12	22	13	9	190
Kristinehamn	68	18	11	3	2	—	—	102
Arboga	71	28	5	1	—	—	3	108
Köping	15	27	25	26	12	3	1	109
Söderhamu.....	29	29	—	1	—	—	—	59
Hernösand	13	20	1	1	—	—	—	35
Summa	1,043	1,138	677	714	205	104	884	4,765

¹⁾ Uppgift om aflöningens fördelning på tid- och ackordlön har ej lemnats, men enligt meddelande från verkstaden användes der nästan uteslutande ackordsarbete.

Tab. 30. (Forts.) Användning af ackordsarbete för fasta arbetare.

B. Inom olika specialiteter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Specialiteter.	Antal fasta arbetare, som varit aflönade							Summa fasta arbetare, rörande hvilka dylika uppgifter föreligga.
	ute- slutande efter tid.	helt eller delvis efter ackord, till ett belopp af						
		under 10	10-20	20-30	30-50	50-80	öfver 80	
		procent af hela aflöningen.						
Förmän.....	34	16	22	11	8	2	22	115
Gjutare.....	99	36	22	33	22	19	175	406
Kärnmakare.....	32	12	3	2	2	2	3	56
Handtlangare (gjuteri-).....	47	21	9	4	1	—	3	85
Öfriga gjuteriarbetare.....	30	7	1	6	3	2	36	85
Smeder.....	36	54	54	50	19	10	17	240
Handtlangare (smides-).....	20	34	38	29	12	4	7	144
Båtplåtslagare.....	4	34	35	97	17	—	—	187
Pannplåtslagare.....	40	76	61	78	18	5	9	287
Tunnplåtslagare.....	2	10	13	6	3	—	2	36
Handtlangare (plåtslageri-).....	15	62	88	181	34	3	3	386
Öfriga plåtslageriarbetare.....	4	—	4	28	3	—	2	41
Kopparslagare.....	6	16	19	2	2	1	—	46
Maskinuppsättare.....	15	29	10	2	—	8	13	77
Filare.....	188	164	56	58	23	14	90	598
Rörläggare och rörarbetare.....	1	8	4	—	—	—	1	14
Hopsättare.....	3	6	1	1	—	—	124	135
Svarfware.....	72	150	60	27	21	14	51	395
Hyflare.....	24	42	23	9	5	1	1	105
Fräsare.....	13	13	6	5	2	2	34	75
Borrare.....	13	26	19	10	4	3	26	101
Smerglare och slipare.....	3	—	—	—	—	—	43	46
Handtlangare (maskin-).....	28	25	6	2	—	1	—	62
Öfriga maskinarbetare.....	42	42	13	6	1	—	94	198
Metallarbetare.....	1	8	3	3	1	—	14	30
Modellsnickare.....	71	28	25	19	2	2	21	168
Finsnickare.....	4	21	18	8	—	11	26	88
Timmermän.....	36	55	28	6	—	—	1	126
Öfriga träarbetare.....	31	48	14	25	1	—	2	121
Måleriarbetare.....	18	12	3	—	—	—	28	61
Maskinister och eldare.....	29	16	1	—	—	—	1	47
Öfriga arbetare.....	82	67	18	6	1	—	35	209
Summa	1,043	1,138	677	714	205	104	884	4,765

Tab. 31. Medelaflöning för fasta arbetare, grupperade efter den utsträckning, i hvilken ackordsarbete förekommit.

A. Vid skilda arbetsställen.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Arbetsställen.	Medelaflöning (i kronor) för fasta arbetare, som varit aflönade							Medelaflöning för samtliga fasta arbetare.
	ute-slutande efter tid.	helt eller delvis efter ackord, till belopp af						
		under 10	10—20	20—30	30—50	50—80	öfver 80	
	procent af hela aflöningen.							
Stockholm: Fabrik 2	952	1,007	1,066	1,279	(1,027)	—	—	1,048
5	973	872	1,085	1,189	1,617	—	—	1,029
7	949	(1,185)	(742)	(1,204)	1,175	1,194	1,414	1,152
Eskilstuna	700	874	874	894	1,011	1,049	1,258	1,060
Motala	745	695	771	876	1,218	(851)	—	742
Husqvarna	—	—	—	—	—	—	952	952
Kristianstad	764	771	787	753	1,337	—	—	778
Malmö	810	826	910	1,025	1,185	—	—	936
Landskrona: Fabrik 1	797	894	797	1,120	1,258	—	—	992
, 2	883	900	1,009	1,209	(1,159)	—	—	977
Ystad	617	684	695	(563)	—	—	783	691
Lund	872	797	895	1,035	1,361	—	1,522	880
Helsingborg	927	905	—	—	—	—	—	924
Halmstad	870	919	860	821	(695)	1,123	1,316	933
Göteborg: Fabrik 1	787	826	955	1,010	1,026	—	—	931
Trollhättan	713	691	748	839	961	1,016	(736)	770
Sköfde	581	641	677	684	822	1,013	(773)	708
Karlstad	735	779	870	812	1,008	1,196	1,151	851
Kristinehamn	688	657	1,024	1,097	1,178	—	—	740
Arboga	699	819	(796)	(609)	—	—	1,132	746
Köping	746	773	867	1,032	1,281	(1,236)	(1,102)	924
Söderhamn	884	1,043	—	1,386	—	—	—	971
Hernösand	816	836	1,177	(849)	—	—	—	839
Medeltal	794	789	884	997	1,075	1,068	995	891

Ann. Medelaflöningsbelopp, som erhållits på grund af uppgifter för endast fem arbetare eller derunder, hafva satts inom parentes i sådana fall, då stegring af medelaflöningen vid ökad ackordsarbete icke eger rum (Jfr i öfrigt tab. 30).

Tab. 31. (Forts.) Medelaflöning för fasta arbetare, grupperade efter den utsträckning, i hvilken ackordsarbete förekommit.

B. Inom olika specialiteter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Specialiteter.	Medelaflöning (i kronor) för fasta arbetare, som varit aflönade							Medel- aflöning för samtliga fasta arbetare.
	ute- slutande efter tid.	helt eller delvis efter ackord, till belopp af						
		under 10	10—20	20—30	30—50	50—80	öfver 80	
	procent af hela aflöningen.							
Förmän.....	1,146	1,199	1,257	1,415	1,577	1,380	1,304	1,265
Gjutare.....	900	865	756	978	1,165	1,189	1,069	996
Kärnmakare.....	606	649	651	(540)	(628)	1,042	(699)	637
Handtlangare (gjuteri-).....	711	666	805	817	(1,062)	—	847	724
Öfriga gjuteriarbetare.....	793	779	(606)	1,012	(920)	(796)	995	895
Smeder.....	847	858	934	1,212	1,239	1,188	1,208	1,016
Handtlangare (smides-).....	672	654	718	778	833	(630)	831	721
Båtplåtslagare.....	708	808	919	1,090	1,121	—	—	1,001
Pannplåtslagare.....	843	817	883	1,047	1,214	1,064	1,000	982
Tunnplåtslagare.....	(788)	738	853	897	1,092	—	1,145	861
Handtlangare (plåtslageri-)...	586	593	675	845	771	(699)	(811)	748
Öfriga plåtslageriarbetare.....	824	—	848	946	1,092	—	(730)	926
Kopparslagare.....	879	686	1,069	(851)	1,361	(783)	—	908
Maskinuppsättare.....	978	878	958	1,025	—	1,214	1,270	1,013
Filare.....	792	826	881	1,040	1,163	882	981	879
Rörläggare och rörarbetare...	965	1,071	(967)	—	—	—	(964)	1,026
Hopsättare.....	763	787	(1,095)	(906)	—	—	1,020	1,004
Svarfvare.....	730	769	815	1,043	974	1,107	1,011	842
Hyflare.....	670	798	1,014	925	1,137	1,145	(1,024)	849
Fräsare.....	859	778	908	960	1,001	1,169	781	832
Borrare.....	750	767	860	981	1,151	1,096	939	873
Smerglare och slipare.....	842	—	—	—	—	—	954	947
Handtlangare (maskin-).....	672	619	770	(747)	—	(722)	—	663
Öfriga maskinarbetare.....	865	725	963	1,031	(1,460)	—	934	882
Metallarbetare.....	663	661	(560)	(1,118)	(1,140)	—	841	797
Modellsnickare.....	809	871	1,018	1,125	(1,351)	(908)	1,000	918
Finsnicksare.....	824	895	1,132	1,101	—	1,142	1,063	1,069
Timmermän.....	775	854	1,039	1,041	—	—	(840)	881
Öfriga träarbetare.....	738	805	1,029	1,137	(1,483)	—	(844)	888
Måleriarbetare.....	806	858	(727)	—	—	—	1,051	925
Maskinister och eldare.....	962	968	1,169	—	—	—	(823)	964
Öfriga arbetare.....	685	718	929	1,019	(883)	—	684	727
Medeltal	794	789	884	997	1,075	1,068	995	891

Tab. 32. Till fasta arbetare utbetalda aflöningar,
grupper vid skilda

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Arbetsställen.	Förmän.			Gjutare.			Kärnmakare och öfriga gjuteriarbetare.		
	An- tal.	Tidlön.	Ackord- lön.	An- tal.	Tidlön.	Ackord- lön.	An- tal.	Tidlön.	Ackord- lön.
		Kronor.			Kronor.			Kronor.	
Stockholm: Fabrik 2	1	1,148	—	11	11,636	851	6	4,399	—
" 5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
" 7	1	977	—	9	1,210	11,058	1	1,162	23
Eskilstuna	7	4,145	5,290	31	1,386	42,410	10	4,575	2,839
Motala	19	25,310	350	27	21,031	6,257	5	3,014	951
Husqvarna	19	—	24,167	115	—	110,686	28	—	28,299
Kristianstad	4	4,213	641	4	3,854	—	4	2,450	26
Malmö	16	17,595	2,668	30	21,438	6,487	13	8,625	428
Landskrona: Fabrik 1	2	2,442	576	10	9,007	131	4	2,296	515
" 2	5	5,504	500	16	15,439	—	2	1,578	—
Ystad	3	2,647	281	14	941	9,431	4	1,412	1,820
Lund	2	2,045	24	16	13,387	1,563	14	10,069	1,330
Helsingborg	4	4,304	—	11	10,024	25	2	2,053	—
Halmstad	2	1,241	1,370	6	—	7,692	4	2,626	16
Göteborg: Fabrik 1	14	14,486	3,509	9	7,549	—	4	3,497	—
Trollhättan	4	3,566	1,305	15	13,211	16	14	8,891	16
Sköfde	1	514	637	15	6,434	6,209	4	879	1,561
Karlstad	4	4,160	1,264	24	12,233	16,094	9	3,891	2,456
Kristinehamn	5	5,358	1,033	9	6,936	520	3	1,489	—
Arboga	—	—	—	8	4,411	432	4	716	3,427
Köping	2	2,175	—	10	5,551	2,921	2	1,096	638
Söderhamn	—	—	—	13	12,860	71	3	1,783	—
Hernösand	—	—	—	3	2,902	13	1	870	15
Summa	115	101,830	43,615	406	181,640	222,867	141	67,371	44,960

fördelade efter tid- och ackordlön, för vissa specialitets-
arbetsställen.

11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.
Smeder.			Plåtslagare, alla slag.			Kopparslagare.			Maskinuppsättare, flare och hopsättare.		
An- tal.	Tidlön.	Ackord- lön.	An- tal.	Tidlön.	Ackord- lön.	An- tal.	Tidlön.	Ackord- lön.	An- tal.	Tidlön.	Ackord- lön.
Kronor.			Kronor.			Kronor.			Kronor.		
11	11,166	862	41	36,256	7,599	12	11,031	2,148	25	25,773	1,927
27	26,939	7,147	33	28,255	6,377	—	—	—	59	54,975	4,486
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	954	326
15	4,212	13,856	9	2,162	7,260	1	349	434	58	19,381	42,414
37	26,270	3,926	95	61,817	6,568	9	5,010	90	54	35,830	1,683
10	—	11,570	8	—	7,449	—	—	—	202	—	199,780
9	7,477	921	16	11,148	2,148	—	—	—	15	11,218	922
29	23,007	6,051	58	44,436	15,021	4	4,051	47	50	39,551	8,062
7	5,724	2,393	5	3,701	888	—	—	—	16	12,293	3,652
4	3,350	730	9	7,047	2,151	—	—	—	15	12,658	1,710
5	3,299	396	5	2,784	326	—	—	—	14	8,949	723
4	3,374	—	10	7,645	56	3	2,587	1,117	17	14,752	390
6	6,327	80	14	13,923	15	—	—	—	20	16,707	119
2	1,166	1,313	8	5,120	1,437	—	—	—	7	5,625	1,548
18	16,070	433	147	120,252	35,794	7	6,664	1,019	23	21,762	755
22	17,331	7,856	42	29,481	9,919	9	5,994	303	91	63,191	3,942
4	2,404	785	—	—	—	—	—	—	15	8,074	4,062
5	3,525	227	21	16,076	3,484	—	—	—	41	31,498	769
7	5,745	352	9	7,006	642	—	—	—	20	14,346	79
4	3,352	—	3	2,719	168	—	—	—	22	18,272	390
7	5,367	1,348	—	—	—	—	—	—	24	20,779	5,717
5	5,029	421	11	10,868	120	—	—	—	9	9,101	94
2	1,843	175	7	5,439	111	1	923	—	7	5,614	31
240	182,977	60,842	551	416,135	107,533	46	36,609	5,158	805	451,303	283,581

Tab. 32. (Forts.) Till fasta arbetare utbetalda aflöningar, grupper vid skilda

1.	23.	24.	25.	26.	27.	28.
Arbetsställen.	Maskinarbetare A ¹⁾ .			Maskinarbetare B ²⁾ .		
	An-tal.	Tidlön.	Ackord-lön.	An-tal.	Tidlön.	Ackord-lön.
	Kronor.			Kronor.		
Stockholm: Fabrik 2	11	10,286	1,544	5	4,837	398
" 5	17	16,056	395	43	39,175	2,277
" 7	2	1,478	350	1	680	104
Eskilstuna	76	33,420	40,044	2	976	1,450
Motala	85	56,495	3,795	29	21,468	1,121
Husqvarna	134	—	119,601	108	—	99,354
Kristianstad	11	8,326	268	—	—	—
Malmö	33	26,311	4,683	10	7,618	717
Landskrona: Fabrik 1	6	5,019	947	2	1,707	587
" 2	9	8,323	1,324	1	710	28
Ystad	10	5,577	363	3	1,635	50
Lund	19	15,874	379	4	3,657	136
Helsingborg	16	16,271	11	2	1,588	—
Halmstad	14	10,085	2,051	1	845	2
Göteborg: Fabrik 1	21	15,284	592	5	3,209	223
Trollhättan	102	71,521	9,917	19	13,454	1,387
Sköfde	27	16,635	1,353	1	507	—
Karlstad	34	22,889	6,704	1	613	—
Kristinehamn	13	10,122	232	5	2,375	108
Arboga	23	15,944	111	—	—	—
Köping	42	31,343	7,240	—	—	—
Söderhamn	12	11,846	94	—	—	—
Hernösand	5	4,521	99	—	—	—
<i>Summa</i>	722	413,626	202,097	242	105,054	107,942

¹⁾ Svarfvere, hyflare, fräsare, borrar, smorglare och slipare. ²⁾ Rörläggare och rörarbetare.

fördelade efter tid- och ackordlön, för vissa specialitets-
arbetsställen.

29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.
Snickeriarbetare.			Öfriga arbetare.			Handtlångare.			S u m m a.		
An- tal.	Tidlön. Kronor.	Ackord- lön.	An- tal.	Tidlön. Kronor.	Ackord- lön.	An- tal.	Tidlön. Kronor.	Ackord- lön.	An- tal.	Tidlön. Kronor.	Ackord- lön.
26	24,790	2,235	10	9,584	398	13	10,585	670	172	161,691	18,632
48	44,797	6,822	8	7,616	34	20	14,305	2,618	255	232,118	30,156
2	2,279	—	—	—	—	3	2,440	—	20	11,180	11,861
34	10,219	25,458	18	16,541	1,295	16	6,882	6,568	277	104,248	189,318
43	31,748	223	24	20,774	78	126	69,718	6,681	553	378,485	31,723
37	—	35,445	62	—	53,149	6	—	4,837	729	—	694,337
43	32,906	1,174	14	9,858	375	26	13,708	2,014	146	105,158	8,489
89	74,102	12,805	41	31,895	2,793	81	54,857	11,482	454	353,486	71,244
3	3,146	1,355	6	4,572	355	7	4,801	1,334	68	54,708	12,733
11	9,627	1,316	6	4,669	—	4	3,038	441	82	71,943	8,200
5	3,300	136	6	3,233	650	7	3,803	790	76	37,580	14,966
8	7,637	—	7	6,095	12	15	12,164	388	119	99,286	5,395
5	5,023	—	—	—	—	10	6,673	38	90	82,893	288
8	7,979	198	4	3,214	—	5	2,831	530	61	40,732	16,157
65	55,060	6,872	56	41,283	903	154	102,477	29,224	523	407,593	79,324
14	9,861	64	18	8,908	170	105	52,627	17,508	455	298,036	52,403
6	2,933	127	4	1,823	529	5	2,091	508	82	42,294	15,771
15	10,725	289	6	4,528	402	30	16,349	3,542	190	126,487	35,231
13	9,433	—	7	3,941	8	11	5,223	547	102	71,974	3,521
13	11,100	42	11	6,595	—	20	12,513	384	108	75,622	4,954
8	6,084	983	4	2,998	33	10	5,570	909	109	80,963	19,789
4	3,344	1	1	1,189	—	1	451	6	59	56,471	807
3	2,528	—	4	2,918	265	2	1,034	58	35	23,592	767
508	368,621	95,545	317	192,234	61,449	677	404,140	91,077	4,765	2,921,540	1,326,066

»Öfriga maskinarbetare», metallarbetare.

Tab. 33. Veckokomstens ökning (högst)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Specialiteter.	För nedanstående antal arbetare, hvilkas vecko-											
	mindre än 12 kronor						12—18 kronor					
	har veckokomsten, vid uteslutande											
	10 proc.	10—20 proc.	20—30 proc.	30—40 proc.	40—50 proc.	50 proc. o. der- öfver.	10 proc.	10—20 proc.	20—30 proc.	30—40 proc.	40—50 proc.	50 proc. o. der- öfver.
Förmän.....	—	—	—	—	—	—	6	—	—	1	—	2
Gjutare	5	—	2	3	1	10	7	16	20	14	11	30
Kärnmakare.....	4	1	2	1	1	12	3	2	—	—	3	4
Handtlångare (gjuteri-)....	3	—	—	1	—	—	13	2	1	—	—	6
Öfriga gjuteriarbetare	—	—	—	—	—	10	12	5	6	—	11	18
Smeder.....	—	—	1	—	—	—	22	13	20	16	16	12
Handtlångare (smides-).....	2	—	2	3	1	6	44	8	8	8	12	10
Båtplåtslagare.....	—	—	—	1	—	—	57	4	9	10	5	8
Pannplåtslagare.....	4	2	2	2	—	8	32	8	15	10	7	10
Tunnplåtslagare.....	—	—	—	—	—	—	2	1	1	1	—	2
Handtlångare (plåtslageri-)....	13	1	9	16	6	25	73	18	11	10	5	12
Öfriga plåtslageriarbetare.....	2	1	1	3	—	7	5	—	1	3	4	1
Kopparslagare.....	—	—	—	—	—	—	6	2	—	—	—	—
Maskinuppsättare	1	—	—	—	—	—	2	1	6	3	3	1
Filare	12	1	6	5	4	25	60	28	40	29	40	56
Rörläggare och rörarbetare	—	—	—	—	—	—	3	—	—	1	—	—
Hopsättare.....	—	—	8	3	2	5	6	10	11	11	9	15
Svarfware.....	13	1	6	—	1	15	20	14	20	15	14	40
Hyflare.....	4	—	1	—	1	6	6	3	6	2	3	11
Fräsare.....	—	2	2	2	1	6	4	2	6	5	1	5
Borrare.....	2	2	—	—	—	2	14	8	8	10	9	9
Smerglare och slipare.....	1	—	—	—	2	4	2	6	7	12	2	5
Handtlångare (maskin-)....	2	2	1	1	—	3	5	—	—	1	2	—
Öfriga maskinarbetare.....	8	1	4	6	3	18	14	9	4	6	8	—
Metallarbetare.....	3	—	2	1	2	6	—	—	—	2	1	9
Modellsnickare	—	1	—	—	—	—	5	4	4	2	1	2
Finsnickare.....	—	—	—	—	—	1	7	4	7	8	7	6
Timmermän.....	1	—	—	—	—	—	28	7	8	—	—	1
Öfriga träarbetare.....	1	—	—	—	—	—	21	3	1	2	1	—
Maleriarbetare	—	—	—	—	—	7	4	4	5	6	1	2
Maskinister och eldare.....	—	—	—	—	—	—	4	—	—	1	—	—
Öfriga arbetare	8	1	4	1	2	6	26	2	1	—	—	3
Summa	89	16	53	49	27	182	513	184	226	189	176	280
	416						1568					

vid uteslutande ackordsarbete.

14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.
inkomst, då ackordsarbete ej förekommer, utgör												Summa arbeta- tare, som lemnats dylik uppgift.	Ökningen har utgjort i medeltal högst: Procent.
18—24 kronor						24 kronor och deröfver							
ackordsarbete, ökats med högst													
10 proc.	10—20 proc.	20—30 proc.	30—40 proc.	40—50 proc.	50 proc. o. der- öfver.	10 proc.	10—20 proc.	20—30 proc.	30—40 proc.	40—50 proc.	50 proc. o. der- öfver.		
13	2	3	2	4	3	1	—	—	—	—	1	38	17.4
36	25	26	23	11	51	15	5	—	—	—	—	311	30.5
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34	40.2
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27	13.8
1	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	66	15.4
19	14	11	18	10	7	3	1	—	1	—	—	184	18.6
—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	106	17.4
4	4	1	2	1	2	—	—	—	—	—	—	108	13.4
11	11	8	3	4	4	1	—	3	—	—	—	145	19.8
2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	10	21.4
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	200	16.9
1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30	25.4
8	1	1	1	1	6	—	—	—	—	—	—	26	17.2
4	1	3	4	2	1	—	—	1	—	—	—	33	24.0
33	26	13	18	2	21	2	—	—	—	—	—	421	25.4
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	5	11.4
2	4	2	2	1	—	—	—	—	—	—	—	91	28.0
19	16	14	31	14	19	1	—	—	—	—	—	273	29.5
5	—	3	4	—	4	—	1	—	—	—	—	60	31.8
2	2	3	2	1	1	—	—	—	—	—	—	47	29.8
—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	68	24.4
2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	43	27.8
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	13.9
3	1	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	88	29.7
—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	29	42.4
6	10	3	17	3	2	—	—	2	—	—	—	62	22.9
4	3	2	3	—	2	—	1	—	—	—	—	55	23.5
11	3	2	5	—	1	—	—	—	—	—	—	67	8.7
13	3	—	12	6	—	—	—	—	—	—	—	63	12.7
4	—	3	—	—	1	2	—	—	—	—	—	39	23.9
2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	11.7
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55	15.8
210	129	106	151	61	126	27	8	6	1	—	1	2,810	24.1
783						43							

Tab. 34. Arbetare, som äro

1.	2.	3.	4.	5.	6.
Arbetsort.	Förmän.	Gjuteriarbetare.		Smidesarbetare.	
		Yrkes- arbetare.	Handt- langare.	Yrkes- arbetare.	Handt- langare.
Stockholm.....	2	236	35	61	34
Eskilstuna.....	1	44	5	14	12
Motala.....	1	36	18	33	25
Jönköping.....	—	9	—	—	—
Husqvarna.....	—	1	—	—	—
Oskarshamn.....	—	—	—	—	—
Kristianstad.....	—	7	1	12	10
Malmö.....	4	46	28	38	35
Landskrona.....	1	45	3	13	18
Ystad.....	2	27	15	5	3
Lund.....	1	45	17	8	9
Helsingborg.....	1	17	2	10	6
Halmstad.....	1	11	—	2	1
Göteborg.....	—	42	—	19	8
Trollhättan.....	—	2	—	—	—
Sköfde.....	—	10	—	—	—
Karlstad.....	—	30	—	6	—
Kristinehamn.....	—	13	—	1	—
Arboga.....	—	40	—	—	—
Köping.....	—	18	—	—	—
Gefle.....	—	53	—	2	1
Söderhamn.....	—	14	—	1	3
Hernösand.....	—	11	2	1	—
<i>Summa</i>	14	757	126	226	165

medlemmar af fackförening.

7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
Plåtslageri- arbetare.		Koppar- slagare.	Maskinverkstads- arbetare.		Snickeri- arbetare.	Måleri- arbetare.	Maskini- ster och eldare.	Öfriga arbe- tare.	Summa arbe- tare, som lem- nat dylik uppgift.
Yrkes- arbetare.	Handt- langare.		Yrkes- arbetare.	Handt- langare.					
146	28	35	573	6	97	2	—	21	1,276
9	7	—	107	2	23	12	—	—	236
90	86	11	135	32	35	—	—	9	511
—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
30	17	—	38	3	68	12	—	11	209
81	77	3	163	1	144	—	4	33	657
24	3	—	67	—	12	—	—	17	203
5	—	—	33	—	6	—	—	1	97
17	9	15	83	10	14	5	—	8	241
18	8	1	65	3	12	—	—	4	147
13	7	—	24	—	3	1	—	1	64
17	10	11	61	—	78	—	—	—	246
—	1	—	—	—	—	—	—	1	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
28	12	—	84	—	14	—	—	1	175
—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
—	—	—	1	—	1	—	—	—	42
—	—	—	23	—	1	—	—	—	42
3	1	—	26	2	11	1	—	—	100
8	3	—	24	—	—	—	—	—	53
2	2	—	11	—	1	—	—	—	30
491	271	76	1,519	59	520	33	4	107	4,368

Tab. 35. Arbetare, som äro med-

1.	2.	3.	4.	5.	6.
Arbetsort.	Förmän.	Gjuteriarbetare.		Smidesarbetare.	
		Yrkes- arbetare.	Handt- langare.	Yrkes- arbetare.	Handt- langare.
Stockholm	2	21	9	4	12
Eskilstuna	1	10	2	2	5
Motala	—	6	2	9	9
Jönköping	—	4	—	—	—
Husqvarna	9	51	—	4	2
Oskarshamn	2	1	—	—	—
Kristianstad	—	4	—	4	3
Malmö	1	3	—	3	4
Landskrona	1	2	1	1	—
Ystad	—	2	3	3	—
Lund	—	4	—	—	—
Helsingborg	1	—	1	2	1
Halmstad	—	2	—	1	—
Göteborg	5	15	3	9	8
Trollhättan	4	3	1	7	4
Skövde	1	6	1	1	2
Karlstad	2	12	—	1	—
Kristinehamn	3	3	—	2	2
Arboga	1	6	1	—	1
Köping	3	15	7	4	2
Gefle	1	13	5	3	1
Söderhamn	—	5	—	1	—
Hernösand	—	1	1	1	2
<i>Summa</i>	37	189	37	62	58

lemmar af nykterhetsförening.

7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
Plåtslageri- arbetare.		Koppar- slagare.	Maskinverkstads- arbetare.		Snickeri- arbetare.	Måleri- arbetare.	Maskini- ster och eldare.	Öfriga arbe- tare.	Summa arbe- tare, som lem- nat dylik uppgift.
Yrkes- arbetare.	Handt- langare.		Yrkes- arbetare.	Handt- langare.					
10	6	2	61	2	17	1	1	1	149
2	5	—	39	2	9	4	—	4	85
21	27	5	51	13	8	1	—	4	156
—	4	—	8	—	6	—	—	—	22
1	—	—	181	—	30	24	—	5	307
7	5	—	3	—	7	—	—	2	27
6	3	—	10	1	14	2	—	4	51
6	2	—	5	—	8	—	—	6	38
3	—	—	11	—	2	—	—	7	28
1	—	—	8	—	1	—	—	2	20
—	1	—	2	1	—	—	—	—	8
2	—	—	9	1	6	—	—	—	23
3	1	—	7	—	2	1	—	1	18
27	13	—	38	4	21	—	1	21	165
18	24	2	68	3	6	6	—	11	157
—	—	—	14	—	—	1	—	—	26
4	2	—	10	1	6	—	—	—	38
2	2	—	9	—	6	—	—	—	29
—	—	—	7	3	3	—	—	1	23
—	—	—	25	—	1	—	—	2	59
1	3	1	23	—	9	1	—	4	65
—	1	—	4	1	2	—	—	1	15
—	2	—	6	2	1	—	—	1	17
114	101	10	599	34	165	41	2	77	1,526

Tab. 36. Arbetare, som äro medlemmar af
understödkassor.

A. Å olika arbetsorter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Arbetsort.	Ogifta, som tillhöra					Summa ogifta med- lemmar.	Giftna, enklingar och från- skilda, som tillhöra					Summa giftna el. f. d. giftna med- lemmar.
	1 kassa.	2 kassor.	3 kassor.	4 eller flera kassor.	ej upp- gifvet antal kassor.		1 kassa.	2 kassor.	3 kassor.	4 eller flera kassor.	ej upp- gifvet antal kassor.	
Stockholm	901	158	19	2	—	1,080	438	499	151	35	—	1,123
Eskilstuna	179	46	3	—	—	228	102	114	78	6	—	300
Motala	162	105	31	4	—	302	190	180	98	38	—	506
Jönköping	60	4	1	—	—	65	44	38	—	—	—	82
Husqvarna	265	118	14	—	—	397	176	381	36	—	—	593
Oskarshamn	21	4	—	—	—	25	53	63	8	4	—	128
Kristianstad	117	16	—	—	—	133	112	87	8	—	1	208
Malmö	307	26	1	—	2	336	313	227	25	1	7	573
Landskrona	84	21	—	1	3	109	57	105	15	—	1	178
Ystad	9	4	—	—	3	16	34	10	—	—	6	50
Lund	120	7	—	—	2	129	94	68	11	—	3	176
Helsingborg	22	2	—	—	2	26	45	27	6	—	5	83
Halmstad	37	5	—	—	1	43	37	29	1	1	—	68
Göteborg	528	20	1	—	—	549	501	281	54	53	12	901
Trollhättan	94	58	1	—	—	153	90	306	1	3	—	400
Skövde	32	—	—	—	—	32	59	24	7	1	—	91
Karlstad	—	92	12	2	—	106	6	70	81	6	—	163
Kristinehamn	47	33	12	2	—	94	14	37	38	5	—	94
Arboga	7	8	3	—	—	18	7	45	56	21	—	129
Köping	90	5	1	1	—	97	63	43	11	—	—	117
Gefle	108	17	2	—	—	127	80	73	8	2	—	163
Söderhamn	13	3	—	—	—	16	23	23	5	—	—	51
Hernösand	25	2	—	—	—	27	21	8	—	—	—	29
Summa	3,228	754	101	12	13	4,108	2,559	2,798	698	176	35	6,206

Tab. 36. (Forts.) Arbetare, som äro medlemmar af understöds-kassor.

B. Inom olika specialiteter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Specialiteter.	Ogifta, som tillhöra					Summa ogifta med- lemmar.	Gifta, enklingar och från- skilda, som tillhöra					Summa gifta el. f. d. gifta med- lemmar.
	1 kassa.	2 kas- sor.	3 kas- sor.	4 eller flera kas- sor.	ej upp- gifvet antal kassor.		1 kassa.	2 kas- sor.	3 kas- sor.	4 eller flera kas- sor.	ej upp- gifvet antal kassor.	
Förmän	7	2	1	—	—	10	63	91	26	18	2	200
Gjutare	232	61	9	5	2	309	193	287	89	21	2	592
Kärnmakare	168	24	1	—	—	193	16	22	7	—	—	45
Handtlangare (gjuteri-)	110	9	1	—	—	120	87	52	10	3	—	152
Öfriga gjuteriarbetare	38	11	1	—	—	50	73	69	26	4	—	172
Smeder	70	18	1	—	—	89	149	150	33	9	4	345
Handtlangare (smides-)	186	39	—	—	—	225	97	63	6	1	—	167
Båtplåtslagare	60	16	3	—	—	79	122	120	15	6	3	266
Pannplåtslagare	86	27	7	1	2	123	180	187	35	5	1	408
Tunnplåtslagare	7	3	1	—	—	11	5	22	10	2	1	40
Handtlangare (plåtsl.-)	439	56	8	—	—	503	219	129	24	5	2	379
Öfriga plåtslageriarb... ..	30	2	—	—	—	32	22	45	4	—	3	74
Kopparslagare	60	13	2	—	—	75	32	25	4	2	2	65
Maskinuppsättare	33	9	1	1	—	44	20	48	21	1	2	92
Filare	568	146	19	2	5	740	252	308	121	27	2	710
Rörläggare och rörarb.	8	2	—	—	—	10	16	12	—	—	—	28
Hopsättare	41	29	7	—	—	77	37	62	8	—	—	107
Svarfvare	343	90	15	2	1	451	126	188	53	8	4	379
Hyflare	42	20	2	1	—	65	33	64	19	4	—	120
Fräsare	48	17	3	—	—	68	17	36	11	2	—	66
Borrare	37	18	1	—	—	56	42	63	15	3	1	124
Smerglare och slipare	26	5	1	—	—	32	14	31	4	1	—	50
Handtlangare (maskin-)	88	25	5	—	—	118	48	31	12	2	—	93
Öfriga maskinarbetare	156	25	3	—	—	184	48	111	19	6	—	184
Metallarbetare	30	15	4	—	—	49	5	17	4	—	—	26
Modellsnickare	63	24	2	—	—	89	88	103	37	11	1	240
Finsnickare	28	7	1	—	—	36	46	49	21	3	—	119
Timmermän	32	4	—	—	—	36	136	95	20	9	1	261
Öfriga träarbetare	53	17	2	—	2	74	84	69	12	5	1	171
Måleriarbetare	23	5	—	—	—	28	31	37	7	2	1	78
Maskinister och eldare	18	2	—	—	—	20	37	35	8	3	1	84
Öfriga arbetare	98	13	—	—	1	112	221	117	17	13	1	369
Summa	3,228	754	101	12	13	4,108	2,559	2,738	698	176	35	6,206

Tab. 37. Arbetarnes lif- och brandförsäkring.

A. Vid skilda arbetsställen.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Arbetsställen.	Antal arbetare, som äro lifförsäkrade								Antal arbetare, som hafva sin lös-egendom brand-försäkrad.
	för ett belopp af				mot fast premie.	mot uttaxerad premie.	på ej angifna vilkor.	Summa.	
	mindre än 1,000 kronor.	1,000—2,000 kronor.	2,000 kronor och der öfver.	ej uppgifven storlek.					
Stockholm: Fabrik 1	3	13	26	12	13	38	3	54	202
» 2	—	2	8	—	2	8	—	10	148
» 3	—	—	6	—	1	5	—	6	37
» 4	1	—	10	15	3	22	1	26	84
» 5	6	11	15	—	8	13	11	32	150
» 6	—	—	8	3	3	8	—	11	50
» 7	—	1	2	5	2	5	1	8	9
Summa	10	27	75	35	32	99	16	147	680
Eskilstuna	2	26	46	16	37	52	1	90	203
Motala	—	7	16	14	14	23	—	37	375
Jönköping	—	12	6	—	14	4	—	18	71
Husqvarna	1	52	90	3	62	76	8	146	579
Oskarshamn	21	13	7	3	25	15	4	44	66
Kristianstad	2	6	11	—	5	12	2	19	131
Malmö	5	22	16	6	28	20	1	49	295
Landskrona: Fabrik 1	1	7	12	—	8	10	2	20	41
» 2	4	—	4	4	—	11	1	12	71
Ystad	1	6	6	1	7	6	1	14	23
Lund	2	4	7	—	12	—	1	13	101
Helsingborg	3	7	10	8	8	19	1	28	55
Halmstad	—	6	3	8	7	10	—	17	43
Göteborg: Fabrik 1	—	7	14	2	6	15	2	23	358
» 2	1	8	16	—	11	13	1	25	209
Trollhättan	1	14	123	5	13	129	1	143	252
Sköfde	—	1	2	—	1	2	—	3	53
Karlstad	2	1	25	6	5	29	—	34	94
Kristinehamn	1	11	2	3	11	6	—	17	61
Arboga	1	2	—	3	2	4	—	6	88
Köping	—	9	37	3	21	28	—	49	119
Gefle: Fabrik 1	2	9	12	8	7	24	—	31	46
» 2	1	12	13	11	22	15	—	37	51
Söderhamn	—	1	2	9	1	11	—	12	30
Hernösand	—	15	9	5	18	10	1	29	16
Hela antalet	61	285	564	158	377	643	43	1,063	4,111

Tab. 37. (Forts.) Arbetarnes lif- och brandförsäkring.

B. Inom olika specialiteter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Specialiteter.	Antal arbetare, som äro liförsäkrade								Antal arbetare, som hafva sin lös-egendom brand-försäkrad.
	för ett belopp af				mot fast premie.	mot uttaxerad premie.	på ej angifna vilkor.	Summa.	
	mindre än 1,000 kronor.	1,000—2,000 kronor.	2,000 kronor och der-öfver.	ej upp-gifven storlek.					
Förmän.....	—	22	37	5	42	19	3	64	177
Gjutare.....	7	45	58	83	49	144	—	193	370
Kärnmakare.....	1	1	2	3	—	4	3	7	18
Handtlangare (gjuteri-).....	—	4	3	1	3	5	—	8	72
Öfriga gjuteriarbetare.....	4	2	16	2	7	15	2	24	111
Smeder.....	2	19	36	4	22	36	3	61	208
Handtlangare (smides-).....	2	1	7	1	1	7	3	11	101
Båtplåtslagare.....	—	4	4	2	2	8	—	10	168
Pannplåtslagare.....	10	14	19	6	21	28	—	49	229
Tunnplåtslagare.....	—	1	9	1	1	10	—	11	27
Handtlangare (plåtsl.).....	4	9	12	—	8	15	2	25	210
Öfriga plåtslageriarbetare..	1	6	4	—	4	7	—	11	43
Kopparslagare.....	2	2	5	1	3	6	1	10	36
Maskinuppsättare.....	2	7	10	3	9	13	—	22	66
Filare.....	6	33	93	10	51	84	7	142	478
Rörläggare o. rörläggare.....	—	1	2	—	2	—	1	3	14
Hopsättare.....	—	10	16	1	11	16	—	27	116
Svarfware.....	5	28	50	8	40	49	2	91	288
Hyflare.....	—	6	21	2	6	22	1	29	75
Fräsare.....	—	6	10	—	8	7	1	16	53
Borrare.....	1	4	17	—	5	17	—	22	93
Smerglare och slipare.....	—	3	3	1	3	4	—	7	42
Handtlangare (maskin-).....	—	2	4	2	4	4	—	8	52
Öfriga maskinarbetare.....	3	12	27	5	12	28	7	47	154
Metallarbetare.....	—	—	7	—	2	4	1	7	18
Modellsnickare.....	1	15	26	3	20	22	3	45	181
Finsnickare.....	2	9	10	—	9	12	—	21	92
Timmermän.....	1	1	9	—	3	7	1	11	171
Öfriga träarbetare.....	2	8	11	2	11	12	—	23	98
Måleriarbetare.....	—	3	15	2	6	14	—	20	61
Maskinister och eldare.....	3	2	6	2	4	7	2	13	58
Öfriga arbetare.....	2	5	15	3	8	17	—	25	231
Summa	61	285	564	153	377	643	43	1,063	4,111

Tab. 38. Sjuk-, begravnings-

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Kas- sans num- mer.	Kassans namn. Sk. = sjukkassa; sbk. = sjuk- o. begravningskassa; bk. = begravningskassa.	Stif- telse- år.	Regi- stre- rings- år.	In- träde obliga- toriskt eller fri- villigt.	Inträdes- ålder,		Inträdes- avgift i kronor,	
					mini- mi- ålder.	maxi- mi- ålder.	mini- mum.	maxi- mum.
1.	J. & C. G. Bolinders mek. verkst. A.-B. arb:s sbk....	1870	1897	friv.	18	45	2'00	2'00
2.	J. & C. G. Bolinders mek. verkst. arb:s underst.-k. (sk.)	—	—	»	—	—	0'50	0'50
3.	Bergsunds verkstads arbetares sbk.	1860	—	oblig.	—	—	0'25	0'25
4.	Arb:s vid W. Lindbergs verkst. o. varfs A.-B. sbk.	1864	1898	friv.	18	40	2'25	2'25
5.	Ludvigsbergs verkstads A.-B. arbetares sbk.	1877	—	oblig.	—	50	2'00	2'00
6.	Nya A.-B. Atlas' arbetares sbk.....	1875	1895	»	—	50	1'25	1'75
7.	W. Wiklunds arbetares sjuk- och begravningsfond	1872	1893	»	—	50	1'50	1'50
8.	Mobergs bolags arbetares sbk. (Stockholm).....	1874	1892	»	18	50	2'25	2'25
9.	Munktells arbetares sbk. (Eskilstuna).....	1859	1898	»	16	45	2'00	6'00
10.	Munktells hundramannaförenings sbk. (d:o).....	1874	1898	friv.	16	45	1'00	7'00
11.	Fören. Nya sjukhj.-fonden vid Motala verkst. (sbk.)	1846	1897	»	—	45	1'45	4'45
12.	Sbk. vid Jönköpings mekaniska verkstad.....	1873	—	oblig.	—	55	—	—
13.	Husqvarna arbetares sbk.....	1870	1898	friv.	12	50	1'50	3'00
14.	Husqvarna första hundramannaförening (sbk.).....	1882	—	»	18	50	6'00	6'00
15.	» andra » »	1882	1898	»	18	50	4'00	4'00
16.	» tredje » »	1897	1898	»	18	50	4'00	4'00
17.	» fjärde » »	1897	[1900]	»	18	50	4'00	4'00
18.	Oskarshamns mekaniska verkstads arbetares sbk.	1871	1894	»	15	50	1'75	1'75
19.	Ljunggrens verkstads sbk. (Kristianstad).....	1863	1893	oblig.	—	—	1'00	3'00
20.	Arb:s vid Kockums mek. verkst. i Malmö sk. (sbk.)	1865	—	»	—	—	1'75	3'25
21.	Gjuteribolagets arbetares sbk. (Landskrona)	1865	1898	friv.	—	—	0'75	1'50
22.	Sbk. vid Carl Holmbergs mek. verkst. A.-B. i Lund	1881	—	oblig.	—	—	1'00	2'00
23.	Arbetarnes vid Helsingborgs mek. verkst. sbk.....	1874	—	friv.	18	45	2'00	2'00
24.	Arbetarnes vid Halmstads gjuteriaktiebolag sbk....	1877	—	oblig.	—	—	0'75	1'25
25.	Lindholmens verkstads arbetspersonals nya sbk....	1894	1896	»	—	55	0'75	1'50
26.	Olycksf.-försäkr.-fonden f. Lindh:s v. arb. o. förmän	1894	—	»	—	—	0'50	1'00
27.	Lindholmens arb:s hundramannaförening n:o 2 (sbk.)	1874	—	friv.	—	—	1'25	1'25
28.	Arb:s enskilda sk. vid Göteborgs mek. verkst.	1893	—	»	21	50	2'50	2'50
29.	Enskilda bk. vid Göteborgs mekaniska verkstad ...	1890	—	»	—	—	1'25	1'25
30.	Trollhätte mekaniska verkst. arbetspersonals sbk. .	1871	1898	oblig.	—	50	—	—
31.	Sköfde mekaniska verkstads arbetares sbk.	1871	1893	»	—	—	—	—
32.	Sbk. vid Karlstads mekaniska verkstad	1874	1893	»	—	—	1'25	1'25
33.	Arb:s vid d:o mek. verkst. filial i Kristinehamn bk.	1898	—	friv.	—	40	—	—
34.	Kristinehamns mek. verkst. arbetspersonals sbk....	1876	—	»	—	50	1'00	3'00
35.	Arbetarnes vid Arboga mek. verkst. sbk.....	1843	—	»	—	—	—	—
36.	Arbetarnes nya sk. vid Arboga verkstad.....	1892	—	»	18	55	—	—
37.	Arbetarnes vid Köpings mek. verkstads sbk.	1864	1896	»	—	—	1'00	1'00
38.	Gefle verkstäders sbk.....	1896	—	oblig.	18	45	1'50	1'50
39.	Söderhamns verkst.- o. varfs-aktieb. arbetares sbk.	1888	—	»	15	—	1'25	1'25
40.	Arbetarnes vid Hernösands verkst. och varf sbk....	1882	—	»	—	—	1'75	3'25

och andra understöds-kassor.

10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	1.
Ordinarie årsavgift i kronor,		Utdebite- ring per medlem vid dödsfall i kronor,		Kortaste med- lemstid, som be- rättigar till un- derstöd (vänte- tid), dagar.	Tid från sjuk- domens början, för hvil- ken sjuk- hjälp ej lemnas, dagar.	Minsta antal da- gar, för hvilka sjuk- hjälp lemnas.	Högsta antal understödsdagar			Kontant sjukhjälp för vecka, i kronor,		Begräf- ningshjälp, i kronor,		Kas- sans num- mer.
mini- mum.	maxi- mum.	mini- mum.	maxi- mum.				under samma sjukdom (i följd).		under ett år.	mini- mum.	maxi- mum.	mini- mum.	maxi- mum.	
							Hel sjuk- hjälp.	Deröf- ver half sjukh.						
12:00	12:00	—	—	30	—	7	—	—	70	8:00	8:00	100	100	1.
1:20	1:20	—	—	90	56	—	—	—	70	8:00	8:00	—	—	2.
4:80	9:00	0:25	0:25	—	—	7	se anm.	—	—	3:50	7:00	50	100	3.
12:00	12:00	—	—	60	—	7	63	—	—	10:00	10:00	100	100	4.
6:00	10:20	—	0:25	—	3	6	—	—	84	6:00	10:20	50	75	5.
6:00	9:00	se anm.	—	—	—	7	—	—	72	6:00	9:00	100	100	6.
12:00	12:00	—	—	30	—	7	—	—	70	9:00	9:00	75	75	7.
9:80	9:80	—	—	—	—	7	—	—	84	8:00	8:00	75	75	8.
9:00	9:00	—	—	—	—	7	182	obegr.	—	7:00	7:00	50	50	9.
—	—	—	—	—	—	7	182	—	—	7:00	7:00	50	50	10.
4:00	16:00	0:20	0:20	—	—	6	—	—	—	3:00	12:00	100	100	11.
se anm.	—	—	—	84	2	—	—	—	100	se anm.	—	se anm.	—	12.
»	—	—	—	—	4	—	—	—	120	»	—	25	50	13.
»	—	1:00	1:00	—	—	4	—	—	120	6:00	6:00	se anm.	—	14.
»	—	1:00	1:00	—	—	4	—	—	120	6:00	6:00	»	—	15.
»	—	1:00	1:00	—	—	4	—	—	120	6:00	6:00	»	—	16.
»	—	1:00	1:00	—	—	4	—	—	120	6:00	6:00	»	—	17.
6:00	6:00	0:50	0:50	90	—	4	—	—	100	6:00	6:00	60	60	18.
se anm.	—	0:25	0:50	—	—	4	182	—	—	se anm.	—	50	100	19.
6:00	12:00	0:12	0:25	—	—	3	182	183	—	3:00	6:00	50	150	20.
7:80	15:60	0:50	0:50	28	—	3	—	—	182	6:00	12:00	100	100	21.
7:80	15:60	—	0:75	28	—	3	84	—	—	3:00	6:00	50	100	22.
7:20	7:20	1:00	1:00	60	—	4	—	—	90	7:00	7:00	75	75	23.
3:00	6:00	—	—	30	—	4	—	—	84	3:50	7:00	15	30	24.
se anm.	—	—	—	—	—	4	—	—	120	5:25	10:50	25	50	25.
2:00	2:00	—	—	—	—	4	—	—	120	7:00	10:50	80	80	26.
se anm.	—	—	—	—	—	4	365	—	—	3:50	3:50	50	50	27.
6:00	6:00	—	—	—	—	4	—	—	90	7:00	7:00	—	—	28.
1:20	1:20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50	50	29.
3:00	6:00	—	—	—	3	—	182	183	—	3:00	6:00	20	40	30.
se anm.	—	—	—	90	—	3	182	—	—	se anm.	—	40	—	31.
»	—	—	—	14	—	3	112	—	—	»	—	30	30	32.
—	—	0:50	0:50	—	—	—	—	—	—	—	—	75	75	33.
se anm.	—	—	—	—	—	3	182	91-182	—	se anm.	—	se anm.	—	34.
3:00	3:00	—	—	—	—	3	—	—	—	5:25	5:25	25	25	35.
6:00	6:00	—	—	—	—	3	—	—	140	3:50	3:50	—	—	36.
6:00	6:00	—	—	—	—	3	—	—	180	7:00	7:00	75	75	37.
7:20	9:60	—	—	—	4	—	—	—	50	8:75	10:50	40	40	38.
9:00	9:00	—	0:50	—	—	3	—	—	91	10:00	10:00	—	75	39.
3:00	6:00	0:50	1:00	30	—	4	182	—	—	4:00	8:00	25	50	40.

Tab. 38. (Forts.) Sjuk-, begravnings-

1.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.
Kas- sans num- mer.	Inkomster under år 1898, i kronor.								
	Inträdes- afgifter.	Bidrag af delegare.	Bidrag af arbets- giffvare.	Bidrag af staten.	Böter o. d.	Influtna räntor.	Öfriga inkomster.	Brist.	Summa.
1.	66 25	3,547 35	—	348 00	61 00	68 61	—	—	4,091 21
2.	52 00	446 90	300 00	—	23 40	53 99	—	—	876 29
3.	987 50	6,007 74	1,700 00	—	322 40	—	—	73 58	9,091 22
4.	13 50	2,077 00	—	—	30 75	200 00	—	247 84	2,569 09
5.	464 00	3,405 95	196 20	—	—	933 29	7 75	—	5,007 19
6.	934 00	8,348 75	—	580 00	—	275 09	—	—	10,137 84
7.	522 00	5,192 00	507 37	410 00	121 35	60 00	—	—	6,812 72
8.	122 00	1,390 15	400 63	—	39 00	154 84	240 25	—	2,346 87
9.	597 95	4,269 05	—	396 00	24 90	176 39	—	—	5,464 29
10.	28 50	1,385 70	—	155 00	13 10	172 91	—	495 98	2,251 19
11.	63 00	8,386 90	—	563 50	9 00	208 89	365 25	—	9,596 54
12.	1,635 81	—	100 00	—	12 40	176 56	—	—	1,924 77
13.	541 50	4,509 50	70 00	—	—	800 65	340 00	—	6,261 65
14.	11 60	885 40	—	—	7 50	31 83	—	—	936 33
15.	—	594 00	—	—	—	12 92	—	—	606 32
16.	4 00	1,116 00	—	—	—	10 34	21 00	—	1,151 34
17.	2 00	646 70	—	—	—	9 38	—	—	658 08
18.	22 75	1,038 25	300 00	162 00	4 02	37 31	50 00	—	1,614 33
19.	541 50	5,275 20	—	—	—	608 79	370 50	—	6,795 99
20.	1,260 00	15,869 27	2,500 00	—	357 70	261 15	334 47	—	20,582 50
21.	49 25	1,770 70	150 00	190 50	—	56 44	—	577 25	2,794 14
22.	292 00	5,413 20	100 00	—	—	211 48	—	—	6,016 68
23.	6 00	417 00	—	—	—	32 77	—	—	455 77
24.	122 50	532 50	—	—	—	57 66	65 00	152 34	980 00
25.	216 00	5,836 51	2,000 00	538 50	—	321 34	—	—	8,912 35
26.	107 25	1,365 75	2,600 00	—	—	3 65	—	23 31	4,090 96
27.	—	225 00	—	—	—	—	—	—	225 00
28.	5 00	224 00	—	—	1 60	5 97	—	8 40	244 97
29.	—	—	—	—	—	—	148 95	—	148 95
30.	—	4,239 11	—	—	—	60 34	—	123 35	4,422 80
31.	—	675 47	150 00	172 00	—	174 93	35 00	—	1,207 40
32.	136 75	2,174 17	—	295 00	1 10	219 97	852 00	—	3,678 99
33.	112 00	104 00	—	—	—	0 42	—	—	216 42
34.	70 00	2,371 83	1,166 00	—	—	538 81	—	—	4,146 64
35.	—	431 00	1,664 80	—	—	425 64	—	—	2,521 44
36.	—	490 00	—	—	—	2 44	0 60	—	493 04
37.	49 00	1,294 00	273 00	243 00	—	72 00	—	72 05	2,008 05
38.	118 50	970 20	—	—	—	50 00	—	—	1,138 70
39.	6 00	957 00	100 00	—	—	29 00	12 26	—	1,104 26
40.	72 75	386 75	—	—	2 86	42 88	—	—	505 24
S:a	9,232 86	104,270 00	14,278 00	4,053 50	1,082 08	6,558 98	2,843 03	1,774 10	144,041 66

och andra understöds-kassor.

33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.	41.	42.	1.
Utgifter under år 1898, i kronor.										Kas- sans num- mer.
Kontant sjukhjälp.	Begräf- nings- hjälp.	Läkare- arfvoden.	För medika- menter.	För vård å lasa- rett o. d.	Förvalt- nings- kost- nader.	Ut- betalda räntor.	Öfriga utgifter.	Behäll- ning.	Summa.	
2,216 ⁰⁰	782 ⁴⁵	—	—	—	146 ⁷¹	—	—	946 ⁰⁵	4,001 ²¹	1.
568 ⁶⁰	—	—	—	—	75 ⁰⁶	—	—	232 ⁶³	876 ²⁹	2.
7,484 ²⁵	900 ⁰⁰	—	—	—	207 ⁰⁰	3 ⁹⁷	496 ⁰⁰	—	9,091 ²²	3.
1,672 ⁰⁰	700 ⁰⁰	—	—	—	157 ⁰⁹	—	40 ⁰⁰	—	2,569 ⁰⁹	4.
3,270 ⁴⁰	150 ⁰⁰	—	—	—	95 ⁶⁵	—	—	1,491 ¹⁴	5,007 ¹⁹	5.
7,383 ⁰⁰	1,000 ⁰⁰	—	—	—	325 ⁷⁰	—	—	1,429 ¹⁴	10,137 ⁸⁴	6.
4,707 ⁰⁰	450 ⁰⁰	—	—	—	361 ⁰⁰	—	198 ⁷⁵	1,095 ⁹⁷	6,812 ⁷²	7.
1,766 ⁹⁰	75 ⁰⁰	150 ⁰⁰	250 ⁶³	—	98 ⁰⁰	—	6 ³⁴	—	2,346 ⁸⁷	8.
3,683 ⁰⁰	320 ⁰⁰	—	—	—	80 ⁰⁰	—	137 ⁹⁰	1,243 ³⁹	5,464 ²⁹	9.
2,026 ⁰⁰	100 ⁰⁰	—	—	—	125 ¹⁹	—	—	—	2,251 ¹⁹	10.
5,755 ⁷⁵	1,100 ⁰⁰	—	—	—	353 ⁰⁷	—	267 ⁸⁵	2,119 ⁸⁷	9,596 ⁵⁴	11.
647 ²³	30 ⁰⁰	—	—	—	—	—	—	1,247 ⁵⁴	1,924 ⁷⁷	12.
4,934 ⁰⁰	100 ⁰⁰	—	—	—	40 ⁰⁰	18 ⁰⁶	50 ¹⁴	1,119 ⁴⁵	6,261 ⁶⁵	13.
673 ⁰⁰	93 ⁰⁰	—	—	—	30 ⁰⁰	—	12 ⁸⁵	127 ⁴⁸	936 ³³	14.
553 ⁰⁰	—	—	—	—	20 ⁰⁰	—	6 ⁵⁰	26 ⁸²	606 ³²	15.
1,058 ⁰⁰	—	—	—	—	29 ⁵⁰	—	—	63 ⁸⁴	1,151 ³⁴	16.
486 ⁰⁰	—	—	—	—	30 ⁰⁰	—	45 ⁶⁰	96 ⁴⁸	658 ⁰⁸	17.
830 ⁰⁰	200 ⁰⁰	—	173 ⁴⁸	30 ²⁵	34 ⁶²	—	14 ⁸⁰	331 ¹⁸	1,614 ²³	18.
3,112 ⁵⁴	300 ⁰⁰	407 ⁰⁰	784 ³⁴	131 ⁹⁰	110 ⁰⁰	—	23 ⁶⁰	1,926 ⁶¹	6,795 ⁹⁹	19.
7,590 ²⁵	375 ⁰⁰	2,147 ⁵⁰	6,517 ⁶⁸	423 ⁵⁰	170 ⁰⁰	—	296 ⁵⁸	3,062 ⁰⁸	20,582 ⁵⁹	20.
2,246 ⁰⁰	200 ⁰⁰	200 ⁰⁰	—	—	85 ⁰⁰	56 ⁴⁴	6 ⁷⁰	—	2,794 ¹⁴	21.
2,955 ⁰⁰	500 ⁰⁰	600 ⁰⁰	1,747 ⁰²	—	3 ²⁵	—	—	211 ⁴¹	6,016 ⁶⁸	22.
293 ⁰⁰	—	—	—	—	10 ⁰⁰	—	152 ⁷⁷	—	455 ⁷⁷	23.
930 ⁰⁰	—	—	—	—	—	—	—	—	930 ⁰⁰	24.
5,703 ⁷⁵	350 ⁰⁰	—	—	—	202 ⁹¹	—	61 ⁵⁰	2,594 ¹⁹	8,912 ³⁵	25.
4,051 ⁰⁰	—	—	—	—	48 ²¹	—	0 ⁷⁵	—	4,099 ⁹⁶	26.
—	100 ⁰⁰	—	—	—	10 ⁰⁰	—	0 ⁵⁰	114 ⁵⁰	225 ⁰⁰	27.
87 ⁰⁰	—	—	—	—	12 ⁰⁰	5 ⁹⁷	140 ⁰⁰	—	244 ⁹⁷	28.
—	100 ⁰⁰	—	—	—	—	—	—	48 ⁹⁵	148 ⁹⁵	29.
3,742 ⁵⁰	560 ⁰⁰	—	—	—	120 ³⁰	—	—	—	4,422 ⁸⁰	30.
882 ¹⁵	105 ⁰⁰	—	—	—	—	—	—	220 ²⁵	1,207 ⁴⁰	31.
2,095 ²⁷	240 ⁰⁰	164 ⁷⁵	500 ¹⁶	—	10 ⁴⁰	—	302 ²⁵	366 ¹⁶	3,678 ⁹⁹	32.
—	75 ⁰⁰	—	—	—	11 ⁷⁵	—	—	129 ⁶⁷	216 ⁴²	33.
2,057 ³⁰	79 ⁷⁵	—	923 ⁶¹	156 ¹⁰	—	—	8 ⁰⁰	921 ⁸⁸	4,146 ⁶⁴	34.
918 ⁵⁵	121 ⁰⁰	600 ⁰⁰	881 ⁸⁹	—	—	—	—	—	2,521 ⁴⁴	35.
198 ⁰⁰	—	—	—	—	2 ⁴⁴	—	—	292 ⁶⁰	493 ⁰⁴	36.
1,841 ⁰⁰	150 ⁰⁰	—	—	—	12 ⁰⁵	—	—	—	2,003 ⁰⁵	37.
902 ⁷⁵	60 ⁰⁰	—	—	—	—	—	88 ⁵⁰	87 ⁴⁵	1,138 ⁷⁰	38.
951 ⁸⁷	50 ⁰⁰	—	—	—	20 ⁰⁰	—	0 ⁵⁰	81 ⁸⁹	1,104 ²⁶	39.
402 ⁷⁵	—	—	—	—	34 ⁰⁰	—	30 ⁵⁰	37 ⁹⁹	505 ²⁴	40.
90,674 ⁸¹	9,366 ²⁰	4,269 ²⁵	11,778 ⁸¹	741 ⁷⁵	3,070 ⁰⁰	84 ⁴⁴	2,388 ⁸⁸	21,666 ⁶¹	144,041 ⁶⁵	

Tab. 38. (Forts.) Sjuk-, begrafnings-

1.	43.	44.	45.	46.	47.	48.	49.	50.
Kassans num-mer.	Tillgångar vid 1898 Års slut, i kronor.						Skulder vid 1898 års slut, i kronor.	Behållning vid 1898 års slut, i kronor.
	Kontant i kassan.	Innestående i banker.	Fordringar enligt revers.	Utestående afgifter af delegare.	Öfriga tillgångar.	Summa.		
1.	129 55	2,799 00	—	—	—	2,928 55	—	2,928 55
2.	88 93	1,315 92	—	—	—	1,404 85	—	1,404 85
3.	—	663 73	—	—	—	663 73	—	663 73
4.	242 04	706 04	4,000 00	21 00	—	4,969 08	—	4,969 08
5.	1,296 65	7,304 88	3,400 00	—	8,000 00	20,001 53	—	20,001 53
6.	204 50	8,463 83	—	—	—	8,668 33	—	8,668 33
7.	586 19	5,544 88	1,000 00	—	170 00	7,301 07	—	7,301 07
8.	138 78	4,543 38	—	—	—	4,682 16	—	4,682 16
9.	398 84	5,701 69	—	—	—	6,100 53	—	6,100 53
10.	29 48	4,672 91	—	—	—	4,702 39	—	4,702 39
11.	98 19	7,900 00	—	336 80	—	8,334 99	—	8,334 99
12.	—	4,778 78	—	—	—	4,778 78	—	4,778 78
13.	125 57	5,100 00	—	—	20,000 00	25,225 57	—	25,225 57
14.	95 65	322 95	—	—	—	418 60	—	418 60
15.	72 87	518 32	—	—	—	591 19	—	591 19
16.	319 19	100 00	—	—	—	419 19	—	419 19
17.	96 48	327 09	—	—	—	423 57	—	423 57
18.	156 96	1,102 60	—	—	—	1,259 56	—	1,259 56
19.	265 04	3,098 14	—	—	9,764 30	13,127 48	—	13,127 48
20.	977 65	10,409 02	1,000 00	—	150 61	12,537 28	—	12,537 28
21.	38 11	756 44	—	—	—	794 55	—	794 55
22.	73 91	5,200 00	—	—	—	5,273 91	—	5,273 91
23.	—	1,116 70	—	—	—	1,116 70	—	1,116 70
24.	—	1,161 32	—	—	—	1,161 32	—	1,161 32
25.	593 62	9,058 97	—	—	—	9,652 59	—	9,652 59
26.	11 98	14 13	—	—	—	26 11	270 00	— 243 89
27.	114 00	121 00	—	—	—	235 00	—	235 00
28.	54 92	78 23	—	—	—	133 15	—	133 15
29.	778 97	—	—	—	—	778 97	—	778 97
30.	95 07	1,598 17	—	—	—	1,693 24	200 00	1,493 24
31.	—	4,013 10	—	—	—	4,013 10	—	4,013 10
32.	86 56	—	5,275 58	—	—	5,362 14	—	5,362 14
33.	—	129 67	—	—	—	129 67	—	129 67
34.	36 49	2,514 09	9,313 75	—	—	11,864 33	—	11,864 33
35.	—	—	—	—	7,093 93	7,093 93	—	7,093 93
36.	—	—	—	—	—	—	—	—
37.	—	2,072 00	—	—	—	2,072 00	—	2,072 00
38.	12 35	657 39	—	—	1,000 00	1,669 74	—	1,669 74
39.	47 11	748 92	—	—	—	796 03	47 11	748 92
40.	6 61	1,101 23	—	—	—	1,107 84	—	1,107 84
S:a	7,272 26	105,714 52	23,989 23	357 80	46,178 84	188,512 76	517 11	182,995 64

och andra understödskassor.

51.	52.	53.	54.	55.	56.	57.	58.	59.	60.	61.	62.	63.	1.
Antal manliga medlemmar vid ingången af år:						Antal sjuk- doms- fall år 1898.	Antal sjuk- dag- ar 1898.	Antal dödsfall år:					Kas- sans num- mer.
1894.	1895.	1896.	1897.	1898.	1899.	1898.	1898.	1894.	1895.	1896.	1897.	1898.	
261	284	295	325	325	315	89	1,648	—	2	4	9	7	1.
179	240	342	316	368	410	8	336	—	—	—	—	—	2.
654	436	596	634	646	663	339	8,448	6	8	8	13	7	3.
277	254	201	185	182	170	43	1,369	6	5	4	4	7	4.
262	254	262	307	326	381	154	2,642	1	2	3	3	2	5.
—	660	695	760	882	825	319	4,993	—	—	—	—	—	6.
380	384	382	450	500	564	175	3,679	3	12	5	5	6	7.
113	112	137	133	141	153	54	1,180	—	1	—	—	1	8.
259	289	321	392	415	512	148	4,021	2	3	8	1	6	9.
100	100	100	105	109	115	42	1,989	1	3	2	—	2	10.
—	—	—	665	760	765	252	5,095	13	10	4	8	11	11.
79	97	92	102	125	161	47	589	—	1	1	—	1	12.
612	646	665	753	904	1,065	183	5,134	5	11	4	5	6	13.
87	90	97	100	98	100	27	822	—	2	—	2	1	14.
68	77	93	107	107	107	28	537	—	—	—	1	—	15.
—	—	—	—	100	100	36	1,058	—	—	—	—	—	16.
—	—	—	—	100	100	—	—	—	—	—	—	—	17.
89	99	105	108	134	143	51	830	—	—	2	1	2	18.
227	306	341	356	375	412	208	2,886	—	—	—	—	—	19.
—	—	—	—	775	939	399	8,740	—	—	—	—	14	20.
—	—	—	—	130	126	114	1,211	—	—	—	—	1	21.
—	—	—	275	290	326	—	—	—	—	—	—	—	22.
76	69	59	60	57	55	14	293	—	2	—	—	1	23.
64	97	89	107	132	141	67	930	1	1	—	—	1	24.
—	—	447	577	672	699	269	3,895	—	1	6	3	4	25.
—	359	470	634	745	806	64	1,586	—	—	1	—	—	26.
57	62	64	69	75	75	—	—	—	1	2	—	—	27.
55	44	43	40	35	36	—	—	—	—	—	—	—	28.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29.
633	625	580	530	510	555	110	3,338	9	6	9	8	13	30.
112	112	113	123	125	129	—	785	1	1	2	2	2	31.
215	224	219	245	264	281	118	1,357	—	3	1	1	3	32.
—	—	—	—	—	215	—	—	—	—	—	—	—	33.
119	134	137	153	183	182	65	946	—	—	—	—	1	34.
103	106	111	119	139	140	75	1,218	1	1	4	1	2	35.
44	49	51	59	79	79	30	396	1	—	2	1	2	36.
162	161	169	194	207	234	118	1,837	—	—	4	2	2	37.
—	—	—	99	112	112	—	—	—	—	—	—	—	38.
59	70	71	71	64	52	34	769	—	—	2	1	1	39.
49	41	50	62	62	69	19	282	—	—	—	—	—	40.
(5,395)	(6,481)	(7,397)	(9,294)	(11,253)	(12,312)	3,699	74,839	(50)	(76)	(78)	(71)	(106)	

Anmärkningar till tab. 38 (Sjuk-, begravnings- och andra understödskassor).

- N:r 2. Kassan utbetalar äfven extra understöd, som ingå i kol. 33.
- N:r 3. Sjukhjelp utgår första året för 70 dagar, andra t. o. m. femte året för 105 dagar, derefter för 182 dagar. Kol. 40: Återbetalda inträdesavgifter.
- N:r 5. Kol. 47: Obligationer.
- N:r 6. Afgifterna i kol. 12 uttaxeras i mån af behof.
- N:r 9. Medlem, som åtnjutit half sjukhjelp (kol. 18), får ej ånyo full sjukhjelp, förrän tre månader förflutit efter tillfrisknandet. Arbetare, som från kassan får endast half sjukhjelp, erhåller af verkstaden den andra hälften.
- N:r 10. Se n:r 9. Alla afgifter utom inträdesavgiften uttaxeras i mån af behof.
- N:r 11. Sjukhjelp utbetalas för inalles högst 500 dagar.
- N:r 12. Afgifterna utgå med en timmes aflöning i veckan; sjukhjelp efter 36 timmars aflöning för vecka och begravningshjelp med fyra fulla veckoaflöningar. Kol. 19: Dessutom är fastställt, att sjukhjelp utgår för högst 200 sjukdagar under första femårsperioden och för högst 100 dagar under hvar och en af de följande femårsperioderna.
- N:r 13. Årsavgift och sjukhjelp bestämmas särskildt för hvarje år. Kol. 47: Obligationer.
- N:r 14. Uti inträdesavgiften är inräknad 5 kr. »säkerhetsavgift», som i allmänhet återfås vid utträde ur kassan. För hvarje sjukdomsfall uttaxeras inalles 1 kr. per dag. Begravningshjelp utgår med det belopp, som influtit vid uttaxeringen enligt kol. 12.
- N:r 15—17. Se n:r 14. »Säkerhetsavgiften» utgör 3 kr.
- N:r 19. Årsavgiften utgår med 2 % af aflöningen, sjukhjelp med 50 %, allt efter 11 timmars daglig arbetstid. Kol. 47: Obligationer och aktier.
- N:r 20. Kol. 47: Värde af exemplar af kassans reglemente.
- N:r 25. Uttaxering eger rum efter behof och utgör högst 18 kr. per år.
- N:r 26. Uppgifterna i kol. 16—21 afse »öfvergående skada», (se vidare texten). Beloppet i kol. 50 angiver *brist* i kassan.
- N:r 27. Sjukhjelp uttaxeras för hvarje sjukdomsfall och utbetalas för högst 365 dagar inalles.
- N:r 28. Kol. 40 upptager utdeladt årsöfverskott.
- N:r 29. Specifikation af kassans inkomster har ej kunnat erhållas, hvadan i kol. 30 upptagits samtliga inkomster.
- N:r 31. Årsavgift utgår med 1 % af aflöningen, sjukhjelp med 50 %.
- N:r 32. Årsavgift utgår med 2 % af aflöningen, sjukhjelp med 50 %. Beloppet i kol. 30 utgör skadeersättning från olycksfallsförsäkringsbolag. Af kassan utbetalda premier till detta bolag (300 kr.) ingå i kol. 40.
- N:r 33. Kol. 56 upptager både manliga och qvinliga medlemmar (äfven hustrur till arbetare kunna vara medlemmar i kassan).
- N:r 34. Årsavgift utgår med 2 % af aflöningen, sjukhjelp med 50 %, begravningshjelp med 275 timmars aflöning. Kol. 26 upptager olycksfallsersättning från arbetsgifvaren.
- N:r 35. Kol. 47 upptager medel innestående hos arbetsgifvaren.
- N:r 38. Kol. 40 upptager återbetalda inträdesavgifter, kol. 47 grundfond.

**Tab. 39. Dödsfall bland mekaniska verkstads-
arbetare åren 1894—1898.**

(Enligt uppgifter från 23 sjuk- och begravningskassor¹⁾).

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
Dödsorsak.	Antal afidne arbetare, tillhörande olika													
	åldersklasser.								civilstånd.					
	Un- der 20 år.	20—30 år.	30—40 år.	40—50 år.	50—60 år.	60—70 år.	Öf- ver 70 år.	Ej uppg. ålder.	Sum- ma.	Ogifta.	Gifta.	Enkl. o. fränsk.	Ej uppgif- vet.	Sum- ma.
Influensa.....	—	1	—	—	2	1	—	—	4	—	3	1	—	4
Annan akut infektions- sjukdom.....	—	—	3	2	1	—	2	—	8	—	7	—	1	8
Tuberkelsjukdom														
a) lungrot.....	7	19	17	17	8	7	11	27	113	24	53	8	28	113
b) tuberkulos i annat organ.....	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	1
Kronisk alkoholism.....	—	—	1	1	—	—	—	—	2	—	2	—	—	2
Sinnessjukdom.....	—	—	—	2	—	—	—	—	2	—	2	—	—	2
Sjukdom i nervsystemet...	1	—	2	2	3	4	2	—	14	2	9	1	2	14
Sjukdom i cirkulations- organen.....	—	—	1	1	3	2	4	7	18	—	7	4	7	18
Lung- eller lungsäcksin- flammation.....	2	6	6	6	7	10	3	3	43	10	20	6	7	43
Annan sjukdom i lungorna	—	—	—	—	—	2	1	—	3	—	3	—	—	3
Inflammation i magen eller tarmarne.....	1	—	2	1	—	2	—	2	8	2	3	1	2	8
Annan eller ej specificerad sjukdom i matsmält- ningsorganen.....	1	2	—	1	3	3	3	—	13	2	9	1	1	13
Sjukdom i urin- eller köns- organen.....	2	1	1	3	3	4	4	1	19	1	10	4	4	19
Sjukdom i rörelseorganen eller bensystemet.....	—	—	1	—	—	1	—	—	2	—	2	—	—	2
Kräfta.....	1	—	—	5	3	4	1	7	21	1	10	2	8	21
Ålderdomsaftyning.....	—	—	—	—	—	3	5	6	14	—	6	3	5	14
Yttre skada.....	—	4	4	4	3	1	—	6	22	4	7	1	10	22
Sjelfmord.....	—	1	1	3	—	2	—	1	8	1	2	2	3	8
Mord.....	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	1
Ej uppgifven dödsorsak...	2	2	3	1	6	12	1	13	40	4	17	2	17	40
<i>Summa</i>	17	37	42	49	42	58	37	74	356	51	173	36	96	356

¹⁾ För en af dessa kassor afse uppgifterna endast år 1898.

Tab. 40. Sjukdomsfall bland meka-
(Enligt uppgifter

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Sjukdomsgrupper.	Sjukdomsfall											
	ålders-											
	Under 20 år.		20—30 år.		30—40 år.		40—50 år.		50—60 år.		60—70 år.	
	Antal		Antal		Antal		Antal		Antal		Antal	
	domsfall.	sjuk- dagar.	domsfall.	sjuk- dagar.	domsfall.	sjuk- dagar.	domsfall.	sjuk- dagar.	domsfall.	sjuk- dagar.	domsfall.	sjuk- dagar.
Influensa	17	209	33	304	24	254	33	380	21	312	10	155
Andra akuta infektionssjukdomar ..	13	156	30	548	15	312	15	227	19	304	3	171
Tuberkelsjukdom												
a) lungsot	2	84	8	378	9	335	7	428	2	89	4	145
b) tuberkulos i andra organ ..	—	—	1	19	—	—	—	—	—	—	—	—
Andra kroniska infektionssjukdomar	—	—	1	42	—	—	—	—	—	—	—	—
Konstitutionella sjukdomar	1	13	2	31	2	93	2	109	3	65	2	37
Sinnessjukdomar	1	219	—	—	6	343	2	233	—	—	—	—
Nervsystemets sjukdomar	2	122	7	95	8	157	23	581	9	286	4	72
Sinnesorganens sjukdomar	5	143	15	131	12	244	8	146	4	82	7	113
Cirkulationsorganens sjukdomar	2	77	9	390	10	237	3	52	9	346	4	76
Luftvägarnes sjukdomar	14	161	31	239	24	322	24	310	13	380	4	180
Lung- och lungsäcksinflammation ..	2	51	9	196	13	311	24	627	15	411	11	216
Andra eller ej specificerade sjuk- domar i lungorna	28	339	56	590	66	783	52	700	48	832	21	477
Inflammation i magen och tarmarne	7	61	7	156	5	58	5	163	4	30	2	82
Andra eller ej specificerade sjuk- domar i matsmältningsorganen	13	133	33	451	38	624	42	796	49	1,063	31	721
Urin- och könsorganens sjukdomar	8	440	6	114	3	81	7	221	6	154	5	153
Reumatism	11	162	52	858	63	1,117	81	1,205	34	617	34	1,082
Andra sjukdomar i rörelseorganen och bensystemet	11	177	14	235	17	267	12	250	18	372	15	327
Hud- och bindväfssjukdomar	21	198	25	353	18	174	9	93	8	105	1	20
Svulster (kräfta m. m.)	2	21	1	11	2	22	2	201	1	365	—	—
Yttre skada	124	1,922	226	3,575	166	2,758	136	2,490	86	1,722	29	429
Andra eller ej uppgifna sjukdomar	15	204	33	348	21	273	22	375	6	227	9	444
Summa	299	4,892	599	9,064	522	8,765	509	9,587	355	7,762	196	4,900

niska verkstadsarbetare år 1898.

från 25 sjukkassor.)

14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	
bland arbetare, tillhörande olika																
klasser.						civilstånd.										
Öfver 70 år.		Ej uppg. ålder.		Hela antalet		Ogifta.		Gifta.		Enkl. o. fransk.		Ej upp- gifvet.		Hela antalet		
Antal		Antal				Antal		Antal		Antal		Antal				
domsfall.	sjuk- dag.	domsfall.	sjuk- dag.	domsfall.	sjuk- dag.	domsfall.	sjuk- dag.	domsfall.	sjuk- dag.	domsfall.	sjuk- dag.	domsfall.	sjuk- dag.	domsfall.	sjuk- dag.	
—	2	31	70	1,592	210	3,237	32	358	86	1,031	2	53	90	1,795	210	3,237
—	4	135	30	358	129	2,211	32	570	45	902	3	104	49	635	129	2,211
—	—	—	4	147	36	1,606	8	346	17	794	2	110	9	356	36	1,606
—	—	—	—	—	1	19	1	19	—	—	—	—	—	—	1	19
—	—	—	1	13	2	55	1	42	—	—	—	—	1	13	2	55
—	1	11	1	55	14	414	3	76	10	283	—	—	1	55	14	414
—	—	—	1	10	10	805	1	219	7	504	—	—	2	82	10	805
—	2	99	8	453	63	1,865	9	270	37	827	4	136	13	632	63	1,865
—	1	219	6	96	58	1,174	20	358	23	303	3	262	12	251	58	1,174
—	3	71	1	45	41	1,294	6	231	15	342	3	71	17	650	41	1,294
—	2	20	13	238	125	1,850	43	506	55	991	1	17	26	336	125	1,850
—	—	—	7	143	81	1,955	11	194	51	1,227	3	101	16	433	81	1,955
—	15	605	41	1,681	327	6,007	76	1,022	154	2,241	12	540	85	2,204	327	6,007
—	1	5	5	136	36	691	9	143	21	405	—	—	6	143	36	691
—	10	244	35	672	251	4,704	40	590	121	2,555	13	279	77	1,280	251	4,704
—	1	18	7	104	43	1,285	11	493	15	365	3	28	14	399	43	1,285
—	8	442	41	1,071	324	6,554	50	936	184	3,568	9	242	81	1,808	324	6,554
—	—	—	8	100	95	1,728	19	394	54	987	4	73	18	274	95	1,728
—	—	—	17	247	99	1,190	34	403	26	258	1	15	38	514	99	1,190
—	1	109	1	15	10	744	5	67	5	677	—	—	—	—	10	744
—	7	112	208	4,190	982	17,198	235	4,192	327	5,846	16	216	404	6,944	982	17,198
—	2	384	8	208	116	2,463	42	547	66	1,415	3	340	5	161	116	2,463
60	2,505	513	11,574	3,053	59,049	688	11,976	1,319	25,521	82	2,587	964	18,965	3,053	59,049	

Tab. 41. Arbetare, som lida af

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
Sjukdomar eller lyten.	Y r k e s - o c h														
	Gjuteriarbetare.					Smidesarbetare.					Plåtslageri- arbetare (inkl. koppar- slagare).				
	12-30 år.	30-40 år.	40-50 år.	Öfver 50 år.	Summa.	12-30 år.	30-40 år.	40-50 år.	Öfver 50 år.	Summa.	12-30 år.	30-40 år.	40-50 år.	Öfver 50 år.	Summa.
a) <i>Kroniska sjukdomar:</i>															
Tuberkelsjukdomar:															
a) lungsot	—	—	—	1	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—
b) tuberkulos i andra organ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Andra kroniska infektionssjukd.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sinnessjukdomar	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2	—	—	—	—	—
Nervsystemets sjukdomar	—	2	1	2	5	1	—	1	1	3	1	—	4	4	9
Sinnesorganens sjukdomar	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Cirkulationsorganens sjukdomar	9	—	—	—	9	4	—	1	—	5	5	2	1	1	9
Luftvägarnes sjukdomar	4	1	1	4	10	—	1	1	1	3	—	1	4	1	6
Lungsjukdomar	6	3	4	6	19	7	—	2	4	13	4	4	9	9	26
Mag- och tarmkatarr	2	5	7	6	20	1	3	6	5	15	2	8	1	9	20
Bräck	6	9	3	9	27	2	5	1	9	17	9	8	11	22	50
Andra sjukd. i matsmältningsorg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Urin- och könsorganens sjukd...	1	1	1	2	5	—	—	—	—	—	—	4	2	2	8
Reumatism	1	14	11	14	40	1	3	4	5	13	1	8	9	18	36
Andra sjukdomar i bensystemet och rörelseorganen	2	—	1	—	3	1	—	—	1	2	3	3	—	2	8
Svulster (kräfta m. m.)	—	2	—	—	2	—	—	1	—	1	—	—	1	1	2
Summa	31	37	29	45	142	18	13	18	26	75	25	38	44	69	176
b) <i>Lyten i öga</i>	5	5	—	7	17	5	3	5	5	18	17	18	20	26	81
» öra	6	1	3	9	19	4	2	2	4	12	15	10	19	33	77
» arm	2	—	—	—	2	—	—	—	2	2	1	—	1	1	3
» hand	11	4	4	3	22	5	2	6	1	14	8	8	12	13	41
» ben	2	1	2	3	8	3	—	1	1	5	4	4	—	3	11
» fot	9	1	2	2	14	5	3	2	2	12	11	5	3	2	21
» annan kroppsdel	1	—	—	1	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Summa	36	12	11	25	84	22	10	16	15	63	57	45	55	78	235
Summa summarien	67	49	40	70	226	40	23	34	41	138	82	83	99	147	411

kronisk sjukdom eller lyte.

17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.
å l d e r s g r u p p e r.																			
Maskinverkstads- arbetare.					Snickeriarbetare.					Andra arbetare. (Förmän, måleriarbetare, maskinister, öfriga arbetare.)					Hela antalet arbetare, som uppgifvit sig lida af kronisk sjukdom eller lyte.				
12-30 år.	30-40 år.	40-50 år.	Öfver 50 år.	Summa.	12-30 år.	30-40 år.	40-50 år.	Öfver 50 år.	Summa.	12-30 år.	30-40 år.	40-50 år.	Öfver 50 år.	Summa.	12-30 år.	30-40 år.	40-50 år.	Öfver 50 år.	Summa.
4	1	—	1	6	—	—	—	—	—	1	1	—	1	3	6	2	—	3	11
—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	1	—	—	1
2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	2	1	2	—	5
—	4	1	3	8	—	—	2	3	5	1	2	2	1	6	3	8	11	14	36
2	—	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	2	—	3	1	6
21	5	1	5	32	3	—	2	3	8	1	2	—	2	5	43	9	5	11	68
2	6	4	9	21	—	—	3	4	7	—	2	1	3	6	6	11	14	22	53
17	11	12	12	52	—	3	5	9	17	2	2	3	6	13	36	23	35	46	140
7	7	9	18	41	3	5	4	9	21	1	5	5	7	18	16	33	32	54	135
23	12	24	32	91	2	1	2	24	29	3	4	8	17	32	45	39	49	113	246
—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
8	3	1	8	20	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	9	8	4	13	34
12	6	32	40	90	1	3	5	21	30	1	2	6	14	23	17	36	67	112	232
6	4	1	1	12	1	1	—	1	3	—	—	—	2	2	13	8	2	7	30
—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	2	3	2	7
104	59	86	130	379	10	13	23	77	123	10	21	28	53	112	196	181	228	400	1,007
44	15	15	18	92	3	3	6	4	16	6	3	3	2	14	80	47	49	62	238
16	8	7	14	45	2	1	3	11	17	2	—	3	11	16	45	22	37	82	186
2	5	—	—	7	1	1	—	—	2	1	—	1	1	3	7	6	2	4	19
31	16	11	20	78	2	3	6	22	33	1	3	8	12	24	58	36	47	71	212
10	9	2	11	32	—	1	—	5	6	—	1	1	3	5	19	16	6	26	67
17	5	3	4	29	—	4	3	1	8	3	—	2	2	7	45	18	15	13	91
1	2	1	—	4	—	—	1	—	1	1	—	—	—	1	4	2	2	1	9
121	60	39	67	287	8	13	19	43	83	14	7	18	31	70	258	147	158	259	822
225	119	125	197	666	18	26	42	120	206	24	28	46	84	182	456	328	386	659	1,829

Bihang I. Löne- och arbetsförhållanden under tjugufemårsperioden 1874—1898.

N:o 1.

Stockholm: Fabrik 2.

Å r.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
	Hela antalet arbeta- rare.	Till arbetarne under året utbetalda arbetslöner.		Tim- penning i genom- snitt för samtliga arbetare.	Timpenning i genomsnitt.					
		Samman- lagdt.	I genom- snitt per arbetare.		Gjutare.	Smeder.	Plåt- slagare.	Maskin- upp- sättare och filare.	Svarf- vare.	Handt- langare.
1885	496	344,500	694 ⁵⁶	22 ⁶	26 ⁷	21 ⁹	20 ⁷	23 ²	19 ⁶	19 ⁰
1886	536	394,900	736 ⁷⁵	22 ⁸	26 ⁵	22 ⁸	21 ⁰	23 ⁷	20 ⁵	19 ⁴
1887	497	293,000	589 ⁵⁴	23 ⁰	26 ⁶	23 ¹	21 ⁶	23 ⁹	20 ⁸	20 ¹
1888	494	284,500	575 ⁹¹	23 ²	26 ⁷	23 ²	21 ⁷	24 ³	21 ²	20 ¹
1889	539	366,200	679 ⁴¹	23 ⁶	26 ⁹	24 ¹	22 ⁰	24 ⁵	22 ⁵	20 ⁵
1890	748	394,500	527 ⁴¹	24 ⁴	26 ⁷	24 ⁴	22 ⁸	25 ⁰	22 ⁷	20 ⁷
1891	689	550,900	799 ⁵⁶	24 ⁴	26 ⁶	24 ²	22 ⁷	25 ⁷	23 ⁸	20 ⁷
1892	590	423,700	718 ¹⁴	24 ⁹	26 ⁵	24 ⁵	22 ⁸	25 ⁹	23 ⁹	20 ⁹
1893	688	490,800	713 ³⁷	25 ³	26 ⁷	24 ³	22 ⁹	25 ⁸	23 ⁹	21 ⁰
1894	582	363,300	624 ²³	25 ⁵	26 ⁶	24 ⁷	23 ⁴	25 ⁹	24 ⁰	21 ⁸
1895	566	387,900	685 ³⁴	25 ⁶	26 ⁷	25 ¹	23 ²	26 ³	24 ²	22 ⁴
1896	611	493,100	807 ⁰⁴	25 ⁶	26 ⁸	25 ³	23 ³	26 ⁹	24 ³	22 ⁵
1897	689	543,400	788 ⁶⁸	26 ⁷	27 ⁴	25 ⁶	23 ⁵	27 ¹	25 ²	22 ⁷
1898	729	586,500	804 ⁵³	28 ⁴	27 ⁶	28 ⁹	25 ²	29 ⁰	27 ⁸	24 ³

Tilläggsprocent för öfvertidsarbete:

åren 1874—1885: 33¹/₃ % för qvällsarbete, nattarbete och söndagsarbete,

» 1886—1898: 25 % för qvällsarbete,

50 % » nattarbete och söndagsarbete.

Ordinarie arbetstid per vecka:

åren 1874—1885: 64 timmar.

» 1886—1898: 59 »

Arbetet har slutat på lördagar:

åren 1874—1898: kl. 5 e. m.

Bihang I. (Forts.) Löne- och arbetsförhållanden under tjugufemårsperioden 1874—1898.

N:o 2.

Stockholm: Fabrik 4.

Å r.	1.	2.	3.	Å r.	1.	2.	3.
	Hela antalet arbeta- tare-	Till arbetarne under året utbetalda arbetslöner.			Hela antalet arbeta- tare.	Till arbetarne under året utbetalda arbetslöner.	
		Samman- lagdt.	I genom- snitt per arbetare.			Samman- lagdt.	I genom- snitt per arbetare.
1877	120	79,000	658 ³³	1888	195	153,900	789 ²³
1878	92	64,300	698 ⁹¹	1889	245	196,100	800 ⁴¹
1879	75	45,500	606 ⁶⁷	1890	298	239,700	804 ⁸⁶
1880	70	49,800	711 ⁴³	1891	284	223,600	787 ³²
1881	82	53,200	648 ⁷⁸	1892	266	210,000	789 ⁴⁷
1882	120	90,500	754 ¹⁷	1893	271	222,200	819 ⁹³
1883	130	95,100	731 ⁵⁴	1894	266	218,000	819 ⁵⁵
1884	153	118,000	771 ²⁴	1895	271	220,100	812 ¹⁸
1885	170	126,700	745 ³⁰	1896	310	268,300	865 ⁴⁸
1886	185	142,200	768 ⁶⁵	1897	361	313,100	867 ³¹
1887	186	147,400	792 ⁴⁷	1898	414	381,300	921 ⁰²

Sammanlagda värdet af naturaförmåner för arbetarne:

år 1898: 6,810 kronor.

Tilläggsprocent för öfvertidsarbete:

åren 1890—1898: 25 % för qvällsarbete och nattarbete,

50 % » söndagsarbete.

Ordinarie arbetstid per vecka:

åren 1890—1897: 58½ timmar.

år 1898: 59 timmar.

(deri inberäknad ¼ timme för frukostrast hvarje dag).

Arbetet har slutat på lördagar:

åren 1877—1898: kl. 5 e. m.

Bihang I. (Forts.) Löne- och arbetsförhållanden under tjugufemårsperioden 1874—1898.

N:o 3.

Eskestuna.

Å r.	1.	2.	3.	4.	5.	Å r.	1.	2.	3.	4.	5.
	Hela antalet arbetare.	Till arbetarne under året utbetalda arbetslöner.		Timpenning för handlangare.	Timpenning i genomsnitt för samtliga arbetare.		Hela antalet arbetare.	Till arbetarne under året utbetalda arbetslöner.		Timpenning för handlangare.	Timpenning i genomsnitt för samtliga arbetare.
		Sammanlagdt.	I genomsnitt per arbetare.					Sammanlagdt.	I genomsnitt per arbetare.		
1874...	150	127,788 ⁴⁰	851 ⁹²	15	20 ⁰	1887...	250	132,147 ⁴⁶	528 ⁵⁹	16	25 ⁵
1875...	160	144,382 ⁴¹	902 ³⁹	15	22 ⁰	1888...	257	163,309 ¹⁸	635 ⁴⁴	16	25 ⁵
1876...	169	161,576 ⁹⁰	956 ⁰⁸	15	23 ⁰	1889...	310	240,531 ⁸²	775 ⁹⁰	17	26 ⁰
1877...	180	152,914 ⁶⁵	849 ⁵³	15	24 ⁰	1890...	336	272,736 ²⁸	811 ¹²	17	26 ⁰
1878...	190	112,439 ⁸⁶	591 ⁷⁸	15	25 ⁰	1891...	326	275,907 ¹⁷	846 ³⁴	17	26 ⁵
1879...	200	96,572 ⁰⁴	482 ⁸⁶	16	25 ⁰	1892...	280	225,584 ⁶⁵	805 ⁶⁶	17	26 ⁵
1880...	205	111,170 ³⁴	542 ²⁹	16	25 ⁰	1893...	291	221,580 ⁹⁹	761 ⁴⁵	17	26 ⁵
1881...	210	126,767 ⁴⁸	603 ⁶⁵	16	25 ⁰	1894...	290	230,735 ⁹⁹	795 ⁶⁴	18	27 ⁵
1882...	215	145,215 ⁹⁷	675 ⁴²	16	25 ⁰	1895...	339	249,906 ⁸⁵	734 ²⁴	18	28 ⁰
1883...	235	185,841 ¹⁴	790 ⁸¹	16	25 ⁰	1896...	430	296,747 ⁶⁹	690 ¹¹	18	28 ⁵
1884...	250	195,990 ³⁷	783 ⁹⁶	16	25 ⁰	1897...	485	388,876 ⁰¹	801 ⁸¹	20	29 ⁰
1885...	250	160,144 ⁸⁶	640 ⁵⁸	16	25 ⁵	1898...	546	493,478 ⁵⁷	903 ⁸¹	22	30 ⁰
1886...	250	132,414 ⁰⁶	529 ⁶⁶	16	25 ⁵						

Sammanlagda värdet af naturaförmåner (fri bostad) för arbetarne:

Åren 1874—1878: 3,840 kronor årligen.

» 1878—1898: —

Tilläggsprocent för öfvertidsarbete:

Åren 1874—1894: 25 % för nattarbete och söndagsarbete,

» 1895—1898: 25 % » qvällsarbete,

50 % » nattarbete och söndagsarbete.

Ordinarie arbetstid per vecka:

Åren 1874—1878: 69 timmar.

» 1878—1893: 54 à 72 timmar (vexlande).

År 1894: 66 timmar.

Åren 1895—1898: 58 timmar.

Arbetet har slutat på lördagar:

Åren 1874—1894: kl. 7 e. m.

» 1895—1898: kl. 1 e. m. eller kl. 6 e. m. omvexlande (hvarannan lördag).

Bihang I. (Forts.) Löne- och arbetsförhållanden under tjugu-femårsperioden 1874—1898.

N:o 4.

Husqvarna.

Å r.	1.	2.	3.	4.	Å r.	1.	2.	3.	4.
	Hela antalet arbetare.	Till arbetarne under året utbetalda arbetslöner.		Timpenning i genomsnitt för samtliga arbetare. ¹⁾		Hela antalet arbetare.	Till arbetarne under året utbetalda arbetslöner.		Timpenning i genomsnitt för samtliga arbetare.
		Sammanlagdt.	I genomsnitt per arbetare.				Sammanlagdt.	I genomsnitt per arbetare.	
1878.....	256	132,009 ²⁶	515 ⁶⁶	15 ⁵	1889.....	603	477,555 ⁸⁶	791 ⁹⁷	27 ⁰
1879.....	273	165,462 ⁰¹	606 ¹⁰	18 ⁰	1890.....	587	473,800 ⁰⁰	807 ¹⁶	27 ⁵
1880.....	311	199,489 ⁶⁶	641 ⁴⁵	19 ⁵	1891.....	611	494,728 ¹²	809 ⁷⁰	30 ⁵
1881.....	353	230,447 ⁴⁶	652 ⁸³	19 ⁵	1892.....	612	505,057 ⁹³	825 ²⁶	31 ⁰
1882.....	390	269,191 ⁶²	690 ²³	21 ⁰	1893.....	638	546,459 ⁶⁷	856 ⁵²	32 ⁰
1883.....	409	290,373 ³⁹	709 ⁹⁶	23 ⁵	1894.....	682	574,302 ⁶⁹	842 ¹⁹	32 ⁰
1884.....	466	338,392 ⁶⁹	726 ¹⁶	24 ⁰	1895.....	724	627,882 ⁰⁷	867 ²⁴	32 ⁰
1885.....	479	352,928 ¹⁵	736 ⁸⁰	24 ⁵	1896.....	848	728,676 ⁰¹	859 ²⁹	32 ⁰
1886.....	460	325,513 ⁹⁶	707 ⁶⁴	23 ⁵	1897.....	976	892,021 ⁸⁴	913 ⁹⁶	34 ⁰
1887.....	493	378,521 ⁷⁶	767 ⁷⁹	25 ⁵	1898.....	1,085	1,043,663 ⁹⁸	961 ⁹⁰	36 ⁰
1888.....	585	468,584 ⁶¹	801 ⁰⁰	26 ⁵					

Ordinarie arbetstid per vecka:

aren 1874—1883: 65 timmar.

1884—1891: 57 "

1892—1898: 54 "

Arbetet har slutat på lördagar:

aren 1874—1883: kl. 6 e. m.

1884—1898: kl. 2 e. m.

¹⁾ Sasom en jämförelse med uppgifterna i tab. 27 otvetydigt gifver vid handen, afser denna uppgift icke *timpenning* i genomsnitt, utan *beräknad timlön*. Arbetarne vid denna verkstad aflönas nästan uteslutande genom ackord.

Bihang I. (Forts.) Löne- och arbetsförhållanden under tjugufemårsperioden 1874—1898.

N:o 5.

Kristianstad.

Å r.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
	Hela an- talet arbe- tare.	Till arbetarne under året utbetalda arbetslöner.		Timpenning i genomsnitt för samtliga arbetare.	Timpenning i genomsnitt.						
		Sammanlagdt.	I genomsnitt per arbetare.		Gjutare.	Smeder.	Plåt- slagare.	Maskin- uppsättare.	Filare.	Svarf- vare.	Handt- langare.
		kr.	kr.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.
1884...	180	105,360	585.33	16.5	20.2	22.2	22.6	18.0	18.0	17.6	14.0
1885...	185	102,060	551.68	16.7	22.5	21.5	22.0	18.9	18.9	18.5	13.8
1886...	181	86,200	476.24	16.2	23.6	25.0	21.0	17.7	17.7	17.5	13.2
1887...	201	95,850	476.87	15.2	25.0	20.0	19.0	18.0	18.0	18.0	13.8
1888...	218	120,050	550.69	15.5	25.6	20.0	20.0	18.5	18.5	18.5	13.5
1889...	253	122,540	484.35	16.8	26.4	20.6	20.0	20.0	20.0	20.4	14.0
1890...	319	153,980	482.70	17.0	28.0	22.0	20.0	20.0	20.0	20.7	14.1
1891...	264	169,610	642.46	18.3	30.0	24.5	19.0	19.0	19.0	21.0	14.8
1892...	213	134,840	633.05	17.7	26.0	21.0	18.0	20.0	20.0	21.9	15.0
1893...	263	149,520	568.52	17.0	27.0	23.3	19.7	20.0	20.0	22.5	15.7
1894...	294	173,460	590.00	17.5	25.5	23.4	21.5	20.3	20.3	21.7	15.9
1895...	296	188,420	636.55	18.0	28.0	23.0	20.5	20.0	20.0	21.8	16.0
1896...	340	212,890	626.15	18.4	27.0	22.0	21.0	21.4	21.4	22.0	17.0
1897...	371	230,090	620.19	19.5	28.0	25.0	23.0	24.0	24.0	24.0	17.0
1898...	445	259,880	584.00	20.0	29.0	27.0	24.0	24.2	24.2	24.3	18.0

Tilläggsprocent för öfvertidsarbete:

Åren 1884—1897: 25 % för qvällsarbete, nattarbete och söndagsarbete.

År 1898: 25 % för qvällsarbete,

50 % » nattarbete och söndagsarbete.

Ordinarie arbetstid per vecka:

Åren 1884—1888: 60 timmar,

» 1889—1898: 66

Arbetet har slutat på lördagar:

Åren 1884—1898: kl. 6 e. m.

Bihang I. (Forts.) Löne- och arbetsförhållanden under tjugufemårsperioden 1874—1898.

N:o 6.

Malmö.

Å r.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
	Hela antalet arbetare.	Till arbetarne under året utbetalda arbetslöner.		Timpenning i genomsnitt för samtliga arbetare.	Timpenning i genomsnitt.					
		Sammanlagdt.	I genomsnitt per arbetare.		Gjutare.	Smeder.	Plåt-slagare.	Maskin-uppsättare, filare och svarfvare.	Handt-langare.	Snickare och timmer-män.
		kr.	kr.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.
1881.....	1,396	683,786	489·82	17·5	18·8	17·1	16·6	16·9	16·4	20·5
1882.....	1,274	915,715	718·77	18·8	19·2	17·5	18·2	18·8	17·2	21·4
1883.....	1,154	854,347	740·33	19·2	20·1	18·9	18·6	19·6	17·0	21·6
1884.....	811	688,372	848·79	20·4	19·3	19·3	20·5	19·9	18·0	22·4
1885.....	691	555,229	803·52	20·6	19·7	19·3	21·1	19·9	19·0	22·4
1886.....	634	424,273	669·20	20·4	18·8	19·1	21·3	19·9	18·4	22·4
1887.....	622	421,385	677·47	21·1	19·0	19·5	20·0	19·9	18·5	21·8
1888.....	678	457,563	674·87	20·6	19·4	19·6	20·0	20·2	18·6	23·0
1889.....	960	667,417	695·23	20·3	19·4	19·7	19·2	20·3	18·6	23·3
1890.....	987	718,619	728·08	20·6	19·4	20·3	19·5	20·4	19·2	23·5
1891.....	951	697,200	733·12	20·3	19·1	20·3	18·4	21·1	19·5	23·2
1892.....	860	574,969	668·57	20·9	19·3	22·0	19·9	21·0	18·9	23·4
1893.....	1,023	756,639	739·62	20·9	19·1	20·8	19·8	21·0	19·0	24·0
1894.....	1,000	707,074	707·07	21·2	19·3	21·0	19·7	21·6	19·2	24·4
1895.....	800	590,632	738·29	21·6	19·3	21·2	20·3	21·9	19·6	25·0
1896.....	1,000	749,777	749·78	21·6	20·0	21·4	20·4	21·5	19·7	25·4
1897.....	962	656,443	682·37	23·2	20·7	22·3	22·1	22·6	22·2	27·4
1898.....	982	787,705	802·14	23·7	20·2	23·5	22·9	23·3	22·2	27·0

Tilläggsprocent för öfvertidsarbete:

åren 1881—1897: 25 % för qvällsarbete,

50 % » nattarbete och söndagsarbete,

år 1898: 25 % för qvällsarbete,

50 % » nattarbete.

100 % » söndagsarbete.

Ordinarie arbetstid per vecka:

åren 1881—1898: 59½ timmar.

Arbetet har slutat på lördagar:

åren 1881—1898: kl. 5,30 e. m.

Bihang I. (Forts.) Löne- och arbetsförhållanden under tjugufemårsperioden 1874—1898.

N:o 7.

Landskrona: Fabrik 1.

Å r.	1.	2.	3.	Å r.	1.	2.	3.
	Hela antalet arbeta- tare.	Till arbetarne under året utbetalda arbetslöner.			Hela antalet arbeta- tare.	Till arbetarne under året utbetalda arbetslöner.	
		Samman- lagdt.	I genom- snitt per arbetare.			Samman- lagdt.	I genom- snitt per arbetare.
1874	130	98,101 ²⁵	754 ⁶³	1887	92	66,790 ⁹⁵	725 ⁹⁹
1875	119	89,420 ²¹	751 ⁴³	1888	87	63,992 ⁰¹	735 ⁵⁷
1876	125	99,783 ⁶⁰	798 ²⁷	1889	123	90,851 ¹³	738 ⁶²
1877	120	96,540 ³⁹	804 ⁵⁰	1890	131	108,908 ¹⁷	831 ³⁶
1878	105	76,757 ³²	731 ⁰²	1891	130	100,231 ⁵¹	771 ⁰¹
1879	79	51,203 ¹⁴	648 ¹⁴	1892	113	81,833 ⁵⁷	724 ¹⁹
1880	82	58,143 ⁶⁹	709 ⁰⁷	1893	104	80,868 ⁵¹	777 ⁵⁸
1881	78	57,480 ²⁸	736 ⁹³	1894	116	89,468 ³⁷	771 ²⁸
1882	82	62,373 ⁴⁴	760 ⁶⁵	1895	89	70,579 ⁸⁶	793 ⁰³
1883	96	71,077 ¹⁹	740 ³⁹	1896	100	88,417 ⁸⁸	884 ¹⁸
1884	91	63,304 ⁸²	695 ⁶⁶	1897	129	113,602 ⁷⁵	880 ⁶⁴
1885	95	69,035 ⁸⁴	726 ⁶⁹	1898	135	116,846 ⁹⁴	865 ⁵³
1886	100	74,903 ⁸⁴	749 ⁰⁴				

Ordinarie arbetstid per vecka:

åren 1874—1897: 65 timmar.

år 1898: 60 timmar.

Arbetet har slutat på lördagar:

åren 1874—1897: kl. 5,30 e. m.

år 1898: kl. 6 e. m.

Bihang I. (Forts.) Löne- och arbetsförhållanden under tjugufemårsperioden 1874—1898.

N:o 8.

Landskrona: Fabrik 2.

Å r.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
	Hela antalet arbetare.	Till arbetarne under året utbetalda arbetslöner.		Timpenning i genomsnitt.						
		Sammanlagdt.	I genomsnitt per arbetare.	Gjutare.	Smeder.	Plåt-slagare.	Maskin-uppsättare.	Filare.	Svarfvare.	Handtlangare.
		kr.	kr.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.
1875	75	48,069	640·92	—	—	—	—	—	—	—
1876	77	57,669	748·95	—	—	—	—	—	—	—
1877	74	54,883	741·66	—	—	—	—	—	—	—
1878	58	35,796	617·17	—	—	—	—	—	—	—
1879	55	34,708	631·05	22	34—22	20	22	22	25	14
1880	61	41,450	679·51	22	34—22	20	22	22	25	14
1881	63	42,888	680·76	22	34—22	20	22	22	25	15
1882	69	51,825	751·09	22	34—22	20	23	23	25	15
1883	67	52,639	785·66	22	34—22	20	23	23	25	15
1884	79	57,166	723·62	22	34—22	20	23	23	25	15
1885	77	53,870	699·61	22	36—22	20	27	23	25	15
1886	77	54,628	709·45	22	36—22	20	27	23	25	15
1887	78	53,773	689·40	22	36—22	20	27	23	25	15
1888	75	49,929	665·72	22	36—22	20	27	23	25	15
1889	96	69,499	723·95	22	36—22	22	27	23	25	15
1890	113	80,490	712·30	22	36—22	23	27	24	25	15
1891	110	75,854	689·58	22	36—22	25	27	25	27	15
1892	111	78,650	708·83	22	36—22	25	27	26	28	15
1893	120	90,377	753·14	22	36—22	25	27	26	28	15
1894	127	94,796	746·43	22	36—22	25	27	26	28	15
1895	127	97,442	767·26	22	36—22	26	27	26	28	18
1896	138	107,271	777·31	22	36—22	26	28	26	30	18
1897	156	127,956	820·23	33	36—24	26	28	26	30	20
1898	182	158,266	869·59	35	36—25	28	30	28	32	23

Tilläggsprocent för öfvertidsarbete:

åren 1896—1898: 25 % för qvällsarbete, nattarbete och söndagsarbete,
 år 1899: 25 % för qvällsarbete,
 50 % > nattarbete,
 100 % > söndagsarbete.

Ordinarie arbetstid per vecka:

åren 1874—1898: 65 timmar,
 år 1899: 60 timmar.

Arbetet har slutat på lördagar:

åren 1874—1898: kl. 5,30 e. m.
 år 1899: kl. 6 e. m.

Bihang I. (Forts.) Löne- och arbetsförhållanden under tjugu-femårsperioden 1874—1898.

N:o 9.

Lund.

Å r.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
	Hela an-talet arbe-tare.	Till arbetarne un-der året utbetalda arbetslöner.		Tim-penning i genom-snitt för samt-liga ar-betare.	Timpenning i genomsnitt.						
		Samman-lagdt.	I genom-snitt per arbetare.		Gjutare.	Smeder.	Plåt-slagare.	Maskin-upp-sättare.	Filare.	Svarf-vare.	Handt-langare.
		kr.	kr.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.
1874...	110	69,652 ³²	633 ²⁰	20 ⁰	—	18	—	—	16	17	14
1875...	128	76,424 ²⁵	604 ⁸⁸	20 ¹	30—16	21—15	—	29—23	20—15	22—15	15
1876...	144	87,288 ²⁵	606 ¹⁷	21 ²	30—16	25—17	20—17	29—23	25—16	22—15	20—15
1877...	112	92,070 ⁸²	822 ⁰⁶	21 ⁵	30—16	25—17	20—17	29—23	25—16	24—15	20—15
1878...	103	75,046 ⁰²	728 ⁶⁰	20 ⁶	30—16	24—15	20—17	29—23	22—16	22—15	20—15
1879...	99	62,187 ⁰⁸	628 ¹⁵	18 ⁸	27—14	22—15	19—14	26—20	20—12	20—13	18—14
1880...	115	78,955 ¹¹	686 ⁵⁷	18 ⁹	27—14	24—15	20—14	26—20	20—12	20—13	20—14
1881...	131	89,500 ⁵³	683 ²¹	19 ²	27—14	26—16	22—16	26—20	22—14	22—14	20—14
1882...	118	85,221 ⁰⁷	722 ²¹	19 ⁵	29—14	26—16	22—16	26—20	22—14	22—14	20—14
1883...	117	77,187 ⁶³	659 ⁷²	19 ⁷	29—12	23—16	23—16	27—20	22—14	23—14	20—14
1884...	131	84,855 ¹⁴	647 ⁷⁵	20 ¹	30—12	24—16	23—16	27—20	22—14	23—14	21—17
1885...	136	102,333 ⁰²	752 ⁴⁵	20 ⁴	30—12	26—16	24—12	27—20	24—14	23—14	21—17
1886...	126	84,960 ¹⁰	674 ²⁸	20 ³	30—12	26—16	24—15	27—23	25—16	23—15	21—17
1887...	128	83,255 ³⁶	650 ⁴⁸	20 ³	28—14	26—16	24—15	27—23	24—16	23—15	21—15
1888...	145	90,987 ⁴⁵	627 ⁵⁰	20 ⁵	28—12	24—16	24—15	27—23	24—16	24—15	21—15
1889...	154	86,555 ⁰⁸	562 ⁰³	20 ⁷	28—12	21—16	22—15	28—24	23—16	24—15	21—15
1890...	184	122,746 ⁰¹	667 ¹⁰	21 ⁴	31—14	27—19	24—17	28—26	24—16	25—12	21—15
1891...	211	144,907 ³⁸	686 ⁷⁶	22 ¹	32—14	26—19	26—19	30—25	25—16	28—14	21—15
1892...	192	141,861 ³⁹	738 ⁸⁶	22 ⁷	32—14	26—20	26—20	30—26	25—16	28—14	21—15
1893...	217	151,239 ⁷²	696 ⁹⁶	23 ²	33—14	26—20	32—20	30—26	26—16	28—14	24—18
1894...	250	175,706 ⁹⁹	702 ⁸³	23 ⁶	33—18	26—20	27—20	30—26	26—20	28—16	24—20
1895...	247	183,523 ²⁰	743 ⁰¹	24 ⁰	34—16	26—20	27—18	30—26	26—20	28—18	24—20
1896...	275	201,690 ³⁷	733 ⁴²	24 ⁰	34—14	27—20	29—22	32—29	27—21	29—12	24—20
1897...	308	225,201 ⁵⁷	731 ¹⁷	24 ³	35—14	27—20	29—22	35—29	28—20	31—12	24—21
1898...	331	264,021 ⁵⁷	797 ⁶⁵	26 ⁰	36—14	29—24	31—18	35—29	28—20	32—16	27—23

Tilläggsprocent för öfvertidsarbete:

åren 1874—1898: 25 % för qvällsarbete.
50 % » nattarbete.

Ordinarie arbetstid per vecka:

åren 1874—1892: 66 timmar,
1893—1898: 60 »

Arbetet har slutat på lördagar:

åren 1874—1892: kl. 6.30 e. m.
1893—1898: kl. 5.30 e. m.

Bihang I. (Forts.) Löne- och arbetsförhållanden under tjugufemårsperioden 1874—1898.

N:o 10.

Helsingborg.

Å r.	1.	2.		3.	4.	Å r.	1.	2.		3.	4.
	Hela antalet arbeta- tare.	Till arbetarne under året utbetalda arbetslöner.		I genom- snitt per arbetare.	Tim- penning i genom- snitt för samtliga arbetare.		Hela antalet arbeta- tare.	Till arbetarne under året utbetalda arbetslöner.		I genom- snitt per arbetare.	Tim- penning i genom- snitt för samtliga arbetare.
		Samman- lagdt.						Samman- lagdt.			
		kr.	kr.					öre.	öre.		
1879.....	48	24,059	501·28	17·0	1889.....	109	67,499	619·26	21·0		
1880.....	44	24,793	563·50	17·0	1890.....	146	93,979	643·70	21·0		
1881.....	49	28,579	583·25	19·0	1891.....	147	95,751	651·37	21·0		
1882.....	68	38,009	558·95	19·0	1892.....	183	123,986	677·52	22·0		
1883.....	70	40,801	582·87	19·0	1893.....	201	127,619	634·91	22·0		
1884.....	79	45,272	573·07	19·0	1894.....	200	138,594	692·97	21·0		
1885.....	94	61,386	653·04	21·0	1895.....	206	118,214	573·85	19·0		
1886.....	102	57,437	563·11	21·0	1896.....	207	134,159	648·11	22·0		
1887.....	96	54,055	563·07	20·0	1897.....	229	165,540	722·88	24·0		
1888.....	100	55,746	557·46	19·0	1898.....	237	183,890	775·91	26·0		

Bihang I. (Forts.) Löne- och arbetsförhållanden under tjugufemårsperioden 1874—1898.

N:o 11.

Halmstad.

Å r.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
	Hela antalet arbetare.	Till arbetarne under året utbetalda arbetslöner.		Timpenning i genomsnitt för samtliga arbetare.	Timpenning i genomsnitt.					
		Sammanlagdt.	I genomsnitt per arbetare.		Gjutare.	Smeder.	Plåt-slagare.	Filare.	Svarf-vare.	Handt-langare.
		kr.	kr.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.
1876	34	20,896 ⁴¹	614 ⁶⁰	19 ⁰	18 ⁵	25 ⁰	—	17 ⁵	20 ⁰	16 ⁰
1877	40	26,603 ⁶⁰	665 ⁰⁹	20 ⁰	18 ⁰	25 ⁰	—	20 ⁰	19 ⁵	16 ⁰
1878	36	23,188 ⁸⁶	644 ¹⁴	20 ⁰	18 ⁰	22 ⁰	—	22 ⁰	20 ⁰	16 ⁰
1879	34	18,717 ⁷⁴	550 ⁵²	20 ⁰	18 ⁰	21 ⁰	—	18 ⁰	20 ⁰	14 ⁰
1880	39	23,390 ⁶⁸	599 ⁸²	20 ⁰	18 ⁰	21 ⁰	25 ⁰	18 ⁰	20 ⁰	15 ⁰
1881	46	29,500 ⁶⁰	641 ³²	20 ⁰	20 ⁰	24 ⁰	23 ⁵	19 ⁵	20 ⁰	15 ⁰
1882	48	31,980 ⁷⁵	666 ²⁷	20 ⁰	20 ⁰	24 ⁰	22 ⁰	20 ⁰	20 ⁰	15 ⁰
1883	60	45,852 ⁰²	764 ²⁰	20 ⁰	24 ⁰	24 ⁰	23 ⁰	20 ⁰	18 ⁵	14 ⁰
1884	62	44,500 ²¹	717 ⁷⁵	20 ⁰	23 ⁰	25 ⁰	18 ⁰	21 ⁵	16 ⁰	15 ⁰
1885	68	46,181 ⁶⁹	679 ¹⁴	20 ⁰	23 ⁰	25 ⁰	19 ⁰	21 ⁵	16 ⁰	15 ⁰
1886	79	53,490 ⁰⁴	677 ⁰⁹	20 ⁰	23 ⁰	25 ⁰	19 ⁵	23 ⁰	17 ⁰	16 ⁰
1887	60	39,272 ³⁹	654 ⁵⁴	21 ⁰	23 ⁰	24 ⁰	22 ⁰	23 ⁰	19 ⁰	16 ⁰
1888	61	43,852 ²²	718 ⁸⁹	21 ⁰	24 ⁵	25 ⁵	22 ⁰	23 ⁰	19 ⁰	16 ⁵
1889	67	54,595 ⁸¹	814 ⁸⁶	22 ⁰	25 ⁵	26 ⁰	24 ⁰	22 ⁰	20 ⁰	16 ⁵
1890	81	59,496 ⁰⁸	734 ⁵²	22 ⁰	23 ⁰	24 ⁰	23 ⁰	22 ⁰	20 ⁰	17 ⁰
1891	77	56,073 ⁶⁴	728 ²³	22 ⁰	25 ⁵	28 ⁰	21 ⁰	22 ⁰	22 ⁵	17 ⁵
1892	67	44,807 ⁵⁹	668 ⁷⁷	22 ⁰	27 ⁰	24 ⁰	21 ⁰	23 ⁰	23 ⁰	17 ⁵
1893	60	42,161 ⁶⁰	702 ⁶⁹	23 ⁰	27 ⁰	24 ⁰	22 ⁰	24 ⁰	23 ⁰	18 ⁰
1894	88	61,967 ²⁵	704 ¹⁶	23 ⁰	27 ⁵	22 ⁰	22 ⁰	23 ⁵	23 ⁰	18 ⁰
1895	90	59,512 ⁶⁵	661 ²⁵	23 ⁰	27 ⁵	22 ⁵	22 ⁵	23 ⁰	23 ⁵	18 ⁰
1896	91	65,969 ⁸⁰	724 ⁹⁴	24 ⁰	33 ⁵	23 ⁰	26 ⁰	24 ⁰	24 ⁰	18 ⁰
1897	121	88,686 ⁰⁶	732 ⁹⁴	24 ⁰	35 ⁰	29 ⁰	24 ⁰	25 ⁰	27 ⁰	18 ⁰
1898	141	113,468 ⁶⁷	804 ⁷⁴	24 ⁵	37 ⁰	29 ⁰	25 ⁰	25 ⁰	25 ⁵	19 ⁵

Tilläggsprocent för öfvertidsarbete:

åren 1876—1895: 25 % för qvällsarbete, nattarbete och söndagsarbete,
 » 1896—1898: 25 % » qvällsarbete.
 50 % » nattarbete och söndagsarbete.

Ordinarie arbetstid per vecka:

åren 1876—1898: 60 timmar.

Arbetet har slutat på lördagar:

åren 1876—1898: kl. 6 e. m.

Bihang I. (Forts.) Löne- och arbetsförhållanden under tjugufemårsperioden 1874—1898.

N:o 12.

Trollhättan.

Å r.	1.	3.		Å r.	1.	3.	
	Hela antalet arbeta- rare.	Till arbetarne under året utbetalda arbetslöner.			Hela antalet arbeta- rare.	Till arbetarne under året utbetalda arbetslöner.	
		Samman- lagdt.	I genom- snitt per arbetare.			Samman- lagdt.	I genom- snitt per arbetare.
1874	334	160,362·79	480·13	1887	386	231,153·50	598·84
1875	342	175,545·55	513·29	1888	413	246,421·52	596·66
1876	351	184,518·05	525·70	1889	443	294,628·95	665·07
1877	320	175,738·83	549·18	1890	513	319,715·36	623·23
1878	312	168,431·98	539·85	1891	577	346,879·53	601·18
1879	313	169,847·46	542·64	1892	617	380,072·21	616·00
1880	313	171,749·28	548·72	1893	617	385,862·42	625·38
1881	341	195,219·68	572·49	1894	624	389,957·02	624·93
1882	359	202,932·05	565·27	1895	607	362,783·49	597·67
1883	371	212,514·40	572·81	1896	658	397,736·78	604·46
1884	374	226,858·68	606·57	1897	759	472,663·42	622·74
1885	379	229,069·99	604·41	1898	774	522,333·16	674·85
1886	399	242,726·42	608·34				

Bihang I. (Forts.) Löne- och arbetsförhållanden under tjugufemårsperioden 1874—1898.

N:o 13.

Sköfde.

Å r.	1.	2.		3.	4.	Å r.	1.	2.		3.	4.
	Hela antalet arbetare.	Till arbetarne under året utbetalda arbetslöner.		Timpenning i genomsnitt för samtliga arbetare.	Hela antalet arbetare.		Till arbetarne under året utbetalda arbetslöner.		Timpenning i genomsnitt för samtliga arbetare.		
		Sammanlagdt.	I genomsnitt per arbetare.				Sammanlagdt.	I genomsnitt per arbetare.			
										kr.	kr.
1884.....	100	56,857 ²⁶	568 ⁵⁷	15 ¹	1892.....	110	64,832 ⁵⁶	589 ³⁹	15 ⁹		
1885.....	100	55,209 ⁵¹	552 ¹⁰	15 ²	1893.....	112	65,390 ¹³	583 ⁸⁴	15 ⁹		
1886.....	94	51,979 ⁴⁷	552 ⁹⁷	15 ⁷	1894.....	112	66,107 ⁵¹	590 ²⁵	16 ¹		
1887.....	86	47,884 ²³	556 ³⁰	14 ⁹	1895.....	111	66,611 ⁴⁴	600 ¹⁰	16 ³		
1888.....	92	53,329 ⁹⁵	579 ⁶⁶	14 ⁸	1896.....	118	76,254 ⁰¹	646 ²²	16 ⁵		
1889.....	102	63,175 ⁹⁹	619 ³⁷	15 ⁴	1897.....	125	82,830 ³⁸	662 ⁶⁴	17 ⁴		
1890.....	107	63,181 ⁴⁷	590 ⁴⁸	15 ⁰	1898.....	129	89,136 ⁸¹	690 ⁹⁸	18 ³		
1891.....	109	65,742 ²³	603 ¹⁴	15 ⁸							

Ordinarie arbetstid per vecka:

åren 1884—1898: 64 $\frac{1}{2}$ timmar.

Arbetet har slutat på lördagar:

åren 1884—1896: kl. 6,30 e. m.

1897—1898: kl. 2 e. m.

Bihang I. (Forts.) Löne- och arbetsförhållanden under tjugufemårsperioden 1874—1898.

N:o 14.

Karlstad.

Å r.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
	Hela antalet arbetare.	Till arbetarne under året utbetalda arbetslöner.		Timpenning i genomsnitt för samtliga arbetare.	Timpenning i genomsnitt.						
		Sammanlagdt.	I genomsnitt per arbetare.		Gjutare.	Smeder.	Plåt-slagare.	Maskin-uppsättare och filare.	Svarf-vare.	Snickare och timmer-män.	Handt-langare.
		kr.	kr.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.
1874...	111	45,967 ¹⁷	414 ¹²	14 ⁵	17 ⁵	20 ⁵	17 ⁰	18 ⁰	20 ⁰	—	12 ⁰
1875...	128	77,692 ⁸³	606 ⁹⁸	16 ⁵	18 ⁰	22 ⁰	18 ⁰	18 ⁰	23 ⁰	—	14 ⁰
1876...	119	62,455 ²⁰	524 ⁸³	19 ⁵	20 ⁰	23 ⁰	18 ⁵	18 ⁵	18 ⁵	20 ⁰	12 ⁰
1877...	112	66,244 ⁵⁷	591 ⁴⁷	16 ⁵	18 ⁰	22 ⁰	16 ⁰	16 ⁰	17 ⁰	20 ⁰	11 ⁰
1878...	112	57,008 ⁴²	509 ⁰⁰	16 ⁷	18 ⁰	21 ⁸	17 ⁰	17 ⁰	17 ⁰	22 ⁵	11 ⁰
1879...	90	48,659 ⁷⁷	540 ⁶⁶	16 ¹	17 ⁰	20 ⁴	17 ³	17 ⁴	16 ⁰	21 ⁴	11 ²
1880...	87	46,467 ⁷⁹	534 ¹¹	16 ⁵	18 ⁰	20 ⁸	17 ⁶	17 ⁶	17 ⁰	21 ⁵	11 ²
1881...	100	53,067 ⁴⁶	530 ⁶⁷	15 ⁴	19 ⁰	21 ⁰	20 ⁰	18 ⁰	18 ⁴	22 ⁸	10 ⁰
1882...	120	70,040 ¹³	583 ⁶⁷	14 ⁵	20 ⁹	21 ⁰	20 ⁰	17 ⁵	17 ⁵	20 ⁵	10 ⁶
1883...	129	72,960 ⁴⁶	565 ⁵⁸	16 ²	20 ⁰	22 ⁰	23 ⁰	16 ⁰	18 ⁰	22 ⁰	11 ⁰
1884...	131	77,708 ⁰⁹	593 ¹⁹	16 ⁰	20 ⁴	22 ⁴	19 ⁰	16 ⁰	18 ⁵	20 ⁰	10 ⁸
1885...	136	82,838 ²⁴	609 ¹¹	17 ⁰	19 ⁷	22 ⁸	18 ²	18 ³	18 ²	19 ⁰	11 ²
1886...	146	89,785 ²²	614 ⁹⁷	16 ⁷	20 ⁵	22 ⁵	16 ⁹	18 ⁴	18 ⁰	19 ⁴	11 ²
1887...	153	90,109 ⁶⁴	588 ⁹⁵	16 ⁶	21 ²	21 ⁰	17 ⁷	17 ⁹	18 ⁰	20 ⁰	11 ²
1888...	187	112,773 ³²	603 ⁰⁷	16 ²	21 ²	20 ³	17 ⁰	18 ⁰	19 ⁰	19 ⁹	11 ²
1889...	220	140,718 ⁷²	639 ⁶³	16 ⁵	21 ⁰	21 ⁶	17 ¹	16 ⁵	19 ³	20 ⁰	11 ¹
1890...	157	120,639 ⁰⁸	768 ⁴⁰	19 ⁰	21 ⁵	23 ⁰	18 ⁴	19 ²	19 ⁸	21 ⁰	15 ⁰
1891...	139	96,381 ⁹⁴	693 ⁴⁰	19 ⁰	21 ⁵	23 ⁰	19 ⁶	19 ²	20 ⁰	21 ⁴	13 ⁰
1892...	126	82,340 ⁷⁸	653 ⁵⁰	19 ⁰	22 ⁸	23 ⁰	23 ⁰	21 ⁶	23 ⁰	21 ⁷	13 ⁰
1893...	204	118,596 ⁵⁶	581 ³⁶	18 ⁸	23 ²	23 ⁶	21 ²	21 ⁸	20 ⁹	20 ⁵	12 ²
1894...	228	148,637 ²¹	651 ⁹²	18 ⁷	23 ⁶	24 ⁰	21 ⁰	18 ⁷	23 ⁰	21 ²	12 ⁵
1895...	236	147,497 ⁶⁰	625 ⁰⁰	18 ⁵	23 ⁵	23 ⁶	21 ⁰	20 ⁸	21 ⁹	21 ⁷	13 ²
1896...	257	163,585 ⁹²	636 ⁵²	19 ²	28 ⁰	24 ³	22 ³	22 ³	22 ⁹	22 ⁸	13 ⁷
1897...	280	193,262 ¹³	690 ²²	20 ⁰	27 ⁰	25 ¹	22 ²	23 ³	24 ²	22 ⁵	14 ⁵
1898...	300	226,048 ⁰⁹	753 ⁴⁹	21 ²	27 ⁴	25 ⁴	24 ⁴	24 ¹	24 ⁵	24 ⁹	15 ¹

Tilläggsprocent för öfvertidsarbete:

åren 1881—1895: 25 % för qvällsarbete, nattarbete och söndagsarbete.

1896—1898: 25 % » qvällsarbete,

50 % » nattarbete och söndagsarbete.

Ordinarie arbetstid per vecka.

år 1874: 69 timmar,

1875: 68 »

åren 1876—1878: 66 timmar,

år 1879: 54 timmar,

1880: 60 »

år 1881: 66 timmar,

åren 1882—1889: 72 timmar,

år 1890: 62¹/₂ timmar,

1891: 60 »

åren 1892—1898: 66 timmar.

Arbetet har slutat på lördagar:

åren 1881—1898: kl. 5,30 e. m.

Bihang 1. (Forts.) Löne- och arbetsförhållanden under tjugufemårsperioden 1874—1898.

N:o 15.

Kristinehamn.

Å r.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
	Hela antalet arbetare.	Till arbetarne under året utbetalda arbetslöner.		Timpenning i genomsnitt för samtliga arbetare.	Timpenning i genomsnitt.						
		Sammanlagdt.	I genomsnitt per arbetare.		Gjutare.	Smeder.	Plåt-slagare.	Maskin-uppsättare.	Filare.	Svarfvare.	Handtlangare.
		kr.	kr.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.
1874...	164	98,504·90	600·64	16·0	23·0	24·0	24·0	27·0	23·0	25·0	10·0
1875...	193	115,635·69	599·15	16·0	24·0	25·0	24·0	27·0	23·0	25·0	13·0
1876...	234	128,392·65	548·69	17·0	25·0	26·0	25·0	28·0	24·0	26·0	14·0
1877...	174	95,906·56	551·19	17·0	25·0	25·0	24·0	27·0	23·0	24·0	12·0
1878...	121	77,362·45	639·36	17·0	24·0	24·0	23·0	26·0	22·0	23·0	11·0
1879...	89	51,369·53	577·19	17·0	22·0	23·0	22·0	25·0	21·0	20·0	10·0
1880...	125	77,756·66	622·05	17·0	23·0	24·0	23·0	26·0	21·0	21·0	11·0
1881...	145	86,407·84	595·92	17·0	23·0	25·0	23·0	26·0	21·0	21·0	12·0
1882...	168	96,879·85	576·67	17·0	23·0	25·0	23·0	26·0	21·0	21·0	12·0
1883...	173	97,765·82	565·12	18·0	24·0	26·0	24·0	27·0	21·0	22·0	12·0
1884...	169	98,828·66	584·80	18·0	24·0	26·0	24·0	27·0	21·0	22·0	13·0
1885...	153	85,093·88	556·17	18·0	24·0	26·0	24·0	27·0	21·0	23·0	12·0
1886...	162	86,256·30	532·45	18·0	24·0	26·0	24·0	27·0	21·0	23·0	13·0
1887...	131	76,654·40	585·15	18·0	24·0	26·0	24·0	27·0	22·0	23·0	12·0
1888...	118	66,958·81	567·45	18·0	24·0	26·0	24·0	27·0	22·0	24·0	12·0
1889...	229	105,161·75	459·22	18·0	24·0	26·0	24·0	27·0	22·0	23·0	12·0
1890...	210	115,247·26	548·80	18·0	24·0	26·0	24·0	27·0	22·0	24·0	12·0
1891...	150	89,839·11	598·93	18·0	24·0	26·0	24·0	27·0	22·0	23·0	12·0
1892...	109	59,194·18	543·07	18·0	24·0	26·0	24·0	27·0	22·0	24·0	12·0
1893...	119	70,674·68	593·90	18·0	24·0	26·0	24·0	27·0	22·0	24·0	13·0
1894...	134	72,491·96	540·98	18·0	24·0	26·0	24·0	27·0	22·0	24·0	13·0
1895...	137	76,802·21	560·60	18·0	24·0	25·0	24·5	27·0	22·0	24·0	13·0
1896...	153	86,357·30	564·43	18·0	25·0	26·0	25·0	27·0	22·0	24·0	12·0
1897...	183	104,332·90	570·12	18·5	28·0	27·0	25·0	28·0	22·0	24·0	13·0
1898...	237	117,927·55	497·58	19·0	30·0	28·0	28·0	29·0	24·0	27·0	14·0

Tilläggsprocent för öfvertidsarbete:

åren 1874—1883 samt 1895—1898: 25 % för qvällsarbete, nattarbete och söndagsarbete.

Ordinarie arbetstid per vecka:

åren 1874—1892: 65 timmar.

” 1893—1897: 64 ”

år 1898: 62 timmar.

Arbetet har slutat på lördagar:

åren 1874—1897: kl. 5 e. m.

år 1898: kl. 1 e. m.

Bihang I. (Forts.) Löne- och arbetsförhållanden under tjugu-femårsperioden 1874—1898.

N:o 16.

Köping.

År.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
	Hela an- talet arbeta- rare.	Till arbetarne un- der året utbetalda arbetslöner.		Tim- penning i genom- snitt för samt- liga ar- betare.	Timpenning i genomsnitt.						
		Samman- lagdt.	I genom- snitt per arbetare.		Gjutare.	Smeder.	Filare.	Svart- vare och maskin- arbetare.	Snickare.	Axel- fabriks- arbeta- rare.	Handt- langare.
kr.	kr.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	
1874...	113	71,232	630 ³⁷	15 ⁵	16 ³	19 ⁴	16 ⁰	15 ⁴	16 ²	13 ³	12 ⁷
1875...	134	84,416	629 ⁹⁷	15 ⁹	16 ⁵	20 ³	17 ³	14 ⁴	18 ⁹	12 ⁰	13 ⁶
1876...	122	79,990	655 ⁶⁵	16 ²	16 ³	18 ⁴	17 ³	15 ¹	19 ⁶	14 ³	13 ⁵
1877...	98	65,607	669 ⁴⁶	16 ⁵	15 ⁹	19 ²	17 ⁸	16 ¹	19 ⁹	14 ⁰	15 ⁴
1878...	106	65,239	615 ⁴⁶	17 ¹	16 ⁶	19 ²	18 ⁵	16 ⁹	20 ⁰	16 ²	14 ⁰
1879...	93	52,568	565 ²⁵	17 ⁶	18 ⁰	21 ³	19 ⁰	17 ⁷	19 ⁶	16 ⁵	14 ⁴
1880...	105	60,145	572 ⁸¹	17 ⁰	17 ⁰	22 ³	19 ⁰	16 ⁰	19 ⁵	15 ⁰	14 ⁰
1881...	113	74,134	656 ⁰⁵	16 ⁷	16 ³	21 ⁷	18 ⁰	15 ⁶	19 ⁸	14 ¹	14 ⁹
1882...	138	86,054	623 ⁵⁸	16 ⁷	16 ⁴	19 ⁸	18 ³	15 ⁸	19 ⁸	13 ¹	15 ¹
1883...	147	95,876	652 ²¹	16 ⁵	15 ⁴	20 ⁰	19 ²	15 ⁴	19 ⁵	13 ⁰	14 ⁸
1884...	141	96,835	686 ⁷⁸	16 ³	15 ⁰	20 ⁰	18 ⁸	16 ³	19 ⁷	13 ⁸	14 ¹
1885...	145	93,098	642 ⁰⁶	17 ⁰	16 ¹	20 ⁴	19 ⁰	16 ⁵	19 ²	15 ⁶	14 ⁰
1886...	140	93,369	666 ⁹²	17 ⁴	15 ⁴	21 ⁴	19 ²	17 ⁸	19 ³	18 ²	14 ⁷
1887...	134	86,245	643 ⁶²	17 ⁷	17 ⁷	22 ⁵	18 ⁷	16 ⁵	20 ⁰	18 ¹	15 ¹
1888...	172	103,873	603 ⁹¹	17 ⁴	16 ⁷	21 ⁸	19 ⁰	16 ⁵	19 ³	17 ³	14 ⁸
1889...	184	131,895	716 ⁸²	18 ¹	16 ¹	20 ⁴	19 ⁶	18 ⁹	18 ⁷	17 ⁸	14 ⁴
1890...	181	131,225	725 ⁰⁰	19 ⁶	18 ⁰	23 ⁷	21 ⁹	20 ⁰	20 ⁶	18 ³	16 ⁵
1891...	169	130,626	772 ⁹³	20 ⁵	19 ²	23 ⁴	24 ⁰	20 ⁸	19 ⁸	19 ⁴	17 ⁶
1892...	177	136,950	773 ⁷³	21 ²	19 ⁸	24 ⁴	23 ⁴	21 ⁸	21 ¹	19 ⁶	18 ³
1893...	166	126,663	763 ⁰³	20 ⁵	18 ⁸	24 ⁸	23 ⁷	20 ⁰	20 ⁴	20 ⁷	18 ⁰
1894...	163	116,105	712 ³⁰	20 ⁶	20 ⁰	24 ⁶	22 ¹	20 ⁰	20 ⁰	20 ⁸	18 ³
1895...	173	125,173	723 ⁵⁴	19 ⁹	19 ⁵	24 ⁷	22 ⁵	18 ⁵	21 ⁸	20 ⁰	18 ⁸
1896...	201	152,130	756 ⁸⁷	20 ⁸	21 ⁰	24 ⁶	23 ¹	20 ⁰	21 ⁹	20 ⁷	17 ⁹
1897...	217	175,207	807 ⁴¹	20 ⁸	19 ⁴	25 ³	24 ¹	20 ⁵	23 ⁶	19 ⁵	17 ⁶
1898...	238	184,884	776 ⁸²	21 ⁴	20 ⁴	24 ⁰	23 ²	22 ⁰	21 ⁷	19 ⁵	18 ⁰

Tilläggsprocent för öfvertidsarbete:

åren 1874—1893: 25 % för qvällsarbete, nattarbete och söndagsarbete,
 1894—1898: 25 % » qvällsarbete och nattarbete,
 50 % » söndagsarbete.

Ordinarie arbetstid per vecka:

åren 1874—1877: 71 timmar, åren 1880—1889: 65 timmar,
 ar 1878: 65 timmar, » 1890—1898: 60 »
 1879: 54 »

Arbetet har slutat på lördagar:

åren 1874—1898: kl. 6 e. m.

Bihang I. (Forts.) Löne- och arbetsförhållanden under tjugu-femårsperioden 1874—1898.

N:o 17.

Gefle: Fabrik 2.

Å r.	1.	2.	3.	Å r.	1.	2.	3.
	Hela antalet arbeta- tare.	Till arbetarne under året utbetalda arbetslöner.			Hela antalet arbeta- tare.	Till arbetarne under året utbetalda arbetslöner.	
		Samman- lagdt.	I genom- snitt per arbetare.			Samman- lagdt.	I genom- snitt per arbetare.
		kr.	kr.			kr.	kr.
1887	110	70,206	638·23	1893	145	104,208	718·68
1888	115	80,576	700·66	1894	170	115,714	680·67
1889	140	105,342	752·44	1895	180	130,665	725·92
1890	160	126,452	790·33	1896	200	139,394	696·97
1891	155	115,043	742·21	1897	200	154,029	770·15
1892	150	111,003	740·02	1898	220	170,532	775·15

Ordinarie arbetstid per vecka:

under åren 1887—1895: 64 timmar,

› › 1896—1898: 62 ›

Arbetet har slutat på lördagar:

under åren 1874—1895: •kl. 5 e. m.

› › 1896—1898: kl. 2 e. m.

Bihang I. (Forts.) Löne- och arbetsförhållanden under tjugufemårsperioden 1874—1898.

N:o 18.

Söderhamn.

Å r.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	
	Hela an- talet arbe- tare.	Till arbetarne un- der året utbetalda arbetslöner.		Tim- penning i genom- snitt för samt- liga ar- betare.	Timpenning i genomsnitt.							
		Samman- lagdt.	I genom- snitt per arbetare.		Gjutare.	Smeder.	Plåt- slagare.	Maskin- upp- sättare.	Filare.	Svarf- vare.	Handt- langare.	
kr.	kr.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.		
1874...	35	20,537 ⁰⁴	586 ⁷⁷	—	—	—	—	—	—	—	—	
1875...	34	21,167 ¹⁴	622 ⁵⁶	—	—	—	—	—	—	—	—	
1876...	30	21,803 ⁰³	726 ⁷⁷	—	—	—	—	—	—	—	—	
1877...	36	24,086 ⁰⁸	669 ⁰⁶	—	—	—	—	—	—	—	—	
1878...	30	19,579 ⁶¹	652 ⁶⁵	—	—	—	—	—	—	—	—	
1879...	28	16,911 ⁸¹	603 ⁹⁹	—	—	—	—	—	—	—	—	
1880...	28	17,536 ⁸⁸	626 ³²	—	—	—	—	—	—	—	—	
1881...	31	20,361 ¹⁷	656 ⁸¹	—	—	—	—	—	—	—	—	
1882...	32	22,710 ²⁶	709 ⁷⁰	—	—	—	—	—	—	—	—	
1883...	40	28,751 ²¹	718 ⁷⁸	—	—	—	—	—	—	—	—	
1884...	38	27,877 ⁴⁹	733 ⁶²	—	—	—	—	—	—	—	—	
1885...	37	25,828 ⁸⁵	698 ⁰⁷	—	—	—	—	—	—	—	—	
1886...	37	24,992 ²¹	675 ⁴⁷	—	—	—	—	—	—	—	—	
1887...	46	30,431 ⁸⁴	661 ⁵⁶	—	—	—	—	—	—	—	—	
1888...	57	34,009 ⁹⁹	596 ⁶⁷	20 ⁶	19 ⁰	26 ⁵	19 ⁰	23 ⁰	20 ⁵	20 ⁹	15 ⁵	
1889...	66	52,533 ³¹	795 ⁹⁶	21 ⁰	19 ⁹	26 ⁵	19 ⁰	23 ⁰	21 ⁵	21 ⁴	16 ⁰	
1890...	90	67,177 ⁴⁹	746 ⁴²	21 ⁸	20 ⁵	25 ⁰	22 ³	24 ⁸	20 ⁰	22 ³	17 ⁷	
1891...	99	75,639 ³⁴	764 ⁰³	22 ⁸	22 ⁰	25 ⁰	25 ⁰	25 ²	20 ⁸	23 ³	18 ⁶	
1892...	87	48,165 ⁸²	553 ⁶³	23 ⁵	22 ⁷	25 ⁰	24 ⁷	26 ⁰	21 ⁹	24 ⁶	19 ⁵	
1893...	65	44,537 ⁴⁷	685 ¹⁹	23 ⁰	23 ⁰	26 ⁰	24 ²	26 ²	20 ⁷	23 ⁴	18 ⁵	
1894...	80	56,455 ⁷⁷	705 ⁷⁰	23 ⁵	23 ⁹	26 ⁰	24 ³	26 ²	21 ⁸	24 ⁸	18 ⁰	
1895...	115	80,929 ²¹	703 ⁷³	23 ⁶	23 ⁷	26 ⁰	25 ³	27 ²	21 ⁷	23 ⁸	18 ⁰	
1896...	118	86,612 ⁸⁹	734 ⁰¹	24 ¹	23 ³	26 ⁰	25 ³	28 ²	23 ³	24 ²	18 ⁰	
1897...	133	101,996 ¹¹	766 ⁸⁹	25 ¹	27 ⁴	25 ⁴	27 ⁴	29 ²	23 ⁷	24 ⁸	18 ⁰	
1898...	141	107,865 ⁸³	765 ⁰¹	25 ⁶	27 ⁴	26 ⁶	28 ⁰	29 ⁸	24 ⁴	24 ⁹	18 ⁰	

Bihang I. (Forts.) Löne- och arbetsförhållanden under tjugufemårsperioden 1874—1898.

Söderhamn. (Forts.)

Sammanlagda värdet af naturaförmåner (olycksfallsförsäkringspremierna icke inräknade) för arbetarne:

år 1874	1,660 kr.	år 1887	2,500 kr.
» 1875	1,675 »	» 1888	3,308 »
» 1876	1,680 »	» 1889	4,737 »
» 1877	1,700 »	» 1890	6,275 »
» 1878	2,100 »	» 1891	6,814 »
» 1879	2,100 »	» 1892	6,188 »
» 1880	2,100 »	» 1893	5,536 »
» 1881	2,100 »	» 1894	5,207 »
» 1882	2,200 »	» 1895	4,916 »
» 1883	2,500 »	» 1896	4,713 »
» 1884	2,500 »	» 1897	4,964 »
» 1885	2,500 »	» 1898	4,937 »
» 1886	2,500 »		

Tilläggsprocent för öfvertidsarbete:

åren 1874—1896: 25 % för qvällsarbete, nattarbete och söndagsarbete,

år 1897: 25 % för qvällsarbete,

50 % » nattarbete och söndagsarbete,

år 1898: 25 % » qvällsarbete,

50 % » nattarbete.

100 % » söndagsarbete.

Ordinarie arbetstid per vecka:

åren 1874—1896: 70 timmar,

år 1897: 60 timmar,

» 1898: 57 $\frac{1}{2}$ »

Arbetet har slutat på lördagar:

åren 1874—1897: kl. 5,30 e. m.

år 1898: kl. 2 e. m.

Bihang II. Verkstadsdrif-

(26 verkstäder hafva lemnat hithörande uppgifter.

A. Bygg-

1.	2.	3.	4.	5.	6.
Arbetsställen.	Verkstadstomtens med derå befintliga byggnader		Verkstadsbyggnader.		
	taxerings- värde, kr.	brandförsä- kringsvärde, kr.	An- tal.	Grund- area, qvm.	Golf- yta, qvm.
<i>Gr. I. Verkstäder med öfver 500 arbetare.</i>					
Fabrik A.	925,000	594,000	22	×	×
» B.	607,000	522,000	12	8,391	×
» C.	1,200,000	588,000	6	17,066	17,666
» D.	526,700	615,200	16	13,186	18,300
» E.	1,855,000	1,260,000	14	12,000	×
» F.	×	671,000	8	12,538	22,866
» G.	875,000	779,300	18	13,589	18,723
» H.	412,100	312,200	11	×	×
» I.	729,600	×	16	13,374	14,112
Summa	7,130,400	5,341,700	123	—	—
<i>Gr. II. Verkstäder med 500—300 arbetare.</i>					
Fabrik A.	418,000	465,000	7	×	×
» B.	260,000	×	5	3,404	3,940
» C.	236,800	300,000	9	×	×
» D.	444,500	340,000	8	4,155	4,795
Summa	1,359,300	1,105,000	29	—	—
<i>Gr. III. Verkstäder med mindre än 300 arbetare.</i>					
Fabrik A.	156,000	79,000	2	1,009	1,368
» B.	243,400	226,000	11	4,455	5,182
» C.	176,800	156,544	4	2,159	2,599
» D.	309,000	267,000	6	4,210	×
» E.	71,200	69,000	6	2,240	2,700
» F.	190,000	197,070	3	2,999	2,580
» G.	176,000	140,000	3	4,280	4,500
» H.	243,000	155,000	7	4,026	4,006
» I.	349,500	328,700	5	5,247	5,770
» J.	×	170,000	4	3,750	4,600
» K.	162,700	65,050	2	2,401	2,502
» L.	166,030	166,030	5	3,222	2,827
» M.	359,000	240,550	4	4,630	4,150
Summa	2,602,630	2,259,944	62	—	—
Tillsammans	11,092,330	8,706,644	214	—	—

1) Derjemte 5 utom verkstadsområdet. — 2) Användes äfven till kontor.

ten under år 1898.

Tecknet X betyder, att uppgift ej lemnats).

nader m. m.

7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.
Magasinsbyggnader.			Kontorsbyggnader.			Boningshus inom verkstadsområdet.				Boningshus utom verkstadsområdet.			
An- tal.	Grund- area, qvm.	Golf- yta, qvm.	An- tal.	Grund- area, qvm.	Golf- yta, qvm.	An- tal.	Rum.	Kök.	Lägen- heter.	An- tal.	Rum.	Kök.	Lägen- heter.
¹⁾ 12	X	X	1	X	X	3	80	53	55	24	213	138	161
12	3,439	X	1	265	X	13	108	68	67	—	—	—	—
5	2,900	3,224	2	625	480	—	—	—	—	—	—	—	—
12	4,747	5,478	1	446	892	14	103	41	46	—	—	—	—
7	X	X	1	400	X	—	—	—	—	30	190	110	180
5	1,500	1,800	1	265	252	—	—	—	—	46	384	210	288
6	1,788	1,847	4	323	605	—	—	—	—	5	103	60	67
15	X	X	2	X	X	5	49	5	7	—	—	—	—
6	2,053	5,551	1	225	1,005	—	—	—	—	4	25	4	4
80	—	—	14	—	—	35	340	167	175	109	915	522	700
4	X	X	1	X	X	4	39	16	16	2	28	24	28
4	605	1,156	1	184	320	—	—	—	—	4	47	32	39
2	X	X	2	X	X	²⁾ 2	28	10	9	—	—	—	—
9	1,792	2,554	1	60	120	1	12	1	1	—	—	—	—
19	—	—	5	—	—	7	79	27	26	6	75	56	67
7	572	572	1	81	103	—	—	—	—	—	—	—	—
3	470	1,277	1	125	275	1	30	4	4	—	—	—	—
8	1,323	1,948	—	70	70	—	5	1	1	—	—	—	—
1	160	X	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	650	1,535	—	X	108	—	—	—	—	—	—	—	—
9	1,530	1,310	1	187	296	4	24	16	24	—	—	—	—
5	1,635	2,160	1	175	354	—	—	—	—	4	36	26	26
4	1,112	1,180	1	100	88	2	15	7	7	—	—	—	—
2	1,100	1,700	1	282	396	1	8	2	2	7	50	20	35
4	1,800	3,092	—	150	150	—	1	1	1	2	8	6	6
5	783	1,564	2	287	286	—	8	2	2	5	34	38	37
5	1,953	1,682	1	255	441	5	21	22	19	3	18	15	17
9	1,582	2,069	1	267	319	1	5	6	7	13	86	88	87
64	—	—	10	—	—	14	117	61	67	34	232	193	208
163	—	—	29	—	—	56	536	255	268	149	1,222	771	975

Bihang II. (Forts.) Verkstads-

(26 verkstäder hafva lemnat hithörande uppgifter.

B. Arbets-

1.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.
Arbetsställen.	M o t o r e r .											
	Vattenturbiner.		Ångmaskiner.		Ång- tur- biner.	Gas- moto- rer.	Hjelpmotorer.			Sum- ma.		
	Hela anta- let.	Deraf med uppgifven styrka.	Hela anta- let.	Deraf med uppgifven styrka.			Elek- triska	Luft- kom- pres- sor.	Accu- mula- torer.			
					Ant.	Hkr.					Ant.	Ant.
Gr. I. Verkstäder med öfver 500 arbetare.												
Fabrik A.	—	—	—	9	×	×	—	—	3	—	—	12
» B.	—	—	—	4	4	80	—	—	2	1	1	8
» C.	—	—	—	7	7	260	—	—	—	2	—	9
» D.	2	2	90	9	9	290	—	—	—	1	—	12
» E.	4	×	×	8	×	×	—	—	6	1	—	19
» F.	7	7	720	—	—	—	—	—	3	—	—	10
» G.	—	—	—	13	13	245	—	—	3	—	—	16
» H.	—	—	—	5	5	280	—	—	3	—	1	9
» I.	4	4	115	3	3	150	—	—	1	2	—	10
Summa	17	13	925	58	41	1,305	—	—	21	7	2	105
Gr. II. Verkstäder med 500—300 arbetare.												
Fabrik A.	—	—	—	4	4	70	2	—	—	—	—	6
» B.	—	—	—	2	×	×	—	—	—	—	—	2
» C.	—	—	—	3	3	88	—	—	2	1	1	7
» D.	—	—	—	2	×	×	—	—	9	2	1	14
Summa	—	—	—	11	7	158	2	—	11	3	2	29
Gr. III. Verkstäder med mindre än 300 arbetare.												
Fabrik A.	—	—	—	1	1	20	—	—	—	—	—	1
» B.	—	—	—	2	2	60	—	1	3	1	—	7
» C.	—	—	—	2	2	20	—	—	—	—	—	2
» D.	—	—	—	1	1	30	1	—	1	—	—	3
» E.	—	—	—	2	2	95	—	—	—	—	—	2
» F.	—	—	—	2	2	50	—	—	—	—	—	2
» G.	—	—	—	3	×	×	—	—	—	—	—	3
» H.	1	1	55	2	2	25	—	—	—	—	—	3
» I.	—	—	—	2	2	200	—	—	—	—	—	2
» J.	—	—	—	2	2	110	—	—	—	—	—	2
» K.	—	—	—	3	3	40	—	—	1	—	—	4
» L.	—	—	—	3	3	81	—	—	—	—	—	3
» M.	4	4	98	—	—	—	—	—	1	—	—	5
Summa	5	5	153	25	22	731	1	1	6	1	—	39
Tillsammans	22	18	1,078	94	70	2,194	3	1	38	11	4	178

1) Maskindrifna. — 2) Derjemte 16 fristående, öppna.

driften under år 1898.

Tecknet × betyder, att uppgift ej lemnats).

inventarier.

33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.	41.	42.	43.	44.	45.	46.	47.	48.	49.	50.
Ugnar.								Ång- ham- mare.	Smides- hårdar.		Verktys- maskiner för bearbet- ning af:		Nya maskiner anskaffade under år 1898.				Arbets- inven- tariernas brandför- säkrings- värde.
Kupolugnar.	Vallugnar.	Plåtugnar.	Hjuldugnar.	Metallugnar.	Torkugnar.	Andra ugnar.	Summa.		En- kla.	Dub- bla.	Me- tall.	Trä.	Antal.	Värde. Kr.	Deraf tillver- kade i utlandet.		
															Antal.	Värde. Kr.	
4	—	1	—	3	3	—	11	4	15	15	190	20	43	82,075	28	45,406	706,000
2	2	2	—	4	4	—	14	3	21	1	145	11	11	15,800	7	11,618	281,334
5	4	2	3	1	3	—	18	8	15	14	294	46	21	46,768	8	22,558	922,000
3	—	2	2	3	2	—	12	3	4	17	220	33	35	55,217	10	31,701	389,000
—	—	2	2	5	—	—	9	×	47	×	276	10	×	×	×	×	1,530,000
4	—	—	4	—	3	8	19	¹⁾ 8	18	×	575	24	41	45,300	13	14,150	956,100
3	5	2	1	3	3	4	21	6	27	²⁾ 23	188	24	9	23,208	8	20,091	1,078,650
2	—	2	—	3	1	—	8	3	29	19	104	8	10	40,600	10	40,600	477,600
2	1	2	1	4	4	—	14	4	15	6	238	4	35	69,760	30	58,810	×
25	12	15	13	26	23	12	126	(39)	191	(95)	2,230	180	(205)	(378,728)	(114)	(244,984)	(6,340,684)
2	1	—	—	9	4	1	17	1	×	10	98	10	×	×	×	×	787,400
3	2	1	—	2	2	—	10	2	7	7	50	6	3	32,000	3	32,000	×
2	—	1	—	1	1	—	5	2	×	31	65	15	×	20,000	×	8,000	150,000
2	—	—	1	—	1	—	4	1	4	6	134	11	8	22,000	7	18,000	360,000
9	3	2	1	12	8	1	36	6	(11)	54	347	42	(11)	(74,000)	(10)	(58,000)	(1,297,400)
2	—	—	—	—	1	—	3	1	—	1	16	4	—	—	—	—	60,500
1	—	—	—	1	2	—	4	1	10	—	86	9	11	18,660	10	16,860	219,500
2	—	1	—	2	1	—	6	1	8	×	36	6	1	2,750	1	2,750	76,000
2	—	—	1	1	1	—	5	2	6	3	98	7	—	—	—	—	300,000
3	—	1	1	2	3	—	10	1	2	3	53	9	6	6,404	2	1,974	100,000
2	—	—	—	2	2	—	6	1	6	×	61	10	3	6,435	3	6,435	155,300
2	—	1	—	2	4	—	9	2	×	4	95	6	11	35,000	8	21,000	496,000
2	—	1	1	3	1	—	8	1	2	6	60	9	11	21,066	11	21,066	85,000
2	1	—	1	1	1	—	6	3	×	6	91	8	9	34,277	7	13,310	390,000
3	—	—	1	1	2	—	7	×	—	2	22	2	2	425	2	425	×
1	—	1	—	2	3	—	7	1	3	2	40	5	2	2,350	2	2,350	52,000
2	—	1	—	1	1	—	5	2	2	4	60	8	7	21,092	5	20,480	146,460
2	—	1	—	2	3	—	8	×	6	×	35	7	2	3,034	1	2,034	67,698
26	1	7	5	20	25	—	84	(16)	(45)	(31)	753	90	65	151,493	52	(108,684)	(2,148,458)
60	16	24	19	58	56	13	246	(61)	(247)	(180)	3,330	312	(281)	(604,221)	(176)	(411,618)	(9,786,542)

Bihang II. (Forts.) Verkstads-

(26 verkstäder hafva lemnat hithörande uppgifter.

C. Förbrukade materialier.

1.	51.	52.	53.	54.	55.	56.
Arbetsställen.	Brännmaterial.				R å	
	Stenkol.	Koks.	Träkol.	Ved.	Gjutjern.	Deraf utländskt.
	Hektoliter.			Kbm.	Ton.	
<i>Gr. I. Verkstäder med öfver 500 arbetare.</i>						
Fabrik A.	37,200	26,375	7,227	—	3,570 ⁰	3,115 ⁰
” B.	28,850	9,000	5,900	151	463 ⁴	219 ⁷
” C.	37,500	22,800	2,265	—	1,370 ⁰	1,314 ⁰
” D.	14,820	8,605	7,277	1,791	²⁾ 1,343 ³	880 ⁵
” E.	27,000	19,000	11,000	1,152	300 ⁰	200 ⁰
” F.	10,564	36,508	×	×	5,165 ⁴	4,500 ⁰
” G.	58,400	18,500	3,200	—	1,112 ⁰	709 ⁰
” H.	23,000	5,000	1,000	—	290 ⁰	280 ⁰
” I.	27,614	22,690	3,763	622	610 ²	336 ⁰
Summa	264,948	168,478	(41,632)	(3,716)	14,224³	11,554²
<i>Gr. II. Verkstäder med 500—300 arbetare.</i>						
Fabrik A.	12,338	13,238	2,000	151	³⁾ ×	×
” B.	13,445	1,867	975	1,037	118 ⁷	46 ³
” C.	12,690	3,025	660	—	237 ³	214 ³
” D.	3,750	6,500	1,600	—	850 ⁰	780 ⁰
Summa	42,223	24,630	5,235	1,188	(1,206⁰)	(1,040⁶)
<i>Gr. III. Verkstäder med mindre än 300 arbetare.</i>						
Fabrik A.	534	10,998	520	49	891 ⁹	621 ⁴
” B.	10,177	6,718	100	—	1,014 ⁶	723 ⁶
” C.	3,916	4,350	250	—	423 ³	337 ⁴
” D.	9,500	8,750	×	×	313 ⁵	×
” E.	¹⁾ ×	×	×	×	373 ⁷	×
” F.	7,847	3,876	900	57	558 ⁹	227 ⁰
” G.	10,570	9,900	2,980	×	1,093 ²	622 ⁵
” H.	5,280	5,085	1,561	—	370 ⁴	211 ⁶
” I.	7,611	6,703	1,500	490	1,172 ³	607 ⁹
” J.	3,500	17,000	2,200	226	2,500 ⁰	2,200 ⁰
” K.	5,700	3,300	1,940	1,975	385 ⁰	228 ⁰
” L.	5,230	2,590	4,237	1,433	126 ⁰	106 ⁰
” M.	988	8,727	3,720	×	1,128 ⁰	426 ³
Summa	(70,853)	(87,997)	(19,908)	(4,230)	10,360⁸	(6,811⁷)
Tillsammans	(378,024)	(281,105)	(66,775)	(9,134)	(25,791¹)	(18,906⁵)

¹⁾ Brännmaterial till ett värde af 16,855 kronor: ²⁾ Dessutom 73³ ton stålgiutgods: ³⁾ Gjutjern⁶⁾ Smidesjern, stål och plåt: 256⁵ ton.

driften under år 1898.

Tecknet × betyder, att uppgift ej lemnats.)

Allmänna omkostnader.

57.	58.	59.	60.	61.	62.	63.	64.
ä m n e n.				Allmänna omkostnader (kronor).			
Smidesjern och stål.	Plåt.	Annan metall.	Trä.	Skatter		Försäkringspremier	
Ton.			Kr.	till stat.	till kommun.	brand-.	andra.
1,244·0	392·0	87·0	48,000	1,058	5,354	5,415	4,174
460·7	1,869·5	64·7	35,140	945	4,396	8,403	4,749
991·3	564·8	59·5	67,764	1,390	6,715	5,236	4,447
440·0	474·0	32·4	42,430	1,689	8,937	4,077	78
150·0	×	34·0	40,000	6,000	12,000	12,000	1,000
408·5	103·0	×	59,100	6,092	6,791	11,516	—
1,348·5	843·1	38·6	131,500	1,489	8,059	22,728	3,684
402·0	1,700·0	24·0	70,000	3,734	7,710	8,519	—
521·3	648·5	62·1	9,019	2,665	5,080	3,034	×
5,966·3	(6,594·9)	(402·8)	502,953	25,062	65,042	80,928	(18,132)
×	×	15·5	×	1,714	7,970	2,000	×
350·7	546·5	15·6	15,263	826	2,843	×	760
241·7	259·4	6·4	49,800	392	1,181	3,398	1,155
293·0	355·0	40·0	15,000	1,379	6,006	399	1,500
(885·4)	(1,160·9)	77·5	(80,063)	4,311	18,000	(5,797)	(3,415)
37·4	8·2	9·4	2,227	213	1,157	322	—
372·1	143·3	9·0	20,587	726	2,432	1,500	535
80·5	53·9	3·1	2,000	322	1,170	—	462
175·5	135·0	4·6	×	1,183	4,242	2,152	—
⁴⁾ ×	×	5·8	5,057	54	334	1,216	525
⁵⁾ ×	×	7·1	×	596	1,110	1,134	—
96·1	467·9	34·5	×	448	2,504	2,326	1,540
333·9	86·4	3·9	10,675	373	1,919	1,341	1,119
172·6	11·3	3·2	9,864	1,318	4,044	2,483	—
39·9	15·0	4·2	4,500	433	2,259	856	145
119·3	161·5	8·1	1,700	339	2,064	1,320	746
62·9	99·4	0·3	4,179	236	1,340	1,854	×
⁶⁾ ×	×	4·9	3,589	1,315	5,902	1,959	×
(1,490·2)	(1,181·9)	98·1	(64,378)	7,556	30,477	18,463	(5,072)
(8,341·9)	(8,937·7)	(577·9)	(647,394)	36,929	113,519	(105,188)	(26,619)

— plåt: 2,040 ton: ⁴⁾ Smidesjern, stål och plåt: 306·5 ton: ⁵⁾ Smidesjern, stål och plåt: 106·8 ton:

Bihang II. (Forts.) Verkstads-

(26 verkstäder hafva lemnat hithörande uppgifter.

D. Förvaltnings- och

1.	65.	66.	67.	68.	69.	70.	71.	72.	73.	74.	75.	76.
Arbetsställen.	Förvaltningspersonal vid 1898 års början.								A r b e t s -			
	Vid rit-kontoret.	Vid rikens-kontoret.	Öfver-verk-mästare.	Under-verk-mästare.	För-räds-för-valtare.	Tim-skrif-vare.	An-nan.	Sum-ma.	Gjuteri-arbetare.		Smides-arbetare.	
									Hela an-talet.	Deraf handt-lan-gare.	Hela an-talet.	Deraf handt-lan-gare.
<i>Gr. I. Verkstäder med öfver 500 arbetare.</i>												
Fabrik A.	20	13	1	21	1	1	—	57	127	×	55	×
» B.	15	7	1	16	1	1	—	41	44	×	55	×
» C.	13	7	—	11	1	—	—	32	131	59	72	40
» D.	13	6	2	8	1	1	—	31	78	37	32	18
» E.	22	10	2	30	1	2	—	67	81	×	84	×
» F.	2	13	7	8	2	—	—	32	395	35	19	6
» G.	22	11	7	21	3	2	1	67	86	16	81	35
» H.	7	6	1	2	1	—	—	17	21	6	44	20
» I.	25	6	2	12	1	2	5	53	56	×	67	×
Summa	139	79	23	129	12	9	6	397	1,019	—	509	—
<i>Gr. II. Verkstäder med 500—300 arbetare.</i>												
Fabrik A.	12	6	1	8	1	—	—	28	126	×	×	×
» B.	4	4	1	4	1	1	—	15	12	3	18	9
» C.	5	3	1	5	1	—	2	17	23	15	30	15
» D.	6	5	1	6	1	—	—	19	69	19	12	6
Summa	27	18	4	23	4	1	2	79	230	—	60	—
<i>Gr. III. Verkstäder med mindre än 300 arbetare.</i>												
Fabrik A.	1	3	1	2	1	—	—	8	45	20	4	2
» B.	2	3	1	2	1	—	2	11	40	5	16	9
» C.	3	4	—	2	—	1	—	10	35	6	12	×
» D.	2	3	1	6	1	1	1	15	51	15	38	14
» E.	4	4	1	2	1	1	—	13	25	9	10	5
» F.	3	2	—	2	1	—	—	8	36	7	11	6
» G.	11	6	2	2	1	1	—	23	60	28	14	7
» H.	2	2	1	1	1	—	—	7	20	4	15	7
» I.	3	4	1	4	2	1	—	15	52	8	12	6
» J.	1	5	2	3	2	—	—	13	115	4	5	2
» K.	3	2	1	3	1	—	—	10	21	5	10	5
» L.	3	2	—	4	1	—	—	10	12	4	6	3
» M.	5	3	1	4	1	—	—	14	70	22	8	4
Summa	43	43	12	37	14	5	3	157	582	—	161	—
Tillsammans	209	140	39	189	30	15	11	633	1,831	—	730	—

1) Ar 1899 utgjorde arbetareantalet 761. 2) Vid 1898 års slut.

driften under år 1898.

Tecknet X betyder, att uppgift ej lemnats.)

arbetspersonal.

77.	78.	79.	80.	81.	82.	83.	84.	85.	86.	87.	88.	89.	90.	91.
personal vid 1898 års början.													Antal arbetare under år 1898.	
Plåtslageri- arbetare.		Maskinverk- stadsarbetare.		Snickeri- arbetare.		Måleri- arbetare.		Maski- nister och eldare.	Öfriga arbetare.		Summa.		Till- komna.	Af- gångna.
Hela antalet.	Deraf handt- lan- gare.	Hela antalet.	Deraf handt- lan- gare.	Hela antalet.	Deraf handt- lan- gare.	Hela antalet.	Deraf handt- lan- gare.		Hela antalet.	Deraf handt- lan- gare.	Hela antalet.	Deraf handt- lan- gare.		
77	X	401	X	48	X	9	X	4	90	X	811	X	X	X
237	X	165	X	24	X	2	X	5	123	X	655	X	650	650
111	69	350	9	88	12	—	—	6	63	X	821	189	732	805
54	38	218	3	52	X	13	X	8	35	X	¹⁾ 490	96	100	X
370	X	406	X	39	X	X	X	X	64	X	²⁾ 1.044	X	X	X
X	X	590	22	X	X	26	2	5	50	30	1.085	95	X	X
89	32	131	13	269	5	X	X	X	83	51	739	152	275	X
421	250	103	10	91	—	—	—	8	86	80	774	306	249	188
196	X	133	X	15	X	13	X	6	231	X	717	X	147	90
1.555	—	2.497	—	626	—	63	—	42	825	—	7.136	—	—	—
X	X	X	X	X	X	X	X	X	288	X	414	X	X	295
234	156	55	—	55	1	X	X	2	X	X	376	169	12	126
123	72	62	X	78	X	16	X	2	37	18	371	120	97	23
42	20	137	15	17	—	5	3	2	24	12	308	75	29	6
399	—	254	—	150	—	21	—	6	349	—	1.469	—	—	—
—	—	19	3	6	—	—	—	1	3	—	78	25	128	127
30	7	67	1	11	—	—	—	1	17	17	182	39	91	77
7	2	52	—	10	X	4	X	2	5	X	127	8	57	38
30	11	60	—	44	—	—	—	2	12	—	237	40	X	X
24	14	48	1	14	1	3	—	2	9	—	135	30	90	87
—	—	66	X	10	X	—	—	—	2	—	125	13	18	14
65	39	115	21	22	3	1	—	2	14	X	293	98	65	53
72	22	50	X	15	X	—	—	1	11	X	184	33	52	54
—	—	124	25	12	X	—	—	3	11	2	214	41	60	36
—	—	68	5	4	X	3	X	2	9	X	206	11	36	25
32	19	49	8	5	X	—	—	2	13	X	132	37	113	126
37	14	29	5	6	—	—	—	2	21	X	113	26	15	4
15	11	68	8	14	1	2	—	—	8	X	185	46	X	X
312	—	815	—	173	—	13	—	20	135	—	2.211	—	—	—
2.266	—	3.566	—	949	—	97	—	68	1.309	—	10.816	—	—	—

Bihang III. Förvalt-

A. Undervisnings- och

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Befattning.	Endast allmän undervisning.			Special- eller					
				Teknisk aftonskola.			Teknisk elementarskola.		
	Folksk. eller kl. 1-3 allm. lärov.	Kl. 4-7 allm. lärov.	Student-examen.	Folksk. eller kl. 1-3 allm. lärov.	Kl. 4-7 allm. lärov.	Student-examen.	Folksk. eller kl. 1-3 allm. lärov.	Kl. 4-7 allm. lärov.	Student-examen.
<i>Gr. I. Verkstäder med öfver 500 arbetare.</i>									
Direktör eller disponent.....	—	—	—	—	1	—	—	1	—
Kontorspersonal.....	14	14	4	6	—	—	—	—	—
Öfveringeniör, verkstadschef.....	1	—	—	1	—	—	1	5	—
Konstruktör, ritare.....	3	—	—	12	1	—	11	14	—
Verkmästare	3	1	—	5	2	—	—	2	—
Förrädsförvaltare	1	—	—	2	1	—	1	—	—
Timskrifvare.....	—	—	—	2	—	—	—	—	—
Summa	22	15	4	28	5	—	13	22	—
	41			33			35		
<i>Gr. II. Verkstäder med 500—300 arbetare.</i>									
Direktör eller disponent.....	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Kontorspersonal.....	5	3	1	2	1	—	1	1	—
Öfveringeniör, verkstadschef.....	1	—	—	1	—	—	1	—	—
Konstruktör, ritare.....	—	1	—	6	3	—	5	2	—
Verkmästare	6	—	—	5	2	—	1	—	—
Förrädsförvaltare	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Timskrifvare.....	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	14	4	1	14	7	—	8	3	—
	19			21			11		
<i>Gr. III. Verkstäder med under 300 arbetare.</i>									
Direktör eller disponent.....	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Kontorspersonal.....	8	13	—	1	3	—	—	—	—
Öfveringeniör, verkstadschef.....	—	1	—	—	1	—	—	5	—
Konstruktör, ritare.....	3	1	—	3	1	—	2	12	—
Verkmästare	9	—	—	4	—	—	—	1	—
Förrädsförvaltare	1	—	—	1	—	—	—	—	—
Summa	21	15	—	9	5	—	2	19	—
	36			14			21		
<i>Samtliga verkstäder.</i>									
Direktör eller disponent.....	—	—	—	—	2	—	—	2	—
Kontorspersonal.....	27	30	5	9	4	—	1	1	—
Öfveringeniör, verkstadschef.....	2	1	—	2	1	—	2	10	—
Konstruktör, ritare.....	6	2	—	21	5	—	18	28	—
Verkmästare	18	1	—	14	4	—	1	3	—
Förrädsförvaltare	3	—	—	3	1	—	1	—	—
Timskrifvare	1	—	—	2	—	—	—	—	—
Summa	57	34	5	51	17	—	23	44	—
	96			68			67		

¹⁾ Deraf 2 vid landtbruksskola, 1 vid skogsinstitut, 1 vid Falu bergsskola och 1 vid folk-

ningspersonal.

examensförhållanden.

11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.
yrkesundervisning.						Antal per- soner af hvilka uppgift lemnats.	Special- eller fackexamen, aflagd vid:					
Teknisk högskola.			Annan yrkesskola.				Tehn. elem. skola.	Tehn. hög- skola.	Hand- dels- skola.	Under- officers- skola.	Naviga- tions- skola.	Annan yrkes- skola.
Folksk. eller kl. 1-3 allm. lärov.	Kl. 4-7 allm. lärov.	Stu- dent- exa- men.	Folksk. eller kl. 1-3 allm. lärov.	Kl. 4-7 allm. lärov.	Stu- dent- exa- men.							
1	—	—	—	—	—	3	1	1	—	—	—	—
—	—	—	8	2	1	49	—	—	5	4	1	1
3	4	4	—	—	—	19	5	11	—	—	—	—
2	8	2	3	—	—	56	21	11	—	—	2	1
—	2	—	2	1	—	18	2	—	1	1	1	—
—	—	—	—	—	—	5	1	—	—	—	—	—
—	—	—	1	—	—	3	—	—	—	1	—	—
6	14	6	14	3	1	153	30	23	6	6	4	2
26			18									
—	2	—	—	—	—	3	—	2	—	—	—	—
—	—	—	—	1	—	15	1	—	1	—	—	—
1	1	1	—	—	—	6	1	2	—	—	—	—
2	1	3	—	—	—	23	5	6	—	—	—	—
—	—	—	1	—	—	15	1	—	—	—	1	—
—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	1	—
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
3	4	4	1	2	—	65	8	10	1	—	2	—
11			3									
—	4	3	—	—	1	9	1	7	—	—	—	1
—	1	1	2	2	1	32	—	1	2	1	—	2
—	3	2	—	—	—	12	5	5	—	—	—	—
—	2	5	—	—	—	29	13	5	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	14	1	—	—	—	—	—
—	—	—	2	—	—	4	—	—	—	1	1	—
—	10	11	4	2	2	100	20	18	2	2	1	3
21			8									
1	6	3	—	—	1	15	2	10	—	—	—	1
—	1	1	10	5	2	96	1	1	8	5	1	3
4	8	7	—	—	—	37	11	18	—	—	—	—
4	11	10	3	—	—	108	39	22	—	—	2	1
—	2	—	3	1	—	47	4	—	1	1	2	—
—	—	—	2	1	—	11	1	—	—	1	2	—
—	—	—	1	—	—	4	—	—	—	1	—	—
9	28	21	19	7	3	318	58	51	9	8	7	15
58			29									

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Befattning.	10,000 kr. och deröfver.			10,000—7,000 kr.			7,000—5,000 kr.		
	40 år och deröfver.	25—40 år.	Under 25 år.	40 år och deröfver.	25—40 år.	Under 25 år.	40 år och deröfver.	25—40 år.	Under 25 år.
<i>Gr. I. Verkstäder med öfver 500 arbetare.</i>									
Direktör eller disponent	3	—	—	—	—	—	—	—	—
Kontorspersonal	—	1	—	1	—	—	3	—	—
Öfveringeniör, verkstadschef	—	—	—	2	—	—	4	4	—
Konstruktör, ritare	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Verkmästare	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Förrädsförvaltare	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tidskrifvare	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	3	1	—	3	—	—	9	4	—
	4			3			13		
<i>Gr. II. Verkstäder med 500—300 arbetare.</i>									
Direktör eller disponent	2	—	—	1	—	—	—	—	—
Kontorspersonal	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfveringeniör, verkstadschef	2	—	—	1	—	—	—	1	—
Konstruktör, ritare	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Verkmästare	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Förrädsförvaltare	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tidskrifvare	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	4	—	—	2	—	—	1	1	—
	4			2			2		
<i>Gr. III. Verkstäder med under 300 arbetare.</i>									
Direktör eller disponent	2	—	—	4	—	—	—	—	—
Kontorspersonal	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Öfveringeniör, verkstadschef	—	—	—	—	1	—	3	2	—
Konstruktör, ritare	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Verkmästare	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Förrädsförvaltare	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	2	—	—	4	1	—	4	2	—
	2			5			6		
<i>Samtliga verkstäder.</i>									
Direktör eller disponent	7	—	—	5	—	—	—	—	—
Kontorspersonal	—	1	—	1	—	—	4	—	—
Öfveringeniör, verkstadschef	2	—	—	3	1	—	7	7	—
Konstruktör, ritare	—	—	—	—	—	—	2	—	—
Verkmästare	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Förrädsförvaltare	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tidskrifvare	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	9	1	—	9	1	—	14	7	—
	10			10			21		

valtningspersonal.

inkomst.

11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.
5,000-4,000 kr.			4,000-3,000 kr.			3,000-2,000 kr.			2,000-1,200 kr.			1,200-800 kr.			Under 800 kr.			Summa.
40 år och der-öfver.	25-40 år.	Under 25 år.	40 år och der-öfver.	25-40 år.	Under 25 år.	40 år och der-öfver.	25-40 år.	Under 25 år.	40 år och der-öfver.	25-40 år.	Under 25 år.	40 år och der-öfver.	25-40 år.	Under 25 år.	40 år och der-öfver.	25-40 år.	Under 25 år.	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
2	2	—	1	2	—	4	4	—	4	5	6	—	1	5	1	1	6	49
4	4	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	1	—	1	4	—	3	9	1	1	10	5	—	4	9	—	1	6	56
1	—	—	4	2	—	4	1	—	3	1	1	—	—	—	—	—	—	18
—	—	—	—	—	—	2	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	1	3
7	7	—	6	9	—	13	14	1	12	16	12	1	5	14	1	2	13	153
14			15			28			40			20			16			
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
1	—	—	5	1	—	1	1	1	—	3	1	—	1	—	—	—	—	15
1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
—	—	—	2	3	—	3	5	—	—	5	1	—	—	1	—	1	1	23
—	—	—	—	—	—	2	3	—	8	2	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
2	—	—	8	4	—	7	10	1	8	10	2	—	2	1	—	1	1	65
2			12			18			20			3			2			
—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	3	1	—	5	2	—	—	6	2	1	2	5	—	—	4	32
4	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12
—	—	—	1	1	—	2	9	—	1	5	1	—	3	3	—	1	2	29
—	—	—	—	1	—	8	1	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	4
4	—	—	6	5	—	17	12	—	8	11	3	1	5	8	—	1	6	100
4			11			29			22			14			7			
—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
3	2	—	9	4	—	10	7	1	4	14	9	1	4	10	1	1	10	96
9	4	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37
—	1	—	4	8	—	8	23	1	2	20	7	—	7	13	—	3	9	108
1	—	—	4	3	—	14	5	—	15	3	1	—	—	—	—	—	—	47
—	—	—	—	—	—	4	1	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	—	—	—	1	4
13	7	—	20	18	—	37	36	2	28	37	17	2	12	23	1	4	20	318
20			38			75			82			37			25			

